

ATTI DELLA SOCIETÀ LIGURE DI STORIA PATRIA

Nuova serie - Vol. XXVI (C) - Fasc. II

I Registri della Catena del Comune di Savona

REGISTRO II

(Parte I)

a cura di

Marina Nocera, Flavia Perasso, Dino Puncuh,
Antonella Rovere

GENOVA - MCMLXXXVI

NELLA SEDE DELLA SOCIETÀ LIGURE DI STORIA PATRIA
VIA ALBARO, 11.

ATTI E MEMORIE DELLA SOCIETÀ SAVONESE DI STORIA PATRIA

Nuova serie - Vol. XXII

MINISTERO PER I BENI CULTURALI E AMBIENTALI

PUBBLICAZIONI DEGLI ARCHIVI DI STATO

FONTI

X

ATTI DELLA SOCIETÀ LIGURE DI STORIA PATRIA
Nuova serie - Vol. XXVI (C) - Fasc. II

I Registri della Catena del Comune di Savona

REGISTRO II
(Parte I)

a cura di

Marina Nocera, Flavia Perasso, Dino Puncuh,
Antonella Rovere

GENOVA — MCMLXXXVI
NELLA SEDE DELLA SOCIETÀ LIGURE DI STORIA PATRIA
VIA ALBARO, 11

Indice del Registro II

(c. 1 r.)

Infrascripta iura sunt descripta in isto volumine con-
vencionum etc.

R[egistrum] convencionum comunis Saone et aliorum diversorum [negociorum . . .] ^a	
[Et primo convencio inita inter] illustrem principem et do[minum, dominum ducem Aurelianensem] et comune Saone	I
[Ratificacio eiusdem convencio]nis	VIII
Declaracio facta per comune Ianue de tempore guerre que olim viguit inter comunia Ianue et Saone	VIII
Tenor litterarum regalium missarum comunitati Saone	X
Tenor litterarum [regalium . . .] ^b forma fidelitatis fien- de [serenissimo domino] regi Francorum ac eciam pactorum et convencionum unaa cum aliis litteris regalibus continentibus protectionem, custodiam et salvanguardiam sub quibus prefectus dominus rex suscepit civitatem Saone	XI
Privilegium regine Ierusalem, Scicilie et aliorum lo- corum	XIII
Convencio facta inter comunia Ianue et Saone	XIII
Instrumentum sindicatus comunis Saone occasione con- vencionum	XVII
Confirmacio dictarum convencionum facta per dominum papam	XVIII
Instrumentum remissionis pedagii facte comuni Saone per dominum Octonem de Carreto	XVIII
Sentencia pannorum lata in Ianua	XVIII
Sentencia gabelle canne lata in Ianua	XVIII

Instrumentum emptionis castri Quilliani	XX
Instrumentum sindicatus factum occasione emptionis dic- ti castri	XXI
Sentencia mulionum lata in Ianua	XXI
Sentencia pro ferro lata in Ianua	XXII
Instrumentum conscilii facti in Ianua sub quo consu- latu Saonenses debent respondere	XXII
Convencio facta inter Saonenses et Albinganenses	XXIII
Compromissum factum inter comune et dominum epi- scopum Saonensem	XXIII
Sentencia lata inter comune et dominum episcopum Sao- nensem	XXV
Instrumentum solucionis librarum L facte domino epi- scopo Saonensi	XXVI
Sentencia pro vino lata in Ianua	XXVI
Sentencia pro caseo lata in Ianua	XXVI
Sentencia pro caseo lata in Ianua	XXVII
Sentencia pro caseo lata in Ianua	XXVIII
Instrumentum fidelitatis hominum de Vecio	XXVIII
Instrumentum consignacionis comuni Saone de castro ville Vecii	XXVIII
(c. 1 v.) Instrumentum sicut potestas Saone posuit do- minum Nicolam Cigalam in corporalem possessio- nem ville Vecii in	XXVIII
Instrumentum feudi et fidelitatis facte comuni Saone de Vecio	XXX
Instrumentum fidelitatis facte dicto comuni per ho- mines Vecii	XXXI
Instrumentum sicut dominus Nicola Cigala promisit obe- dire mandatis comunis Saone pro villa et homi- nibus de Vecio	XXXII
Instrumentum fidelitatis Raimondi de Quilliano	XXXII
Instrumentum locacionis terrarum et camporum nemo- ris comunis	XXXIII
Instrumenta plura eiusdem locacionis a numero de tri- ginta tribus usque in numero de	CXIII
Instrumentum denunciacionis occasione Scalletarum in	CXIII
Item alia instrumenta VI eiusdem locacionis usque in	CXVI

Instrumentum possessionis Scalletarum in	CXVI
Instrumenta duo sequencia eiusdem possessionis in	CXVI
Sententia lata inter Saonenses et Naulenses de portu Vadi	CXVII
Instrumentum terre et terminorum ville Vadi in	CXVIII
Instrumentum absolucionis hominum Saone a pedagio Astensi	CXVIII
Sententia lata inter comune Saone et homines de Quil- liano occasione nemoris comunis Saone in	CXVIII
Instrumentum sindicatus hominum Quilliani in	CXX
Instrumentum sindicatus comunis Saone in	CXXI
Conscilium latum sicut Saonenses debent esse inunes in civitate Pissarum in	CXXII
Instrumentum quitacionis facte per comune Ianue co- muni Saone de certa quantitate grani in	CXXII
Instrumentum empcionum terrarum de fossatis civitatis Saone cum certis instrumentis quitacionum de pre- ciis earum contentis in octo cartis de numero CXXIII ^o usque in	CXXXI
Instrumenta emptionum terrarum de fossatis civitatis conte<n>ta in cartis a numero CXXXI usque in	CXXXVII
(c. 2 r.) Quod gabellatores Ianue non possint colligere seu colligi facere in terra vel in mari in Saona ga- bellas carnum, casei vel asxonçie et de delibera- cione ipsarum facta per comune Ianue in	CXXXVIII
Sententia lata in Ianua pro civibus habentibus terras in Quilliano in	CXXX9
Instrumentum fidelitatis quarte partis ville Vecii con- cesse per comune Saone domino Nicole Cigale in	CXXXX
Instrumentum fidelitatis hominum de Vecio facte co- muni Saone	CXXXXI
Mandatum factum pedageriis et collectoribus Gavii et Vultabii ne molestent neque aliquid novi faciant contra homines Saone, res et bona eorum in	CVXXXXII
Rellassacio coriorum pro pedagio facta de mandato po- testatis Ianue in	CXXXXII
Instrumentum quitacionis debiti librarum centum quin- que	CXXXXI

Quoddam mandatum factum per capitaneum Ianue officialibus ne molestent Saonenses pro grano conducto apud Saonam pro gabella sive maltota grani et de ipsius absolucione in	CXXXXXI
Instrumentum quitacionis librarum CL facte per comune Ianue comuni Saone	CXXXXXII
Licencia data per magistratum Ianue Saonensibus possendi navigare cum lignis discopertis ad pelлагum in	CXXXXXII
Instrumentum quitacionis librarum CL facte per comune Ianue in	CXXXXXII
Instrumentum quitacionis debiti librarum cxxxx in	CXXXXXIII
De non exonerando sal in Saona et posse neque bannitos pro sale receptando in Saona in	CXXXXXIII
Instrumentum ratificacionis facte per comune Saone de quadam sententia lata inter comune Saone et comune Nauli pro quadam terra de Vado in	CXXXXXV
Instrumentum nobilis et gentilis feudi contra illos de Cigalis pro castro et villa Vecii in	CXXXXXVI
(c. 2 v.) Instrumentum fidelitatis facte comuni Saone per homines Cellarum	CXXXXXVII
Instrumentum fidelitatis facte comuni Saone per homines ville Vecii in	CXXXXXVII
Instrumentum nobilis et gentilis feudi dati per comune Saone certis de Cigalis pro quarta parte castri et ville Vecii in	CXXXXXVIII
Instrumentum sindicatus comunis Saone ad ponendum et fingendum terminos in loco ville Vadi, territorio portus et rippe ipsius loci cum promissione sequenti et facta per potestates comunis Saone et Nauli in ratificando instrumenta inde facta pro terminis et pillastris positis in Vado in	CL
Instrumentum approbacionis facte per syndicos comunis Saone et comunis Nauli de certis terminis positis in Vado in	CL
Instrumentum sindicatus comunis Nauli ad ponendum terminos in loco Vadi, territorio portus et ripe ipsius loci in	CLI

Instrumentum procure Oberti Spinule contra comune Saone	CLI
Instrumentum quitacionis facte comuni Saone per Ober- tum Spinulam	CLII
Instrumentum confessionis et solucionis facte per Ia- nuensem de gabella copete comunis Saone in	CLIII
Convencio facta inter comune Saone et dominum Hen- ricum de Carreto pro se et hominibus suis in	CLIII
Compromissum factum inter comune Saone et domi- num Iacobum de Carreto	CLIIII
Sententia convencionum factarum inter comune Saone et dominum Iacobum de Carreto ex alia parte in	CLV
Fidelitas facta comuni Saone per homines ville Cella- rum in	CLVIII
Instrumentum de finibus terre Vadi et loci Matogni in Licencia concessa comuni Saone per comune Ianue pos- sendi hedificare pillastros in civitate Saone dever- sus Abiçolam in	CLX
Instrumentum emptionis domorum pro pillastris hedi- ficandis in	CLXI
Instrumentum de finibus Vadi ubi est inclusa terra Matogni in	CLXI
Instrumentum sindicatus ad locandum terras nemoris comunis in	CLXI
Mandatum comunis Ianue factum magistratui Varaginis ne Saonenses pro terris quas habent in Cellis mo- lestentur ad contribuendum in avariis personalibus comunis Ianue in	CLXII
Tenor litterarum comunis Ianue continencium ne quis extraneus habens terras et possessiones in Rippra- ria Occidentali in quibus non habitet compellatur contribuere collectis comunis Ianue pro avariis per- sonalibus in	CLXIII
Tenor aliarum consimilium litterarum emanatarum epi- scopo Naulensi	CLXIII
(c. 3 r.) Sentencia lata per potestatem Ianue quod Sao- nenses non compellantur solvere pedagia Gavii et Vultabii cum mandato inde sequenti facto peda-	

geriis quod restituant ablata Saonensibus in	CLXIII et V
Item aliud mandatum factum dictis pedageriis cum relatione nuncii quod restituant Saonensibus ablata	CLXVI
Sententia lata in Ianua quod comune Saone non teneatur respondere aliquibus in Ianua in	CLXVI
Instrumentum de terminis Vadi in quibus est comprehensa terra Matogni in	CLXVII
Presentacio ambassiatorum comunis Saone facta coram vicario potestatis Ianue ad peti<ti>onem emptorum introitus tolte grani petencium se licenciari in observacione convencionum cum sententia licencie et revocacionis lata in	CLXVII
Tenor cuiusdam apodixie continentis certam solucionem fuisse factam cuidam exactori gabelle casei	CLXVIII
Tenor litterarum emanatarum comuni Saone per comune Ianue continencium quod Saonenses mitterent Ianue quendam hominem marchionis Saluciarum detentum in Saona	CLXVIII
Consilium datum in Ianua quod Saonenses non tenentur obedire mandatis comunis Ianue occasione supra requisitorum in	CLXVIII
Iura ville Vecii cum mandato inde sequenti in	CLXVIII
Instrumentum de finibus ville Vadi in quibus est inclusa terra loci Matogni in	CLXX
Instrumentum feudi et iurium castri et ville Vecii in	CLXXI
Instrumentum fidelitatis facte comuni Saone per homines de Vecio	CLXXIII
Item aliud instrumentum fidelitatis de Vecio in	CLXXIII
Item aliud instrumentum eiusdem fidelitatis de Vecio in	CLXXV
Item aliud instrumentum eiusdem fidelitatis de Vecio in	CLXXV
Exemplum ^o litterarum domini de Conciaco locumtenentis illustris principis domini, domini ducis Aurelianiensis responsivarum litteris comunis Saone pro conducione salis in	CLXXVI
Instrumenta locacionis terrarum nemoris comunis Saone a cartis CLXXXVII usque in cartis	CLXXXV

Instrumentum emptionis domorum et iurium turre Brandalis	CLXXXXVI
Item aliud instrumentum emptionis dicte turre Bran- dalis	CLXXXXVI
Sicut potestas Varaginis ad requisi<ti>onem comunis Saone restitui fecit certa pignora per vicarios Al- biçolle ablata a Saonensibus habentibus terras et possessiones in villa Albiçolle in observacione con- vencionum in	CLXXXXVII
(c. 3 v.) Instrumentum disponens de iuribus nemoris Speoturni, castri et ville Signi in	CLXXXXVIII
Instrumentum denunciacionis facte per comune Saone coram potestate Ianue occasione ville Quiliani in	CLXXXXVIII
Item instrumentum denunciacionis dicte ville in	CLXXXXVIII
Instrumentum fidelitatis facte per homines ville Signi	CC
Item aliud instrumentum eiusdem fidelitatis in	CCII
Convenciones facte inter comune Saone et marchiones de Carreto pro facto Finatii ^d in	CCIII
Instrumenta quinque procuracionum dictorum marchio- num de Carreto in CCV usque in	CCVII
Instrumentum investicionis castri et ville Vecii nomi- ne gentilis feudi facte illis de Cigalis per comune Saone in	CCVII
Instrumentum fidelitatis facte per homines de Vecio comuni Saone	CCVIII
Quoddam rescriptum litterarum illustrissimi imperatoris Romanorum impetratum occasione appellacionis in- terposite pro parte comunis Saone super incompe- tencia opposita contra comune Ianue occasione vil- larum Vadi et Signi in	CCVIII
Confirmacio facta per comune Ianue de convencioni- bus vigentibus inter comunia Ianue et Saone cum aliquibus declaracionibus et instrumentis sindicato- rum sequentibus	CCXI
Instrumentum tramssacionis et composicionis facte in- ter comune Saone et fratres conventus Sancti Au- gustini de quadam hereditate cuiusdam domine Elixie Garrone et aliarum in	CCXIII

Confirmacio convenzionum comunis Ianue et Saone	CCXV
Bailia ducalis civitatis Ianue data tempore ducatus domini Gabriellis Addurni cum quodam mandato ducali ne Saonenses molestentur per dughaneros ^e in	CCXVI
Restitutio competencie contra Ianuenses in	CCXVII
Instrumentum quitacionis facte comuni Saone per Palamides Caciam de bancho comunis in	CCXVIII
Instrumentum emptionis logie et terre cum dimidia parte albare que sunt in Cellis et ubi regitur curia in	CCXVIII
Scriptura solucionis facte per comune Saone comuni Ianue de florenis trescentis de gracia speciali cum litteris ducalibus	CCXVIII
Privilegium papale remissionis pene et culpe in	CCXVIII
Instrumentum solucionis florenorum mille ducentorum solutorum comuni Ianue per comune Saone pro armata Cipri sine preiudicio convenzionum	CCXX
(c. 4 r.) Sentencia absolucionis introitus olei comunis Ianue in	CCXX
Declaracio ne clausule generales preiudicium faciant convenzionibus in	CCXXI
Sentencia absolucionis pro introitibus vini comunis Ianue in	CCXXI
Exemplum certarum litterarum domini Antonioti Adurni, ducis in Ianua, vigore quarum probatur ipsum primo composuisse cum corona Francorum cum aliis litteris sequentibus in	CCXXII
Instrumentum declaracionis armamenti galearum comunis Ianue in	CCXXIII
Instrumentum sindicatus hominum villarum Vadi et Signi in	CCXXIII
Instrumentum ripatici ab aqua Matogni usque ad aquam Çinole	CCXXIII
Instrumentum promissionum et pactorum initorum et firmatorum inter comune Saone et homines villarum Vadi et Signi in	CCXXV
Instrumentum bonorum que fuerunt Percivalis Natoni in	CCXXVII
Quod convenzioni Saonensium per verba clausularum	

generalium nullum preiudicium generetur in	CCXXVIII
Declaracio facta inter comune Saone et homines Albi- çolle	CCXXVIII
Instrumentum compromissi facti inter comune Saone et illos de Albiçola	CCXXX
Item aliud instrumentum sequens compromissi inter eosdem	CCXXXI
Sentencia lata inter comune Saone et homines Albi- çole in	CCXXXII
Solucio florenorum sexcentum facta comuni Ianue per comune Saone de gracia speciali et sine preiudi- cio convencionum pro armamento galearum tem- pore ducatus domini Leonardi de Montaldo	CCXXXV
Copia litterarum emanatarum per quatuor officiales ca- mere abbatorum comunis Ianue Stefano Luchino comissario in Ripparia Occidentali tempore duca- tus domini Leonardi de Montaldo vigore quarum apparet comune Saone nil debere per comune Sao- ne comuni Ianue pro avaria armate Cipri quia alias pro parte comunis Saone ad integrum fuerit persolutum comuni Ianue in	CCXXXVI
Ellectio capelle Angeli Raffaellis facte per comune Sao- ne in ecclesia Sancti Augustini de consensu fra- trum in	CCXXXVI
Soluciones peccuniarum facte comuni Ianue per comu- ne Saone pro armata galearum quarum fuit capi- taneus dominus Clemens de Facio	CCXXXVI
Soluciones facte per comune Saone comuni Ianue pro sequellis	CCXXXVI
Protestaciones facte per syndicos comunis contra homi- nes episcopatus quod contribuere debeant in arma- ta galearum comunis Ianue facta contra Mauros et Saracenos in	CCXXXVI
(c. 4 v.) Item alie consimiles protestaciones ^f facte per dictos syndicos contra dictos homines dicti epi- scopatus in	CCXXXVII
Solucio florenorum mille solutorum per comune Saone comuni Ianue tempore ducatus domini Antonioti	

Adurni pro armamento quinque galearum qui soluti fuerunt de gracia speciali et sine preiudicio convencionum in	CCXXXVII
Instrumentum confinium Speoturni pro Rumchis	CCXXXVIII
Instrumentum promissionum et pactorum initorum inter comunia Saone et Nauli occasione villarum Vadi et Signi	CCXXXVIII
Item aliud instrumentum pactorum factorum inter dicta comunia	CCXXXXI
Instrumentum sindicatus universsitatís Nauli in	CCXXXII
Instrumentum quitacionis librarum MDCCCXXV solutarum per comune Saone comuni Nauli pro iuribus villarum Vadi et Signi venditis comuni Saone in	CCXXXII
Instrumentum permutacionis terrarum et possessionum	CCXXXIII
Instrumentum remissionis et refutacionis facte per dominam Aldam, uxorem quondam domini Octonis marchionis de Carreto, de iuribus que sibi competeabant in rippa et portu Saone et ab aqua Çinole usque ad capud portus Vadi	CCXXXIII
Instrumentum donacionis facte per episcopum Saone comuni Saone de omnibus iuribus que habebat in castro et villa Signi in	CCXXXIII
Protestacio facta per sindicum comunis Saone contra dominum Georgium Adurnum, capitaneum exercitus comunis Ianue, de dirruzione murorum existencium prope castrum Speroni	CCXXXIII
Copia instrumenti remissionis facte per comune Ianue de fidelitate percepta per officialem comunis Ianue ab hominibus Quilliani	CCXXXV
Decretum comunis Ianue factum tempore ducatus domini Antonii de Montaldo contra homines Vadi et Signi rebelles comunis Saone ut ipsi habeantur pro bamnitis comunis Ianue	CCXXXV
Item alie littere sequentes vigore quarum dicti homines de villa Vadi et Signi inobedientes et rebelles ubique capiantur, contente in eadem carta	
Sentencia declaracionis creditorum Saonensium de maona Cipri	CCXXXVI ^o

Decretum factum per comune Ianue ne aliquis magistratus Ianue prebeat audienciam alicui conquerenti pro damnis infectis seu illatis tempore guerre vigentis in	CCXXXXXVIII
Scriptura publica cassacionis librarum duarum milium (c. 5 r.) DCCCC ^{arum} LXXXIII ^{or} , soldorum XVI quas petebat comune Ianue in	CCXXXXXVIII
Sentencia absolucionis introituum maris ut non colligantur in Saona pro parte comunis Ianue in	CCXXXXXVIII
Preceptum factum collectori gabelle appellacionum quod restituat sindaco comunis Saone florenos XXV in	CCL
Tenor litterarum domini regii gubernatoris emanatarum castellano ^s castri Speroni quod restituat potestati Saone quendam malefactorem reductum in ipso castro	CCL
Sentencia lata in Ianua quod introitus marinariorum non colligi possit in Saona per gabellatores comunis Ianue in	CCL
Instrumentum sindicatus comunis Saone super petitorio castri et castellanie Quilliani contra comune Saone in	CCL
Instrumentum sindicatus comunis Ianue in	CCLII
Instrumentum primi compromissi facti super ipsa questione	CCLIII
Prima prorogacio dicti compromissi in	CCLIII
Secunda prorogacio dicti compromissi et alia tertia in	CCLIII et CCLV
Instrumentum sindicatus comunis Saone super eadem materia	CCLVI
Instrumentum sindicatus comunis Ianue occasione predicta	CCLVI
Secundum compromissum super eadem materia	CCLVII
Tercius sindicatus comunis Ianue in	CCLVIII
Reformacio consilii civitatis Saone in	CCLVIII
Instrumentum sindicatus comunis Saone in	CCLVIII
Instrumentum compromissi facti inter comunia Ianue et Saone	CCLX
Sentencia lata de castro et villa Quilliani in	CCLXI

Emologacio dicte sentencie facte per partes in	CCLXIII
Emologacio facta per conscilium et comune Ianue in	CCLXIII
Emologacio facta per comune Saone in	CCLXV
Protestacio facta pro parte comunis Saone contra syndicum comunis quod observet arbitramentum in	CCLXV
Alia protestacio super eadem materia in	CCLXVI
Responsio contra dictas protestaciones in	CCLXVI
Replicacio contra predicta in	CCLXVI
Solucio prime page facta per comune Saone de libris cccc in	CCLXVII
Protestacio facta contra comune Ianue ut observet sententiam	CCLXVII
Presentacio litterarum execucionis dicti arbitramenti (c. 5 v.) Presentacio earundem litterarum facta hominibus Quilliani in	CCLXVIII
Restitutio Quilliani facta sindico comunis Saone in	CCLXVIII ^o
Requisicio facta hominibus Quilliani ut faciant fidelitatem comuni Saone in	CCLXVIII
Sacramentum fidelitatis facte comuni Saone per homines ville Quilliani in	CCLXVIII
Instrumentum sindicatus comunis Ianue in	CCLXXI
Instrumentum concessionis in quo fit mencio de ecclesiis Sancti Stefani, Sancti Poncii, Sancti Tome et Sancti Saturnini in	CCLXXII
Solucio librarum ccccl solutarum domino gubernatori pro expensis unionis sancte matris Ecclesie in	CCLXXII
Littere papales Benedicti et alterius intrusi	CCLXXIII
Instrumentum quitacionis librarum cccc prime solucionis redituum ville Quilliani solutarum comuni Ianue	CCLXXIII
Instrumentum sindicatus comunis Saone pro villa Quilliani	CCLXXIII
Instrumentum quitacionis librarum cccc facte per comune Ianue comuni Saone pro villa Quilliani in	CCLXXV
Deliberacio comunis Ianue quod propter pestem ibi vigentem numerus sex Ancianorum habeatur pro sufficienti	CCLXXV
Instrumentum sindicatus comunis Ianue in	CCLXXVI

Instrumentum sindicatus comunis Saone in	CCLXXVII
Instrumentum compromissi facti inter comunia Ianue et Saone occasione solucionis fiende de precio vil- le Quilliani	CCLXXVIII CCLXXX
Sentencia inde lata super predictis in	CCLXXXI
Instrumentum solucionis precii ville Quilliani facte et assignate per comune Saone comuni Ianue in locis et comparis comunis Ianue in observacione sen- tenciarum inde latarum in	CCLXXXII CCLXXXIII
Instrumentum vendicionis facte per Simonem Garam Ugolino de Auria de Terra Bona sita in posse Sao- ne, in contrata Sancti Iohannis de Vado precio li- brarum quingentarum	CCLXXXIV CCLXXXV
Solucio precii ville Quilliani facta super bancho	CCLXXXVI
Instrumentum quitacionis librarum mille quingentarum ianuinarum facte comuni Saone per Filipum de Auria in	CCLXXXVII CCLXXXVIII
Consilia multorum doctorum habita per comune Sao- ne ad declaracionem convencionum vigencium in- ter comunia Ianue et Saone a cartis CCLXXXVIII usque in	CCLXXXIX CCLXXXX
(c. 6 r.) Instrumentum extimi de Terra Bona per quod instrumentum apparet quod Terra Bona est de di- strictu Saone in cartis a tergo	CCLXXXXI CCLXXXXII
Instrumentum contribucionis librarum duo milium so- lutarum comuni Ianue per comune Saone de gra- cia speciali pro armata navium contra Catalanos quod est in forma extractum collocatum in archi- vo comunis et hic copiatum in cartis	CCLXXXXIII CCLXXXXIV
Copia certarum litterarum de episcopatu Saonensi et si- cut dominus episcopus quitavit comune pro certis reditibus in cartis	CCLXXXXV CCLXXXXVI
Copia litterarum ducalium continencium restitutionem certorum pignorum ablatorum per illos de Albi- zola a Saonensibus habentibus possessiones in Al- biçolla in	CCLXXXXVII CCLXXXXVIII
Copia cuiusdam estimi vigore cuius apparet certas al- baras situatas in Lavagnolla esse comunis Saone	CCLXXXXIX

in cartis cum consilio domini Nicolai Multedi	CCLXXXIII ^{ae}
Copia mandati ducalis facti dughaneriis ne ipsi mole-	
stent Saonenses contra convenciones in	CCLXXXIII ^{ae}
Instrumentum quitacionis facte comuni Saone per Bati-	
stam de Grimaldis in cartis	CCLXXXIII ^{ae}
Revocacio competencie facta 'comuni Saone per domi-	
num Georgium Addurnum, ducem Ianuensem	
Instrumentum finis et quitacionis facte per dominum	
Tomam de Campofregoso comuni Saone pro Pe-	
trino, filio quondam domini Rolandini, ut in isto	
in cartis ducentis nonaginta v, vi et vii sive	CCLXXXV VI VII
Allegaciones facte per dominum Vadinum de Gamba-	
rana in causis appellacionum interpositarum pro	
parte comunis contra Raffaellem Carpanetum in	CCLXXXVIII
Sentencia lata in Ianua per vicarium domini potestatis	
super incompetencia vigore cuius pronunciavit se	
non esse iudicem competentem ut patet in isto in	
cartis	CCC
Copia quarumdam litterarum et declarationum circa	
conventiones Ianue et Saone etc. in	CCLXXXIII ^d

^a Cm. 4 ^b cm. 2,5 ^c segue depennato doc ^d pro facto Finari: di mano cinquecentesca ^e cum - dughaneriis: di altra mano ^f protestaciones: te in soprilinea ^g castellano: castella di mano cinquecentesca su precedente scrittura ^h Instrumentum extimi - CCLXXXVIII: di altra mano ⁱ instrumentum contribucionis - CCLXXXII: di altra mano ^j Copia quarumdam - CCLXXXIII: di altra mano.

Indice del Registro I

(c. 7 r.)

Ista sunt privilegia imperialia et alia iura comunis que sunt scripta et notata in alio libro privilligiorum

Et primo privilegium Octoni imperatoris disponens de iurisdicionibus ecclexie Beate Marie de Saona in	I
Item aliud privilegium dicti imperatoris confirmacionis iurium dicte ecclesie in	I
Item aliud privilegium Henrici imperatoris confirmacionis iurisdicionum civitatis Saone in	I
Item aliud privilegium Henrici imperatoris confirmacionis iurium ecclesie beate Marie de Saona in	II
Item aliud privilegium Henrici imperatoris confirmacionis iurium dicte ecclesie in	II
Item aliud privilegium Octoni imperatoris iurisdicionum Saone in	II
Item aliud privilegium imperiale investiture iurisdicionum Saone in	IIII
Item privilegium Henrici imperatoris iurisdicionum Saone et de ecclesia Sancti Petri de Carpignana et abinde infra et in sursum usque iugum in	IIII
Instrumentum precii ville Quiliani in	V
Instrumentum recordacionis convencionum factarum inter Saonenses et homines de Dego in	V
Instrumentum inter Saonenses et R(ogerium) ducem Scilie et Calabrie in	V
Instrumentum inter Saonenses et R(ogerium) ducem Apulie, Scilie et Calabrie in	V

Instrumentum inter Saonenses et Rozolinum et Ugonem Ferrum de Massilia in	VI
Instrumentum inter Saonenses et R(ogerium) duce Apulie et Calabrie in cartis	VI
Instrumentum inter Saonenses et Naulenses et homines de Portu in	VI
Instrumentum inter Saonenses et homines de plebe Sexti	VI
Instrumentum de rebus saxitis hominum Albe in	VII
Instrumentum finis et refutacionis facte Albinganensibus consulibus Manfredo scribe pro comuni Saone in	VII
(c. 7 v.) Instrumentum concordii facti inter Saonenses et Albinganenses	VIII
Instrumentum fidelitatis Henrici, Iacobi et Poncii, marchionum de Ponçono in	VIII
Instrumentum citainatus Vilielmi de Ceva in	VIII
Instrumentum convencionis facte inter Saonenses et homines de Grassa in	VIII
Instrumentum inter Saonenses et homines de plebe Rechi	X
Instrumentum factum cum consulibus et hominibus Diani	X
Instrumentum absolucionis facte ab abbate ^a de Summaripa iudice domini Grifeoti Grasselli potestati Saone in	X
Instrumentum finis, transacionis et refutacionis facte comuni Saone per homines Gaite in	X
Instrumentum absolucionis facte comuni Saone per comune Ianue de certis peccuniarum quantitatibus	X
Item aliud instrumentum similis quitacionis in	X
Instrumentum absolucionis facte comuni Saone per Henricum bancherio de Ianua in	XI
Convenciones facte inter comune Saone et homines de Cario in	XI
Instrumentum pro opere incepto per comune Saone apud Vadum in	XI
Instrumentum absolucionis facte comuni Saone per con-	

sules Ianue de certa peccunie quantitate in	XI
Instrumentum de eo quod Villiermus marchio non debet intrare castrum Saone in	XI
Convencio facta inter Saonenses et homines de Cario in	XII
Instrumentum recordacionis et conveniencie factum inter Saonenses et homines de Degho in	XII
Instrumentum obligacionis facte comuni Saone per dominum Odonem marchionem de Carreto de iuribus Vadi in	XII
Instrumentum solucionis facte domino Ottono de Carreto de libris CCLXX per comune Saone in	XII
Convencio facta inter comune Saone et dominum Henricum marchionem de Carreto in	XIII
(c. 8 r.) Instrumentum factum inter Saonenses et dominum Henricum, marchionem de Carreto de usibus et possessionibus quas Saonenses tenent vel tenuerunt intra episcopatum	XIII
Instrumentum donacionis et confirmacionis facte a Bonifacio, Saonensi episcopo electo, comuni Saone pro castro Signi in	XIII
Instrumentum de eo quod Vellelmus et Manfredus marchiones, Bonifacii, non debent hedificare castellum vel turrim a meni montis usque Predocum et a iugo usque mare in	XIII
Instrumentum vendicionis facte comuni Saone per dominum Odonem de Carreto marchionem de toto eo quod habebat et tenebat a Sancto Petro de Carpignana infra usque Saonam et in sursum usque iugum	XIII
Instrumentum de facto Segule pro ecclesia Sancti Michaelis, Sancti Eugenii et pro decima danda in	XIII
Instrumentum eiusdem facti in	XV
Instrumentum debiti soluti marchionibus de Ponçono de libris quingentis quadraginta in	XV
Instrumentum de facto dominarum de Latronorio in	XV
Instrumentum eiusdem facti in	XV
Instrumentum mutui marchionum de Ponçono	XV
Instrumentum solucionis pro monasterio de Teliecto in	XVI

Instrumentum de facto Albiçolle in	XVI
Instrumentum promissionis Ogerii de Albiçolla in	XVI
Instrumentum vendicionis Ville Albiçolle in	XVII
Instrumentum vendicionis tercię partis ville Albiçolle empte a marchionibus de Ponçono in	XVII
Instrumentum confessionis et ratificacionis quam fecit Dalfinus marchio de Bosco de terciã parte Albi- çolle	XVII
Instrumentum possessionis ville Albiçolle in	XVIII
Instrumentum de facto Argenterie de Albissella in	XVIII
Instrumentum de facto Alpissella in	XVIII
Item aliud instrumentum de facto Alpisselle in	XVIII
Instrumentum feudi Stelle in	XVIII
(c. 8 v.) Instrumentum factum ab Alaxia, filia quon- dam Iohannis Sinistrarii, de loco Stelle in	XVIII
Instrumentum donacionis et cessionis ac confirmacionis facte a Dalfino, marchione de Bosco, de facto Stelle	XVIII
Instrumentum donacionis, cessionis et confirmacionis fac- te a domino Dalfino, marchione de Bosco, pro loco Stelle	XX
Instrumentum convencionis facte inter comune Saone et Dalfinum de Bosco in	XX
Instrumentum inter Dalfinum de Bosco et comune Saone	XXI
Instrumentum donacionis facte comuni Saone per Hen- ricum de Ustecio pro eo et toto quod habebat in Stella	XXI
Instrumentum solucionis facte de debito quod dominus Villemus, marchio de Bosco, recipere debebat a consulibus Saonensibus de loco Stelle in	XXI
Testamentum Alduini, marchionis de Bosco	XXI
Instrumentum divissionis facte inter Dalfinum et Ar- duinum fratres in	XXII
Instrumentum constitutionis et procure in	XXII
Instrumentum denunciacionis facte a Percivali pro Stella	XXII
Instrumentum donacionis uxoris Henrici Malocelli de loco Stelle in	XXII
Instrumentum vendicionis ville Quilliani in	XXII

Instrumentum responsionis facte a consulibus Saone Ruffino de Miribello pro facto de Vado et Ia- cobo de Arguello in	XXIII
Instrumentum inter Saonenses et consules et homines de Sancto Stefano in	XXIII
Instrumentum pacis facte inter Saonenses et homines de Sancto Stefano in	XXIII
Instrumentum de facto Vadi in	XXIII
Instrumentum factum a domino Otone de Bosco pro Bonoiohane Sacco pro feudo Stelle in	XXIII
(c. 9 r.) Instrumentum factum a domino Ottone de Bosco pro filiis domini Bonifacii de Pereto in	XXIII
Instrumentum vendicionis ville Albiçolle in	XXIII
Instrumentum cessionis facte de quodam debito comu- ni Saone per Obertum Pellicarium in	XXIII
Instrumentum conservacionis indemne ville Albiçole	XXIII
Instrumentum cessionis facte comuni Saone per Pon- cium, marchionem de Ponçono, de iuribus que ha- bebat in Varagine in	XXV
Instrumentum vendicionis facte comuni Saone per Guil- lelmum Gloriam de quadam terra pro via Albiçolle	XXV
Instrumentum finis et refutacionis de debito in	XXV
Instrumentum cessionis facte per Bonumiohanem Sac- cum in	XXV
Instrumentum laudis terre Vadi pro çonchetis et le- schetis	XXVI
Instrumentum fidelitatis castellanorum de Meladio in	XXVI
Instrumentum quitacionis cuiusdam debiti in	XXVI
Instrumentum debiti soluti Iohani de Donato in	XXVI ^b
Instrumentum debiti soluti Baldo Vicio	XXVI ^b
Instrumentum precii soluti Poncio et Henrico, marchio- nibus de Ponçono, pro partibus Albiçolle	XXVI ^b
Instrumentum promissionum factarum pro villa Albi- çolle	XXVI ^b
Item instrumenta sex loquencia de terra Vadi in	XXVII
Instrumentum vendicionis ville Stelle in	XXVII
Instrumentum finis et refutacionis facte comuni Saone per Ottonem de Carreto et episcopum Saonensem	

de nemore Speoturni et de decima Signi in Instrumentum finis et refutacionis de teris et boschis ac possessionibus que sunt circa ecclesiam montis Mauri	XXVIII XXVIII
Instrumentum finis facte a domino Dalfino, marchione de Bosco, de vendicione Stelle in	XXVIII
Instrumentum fidelitatis castellanorum de Stella in	XXVIII
Instrumentum dacionis facte a Tohanina, uxore Dalfini de Bosco, pro vendicione Stelle in	XXVIII
Instrumentum ratificacionis vendicionis ville Stelle (c. 9 v.) Instrumentum debiti recepti ex mutuo quod dominus Petrus, episcopus Saone, habuit pro repa- racione castri Speoturni in	XXX
Instrumentum precii soluti de loco Stelle in	XXX ^c
Instrumentum episcopi Saone factum a domino Octone de Carreto	XXX ^c
Instrumentum Arelatensium	XXX ^c
Instrumentum de domo Vadi in	XXXI
Instrumentum absolucionis facte a Malocello in	XXXI
Instrumentum inter comune Saone et milites et habita- tores Sancti Stefani cum alio eiusdem facti in	XXXI
Instrumentum citainatus domini Ottoni de Carreto in	XXXI
Instrumentum donacionis facte de iuribus Albiçole	XXXI
Privilegium domini imperatoris Frederici in	XXXI
Aliud privilegium eiusdem imperatoris in	XXXIII
Feudatarii comunis Saone in	XXXIII
Instrumentum fidelitatis de Rocheta et Quiliano in	XXXIII
Instrumentum promissionis fidelitatis Quilliani in	XXXIII
Instrumentum emptionis domus Vadi in	XXXIII
Instrumentum promissionis facte comuni Saone per do- minum Ottonem de Carreto de non colligendo in Cario nec in Carcaris vel alicubi pedagiū homi- nibus Saone nec super rebus eorum in	XXXV
Locacio domus et terre Vadi in	XXXV
Sentencia lata inter comunia Saone et Nauli de via trium poncium qua uti possunt Naulenses	XXXV
Privilegium imperatoris Frederici in	XXXVI
Instrumentum locacionis domus Vadi in	XXXVII

Inquisicio facta per magistratum de iurisdictione terre Vadi et Matogni in	xxxvii
Sentencia lata inter episcopum Saone et comune Nauli de iuribus Ellicete in	xxxviii
Deliberaciones murandi civitatem Saone	xxxviii
Vendicio facta per episcopum Saone comuni Saone de nemoribus Ellicete in	xxxxii
Concordium factum inter comunia Ianue et Saone tem- pore dominacionis regis Francorum	xxxxiii
(c. 10 r.) Instrumentum sindicatus comunis Ianue	xxxxiii
Instrumenta compromissi facta inter comunia Ianue et Saone occasione damnorum datorum hinc inde in- ter ipsa comunia in	xxxxv
Licencia prorogandi compromissum in	xxxxvii
Prorogacio compromissi facti inter ipsa comunia	xxxxviii
Sentencia lata inter ipsa comunia occasione damnorum factorum hinc inde inter ipsa comunia	xxxx9
Fidelitas facta comuni Saone per homines Quilliani	L
Revocacio litterarum inhibitoriarum domini episcopi in	LIII
Littere salvaguardie domini nostri regis Francorum	LIIII
Convencio facta inter comune Saone et homines de Ca- rio ultra alia duo instrumenta in isto contenta si- gnata per crucem in	LIIII
Capitula ville Quilliani in	LV
Delegatum imperiale impetratum pro parte comunis in causis appellacionum interpositarum contra Raffael- lem Carpanetum occasione petitionis per ipsum oblate contra comune Saone in Ianua in	LXVIII ^d

^a abbate: così il ms. per Alberto ^b Il numero XXVI (qui ripetuto quat-
tro volte per esigenze tipografiche) figura nel testo una sola volta con parentesi
graffa ^c Il numero XXX (qui ripetuto tre volte per esigenze tipografiche) fi-
gura nel testo una sola volta con parentesi graffa ^d Delegatum - LXVIII:

di altra mano.

REGISTRO II

L'edizione dei nn. 1 - 394 è stata curata da Flavia Perasso, che ha collaborato con Dino Puncuh alla collazione dei nn. 395 - 686 curati da Marina Nocera.

Dino Puncuh e Antonella Rovere, oltre alla collazione dei nn. 1 - 394, hanno curato la revisione dei registi, la redazione delle note introduttive ai documenti e del loro apparato.

1518, marzo 27, Voze

Battistina Squarciafico, vedova di Bartolomeo Cigala, rilascia procura al fratello Francesco per trattare con gli Anziani della città di Savona la restituzione di una parte della sua dote sui beni del marito, posti nel territorio di Vezzi.

Copia semplice [B], Registro II, c. 11 v.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi ed i suoi statuti dell'anno 1456*, in « Studi Senesi », XIII, 1896; anche in *Studi di storia ligure (Savona)*, Roma 1897, pp. 209-225 (dalla quale citiamo). V. anche i nn. 2, 27-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536, 537.

In nomine Domini amen. Anno a nativitate eiusdem millesimo quingentesimo decimo octavo, indictione sexta, die vigesimo septimo mensis martii. Nobilis domina Baptistina, filia quondam domini *** Squarsafici, civis Ianue, et uxor relicta quondam domini Bartholomei Cigale, etiam civis Ianue, constituta in presentia mei notarii et testium infrascriptorum, sponte, consulte, deliberate et ex eius certa scientia, non ducta vi, dollo, clam vel metu neque aliqua sinistra aut iniqua machinatione circumventa, fecit, constituit, creavit et sollemniter ordinavit et deputavit eius verum, certum et indubitatum nuntium, actorem, factorem, sindicum et procuratorem ac negotiorum infrascriptorum gestorem, nobilem dominum Franciscum Squarsafichum, eius fratrem, presentem et onus presentis mandati et commissionis in se sponte suscipientem, specialiter et expresse ad comparandum coram magnificis

dominis Antianis civitatis et comunitatis Saone et aliis quibuscumque officialibus et offitiis deputatis ad hoc a dicta magnifica comunitate seu consilio eiusdem et ab eis petendum, requirendum, habendum et exigendum libras mille quadringentas bone monete Ianue pro resto dotium suarum sibi debitas in bonis dicti quondam domini Bartholomei eius viri et per consequens in et super terris et possessionibus et molendinis in castro et villa Vetii existentibus ac melioramentis dicti castris — quod castrum cum pertinentiis alias dictus quondam dominus Bartholomeus et antecessores sui tenebant in feudum a dicta magnifica comunitate Saone et nunc, post eius mortem, reversum est ad dictam magnificam comunitatem Saone, directam dominam eiusdem — et de receptis et habitis quitandum, liberandum et absolvendum per instrumentum publicum cum omnibus clausulis necessariis ad hoc pariter et opportunis, et etiam super premisis, si opus fuerit, ad comparendum coram magnifico domino potestate Saone et alio quocumque magistratu ordinario, dellegato vel subdellegato, ecclesiastico vel seculari, et ibidem tam contra dictam magnificam comunitatem sive pro ea agentes quam contra aliam quamcumque personam, comune, corpus, collegium et universitatem, libellum et libellos dandum, littem contestandum, contestari petendum et requirendum de calumnia et quodlibet alterius generis sacramentum quod ordo iuris et pira^a consuetudo expostulat subeundum, in animam ipsius constituentis ponendum, articulandum, positionibus medio iuramento et articulis respondendum et opponendum, testes, instrumenta et iura producendum et alia quecumque probationum genera exhibendum, confitendum et confessionem acceptandum et quibuscumque iuribus, instrumentis et documentis contradicendum, in causa concludendum et concludi petendum, sententiam et sententias interlocutorias et diffinitivas audiendum et fieri requirendum et petendum et ab ea vel eis et alio quocumque gravamine illato vel inferendo appellandum et provocandum et de nullitate dicendum et causas appellationum et nullitatum prosequendum, mediandum et finiendum usque ad plenariam executionem et demum generaliter ad omnia ea et singula que tam circa preparationem quam circa ordinationem et decisionem iudicii de forma et substantia requiruntur, sive circa principalem causam sive circa incidentem et emergentem, nec non super premissis cum dicta magnifica comunitate Saone seu pro ea agentibus transigendum, componendum, sive in magna sive in minima quantitate, ac etiam quitandum, liberandum et absolvendum et donandum et si

expediat pactum de ulterius in perpetuum non petendo faciendum ac promittendum de ipsam comunitatem indennem conservando ac versus ipsam comunitatem sive pro ea ut supra agentes obligandum sub quavis obligatione reali et personali et super premissis unum et plura instrumenta donationis, quitationis, liberationis et absolutionis ac pacti sive transactionis, compositionis et concordie ac promissionis et obligationis, cum omnibus clausulis etiam penalibus necessariis et opportunis faciendum et generaliter circa premissa omnia gerendum, negociandum, contrahendum ac faciendum prout ipsi domino Francisco procuratori | (c. 12 r.) melius videbitur et placuerit et que ipsamet domina constituens facere posset si presens esset, absque ullo discrimine et ulla differentia, dans et concedens dicta domina constituens dicto suo procuratori in premissis et circa premissa plenam, amplam, largam et liberam potestatem cum pleno, amplo, largo, libero et generali mandato ac etiam specialem et individuum, etiam si tales essent quibus aut per quos ipsa principalis posset in magnam et in maximam penam incidere, promittens dicta domina constituens per se et heredes suos mihi notario infrascripto, tanquam publice et autentice persone officio publico stipulanti et recipienti nomine et vice omnium et singulorum quorum interest et intererit aut interesse poterit, se perpetuo habituram firmum, ratum et gratum omne id et totum quicquid et quantum per dictum suum procuratorem actum, gestum, factum, contractum, donatum, quitatum et transactum fuerit in premissis et circa premissa, sub hypotheca et obligatione omnium et singulorum bonorum suorum presentium et futurorum. Insuper, relevans et relevare volens dictum suum procuratorem ab omni onere satisfaciendi, fideiubendo et intercedendo pro dicto suo procuratore, promisit mihi notario infrascripto, officio et nomine quo supra stipulanti, de iudicio sisti et iudicato solvendo et omnia alia quacumque re seu casu pro qua seu quibus oporteret satisfacere, cum omnibus clausulis necessariis et opportunis, sub consimili hypotheca et obligatione bonorum, renuntians beneffitio velyani senatus consultus et legi iulie de fondo dotali et omni alii legum auxilio, beneffitio et favori, certiorata verbis vulgaribus et intelligibilibus per me notarium infrascriptum etc. Et iuravit predicta domina Baptistina constituens, manibus tactis scripturis, premissa omnia et singula attendere et observare et nullo unquam tempore contrafacere, dicere, opponere vel allegare, aliqua ratione, occasione seu causa, sive de iure sive de facto, que dici vel cogitari posset, in genere vel in specie,

neque absolutionem petere etc. fecitque et facit dicta domina constituens premissa omnia et singula suprascripta in presenti instrumento contenta de et cum auctoritate, voluntate, consilio et consensu Bernardi de Firpo quondam Stephani et Ioannis de Firpo quondam *** de Vetio, eius proximorum vicinorum loco agnatorum et cognatorum non existentium in dicto loco Vetii et sibi fideliorum, et quos in proximiores nominavit et vocavit ac vocat et nominat, presentium, auctor<iz>antium, consulentium et consentientium et eorum auctoritatem, consilium et consensum prestantium eidem domine Baptistine et omnibus et singulis suprascriptis et in presenti instrumento contentis et iurantium ad sancta Dei evangelia, manibus per eos et eorum quemlibet tactis scripturis, sese credere premissa omnia et singula potius fieri et facta esse ad eius domine Baptistine utilitatem quam ad aliquod eius dannum seu lexionem. De quibus omnibus et singulis predicta domina Baptistina constituens publicum rogavit et iussit per me notarium infrascriptum confici instrumentum in forma iuris debita. Actum in villa Vozarum, territorii Finarii, sub porticu domus Dominici castellani, presentibus Ioanne Basso quondam Antonii, cive Nauli, Silvestro de Magistro quondam Bertoni et Benedicto Peyrano Nicola<i> de dicta villa Vozarum, testibus vocatis et rogatis.

^a pire: così B.

2

1518, marzo 29, Savona

Gli Anziani della città di Savona e Francesco Squarciafico, procuratore della sorella Battistina, vedova di Bartolomeo Cigala, definiscono la vertenza relativa alla dote della stessa.

Originale [A], Registro II, c. 12 v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, V, 3, anche se il confronto grafico lascia qualche dubbio sull'identità delle mani.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 27-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536, 537.

In nomine Domini amen. Anno salutifere nativitatis eiusdem millesimo quingentesimo decimo octavo, indictione sexta, die vigesimo nono martii. Magnifici domini Antiani civitatis Saone, in septimo numero congregati pro factis et negociis comunis dicte civitatis bene tractandis, gerendis, consulendis et administrandis ac pro infrascriptis exequendis et executioni mandandis, quorum nomina sunt hec: et primo dominus Ambrosius Ferrerius, prior prefacti magnifici officii, dominus Dominicus Conradenghus subprior, dominus Bartholomeus Rubeus, dominus Stephanus de Faya, dominus Vincentius Grassus, dominus Georgius de Girardis et dominus Leonardus Sanus, et spectabiles domini Andreas Comunalis, Iulianus de Castro Delfino et Cattaneus Ferrerius, cives Saone, habentes potestatem et bayliam ad infrascripta et alia faciendum super loco Vetii, vigore deliberationis consilii magni dicte civitatis, scripte et recepte per Ioannem Baptistam de Laurentiis, notarium et comunis Saone cancellarium, presentem et de eis fidem facientem, nomine et vice dicte magnifice comunitatis, ex una parte, et dominus Franciscus Squarsaficus, civis Ianue, heres testamentarius quondam domini Bartholomei Cigale, vigore testamenti per dictum quondam dominum Bartholomeum conditi et recepti ut dicitur per Lazarum Peyranum, notarium Naulensem, millesimo et die in eo contentis, et qui ut asserit alias cesserat omnia iura sibi domino Francisco compectentia in et super dictis bonis et hereditate, vigore dicte institutionis de eo facte in dicto testamento dicto Lazaro, et qui Lazarus retrocessit dicto domino Francisco dicta iura sibi Lazaro ut supra cessa, prout de predictis omnibus asserit constare publicis instrumentis, scriptis et receptis per Iacobum Bexium notarium, millesimo et diebus in eis contentis; et dictus dominus Franciscus, frater et procurator et procuratorio nomine domine Baptistine, sororis sue et uxoris relicte dicti quondam domini Bartholomei, vigore instrumenti¹ ut dicitur recepti per dictum Lazarum, qui de dicto instrumento procure per eum recepto fidem fecit per litteras scriptas per ipsum Lazarum dictis domino Iuliano et sociis, datas Nauli, die vigesimo octavo martii anni presentis, et per me

¹ Cfr. n. 1.

notarium infrascriptum lectas, et pro qua etiam promisit et promittit de rato et suo proprio nomine, obligavit et obligat sub hypotheca et obligatione omnium et singulorum bonorum suorum presentium et futurorum, et se facturum et curaturum opere et effectu quod dicta domina Baptistina, cum suis debitis auctoritatibus, consensibus ac iuramento, infra menses duos proxime futuros ratificabit et confirmabit presens instrumentum et omnia in eo contenta et hoc per instrumentum publicum manu notarii publici conficiendum cum promisionibus, obligationibus, renuntiationibus, clausulis necessariis et opportunis et in similibus fieri solitis et consuetis, parte altera seu pluribus, constituti in presentia mei notarii et testium infrascriptorum, sponte, consulte, deliberate et eorum et cuiuslibet eorum certa scientia, non ducti vi, dolo, clam vel metu neque aliqua alia sinistra machinatione circumventi, sed eorum et cuiuslibet eorum libera et spontanea voluntate, per sese et eorum heredes et successores ac alios omni meliori via, iure, modo, forma, ordine, causa et effectu quibus melius potuerunt et possunt, fuerunt confessi et contenti ac publice et in veritate recognoverunt et recognoscunt eis adinvicem et vicissim presentibus et stipulantibus pro se et suis heredibus ac pro dicta magnifica comunitate Saone et pro dicta domina Baptistina et mihi supra et infrascripto | (c. 13 r.) notario, tamquam publice et autentice persone officio publico stipulanti etiam et recipienti nomine et vice dicte magnifice comunitatis et dicte Baptistine et pro eis et earum qualibet et ad earum partem et utilitatem et omnium et singulorum quorum interest et intererit in futurum, pervenisse et quod pervenerunt in et ad infrascriptas renuntiationes, remissiones, iurium cessiones, promissiones et alia infrascripta valituras et valitura de iure, videlicet quia dictus dominus Franciscus, dicto procuratorio nomine dicte domine Baptistine, titulo et ex causa compositionis et conventionis ac alias omni meliori via, iure, modo, forma, ordine, causa et effectu quibus melius potuit et potest, renuntiavit et remissit ac renuntiat et remittit dictis magnificis dominis Antianis et dictis dominis officialibus presentibus et mihi supra et infrascripto notario ut supra stipulantibus, omni et cuicumque iuri et actioni hypothecarum sibi competenti et competituro, si quam et quod dicta Baptistina habuit et habet ac sibi competiit et competit in et super loco Vetii, ac bonis feudalibus et non feudalibus, domo, molendino, terris et possessionibus vineatis et campivis sitis in dicto loco Vetii et melioramentis, in et super eis aut aliqua parte eorum factis quommo-

documque et qualitercumque, tam cum instrumentis dotalibus et testamento quam sine et alia quavis ratione, occasione vel causa que dici, fieri et cogitari posset, in genere sive in specie, usque in diem presentem cessitque, transtulit et mandavit ceditque, transfert et mandat dictus dominus Franciscus, dicto procuratorio nomine, dictis magnificis dominis Antianis et dominis officialibus presentibus et mihi supra et infrascripto notario ut supra stipulantibus omnia et singula iura omnesque actiones et rationes reales et personales, utiles, directas, mixtas et non mixtas rei persecutorias, hypothecarias et penales ac in rem scriptas et alias quascunque que et quas dicta Baptistina habuit et habet ac habere sperat sibi que competierunt et compectunt ac compectere poterunt et possunt in et super predictis omnibus quommodocumque et qualitercumque, in quibus quidem iuribus, actionibus et rationibus ut supra cessis eandem magnificam comunitatem procuratricem constituit velut in rem suam propriam posuitque et ponit eam in locum suum proprium et vicem ita et taliter quod dictis iuribus, actionibus et rationibus ut supra cessis agentes pro dicta magnifica comunitate possint et valeant uti, frui, agere, excipere, experiri, petere, transigere, pacisci, consequi et se tueri et omnia alia et singula facere et liberaliter exercere in iudicio vel extra que et prout ac quemadmodum facere poterat dicta domina Baptistina ante presentem renuntiationem, iurium cessionem seu unquam melius facere potuisset, paciscens et sollemniter conveniens dictus dominus Franciscus, dicto nomine, dictis magnificis dominis Antianis et officialibus presentibus et mihi supra et infrascripto notario ut supra stipulantibus quod dicta iura et actiones ut supra remissa et cessa ac remissas et cessas nulli alii quam dictis magnificis dominis Antianis et officialibus dedit, cessit, vendidit, donavit seu aliter alienavit, sed quod tempore huius presentis contractus dicta domina principalis dicti domini Francisci erat vera domina et possessor, promittens et sollemniter conveniens dictus dominus Franciscus, dicto nomine, dictis magnificis dominis | (c. 13 v.) Antianis et officialibus presentibus et mihi supra et infrascripto notario ut supra stipulantibus nullam de cetero inferre, dare, facere vel movere littem, questionem, molestiam et controversiam in et super dictis iuribus et actionibus ut supra cessis et remissis, nec inferenti, danti, facienti seu inferre, dare et facere volenti modo aliquo consentire per se, alium seu alios, directe vel indirecte, aliqua ratione, occasione vel causa que dici, fieri et cogitari posset, in genere sive in specie. Item etiam dictus

dominus Franciscus, dicto hereditario nomine dicti quondam domini Bartholomei, dicto titulo dicte compositionis et alias omni meliori modo et ut supra renunciavit et remisit ac renuntiat et remittit dictis magnificis dominis Antianis et dictis dominis officialibus presentibus et mihi supra et infrascripto notario ut supra stipulantibus omni et cuiusque iuri et actioni sibi dicto nomine competenti et competituro, si quod et quam dictus Franciscus habuit et habet et sibi dicto nomine competiit et competit in et super dicto loco Vetii ac bonis feudalibus et non feudalibus, molendino, domo molendini, terris et possessionibus vineatis et campivis sitis in dicto loco Vetii et melioramentis in et super eis aut aliqua earum parte factis, quommodocumque et qualitercumque, tam cum instrumentis et testamento quam sine et alia quacumque quavis ratione, occasione vel causa que dici, fieri et cogitari posset, in genere sive in specie, usque in diem presentem cessitque, transtulit et mandavit ceditque, transfert et mandat dictus Franciscus, dicto nomine, titulo dicte compositionis, dictis magnificis dominis Antianis et officialibus presentibus et mihi supra et infrascripto notario ut supra stipulantibus omnia et singula iura omnesque actiones et rationes reales et personales, utiles, directas, mixtas et non mixtas rei persecutorias, hypothecarias et penales ac in rem scriptas et alias quascumque que et quas dictus dominus Franciscus dicto nomine habet ac habere sperat sibi que competierunt et competunt et competere poterunt et possunt in et super predictis omnibus quommodocumque et qualitercumque vigore dicti testamenti de quo supra, in quibus quidem iuribus, actionibus et rationibus ut supra cessis eandem magnificam comunitatem procuratricem constituit velut in rem suam propriam posuitque et ponit eam in locum suum proprium et vicem ita et taliter quod dictis iuribus, actionibus et rationibus ut supra cessis agentes pro dicta magnifica comunitate possint et valeant uti, frui, agere, excipere, experiri, petere, transigere, pacisci, consequi et se tueri et omnia alia et singula facere et liberaliter exercere in iudicio vel extra que et prout ac quemadmodum dictus dominus Franciscus dicto hereditario nomine facere poterat ante presentem renuntiationem et iurium cessionem seu unquam melius faceret^a potuisset, paciscens et sollemniter conveniens dictus Franciscus, dicto hereditario nomine quo supra, dictis magnificis dominis Antianis et officialibus presentibus et mihi supra et infrascripto notario ut supra stipulantibus quod dicta iura et dictas actiones ut supra remissa et cessa ac remissas et cessas nulli alii quam

dictis magnificis dominis Antianis | (c. 14 r.) et officialibus dedit, cessit, vendidit, donavit seu aliter alienavit, sed quod tempore huius presentis contractus dictorum iurium ut supra remissorum et cessorum verus erat dominus et possessor, promittens et sollemniter conveniens dictus dominus Franciscus, dicto hereditario nomine, dictis magnificis dominis Antianis et officialibus presentibus et mihi supra et infrascripto notario ut supra stipulantibus nullam de cetero inferre, dare, facere vel movere littem, questionem, molestiam et controversiam in et super dictis iuribus ut supra cessis et remissis, nec inferenti, danti, facienti seu inferre, dare, facere volenti modo aliquo consentire per se, alium seu alios, directe vel indirecte, aliqua ratione, occasione vel causa que dici, fieri et cogitari posset, in genere sive in specie. Ex adverso, prefati magnifici domini Antiani et domini officiales, predicta acceptantes et nomine et vice dicte magnifice comunitatis sese obligando, promisserunt et promittunt dicto Francisco, dicto procuratorio nomine presenti, et mihi supra et infrascripto notario ut supra stipulantibus se eidem domine Baptistine aut eius certo nuntio et procuratori vel alteri legitime persone pro ea dare et solvere, realiter et cum effectum, libras septingentas monete Ianue currentis in Ianua causa et occasione omnium premissorum hinc ad menses quatuor proxime futuros, ipsa prius faciente dictam ratificationem et non teneantur eidem Baptistine ad solutionem dicte peccuniarum summe nisi prius facta dicta ratificatione, et hec omnia in pace et sine litte ac omni exceptione, oppositione et contradictione remotis. Quas quidem renuntiationes, remissiones, iurium cessiones, promisiones et omnia alia et singula supra-scripta et in presenti instrumento contenta dicti magnifici domini Antiani, officiales et dictus dominus Franciscus dictis nominibus promiserunt et sollemniter convenerunt eis adinvicem et vicisim presentibus et mihi supra et infrascripto notario ut supra stipulantibus, singula singulis debite refferendo, habere et perpetuo tenere ratas, gratas et firmas ac rata, grata et firma eaque omnia et singula attendere, complere, adimplere et effectualiter observare et in aliquo non contrafacere, dicere, opponere, allegare vel venire per sese, alium seu alios, directe vel indirecte, aliqua ratione, occasione vel causa que dici, fieri et cogitari posset, in genere sive in specie, de iure vel de facto, etiam si de iure seu alio quovis modo possent aut aliquis eorum posset, sub pena dupli totius eius et quanti fuerit in premissis aut aliquo premissorum modo aliquo contrafactum aut non observatum, solenni stipulla-

tione promissa, taxata et conventa, qua pena soluta, exacta vel non aut etiam gratiosse remissa, nihilominus firma, rata, grata et valida perpetuo remaneant et perdurent omnia et singula suprascripta et in presenti instrumento contenta, cum integra etiam refectione et plenaria restitutione omnium et singulorum dannorum, interesse et expensarum, lite et extra, et sub hypotheca et obligatione omnium et singulorum bonorum dicte magnifice comunitatis, dicte Baptistine et dicti Francisci, dicto hereditario nomine, presentium et futurorum, | (c. 14 v.) renuntiantes dicti magnifici domini Antiani, officiales et Franciscus dictis nominibus in premissis omnibus et singulis exceptioni suprascriptarum renuntiationis, remissionis, iurium cessionis et promissionum sic ut supra non actarum et factarum ac aliorum omnium et singulorum sic ut supra non actorum et factorum et dicte librarum summe sic ut supra non debite et non debende reique sic ut supra non fuisse et esse acte, facte et geste vel aliter se habentis ac exceptioni doli mali, vis, metus causa fraudis, actioni in factum, conditioni indebiti sine causa vel ex iniusta causa seu ob turpem causam et omni demum alii iuri et legum auxilio, beneffitio et favori. De quibus omnibus et singulis dicti magnifici domini Antiani, officiales et Franciscus, dictis nominibus, publicum rogaverunt fieri instrumentum per me notarium infrascriptum ad laudem et ditamen sapientis si fuerit opportunum. Actum Saone, in lobia Antianie prefatorum magnificorum dominorum Antianorum civitatis Saone, presentibus testibus venerabilibus presbiteris Girardo de Puteo de Cario, vicerecore ecclesie Sancti Petri, presbitero Bartholomeo de Astradis de loco Unelie, capellano in dicta ecclesia, et Iohanne Baptista de Laurentiis, cive Mediolani, ad hec vocatis et rogatis.

(S. T.) Ego Iacobus Iordanus, publicus imperiali auctoritate notarius Saonensis, quia premissis omnibus et singulis una cum prenominatis testibus interfui et rogatus scripsi et recepi suprascriptum presens instrumentum et illud in hanc publicam formam reddegi, licet me aliis occupato negotiis per alium extrahi fecerim, ideo me subscripsi et signavi solito meo signo instrumentorum, in fidem et testimonium omnium premissorum.

^a faceret: *così* A.

1394, novembre 25, Asti

Enguerrand de Coucy, procuratore e luogotenente generale di Luigi, duca d'Orléans, ratifica l'inserta convenzione stipulata il 18 novembre 1394 tra i suoi rappresentanti e quelli del comune di Savona.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. 1r.

Edizione: A. de Circourt, *Le duc Louis d'Orléans frère de Charles VI*, estr. dalla « *Revue des questions historiques* », 1889, p. 84, con data 30 novembre.

Registro: Poggi³, p. 223.

Edizione dell'inserto, priva delle formule finali, con data 17 novembre, da una copia tarda derivata da B (Arch. di Stato di Torino, *Repubblica e Riviera di Genova*, Savona, mazzo I, n. 2, c. 45): E. Jarry, *Les origines de la domination française à Gênes*, Parigi 1896, p. 403. Ampio transunto in Poggi³, p. 219.

Convenciones inite inter comune Saone et illustrem dominum ducem Aurelianensem etc.

Nos Ingueranus, dominus de Conciaco, comes Suessionensis et locumtenens, procurator et commissarius generalis illustris et excelsi principis et domini Ludovici, regis Francorum filii, . . ducis Aurelianensis comitisque Valesie et Belimontis ac domini Astensis, ut de dictis commissionibus et mandatis apparet per licteras¹ dicti domini ducis, datas Parisius, die viii^a iullii, anno Domini m^occclxxxiiii, sigillo magno ipsius impendente cerra rubea sigillatas, dicto procuratorio et comisario nomine prefacti domini ducis, habentes plenam et certam scienciam et noticiam ac informacionem de quibusdam capitulis, convencionibus, pactis, promissionibus et obligacionibus hinc inde factis in civitate Astensi, hoc eodem anno, silicet curense millesimo trecentesimo nonagesimo quarto, indicione secunda, die xviii mensis novembris, per et inter spectabilem militem, dominum Iohannem de Ga-

¹ Il testo della procura del duca d'Orléans è conservato in due copie fatte eseguire da Enguerand de Coucy il 22 settembre 1394, in ASS, *Pergamene*, I, 342, II, 196 (cfr. A. De Circourt cit., p. 137; registro: Noberasco¹, pp. 132, 217).

ranceriis, dominum de Croysiaco, cambellanum reg<i>um ac dicti domini ducis, et egregios ac prudentes viros, dominos Petrum Biauble, utriusque iuris doctorem ac serenissimi principis et domini regis ac prefacti domini ducis consiliarium, Geronimum de Balardis legum doctorem, Aymonetum Rizardi, dictum Nuri, capitaneum Claraschi et Braïde, et Luchinum de Muris, domicellos prefacti illustris domini ducis Aurelianensis et nostros procuratores, ex et pro una parte, et discretos et prudentes viros, dominos Dominicum Cayrosium, priorem Officii Provisionis infrascripti, Conradum Sansonum, Petrum Honestum, Bartholomeum Clavarinum, Palmerium de Stephanis et Bartolomeum Beuncium, officiales Provisionis civitatis et comunis Saone, et Philipum Pelerinum, priorem infrascripti Officii Guerre, Iohannem Curadengum, Petrum Natonum et Georgium Zocham, officiales guerre dicte civitatis Saone, vice et nomine et tanquam officiales dicti comunis, ut de ipsius potestate et baillia patet in actis publicis canzellarie Ancianorum dicte civitatis, hoc anno, die vi^o octobris, scriptis manu Antonii Griffi notarii, ex et pro altera parte, et in quibus capitulis, pactis et convencionibus inter dicta continetur quod nos teneamur et debeamur, vice et nomine dicti domini ducis, aprobare, ratificare et solempniter confirmare per licteras nostras ad ditamen sapientis ipsius comunis Saone, cum nostro magno sigillo, omnia et singulla dicta et infrascripta capitulla, pacta et convencioniones ac omnia et singula contenta in instrumento infrascripto ipsorum capitullorum, pactorum et convencionum atque eciam faciemus et curabimus ita et taliter cum effectu ac promitemus, omni exceptione et defensione remota, quod dictus dominus dux infra menses quatuor tunc proxime venturos a die confecti dicti instrumenti dictorum pactorum et convencionum approbabit solempniter per publicum instrumentum ad ditamen dicti sapientis dicti comunis Saone, cum eius magno sigillo, omnia et singulla contenta in dicto instrumento dictorum pactorum et conventionum et se ad ea omnia et singula solempniter obligabit, ut de ipsis capitulis, pactis, promissionibus, convencionibus et obligacionibus apparet vigore publicorum instrumentorum inde receptorum dicta die xviii novembris in Saona per dominum Guilliermum de Sardis de Alexandria et Iohannem Perandum de Saona, notarios publicos. Que instrumenta nos vidimus et legimus ac de contentis in eis noticiam plenam et plenissimam habuimus et habemus, quorum instrumentorum, capitullorum et convencionum tenor talis est:

In nomine Dei amen. Anno nativitatis eiusdem M^oCCC^oLXXX^oIIII, indicione secunda, die XVIII° novembris. Magistra rerum experientia sagax provido consilio ordinavit acta perpetuo valitura vigori comendari scripture, non ut ex scriptura iuris dispositio oriatur, sed ne gestorum series valeat deperire. Huius igitur publici et autentici instrumenti vigore noscat presens etas et futura posteritas quod inter spectabilem militem, dominum Iohanem de Granceriis, dominum <de> Croysiaco, cam|belanum (c. i v.) regium ac illustris principis domini Ludovici, regis Francorum filii, ducis Aurelianensis comitisque Valesie et Belmontis et domini Astensis, et egregios et prudentes viros, dominum Petrum Beable, utriusque iuris doctorem ac serenissimi principis et domini regis ac prefacti domini ducis Aurelianensis consiliarium, Geronimum de Balardis legum doctorem, Aymonetum Ricardi, dictum Nuri, capitaneum Claraschi et Braide, et Luchinum de Murris, domicellos, procuratores et tanquam procuratores dicti domini ducis Aurelianensis et procuratoriis nominibus eius et illustris domini Inguerani infrascripti, procuratoris et generalis locumtenentis dicti domini ducis, constituti et substituti ab illustre^a et excelso domino Inguerano, domino de Conciaco, generali procuratore, comissario et locumtenente prefacti domini ducis, ut de comissione ipsius domini Inguerani patent publice licere¹, scripture in quodam pergameno transumpto et transcripto manu Iohannis Sicardi notarii, cum sigillo eius pendenti in cera rubea, anno Domini M^oCCC^oLXXXIIII, die XXII septembris, et de procura dictorum dominorum procuratorum substitutorum patet^b alie licere publice², scripture in quodam pergameno, cum sigillo suo pendenti in cerra rubea, hoc anno, die XII^a mensis novembris, ex et pro una parte, et discretos et prudentes viros, dominos Dominicum Cayrosium, priorem Officii Provisionis infrascripti, Conradum Sansonum, Petrum Honestum, Bartolomeum Clavarinum, Palmerium de Stephanis et Bartolomeum Bencium, officiales provisionis civitatis Saone, et Philipum Pelerinum, priorem infrascripti Officii Guerre, Iohan-

¹ V. p. 39.

² Originale e copia autentica della procura di Enguerrand de Coucy in ASS, *Pergamene*, II, 211, I, 338 (ediz. G. Filippi, *Nuovi documenti intorno alla domi-*

nazione del duca d'Orléans in Savona, in « Giornale Ligustico », XVII, 1890, p. 84; regesto: Noberasco¹, pp. 223, 130).

nem Curadengum, Petrum Natonum et Georgium Zocham, officiales guerre dicte civitatis, vice et nomine et tanquam officiales dicte civitatis et comunis Saone, ut de ipsorum potestate et baillia patet in actis publicis canzelarie dominorum Ancianorum dicte civitatis, hoc anno, die vi^o octubris, scriptis manu Antonii Griffi notarii, et eciam patet alia publica scriptura, scripta manu dicti Antonii Griffi, die xxx octubris proxime preteriti, ex et pro parte altera, facta, inita et formata fuerunt pacta, convenciones, promisiones, stipulaciones et obligaciones, Deo propicio perpetuo valitura, secundum tamen modum infrascriptum:

Ad laudem et gloriam ac honorem et status augmentum dicti domini ducis ac eciam ad laudem et gloriam ac honorem et status augmentum tocius reipublice Saonensis, in omnibus et per omnia prout infra:

Primo nanque voluerunt et convenerunt ipse partes, quia anima est ceteris rebus preferenda et primitus de tangentibus eam est disponendum, quod comune ac homines districtuales et diocesis Saonensis, tan clerici et presbiteri in quibuscunque ordinibus constituti quam seculares, cuiuscunque status, gradus et condicionis sint, possint et valeant habere et tenere pro summo pontifice Romanorum sanctissimum in Christo patrem et dominum, dominum Bonifacium papam nonum ac etiam omnes alios in posterum eius sucessores elligendos per eius et Romane Ecclesie collegium cardinalium ac acceptare eius collectiones, gracias, officia, beneficia ac moniciones et precepta, pastores et officiales in dicta civitate Saone, posse et diocesi et secundum eius rictus et nomen missas et alia officia et solempnia celebrari possint in dicta civitate, posse et diocesi, et non secundum rictus | (c. II r.) et nomen alterius, et prout fuit actenus usitatum temporibus retroactis.

Item voluerunt et convenerunt ipse partes, tan im principio, medio quan in fine presentis instrumenti, et aliter presens instrumentum non fuisset confectum, quod per aliqua contenta in presenti instrumento non intelligatur aliquo modo derogari sive derogatum esse aliquibus iuribus Imperii Romani, honoribus sive prehemenciis, fidelitatibus, homagiis et superioritatibus suis que imperator Romanus habet et habere solitus est in dicta civitate et posse Saone ac civitatis et comunis Saone insignis et armis, set pocius dicta iura imperialia et omnia eius regalia sint et remaneant intacta protinus et illesa, contentis in presenti capitulo in aliquo non obstantibus, maxime attento quod predictas^o civitas Saone est specialis locus Imperii ac eius devota camera impe-

rialis imperatoris Romani, et ita perpetua camera imperiali^d debeat remanere.

Item promisserunt et solempniter convenerunt dicti procuratores dicti domini ducis ipsis officialibus, recipientibus vice et nomine dicti comunis, pro conservacione status dicte civitatis Saone et posse, quod ipse dominus dux et eius officiales manutenebunt ac teneri et manuteneri facient in civitate et posse Saone partem guibellinam realiter et cum effectu.

Item voluerunt ipse partes et solempniter convenerunt quod civitas Saone cum portibus, maritima et modulo ac cum castris et fortaliciis in dicta civitate et posse constitutis, cum toto eius posse ac nemoribus, stratis, silvis et cum omnibus suis pertinenciis, spectet et pertineat et spectare et pertinere debeat et pleno iure remaneat francha, libera et absoluta comuni et hominibus Saone, cum omni iurisdicione et cum mero et mixto imperio et cum omni prehemencia et superioritate et cum omnibus redictibus, introictibus, fructibus, gabellis, et maxime gabella salis, salvo quod infra dicetur de ipsa gabella salis, et emolumentis quibuscumque, cuiuscumque generis, specei^e et nominis sint, ac pedagiiis, ita quod de ipsis omnibus et singulis dictum comune et homines Saone possint facere et disponere pro eorum libito voluntatis, omni impedimento et omni contradicione cuiuscumque cessantibus et reiectis, ac eciam cum omnibus et singulis iuribus, privilegiis competentibus et cumpetituris dicte civitati et comuni Saone, et maxime hiis iuribus dicte civitati competentibus et que alias compecierunt et presertim quod possint capitulla, leges municipales sive statuta condere, tollere et cassare, predicti comunis Saone libito voluntatis. Que omnia spetent et remaneant integra ipsi comuni Saone intata protinus et illessa, non obstantibus aliquibus et maxime infrascriptis ac eciam officia et officiales omnes et singuli dicte civitatis et posse, tan Anciani quam alii cuiuscumque nominis et speciei, sint et esse debeant ac remanere et cum potestate constituendi et faciendi omnes et singulos officiales in dicta civitate et posse Saone cum potestatibus et bailliis suis, prout fuit hactenus consuetum et prout dicto comuni Saone videbitur et placuerit, sane predictis omnibus intellectis quod, in quantum prefactus dominus dux sive alius dux non Ianuensis et qui non sit de lingua sive progenie Ianuensi esset dominus sive presidens Ianue, vel eciam semper et quandocumque | (c. II v.) dominus de Conciaco, vice et nomine dicti domini ducis, aprobabit et ratificabit et solempni-

ter confirmabit per solemne et publicum instrumentum ad ditamen sapientis ipsius comunis Saone, cum eius magno sigillo, omnia et singulla contenta in presenti instrumento, quam aprobacionem et ratifficationem teneatur omnino facere, atque eciam solempniter promitat dicto nomine quod faciet et curabit ita et taliter cum effectu, omni excepcione et deffenssione remota, quod dictus dominus dux infra menses quatuor proxime venturos approbabit solempniter per publicum instrumentum ad ditamen dicti sapientis dicti comunis, cum eius magno sigillo, omnia et singulla in presenti instrumento contenta et se ad ea omnia et singulla solempniter obligabit et pro parte dicti domini ducis dabuntur et solventur, realiter et cum effectu, floreni quinque millia ipsi comuni vel persone legiptime pro eo in Saona, qui debent expendi in guerra et occaxione guerre et de quibus infra fit mentio, et hoc infra decem dies proxime venturos, quod tunc et eo casu dictum comune teneatur et debeat tradere realiter et cum effectu ipsi domino duci vel legiptime persone pro eo possessionem dictorum castrorum infrascriptorum, sic quod ipse dominus dux perpetuo, salvis tamen supra et infrascriptis, tenere et possidere possit castra civitatis Saone predictae, scilicet Speroni et Sancti Georgii, et ipsorum custodiam habere expensis suis propriis ipsius domini . . ducis, reservato omni iure et iurisdicione in ipsis castris comuni Saone, quod ius et que iurisdicio cum mero et mixto imperio spectet et pleno iure pertineat ipsi comuni Saone ita et taliter quod rector qui pro tempore erit in civitate Saone possit et valeat vice et nomine dicti comunis ac debeat punire, condempnare, multare, tan in here quam in persona, usque ad mortem inclusive, et tan civiliter quam criminaliter, omnes existentes et qui pro tempore erunt in ipsis castris qui delinquissent sive delinquerent vel aliter essent obnoxii tanquam existentes in posse et districtu ac iurisdicione dicti comunis, non obstantibus aliquibus, et eciam quod possit fieri exactio et collectio quarumcunque gabellarum in ipsis castris et contra quoscunque existentes in eis pro tempore per gabellotos qui pro tempore erunt ac etiam per magistratum et rectorem ac officiales comunis Saone qui pro tempore erunt.

Item promisserunt et solempniter convenerunt dicti procuratores, dictis nominibus, dare et solvere in Saona ipsi comuni Saone sive legiptime persone pro eo infra dies decem proxime venturos, computandos a die qua ipse dominus dux vel alius pro eo habuerit possessionem dictorum castrorum, omni excepcione et defenssione remota, florenos

quinque milia pro certis sumptibus et expensis factis per ipsum comune Saone pro habendis et consequendis castris predictis dicte civitatis ac tenendis et custodiendis et pro certis municionibus ipsorum castrorum ac eciam pro certis aliis expensis factis et erogatis per ipsum comune sive eius officiales.

Item promisserunt et solempniter convenerunt dicti procuratores, dictis nominibus, dictis officialibus, recipientibus vice et nomine dicti comunis et ut supra, conservare indempnem et penitus absque dampno dictum comune et homines Saone ac eius res et bona indempnia a quadam promissione et obligatione facta per dictum comune Saone sive eius officiales egregiis viris dominis Iohanni Figono et Antonio de Guarco, civibus Ianue, occaxione castrorum habitorum et recuperatorum, prout de predictis constat publico instrumento scripto manu Antonii Griffi notarii, hoc anno et die quinta septembris, ac eciam ab omni promissione et obligatione facta per dictum comune Saone sive eius officiales Antonio Mastrucio de Ianua, olim castellano castris Sancti Georgii de Saona, de qua promissione et obligatione apparet per publicum instrumentum scriptum manu dicti Antonii Griffi notarii, hoc anno, die sexta septembris. |

(c. III r.) Item quod predictum comune Saone, finito tempore regiminis potestatis Saone, scilicet dicti domini Iohannis Figoni de Ianua, finiendo die secunda februarii anno proxime venturo M^oCCC^oLXXXV, teneatur et debeat annuatim elligere unum potestatem Saone qui sit quibellinus et qui sit de terris subditis dicto domino duci vel qui sit aliter fidellis dicti domini ducis in voluntate et ellectione ipsius comunis vel officialium deputandorum per ipsum comune, absque impedimento et contradicione cuiuslibet persone, cum potestate et bailia, comitiva et salario consuetis, prout ditat forma capitulorum Saone factorum et fiendorum. Et sub illis modis et formis regulentur et tractentur ipsi potestates prout ditat et ditabit im posterum forma capitulorum Saone factorum et fiendorum, et talem potestatem ellectum sive elligendum quolibet anno ut supra teneatur dictus dominus dux acceptare et confirmare ac dare operam efficacem ut infra menses tres inchoandos a die ellectionis ipsius venisse debeat cum eius comitiva ad dictam civitatem Saone, ut moris est, et quod ipse potestas cum dicta comitiva et aliis officialibus sindicari debeant iuxta et secundum formam capitulorum dicte civitatis factorum et fiendorum.

Item quod predictum comune Saone faciet et habebit pacem cum

omnibus illis cum quibus ipse dominus . . dux pacem habebit et faciet et facere teneatur guerram cum gente et exercitu ac con^f comitiva gentium et exercitus ipsius domini . . ducis contra illos contra quos dictus dominus dux guerram faciet et habebit, hoc modo videlicet quod ipsum comune et homines Saone teneantur dare et contribuere ipsi domino duci balistrerios centum tantum, pro uno mense tantum, quolibet anno quo ipse dominus . . dux guerram faciet vel habebit et de ipsis ipse dominus dux egeret et ipsos requireret a dicto comuni Saone, et hoc sumptibus et expensis dicti comunis Saone, ita tamen quod dicti balistrarii non teneantur ire ultra montes nisi solum usque ad montes exclusive. Si vero ipse dominus dux guerram haberet per mare et galleas armaret intra Corvum et Monachum et non aliter teneatur ipsum comune dare et contribuere ipsi domino duci, in dicta armata et guerra dumtaxat et non ultra, racionem infrascriptam, videlicet quod si armaret galleas viginti tunc dictum comune Saone armare debeat et teneatur expensis suis propriis ipsius comunis Saone galleam unam, et sic pro rata abinde supra ad eandem racionem, scilicet de galleis armandis intra Corvum et Monachum, de aliis vero armandis extra Corvum et Monachum nichil teneantur contribuere; et si ipse dominus dux armaret minus decem galleis dictum comune Saone ad nichilum teneatur; et si armaret decem galleas inclusive vel abinde supra usque ad viginti exclusive tunc dictum comune Saone teneatur et debeat contribuere in dicta armata medietatem expensarum unius gallee tantum et reliqua medietas fiat et solvatur per ipsum dominum ducem; et quod in omnibus cassibus supradictis ubi comune Saone tenetur contribuere in predictis armamentis, in totum vel pro aliqua parte, patroni et alii officiales dicte tallis gallee vel gallearum in qua et pro qua vel quibus dictum comune Saone contribueret, in totum vel in parte et prout supra, sint et esse debeant cives et habitatores Saone, sane intellecto quod in cassibus suprascriptis dictus dominus dux teneatur tradere, dare et contribuere ipsi comuni Saone corpus et corpora gallee et gallearum paratarum ad navigandum cum omnibus suis alboribus, corredibus, vellis, timonis et remis ac aliis instrumentis ipsius gallee sive ipsarum gallearum cum panatica et sepo atque armis, sane predictis omnibus intellectis quod in cassu in quo ipse dominus dux haberet guerram per terram et per mare quod tunc et eo cassu dictum comune Saone non teneatur nisi ad unicam contribucionem, scilicet maris tantum, iuxta modum, formam et tenorem suprascriptos. |

(c. III v.) Insuper teneatur et debeat comune Saone permittere dicto domini^g duci quod ipse vel deputandus ab eis^h et ipsius nomine possit tociens quociens sibi placuerit armare galleas et alia navigia in portu Saone suis, scilicet domini ducis, sumptibus et expensis ac eciam stipendiari sumptibus et expensis dicti domini ducis balistrarios et alios homines civitatis et districtus Saone, impedimento et contradicione qualibet cessante, ita tamen quod nullus possit aliquo modo compelli ad eundum supra dictis navigiis et armamentis contra ipsorum vel alterius ipsorum voluntatem.

Item quod predicta vigeant et locum habeant eciam si civitas Ianue mutaret dominationem alicuius persone vel alterius lingue, et in casu in quo ipse dominus . . dux esset dominus sive presidens in Ianua, vel aliquis alius, quod presens convencio habeat etiam locum, et ultra in dictis cassibus sive casu altero ipsorum, videlicet cum dictus dominus dux vel aliquis alius extraneus qui non sit de lingua Ianuensi esset dominus Ianue, quod tunc et eo cassu dictus dominus dux habeat medietatem lucri sive proventuum gabelle sallis comunis Saone sive que vel quod colligitur et vendetur in Saona, eo scilicet casu quo comune Saone non haberet guerram et discordiam cum comuni Ianue vel cum domino sive presidente Ianue, ymo dicto comuni Saone existente in pace cum dicto comuni Ianue vel domino seu presidente ibidem, quia tunc et non aliter dictus dominus dux habeat dictam medietatem lucri sive proventuum dicte gabelle sallis in cassibus supradictis et non aliter, quia, eo casu quo comune Saone semper et quodocunque haberet guerram et discordiam cum comuneⁱ Ianue vel presidentibus ibidem, quod dicta gabella in solidum pertineat et spectet et revertatur ad dictum comune Saone et cessante guerra spectet pro dimidia et revertatur ad dictum dominum ducem prout supra, et sic perpetuo successive fiat et observetur ac fiat et observari debeat.

Item ex causis predictis et ob remuneracionem et retribucionem omnium premissorum et eciam ex causa et occaxione presentis conventionis et omni via, iure, modo et forma quibus melius fieri et esse potest, dictus dominus . . dux teneatur et debeat dare et solvere dicto comuni Saone sive legitime persone pro eo in Saona, realiter et cum effectu, omni excepcione, deffensione et dillacione remotis, im principio cuiuslibet mensis, incipiendo die xxv huius mensis et sic perpetuo successive de mense in mensem, florenos quinque millia auri in auxillio expensarum per ipsum comune Saone fiendarum, tam per mare

quam per terram, pro tuicione et defensione dicte civitatis Saone et districtus ac pro offenssione emullorum et inimicorum dicti comunis Saone, tan presencium quam futurorum, et pro aliis expendendis in voluntate dicti comunis Saone in guerra et occaxione guerre, et hoc durante presente guerra et discordia vigente inter comune Ianue, ex una parte, et comune Saone, ex altera, et eciam semper et quodocunque per dictum comune Ianue vel dominum sive presidentem Ianue fieret sive moveretur dicto comuni Saone guerra sive discordia per mare sive per terram. Et in casu quo dictum comune Saone guerra sive discordia^j per mare vel per terram haberet semper et quodocunque, per mare cum aliquo alio comuni quam Ianua, de quo fuit supra proxime tactum, sive cum aliqua universitate vel domino, quod tunc dictus dominus dux teneatur et debeat impendere auxilium ipsi comuni Saone occasione dicte guerre bona fide et moris^k boni pastoris et defensoris iuxta qualitatem et exigenciam dicte guerre et discordie ac ipsum comune defendere per mare contra talle comune, universitatem sive dominum, et ultra in dictis cassibus et quolibet ipsorum teneatur et debeat dictus dominus dux adiuvere et defendere dictum comune et homines Saone etiam cum exercitu et gentibus. |

(c. IIII r.) Item quod dictus dominus dux similiter, usque quo dictum comune Saone erit in aliqua guerra et discordia cum aliquo vel aliquibus semper et quodocunque et prout supra, teneatur et debeat cum suis gentibus armigeris, tan pedestribus quam equestribus, bona fide et secundum rectum intellectum auxiliari ipsi comuni et hominibus Saone et ipsum comune et homines Saone defendere et manutenere contra talles emullos et inimicantes sive guerram facientes contra ipsum comune Saone, ita tamen quod predicti Saonenses teneantur sese defendere contra suos inimicos iuxta posse eorum.

Item quod predictus dominus dux teneatur et debeat inimicari, emulari et guerram facere et habere cum omnibus cum quibus comune ipsum Saone inimicatur, emulatur et guerram habet ac habebit, et hoc non solum pro tempore presenti set eciam pro tempore futuro.

Item quod prefactus dominus dux teneatur dare operam quod sal quod est ac eciam quod erit pro tempore in civitate Saone expediatur et expedicionem habeat et capiat in et super territoriis et locis in et super quibus alias solitum fuit sal quod fuit in Saona in gabella salis expediri temporibus retroactis expediri prout fuit actenus consuetum, maxime in tenendo et teneri faciendo vias et stractas apertas, se-

curas et expeditas pro posse dicti domini ducis ita quod ipsum sal exire et conduci, transire et duci ac expediri possit more consueto et contra quoscunque impediētes et turbantes dictas vias et stratas taliter quod dictum sal non possit transire et libere conduci more solito, omni impedimento cessante, ad dicta loca et territoria, teneatur et debeat dictus dominus . . dux guerram facere contra talles impediētes aliquāter dicta ictinera et transitum et conducionem ac expedicionem ipsius salis et taliter operari quod dicta ictinera sint expedita et tuta pro transitu dicti salis et expedicione et conducione eius, ita etiam et taliter quod dictum comune Saone sive eius officiales im posterum deputandi per ipsum comune Saone possint et valeant capere et capi facere et emere omne sal in quocunque et qualibet mundi parte pro libito voluntatis ipsius comunis Saone et dictorum officialium, et illud facere aportari, quomodocunque et qualitercunque dictum comune Saone sive eius officiales voluerint, ad ipsam civitatem et posse Saone et demum ipsum sal expedire et expediri facere per ipsum comune et dictos officiales pro ipsorum libito voluntatis, et hoc non obstantibus aliquibus decretis, ordinamentis, devetis et reformationibus et statutis factis sive eciam quomodocunque, ubicunque et qualitercunque fiendis im posterum.

Item quod similiter dictus dominus dux teneatur et debeat bona fide et toto eius posse facere et operari quod ictinera per que apportantur victualia ac res et merces ad civitatem Saone et presertim granum sint tuta et expedita ac aperta, tan veniendo ad civitatem Saone quam in redeundo, ita ut dicta civitas Saone sit habundans in victualibus et aliis rebus et mercibus ibi solitis aportari, non obstantibus aliquibus factis vel fiendis im posterum quomodocunque et qualitercunque, maxime in et super territorio ipsius domini ducis sive aliquorum vasalorum vel colligatorum sive adherencium suorum et eciam facere et operari pro posse cum dominis et vicinis circumstantibus dicte civitati Saone quod dicte stracte et dicta ictinera sint et stent eciam in futurum tuta et aperta, devetis aliquibus in contrarium non obstantibus; et in cassu in quo dicte strate et dicta ictinera non essent aperta | (c. IIII v.) ac tuta, forte propter guerram vel propter aliud impedimentum sive devetum cuiuscunque domini, salvis tamen suprascriptis, quod tunc et eo casu, semper et quandocunque predicta impedimenta sive aliqua ipsarum occurrerent, homines et comune Saone possint et valeant capere et habere in et super territorio dicti domini ducis et eciam in et super

territoriis colligatorum et adherencium ac sequacium et eciam vassalorum suorum et presencium et futurorum et super toto regno Francie et in et super toto territorio provincie de Provincia sachos decem milia grani, ad mensuram Lombardie, in anno singullo quo dicta ictinera starent impedicta ut supra, pro illo pretio quo comuniter in dicto loco sive in dictis locis ubi emeretur venderetur, et ipsum granum posse inde libere extrahere ac apportare et conducere sive conduci facere ad civitatem Saone expensis dictorum emptorum, et dicto casu solemniter promiserunt dicti procuratores dicti domini ducis facere et curare ita et taliter et cum effectu, omni exceptione remota, quod dicti Saonenses prout supra poterunt capere et habere ac libere extrahere dictam quantitatem grani de terris et locis suprascriptis et prout supra et illud conducere et conduci facere ad civitatem Saone et posse libere et impune, devetis, ordinacionibus, reformacionibus et statutis factis et fiendis quomodocunque et ubicunque in aliquo non obstantibus.

Item quod dictus dominus dux teneatur et debeat auxiliari et operam dare dicto comuni Saone in recuperando et habendo villas et terras ac iurisdiciones et homines spectantes et que spectare debent comuni Saone ac eciam res et iura episcopatus ecclesie dicte civitatis Saone et res et iura ecclesie Sancte Marie de Castello civitatis eiusdem, que res et iura omnia et singula suprascripta remaneant, spectent ac pertineant pleno iure dicto comuni Saone in voluntate ipsius comunis Saone, salvo iure Ecclesie.

Et quod dictus dominus dux teneatur et debeat facere et curare ita et taliter et cum effectu quod dictum comune Saone ac homines non teneantur in aliquo comuni Ianue sive alicui domino sive presidenti in Ianua, non solum pro tempore presenti sed etiam pro tempore preterito et futuro, et quod ab ipso comuni sive a tali domino vel presidente Ianue dictum comune Saone sive homines non vexentur, inquietentur sive aliquialiter molestentur vel exigantur, maxime occaxione aliquarum convencionum sive obligacionum alias inter dicta comunia initarum et contractarum; quim imo dictus dominus dux teneatur et debeat cum effectu comune et homines Saone deffendere contra et adverssus comune Ianue et homines ipsius comunis de predictis omnibus et singulis et eciam contra et adverssus talem dominum sive presidentem Ianue, unum vel plures, presentes et futuros, sed pocius in casu in quo dictus dominus dux esset dominus sive presidens Ianue, quod tunc et eo casu teneatur et debeat, omni excepcione et deffensione remotis, an-

nulare, cassare et cassari ac aboleri facere omnes convenciones et obligaciones ac omnia instrumenta convencionum et obligacionum vigentium seu videntia ac que actenus vigerunt, si que vigerunt seu vident inter dicta comunia Ianue et Saone, ad nudam et simplicem requisicionem ipsius comunis Saone sive legitime persone pro eo, et hoc per publicum et solempne instrumentum quitationis et liberationis ad ditamen sapientis ipsius comunis Saone, unius vel plurium, quia non esset equum quod dictum comune Saone astrictum esset servire duabus personis et duas angarias facere et prestare, quia intencio dicti comunis Saone est non velle habere agere pro aliquibus rebus, | (c. v r.) maxime pro contentis in dictis convencionibus, et ita eciam voluerunt dicti procuratores dicti domini ducis, nisi cum prefacto domino duce et non aliqua alia persona, comuni vel universitate, cum quo domino duce voluerunt ipsi officiales habeat agere dumtaxat de et pro contentis in presenti instrumento; et etiam dicto cassu quo dictus dominus dux esset dominus sive presidens in Ianua, teneatur et debeat facere et curare cum effectu et partibus auditis quod homines singulares Saone habebunt et consequentur realiter et cum effectu omnes res et merces <at>que pecunias ac etiam loca que habent in comuni Ianue et proventus ipsorum, ita quod de ipsis possint facere et disponere tanquam veri domini pro ipsorum et cuiuslibet ipsorum libito voluntatis, et hoc non obstantibus aliquibus saximentis vel sequestris sive aliquibus ordinacionibus, reformationibus et devetis et non obstantibus aliquibus alienacionibus, pignorationibus vel translacionibus quomodocunque et qualitercunque factis vel fiendis per dominum Antoniotum Adurnum sive per comune Ianue ac officiales eius, ita eciam et taliter quod res et bona Ianuensium vel districtualium Ianue saxita et sequestrata in civitate Saone et que sequestrabuntur im posterum occaxione premissorum non teneantur ipsi Saonenses relaxare seu relaxari facere nec aliquialiter relaxentur nisi demum integraliter et cum effectu restitutis et relaxatis ipsis hominibus Saonensibus libere et absolute omnibus et singulis dictis rebus et mercibus ac locis comunis et prout supra.

Item quod comune sive singulares homines Saone non teneantur nec eciam debeant respondere in Ianua aliqua racione, occaxione vel causa que dici posset vel eciam cogitari nisi ilic contrasiset vel delinquisset, quo cassu tantum possint et valleant conveniri coram domino potestate Ianue qui pro tempore fuerit et non coram aliquo alio magistratu dicte civitatis Ianue, ymo quilibet alius magistratus dicte civi-

tatis Ianue qui pro tempore erit sit penitus privatus et tanquam persona privata per respectum ad dictos Saonenses et in causis et controversiis eorundem, cum essent in cassu convencionis, scilicet quod ab aliquo convenirentur racione contractus vel delictis¹ de quibus supra.

Item quod ipse dominus dux non possit modo aliquo vel ingenio, aliqua racione, occasione vel causa que dici posset vel eciam cogitari, cedere, alienare vel transferre aliqua iura sive aliquas actiones sibi competencia et competitura contra dictum comune et homines Saone, tan in civitate, hominibus, districtu, quam in castris eius aquisita vel aqui-
renda vigore presentis instrumenti, tam per actum inter vivos quam in ultima voluntate, in aliquam personam, corpus, collegium vel universitatem, nisi im posteros desedentes legitimos et naturales et heredes ipsius domini ducis ex eius corpore desedentes, silicet in illum qui esset dominus sive presidens in Ianua, in casu in quo sic esset, vel in eius primogenitum tunc sibi superstitem, cum nullus filiorum suorum Ianue haberet; et in casu in quo ipse dominus . . dux perveniret ad aliquem actum allienacionis, tan inter vivos quam in ultima voluntate et ut supra, quod tunc et eo casu non valeat nec eciam teneat^m tale quod ageret | (c. v v.) atentare, ageret in contrarium, set pocius sit et esse debeat nullum et iritum ipso iure, et idem intelligatur de ipsis posteris et heredibus in omnibus et per omnia prout supra in presenti capitulo continetur. Et in cassu in quo dictus dominus dux decederet sine filiis legitimis et naturalibus heredibus masculis ex se nactis sive eciam eius heres masculus usque in perpetuum, in queⁿ pervenisset dicta civitas Saone secundum formam et tenorem presentis instrumenti, quod tunc et eo cassu dicta civitas Saone perveniat ac spectet, iuxta et secundum formam pactorum presentis instrumenti dumtaxat, ad excelsam corronam Francie sive ad serenissimum dominum, dominum regem Francie qui tunc esset pro tempore, sub pactis et convencionibus in presenti instrumento contentis in omnibus et per omnia; et ita ipsis procuratoribus dicti domini ducis recipientibus et solempniter stipulantibus, vice et nomine dicti serenissimi regis Francorum qui pro tempore fuerit, maxime tanquam eorum gestores, promisserunt et convenerunt solempniter ipsi officiales, nomine et vice ipsius comunis, actendere et observare predicta et infrascripta et dictum casum et eventum habere et tenere rata, grata et firma, et dicti procuratores dicti domini ducis, dictis nominibus ac eciam tanquam negociorum gestores regie magestatis Francie predictae, et omni via, iure, modo et forma quibus melius potuerunt et

possunt promisserunt et solempniter convenerunt se facturos et curaturos ita et taliter et cum effectu quod serenissimus dominus rex Francie in dictum casum et eventum capiet et acceptabit dictam civitatem Saone cum suis pertinentiis secundum formam, modum et tenorem presentis instrumenti et quod ipse dominus rex dicto casu actendet, complebit et observabit cum effectu omnia et singula contenta in presenti instrumento in omnibus et per omnia prout et sicut est et erit obligatus prefatus dominus dux Aurelianensis et heredes sui, ita quod ipse dominus rex et qui pro tempore fuerit in hac parte dicto cassu eveniente sit et esse intelligatur positus et subrogatus in loco ipsius domini ducis; et facient et curabunt dicti procuratores dicti domini ducis quod dictus dominus rex se obligabit ad contenta in presenti capitullo, pro se et eius posteris et heredibus, per solempne et publicum instrumentum cum eius magno sigillo regali ad ditamen sapientis ipsius comunis Saone infra menses quatuor proxime venturos, alioquin, si dictus dominus rex infra dictus tempus quatuor mensium se non obligabit iuxta formam, modum et tenorem presentis capituli, quod tunc et eo cassu, decedente dicto domino duce sine heredibus legitimis et naturalibus masculis ut supra, sive eius heres masculus legitimus et naturalis, intelligendo de herede in perpetuum, decederet sine herede masculino legitimo et naturali ex se nacto, dictum comune et homines Saone sint in statu, gradu et condicione in quo erant ante tempus presentis instrumenti in omnibus et per omnia ita quod presens instrumentum sit dicto cassu cassum, nullum et irritum ipso iure.

Item ad superhabundantem cautellam voluerunt et solempniter convenerunt ipse partes quod ipse dominus dux sive aliquis ex eius posteris de quibus supra non possit ullo modo, tempore, aliqua racione, occasione vel causa que dici possit vel eciam cogitari, per directum vel indirectum, aliquid petere, requirere, imponere vel exigere a dicto comuni sive hominibus Saone et districtus, nisi solum illud quod in presenti instrumento continetur et prout in eo continetur nec aliquas novitates sive aliquos novos usus facere vel inducere ipsi comuni | (c. VI r.) vel hominibus Saone et districtus de quibus non fit mentio in presenti instrumento, set sit et esse debeat tacitus et contentus et cum dictis suis posteris et heredibus de contentis in presenti instrumento.

Item quod in casu quo dictus dominus dux sive dicti eius heredes non servarent omnia et singulla contenta in presenti instrumento, quod tunc et eo casu presens convencio cesset et cassa et irita sit ipso iure,

in voluntate et electione ipsius comunis Saone et non aliter, nisi infra menses quatuor servarent et adinplerent contenta in dicto instrumento ad simplicem requixicionem comunis Saone, et hoc in dicta voluntate ipsius comunis tantum et non aliter, et hoc eciam locum habeat tociens quociens, sive semel sive pluries, non servaretur^o predicta omnia et singula, qui menses quatuor incipient curere die dicte requisicionis fiende pro parte ipsius comunis Saone gubernatori sive locumtenenti ipsius domini ducis ultra iugum et citra montes in partibus Lombardie; et in casu quo dictum comune sive homines et officiales Saone non vellent et non elligerent, quod tunc presentem convencionem sive presens instrumentum cassum^p sive cassum esse prout supra, quod tunc et eo cassu dictus dominus dux sive eius heredes, intelligendo de herede im perpetuum, caddat et cecidisse intelligatur in penam et ad penam inferius expresatam, hoc volente pocius et elligente ipso comuni Saone sive officiales^q eius, ita quod in dicto cassu dicta pena comitatur et comissa esse intelligatur ipso iure et facto sine aliqua interpelacione et absque alio actu fiendo contra ipsum dominum ducem et eius heredes, intelligendo de eius heredibus usque in infinitum, et qua pena comissa, exacta vel non, semel et pluries, nichilominus rata et firma stent et perdurent omnia et singula supra et infrascripta in electione ipsius comunis Saone ut supra et prout supra ita quod, si semel vel pluries dicta pena esset comissa iuxta electionem et voluntatem ipsius comunis et postea per dictum dominum ducem vel eius heredes usque im perpetuum iterum contrafieret, quod nichilominus dictum comune Saone possit elligere semper et quodocunque presens instrumentum cassum esse, non obstante dicte pene vel penarum comissionem^r que precessisset vel precessissent, ita quod per dictum comune Saone possit fieri dicta variacio et prout supra.

Item quod in cassu quo orriretur aliqua questio sive controversia inter ipsas partes occasione contentorum in presenti instrumento vel alicuius ipsorum, quod tunc et eo cassu talis questio, lix, controversia sive causa cognoscatur et decidatur in loco competenti partibus non suspecto, ita quod dicta cognicio et decissio non fiat per dictum dominum ducem seu per eius curiam.

Item quod in cassu in quo dictus dominus dux esset dominus sive presidens in Ianua, quod tunc et eo cassu comune et singulares persone Saone sint franchi, liberi et inmunes simpliciter, generaliter et absolute in Ianua et in toto eius posse, districtu et pertinenciis sitis tam

im partibus ultramarinis quam citramarinis de et pro omnibus et singulis eorum rerum^s et mercibus ab omnibus et singulis dactis, gabellis, exactionibus, impositionibus, vetigalibus, prestationibus et devetis quibuscunque, cuiuscunque generis, speciei, nominis et condicionis, tam presentibus quam futuris, fraude cessante ex parte ipsorum Saonensium qui vellent uti immunitate | (c. VI v.) contenta in presenti capitulo, ita quod ipsi Saonenses ad prestationem alicuius impositionis, dacite vel gabelle pro ipsorum rebus et mercibus nulatenus teneatur^t, ita enim quod ipsi Saonenses et districtuales sui possint et valleant in dictis locis et quolibet ipsorum gaudere, uti et frui pure et simpliciter ac ***^u omni impedimento et contradicione cessante dictis graciis et privilegiis, immunitatibus et franchixiis, omni excepcione et deffensione remotis, quamvis asseriretur quod comune Saone non adimpleret comuni Ianue ex parte sua aliqua que forte comune Ianue diceret comune Saone ei teneri, quia sufficit quod teneatur et adimpleat dicto domino duci ea que in presenti instrumento continetur^v.

Item promisserunt dicti procuratores dicti domini ducis et solempniter convenerunt dictis officialibus, vice et nomine dicti comunis, quod dictus dominus dux toto eius posse et cura faciet et curabit ita et taliter cum effectu, omni excepcione et deffensione remota, quod Saonenses habebuntur et tractabuntur realiter et cum effectu liberi et immunes et pro liberis, franchis et immunibus, tam in partibus ultramarinis quam in partibus citramarinis, et tan orientalibus, meridianis quam occidentalibus et eciam ubique prout et sicut fuerunt habiti et tractati temporibus retroactis ex eo quod ipsi Saonenses pro Ianuensibus habebantur et tractabantur, cum in ipsis locis Ianuenses pro liberis habebantur et habentur, salvis suprascriptis.

Item quod postquam ipse dominus dux erit in tenuta vel possessione dictorum castrorum Saonensium exigatur^w vexillum dicti domini ducis in Saona, in locis dumtaxat in quibus solita sunt erigi et levari vexillia^x comunis Ianue, remanentibus vexillis imperialibus ac eius insignis et armis et eciam comunis Saone in dicta civitate et posse Saone et in illis locis et vexillis et prout dicta insignia imperialia fuerunt solita esse, poni et portari, ita eciam quod possint fieri nova vexillia^x cum insignis et armis imperialibus et comunis Saone ac ea pingi, construi et fabricari ac fieri facere ad voluntatem ipsius comunis et hominum et quociens voluerint, ita et taliter quod erigi et levari ac poni possint in locis predictis arma et insignia imperialia simul et equaliter

cum vexillis, insignis et armis dicti domini ducis.

Item promisserunt et solempniter convenerunt dicti procuratores, dictis nominibus et ut supra, facere et curare ita et taliter cum effectu, omni excepcione et deffensione remota, quod prefactus dominus dux personaliter et per se ipsum iurabit ad sancta Dei evangellia, corporaliter manu tactis scripturis, ac etiam solempniter promitet et se obligabit per solempne et publicum instrumentum ad ditamen sapientis ipsius comunis, cum eius magno et autentico sigillo, comuni Saone sive legiptime persone pro eo vel notario publico, recipienti solempniter vice et nomine ipsius comunis Saone, infra menses quatuor proxime venturos de attendendo, complendo et effectualiter observando omnia et singulla in presenti instrumento contenta atque ea omnia et singulla approbabit, ratificabit et solempniter confirmabit, sub pena inferius specificata, qua pena comissa, exacta, remissa vel non, rata, grata et firma sint, stent et remaneant omnia et singulla in presenti capitulo contenta.

Item promisserunt et solempniter convenerunt ac voluerunt dicti procuratores, dictis nominibus et prout supra, | (c. VII r.) quod dictus dominus dux faciet et curabit ita et taliter et cum effectu pro posse suo quod serenissimus dominus rex Francorum aprobabit, rattificabit, confirmabit et emologabit omnia et singulla in presenti instrumento contenta ac eis omnibus et singullis suum acomodabit concenssum ac eciam promitet et se obligabit solempniter quod ipse prefactus dominus rex Francorum pro posse, se et eius posteris et heredibus, habebit rata, grata et firma, perpetuo stabillia et inconcussa omnia et singulla in presenti instrumento contenta ac eis sive ipsorum alteri non contraveniet ullo tempore, aliqua racione, occaxione vel causa que dici posset vel eciam cogitari, et hoc per solempne et publicum instrumentum ad ditamen sapientis ipsius comunis, cum suo magno et regali sigillo, et hoc infra menses quatuor proxime venturos, sub pena infrascripta, qua pena comissa, exacta vel non, racta et firma sint, stent et remaneant omnia et singulla in presenti instrumento contenta.

Item ipse partes solempniter adinvicem convenerunt quod in casu in quo, Domino concedente, dictus dominus . . dux Aurelianensis esset dominus vel presidens Ianue et dominus Antoniotus Adurnus ibi esset presidens, capitaneus vel alio modo officialis, quod tunc et eo cassu dictus dominus Antoniotus aliquo modo sive iure non possit neque debeat habere aliquam potestatem, cohersionem sive iurisdictionem contra dictam civitatem, comune ac homines Saone, comuniter vel divisim,

set potius dictum comune et homines Saone, tan in universo quam in singulari, sint in totum exempti in dicto casu a factis dicti domini . . Antoniotti et ab omni eius officio et potestate quod et quam pro tempore dicto casu habere contingeret in civitate Ianue sive etiam alibi, ymo per respectum ad dictum comune et homines Saone, dictus dominus Antoniottus sit, esse debeat et haberi tanquam omnino privata persona, non obstantibus aliquibus iurisdictionibus, potestatibus, preheminentiis et bailliis ac officiis que et quas aliquo tempore ipsum dominum Antoniottum habere contingeret, etiamsi esset generalis locumtenens prefacti domini ducis Aurelianensis. Et quod dictum est de dicto domino Antonioto Adurno idem intelligatur dictum fuisse et esse de quolibet alio Ianuensi qui aliud officium haberet a dicto domino duce ut supra.

Item voluerunt et expresse convenerunt ipse partes, et aliter presens instrumentum non fuisset confectum, quod nulla persona Saone, sive habitatrix vel districtualis ibidem, teneantur^v de domo sue habitationis exire sive de aliqua eius parte pro receptando vel hospiciando aliquem dominum, principem vel baronem, cuiuscunque status, gradus et preheminentie sit, sive quoscunque officiales cuiuscunque domini, principis vel baronis sive quascunque alias personas ac res sive equos ipsorum, nec etiam aliqua persona Saone, districtualis vel habitatrix, teneatur receptare, hospitari vel in domo sua recipere aliquos ex predictis . . dominis nobillibus sive officialibus sive ex aliquibus aliis personis sive aliquas res vel equos ipsorum nec etiam teneatur predictis sive alicui ipsorum dare sive concedere hospicium sive possadas, ymo a predictis omnibus et singulis dicti Saonenses et habitatores sint exempti specialiter, liberi et inunes, ita quod, occaxione premissorum vel alicuius ipsorum, non possint aliquid molestari vel inquietari per directum vel indirectum, nisi ex dispositione vel ordinatione dominorum Ancianorum qui pro tempore fuerint vel de voluntate civium Saonensium aliter procederet, exceptis illis personis de Saona que publice tenent hospicium, expensis tamen ipsorum dominorum vel officialium sive aliarum personarum hospitancium in ipsis hospiciis. |

(c. VII v.) Item quod nulla gens dicti domini ducis possit intrare civitatem Saone aliqua ratione, occaxione vel causa, nisi usque ad quantitatem et numerum personarum centum dumtaxat, nisi fuerit aliter dispositum vel ordinatum per officium Ancianorum Saone qui pro tempore fuerit; possint tamen gentes sue stare, morari et hospitari in posse

Saone et suburbiis extra ipsam civitatem, expensis tamen ipsorum gen-
cium, excepto si ibi esset persona dicti domini ducis vel eius generalis
locumtenentis dicti domini ducis, quo cassu dictus dominus dux sive
(eius) dictus eius locumtenens possit in dicta civitate Saone intrare pro
libito sue voluntatis, non derogando tamen contentis in presenti pro-
ximo capitullo.

Renuntiantes ambe partes et quelibet ipsarum dictis nominibus
dictis pactis, convencionibus et capitulis sic non factis sive aliter se
habentibus et rei sic ut supra non geste vel aliter geste sive aliter se
habentis et rei sic ut supra non geste, vis, metus in fatum, actioni et
condictioni sine causa vel ex iniusta causa et omni allii iuri. Quas qui-
dem convenciones, promissiones, obligaciones, capitulla et pacta predicta
ac omnia et singulla suprascripta promisserunt et solempniter convene-
runt dicti domini procuratores dicti domini ducis ac dicti domini eius
procuratoris et locumtenentis generalis dictis nominibus et eciam dicti
domini officiales, dictis nominibus dicti comunis Saone, sibi ipsis adin-
vicem et vicisim et ad cautellam mihi notario infrascripto tanquam pu-
blice persone et officio publico stipulanti et recipienti vice et nomine
ipsarum parcium et cuiuslibet earum, singulla singullis refferendo, ac
eciam dicti domini procuratores omnes et singulli iuraverunt ad sancta
Dei evangelia, corporaliter manu tactis scripturis, in animam et super
animam dicti domini ducis ac dicti domini eius procuratoris generalis
locumtenentis et similiter omnes et singulli prenominati officiales in et
super animas suas et hominum dicti comunis iuraverunt habere et te-
nere rata, grata et firma, perpetuo stabilia, efficitia et inconcussa et
contra ea vel aliquod ipsorum nullo modo facere, opponere vel venire
aliqua racione, occaxione vel causa, de iure vel de facto, etiam si de
iure per ipsas partes vel alteram ipsarum posset contraveniri vel aliter
contradici, sed potius ea omnia et singulla actendere et effectualiter ob-
servare; et hoc sub pena florenorum auri viginti quinque millium boni
solempni stipulacione promissa et legiptime conventa inter ipsas partes
in singullis capitulis presentis instrumenti, que pena tociens comitatur
contra partem non observantem et contrafacientem et exigatur per par-
tem cui aliqualiter contrafieret quociens in predictis vel ipsorum altero
modo aliquo fuerit contrafactum; qua pena comissa, exacta, remissa vel
non, racta, grata et firma stet^z et permaneant omnia et singulla supra-
scripta; et hec omnia sub refectione et restitutione integra et plena-
ria omnium dampnorum, interesse, sumptuum et expensarum litis et

extra; et hec omnia sub ypotheca et obligacione omnium rerum et bonorum habitorum et habendorum dicti domini ducis | (c. VIII r.) et eciam prefacti domini Inguerani eius locumtenentis et eciam sub ypotheca et obligacione omnium rerum et bonorum dicti comunis Saone habitorum et habendorum. De quibus omnibus et singullis suprascriptis dicti domini procuratores dicti domini . . ducis ac dicti eius procuratoris et generalis locumtenentis dictis nominibus ac eciam dicti domini officiales, vice et nomine dicte civitatis, comunis et hominum Saone, preceperunt mihi notario infrascripto ut conficere debeam publicum instrumentum et plura eiusdem tenoris et eciam similiter rogaverunt et preceperunt ambe partes domino Guillelmo de Sardis de Alexandria, notario publico, ut conficere debeat publicum instrumentum et plura eiusdem tenoris. Actum in civitate Saone, in domo Ancianie dominorum Ancianorum dicti comunis Saone, presentibus sapientibus et discretis viris, dominis Antonio de Millio legum doctore et Baldasalle Spinulla de Ianua, ambaxatoribus illustris domini comitis Virtutum, et toto officio ipsorum dominorum Ancianorum dicte civitatis Saone, excepto uno, scilicet Palmerio de Stephanis, qui eciam adfuit ut officialis dicti Officii Provissonis, et ut supra — quorum dominorum . . Ancianorum qui adfuerunt nomina sunt hec: Petrus Formica prior, Petrus Argentus subprior, Petrus Sansonus, Iacobus Richermus, Iullianus Cauda, Obertus de Plano Nielle, Iacobus de Manairolia, Petrus Mazuchus, Ioannes Barachinus, Antonius Lente et Antonius Periolla — nobilibus viris dominis Georgio marchione de Carreto, condam Manuelis, Matheo Scarampo, Bovarelo et Lucha fratribus de Grimaldis, prudentibus viris dominis Vadino de Gambarana legum doctore, Georgio Sansono iuris perito, et Antonio Sansono legum doctore, providis viris Leonardo Ruscha et Antonio Griffo, notariis causarum dictorum dominorum Ancianorum, ac Nicolao Natono notario, omnibus sex suprascriptis, silicet tribus iuris peritis et tribus notariis de Saona, Toma Formicha, Paulo Fodrato, Raffaele Lercario, Antonio Sacho, filio Bartolomei, Baptista Curadengo, filio domini Iohannis, Toma Antonio Caramello et Iohane de Viviano, omnibus octo de Saona, Argono Natono et Francisco Vacha, ambobus civibus et habitatoribus Saone, ac Rainerio de Raineriis de Clarascho, habitatore in Saona, et alterius populi multitudine copiosa, testibus ad hec vocatis specialiter et rogatis.

Ego Iohannes Perandus de Saona, publicus imperiali auctoritate notarius, hiis omnibus interfui rogatusque sic scripsi.

Ego Guiliermus de Sardis de Alexandria, notarius publicus, predictis omnibus et singulis, unaa cum supranominatis testibus, presens interfui et requisitus unaa cum Iohane Perando, notario publico suprascripto, de predictis instrumentis recepi hicque me subscripsi. |

(c. VIII v.) Quapropter, nos Ingueranus, dominus de Conciaco supradictus, tanquam procurator et generalis locumtenens ac procuratorio et vice et nomine prefacti illustris domini ducis, volentes perfecte attendere et adimplere omnia et singulla ad que tenemur et debemus vigore dicti instrumenti dictorum pactorum et convencionum, sponte, consulte, mature, deliberate et ex certa ac deliberata nostra sciencia et non per aliquem errorem, omni circumscriptione remota, eciam ex plenitudine cuiuslibet nostre potestatis et baillie, omni via, iure, modo et forma quibus melius possumus, dictis procuratoriis et comissariis nominibus dicti domini ducis, aprobamus, ratificamus et solempniter confirmamus et aprobamus et solempniter confirmamus omnia et singulla suprascripta et contenta in dictis instrumentis dictorum capitulorum, pactorum et convencionum de verbo ad verbum prout in ipsis et quolibet ipsorum scriptum reperitur, ac eis omnibus et singulis nostram prebemus voluntatem pariter et consensum, et hoc sapienti et discreto viro, domino Vadino de Gambarana legum doctori^{aa}, et Nicolao Natono, sindicis et procuratoribus ac sindicariis et procuratoriis nominibus comunis et hominum dicte civitatis Saone, ibidem presentibus, recipientibus et solempniter recipientibus^{bb} ad cautellam vice et nomine dicte civitatis et dicti comunis Saone, prout de ipsorum sindicatu constat publicum instrumentum scriptum manu Iohannis Perandi, notarii de Saona predicti, hoc anno, die XXI presentis mensis novembris, et ad cautellam notario infrascripto tanquam publice persone et officio publico stipulanti et recipienti vice et nomine dicte civitatis, comunis et hominum Saone ac omnium illorum quorum interest et in futurum poterit interesse, nos, dicto procuratorio et comissario nomine, promitimus et solempniter convenimus prenominatis procuratoribus et sindicis dicti comunis Saone stipulantibus et recipientibus et prout supra quod nos faciemus et curabimus ita et taliter et cum effectum, omni excepcione et deffensione remota, quod prefactus dominus dux infra menses quatuor, qui curere inceperunt dicta die XVIII novembris, approbabit et solempniter confirmabit per publicum instrumentum seu licteras, sigillo suo magno sigillatas ad ditamen sapientis dicti comunis Saone, omnia et

singulla suprascripta et contenta in dictis duobus instrumentis dictorum pactorum, capitulorum et convencionum et quod ipse dominus . . . dux se allia omnia et singulla solempniter obligabit in omnibus et per omnia, prout in ipsis instrumentis et quolibet ipsorum continetur, renuntiantes nos excepcioni dicte approbacionis ac dicte promissionis et obligacionis per nos facte non sic facte vel aliter se habentis ac rei sic ut supra non geste vel aliter geste, excepcioni doli mali, vix, metus in factum, actioni, condicioni sine causa vel ex iniusta causa et omni allii iuri; quam ratificacionem, aprobacionem et confirmacionem ac promissionem et obligacionem factam vel factas per nos ac omnia et singulla suprascripta promittimus et solempniter convenimus dictis procuratoribus et sindicis dicti comunis Saone et ad cautellam iam dicto notario, dicto officio publico stipulanti et recipienti vice et nomine dicte civitatis, comunis et hominum Saone ac omnium illorum quorum interest et in futurum interesse poterit, habere et tenere rata, grata, firma, perpetuo stabillia et inconcussa et contra ea vel aliquod ipsorum nullo modo contrafacere, opponere vel venire per nos vel alium seu alios, tan ex parte dicti domini ducis quam ex parte nostra, aliqua racione, occasione vel causa, de iure vel de facto, eciam si de iure posset contravenire, set pocius ea omnia et singula attendere, complere et effectualiter observare, et hoc sub pena contenta in dictis instrumentis dictorum pactorum et convencionum, solempni stipulacione promissa et solempniter conventa inter ipsas partes in singullis capitulis presentis instrumenti; que pena tociens | (c. VIII r.) comitatur contra partem non observantem et contrafacientem et exigatur per partem cui aliqualiter contrafieret quociens fuerit contrafactum in predictis vel aliquo ipsorum, que pena comissa, exacta, remissa vel non, nichilominus rata, grata et firma stent et perdurent omnia et singulla suprascripta, cum refectione et restitutione integra et plenaria omnium dampnorum, interesse et expensarum litis et extra, et hoc sub ypotheca et obligacione omnium rerum et bonorum prefacti domini ducis et nostrorum habitorum et habendorum. Et ad maiorem omnium et singullorum premissorum roboris firmitatem iuramus, in animas dicti domini ducis et nostram, predicta omnia et singulla facere, complere et inviolabiliter observare ac ratificari et aprobari facere per eundem dominum . . . ducem per modum et formam superius declaratos. De quibus omnibus et singullis nos et eciam dicti procuratores et sindici dicti comunis Saone, nominibus quibus supra, precepimus per te Iohannem Sicardi, notarium publi-

cum infrascriptum, et eciam per Iohannem Perandum, notarium publicum de Saona, fieri publicum instrumentum quod in testimonium premissorum fecimus nostri sigilli appensione muniri. Dactum et actum in civitate Astensi, in palacio habitacionis nostre, videlicet in camera nostra paramenti, anno a nativitate Domini M^oCCC^oLXXXIII, indictione secunda, die xxv mensis novembris, terciarum hora, presentibus reverendo in Christo patre domino, domino B(artholomeo), episcopo Bononiensi, spectabilibus et magnificis viris, dominis Iohanne de Tria manescalo, Iohanne de Roya, Iohanne domino de Fontanis, Petro de Lins, Roberto de Nay, cambelarius^{cc} dicti domini . . ducis, Philipo Simeonis de Cherio et Antonio de Flisco, militibus, domino Karulo de Flisco, egregiis viris magistro Petro Beable iuris utriusque, Antonio Gutuario, cive Astensi, Petro de Curte de Papia et Iohanne de Novis, legum doctoribus, Petro de Marliano et Guillelmo de Sardis de Alexandria, Georgio Zocha, Philipo Pelerino et Iohanne Feo, civibus Saone, et pluribus aliis testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Ego Iohannes Sicardi de Sigrerio, Vapicensis diocesis, publicus apostolica et imperiali auctoritate notarius ac illustris principis et domini nostri, domini ducis Aurelianensis, Astensis etc. domini | (c. VIII v.) secretarius, predictae ratificationi et aliis in eis contentis dum sic ut supra scribitur fierent et legerentur presens interfui et de mandato predictorum domini locumtenentis et sindicorum Saone de premissis omnibus unaa cum Iohanne Perando instrumentum recepi, quod, aliis prefacti domini nostri ducis arduis negociis occupatus, per fidelem substitutum clericum meum iuratum scribi feci factaque dilligenti collacione de presenti instrumento cum nota in meo protocollo abbreviata, hic manu propria me subscripsi et signum meum aposui consuetum unaa cum appensione sigilli prelibati illustris principis, domini de Conciaco, locumtenentis predicti, in fidem et testimonium omnium premissorum.

^a illustre: *così B* ^b patet: *così B* ^c predictas: *così B* ^d imperiali:
così B ^e specei: *così B* ^f con: *così B* ^g domini: *così B* ^h eis: *così B*
ⁱ comune: *così B* ^j guerra sive discordia: *così B* ^k moris: *così B*
^l delictis: *così B* ^m teneat: *così B* ⁿ que: *così B* ^o servaretur: *così B*
^p cassum: *così B* ^q officiales: *così B* ^r comissionem: *così B* ^s rerum:
così B ^t teneatur: *così B* ^u *cm. 2* ^v continetur: *così B* ^w exigatur:
così B ^x vexillia: *così B* ^y teneantur: *così B* ^z stet: *così B* ^{aa} le-
gum doctori: *così B* ^{bb} recipientibus: *così B* ^{cc} cambelarius: *così B*.

1399, marzo 7, Genova

Colart de Calleville, governatore, e il Consiglio degli Anziani del comune di Genova dichiarano che la guerra tra i comuni di Genova e di Savona ha avuto inizio l'8 settembre 1394.

Copia semplice [C], da copia autentica estratta dagli atti della cancelleria del comune di Genova, *Registro II*, c. VIII v.

Hoc est exemplum decreti ut infra. Declaratio facta per comune Ianue quando guerra incepit inter comunia Ianue et Saone.

M^oCCC^oLXXXX^oVIII, die VII^a marty. Magnificus et potens dominus Colardus de Calevila, locumtenens regius citra montes et Ianuensium gubernator et comunis et populi deffensor, et . . consilium venerandum Antianorum civitatis Ianue, in sufficienti et legiptimo numero congregatum, quorum Ancianorum hiis presentium nomina sunt hec: dominus Iacobus de Campofregoso prior, dominus Iohannes de Innocentibus legum doctor, Paulus de Grimaldis, Cristoforus de Cruce, Paulus de Gentillis, Ingus Cataneus, Franciscus Iustinianus, Iohannes de Lavania speciarius, Leonardus Marruffus, Elianus Centurionus, Georgius de Marinis, Thobias Lomelinus, Raffael de Franchis, cum expediens et necese sit ad sedacionem nonnullarum ex differentiis vertentibus inter comunia Ianue et Saone et singulares personas dictorum comunium declarari atque decrevi^a diem qua incepta fuit guerra incepta millesimo trecentesimo nonagesimo quarto de mense septembris, volentes ideo diem ipsam declarare, auditis prius super hec ambassatoribus dicti comunis Saone et a personis fide dignis diligentius informati atque in hoc maturo examine prehabito, omni nostro iure, via et forma quibus melius fieri potest, declaraverunt et decreverunt dictam guerram inceptam fuisse die octava dicti mensis septembris anni predicti de M^oCCCLXXXX quarto.

Extractum est ut supra de actis publicis cancelarie comunis Ianue. (S. P.) Iullianus Paniçarius, notarius et cancelarius.

^a decrevi: *così* C.

<1399>, luglio 29, Parigi

Carlo VI, re di Francia, esorta i Savonesi a perseverare nella fedeltà alla Francia.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. Xr.

Edizione: E. Jarry cit., p. 338, dal quale deriviamo l'indicazione dell'anno.

Copia littere infrascripte transmise per serenissimum dominum . . regem Francie . . potestati et consilio civitatis Saone etc.

A tergo. Dilectis et fidelibus nostris . . potestati, consilio et ceteris rectoribus civitatis nostre Saonne. Ex parte regis, domini Ianue.

Tenor. Dilecti et fideles. Per litteras dilecti et fidelis militis, cambelani et consiliarii nostri Colarti de Calevila, gubernatoris nostre civitatis et domini Ianuensis, et aliorum officialium et ceterorum fidelium nostrorum de partibus illis, et specialiter per relationem castelani Sancti Georgii nostre civitatis Saonensis, ad nostram presentiam nuper accedentis, fuimus plenarie informati qualiter in ista ultima turbatione que, sugestione nonnullorum maligno spiritu divisionis et discordie imbutorum, in dicta civitate nostra Ianuensi et eius territorio novissime suborta est, in nostri et dicti domini nostri favorem vestra fidelitas, sicut alias anno lapso, se habuit multum fideliter et constanter. Unde profecto vobis ad favorum et gratiarum rependia reputamus merito nos astrictos, eandem fidelitatem intensis affectibus ortantes et rogantes quatenus in dicta fidey constantia de bono in melius perseverare, satagentes dicto gubernatori et ceteris officialibus nostris iuxta possibilitatem quoad substentacionem et statum prosperum dicti nostri domini detis, prout de vobis ad plenum confidimus, modo vestro solito, consilium, auxilium, favorem. Datum Parixius, die xxviii^a iulii. Sanctis.

1402, agosto 15, Parigi

Carlo VI, re di Francia, ratifica gli inserti atti del 24 giugno relativi alla sottomissione del comune di Savona.

Originale [A], ASS, *Pergamene*, IV, 10. Copia semplice [B], *Registro II*, c. Xv.

Edizione: E. Jarry cit., p. 597.

Regesto: Poggi⁴, p. 43; Noberasco³, p. 220.

Jarry (cit. p. 599), che deriva da B, riferisce che prima dell'*Actum* sarebbero contenuti i nomi dei 12 Anziani, di 822 cittadini di Savona, di 270 di Legino e di 188 di Quiliano che egli tralascia. L'informazione è inesatta; probabilmente lo studioso francese aveva in mente qualche altra fonte, forse quella stessa, oggi introvabile per la genericità dell'indicazione (Arch. Naz. di Genova, Registro J 500 B), citata da Poggi⁴, p. 43 e ripresa da I. Scovazzi - F. Noberasco, *Storia di Savona*, Savona 1927, II, p. 199.

Tenor litterarum confirmationis infrascripte in qua sub sigillo regio continentur forma iuramenti fidelitatis et tenor pactorum et conventio-num sub quibus homines Saone fecerunt fidelitatem serenissimo domino nostro regi Francorum, quarum originale repositum fuit in quadam boyta seu pixide ligni in sospeali quinque clavium.

Karolus, Dei gratia Francorum rex et Ianue dominus, universis presentes licteras inspecturis salutem. Notum facimus nos vidisse quandam papiream cedula, in instrumenti sive articulorum formam confectam, signo ac subscriptione Baptiste Garancii, publici notarii, ut ibidem legitur communitam, continentie subsequentis:

In nomine onnipotentis Dei Patris eiusque benedictae matris Virginis gloriose et tocius celestis curie amen. Infrascripti cives, habitantes et districtuales civitatis Saone et districtus, constituti in presencia magnifici et potentis militis, domini Petri, domini de Villaveteri, cambelani regii et honorabilis potestatis civitatis Ianue et districtus, commissarii et locutenentis ad infrascripta specialiter deputati per illustrem et excelsum dominum, dominum Iohannem Le Mengre, dictum Bouciquaut, marescallum Francie, locumtenentem regium citra montes et Ianuensium gubernatorem pro serenissimo rege Francorum, domino Ianue, ut de

comissione apparet per litteras credentiales datas Ianue et directas nobilibus et sapientibus dominis potestati, Ancianis, consilio et comunitati civitatis Saone pro parte prefati domini marescalli et gubernatoris etc., iuraverunt ad sancta Dei evangelia, tactis corporaliter scripturis, et ad confirmationem huius iuramenti manum cum debita reverencia tetigerunt prefato domino locunte<ne>nti et commissario, et ad cautellam eidem et mihi Baptiste Garancio notario, tamquam persone publice recipienti nomine et vice prefati serenissimi Francorum regis et successorum suorum in regno et omnium quorum interest, intererit vel interesse poterit in futurum, sponte promisserunt perpetuo esse fideles prefato serenissimo regi et successoribus suis in regno, nec committere aut tractare aliquid contra statum ipsius serenissimi regis, domini nostri, vel dominium quod habet in Ianuenses et commune Ianue, nec tractanti aut comitenti favere seu consentire, ymo, quam prius de eis noticiam habuerint, tractatus ipsos revelare eidem domino gubernatori vel eiusdem locunte<ne>nti in civitate Ianue pro ipso serenissimo domino nostro rege, ac ipsos turbare et impedire toto posse et omnia ea que essent seu esse possent in da<m>pnum, preiudicium, vituperium sive dedecus prefati serenissimi domini nostri regis et sui domini sive status in partibus istis. Item promisserunt et promictunt quod in casu quo Ianuenses se rebellarent contra regem et statum iam dictum aut vellent se subtrahere et remove a subiectione et dominio ipsius domini nostri regis, tunc et eo casu dicti cives habitantes in dicta civitate Saonensi et districtus ipsius tenebunt, manutenebunt statum et dominium et partem et partitum ipsius domini nostri regis ita taliter qualiter et sicut fideles et legales subditi debent et facere tenentur pro suo vero domino, non obstantibus quibuscumque contentis in pactis sive conventionibus quas habent cum comune^a Ianue, ita quod vigore sive causa istius iuramenti iam dictis civibus, habitantibus et districtualibus civitatis Saonensis non possit aliquid peti nec eis imponi alique impositiones aut quicquam aliud, nisi tantummodo illud vel illa ad que ipsi tenebantur vel obligati essent ante dictum iuramentum prestitum, ac etiam quod ipsi Saonenses non possint aliquo modo trahi nec compelli in iudicio pro aliquibus debitis vel delictis nec alio modo extra dictam civitatem Saonensem, nec coram alio iudice quam coram potestate dicte civitatis Saonensis vel coram illo vel illis quibus tenebantur ante prestationem dicti iuramenti, reservatis ipsis Saonensibus conventionibus, libertatibus et franchisiis suis. Item quod sepefatus dominus noster rex ipsos cives, habitantes et districtuales civitatis

Saonensis habebit, tractabit et defendet omnibus modis pro talibus sicut bonus dominus debet habere, tractare et defendere suos vassalos et subditos et quod ratione vel causa iurium que idem dominus noster rex acquisivit aut acquisiverit in et super dicta civitate Saonensi et districtu, iuribus, pertinentiis et hominibus ipsius, ipse dominus noster rex non possit ipsos aliquo modo nec aliquo tempore transportare nec alienare ad quamcumque personam, nisi tantummodo ad suum proprium et rectum heredem et successorem in regno. Et similiter quod iam dicti Saonenses non capient nec recipient nec capere seu recipere conabuntur aliquo tempore, quacumque causa vel occasione, aliud dominium alicuius persone seu domini quam dominium ipsius domini nostri regis et suorum successorum in regno. Item quod prefatus dominus marescallus, locutenens regius promittit facere approbari, ratificari et confirmari omnia et singula supradicta per serenissimum dominum nostrum regem et per suas litteras sub suo regalli sigillo confectas infra annum unum proxime venturum post dictum iuramentum prestitum. Actum, lectum, testatum et publicatum dictum fidelitatis iuramentum in palatio communis Saonensis, habitacionis domini potestatis Saone, per me Baptistam Garancium, notarium publicum Ianuensem, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo secundo, inditione nona, secundum cursum Ianuensem, | (c. XI r.) die vigesima quarta iunii, presentibus testibus infrascriptis, videlicet sapientibus viris dominis Tiriberto de Tortis de Papia, Breo de Arezo et Henrico de Tortis, legum doctoribus, ad hec vocatis et rogatis, sic signatam: Ego Baptista Garancius, publicus Ianuensis sacra imperiali auctoritate notarius, hiis omnibus interfui et dictum iuramentum fideliter scripsi, testavi et publicavi, de mandato prefati domini commissarii, et in publicam formam redegi signumque meorum instrumentorum apposui consuetum in testimonium premissorum.

Nos siquidem, attendentes contenta in cedula preinserta, certis moti considerationibus, eadem laudamus, ratificamus, approbamus et confirmamus per presentes valereque volumus et teneri secundum ipsius cedulae seriem et tenorem. Quocirca gubernatori ceterisque iusticiariis et officariis nostris in iam dicta nostra Saonensi ditione deputatis deputandisve sive locuten<en>ti eorundem damus hiis presentibus in mandatis quatinus nostros prefatos subditos Saonenses nostris presentibus ratificatione et confirmatione modo et forma prescriptis paciantur et faciant gaudere pacificeque potiri. In cuius rei testimonium sigillum no-

strum fecimus hiis apponi. Datum Parisius, quinta decima die augusti, anno Domini millesimo quadringentesimo secundo et vigesimo secundo regni nostri. P. Manhac.

^a comune: *così B.*

7

(v. *Registro I*, n. 145)

8

1396, febbraio 3, Parigi

Maria d'Angiò, tutrice del figlio Luigi, accorda protezione ed esenzioni fiscali ai Savonesi nelle terre sottoposte alla sua giurisdizione.

Originale [A], ASS, *Pergamene*, IV, 4. Copia semplice [C], *Registro II*, c. XIII r.

C deriva da una copia autentica della quale riporta un'unica sottoscrizione, quella di Simonino Bernada, che, insieme ad uno o più notai, avrebbe assistito il redattore della copia autentica, *Henricus Dominicus*. A dimostrare che C è copia semplice basterebbe la constatazione che testo del documento, autentica e sottoscrizione sono opera di un'unica mano, mentre nella copia autentica, come si desume dalla stessa dichiarazione di *Henricus Dominicus* e dal confronto con altri casi analoghi (cfr. ASS, *Pergamene*, I, 218; III, 60, 97) testo e autentica dovrebbero essere di pugno del redattore della copia che si sottoscrive dopo gli altri notai presenti. Un'ulteriore conferma ci viene comunque dalla sottoscrizione del Bernada che non è autografa, come dimostra il confronto con un suo originale: ASS, *Pergamene*, IV, 2.

I vari elementi della datazione concordano tra loro solo se si considera l'uso dello stile francese, o della Pasqua, e che l'inizio degli anni di regno di Luigi II d'Angiò va posto al 21 maggio 1385, quando cioè egli ricevette dalle mani del papa avignonese Clemente VII l'investitura del regno di Sicilia: cfr. N. Valois, *La France et le Grand Schisme d'Occident*, Parigi 1896-1902, II, p. 119. L'attribuzione del documento al 1396 e non al 1395 (come in E. Jarry cit., p. 163) consente di porlo in relazione con la presenza a Parigi, dal novembre 1395 alla primavera dell'anno successivo, di una delegazione savonese: *ibid.*, p. 164.

Registro: Noberasco³, p. 218.

In nomine Domini amen. Hoc exemplum cuiusdam privilegii serenissime domine, domine Marie, Dey gratia regine Ierusalem et Sicillie, ducatus Apullie, principatus Capue, ducissa^a Andagavie etc., baiule, tutricis et administratricis illustris nati sui, domini Ludovici nati sui, eadem gratia regnorum regis et ducatum ducis etc., cum sigillo regie maiestatis penditi^b et cuius quidem privilegii tenor sequitur prout infra:

Maria, Dey gratia regina Ierusalem et Sicillie, ducatus Appullie, principatus Capue, ducissa Andagavie, comitatum Provincie et Forcalquerii, Cenomanie, Pedemontis et Ronciacii comitissa, baiula, tutrix et administratrix illustris carissimi nati nostri Ludovici, eadem gratia regnorum regis, ducatum ducis et comitatum comitis predictorum, senescalco nostro et regio nec non universis et singulis aliis officialibus, tam maioribus quam minoribus, presentibus et futuris, et cuilibet ipsorum vel locatenentibus eorundem ceterisque quibuscumque fidelibus nostris regis et subiectis ducatum nostrorum et regionum Provincie et Forcalquerii, colecterali, consiliariis et fidelibus nostris dilectis^c gratiam et bonam voluntatem. Si requixitiones cumctorum iuste poscentium ad exauditionis gratiam libenter admitimus, illas presertim eorum qui sunt nobis vinculo consanguinitatis coniuncti libencius exaudimus. Sane, sicut noviter dedicimus displicenter, dum cives, mercatores et homines civitatis Saone, qui se a non longo tempore citra dominio et proteccioni illustrissimi principis et nepotis nostri carissimi, . . ducis Aurelianensis, ut a certo percepimus, submisserunt, cum eorum navigiis, tam armatis quam non armatis, mercimoniorum et commercii causa et alias ad portus, litora, terras et loca ipsorum comitatum, tam per mare quam per terram, contingit causa mercandi et aliis variis cassibus multociens declinare in ipsis partibus, terris et locis a subdictis nostris et regis minus placide minusque favorabiliter quam deceat et conveniat pertractantur et exactionibus indebitis agravantur. Nos itaque, consideratione^d premissorum ac contemplacione potissime et intuitu prefacti illustrissimi principis, nepotis nostri carissimi, . . ducis Aurelianensis, qui nos super hoc requixivit, volentes predictos Saonenses favoribus prosequi gratis, volumus et fidelitati vestre cum deliberacione nostri nobis assistentis consilii de certa nostra scientia districte precipimus et mandamus quatinus quoscumque cives, mercatores et homines ipsius civitatis Saone, quocumque tempore, loco et casu, una cum eorum navigiis, rebus, bonis, mercanciis et mercimoniis quibuscumque, tamquam nec minus quam homines subdictos et fideles serenissimi principis, domini

mei, Francorum regis, ac dicti illustrissimi principis, nepotis nostri carissimi, . . ducis Aurelianensis, in omnibus et per omnia benigne et gratosse tratantes suscipiatis placide et favorabiliter recomissos, permittentes et^e ipsos Saonenses et quemlibet ipsorum quibuscumque privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, graciis, libertatibus, franchixiis et favoribus gaudere prosus^f et perfrui quibus ceteri vasali, homines subdicti et fideles prememorati domini mei, Francorum regis, gaudere soliti^g sunt, fruuntur atque gaudent et in fecturum etiam perfruentur in comitatibus nostris et regiis Provincie et Forcalquerii supradictis, quoniam nostre intentionis existit quoscumque cives et habitatores iam dicte civitatis Saone in quibuscumque terris, portubus atque locis, nobis et dicto regi^h nato nostro subdictis, in comitatibus sepe dictis posse debere, licere, ire, venire, morari et redire ad eorum arbitrium voluntatis eorumque et cuiuslibet ipsorum mercimonia, res et negotia facere prosequi et tratate tute, amicabilem et secure quemadmodum facere possent in terris et iurisdictionibus eiusdem nepotis nostri carissimi, . . ducis Aurelianensis predicti, cuius contemplacione et intuitu volumus eosdem Saonenses in dictis portubus, terris et locis nostris et dicti regis nati nostri, prout iuri et rationi convenit, contra omnem personam, comunem et universitatem a quacumque iniuria, violentia et offensione protegi et deffendi ipsisque impendi consilium, auxillium, favorem et sufragium opportunum, situri quod prefactus illustrissimus princepsⁱ, nepos noster carissimus, dux Aurelianensis, similes suas patentes licteras fieri faciet et consenciet nostris et regiis fidelibus dictorum comitatum quod in civitate predicta Saone modo premissis favorabiliter pertractentur et sic facientes favor mutue benivolencie inter vos et ipsos facilius nutrietur et comoda vobis ampliora succedent et nostri animi exinde^j complacencie satisfiet. In quorum testimonium presentes licteras fieri et nostre maiestatis sigillo pendenti iussimus comuniri quas post debitam inspectionem ipsarum restituere volumus presentanti. Datum Parisius, per egregium et nobilem virum Franciscum Francisci, magne regie curie magistrum rationalem, consiliarium regium et nostrum fidelem dilectum, mandato nostro locumtenentem maiorem iudicis comitatum predictorum, anno | (c. XIII v.) Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quinto, die tertia mensis february, quarte inditionis, regnorum vero dicti fillii nati nostri regis undecimo anno.

Per reginam in suo consilio, Anthonius Isnaldi^k. Gratis registrata.
In nomine Domini amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo tre-

centesimo nonagessimo sexto, inditione quarta, die octavo aprilis. Hoc est exemplum per me Henricum Dominicum, notarium et cancellarium communis Saone infrascriptum, sumptum et extractum ex autenticis literis sive privilegio serenissime domine Marie, Dey gratia regine Ierusalem et Sicillie, ducatus Appullie, principatus Capue, ducisse Andagavie etc., cum sigillo regie maiestatis cere pendeti^l munitis, domino Iacobo de Benedictis de Feultro legum doctore, iudice et vicario domini potestatis et communis Saone, insinuatum fuit et in eius presenciam per me dictum Henricum et alios subscriptos notarios diligenter ascultato, et cum ipse dominus vicarius cognoverit dictum exemplum cum ipso autentico concordare et in nullo differre, ut eidem exemplo adhibeatur de cetero plena fides suam dictique domini potestatis et communis Saone auctoritatem interpossuit pariter et decretum. Actum Saone, in palatio communis Saone, in camera residencie dicti domini vicarii, presentibus testibus Batista Natono et Stephano^m Pegollo, civibus Saone, vocatis et rogatis.

Ego Simoninus Bernada, publicus imperiali autoritate notarius, hoc exemplum, sumptum et extratum per dictum Henricum etc.

^a ducissa: *così C* ^b penditi: *così C* ^c dilectis: *in sopralinea* ^d *se-
gue depennato ed espunto*: predictorum ^e permitentes et facientes *in A* ^f *pro-
sus: così C* ^g *corretto su solitum* ^h *corretto su regio* ⁱ princeps: *in so-
pralinea* ^j *exinde: in sopralinea* ^k Isnardi *in A* ^l pendeti: *così C*
^m *corretto su Stephagio*

(c. XIII r.) INCIPIT REGISTRUM COMUNIS SAONE

Cum multa privilegia, conventiones, fidelitates vassallorum, laudes et instrumenta diversorum negociorum comunis Saone et alia diversa rerum negocia scripta reperirentur per diversas manus notariorum et difficile foret illa sepius invenire et ne eorum memoria deperiret, placuit consilio civitatis Saone ea in unum registrum scribi facere ut quesita facilius inveniantur et in uno volumine comodius conserventur. Ad que scribenda Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, fuit constitutus per dominum Symonem Aurie, potestatem Saone, et per dominum Henricum Traverium, iudicem comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII fe-

bruarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis. In quorum presentia dicti potestas et iudex per suum decretum et auctoritatem statuerunt et laudaverunt quod ea que in hoc volumine scribentur eandem vim et for-
tiam habeant in omnibus questionibus et negociis sicut haberent origi-
nalia et autentica.

9

1251, febbraio 19, Varazze

I comuni di Genova e di Savona stipulano una convenzione.

Originale [A], ASS, *Pergamene*, III, 16; originale [A'], redatto dietro mandato del 30 luglio 1252, ASG, *Libri iurium, Vetustior*, c. 228 r. Copia autentica [B], da A, redatta dietro mandato del 24 febbraio 1265, *Registro II*, c. XIII r.; copia autentica [B'], da A', redatta dietro mandato dell'8 novembre 1267, ASG, *Libri iurium*, VII, c. 228 r.; copia autentica [B''], da A', redatta dietro mandato del 20 giugno 1301, ASG, *Libri iurium, Duplicatum*, c. 336 v.; copia autentica [B'''], da A', redatta dietro mandato del 20 giugno 1301, Bibl. Univ. di Genova, *Libri iurium*, I, ms. B IX 3, c. 228 r.; copia autentica [B''''], da A, redatta dietro mandato del 15 dicembre 1306, ASS, *Pergamene*, I, 97; copia semplice [B'''''], della fine del sec. XV (post 1466), probabilmente da B, Bibl. privata Durazzo - Giustiniani di Genova, *Convenzioni passate tra il comune di Genova e quello di Savona*, ms. AA I 5, c. 1 r.; copia autentica [C], da B'', del 23 dicembre 1507, ASG, *Paesi*, 21/361, n. 4, c. 3 v.

A' è sottoscritto come segue: « (S. T.) Ego magister Nicolaus de Sancto Laurentio, sacri palatii notarius, extraxi et exemplavi hec quatuor (*la sottoscrizione si riferisce anche ad altri docc.*) exempla supra proximo scripta de cartulario Guillelmi Cavagni notarii sic in eo vidi et legi, nichil addito vel dempto nisi forte littera vel sillaba seu puncto plus minusve aut causa abbreviationis, litterarum sententia in aliquo non mutata, de precepto tamen domini Guiscardi de Petrasancta, potestatis Ianue, millesimo CC^oLII^o, indictione x, die xxx iulii, presentibus Porcheto Streiaporco, Iacobo Papia, scriba communis, et Willelmo Alfachino ».

B' è così autenticata: « (S. T.) Ego Guillelmus de Sancto Georgio, sacri imperii notarius, rogatus transscripsi et exemplificavi ut supra de auctentico et registro communis Ianue scripto manu Guillelmi Cavagni notarii et exemplificato manu magistri Nicolosi de Sancto Laurentio notarii, nichil addito vel diminuto nisi forte littera, sillaba, titolo seu puncto abbreviationis causa, de mandato domini Guidoti de Rodobio, potestatis Ianue, testibus presentibus infrascriptis, videlicet Rubeo de Orto,

magistro Alberto de Casali et Ianuino Osbergerio, scribis communis, M^oCC^oLXVII, die VIII novembris, x^o indictionis ».

B^o ripete la sottoscrizione di A', seguita da: « (S. T.) Ego Rollandinus de Richardo, sacri palatii notarius, has convenciones Saone extraxi et exemplavi de registro veteri comunis Ianue sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte lictera vel sillaba, titulo seu puncto abbreviationis causa, sententia non mutata, de mandato tamen domini Danii de Osenaygo, civitatis Ianue potestatis, presentibus testibus Iohanne Boniihannis, Loysio Calvo, cancellariis comunis Ianue, et Iacobo de Albario notario, millesimo CCC^o, indictione tercia decima, die xx iunii ».

Per l'autentica di B^o v. *Liber iurium Reipublicae Genuensis*, I (H.P.M. VII), Torino 1854, p. XIV.

B^o è così autenticata: « (S. T.) Ego Nicolaus de Ardiciono, notarius sacri imperii, autenticum huius novi exempli, bullatum bulla plumbea comunis Ianue pendente cum seta virmillia et ialna, vidi et legi et sicut in eo continebatur ita et in hoc novo exemplo transcripsi et ad eternam rei memoriam autenticavi et in publicam formam reddegi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, auctoritate et mandato domini Guideti Pignoli, potestatis Saone, mihi facto in capitulo Saone, anno Domini millesimo CCC^oVI^o, indicione quarta, die xv decembris, presentibus testibus Benedicto Viviano notario, Guillelmo de Belengerio notario et Petro Barberio notario, civibus Saone ».

C, che ripete le sottoscrizioni di B^o, è così autenticata: « ✠ MDVII, die XXIII decembris. Extractum est ut supra legitur ex volumine seu registro comunis Ianue, in archivo publico dicti comunis existente, per me notarium infra-scriptum, ad instantiam domini Bartholomei de Senarega, cancellarii et sindici dicti comunis. Bartolomeus de Potestate notarius ».

Tutti gli esemplari contengono inserta la procura del comune di Savona.

Edizione: *Conventiones existentes inter inclitam et excelsam communitatem Ianue, ex una, et magnificam communitatem Saonae, ex altera, et quae sunt inter eas observandae, virtute ultimae sententiae inter ipsas latae, ut patet intuenti*, Savona, Francesco de Silva, 1503, c. a ii; *Liber iurium* cit., col. 1044; *Pergamene*, n. 151.

Transunto: Poggi², p. 37.

Registro: Noberasco¹, p. 51; Noberasco², p. 232.

Conventio comunis Ianue et comunis Saone.

In nomine Domini amen. Dominus Menabos de Turriceffa, Ianue civitatis potestas, voluntate^a, consensu et beneplacito consiliariorum comunis Ianue congregatorum ad ipsum consilium^b cornu et campana et voce preconis more solito, et hominum sex per quamlibet compagnam electorum ad breviam, secundum formam capituli, ad quod consilium fuerunt etiam vocati ultra predictos de binis comunibus^c Ianue qui inveniri potuerunt tunc in ipso exercitu, nomine et vice comunis Ianue et

pro ipso comuni, ex una parte, et Lafranchus Gloria, Guillelmus Fol-dratus, Raymundus Gara et Gandulfus Nasus, sindici, procuratores et actores comunis Saone ad pacem et^d concordiam et pacta tractanda et confirmanda cum comuni Ianue, sicut constat per publicum instrumentum compositum manu Nichole de Murruella, sacri palatii notarii, et tenor cuius instrumenti procuracionis inferius scriptus est, nomine et vice comunis Saone et universitatis et singulorum hominum Saone et pro ipso comuni et universitate, ex altera, fecerunt, nomine dictarum universitatum, concordiam, pacem, conventiones et pacta prout inferius continetur:

In primis dictus dominus pottestas Ianue, de voluntate et beneplacito dictorum consiliariorum, nec non et ipsi consilarii, dictis sindicis offerentibus et volentibus, receperunt homines Saone et de posse et iurisdictione Saone in cives civitatis Ianue et eos ubique tamquam cives civitatis Ianue tractabit comune Ianue, manutenebit et defendet.

Et homines Saone et de posse et districtu Saone citainaticum civitatis Ianue iurare teneantur^e in manibus sindici comunis Ianue in Saona, et ad fidem et amicitiam perpetuo conservandam homines Saone sequimentum potestatis Ianue in manibus dicti sindici facere et iurare^f teneantur annuatim.

Et pottestas Saone, tempore electionis sue, cum ad regimen civitatis Saone accedere debebit, antequam de Ianua exeat seu ad regimen accedat, iuret, tactis sacrosanctis Dei evangeliis, in presentia potestatis Ianue, attendere et observare et attendi et observari facere conventionem hominum Ianue et Saone^g et contra in aliquo non venire et attendere et observare mandata comunis Ianue, salva presenti conventionem.

Item dicti dominus pottestas Ianue et consilarii receperunt homines Saone et de posse et districtu Saone ad gratiam et bonam voluntatem comunis Ianue ac^h pro ipso comuni et universisⁱ et singulis fautoribus^j et complicitibus suis fecerunt finem, pacem, refutationem, omnimodam remissionem et pactum de non petendo et etiam pro se et universis et singulis de posse, districtu et iurisdictione Ianue^k comuni Saone pro se et universis et singulis de posse, districtu^l et iurisdictione Saone de dampno dato et iniuriis illatis, arrobariis factis seu ablatiis per ipsum | (c. XIII v.) comune Saone vel per aliquos Saonenses vel de posse, districtu et iurisdictione Saone in captione castri Saone vel rebus que erant in ipso castro a quando^m Ianuensibus tenebatur, vel in captione domus episcopi Saone vel rebus que erant in ipsa domo et pro captio-

ne ipsius castriⁿ vel rebus aut occasione ipsorum non audient nec audiri permittent aliquem conquerentem et de omnibus dampnis, iniuriis, arrobariis et abratris, datis vel factis per homines Saone et universos et singulos de posse, districtu et iurisdictione Saone hinc retro ipsi comuni Ianue vel hominibus Ianue vel de posse, districtu^l et iurisdictione Ianue, fautoribus, complicitibus et cohadiutoribus suis, et quod potestas et comune Ianue non audient de cetero nec audiri permittent ab aliquo consule Ianue vel ab aliquo alio de posse, districtu et iurisdictione Ianue aliquem conquerentem de hominibus Saone vel de posse et^d districtu Saone^o nec ei facient rationem vel fieri permittent de aliquibus dampnis, iniuriis, arrobariis seu ablatis, datis vel factis alicui per homines Saone et universos et singulos de posse, districtu et iurisdictione Saone.

Et similiter dicti sindici et procuratores comunis Saone, nomine et vice ipsius comunis, et pro universis et singulis de posse, districtu et iurisdictione Saone et universis et singulis fautoribus et complicitibus suis, fecerunt pacem, finem et^d refutationem, omnimodam remissionem et pactum de non petendo comuni Ianue pro se et universis et singulis de posse, districtu et iurisdictione Ianue de omnibus dampnis, iniuriis, arrobariis et ablatis, datis vel factis per homines Ianue et universos et singulos de posse, districtu et iurisdictione Ianue hinc retro ipsi comuni Saone vel hominibus Saone vel de posse, districtu et iurisdictione Saone, fautoribus, complicitibus et cohadiutoribus suis, et quod potestas et comune Saone non audient de cetero nec audiri permittent aliquem conquerentem de hominibus Ianue vel de posse et districtu Ianue nec ei facient rationem vel fieri permittent de aliquibus dampnis, iniuriis, arrobariis seu ablatis, datis vel factis alicui per homines Ianue et universos et singulos de posse, districtu et iurisdictione Ianue.

Item promiserunt dicti dominus potestas Ianue et consiliarii, nomine comunis Ianue, predictis sindicis, stipulantibus nomine comunis et hominum Saone, quod comune Ianue non destruet nec destrui faciet nec auferet domos seu turres hominum Saone, portum nec modulum aliquo tempore, set homines Saone et eorum bona defendet et manutenebit comune Ianue sicut cives Ianue, nec muros civitatis Saone nec foveas usque ad annos duos et a duobus annis ultra de muris et foveis civitatis Saone sit in voluntate comunis Ianue ut eos et^d eas, si ei placuerit, possit et valeat diruere, conventionem non obstante.

Et comune et homines Saone teneantur et debeant defendere et manuteneere comune et homines Ianue et eorum bona sicut comune

Ianue tenetur defendere comune et homines Saone et eorum bona.

Item quod homines et comune Saone perpetuo annuatim teneantur eligere et accipere potestatem (c. xv r.) de Ianua et non de alibi vel qui sit habitator et nazione a Gesta usque Devam et a iugo versus mare et iudicem habitatorem Ianue et quod comune Ianue permittet ipsam potestatem et iudicem comuni Saone ad voluntatem ipsius comunis Saone eligi et accipi et non prohibebit modo aliquo.

Item quod omnes terre et possessiones que erant hominum Ianue vel hominum Saone ante inceptionem huius guerre possideantur per illos qui eas possidebant, salvo iure cuiuslibet persone, non obstantibus laudibus aliquibus vel sententiis factis vel latis, et si que sententie vel laudes ex ipsis facte vel late sunt tempore huius guerre, sint casse et irritae et pro nichilo habeantur, salvo quod inferius dicetur de castro Albuçole et pertinentibus ad ipsum castrum.

Item quod comune Ianue permittet^p comuni Saone libere et quiete iurisdictionem Saone et ex ea uti, salva presenti conventionem et hiis que continentur in ea, et omnes cabellas et proventus cabellarum et universos et singulos introitus quos et quas nunc habet comune Saone vel alius qui tenebat Saonam, colligebat et percipiebat ita quod novos usus vel novas exactiones non imponat^q comune et homines Saone, et impositos vel impositas a tempore guerre citra non percipiant, excepta cabella salis^r et proventibus ipsius cabelle, que cabella salis et proventus ipsius pleno iure spectent ad comune Ianue deinceps ita tamen quod sal qui hodie est in cabella Saone emat comune Ianue quamlibet minam pro soldis quinque ianuinarum a comuni Saone, salvis capitulis Ianue et venditionibus factis a comuni Ianue de sale, quos soldos quinque de qualibet mina habeat comune Saone pro solvendis debitis pro ipso comuni que pro ipso sale dare^s tenetur et pro expensis faciendis pro ipso comuni; quo sale vendito, comune Saone postea in dicta cabella nichil percipere debeat vel habere et alius sal in Saona non vendatur quousque venditus fuerit sal predictus.

Et salvo quod castrum Albuçole cum tota iurisdictione et cum terris et possessionibus pertinentibus ad ipsum castrum et cum omnibus pertinentibus ad ipsum castrum ad comune Ianue mero iure pertineat et comune Saone nullum ius in ipso castro seu in^t iurisdictione ipsius nec in pertinentibus ad ipsum castrum sibi vendicet, preter quod cives Saone et singulares homines de Saona terras et possessiones, dicitus, fictus^u et condiciones, quas et quos in territorio castri Albu-

cole habere consueverant ante inceptionem huius guerre, habeant et teneant, conventionem hac non obstante.

Item quod comune et homines Saone facere teneantur exercitum et cavalcatam per mare et per terram et in armamentis lignorum ire ad voluntatem comunis Ianue et guerram et pacem ad voluntatem comunis Ianue ^v sicut ^w faciet comune Ianue et contra quos faciet.

Et sicut homines Ianue navigant et se expediunt ^x in Ianua sic et Saonenses navigabunt et se expedient in Ianua et expeditamenta solvent.

Et deveta facta vel facienda a comuni Ianue et que faciet comune Ianue tenebunt et observabunt comune et homines Saone ^y.

Et aliquem bannitum de Ianua vel de districtu Ianue in civitate Saone non receptabunt nec in eius districtu. |

(c. xv v.) Item quod comune Ianue vel aliquis pro comuni collectam, dactam, mutuum vel exactionem aliquam comuni Saone vel super hominibus Saone et districtus vel rebus eorum modo aliquo non exiget vel imponet, salvis hiis que in hac conventionem continentur, salvo quod impositiones factas et faciendas hominibus Ianue navigantibus ipsi Saonenses navigantes sicut alii Ianuenses solvere et prestare teneantur nec graventur in hiis nisi sicut Ianuenses.

Item quod homines Saone non teneantur facere rationem in Ianua nisi contractus ibi factus esset vel nisi in contractu dictum esset quod in Ianua rationem facere tenerentur, excepto pro raubarum vel corsaria que de cetero fieret in homines Ianue vel de eius amicitia et nisi Saonensis esset puniendus secundum formam capitulorum Ianue ex eo quod de cetero contra conventionem ^z vel capitula Ianue salem exonerasset ^{aa} vel devetum non observaret, in quibus casibus ^{bb} et non in aliis potestas Ianue, si ei placuerit, possit de hiis cognoscere, condemnare et punire Saonenses sicut alios Ianuenses.

Item quod comune Ianue, de consensu et voluntate comunis Saone, habeat, teneat et capiat ad suam voluntatem fortiam castrorum Saone, tam interius quam exterius, eo salvo quod iurisdictio hominum, introitus et proventus predictorum castrorum ad comune Saone pleno iure pertineant secundum quod pertinere consueverunt et ipsam iurisditionem et ipsos introitus et proventus dictum comune Saone habeat, teneat et percipiat secundum quod habere, tenere et percipere consuevit, excepto de castro Arbizole et de territorio et pertinentibus ad ipsum castrum, eo salvo quod comune Saone ad predicta fortia tradenda non sit obligatum et salvo quod per hoc non fiat preiudicium ali-

quod^{cc} Lucho de Grimaldis et fratri et consortibus eorum in castro Stelle et pertinentibus ad ipsum castrum.

Item quod venditiones fiende^{dd} de terris comunis Saone comune et homines Ianue habebunt firmas et ratas et eas dimitent emptoribus earundem, nec eas modo aliquo removebunt, excepto si aliquid venditum esset vel alienatum de terris et possessionibus^{ee} pertinentibus ad castrum Albizole.

Item quod de debitis que debebantur ante presentem guerram a comuni Ianue vel singularibus personis Ianue vel districtus alicui de Saona vel de posse, districtu et iurisdictione Saone, fiat inde solutio et de ipsis creditores coram magistratu Ianue efficaciter audiantur, non obstantibus laudibus vel sentenciis factis vel latis tempore huius guerre; illud idem observetur de debitis que debebantur a comuni Saone vel a singularibus personis Saone vel districtus hominibus Ianue vel districtus ante presentem guerram.

Item quod comune et homines Saone sint penitus absoluti ab omni sententia, condempnacione et laude qua condempnati essent comuni Ianue vel singularibus personis Ianue vel districtus Ianue tempore^{ff} presentis guerre et quod sententie, condempnaciones et laudes ipse de cetero pro nichilo habeantur et comune et homines Ianue sint penitus absoluti ab omni sententia, conde<m>pnacione et laude qua condempnati essent comuni Saone vel singularibus personis Saone vel districtus tempore presentis guerre et quod sententie^{gg} et condempnaciones ipse de cetero pro nichilo habeantur.

Item quod comune Ianue dabit opem ac^h consilium apud dominum papam quod dominus papa ecclesie Saonensi provideat de valimento eius quo episcopatum Saonensem diminuit appli|cando (c. XVI r.) ecclesie Naulensi, in aliis ecclesiis vel iuribus quam in eo quod concessit ecclesie Naulensi.

Item si occasione pacis vel^{hh} concordie facte seu contractus habiti inter comune Ianue et comune Saone aliquis aliquem de Saona, posse, districtu et iurisdictione Saone modo aliquo vel occasione aliqua offendet vel detinebit vel offendit seu detinuit in persona vel rebus, comune Ianue pro posse teneatur dare consilium et iuvamen ut homo Saone bona sua recuperet, et deliberetur in persona et rebus cum illo qui Saonensem proinde offenderit vel detinuerit pacem vel concordiam, nec guerram recretam non faciendo comune Ianue modo aliquo quousqueⁱⁱ homo Saone vel de posse, districtu et iurisdictione Saone bona

sua recuperaverit et deliberatus fuerit in persona et rebus.

Item quod comune Ianue in sacramento teneatur quod, occasione huius concordie sive pacis seu tractatus et colloquii habiti inter homines Ianue et Saone, alicui de Saona, de posse, districtu et iurisdictione Saone ab aliquo aliquid datum non est nec promissum modo aliquo vel occasione aliqua, et si promissum est, quod promissio illa pro nichilo habeatur et si datum est quod potestas et comune Ianue teneantur illud recuperare, sine eo quod postea inde^{jj} aliquid restituatur vel detur; eo^{kk} modo teneatur comune Saone et^d observetur pro comuni Saone.

Item quod comune Saone vel aliqui singulares^{ll} de Saona vel de districtu non emant seu aliquo titulo acquirant partem aliquam burgi vel castri Varaginis vel aliquam iurisdictionem in castro vel burgo Varaginis aliquo tempore.

Item quod^{mm} incarceratiⁿⁿ hinc inde absolvi debent et fideiussores atque securitates eorum dimitti et absolvi et pene comisse occasione eorum et omnes pene ex quacumque causa comisse^{oo} contra comune Ianue et singulares personas et contra comune Saone et singulares homines de Saona tempore guerre remitti debent.

Predicta omnia et singula dictus dominus potestas Ianue, voluntate et consensu consiliariorum Ianue infrascriptorum, et ipsi consilarii, suo nomine et comunis Ianue, et predicti syndici Saone, eorum nomine et comunis et^d hominum Saone, promiserunt adinvicem et iuraverunt ad sancta Dei evangelia corporaliter tacta et iurari facere promiserunt in publica contione ipsarum comunitatum in anima populi attendere et observare perpetuo et non contravenire, non obstante aliquo capitulo, statuto, ordinamento vel consilio facto vel quod fieri posset; et quod anno futuro fiet capitulum quod ponetur in libro capitulorum Ianue et Saone et in brevi^{pp} compagne ad quod iurant homines de compagnis Ianue et in brevi ad quod iurant homines Saone de predictis attendendis et observandis, quod capitulum singulis annis potestates et rectores Ianue et Saone iurent et^{qq} teneantur attendere et observare et iurare facere successoribus suis, ita quod perpetuo observentur, et si contrafacerent, sindicari debeant in duplum sui salarii, sine aliqua restitutione inde facienda, et si quis civis Ianue vel Saone in consilio vel parlamento diceret vel allegaret contra predicta vel aliquid^{rr} predictorum, teneantur potestas Ianue et Saone ei auferre libras centum pro qualibet vice et amplius non reddere, et si non facerent

sindicari debeant in duplum illius quantitatis. Et insuper faciet sic et curabit comune Ianue ad suum posse quod dominus papa, nomine universalis Ecclesie, predicta omnia confirmabit (c. xvi v.) et auctoritatem suam in hiis omnibus interponet et excommunicabit et sententiam excommunicationis proferet quod comune et homines Ianue et comune et homines Saone ex nunc sint excommunicati^{ss} et vinculo anathematis inodati ita quod nunquam absolvi debeant si in aliquo contrafacerent de predictis. Consiliarii vero Saone iurare debent similiter^{tt} de predictis observandis et contra non veniendo. Et Otto de Cravano, executor communis Ianue, in publica contione congregata in arena Varaginis, in anima dicti^{uu} domini pottestatis Ianue et universorum de populo civitatis et pottestaciarum Ianue et aliorum de ultra iugum^{vv} et districtualium Ianue qui erant ad ipsum parlamentum et voluntate eorum, ita quod ipsi receperunt in animam suam et clamaverunt^{ww} publice « fiat, fiat », ad quod parlamentum multitudo magna gentium fuit quam dinumerare nemo poterat, iuravit ad sancta Dei evangelia quod predicta fuerint a dicto domino pottestate et a comuni Ianue^{xx} et ab omnibus de populo perpetuo observata.

Nomina consiliariorum et eorum qui fuerunt ad dictum consilium sunt hec: Albertus de Flischo, Iacobus de Flischo, comites Lavanie, Luchus de Grimaldo, Rubeus de Turcha, Conradus de Castro, Andreas de Tiba, Matheus Pignolus^{yy}, Guidetus Baionus Spinula, Nichola Embriachus, Porchetus Streliaporchus, Guidetus Spinula, Symon de Charite^{zz}, Iacobus Dabadinus de Nigro, Ugo de Flischo, comes Lavanie, Guillelmus de Valencia, Lanfranchus de Carmadino, Symon Tornellus, Andriolus de Turcha, Paschalis de Mari, Bonifacius Picamilius, Iohannes de Stabili, Iacharias de Castro, Ogerius Fallamonacha, Enricus Cibo, Symon de Gualterio, Iacobinus de Vivaldo, Castellinus de Castro^{ab}, Phylipinus Embriacus, Iacobus de Murta, Francischinus Rapallinus, Andriolus Embriacus, Nicholus de Mari, Rogerius de Savignono, Oberlinus de Cruce, Nicholus Lucensis, Symon Streliaporchus, Lafranchus Cibo, Rubaldus Belmustus, Bonifacius Rodoanus, Phylipus Gueccius, Nicholus Aldonis, Cigalinus Cigala, Obertinus de Ranfredo, Obertus Sardena, Lanfranchus Aurie, Enricus Contardus, Bergognonus Embriacus, Nicholus de Nigro, Nicholus de Grimaldo, Nichola Cigala, Guido Spinula, Guillelmus Bolletus, Enricus Aurie, Petrus Aurie, Bartholomeus Bachemus^{ac}, Thedisius de Flischo, comes Lavanie^{ad}, Vivaldinus de Vivaldo, Iohannes Drogus, Opicinus Lardus, Guillelmus Barcha,

Iacobus Ligaporcus, Enricus Drogus, Enricus Nepitella, Guillelmus Adalardus, Lanfranchus Burborinus^{ae}, Iacobinus de Mari, Guillelmus Soldanus Mallonus, Ansaldus de Ast, Guillelmus de Volta, Ansaldus de Asture, Oliverius Taxus, Guillelmus Lecavela, Bonusvassallus Pegola^{af}, Symon Embronus, Nicholusus Tartaro, Iohannes Lomellinus, Iacobinus Pulpus, Lanfranchus Ususmaris, Franceschinus de Nigro, Phylipus de Sauro, Ottolinus Pulpus, Opicinus Adalardus, Nichola Lecanuptias, Rolandus Barlaria, Nichola Bufferius, Guillelmus de Cruce, Nicholusus Silvagnus, Guillelmus Merlonis, Ansaldus Fallamonacha, Guillelmus de Bulgaro, Iacobus Draperius, Faciolius de Mari, Bonifacius Abini de Turre, Guillelmus Bufferius, Ottobonus Bengerrus, Thomas Lavagius, Enricetus Passius, Guillelmus de Murtedo, Bonusvassallus (c. xvii r.) Nepitella, Calecha Pançanus, Iohanninus de Marino, Ugolinus Pançanus, Grimaldinus de Marino, Desideratus vicecomes, Guillelmus de Braxili, Caxicius Roistropus, Iacobus Bestagnus, Iacobus Ventus, Obertus de Cruce, Iacobus Malocellus, Symon Mignardus, Lanfranchus Malocellus, Burboninus, Petrinus Advocatus, Obertus de Nigramaldo^{ag}, Guillelmus Ricius. Actum Veragini, in ecclesia Sancti Ambrosii, testibus^{ah} presentibus et vocatis domino Girardo de Corrigia, olim potestate Ianue, Pellegrino de Castello, milite eius, Iacobo Alcherio de Ianua, Nicholoso Durantis, Richobono de Millominis^{ai}, Nicholoso de Porta notario^{aj}, anno Domini^{ak} nativitatis millesimo ducentesimo quinquagesimo primo, indictione VIII, die dominica decima nona mensis februarii.

Instrumentum sindicatus hominum Saone facti occasione conventionis^{al}.

Tenor instrumenti procurationis dictorum^{am} de Saona hic est^{an}. Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo primo, indictione nona, die xviii februarii. In capitulo Saone, coadhunato more solito consilio^{ao} per campanam, presentibus testibus Baldicione Musa notario, Iacobo de Candilia notario et Iohanne cintrago, dominus Berrominus de Diano, rector et iudex civitatis et comunis Saone, consensu et voluntate consiliariorum Saone infrascriptorum, et ipsi consilarii, nomine et vice comunis et universitatis Saone, constituerunt, ordinarunt et crearunt^{ap} Lanfranchum Gloriam, Guillelmum Foldratum, Raymundum Garam et Gandulfum Nasum syndicos et^{aq} procuratores et actores ipsius comunis et univertitatis et singulorum universitatis eiusdem^{ar} ad tractandum, faciendum, ordinandum et complendum pacem, concordiam,

compositionem, conventionem et pactum cum comuni et universitate Ianue et universis et singulis personis constitutis et^{as} ordinatis a comuni Ianue et ad promissionem faciendam et^d recipiendam et ad facienda sacramenta et recipienda pro comuni Ianue et comuni Saone et demum ad omnia et singula que expediant ipsis comuni Ianue et comuni Saone et universis et singulis universitatis Ianue et universitatis Saone ut pax et concordia inter utrumque comune melius conservetur et que in predictis et singulis vel circa predicta fuerint facienda, promittentes habere firmum et ratum perpetuo et tenere quicquid dicti sindici super predictis vel aliquo^{at} predictorum fecerint, dixerint, tractaverint vel compleverint nec ullo tempore retractare, sub ypotheca et obligatione bonorum dicti comunis^{au}. Nomina autem dictorum consiliariorum sunt hec: Delovossus Caput Agnelli^{av}, Gandulfus Vicentius, Bertholotus Baiapicius, Vivaldus Cavaçutus, Vivaldus Fulcherius, Guillelmus Castagninus, Garsia, Gandulfus Bava, Pelegrinus Pellegia^{aw}, Fredericus Ypolitus, Villanus ferrarius, Raymundus Gara, Iacobus Spinarus, Salvus Papalardus, Guido Papalardus, Bonifacius Buchaordei, Gandulfus Caramellus, Nicholusus Croçolinus, Saonus de Girardo, Saonus Parola, Guillelmus de Bertoloto, Rubeus Caminata, Bonusiohannes de Berçeçio^{ax}, Iordanus Caminata, Bonusiohannes Pelatus, Silanus Papiensis, Phylipus Pelatus, Matheus Marenchus, Iacobus Foldratus, Guillelmus Lodola, Pelegrinus Catullus, Nicholusus Cara|capa (c. xvii v.) Balduinus speciarius, Guillelmus Foldratus, Enricus Guercius, Raynaldus Gualterius, Richobonus macellator, Rubaldus de Cruceferrea, Villanetus de Villano, Bonusvassallus Bavirus, Nicolusus^{av} de Trucho, Bonusiohannes de Tebaldo, Gandulfus Nasus, Lafranchus Gloria, Bisacia Flandalengus, Guillelmus Sachus, Salvus Masconus, Ansaldus Curlaspedus, Alexander Croçolinus, Iacobus fornarius, Gandulfus Ferrallasinus, Paschalis de Pisana, Gandulfus Gaffonus^{az}, Durantus de Mayrana^{bc}, Arnaldus Beliamus.

(S. T.) Ego Guillelmus Cavagnus, sacri palatii notarius, rogatus scripsi et mandato domini potestatis Ianue et ad maiorem firmitatem presentem conventionem et pacta bulla plumbea comunis Ianue communivi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum exemplum ab autentico publico, scripto per manum Guillelmi Cavagni, sacri palatii notarii, bullato bulla plumbea comunis Ianue cum

seta virmilia et ialna pendenti, in una parte cuius bulle erant hec lit-
tere: « Sanctus Silus » et circumscriptio talis « Ianuensis archiepiscopus »,
et ex altera parte erant tales littere: « ✠ civitas Ianuensis »^{bd}, sicut
in eo vidi et legi per omnia transcripsi et exemplavi, nichil addito vel
diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, et in publicam for-
mam redegei, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, pottestatis
Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domi-
ni millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die xxiiii
februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho,
Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a voluntate: *nel margine esterno con segno di richiamo* ^b ad ipsum con-
siliium: *om. A'* ^c bonis hominibus *in A, A'* ^d et: *om. A'* ^e teneatur
in A' ^f syndici et facere iurare *in A'* ^g Ianue et civitatis Saone *in A'*
^h et *in A, A'* ⁱ comuni et etiam pro se et universis *in A'* ^j singulis de
posse et districtu et iurisdictione Ianue et universis et singulis fautoribus *in A'*
^k et etiam-Ianue: *om. A'* ^l posse et districtu *in A'* ^m quando a *in A, A'*
ⁿ ipsius castri captione *in A'* ^o districtu et iurisdictione Saone *in A'* ^p per-
mittit *in A*; permittat *in A'* ^q imponant *in A, A'* ^r salis: *om. A'* ^s de-
bitis que pro ipso sale dictum comune dare *in A'* ^t in: *om. A, A'* ^u dric-
tus et fictus *in A'* ^v et guerram-Ianue: *nel margine esterno con segno di ri-
chiamo* ^w Ianue facere sicut *in A, A'* ^x expedient *in A, A'* ^y de
Saona *in A'* ^z conventionem: *nel margine interno con segno di richiamo*
^{aa} exonerasset: *corretto in epoca più tarda*; exhoneraret *in A, A'* ^{bb} causibus
in A ^{cc} aliquod preiudicium *in A'* ^{dd} factas *in A, A'* ^{ee} possessio-
nibus et terris *in A'* ^{ff} districtus-tempore: *nel margine* ^{gg} sententia *in A'*
^{hh} seu *in A'* ⁱⁱ recetam dictum comune Ianue modo aliquo non faciendo quous-
que *in A'* ^{jj} inde: *om. A'* ^{kk} eodem *in A'* ^{ll} aliquis singularis *in A'*
^{mm} quod: *om. A* ⁿⁿ carcerati *in A, A'* ^{oo} in B comisse ex quacumque *con
segno di inversione* ^{pp} breve *in A'* ^{qq} iurent et: *om. A'* ^{rr} aliquod
in A' ^{ss} excommunicati sint *in A'* ^{tt} similiter: *om. A'* ^{uu} dicti: *om. A'*
^{vv} *segue espunto* et ^{ww} clamarint *in A'* ^{xx} et a comuni Ianue: *nel mar-
gine esterno con segno di richiamo* ^{yy} Pignolus: Ceba *in A'* ^{zz} Clarit(ea)
in A' ^{ab} Castello *in A'* ^{ac} Bachinus *in A, A'* ^{ad} comes Lavanie: *om.
A'* ^{ae} *in A seguono* Guillelmus Merlonus, Ansaldus Fallamonica, Guillelmus de
Bulgaro *che in B figurano più sotto* ^{af} Pedicula *in A'* ^{ag} Grimaldo *in A'*
^{ah} Ambrosii de Veragine, testibus *in A'* ^{ai} Millaminis *in A* ^{aj} notarii
in A' ^{ak} dominice *in A'* ^{al} Instrumentum-conventionis: *om. A, A'*, *trat-
tandosi di rubrica aggiunta in B* ^{am} dictorum procuratorum *in A'* ^{an} hic
est: *om. A'* ^{ao} consilio solito *in A'* ^{ap} creaverunt *in A'* ^{aq} et: *om.
A, A'* ^{ar} eiusdem universitatis *in A'* ^{as} et: vel *in A, A'* ^{at} vel in
aliquo *in A'* ^{au} dicti comunis: supradicti *in A'* ^{av} Agni *in A'* ^{aw} Pe-
legrinus Pelegia: *in A' posto dopo* Guillelmus Foldratus ^{ax} Berçeçino *in A, A'*

^{ay} Nicolosus: *così A; in B Nic con segno abbreviativo* ^{az} Gaforius *in A'*
^{bc} Mirana *in A'* ^{bd} *in una parte - Ianuensis: in calce al doc. con segno di*
richiamo.

10

1251, giugno 5, Genova

Innocenzo IV ratifica la convenzione di cui al n. 9, confermando l'inserto ordine di pacificazione tra i comuni di Genova e di Savona, del 3 giugno, impartito a suo nome da Martino, preposito di Parma.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. XVII v.; copia autentica [C], redatta dietro mandato del 22 aprile 1297, *de volumine capitulorum civitatis Saone*, ASS, *Pergamene*, I, 92.

C è autenticata come segue (il *signum* del notaio è posto all'inizio del documento): «Ego Nicolaus de Ardiciono, notarius sacri imperii, omnia et singula suprascripta de volumine capitulorum civitatis Saone in hoc novo instrumento et exemplo transcripsi, auctenticavi et in formam publicam redegi ad eternam rei memoriam, nichil addens vel minuens quod mutet sensum vel variet intellectum, de mandato et auctoritate domini Fabe de Arnoldis, iudicis comunis Saone, mihi facto in civitate Saone, in banchis ecclesie Sancti Petri, anno Domini millesimo cc° nonagesimo septimo, indictione x^a, die lune vigesimo secundo aprilis, presentibus testibus domino Leono, marchione de Ponçono, Manuelo Curllaspedo et Lafrancho Caravello notario ac Philipino speciario, civibus Saone».

Edizione: *Conventiones* cit., c. b ii; *Pergamene*, n. 156 (contrariamente a quanto crede l'editrice, il testo del *Liber iurium* — col. 1077, n. DCCCIX — è quello di un altro documento papale del 10 giugno 1251).

Regesto: *Noberasco*¹, p. 50.

Confirmatio conventionis facte per dominum papam.

✠ Innocentius ✠ episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis . . . potestati, consilio et comuni Saonensi salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Sane, dilectus filius, magister Martinus, prepositus Parmensis, capellanus noster, de speciali mandato nostro ad dilectorum filiorum comunis Ianuensis instantiam et vestram

vivo ad ipsum sermone directo ac ipsius auctoritate precepit concordiam et compositionem inter comune Ianuense, ex parte una, et vos, ex altera, noviter initas et firmatas et omnia et singula comprehensa generaliter et specialiter in eisdem a parte utralibet inviolabiliter observari, in non servantes ipsa per omnia et in aliquo in contrarium venientes excommunicationis et anathematis sententia promulgata, prout in publico instrumento per manum Oddonis de Torsellis de Colliculo, Parmensis diocesis notarii, confecto plenius continetur. Nos itaque, eiusdem comunis et vestris suplicationibus inclinati, tam illud quod ab eodem capellano super hoc factum est quam concordiam et compositionem huiusmodi cum omnibus et singulis contentis in ipsis iuxta quod in publico instrumento¹ per manum Guillelmi Cavagni notarii, in anno Domini nativitatis millesimo ducentesimo quinquagesimo primo, indictione octava, die dominico decima nona (c. XVIII r.) mensis februarii, exinde confecto contineri perspeximus, habentes^a rata et grata illa, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio comunimus, tenorem instrumenti predicti, ab eodem Oddone confecti, presentibus ad cautelam de verbo ad verbum inseri facientes qui talis est^b:

In nomine Domini amen. Nos magister Martinus, Parmensis prepositus, domini pape capellanus ac^c eiusdem curie causarum generalis auditor, auctoritate dicti domini pape et de ipsius speciali mandato, presentibus Iacobo Pançano et Ansaldino de Nigro, duobus ex octo discretis comunis Ianuensis, et Nichola Cigala, potestate et sindico^d comunis Saonensis, precipimus concordiam et compositionem noviter factam inter Ianuenses, ex parte una, et Saonenses, ex parte altera, ac omnia et singula in concordia et compositione predictis generaliter et specialiter comprehensa, sicut^e instrumento¹ per manum Guillelmi Cavagni notarii exinde confecto plenius continetur per comunitates et partes^f predictas ac per singulos partium et comunitatum ipsarum inviolabiliter observari. Et ex nunc, constitutione aliqua non obstante, excommunicationis et anathematis etiam sententia innodamus comunitatem seu partem illam et omnes et singulos ex comunitatibus seu partibus ipsis, cuiuscumque conditionis existant, que et qui concordiam seu compositionem predictam in toto vel in parte non servaverint^g aut venerint

¹ Cfr. n. 9.

contra eam vel eandem turbaverint sive contra ipsam aliquid presumpserint attemptare. Actum in canonica Sancti Laurentii Ianuensis, anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo primo, indictione nona, III nonas iunii, pontificatus domini Innocentii pape III^h anno octavo, presentibus dominis Guillelmo preposito, Rollando presbitero, Superclodo presbitero, canonicis Ianuensibus, Petro archipresbitero Nolensi, Lafranchio Maloxello, Guillelmo de Varagino, scriba comunis Ianuensis, Baldoyno Scoto et pluribus aliis testibus rogatis. In cuius rei testimonium et munimen presentem paginam per infrascriptum notarium autenticari iussimus et nostri sigilli munimine roborari. Ego Oddo de Torsellis de Colliculo, Parmensis diocesis, auctoritate Sedis Apostolice notarius, suprascriptis interfui et^j de mandato dicti auditoris ac predictarum partium rogatu scripsi et in publicam formam redegei.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum^k. Datum^l Ianue, nonis iunii, pontificatus nostri anno octavo.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, suprascriptum exemplum transcripsi et exemplavi de quibusdam litteris, bulla plumbea bullatis cum seta ialna et virnilia pendenti, in una parte cuius^m bulle erant hee littere: « Innocentius papa III » ab altera vero parte erant duo capita hominum sculpta cum his literis: « S. Pa. S. Pe. », sicut in eis vidi et legi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, et in publicam formam redegei, mandato et auctoritateⁿ domini Simonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho et Amedeo de Volta, notariis.

^a habentes: *om. C* ^b qui talis est: *om. C* ^c et *in C* ^d et sindaco: *om. C* ^e sicut *in in C* ^f et partes: *om. C* ^g observaverint *in C*
^h *segue espunto* o ⁱ Nolensi: Volcam *in C* ^j interfui et: *om. C* ^k in-
 nodatum *in C* ^l Data *in C* ^m *segue espunto* cuius ⁿ *segue espunto* a

(v. *Registro I*, n. 126)

1252, luglio 10, Genova

Delfino di Marnate, giudice del podestà di Genova, pronuncia sentenza nella questione vertente tra Carlevario di Savona, da una parte, e Giovanni Picenino e Guglielmo Codoro, dall'altra, in merito alla gabella di un verrubbio di fustagni.

Originale [A], ASS, *Pergamene*, III, 17. Copia autentica [B], *Registro II*, c. XVIII v.; copia autentica [B'], redatta dietro mandato del 19 febbraio 1298, ASS, *Pergamene*, I, 94.

B' è autenticata come segue (il *signum* del notaio è posto all'inizio del documento): «Ego Nicolaus de Ardiciono, notarius sacri imperii, predictum instrumentum ab autentico et originali publico instrumento, scripto manu Enrici de Bisanne notarii, auctenticavi et in publicam formam reddegi ad eternam rei memoriam et evidentem probationem faciendam eorum que continentur in ipso, mandato hodie michi facto in capitulo communis Saone, millesimo ccº nonagesimo octavo, indictione undecima, die xviii february, per dominum Guillelmum de Beducio, iudicem communis Saone, presentibus testibus Opecino Bubeo [sic] et Petro Caracapa notariis, nichil addito vel minuto quod mutet sensum vel variet intellectum. (S. T.) Ego Opicinus Rubeus, sacri imperii notarius, predictum exemplum una cum predicto Nicolao de Ardicione notario ad autenticum scriptum manu Henrici de Bisanne notarii fideliter et diligenter ascultavi et quia utrumque concordare inveni me subscripsi ».

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Edizione: *Pergamene*, n. 158.

Regesto: Noberasco¹, p. 51; Noberasco², p. 232.

Sententia pannorum lata in Ianua.

In nomine Domini amen. Super questione que vertitur inter Carlevarium de Saona seu Baldizonem Musam, eius procuratorem, ex una parte, et Iohannem Picininum atque Guilielmum Codorum, ex altera, in qua dictus Carlevarius, sive dictus Baldicio pro eo, petit sibi restitui

a predictis Iohanne et Guilielmo quendam verrubium fustaneorum quem detinent, et ex parte dictorum Iohannis et Guilielmi dicitur illum non esse restituendum nisi prius solvat eis pro introitu canne denarios duos per libram de precio vel valimento ipsorum fustaneorum, nos Dalfinus de Marnate, iudex et assessor domini Guiscardi de Petrasancta, potestatis Ianue, visa conventione¹ facta inter comune Ianue et comune Saone, in qua continetur quod comune Ianue vel aliquis pro comuni collectam, dactam, mutuam vel exactionem aliquam comuni Saone vel super homines Saone et districtus vel super rebus eorum modo aliquo non existet^a nec imponet^b, visa (c. XVIII r.) etiam confirmatione de ea facta per dominum papam² nec non et capitulo facto de observatione dicte conventionis, visis ab utraque parte positis, confessatis et negatis, titulis et dictis testium, allegationibus et scripturis omnibus in dicta questione productis et habito super eis consilio Guilielmi de Quinto et Nicholai Mignardi causidicorum, pronunciamus et dicimus verrubium fustaneorum predictum fore restituendum Carlevario supradicto, nichil ab eo exacto a predictis Iohanne et Guilielmo occasione introitus canne. Lata fuit Ianue, in^c palatio Fornariorum^d, anno dominice nativitatis millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo, indictione nona, die decimo iulii. Testes Ingo Grillus, Nicholus de Porta notarius, et Nicholus Spaerius.

(S. T.) Ego Enricus de Bisanne, notarius sacri imperii, iussu supradicti iudicis scripsi^e.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Enrici de Bisanne, sacri imperii notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, sententia litterarum in aliquo non mutata, et in publicam formam redegi, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a existet: così A, B, B' ^b imponat in A, B' ^c in: in *sopralinea*
^d foritanorum in B' ^e (S. T.) - scripsi: om. B'.

¹ Cfr. n. 9.

² Cfr. n. 10.

1257, aprile 19, Genova

Gaudino, giudice del podestà di Genova, conformemente all'inserto parere dei sapienti del comune, del 17 aprile, pronuncia sentenza avversa alle pretese di Ovino di Montebruno e dei suoi soci, appaltatori dell'introito della canna, di riscuotere il predetto introito su una partita di panni dei savonesi Vivaldo Carlesco, Simone Fulcherio, Giacomo Rivarolo, Garsia e Filippo Garoso.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. XVIII r.
L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Sententia canne lata in Ianua.

Super questione vertenti inter Ovinum de Monte Bruno, pro se et sociis^a, emptoribus introitus canne, ex una parte, et Vivaldum Carlescum, Symonem Fulcherium, Iacobum Riparolium et Garsiam et Philipum Garosum, Saonenses, ex altera, in qua dictus Ovinus, pro se et sociis suis, petit a predictis Saonensibus drictum introitus canne et quod pottestas compellat ipsos Saonenses illum introitum solvere ipsis emptoribus, silicet denarios duos per libram de pannis per eos emptis in Ianua, secundum formam emptionis quam fecerunt a comuni Ianue de ipso introitu; et econtra dicti (dicti) Saonenses dicunt se ad predictam solutionem vel exactionem compelli non debere propter conventionem quam Saonenses habent cum comuni Ianue, nos Gaudinus Iacobi Guarini, iudex et assessor domini Alberti de Malavolta, pottestatis Ianue, visa forma emptionis introitus predicti quam dicti Ovinus | (c. XVIII v.) et socii eius fecerunt a comuni Ianue et visa conventionem quam habet comune Saone cum comuni Ianue, visis etiam aliis hinc inde ostensis et habito super hiis consilio collegii iudicum Ianue, quamquam diversitas fuerit inter ipsos sapientes a quibus consilium habuimus, tamen nolentes quod pottestas faciat contra capitula que tenentur ad syndicationem servare, dicimus et pronunciamus dictos homines Saone non esse cogendos solvere drictum dicte canne, salvo iure comunis Ianue et emptorum dicti introitus, si appareret iure ordinario quod homines Saone illum introitum solvere debeant. Consilium autem quod habuimus a sapientibus collegii tale est, ut inferius continetur:

Die decimo septimo aprilis, vocatis sapientibus infrascriptis, dominus Gaudinus, iudex potestatis, fecit legi capitulum « cum occasione debitorum »; item aliud capitulum conventiones^b et fecit legi conventionem quam Saonenses habent cum comuni Ianue et scripta questionis que erat inter Ovinum de Monte Bruno et socios eius, emptores introitus canne, et quosdam Saonenses, et postulavit utrum drectus ille debeat exigi a dictis Saonensibus, non obstante conventionem predicta et non obstante aliquo capitulo. Item postulavit utrum, si potestas non compelleret Saonenses dictos ad solvendum drectum introitus canne emptoribus secundum tenorem emptionis eorum, incideret in penam syndicationis. Petrus de Nigro dixit: « Credo quod homines Saone debent solvere drectum canne emptoribus illius introitus, non obstante conventionem quam Saonenses habent cum comuni, et si potestas fecerit eos solvere non credo quod possit inde sindicari et si potestas non faceret solvi non credo quod propterea posset sindicari ». Bertholinus iudex dixit: « Non credo quod Saonenses debent solvere illum introitum, et credo cum quolibet anno vendatur quod sit introitus novus, et si compellerentur solvere esset contra conventionem Saonensium ». Napulionus de Vultabio ut Petrus de Nigro. Raymundus de Casali idem. Iohannes Ugolini idem. Maynfredus Scotus ut^c Bertholinus. Nicholus de Murtedo ut Petrus de Nigro. Marinus de Vultabio ut Bertholinus. Rufinus de Aste idem ut Petrus de Nigro. Symon Bayamondi idem. Guillelmus de Quinto ut Bertholinus. Homobonus idem. Symon Bonaventura idem, silicet quod non debet exigi. Gallicus de Viviano^d idem. Barosinus idem. Nicholaus Calligepalii idem, postea dixit ut Ugo de Flischo. Nicholaus de Vultabio ut Petrus de Nigro. Ugo de Flischo dixit: « Si Saonenses solvebant ante guerram debent solvere et si non solvebant ante guerram solvere non debent, et si potestas non faceret eos solvere in hec non credo quod posset inde sindicari ».

Lata fuit Ianue, in palatio heredum Oberti Aurie, anno dominice natiuitatis millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo, indictione quarta decima, die decimo nono aprilis. Testes Obertus Passius, Lafranclus Gatuluxius et Guilielmus de Varagine.

(S. T.) Ego Enricus de Bisanne, notarius sacri imperii, iussu supradicti iudicis, scripsi. |

(c. xx r.) (S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, suprascriptum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumen-

to publico scripto manu Enrici de Bisanne, sacri imperii notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte littera vel syllaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, literarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redegi, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, pottestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Ru- beo, notariis.

^a *Segue espunto a* ^b *conventiones: così B* ^c *segue espunto B* ^d *se-
gue espunto i*

14

(v. *Registro I*, n. 72)

15

1264, maggio 6, Savona

Il comune di Savona rilascia procura al notaio Giacomo Testa per rintracciare tutte le scritture relative al Comune.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. XXI r.

Edizione: Bologna¹, p. 22.

Instrumentum sindicatus facti occasione instrumenti emptionis Quiliani.

✠ In nomine Domini amen. Nos Obertinus Spinula, potestas Saone, auctoritate, consilio et consensu consiliariorum infrascriptorum, congregatorum more solito per cintracum et campanam, nec non et nos ipsi consiliiarii, nomine et vice comunis Saone, facimus, constituimus et ordinamus Iacobum Testam notarium nostrum sindicum, actorem, certum

nuncium et procuratorem ad petendum, habendum et recipiendum pro comuni Saone omnia instrumenta omnesque scripturas pertinentia seu pertinentes ipsi comuni a quacumque persona et ad iurandum, si oportuerit, pro ipso comuni et in eius anima et ad faciendum omnia in predictis et circa predicta que fuerint facienda, promittentes tibi notario infrascripto, stipulanti nomine illius vel illorum cuius vel quorum intererit, habere et tenere firmum et ratum quicquid per dictum syndicum factum fuerit seu gestum sub obligatione omnium bonorum comunis Saone. Nomina autem consiliariorum sunt hec: Iacobus de Rivarolio, magister Iacobus Gaffonus, magister Guillelmus Garocius, Vivaldus Carlescus, Iacobus Arduinus, Enricus Guercus, Phylipus Garosus, Guillelmus Scafardus, Nicholusus Cavaçutus, Vivaldus Peonus, Bonusi Johannes Poavinea, dominus Niger iudex, magister Guillelmus Fulcherius, Badamons Braxinaschus, Vivaldus de Cruceferrea, Berthonus Corsus, Obertus Busellus, Guillelmus Barberius, Maynfredus Bencius, Guillielmus Selterius, Saonus de Albingana, Ricardus de Ficu, Anselmus Vicius, Curatonus Caracapa, Otto Scorçutus, Berthonus Musa, Bonifacius Buchaordei, Guillelmus Andreola, Bonifacius de Ceva, Iohannes Cafarus, Iacobus speciarius, Bonusi Johannes Boxus, Iacobus Faber, Gandulfus Caramellus, Nicholusus Sachus, Arnaldus Beliamus, Bofilius Lodora, Lanfranchus Templarellus, Vivaldus Lorriolus, Iacobus Linguabovis, Saonus Revellus, Saonus de Alexandriis, Nichola Garrada, Bernardus Ricius, Henricus de Orcho, Paschalis de Pisana, Bartholomeus Balestrinus, Henricus de Monteçemulo, Baldoinus Masconus, Rubaldus de Cruceferrea | (c. XXI v.) et Pellegrinus Pellegia. Actum Saone, in capitulo, anno Domini millesimo CC^oLXIII, indictione VII^a, die VI madii. Testes Petrus de Trucho notarius et Raymondus Cavaçutus.

(S. T.) Ego Ansaldus Rubeus, sacri imperii notarius, rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Ansaldi Rubei, sacri imperii notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, litterarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redegì, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

1251, luglio 15, Genova

Alamanno, giudice del podestà di Genova, pronuncia sentenza avversa alle pretese dei consoli dei mulattieri genovesi di estendere al comune di Savona la riscossione dei loro diritti.

Originale [A], ASS, *Pergamene*, I, 86. Copia autentica [B], *Registro II*, c. XXI v.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Edizione: *Pergamene*, n. 157.

Regesto: Poggi², p. 40; Noberasco¹, p. 48.

Sententia muliorum^a lata in Ianua.

Ianue, in palacio Fornariorum. Super questione quam faciunt consules mulionum, dicentes quod volunt habere suos nuncios apud Saonam qui colligant in dicta civitate ius consularie mulionum, ex adverso per syndicum comunis Saone opponitur quod ius mulionum ad hoc non potest extendi, nos Alamanus, iudex et assessor domini Menabovis de Turricella, Ianue potestatis, habito consilio Ugonis de Flisco, Oberti Passii, Lanfranci Cigale, Bertholini, causidicorum, dicimus et pronunciamus predictos consules mulionum non posse exercere dictum ius nec nuncios propterea habere in dicta civitate. Lata et pronunciata, testibus presentibus et vocatis Nicoloso de Porta, Taliaferro Advocato, anno Domini nativitatibus millesimo ducentesimo quinquagesimo primo, indictione VIII, die xv iulii.

(S. T.) Ego Guilielmus Cavagnus, sacri palatii notarius, iussu dicti iudicis, scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu^b Guilielmi Cavagni, sacri palatii notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte (c. xxii r.) littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, litterarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redegì, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo se-

xagessimò quinto, indictione octava, die xxiiii februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a mulionum in A ^b manu: nel margine esterno con segno di richiamo.

17

1257, maggio 16, Genova

Guglielmo di Quinto, giudice del comune di Genova, conformemente al parere dei giudici Marchesino di Cassino e Simone di Baia-monte, sentenza che Giovanni e Bruno, ferrarii di Savona, debbano pagare l'imposta su una partita di ferro acquistata a Genova solo se istituita prima dell'entrata in vigore della convenzione del 1251.

Originale [A], ASS, *Pergamene*, II, 187. Copia autentica [B], *Registro II*, c. XXII r.; copia autentica [C], da B, ASS, *Pergamene*, I, 106.

C, che dovrebbe risalire al 1285 (in tale anno risulta podestà Ansaldo Mazuco: Poggi², p. 80) è così introdotta « Exemplum sententie de ferro late in Ianua, extractum de volumine registri communis Saone. Tenor cuius talis est » e autenticata come segue: « Ego Iohannes Oberti ferrarii, notarius et scriba communis Saone, predictam sententiam, de mandato domini Ansaldi Maçuchi, potestatis Saone, extrasi de libro seu volumine registri communis Saone. † Iohannes †. »

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Edizione: *Pergamene*, n. 170.

Registro: Noberasco¹, pp. 54, 201.

Sententia de ferro lata in Ianua.

Super eo quod queritur utrum Iohannes ferrarius de Sagona et Brunus ferrarius de Sagona debeant aliquid solvere de collecta seu imposita ementibus ferrum in civitate Ianue, que dacita sive imposita petitur per Guilliellmum seu alios collectores predictæ collecte, dacite seu imposite a predictis Iohanne et Bruno occasione ferri quod ipsi emerunt, consilium Marchisini de Cassino et Symonis de Bayamonte iudicum est, visa et diligenter inspecta conventionem quam habent homines de Sagona cum comuni Ianue, quod si dacita, collecta seu imposita

que ab ipsis Iohanne et Bruno petitur est vetus et ante predictam conventionem imposita quod solvere debeant, si autem est nova et post predictam conventionem inventa et imposita consulunt quod predicti Iohannes et Brunus nichil solvere debeant. Lata fuit Ianue, in palatio heredum Oberti Aurie, per dominum Guilielmum de Quinto, iudicem constitutum super iusticia Ianue a domino Guilielmo Buchanigra, capitaneo populi Ianue, qui secutus dictum consilium pronunciavit ut supra, presentibus testibus Genoino Osbergerio, Lafrancho Gatuluxio et Guilielmo Stephani de Suxilia notario. Anno dominice nativitatís millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo, indictione quarta decima, die sexto decimo madii.

(S. T.) Ego Enricus de Bisanne, notarius sacri imperii, iussu supradicti iudicis scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Enrici de Bisanne, notarii sacri imperii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, litterarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redegi, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, | (c. xxii v.) et domini Henrici Traverii, iudicis communis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die xxiiii februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

1251, agosto 28, Genova

Il Consiglio del comune di Genova, su richiesta del podestà Menabò de Turricella, definisce la competenza dei diversi consolati del comune quando siano in causa cittadini savonesi.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti del Consiglio, Registro II, c. XXII v.

Instrumentum consilii facti in Ianua super^a quo consulatu debent respondere Saonenses.

Millesimo ducentesimo quinquagesimo primo, die lune vicesima octava augusti. Dominus Menabos de Turricella, potestas Ianue, proposuit quod super petitione Rainerii de Montemagno etc. Item proposuit quod homines de Saona volunt ut sciant sub quo consulatu respondeant quando vocati fuerint ad iudicium et quando ipsi vocabunt alios in^b causis peccuniariis, servata conventionione eorum, ut per consilium decernatur etc. Fuit summa dicti consilii ut homines de Saona, quando vocati fuerint ad iudicium secundum formam eorum conventionis vel quando ipsi vocabunt alios in causis peccuniariis servata conventionione eorum respondeant ut infra: si aliqui de Ianua qui sint de quatuor compagnis deversus castrum conquerantur de ipsis respondeant sub consulibus de medio; et si aliqui qui sint de quatuor compagnis deversus burgum vocaverint Saonenses convenient ipsos sub consulibus burgi; et si aliqui foritanei convenient eos respondeant sub consulibus foritanorum et peccunia quam petunt Saonenses secundum formam conventionis pro illis de quibus propositum est etc.

(S. T.) Ego † Rogerius † Buccanigra, sacri imperii et comunis Ianue notarius, mandato domini Martinelli, iudicis et assessoris domini Martini de Fano, potestatis Ianue, supradictam scripturam de quaterno consilii, tempore potestatie ipsius domini Menabovis, potestatis Ianue, extraxi et scripsi, nichil addito vel diminuto nisi ea que non spectabant ad negocium, cum alia plura in posta scripta erant, et meo signo signavi. Actum Ianue, in palatio illorum Aurie, M^oCC^oLX^o, indictione III, die XVII^a novembris, presentibus testibus Lanfranco de Sancto Georgio et Thoma ferrario.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum exemplum extraxi et exemplavi ex scriptura publica scripta manu Rogerii Buccenigre, sacri imperii et comunis Ianue notarii, sicut in ea vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, sententia litterarum in aliquo non mutata, et in formam publicam redegei, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a super: *così C*

^b *segue espunto c*

1248, luglio 27, Albenga

I comuni di Savona e di Albenga stipulano una convenzione in materia di gabelle e di pedaggi.

Originale [A], ASS, *Pergamene*, III, 15. Copia autentica [B], *Registro II*, c. XXIII r.

Edizione: *Pergamene*, n. 146.

Regesto: Poggi², p. 33; Noberasco², p. 231.

Conventio facta inter comune Saone, ex una parte, et comune Albingane, ex altera.

(S. T.) In nomine Domini amen. Quoniam humana natura oblivionis confestim^a trahitur in profundum nisi succurratur ei beneficio scripturarum, per presentis documenti tenorem noscant tam posterius quam moderni quod ad perpetuam rei memoriam talis et compositio et conventio super articulis infrascriptis exorta est inter Albinganenses et Saonenses, ex alterutra parte firmata proprio iuramento, videlicet quod homines Albingane debent solvere in civitate Saona copetam et obolum unum pro cantario et denarium unum pro bestia honerata sale, ducta extra Saonam per hominem Albingane, et mercedem pro cannatura prout solvunt homines Saone, et quilibet habitator Albingane seu Saone cum familia vel posse possit ducere in Saonam vinum quod natum sit in terris civium et habitatorum Albingane vel posse sine eo quod pro ipso vino gabella seu impositio sive exactio aliqua ab eo seu ab emptore ipsius vini vel ab aliqua persona aliquatenus exigatur. In ceteris autem gabellis, exactionibus, prestationibus, impositionibus et malatoltis sint liberi, ita quod nullam prestationem, exactionem, gabellam, impositionem vel malatoltam, impositam vel que de cetero imponatur solvant, excepto quod si quis Albingane transierit per stratum pro cuius custodia bastita sive castrum quod vocatur Belvidere constructum est durante presenti guerra inter Ianuenses et Saonenses, solvant malatoltam sive exactionem pro ipsa custodia prout homines Saone solvent. Homines vero Saone debent solvere in civitate Albingana copetam et obolum pro cantario et denarium unum pro bestia

honerata sale, ducta extra Albinganam per hominem Saone, et mercedem pro cannatura prout solvunt homines Albingane, et de sartia quam aliquis Saonensis traxerit vel trahi fecerit, ducet vel duci fecerit de Albingana vel posse seu per stratam Albingane, solvat pro quibuslibet soldis c de precio ipsius sartie soldos III ianuinarum tantum pro parte quam habuerit in ligno pro quo prefatam sartiam trahi vel duci fecerit. In ceteris autem pedagiis, gabellis, exactionibus, impositionibus et malatoltis sint liberi, ita quod nullam impositionem, exactionem, prestationem vel malatoltam, impositam vel que de cetero imponatur aliquatenus solvant. Quam compositionem et conventionem et omnia supradicta et singula dominus Niger iudex, syndicus comunis et universitatis civitatis Saone ad omnia predicta firmanda, ut de ipso syndicatu apparet publico instrumento facto manu Jacobi de Candiria notarii, sub infrascripto millesimo, die lune xx iulii, nomine et vice comunis et universitatis Saone, in publico Albingane consilio, more solito adunato, convenit et promisit stipulatione sollempni dominis Petro Sicardo, socio et militi domini Manfredi de Ancisa, pottestatis Albingane, et Henrico de Finnario, eius iudici, nomine et vice comunis et universitatis Albingane, ratam et firmam habere perpetuo et tenere in nulloque contravenire, sub pena mille marcarum argenti, que quociens^b contrafactum fuerit totiens comittatur, ratis manentibus omnibus supradictis, et pro pena et reliquis omnibus (c. xxiii v.) attendendis ipsis dominis Petro et Henrico iudici, promissionem et obligationem recipientibus nomine et vice comunis et universitatis Albingane, bona comunis et universitatis Saone pigneri obligavit, iurante eo quod pro parte comunis et universitatis Saone observabuntur perpetualiter ea omnia que superius exponuntur et quod potestas sive rector civitatis Saone circa que dicta sunt tenebitur inquirere diligenter ita quod fraus aliqua non possit committi in aliquo predictorum et quod de hiis omnibus speciale statutum scribetur in libro capitulorum Saone, de cuius observantia teneatur et qui nunc est potestas^c sive rector Saone et successive successores ipsius. Versa vice predicti dominus Petrus Sicardus et dominus Henricus de Finnario iudex, in eodem consilio, voluntate et consensu Ascherii Arocie, Ogerii Baapicii, Nicholosi Bartolomei, Guillelmi Baapicii, domini Oberti Girunde, Oddonis Porci, Robaudi iudicis, Jacobi de Lodano, Oberti Aymerici, Cepulle de Iustenice, Saxi de Lodano, Guillelmi Cepulle, Jacobi Baapicii, Oddonis Malesementie, Robaudi Malesementie, Guillelmi de Lodano, Uberti Orcoite, Guillel-

mi Maiorice, Rafaelis, Arnaudi de Mari, Iacobi Ferri, Guilielmi Trencherii, Armani de Casanova, Iacobi Piatì, Guillelmi Ogerii, Carli Desalve, Bocherii de Ardicione et Nicholosii Piscis, comunis Albingane consiliariorum, et ipsi consiliarii, nomine et vice comunis et universitatis Albingane, istam compositionem et conventionem et omnia et supradicta et singula convenerunt et promiserunt stipulatione sollempni prenominato domino Nigro iudici, nomine et vice comunis et universitatis Saone, ratam et firmam habere perpetuo et tenere in nulloque contravenire sub predicta pena, que quotiens contrafactum fuerit totiens comittatur, ratis manentibus omnibus supradictis, et pro pena et reliquis omnibus attendendis eidem domino Nigro iudici, promissionem et obligationem recipienti nomine et vice comunis et universitatis Saone, bona comunis et universitatis Albingane pigneri obligarunt, Bonoseniore Rocio, nuncio et executeore comunis Albingane, iurante, iussu et voluntate iam dictorum domini Petri Sicardi et domini Enrici de Finnario iudicis et consiliariorum in eorum animam^d, quod pro parte comunis et universitatis Albingane observabuntur perpetualiter ea omnia que superius explicantur et quod potestas sive rector civitatis Albingane circa que dicta sunt tenebitur inquirere diligenter ita quod fraus aliqua non possit committi in aliquo predictorum et quod de hiis omnibus speciale statutum scribetur in libro capitulorum Albingane, de cuius observantia teneatur et qui nunc est potestas sive rector Albingane et successive successores ipsius. Et inde duo instrumenta eiusdem tenoris hinc inde fieri sunt precepta. Actum Albingane, in consultorio, anno dominice nativitatis millesimo CC^oXLVIII, indictione VI^a, sexto kalendas augusti. Testes Vitalis Anricus, Iacobus Trencherius, Aicardus Cepulla, Tedisius de Tedisio et Ardicio de Prailono et multi alii.

Ego Robaudus Ferrus, aule tabellio palatine et comunis Albingana^e scriba, rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Robaudi Ferri, aule tabellionis | (c. XXIII r.) palatine, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte litera vel sillaba, titulo seu puncto, litterarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redegì, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indic-

tione octava, die XXIII februaryi, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a confestim: nel margine esterno con segno di richiamo ^b cociens in A
^c segue espunto Saone ^d in B in animam eorum con segno d'inversione ^e Albingana: così A, B.

20

1258, febbraio 15, Genova

Gandolfo maestro, procuratore di Corrado, vescovo di Savona, e Pellegrino Catullo, procuratore del Comune, rimettono all'arbitrato di Salvo, arciprete della pieve di San Martino di Sampierdarena, le questioni vertenti tra il comune e il vescovo di Savona.

Copia autentica [B], Registro II, c. XXIII r.

Ampio transunto in Poggi², p. 46.

Compromissum factum inter comune Saone, ex una parte, et dominum episcopum Saonensem, ex altera.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo octavo, indictione prima, die veneris xv februaryi. Super omnibus litibus, discordiis et controversiis que vertuntur vel verti possent aliqua occasione hinc retro preterita inter magistrum Gandulfum, syndicum, actorem et procuratorem domini Conradi, episcopi Saonensis, ad hoc ordinatum, ut apparet per instrumentum inde factum manu Gandulfi notarii, anno Domini M^oCC^oLVIII, indictione prima, die mercurii XIII februaryi, nomine ecclesie et episcopatus vel episcopii Saonensis, ex una parte, et Pelegrinum Catullum, syndicum, actorem et procuratorem comunis Saone ad hoc ordinatum, secundum quod plenius apparet per instrumentum inde factum manu Ambrosii notarii, anno Domini M^oCC^oLVIII, indictione prima, die XIII februaryi, nomine dicti comunis, ex altera, et specialiter occasione palatiorum episcopii et episcopatus Saonensis olim destructorum et gabelle vini hominum de Spulturno et aliorum hominum ecclesie et episcopatus Saonensis et occa-

sione cuiusdam exactionis grani seu bladi que episcopus idem petebat in lignis venientibus ad portum Saone, tam magnis quam parvis et minimis, et occasione quarumdam summarum pecunie hinc inde petitarum seu quacumque alia occasione predictis nominibus, dicte partes elegerunt arbitrum, arbitratorem et amicabilem compositorem presbiterum Salvum, archipresbiterum plebis Sancti Martini de Sancto Petro de Arena, Ianuensis diocesis, cui dicte partes dictis nominibus super omnibus et singulis controversiis que dicte partes adinvicem habere possent inter se dictis nominibus, agendo vel excipiendo aliqua occasione hinc retro preterita, dederunt plenam licentiam dicendi, statuendi, ordinandi, pronunciandi, una vice et pluribus et quocienscumque ei videbitur, libero arbitrio et motu proprie voluntatis, presentibus vel absentibus, citatis vel non citatis, una presente vel absente vel quocumque modo presentibus vel absentibus, et demum dicto arbitro et arbitratori omnem iuris absteritatem remiserunt ut possit pronunciare, statuere et ordinare, die feriato vel non feriato, sedendo vel stando, omni demum iuris subtilitate explosa, et predicto modo, dictis nominibus, predicti sindici inter se promiserunt attendere, complere et observare et in nullo contravenire, dum tamen dictus presbiter Salvus dicat et pronunciet usque ad mensem unum proximum. Est enim actum inter predictas partes quod finito dicto tempore, si non fuerit pronunciatum diffinitive, presens compromissum expiret et possint partes predictae omnibus iuribus suis, et specialiter literis impetratis, uti sicut poterant ante presens compromissum, nec aliqua iurisdictio intelligatur diminuta iudicibus delegatis et subdelegatis, set omnia sint in eo statu in quo erant ante presens compromissum. Si ut supra dictum est dicte partes non observaverint et observatum non erit, penam librarum mille | (c. xxxiii v.) ianuorum dicti sindici dictis nominibus inter se adinvicem sponponderunt et stipulati sunt, quam penam incurrat illa pars que omnia et singula non observaverit que per dictum arbitrum seu arbitratorem circa predicta fuerint ordinata vel circa aliquod predictorum, et pena exacta vel soluta nichilominus pronunciatum in sua maneat firmitate et totiens comitatur pena quotiens factum fuerit contra aliquod eorum que dictus arbiter seu arbitrator dixerit, et propterea inter se adinvicem pigneri obligarunt omnia bona dicti comunis et episcopatus Saone. Actum in Ianua, in domo qua stabat Guibertus tabernarius. Testes Guillelmus Iolta, Bisacia Flandalengus, Guillelmus Babo, Iacobus Balbus et Nicholinus, filius quondam Lafranchi de Clavaro.

(S. T.) Ego Petrus de Trucho, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Petri de Trucho, sacri palatii notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte litera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, literarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redegei, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII februarii, presentibus testibus dominis Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

21

1258, marzo 8, Genova

Salvo, arciprete della pieve di San Martino di Sampierdarena, pronuncia sentenza arbitrare nelle questioni vertenti tra il comune e il vescovo di Savona.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. XXIII v.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Regesto: *Pergamene*, n. 179.

Sententia lata inter comune Saone, ex una parte, et dominum episcopum Saonensem, ex altera.

In nomine Domini amen. Ego presbiter Salvus, archipresbiter plebis Sancti Martini de Sancto Petro de Arena, arbiter, arbitrator et amicabile compositor electus a magistro Gandulfo, sindaco et procuratore domini Conradi, episcopi Saonensis, ex una parte, et a Pelegri-
no Catulo, sindaco comunis Sagone, ex altera, super omnibus litibus et controversiis vertentibus et que verti poterant usque in diem facti compromissi inter episcopum Saonensem, ex una parte, et comune Sa-

gone, ex altera, sicut plenius instrumento ¹ compromissi continetur, scripto manu Petri de Trucho, sacri palatii notarii, anno Domini M^oCC^oLVIII, die xv februarii, volens ipsas questiones determinare amicabili compositione et motu proprio et ut parcam laboribus et expensis partium, sic dico et in scriptis pronuncio de consensu et consilio venerabilis patris domini Gualterii, archiepiscopi Ianuensis, et de consilio domini Ugonis de Flischo iudicis: in primis aut super prima questione que inter ipsas partes vertebatur et que talis erat — dicebat enim syndicus Sagone, pro comuni Saone, quod homines Spulturni et aliorum locorum episcopi Saone debebant pro comuni Saone facere guerram et pacem cum omnibus cum quibus comune Saone guerram seu pacem haberet et ire cum eis et in eorum servicium in exercitibus et cavalcatis contra omnes personas — dico et pronuncio quod homines Spulturni (c. xxv r.) et aliorum locorum episcopi Sagonensis vadant et ire teneantur ad mandatum rectorum Saone qui pro tempore fuerint in exercitibus cum Saonensibus quando Saonenses in exercitum fuerint generale, videlicet semper quando civitas Saone sive homines dicte civitatis pro comuni iverint in exercitum, sive pro suo facto sive pro facto comunis Ianue. Quando vero comune Saone comuni Ianue dabit vel pro facto suo expeditionem singularem sive particularem faciet, dico quod comune Sagone possit et debeat in ipsa expeditione maris vel terre mittere et habere de hominibus Spulturni et aliorum locorum episcopi Saonensis decimam partem illorum hominum quos mittent de hominibus sui districtus, et illis conditionibus et pro illo salario quibus et pro quo homines Saone ibunt in ipsa expeditione, et ultra supradicta homines episcopi Saone per comune Saone, occasione exercituum vel expeditionum, gravari non possint. Item dico et pronuncio quod comune Saone non possit nec debeat homines Spulturni vel alios locorum episcopi Saonensis cogere ad aliquam exactionem vel prestationem nec possit super eos vel res ipsorum imponere aliquam toltam, collectam vel exactionem nec etiam super emptores vini nati de terris dictorum hominum delati et deferendi causa vendendi apud Saonam, set semper supradicti homines episcopi in Saona et districtu sint liberi et immunes et eorum bona et fructus absque aliquo gravamine vendere et alienare possint et cetera mercimonia contrahere sicut cives

¹ Cfr. n. 20.

civitatis Saone, et quod libre quindecim et soldi quindecim que exacte fuerunt per comune Saone vel habentes causam a comuni Saone occasione predicta, videlicet occasione vini ipsorum vel alterius exactiois, restituantur sindaco dicti episcopi et ad ipsas restituendas sindicum dicti comunis condempno. Item dico quod comune Saone, quandocumque sibi expediret pro guerra quam aliis moveret vel que eis ab alio vel aliis moveretur, possit et debeat habere castrum Spulturni expeditum ad guerram faciendam contra inimicos ipsius et ad sui defensionem ita quod, pace vel tregua facta, illud castrum liberum et expeditum in potestate episcopi ponere et restituere teneantur, nullam tamen tunc temporis seu eo tempore quo castrum tunc tenuerint in homines dicti episcopi iurisdictionem exerceant nisi quod eos possint compellere ad guerram et defensionem faciendam. Super alia vero questione que inter ipsas partes vertebatur, occasione decime quam dictus sindicus episcopi dicebat ad episcopatum pertinere de navibus et lignis navigabilibus^a deferentibus in portum Saone salem sive granum, sic dico, videlicet quod dictus episcopus habeat et habere debeat pro dicta decima ut infra, videlicet quod unusquisque qui venerit in nave que furmentum aduxerit teneatur dare et det domino episcopo quartinum unum grani. Item, unaqueque navis^b de pelago veniente soldos decem supra totum de illis tamen que granum non adduxerint, que vero naves venerint de Sardinea absque onere salis vel que non aduxerint salem teneantur dare per unamquamque soldos quinque domino episcopo. De aliis vero lignis, videlicet de barchis et lignis discohoptis, honeratis grano sive blava et que detulerint usque in quantitatem minarum centum vel abinde supra, habeat episcopus Saone denarios sex pro qualibet ipsarum barcharum deferencium quantitatem supradictam | (c. xxv v.) in portu Saone. De aliis vero barchis deferentibus onus blave vel furmenti minoris quantitatis ipsum episcopum nichil habere debere pronuncio et dico. Super alia vero petitione quam sindicus episcopi faciebat, petendo quod comune Saone deberet sibi pro episcopo Saonensi restituere dampnum episcopatu datum per comune Saone in destructione domorum et palatiorum episcopatus Saone, positorum in civitate Saone et extra civitatem Saone in Leçano^c, ad que sindicus Saone respondebat quod comune Saone dampnum predictum episcopo Saonensi non dederat et, si appareret comune Saone dampnum illud dedisse, episcopus Saonensis erat obligatus comuni Saone in libris ducentis quinquaginta et ultra de quibus compensationem opponebat, ita dico et pronuncio

quia, admissa et recepta compensatione omnium eorum que comune Saone occasione alicuius debiti petere posset ab episcopo Saonensi et eorum que episcopus a comuni Saone petere posset occasione dictarum domorum et occasione alicuius debiti, quod comune Saone ultra predicta det et solvat dicto episcopo, pro emendatione destructionis dictarum domorum et palatiorum, libras^d centum ianuinarum per hos terminos, videlicet libras quinquaginta usque ad^e Natalem Domini proximum, et inde ad annum unum libras quinquaginta, statuentes^f atque sententiando pronuntians quod de cetero ipse partes alicuius debiti occasione hinc retro contracti sibi questionem movere non possint, set ipsas partes et syndicos ipsarum absolvo ab omnibus que occasione alicuius debiti alterutra ab alterutra parte petere posset. Super altera questione que vertebatur inter ipsas partes occasione cuiusdam terreni quod dicitur Pantanum sive Lucium et quod positum est in partibus Vadi, quod terrenum comune Saone dicit ad se pertinere pleno iure et liberum esse, et episcopus Saone petit ut pronuncietur quod de cetero homines episcopi et episcopatus Saone et ecclesie et omnes alii homines qui voluerint libere et quiete, sine contradictione potestatis et comunis seu universitatis Saone, habeant et habere debeant usum pascendi cum omnibus animalibus suis quolibet tempore anni et usum pascendi et boscandi et erbam et liscam secandi et colligendi ad voluntatem ipsorum, occasione terreni supradicti quod dicitur Pantanum de Vado vel de Çinora seu Lucium, quia cum episcopus Saonensis non probaverit per ea que coram me produxit quod homines sui habeant ius pascendi in terreno supradicto, immo reperiam pasuum dicti terreni esse venditum per comune Saone, ipsum comune a dicta petitione absolvo, salvo eidem domino episcopo iure suo in proprietate dicti territorii. Predicta omnia precipio a partibus observari debere sub pena in compromisso apposita. Actum Ianue, in ecclesia Sancti Laurentii. Testes Benvenutus de Costa Pelata, Iohannes de Sigestro, subcustos dicte ecclesie, et Luchus de Pagano. Anno dominice nativitatis M^oCC^oLVIII, indictione xv^a, die VIII martii, inter primam et terciam.

(S. T.) Ego Guillelmus Vegius, sacri palatii notarius, rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Guillelmi Vegii, sacri palatii notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte li|tera (c. xxvi r.) vel

sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, literarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redegì, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a navigabilibus: bi *in sopralinea* ^b navis: *così B* ^c Leçano: *così B*
^d *segue espunto D* ^e ad: *in sopralinea* ^f statuentes: *così B.*

22

1259, dicembre 24, Savona

Corrado, vescovo di Savona, rilascia quietanza al comune di Savona di 50 lire di genovini, dovutegli in esecuzione della sentenza arbitrale di cui al n. 21.

Originale [A], ASS, Pergamene, I, 107. Copia autentica [B], Registro II, c. XXVI r.

Edizione: Pergamene, n. 187.

Regesto: Noberasco¹, p. 54.

Instrumentum solutionis facte domino episcopo Saonensi de libris L.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo nono, indictione secunda, die mer<c>urii XXIII decembris. In presentia testium infrascriptorum, dominus Cunradus, episcopus Saonensis, suo nomine et nomine episcopatus Saonensis, habuit et recepit et fuit confessus se habuisse et recepisse a Scarlata de Ottaviano, clavigero comunis Saone, solvente nomine et vice ipsius comunis et pro ipso comuni, libras quinquaginta ianuinarum, renuntians exceptioni non numerate et non recepte pecunie et omni alii exceptioni, et sunt dicte libre quinquaginta ex illis libris centum quas presbiter Salvus, arbiter electus inter ipsum dominum episcopum, ex una parte, et dictum comune Saone, ex altera, pronunciavit atque sentenciavit ipsum comune

Saone dare debere ipsi domino episcopo, ut in sententia¹ lata per predictum arbitrum continetur, et etiam dicte libre quinquaginta sunt supplementum predictarum librarum centum, cum alias libras quinquaginta habuerit in festo nativitatis Domini proxime preterito, ut ipse dominus episcopus confitebatur. Actum in canonica Saonensi. Testes vocati et rogati fuerunt magister Berardus, archidiaconus Saonensis, Guillelmus Caravellus, canonicus Saonensis, Gandulfus Crexemboni notarius, Henricus Carretus et Guillelmus Scafardus.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu mea, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte litera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, litterarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redeggi, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

1262, gennaio 26, Genova

Simone de Vicia, giudice ed assessore di Giordano de Rahalven-go, podestà di Genova, conformemente al parere del giudice Marchesino di Cassino, pronuncia sentenza avversa alle pretese avanzate dai gabellieri genovesi su una partita di vino venduta da Vesino, taverniere di Savona.

Copia autentica [B], autenticata col solo *signum communis*, ASS, Pergamène, I, 112; copia autentica [C], da B, *Registro II*, c. XXVI v.

¹ Cfr. n. 21.

Edizione: *Pergamene*, n. 190.

Registro: Noberasco¹, p. 57.

Sententia de vino lata in Ianua.

Super questione que vertitur inter Vesinum, tabernarium de Saona, ex una parte, et Paganum, scribam tolte, et Murruellum de Monterubeo, Cagnolum^a de Monterubeo, collectores tolte denarii unius de singulis soldis III vini, ex altera, in qua questione predicti collectores petebant a dicto Vesino denarium unum de singulis soldis III quos dictus Vesinus habuerat de precio vini quod dictus Vesinus in Ianua vendiderat, et hoc petebant ex forma venditionis introitus dicti denarii sive dicti iuris, et dictus Vesinus se defendendo excipiebat quod Saonensis erat et quod propter conventionem aliqua exactio ab ipso fieri non debebat occasione dicti dicitus nec super homines Saone imponenda erat, consilium Marchisini de Cassino iudicis est quod predicti collectores non exigant vel exigere possint a dicto Vesino aliquid occasione dicte dacite sive dicitus predicti denarii, cum comune et homines Saone immunitatem habeant et habere videantur ex conventionem inita inter comune Ianue, ex una parte, et comune Saone, ex altera, silicet quod ab ipsis hominibus Saone aliqua dacita exigi non possit. Et dominus Symon de Vicia, iudex et assessor domini Iordani de Rahalvengo, Ianuensis potestatis, secutus dictum consilium dicti sapientis, pronunciavit ut supra. Lata Ianue, in domo heredum Oberti Aurie, in qua moratur potestas, M^oCC^oLXII, die XXVI ianuarii, presentibus testibus Manuel de Loco notarius et Enricus de Porta notarius^b.

(S. C.)

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictam sententiam transcripsi et exemplavi ex quadam scriptura publica signata signo comunis Ianue, sicut in ea vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte litera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, literarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redigi, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII february, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a Monterubeo et Cagnolum: *in B* ^b Manuel... notarius... Enricus... notarius: *cosi C; in B i nomi sono abbreviati.*

1256, dicembre 13, <Genova>

Guifredo Mora, miles di Filippo della Torre, podestà di Genova, conformemente al parere dei giurisperiti Ugo Fieschi e Manfredo Scoto, pronuncia sentenza avversa alle pretese avanzate dai fideiussori di Federico, marchese di Gavi, nei confronti di alcuni cittadini savonesi in materia di gabelle su una partita di carne e di formaggio.

Originale [A], ASS, Pergamene, I, 104. Copia autentica [B], Registro II, c. XXVI v.

Edizione: Pergamene, n. 169.

Regesto: Noberasco¹, p. 53.

Sententia de caseo, lata Ianue.

In Christi nomine. In questione que vertitur inter Restagnum et Ialnum, filium Bartholomei filatatoris^a et Rubaldum de Cruceferrea et Iacobinum de Albuçola et Petrinum de Besagno, civibus^b Saone, ex una parte, et fideiussores Frederici, marchionis de Gavio, qui intercesserunt aput comune occasione introitus carnis, casei et axunçie, ex altera, que questio talis erat: dicebant enim fideiussores predicti coram milite potestatis et ab ipso petebant cum urguerentur ad solvendum, occasione sue intercessionis, id quod ab ipso | (c. xxvii r.) Frederico restabat ad solvendum de precio dicti introitus quem emerat a comuni, quod primo ipse miles deberet bona Frederici excutere et de ipsis bonis comuni satisfacere, quod quidem ipse miles facere volebat et ab eis postulabat ut si quid de bonis Frederici scirent quod id sibi ostenderent, et ipsi dicebant quod supradicti emerant aput Saonam quandam quantitatem carnis sive casei, pro qua vel pro quo ad rationem soldorum trium pro quolibet cantario solvere tenebantur ipsi Frederico libras duodecim et soldos tres quas dictus miles exigere debebat a predictis tanquam a debitoribus dicti Frederici, et ipsas accepto ferre in debito quod Fredericus comuni Ianue dare tenebatur; ex adverso predicti Saonenses dicebant quod non erant debitores Frederici nec aliquid ei debebant et si emerant aliquem caseum seu aliquas carnes in Saona, quod pro eo vel eis aliquid prestare non tenebantur ipsi Frederico nec alicui persone, et hoc

propter conventionem initam inter comune Ianue et comune Saone et maxime cum in conventionem facta ipsi Frederico expresse dictum fuerit « salvis conventionibus », auditis hinc inde propositis et visa ipsa conventionem, consulunt Ugo de Flisco et Maynfredus Scotus, iuris periti, quod predicti non sunt compellendi ad solutionem faciendam dicte quantitatis nec ab eis dicta quantitas occasione predicta exigi debet, immo potius a petitione suprascriptorum fideiussorum absolvantur. Et dominus Guifredus Mora, miles domini Phylipi de la Turre, potestatis Ianue, secutus dictum consilium, pronunciavit ut supra, presentibus Guillelmo de Nigro et Petro de Nigro iudice, millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto, indictione quarta decima, die tercia decima decembris, ante vespas.

(S. T.) Ego Rubaldus de Sancto Donato notarius, mandato dicti domini Guifredi, scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Rubaldi de Sancto Donato notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, literarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redegì, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die vicesima quarta februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a filatoris in A ^b civibus: cost A, B.

1264, giugno 4, Genova

Giacomo de Sulberico, giudice ed assessore di Guglielmo Scarampi, podestà di Genova, conformemente al parere dei sapienti del comune, Bertolino, Marino di Voltaggio e Simone de Baiamonte, pronuncia sentenza nella questione vertente tra i collettori della gabella della carne, formaggio e grasso, da una parte, e Rolando e Bonacorso Pisani e il comune di Savona, dall'altra, in merito a una partita di formaggio.

Copia autentica [B], autenticata col solo *signum communis*, ASS, *Pergamene*, I, 98; copia autentica [B'], da originale notarile, *Registro II*, c. XXVII v. Insetto [B''], in ASS, *Pergamene*, I, 114; insetto [C], in ASS, *Pergamene*, III, 18; insetto [C'], in *Registro II*, c. XXVIII r. (n. 26).

La tradizione si presenta nella duplice forma del documento pubblico, autenticato con i tipici *signa* della cancelleria genovese, e di quello privato, accompagnato dal *signum* del notaio. Su tale procedura non inconsueta a Genova, v. *Documenti della maona di Chio (secc. XIV-XVI)*, a cura di A. Rovere, in « Atti della Soc. Lig. St. Patria », n.s., XIX/2, 1979, p. 51 e sgg.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Edizione: *Pergamene*, n. 196.

Regesto: Noberasco¹, p. 52.

Sententia casei, lata in Ianua.

In nomine Domini amen. Super questione que vertitur inter emptores carnis, casei et axuncie, ex una parte, et Rollandum et Bonacursum Pisanos sive comune Saone, ex alia, que talis est: cum enim lignum quoddam dicatur ivisse Saonam, in quo predicti Rollandus et Bonacursus deferri fecerunt^a certa cantaria casei, postulant dicti emptores sibi dari a predictis Rollando et Bonacurso pro quolibet cantario soldos tres ianuinorum, insuper eos condempnari in penam deveti, cum dicant ipsos incidisse in comissum, consilium maioris partis sapientum datorum super predictis, videlicet Bertholini, Marini de Vultabio^b et Symonis de Baia-monte^c, est quod inquiratur modus quantum a tempore conventionis quam habet comune Saone cum comuni Ianue citra quolibet anno communiter, computato uno anno et^d uno mense cum alio, de caseo consuevit^e vendi vel exhonerari in cabella Saone et usque in eam quantitatem et modum licuerit sine pena deveti et drictus predictis Rollando et Bonacurso exhonerare et exhonerari facere caseum in cabella Saone, in eo vero quod ultra exhoneratum^f inventum fuerit, facta proporpcionolicitate^g temporis ad tempus, consulit maior pars dictorum iudicum quod de illo quod excesserit^h modum predictum deⁱ quolibet cantario predicti Rollandus et Bonacursus drictum solvere teneantur, quia credit maior pars dictorum iudicum quod ex conventionem modo predicta^j cabella casei possit esse aput Saonam nec per hoc tollitur vel absolvetur cabella comunis Ianue, maxime cum dictum lignum, in quo delatus fuit dictus caseus, sit discoopertum. Et dominus Iacobus de Sulberico, iudex et assessor domini Guillelmi Scarampi, potestatis Ianue, pronun-ciavit ut supra in^k dicto consilio continetur, presentibus testibus Guil-

lermo de Murtedo iudice, Guillelmo Paiarino¹ notario et Iohanne Busnardo notario. Lata Ianue, in palacio illorum Aurie, quo regitur curia potestatis Ianue, M^oCC^oLXIII, indictione sexta, die quarta iunii, inter vespervas et completorium^m.

(S. T.) Ego Balduinus de Ioço, notarius et scriba comunis Ianue, rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Balduini de Ioço, notarii et scribe comunis Ianue, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, litterarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redeggi, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a faciebant *in B, B'', C, C'* ^b de Vultabio: *om. B'', C'* ^c Baamonte *in B'', C'* ^d anno cum alio et *in B, B'', C, C'* ^e caso qui consuevit *in B'', C'* ^f exhonerari *in B'', C, C'* ^g proportionalitate *in B, B'', C, C'* ^h qui excessit *in B'', C'* ⁱ de: pro *in B, B'', C, C'* ^j predicto *in B, B'', C, C'* ^k supra ut *in B'', C'* ^l Paiario *in B'', C'* ^m Busnardo notario, M^oCC^oLXIII^o, die III^a iunii, inter vespervas et completorium, indictione VI^a, in palatio illorum Aurie (de Auria *in B*), quo regitur curia potestatis Ianue *in B, B'', C, C'*.

26

1264, agosto 16, Genova

Anselmo Beltramo, giudice del podestà di Genova, conformemente al parere dei giurisperiti Federico e Giacomo de Sulberico, pronuncia sentenza avversa alle pretese avanzate dagli appaltatori della gabella della carne, formaggio e grasso su una partita di formaggio di Rolando e Bonaccorso Pisani trasportata a Savona.

Originale [A], ASS, Pergamene, I, 114. Copia autentica [B], auten-

ticata col *signum communis*, ASS, *Pergamene*, III, 18; copia autentica [B'], da A, *Registro II*, c. XXVIII r.

B è così autenticata: «Extractum hodie est de foliatio sententiarum (S. C.)» La tradizione si presenta nella duplice forma del documento pubblico, autenticato con i tipici *signa* della cancelleria genovese, e di quello privato, accompagnato dal *signum* del notaio. Su tale procedura, non inconsueta a Genova, v. *Documenti della Maona* cit., p. 51 e sgg.; v. anche il n. 25.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Edizione: *Pergamene*, n. 198.

Regesto: Noberasco¹, p. 57; Noberasco², p. 232.

Sententia casei, lata in Ianua.

In nomine Domini amen. Cum esset pronunciatum per dominum Iacobum de Sulberico, iudicem potestatis Ianue, consilio Bertholini, Marini de Vultabio et Symonis de Baamonte, iuris peritorum, super questione que vertebatur inter emptores carnis, casei^a et axunçie, ex una parte, et Rollandum et Bonacursum Pisanos sive comune Sagone, ex alia, que talis est: cum enim lignum...^b et datus esset terminus predictis partibus ad probandum quicquid probare vellent super predictis nec appareat neque sit probatum quod exhoneratum sit in Sagona vel in gabella Sagone caseus^c, carnes vel axunçia ultra modum consuetum, facta diligenti inquisitione secundum modum supradicte sententie et testium productorum, idcirco dominus Anselmus Bertramus, iudex predictae potestatis, visis testibus et rationibus utriusque partis et habita diligenti deliberatione et habito consilio dominorum Frederici et Iacobi de Sulberico iuris peritorum, absolvit per sententiam in scriptis a predicta petitione predictos Rollandum et Bonacursum Pisanos et Ottavianum Iotam et Iacobum Testam notarium, syndicos comunis Sagone, et^d ipsum comune, salvo instrumento dictorum emptorum et conventionem Sagone. Actum Ianue, in palatio heredum Oberti Aurie, ubi tenetur curia potestatis, millesimo CC^oLXIII, indictione VI^a, die XVI augusti, inter nonam et vespas^e. Testes Ughetus de Terro notarius, Obertus Pasius et Iacobus Fontana notarius.

(S. T.) Ego Albertus de Casali notarius, de mandato predicti iudicis, scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et | (c. xxviii v.) exemplavi ex instrumento publico scripto manu Alberti de Casali notarii, sicut in eo vidi et legi,

nichil addito vel diminuto nisi forte littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, litterarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redeggi, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a carnis et casei *in A, B* ^b *v. n. 25* ^c caseum *in B* ^d Sagone
nomine comunis Sagone et *in B* ^e inter nonam et vespas: *om. B.*

1254, novembre 1, Savona

Alcuni uomini di Vezzi giurano fedeltà al comune di Savona.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. XXVIII *v.* Per l'autentica *v. n. 28.*
Regesto: Poggi², p. 42.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 28-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536, 537.

Instrumentum fidelitatis hominum de Vecio.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto, indictione XII, die prima novembris, in capitulo Saone, presentibus testibus Lafranco Gloria, Iacobo de Taurino et Nichola notario. Homines infrascripti de Vecio iuraverunt comuni Saone, recipiente domino Bertolino Bonefacio, iudice comunis Saone, pro comuni Saone, esse veraces et fideles comuni Saone et attendere omnia precepta eis facta per potestatem vel comune Saone. Et sunt hii: Iacobus murator, Iohannes Gamellus, Iacobus de Sicardo, Gandulfus de Campedo, Bonanatus calgarius, Iacobus Siladinus, Iacobus de Calvis, Salvetus de Campelis, Iacobinus de Campeyo, Guillelmus de Costa, Iacobinus de Fascia, Iacobus Stornatus, Iacobus Stanga, Bonusiohannes Maçuchus, Henricus de Telabrio, Balduinus Gattus, Macia Saladinus, Gandulfus de Costa et Obertus Mallarinus.

(S. T.) Ego Iacobus de Candiria, notarius sacri palatii, interfui et rogatus scripsi.

28

1254, novembre 11, Savona

Alcuni uomini di Vezzi giurano fedeltà al comune di Savona.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. XXVIII v. L'autentica si riferisce anche al n. 27.

Regesto: Poggi², p. 42.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27, 29-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536, 537.

Instrumentum fidelitatis hominum de Vecio.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto, indictione XII, die undecimo novembris, in capitulo Saone, presentibus testibus Nichola notario et Iohanne cintrago et Lafranco Gloria. Infrascripti homines de Vecio iuraverunt comuni Saone, recipiente domino Bertolino Bonefacio, iudice comunis Saone, pro ipso comuni, esse fideles et veraces comuni Saone et attendere omnia precepta eis facta per potestatem Saone vel comune Saone. Et sunt isti: Iohannes de Teslesio, Iohannes iudex^a, Ricardus de Campedo, Iacobus Bertaldus, Oberthus Garrellus, Obertus de Lora, Anselmus de Campedo, Guillelmus de Campedo, Enrietus de Campedio^b, Enricus de Monte, Iacobus Rauscius, Iacobus de Lombarda, Raymundus de Telayo, Iacobinus Rauscius, Iohannes de Calvis, Rufinus Buchinus, Nicholusus de Quercu, Enricus de Vassallo, Bonavia Callegius, Guillelmus de Costa, Ugo de Fascia, Iacobus Columbus, Enricus de Fascia.

(S. T.) Ego Iacobus de Candiria, notarius sacri palatii, interfui et rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predicta duo instrumenta transscripsi (c. XXVIII r.) et exemplavi ab instrumentis publicis scriptis manu Iacobi de Candiria notarii, sicut in eis vidi et legi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet

intellectum, et in publicam formam redegi, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a Telesio, Iohannes iu: *nel margine esterno* ^b Campedio: *cost B.*

29

1261, giugno 22, Vezzi

Nicola Cigala consegna a Giacomo Boccanegra, podestà di Savona, il castello e tre quarti del villaggio di Vezzi con tutti i diritti connessi.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. XXVIII r. Per l'autentica v. n. 32.

Edizione parziale: G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit., p. 211.

Sull'argomento, oltre a G. Filippi cit., v. anche i nn. 1, 2, 27, 28, 30-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536, 537.

Instrumentum sicut dominus Nichola Cigala reddidit et consignavit castrum et villam Vecii comuni Saone.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducesimo sexagesimo primo, indictione quarta, die mercurii XXII iunii. In presentia Iacobi Fornarii et Bertoni Cavalerii, Ancianorum populi Saonensis, et Vivaldi Rodini, Raymundi Gare et Henrici Guercii, civium Saone, et Guillelmi de Ocimiano nec non et Iacobi Calvis, Columbi, gastaldi in Vecio pro domino Raymundo de Quiliano, Ugonis de Faxe, Guillelmini Basseti, filii Iohannis iudicis, omnium de Vecio, et presbiteri Iacobi, ministri et rectoris ecclesie Sancti Georgii de Vecio, ad hoc specialiter testium vocatorum et rogatorum, dominus Nichola Cigala, civis Ianuensis, cognoscens et confitens quod tres partes totius ville Vecii et hominum et iurisdictionis ipsius ville cum illis novem modiis annone ad starium Sancti Stephani et cum moltonis duobus et porcheto uno, qui annuatim percipiuntur ante partem super totam villam, et generaliter totum illud quod Bonifacius de Quiliano et eius fratres, filii quondam Anselmi de Qui-

liano, seu dictus pater eorum tenebant et tenere videbantur in villa, posse et districtu Vecii pro comuni Saone, cum castro seu hedificio quod dictus dominus Nichola fieri fecit in dicta villa Vecii, erant comunis Saone et ad ipsum comune pleno iure pertinebant, reddidit et restituit domino Iacobo Buchenigre, potestati Saone, recipienti nomine et vice dicti comunis Saone, dictum castrum seu hedificium cum dictis tribus partibus dicte ville et hominum et iurisdictionis ipsius ville et cum omni iure percipiendi predictam annonam, moltonos et porchetum et cum omnibus iuribus et pertinentiis suis et posuit ipsum dominum Iacobum, potestatem Saone, nomine et vice dicti comunis Saone, in corporalem possessionem dicti castri seu hedificii et in possessionem vel quasi omnium aliarum supradictarum rerum et supradictorum iurium, inducendo ipsum dominum potestatem in ipsam villam Vecii et in castrum seu hedificium supradictum et tradens ipsi domino potestati clavim porte ipsius castri seu hedificii et remisit ipsi domino potestati, nomine et vice dicti comunis Saone, omnia iura et omnes rationes que vel quas habebat vel habere videbatur in dictis tribus partibus dicte ville et in dicto castro seu hedificio et in omnibus aliis supradictis, et de predictis omnibus fecit finem et refutationem et omnimodam remissionem, nichil inde in se retento, eidem domino potestati, nomine et vice supradicti comunis Saone. Quam possessionem et que iura dictus dominus potestas, nomine et vice dicti comunis Saone, rece|pit (c. XXVIII v.) et in signum eterne memorie fecit poni super portam ipsius castri seu hedificii confalonum unum supradicti comunis Saone, cuius confaloni due binde erant virmilie et tercia binda alba que erat in medio ipsarum. Actum Vecii, in dicto castro seu hedificio, coram supradictis testibus.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

1261, giugno 22, Vezzi

Giacomo Boccanegra, podestà di Savona, concede a Nicola Cigala, a titolo feudale, il castello e tre quarti del villaggio di Vezzi, con tutti i diritti connessi.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. XXVIII v. Per l'autentica v. n. 32.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-29, 31-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536, 537.

Instrumentum sicut potestas Saone posuit dominum Nicholam in possessionem corporalem de villa Vecii.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo primo, indictione quarta, die mercurii xxii iunii. In presentia Iacobi Fornarii et Bertoni Cavalerii, Ancianorum populi Saonensis, et Vivaldi Rodini, Raymundi Gare et Henrici Guercii, civium Saone, et Guillelmi de Occimiano nec non et Iacobi de Calvis, Columbi, gastaldi in Vecio pro domino Raymundo de Quiliano, Ugonis de Faxe et Guillelmini Basseti, filii Iohannis iudicis, omnium de Vecio, et presbiteri Iacobi, ministri et rectoris ecclesie Sancti Georgii de Vecio, ad hoc specialiter testium vocatorum et rogatorum, dominus Iacobus Buchanigra, potestas Saone, nomine et vice comunis Saone et pro ipso comuni, posuit dominum Nicholam Cigalam, civem Ianue, in corporalem possessionem castri et forcie ville Vecii et in possessionem vel quasi trium partium totius ville Vecii et hominum et iurisdictionis ipsius ville, cum illis novem modiis annone ad starium Sancti Stephani et cum moltonis duobus et porcheto uno, qui annuatim percipiuntur ante partem super totam villam, tali modo quod dictus dominus Nichola habeat et teneat dictum castrum et fortiam cum tribus partibus predictae ville et cum omnibus aliis supradictis a comuni Saone et pro ipso comuni in nobile et honorificum feudum, secundum modum et formam que tractata et ordinata sunt per dictum dominum Nicholam, ex una parte, et per dictum dominum potestatem Saone et per Ancianos populi Saonensis et eorum consiliarios, ex altera, et de quo tractatu publica debent fieri instrumenta inter ipsum dominum Nicholam et dictum comune Saone. Et in signum predictae possessionis dictus dominus potestas, nomine et vice dicti comunis, tradidit ipsi domino Nichole unum confalonum comunis Saone cum duabus bindis virmillis et cum una binda alba que erat in medio ipsarum et clavim porte supradicti castri, et dictus dominus Nichola dictum confalonum et dictam clavim, nomine predictae possessionis, a predicto domino potestate, dante nomine et vice dicti comunis Saone, recepit modo et forma supradictis et promisit dictus dominus potestas ipsi domino Nichole stipulanti facere et curare ita quod consilium Saone ratificabit

hodie presens instrumentum. Actum Vecii, in dicto castro seu hedificio, coram testibus supradictis.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

1261, giugno 22, Savona

Il Consiglio del comune di Savona ratifica l'investitura di cui al n. 30. Nicola Cigala presta giuramento di fedeltà al comune di Savona.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. XXVIII v. Per l'autentica v. n. 32.

V. anche i nn. 340, 354, 357 e 392, che ricalcano sostanzialmente la struttura di questo, dei quali riproduciamo solo gli elementi essenziali, rinviando al formulario di questa prima infeudazione, con segnalazione nell'apparato delle eventuali varianti.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-30, 32, 33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536, 537.

Instrumentum feudi et fidelitatis domini Nichole Cigale facte de castro et villa Vecii.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo primo, indictione quarta, die mercurii xxii iunii, in capitulo Saone. Coadhunato consilio Saonensi more | (c. xxx r.) solito per campanam et cornu, in quo consilio fuerunt additi xx homines de Saona ultra consiliarios secundum formam capituli Saonensis, dominus Iacobus Buchanigra, potestas Saone, voluntate, consilio et consensu omnium consiliariorum in dicto consilio existentium et aliorum in ipso consilio additorum, nomine et vice comunis Saone, dedit et concessit domino Nichole Cigale, civi Ianuensi, per se suosque heredes masculos et feminas, in perpetuum, in nobile et honorificum feudum tres partes totius ville Vecii et hominum et iurisdictionis ipsius ville cum illis novem modiis annone ad starrum Sancti Stephani et cum moltonis duobus et porcheto uno, que annuatim percipiuntur ante partem super totam villam, et generaliter totum illud quod dominus Anselmus de Quiliano quondam et Bonifa-

cius de Quiliano et eius fratres, filii dicti quondam Anselmi, soliti erant tenere in villa, posse et districtu Vecii pro comuni Saone, cum toto castro seu hedificio et forcia que predictus Nichola fieri fecerat et quod de cetero fieri faciet in dicta villa Vecii, de quo castro seu fortia et de omnibus aliis supradictis dictus dominus potestas, voluntate, consilio et consensu dictorum consiliariorum et aliorum xx hominum in ipso consilio additorum, nomine et vice supradicti comunis, investivit cum quodam baculo quem in manu tenebat dictum dominum Nicholam in nobile et honorificum feudum, secundum modum et formam que in presenti instrumento continentur. Et insuper omnes supradicti consilarii, nomine et vice dicti comunis, ratificaverunt et approbaverunt instrumentum¹ factum manu mei Iacobi Teste notarii, hoc eodem anno, mense et die, in castro seu fortia supradictis, in quo instrumento continetur quod dictus dominus potestas, nomine dicti comunis, posuit ipsum dominum Nicholam in possessionem corporalem predicti castri seu fortie et in possessionem vel quasi omnium aliarum supradictarum rerum et rationum, secundum modum et formam supradicta^a. Unde et pro quibus dictus dominus Nichola iuravit fidelitatem comuni Saone, recipiente dicto domino Iacopo Buchanigra, potestate Saone, nomine et vice dicti comunis, et promisit ipsi domino Iacobo potestati, stipulanti nomine et vice dicti comunis, et iuravit ad sacra Dei evangelia corporaliter tacta quod de cetero erit fidelis homo et verax comuni Saone et quod non erit in loco vel facto in quo aliquis potestas seu rector vel nuncius dicti comuni seu aliqua persona de Saona vel de districtu^b Saone amittat vitam, sensum vel membrum vel quod eius honor seu honor vel iurisdictio seu iura comunis Saone in aliquo minuantur de voluntate vel posse suo; et si malum dicti comunis vel alicuius persone de Saona vel de districtu Saone alicubi tractaretur quod sciret, illud prohibebit et disturbabit bona fide, si poterit, et si illud prohibere vel disturbare non poterit, ad noticiam dicti comunis vel illius qui detrimentum illud pati deberet quam cicius poterit faciet pervenire; et quod manutenebit et defendet bona fide pro posse suo omnia iura et honores et possessiones et bona comunis Saone et omnes masculos et feminas de Saona et de districtu Saone contra omnes personas in personis et rebus; et quod iuvabit pro posse suo dictum comune contra omnes personas^c ad defendendum omnes

¹ Cfr. n. 30.

terras et possessiones et honores de quibus ipsum est investitum vel in possessione et eas quas de cetero, Deo propicio, poterit adipisci; potestates et rectores comunis | (c. xxx v.) Saone qui pro tempore fuerint in regimine civitatis Saone habebit et tenebit in dominum contra omnes personas; et quod castrum et fortiam et villam Vecii reddet et consignabit comuni Saone guarrita et scarita, sine dilatione aliqua vel occasione adiecta, ad mandatum et voluntatem comunis Saone quotiens ab ipso comuni fuerit requisitum et ipsum castrum et fortiam et villam et quicquid ex ipso castro et fortia et villa et ex districtu ipsorum est salvabit et defendet contra omnes personas fideliter ad honorem et servicium et mandatum comunis Saone; et ipsum castrum et fortiam seu villam vel castellaniam ipsius vel aliquid ex eis sive ius aliquod quod comune Saone habeat in ipso castro seu loco vel in iurisdictione seu districtu ipsius castri vel ville Vecii seu etiam in ipsum Nicholam non vendet, non alienabit, non obligabit seu in aliquem transferet nec vendi, alienari nec obligari seu in aliquem transferri consentiet, neque etiam introitus et proventus eius quod a comuni Saone tenet ad percipiendum annuatim alicui concedet aliquo modo absque voluntate et mandato comunis Saone; et quod veniet et stabit in exercitiis et in cavalcatis et in serviciis^d comunis Saone que fierent specialiter pro factis et negociis ipsius comunis cum omnibus hominibus quos habet vel de cetero habebit in dicto castro seu in dicta villa Vecii, quandocumque et quotiens inde requisitus fuerit, ipse vel alius pro eo, a comuni Saone vel ab alio pro ipso comuni, et omnes dictos homines mittet in exercitiis et cavalcatis et in expeditionibus et in serviciis dicti comunis Saone que fierent specialiter pro negociis et factis dicti comunis, quandocumque et quotiens requisitum fuerit pro ipso comuni et in dictis exercitiis, cavalcatis et serviciis dicti comunis stabunt ipse dominus Nichola et eius homines predicti ad mandatum dicti comunis Saone; et de dicto castro et^e fortia et villa et hominibus Vecii semper faciet pacem et guerram contra omnes personas ad voluntatem et^f mandatum dicti comunis; et si a rectoribus comunis Saone vel ab aliquo alio pro ipso comuni fuerit ipsi Nichole secretum aliquod revelatum, illud habebit et tenebit secretum secundum voluntatem et mandatum illius a quo sibi fuerit revelatum; et quod attendet et observabit omnia alia et singula que in fidelitate nobilis et honorabilis feudi continentur et debent contineri^g; et quod attendet et observabit omnia et singula mandata ipsi Nichole vel alii pro eo facta per comune Saone seu per potestates vel rectores ipsius comunis, et que

mandata fierent de voluntate dicti comunis, et dabit bona fide opem et consilium quod quilibet ex consortibus suis quos habet vel habebit in dicta villa Vecii predicta omnia attendat et observet^h; et quod ipse dominus Nichola faciet et curabit ita quod omnes homines quos habet vel habebit in predicta villa Vecii et posse et districtu ipsius ville iurabunt fidelitatem comuni Saone, salvo eo quod per ipsam fidelitatem quam facient dicti homines ipsi vel aliquis eorum non teneantur venire ad faciendum rationem alicui in Saona, nisi contractus factus esset in Saona | (c. xxxi r.) vel nisi aliquis eorum comisisset aliquod delictum in Saona vel posse; et quod per ipsam fidelitatem non fiat aliquod preiudicium ipsi domino Nichole in aliquo de predictis, set potius omnia et singula supradicta rata et firma semper permaneant. Et dixit et confessus fuit dictus Nichola quod totum illud quod tenet in castro et villa et posse seu districtu Vecii, videlicet totum illud quod Anselmus de Quiliano quondam in dicta villa et posse Vecii pro comuni Saone tenebat ut predictum estⁱ, et dictum castrum seu fortiam quam dictus dominus Nichola in dicta villa Vecii fieri fecit et de cetero fieri faciet tenet in nobile et honorificum feudum a dicto comuni Saone, modo et forma superius denotatis. Nomina consiliariorum et aliorum xx in ipso consilio secundum formam capituli additorum sunt hec:^j Iacobus Fornarius, Bertonus Cavalerius, Richardus de Ficu, Henricus de Monteçemulo, Bonifacius de Ceva et Bonusiohannes Romulus, Anciani populi Saonensis, Durantus de Mayrana, Balduynus de Oliveto, Guillelmus de Cario, Gandulfus Bava, Guido Foldratus, Vivaldus Rodinus, Pelegrinus Scorçutus, Raymundus Buchaordei, Garratonus Caracapa, Girardus ferrarius, Henricus Pistonus, Guillelmus de Berçeçino, Brunus Laynus, Gandulfus Finus, Guillelmus de Alaxio, Guillelmus Remayrolius, Obertus ferrarius, Morandus Templarellus, Gandulfus Ferralasinus, Scarlata de Ottaviano, Cunradus ferrarius, Guillelmus de Servodeo, Iohannes Bassignana, Guillelmus de Caffara, || Guillelmus Beviugius, Aldimerius calegarius, Guillelmus Scafardus, Vivaldus Peonus, Iacobus Arduynus, Henricus Pamparatus, Iayrolius, Guillelmus Barberius, Bonusiohannes Spinardus, Henricus Guercius, Raymundus Gara, Balduynus Masconus, Lafranchus Lavagius, Bonusiohannes Grecus, Iohannes Sanson, Richardus Barberius, Saonus de Albingana, Henricus Caravellus, Iohannes de Albingana, Nicholosus Garronus, Ricus ferrarius, Saonus Revellus, Nicholosus Sachus, Gandulfus Petacius, Arduynus senior, Ardicio de Trucho, Ansaldus Petacius, Iordanus Bayola, Saonus calegarius, Vivaldus Braxinaschus, Obertus Çocholarius, || Nichola Garra-

da, Borbonosus, Obertus de Megna, Columbus, Vicentius Argentus, Guillelmus de Andreolia, Paschalis sartor, Iohannes Fulcherius, Gandulfus Nasus, Lafranchus Scorçutus, Iacobus Gaffonus, Raymundinus Pellerius, Rubaldus de Cruceferrea, magister Willelmus Fulcherius, Saonus de Alexandris, Guillelmus Rebichus, Ambrosius notarius, Paschalis de Pisana, Astexanus de Scarmundia, Arnaldus Beliamus, Nadalis Rocha, Delomede sartor, Lafranchinus Templarellus, Salvus Gavengus, Iacobus, filius quondam Willelmi Foldrati, Obertus Brovia, Boschus Pelliçarius, Saonus de Tebaldo, Phylipus Sinistrarius, Ottavianus Iolta, Villanus de Villano | (c. xxxi v.) Pelegrinus Pellegia, Bonusiohannes Boxius, Phylipus Garosus, Ardicio Croçolinus, Marinus Romulus, Guillelmus presbiter de Alexandria, Henricus Carretus, Bernardus Ricius, Anselmus Vicius et Bonifacius Buchaordei. Testes vocati et rogati fuerunt dominus Symon Bonaventura, iudex comunis Saone, Obertinus, filius dicti domini Nichole, Gandulfus Crexemboni notarius, Iohannes Pellegia notarius, Nicholus de Vintimilio notarius, et Iohannes, cintragus comunis Saone.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a supradicta: cost B ^b de iurisdicione et districtu nel n. 392 ^c segue espunto d ^d espedicionibus et in serviciis nel n. 392 ^e et: in sopralinea ^f segue espunto m ^g et quod attendet-contineri: om. nel n. 392 ^h et dabit-observet: om. nel n. 340 ⁱ videlicet totum-est: om. nei nn. 354, 357, 392
^j i nomi che seguono in questa carta sono disposti su tre colonne: due trattini verticali indicano la fine di ogni colonna.

32

1263, dicembre 2, Vezzi

Gli uomini di Vezzi giurano fedeltà al comune di Savona.

Copia autentica [B], Registro II, c. XXXI v. L'autentica si riferisce anche ai nn. 29-31.

V. anche i nn. 341, 396-398, che ricalcano sostanzialmente la struttura di questo, dei quali riproduciamo solo gli elementi essenziali, rinviando al formulario di questo primo giuramento, con segnalazione nell'apparato delle eventuali varianti.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-31, 33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536, 537.

Instrumentum fidelitatis hominum de Vecio.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo tercio, in dictione sexta, die dominico secunda decembris. In presentia presbiteri Iacobi, rectoris ecclesie Sancti Georgii de Vecio, Albertini de Veximo et Iacobini Borrelli, nunciorum comunis Saone, et Iacobi de Muratore, Iacobi Columbi et Iacobi Sacheti de Vecio, hominum domini Raymundi de Quiliano, ad hoc specialiter testium vocatorum et rogatorum, infrascripti homines de Vecio de quarteriis domini Nichole Cigale, quos in eodem loco Vecii tenet pro comuni Saone, voluntate et mandato ipsius domini Nichole et in eius presentia, iuraverunt fidelitatem comuni Saone, recipiente Rubaldo de Cruceferrea, cive Saone, sindico et certo nuncio comunis Saone ad hoc specialiter constituto, nomine et vice ipsius comunis, et in eodem sacramento iuraverunt ad sacra Dei evangelia corporaliter tacta quod de cetero erunt fideles et veraces dicto comuni Saone et quod non erunt in loco nec in stallio seu in facto in quo aliquis potestas seu rector aut nuncius dicti comunis Saone seu aliqua persona de Saona vel de districtu Saone amittat vitam, sensum vel membrum vel quod eorum honor seu honor vel iurisdictio aut iura comunis Saone in aliquo diminuantur de voluntate vel posse suo; et si malum dicti comunis Saone vel ^a alicuius persone de Saona vel de districtu Saone alicubi tractaretur quod scirent, illud prohiberent et disturbarent bona fide, si possent, et si illud prohibere vel disturbare non possent, ad noticiam dicti comunis vel illius persone que illud detrimentum pati deberet quam cicius poterunt facient pervenire; et quod manutenebunt et defendent bona fide toto eorum posse omnia iura et honores et possessiones et bona dicti comunis Saone et omnes masculos et feminas de Saona et de districtu Saone contra omnes personas in personis et in rebus; et quod iuvabunt pro posse suo dictum comune Saone contra omnes personas ^b ad defendendum omnes terras et possessiones et honores dicti comunis; et quod venient et stabunt in exercitiis et in cavalcatis et in serviciis comunis Saone que fierent specialiter pro factis et negociis ipsius cum predicto domino Nichola vel cum alio qui pro ipso domino Nichola esset vel staret in dicto loco Vecii ^c quancumque et quotiens inde requisiti fuerint a comuni Saone vel ab alio pro ipso comuni ad mandatum dicti comunis; et quod facient semper guerram et pacem contra | (c. xxxii r.) omnes personas ad voluntatem et mandatum dicti comunis; et quod dabunt fortiam, consilium et auxilium toto eorum posse dicto comuni Saone et cuilibet nuncio ipsius comunis quod dictum comune Saone et

quilibet certus nuncius dicti comunis habeat et habere possit castrum et fortiam et villam Vecii quandocumque et quociens dicto comuni Saone placuerit ad mandatum et voluntatem ipsius comunis; et quod attendent et observabunt omnia alia et singula que in fidelitate continentur et debent contineri. Hoc acto expressim inter ipsum dominum Nicholam, ex^d una parte, et dictum Rubaldum, syndicum dicti comunis, nomine ipsius comunis, ex altera, quod per predictam fidelitatem vel per aliquid quod in presenti instrumento contineatur nullum ius diminuat vel acrescat dicto comuni Saone nec supradicto domino Nichole, nisi secundum quod continetur in instrumentis¹ factis inter dictum comune Saone et dictum dominum Nicholam manu mei Iacobi Teste notarii, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo primo, indictione quarta, die mercurii xxii iunii; et quod pro eo quod dictum comune Saone receperit seu recipi fecerit dictam fidelitatem in Vecio non fiat aliquod preiudicium ipsi comuni Saone si dicta fidelitas de iure debebat fieri in Saona^e. Nomina quorum hominum sunt hec: ^f Iohannes Iudex, gastaldus dicti domini Nichole, Guillelmus de Telese, Iacobus de Campeyo, Iacobus Niger, Obertus Garrellus, Vassallinus de Quercu, Salvus de Campeyo, Iacobus de Calvis, Guillelmus de Campeyo, Ricius de Balduyno, || Bonanatus eius frater, Bonavia de Çilio, Obertinus de Calvis, Gandulfus de Campeyo, Brunus de Costa, Guillelmus de Costa, Iacobus Stanga, Iacobus de Sicardo, Henrietus Stronatus, Delovosse de Campeyo, || Bonussegnor de Costa, Girbaldus de Bayamonte, Obertus de Campeyo, Arnaldus Gattus, Iohaninus de Telese, Iacobinus de Campeyo, Henricus de Monte, Henricus de Talauri, Rufinus de Sicardo et Richardus de Campeyo. Et de predictis iusserunt dictus syndicus et dictus dominus Nichola duo eiusdem tenoris fieri instrumenta. Actum Vecii, in predicta ecclesia Sancti Georgii, presentibus supradictis testibus et dicto domino Nichola.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, supradicta quattuor instrumenta^g transcripsi et exemplavi ex instrumentis publicis mea propria manu scriptis, sicut in eis vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi litera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviatio-

¹ Cfr. nn. 29-31.

nis, litterarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redegì, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII february, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a Saone, potestatis vel abbatis vel *nei nn. 396-398* ^b in personis - personas: *om. nel n. 341* ^c que fierent - Vecii: *om. nei nn. 396-398* ^d segue depennato parte ^e Hoc acto - Saona: *om. nei nn. 396-398; et quod pro eo - Saona: om. nel n. 341* ^f i nomi che seguono sono disposti su tre colonne; due trattini verticali indicano la fine di ogni colonna ^g segue espunto t

33

1261, gennaio 18, Savona

Nicola Cigala si impegna ad osservare tutte le disposizioni del comune di Savona relative al feudo di Vezzi.

Copia autentica [B], *Registro II, c. XXXII v.*

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-32, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536, 537.

Instrumentum sicut dominus Nichola Cigala promisit stare mandatis comunis Saone de facto Vecii.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo primo, indictione quarta, die martis XVIII ianuarii, in capitulo Saone. Coadhunato consilio Saone more solito per campanam, presentibus testibus domino Symone Bonaventura, iudice comunis Saone, Ambrosio notario, Amedeo de Volta notario et Iohanne cintrago, dominus Nichola Cigala, voluntarie et sua spontanea voluntate, promisit michi Nichole de Murruella notario, scribe comunis Saone, stipulanti nomine et vice comunis et universitatis Saone, stare et parere in omnibus et per omnia mandatis et voluntati domini Iacobi Buchenigre, potestatis Saone, consilii et comunis Saone de omnibus iuribus, rationibus et actionibus realibus, personalibus, utilibus et directis et mixtis que et quas habet vel habere videtur seu ei modo aliquo competere possent in villa Vecii, territorio et

posse, et de omni eo quod habet, tenet et possidet et habere, tenere et possidere videtur in villa Vecii, territorio et posse et de omnibus petitionibus, litibus, querimoniis et controversiis quas comune Saone adversus dictum^a dominum Nicholam faciebat vel movebat seu facere et movere intendebat occasione ville, iurisdictionis et posse Vecii, seu dictus dominus Nichola adversus dictum comune, et attendere, complere et omnimode observare quicquid dictus dominus potestas, consilium et comune de predictis et in predictis et super predictis dixerint, statuerint et ordinaverint, sub pena librarum quingentarum ianuinarum et ratis semper manentibus omnibus supradictis et singulis et obligatione bonorum suorum presentium et futurorum.

(S. T.) Ego Nichola de Murrueella, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Nichole de Murrueella, sacri palatii notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, sententia litterarum in aliquo non mutata, et in publicam formam redegì, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die XXIII februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

^a *Segue espunto d*

1260, giugno 7, Savona

Raimondo di Quiliano, nipote di Raimondo, giura fedeltà al comune di Savona, dal quale riceve, a titolo feudale, quanto già deteneva in Quiliano, Vezzi e territori dipendenti.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. XXXII v.

Regesto: Poggi², p. 47.

Instrumentum fidelitatis Raymundi de Quiliano.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducesimo sexagesimo, indictione tercia, die VII iunii, in capitulo Saone. Congregato consilio Saone more solito per campanam, Raymundus de Quiliano, nepos quondam domini Raymundi de Quiliano, iuravit fidelitatem domino Iacobo Buchenigre, potestati Saone, recipienti nomine et vice comunis Saone et pro ipso comuni, et etiam hominiscum. Qui vero Raymundus promisit dicto domino Iacobo potestati, recipienti stipulationem (c. xxxiii r.) nomine et vice comunis Saone, et iuravit ad sacra Dei evangelia corporaliter tacta quod de cetero erit homo verax et fidelis comunis Saone et quod non esset in loco seu parte ubi predictum comune ius suum aliquod amicteret de voluntate vel posse suo et si malum dicti comunis alicubi tractaretur quod sciret, illud disturbaret et impediret et evitaret, si posset, et si disturbare, impedire et evitare non posset, illud dicto comuni sive potestati seu rectori qui pro tempore esset in regimine civitatis Saone quam cicius posset per se vel suum nuncium notificaret; et quod ad defendendum et manutenendum terras et possessiones quas nunc dictum comune habet, tenet vel possidet et eas quas de cetero, Deo propicio, poterit adipisci suum pro posse prestabit consilium, auxilium et favorem, et omnia alia et singula demum facere que in fidelitate et hominisco continentur et debent etiam contineri; et quod non vendet nec alienabit vel obligabit modo aliquo vel occasione aliqua seu in aliquem transferet aliquid quod teneat in feudo a comuni Saone, neque etiam introitus et proventus eius quod tenet a comuni Saone ad percipiendum annuatim alicui concedet nisi licentia et voluntate dicti comunis seu consilii et rectoris qui pro tempore erunt in civitate Saone; et dixit et confessus fuit dictus Raymundus quod id quod tenet dictus Raymundus in Vecio et Quiliano et a iugo citra seu unquam tenuit, tenet et semper tenuit in feudo a comuni Saone. Qui vero dominus Iacobus Buchanigra, potestas Saone, de voluntate, consensu et consilio consilii Saonensis, congregati more solito per campanam, in eodem consilio recepit dictum Raymundum in fidelem, veracem et hominem comunis Saone et de voluntate dicti consilii, nomine et vice dicti comunis Saone, investivit nomine feudi dictum Raymundum cum quodam baculo quem in manu habebat de omni eo quod ipse Raymundus tenebat, habebat et percipiebat et solitus erat tenere, habere et percipere in Quiliano, Vecio et pertinenciis, tali modo quod dictus Raymundus nomine feudi a comuni Saone de cetero predicta omnia et singula teneat, habeat et per-

cipiat sicut predicta ab annis sex proxime preteritis retro tenere, habere et percipere consuevit. Actum in capitulo Saone. Testes Amedeus de Volta, Iacobus fornarius et Iohannes cintragus.

(S. T.) Ego Nichola de Murrueella, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, predictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Nichole de Murrueella, sacri palatii notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, sententia licterarum in aliquo non mutata, et in publicam formam redeggi, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, pottestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini MCCLXV, indictione VIII, die XXIII februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeco, notariis.

1263, marzo 11, Savona

Lorenzino de Cervario, alla presenza di Simone Bonaventura, giudice del comune di Savona, su richiesta di Bertono Corso, incaricato dal Comune, confessa di tenere e lavorare da tempo una terra di proprietà del comune di Savona, posta nel territorio di Scalette, di cui si dichiara locatario per tre anni, impegnandosi a pagare un certo canone annuo.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. XXXIII v.

I nn. 35-259, sono redatti in copia autentica, con un formulario sostanzialmente identico. Ne riferiamo quindi qui di seguito, dopo il testo del n. 35, solo gli elementi essenziali (n. del doc., posizione nel registro, data, nome dell'attore, appezzamento o appezzamenti, località, nomi dei testimoni) in forma schematica. Le autentiche di Giacomo Testa seguono i nn. 70, 123, 164, 187, 259. Negli ultimi due casi si tratta di un procedimento abbreviato che il notaio si riservava di completare in un secondo momento.

Originale dei nn. 41, 60-62 [A], ASS, *Pergamene*, I, 111, 113. Edizione: *Pergamene*, nn. 191-194. Registro: Noberasco¹, pp. 56, 57.

A c. 44 v. la seguente annotazione (di mano coeva al testo) al documento n. 64: «Nota quod omnia instrumenta terrarum nemoris sunt ex terre [*sic*] Scalete usque istud a cartis scilicet». Nei margini delle carte seguenti la stessa mano che ha trascritto i documenti riporta i nomi delle località in oggetto.

Instrumentum de locatione terrarum et camporum nemoris comunis Saone.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo tercio, indictione sexta, die dominico XI marcii. Laurencinus de Cervario, in presentia domini Symonis Bonaventure, iudicis comunis Saone, ad instantiam Bertoni Corsi, ad infrascriptam confessionem fieri faciendam electi per consilium et comune Saone, confitetur ipsi Bertono, nomine comunis Saone recipienti et pro ipso comuni, quod ipse Laurentius tenet et laborat et tenuit et laboravit hinc retro per quamplures annos in nemore comunis Saone quartam partem unius campi sive terre laboratorie iacentis in Scaletis, qui campus est comunis Saone, pro ipso comuni et de ipso campo sive terra reddidit et reddere debet ipsi comuni vel eius nuncio certum drictum et conditionem annuatim et quod ipsum campum sive terram ipsum comune Saone accipere potest et de ea facere ad suam voluntatem et prohibere potest ipsum et quemlibet alium ne in ipso campo sive terra laboret, nisi ad voluntatem comunis Saone. Confitetur etiam quod ipsum campum sive terram tenet a dicto comuni iure locationis usque ad tres annos et in capite ipsorum trium annorum reddere et restituere debet ipsi comuni ad voluntatem ipsius comunis, promittens per sollempnem stipulationem ipsi Bertono, recipienti nomine dicti comunis Saone, ipsum campum sive terram ipsi comuni, ad voluntatem ipsius comunis, in fine ipsorum trium annorum et totum id quod reddere debet pro drictu et conditione ipsius terre bene et legaliter reddere et restituere sub pena dupli, rato manente pacto de quanto contrafactum foret vel actio moveretur et sub obligatione omnium bonorum suorum presentium et futurorum. Et omnia et singula ut dicta sunt iuravit ipse Laurentinus vera esse et attendere et observare et nullo modo contravenire. Actum in capitulo Saone. Testes Otto Vicius et Benedictus notarius.

(S. T.) Ego Petrus de Trucho, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

- 36 c. xxxiii v. - 1263, marci 11
Ansalдинus de Curtellis
quintam partem duorum camporum
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicus
Benedictus notarius
- 37 c. xxxiiii r. - 1263, marci 11
Ugo f. Nichole de Cervario
campum unum terre laboratorie
sextam partem alterius campi
in Scaletis
Otto Vicus
Benedictus notarius
- 38 c. xxxiiii v. - 1263, marci 11
Raymundus de Collecta
quintam partem unius campi sive
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicus
Benedictus notarius
- 39 c. xxxiiii v. - 1263, marci 11
Baldu Serrengus
sextam partem unius campi terre
laboratorie
in Scaletis
Otto Vicus
Benedictus notarius
- 40 c. xxxv r. - 1263, marci 11
Bovetus de Quiliano
medietatem unius campi sive terre
laboratorie
in Scaletis
Otto Vicus
Benedictus notarius
- 41 c. xxxv v. - 1263, marci 11
Arnaldus de Collecta
quintam partem unius campi terre
laboratorie
in Scaletis
Otto Vicus
Benedictus notarius
- 42 c. xxxv v. - 1263, marci 11
Ansalдинus Bucius
sextam partem unius campi sive
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicus
Benedictus notarius

- 43 c. xxxvi r. - 1263, marcii 11
Vassallinus Bonfilinus
medietatem unius campi sive terre
laboratorie
in Scaletis
Otto Vicinus
Benedictus notarius
- 44 c. xxxvi v. - 1263, marcii 11
Andreas Fulchus
quintam partem duorum camporum
sive terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicinus
Benedictus notarius
- 45 c. xxxvi v. - 1263, marcii 11
Oddo Vosus
sextam partem unius campi sive
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicinus
Benedictus notarius
- 46 c. xxxvii r. - 1263, marcii 11
Iacobinus Bechinus
sextam partem unius campi sive
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicinus
Benedictus notarius
- 47 c. xxxvii v. - 1263, marcii 11
Vivaldinus de Colleta
quintam partem unius campi sive
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicinus
Benedictus notarius
- 48 c. xxxvii v. - 1263, marcii 11
Martinus de Cervario
medietatem unius campi sive terre
laboratorie
in Scaletis
Otto Vicinus
Benedictus notarius
- 49 c. xxxviii r. - 1263, marcii 11
Mussus f. Gaçani
sextam partem unius campi terre
laboratorie
in Scaletis
Otto Vicinus
Benedictus notarius
- 50 c. xxxviii v. - 1263, marcii 11
Raymundus de Faya
campum unum terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicinus
Benedictus notarius

- 51 c. xxxviii v. - 1263, marcii 11
Iacobinus de Colleta
quintam partem unius campi sive
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 52 c. xxxviii r. - 1263, marcii 11
Guilinus de Colleta
quintam partem unius campi sive
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 53 c. xxxviii v. - 1263, marcii 11
Raymundus Griffus
terciam partem duorum camporum
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 54 c. xxxviii v. - 1263, marcii 11
Vivaldus Sertengus
campum unum terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 55 c. xl r. - 1263, marcii 11
Raymundus de Colleta
quintam partem unius campi terre
laboratorie
in Scaletis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 56 c. xl v. - 1263, marcii 11
Dalfinus Fulchus
quintam partem unius campi sive
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 57 c. xli r. - 1263, marcii 11
Calderia de Quiliano
sextam partem unius campi sive
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 58 c. xli r. - 1263, marcii 11
Guillelmus Sequaturnus
quintam partem unius campi sive
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicius
Benedictus notarius

59	c. <i>XLI v.</i> - 1263, marcii 11 Guillelmus Spinacius	quintam partem duorum camporum terre laboratorie	in Scaletis	Otto Vicus Benedictus notarius
60	c. <i>XLII r.</i> - 1263, marcii 11 Baragius * * *	sextam partem unius campi	in Scaletis	Otto Vicus Benedictus notarius
61	c. <i>XLII r.</i> - 1263, marcii 11 Salvetus de Coilera	quintam partem unius campi sive terre laboratorie	in Scaletis	Otto Vicus Benedictus notarius
62	c. <i>XLII v.</i> - 1263, marcii 11 Vassallinus de Colleta	quintam partem unius campi sive terre laboratorie	in Scaletis	Otto Vicus Benedictus notarius
63	c. <i>XLIII r.</i> - 1263, marcii 11 Bolça de Faya	campum unum terre laboratorie in Ramata de Larancio alium campum in Colla Bassa	in Scaletis in Scaletis	Otto Vicus Benedictus notarius
64	c. <i>XLIII r.</i> - 1263, marcii 11 Maynfredus de Cervario	quartam partem unius campi	in Scaletis	Otto Vicus Benedictus notarius
65	c. <i>XLIII v.</i> - 1263, marcii 11 Aymericus de Cervario	medietatem unius campi terre laboratorie iacentis sextam partem alterius campi	in Scaletis in Scaletis	Iacobus Testa notarius Benedictus notarius Ansaldus Rubeus notarius

- 66 c. XLIII r. - 1263, marci 11
Mussus de Colleta
quintam partem unius campi
in Scaletis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 67 c. XLIII r. - 1263, marci 11
Ugo de Colleta
quintam partem unius campi sive
terre laboratorie
in Scaletis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 68 c. XLIII v. - 1263, marci 11
Iacobinus Galletus
sextam partem unius campi terre
laboratorie
in Scaletis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 69 c. XLV r. - 1263, marci 11
Percivallis Trium Pontium
campos duos
in Vallescura
dominus Niger iudex
Benedictus notarius
- 70 c. XLV r. - 1263, marci 25
Iohannes de Solarolio
campum unum
alium campum
alium campum
medietatem alterius campi
terciam partem alterius campi
quintam partem alterius campi
in Porraceto
in Vallescura
in Fontariolo
in Vallescura
in Plano de
Dragantis
in eodem loco
Guillelmus Barbatia
Raymundus Siripa

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, supradicta triginta sex instrumenta transcripsi et exemplavi ex instrumentis publicis, scriptis manu Petri de Trucho, sacri palatii notarii, sicut in eis vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, litterarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redegi, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die xxiiii februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

71	c. XLV v. - 1263, marcii 4
Iacobus f. Petri de Planis	campus * * * terre laboratorie
quartam partem alterius campi	in Rivo Cornalis
in Restoiariis
ad presam
Rivi Cornalis	Iacobus Testa notarius
Ardicio Croçolinus
72	c. XLVI r. - 1263, marcii 4
Iacobus tornator de Quiliano	campum unum terre laboratorie
alium campum	in Foxinascha
in Potayrollis	Iacobus Testa notarius
Nicholus Croçolinus
73	c. XLVI v. - 1263, marcii 4
Guillelmus Barla	campum unum terre laboratorie
alium campum
medietatem alterius campi
quartam partem alterius campi
septimam partem alterius campi	in Vallescura
in Porraceto
in Conforci
de Vallescura
in Plano de
Dragantis
in eodem loco	Salvus Brueta
Saonus Maceratus
74	c. XLVI v. - 1263, marcii 11
Fionus de Quiliano	sextam partem unius campi
medietatem alterius campi	in Scaletis
in Scaletis	Leo f. Manuelis
marchionis Poçoñi
Benedictus notarius
75	c. XLVII r. - 1263, marcii 11
Iohannes de Calandria	quintam partem unius campi terre
laboratorie	in Scaletis	Leo f. Manuelis
de Poçoño
Benedictus notarius
76	c. XLVII v. - 1263, marcii 25
Meynfredus Griffus	terciam partem unius campi terre
laboratorie	in Scaletis	Guillelmus Barbara
Raymundus Siripa

77	c. XLVIII r. - 1263, marci 7 Iacobus Serrengus	quartam partem unius campi	in Scaletis	Iacobus Testa notarius Benedictus notarius
78	c. XLVIII r. - 1263, marci 7 Gandulfus Griffus	terciam partem duorum camporum terre laboratorie	in Scaletis	Iacobus Testa notarius Benedictus notarius
79	c. XLVIII v. - 1263, marci 7 Otto * * *	medietatem pro indiviso unius campi medietatem alterius campi medietatem alterius campi	in Botayroliis in eodem loco in Pungarolia in Cucaro	Iacobus Testa notarius Benedictus notarius
80	c. XLVIII r. - 1263, marci 4 Matheus ferrarius	campum unum terre laboratorie alium campum	in Bixaçariis in Foxinascha	Salvus Brueta Saonus Maceratus
81	c. XLVIII r. - 1263, marci 4 Iordaninus de Moroceto	campum unum terre laboratorie alium campum alium campum	in Marbello in Foxinascha in eo loco	Benedictus notarius Ionus Cauda
82	c. XLVIII v. - 1263, marci 7 Quilianetus de Solarolio	campum unum terre laboratorie	in Veneros	Iacobus Testa notarius Benedictus notarius
83	c. L r. - 1263, marci 4 Salvus de Morocio Guillelmus de Morocio	campum unum terre laboratorie desubtus guardiam	in Foxinascha	Baldwynus Masconus Nicholus Crocolinus

84	c. I r. - 1263, marcii 4 Lantelmus de Ferrariis	campus duos	in Foxinascha	Saonus de Casali Salvus de Morocio
85	c. I v. - 1263, marcii 4 Bonanatus de Quilianeto Quilianetus f. Oberti Gueffi	medietatem pro indiviso duorum camporum terre laboratorie duas partes pro indiviso duorum camporum	in Rivo Cornali in Foxinascha	Saonus de Casali Salvus de Morocio
86	c. LI r. - 1263, marcii 7 Girardus Peranigius	campum unum terre laboratorie medietatem alterius campi	in Pastorolio in Cucaro	Iacobus Testa notarius Benedictus notarius
87	c. LI v. - 1263, marcii 7 Ugo de Quiliano	campum unum terre laboratorie alium campum	in Pastorolio in Ri Cornali ad Piras	Iacobus Testa notarius Benedictus notarius
88	c. LI v. - 1263, marcii 7 Manuel Nanuchus	campum unum terre laboratorie medietatem alterius campi medietatem alterius campi medietatem alterius campi medietatem alterius campi	in Ri Cornali in Botayroliis in eodem loco in Puncarolia in Cucaro	Iacobus Testa notarius Benedictus notarius
89	c. LII r. - 1263, marcii 11 Iacobus Rubeus	campum unum terre laboratorie alium campum	in Cucaro in Restoia	Otto Vicus Benedictus notarius

- 90 c. LII v. - 1263, marcii 11
Truchus de Galexe
medietatem unius campi terre
laboratorie
terciam partem alterius campi
terciam partem alterius campi
in Cucaro
in Scorteb-
cho
in Ri de Cornali
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 91 c. LIII r. - 1263, marcii 11
Maynfredus de Galexe
terciam partem unius campi terre
laboratorie
quartam partem alterius campi
in Curiellis
in Ri de Cornali
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 92 c. LIII r. - 1263, marcii 11
Baldinella de Galexe
campum unum terre laboratorie
quartam partem alterius campi
in Ri de Cornali
in Ri de Cornali
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 93 c. LIII v. - 1263, marcii 11
Otto pelliparius
campum unum terre laboratorie
terciam partem pro indiviso alterius
campi
terciam partem alterius campi
in Ri de Cornali
in Ri de Cornali
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 94 c. LIII r. - 1263, marcii 11
Nichola de Costa
quartam partem unius campi terre
laboratorie
terciam partem alterius campi
terciam partem alterius campi
terciam partem alterius campi
in Ri de Cornali
in eadem
contrata
in Lynario
in Plano
Cassino
Otto Vicius
Benedictus notarius

- 95 c. LIII r. - 1263, marci 11
 Petrus Jacobi Petri de Plano
 campum unum
 alium campum
 medietatem alterius campi
 in Ri de Cornali
 in eadem
 contrata
 in eadem
 contrata
 Otto Vicius
 Benedictus notarius
- 96 c. LIII v. - 1263, marci 11
 Iohannes de Montebiroto
 campum unum terre laboratorie
 in Ri de Cornali
 Leo f. Manuelis
 marchionis de Ponçono
 Benedictus notarius
- 97 c. LV r. - 1263, marci 11
 Arnaldinus de Morocio
 campum unum terre laboratorie
 alium campum
 alium campum
 in Ri de Cornali
 in Venerosa
 in Valcerexia
 Leo f. Manuelis
 marchionis de Ponçono
 Benedictus notarius
- 98 c. LV v. - 1263, marci 11
 Bonfilicilius de Tribus Pontibus
 medietatem unius campi terre
 laboratorie
 in Foxinascha
 Leo f. Manuelis
 marchionis de Ponçono
 Benedictus notarius
- 99 c. LV v. - 1263, marci 11
 Laurentius de Morocio
 campum unum terre laboratorie
 campum unum
 alium campum
 medietatem alterius campi
 terciam partem alterius campi
 tertiam partem alterius campi
 quartam partem alterius campi
 in Foxinascha
 in eodem loco
 in Pertuxo
 in Foxinascha
 in Iuvenali
 in Foxinascha
 in plano
 Dragantorum
 Leo f. Manuelis
 marchionis de Ponçono
 Benedictus notarius

- 100 c. LIII r. - 1263, marci 11
Guillelmus Bernardus
campum unum terre laboratorie
alium campum
quartam partem alterius campi
in Foxinascha
in Venerosa
in Turrigis
Leo f. Manuelis
marchionis de Ponçono
Benedictus notarius
- 101 c. LIII v. - 1263, marci 11
Bonensegna Porrus
campum unum terre laboratorie
alium campum
alium campum
in Venerosa
in ponte plano
in Porraceto
Leo f. Manuelis
marchionis de Ponçono
Benedictus notarius
- 102 c. LIII v. - 1263, marci 11
Iacobinus de Morocio
campum unum terre laboratorie
alium campum
in Foxinascha
in Foxinascha
Leo f. Manuelis
marchionis de Ponçono
Benedictus notarius
- 103 c. LV r. - 1263, marci 11
Guillelmus Vulpaster
campum unum terre laboratorie
alium campum
in Foxinascha
in Pixacerris
Leo f. Manuelis
marchionis de Ponçono
Benedictus notarius
- 104 c. LV v. - 1263, marci 11
Vivaldus de Morocio
campum unum terre laboratorie
medietatem alterius campi
ad Voltas
Fuxinasche
in Fuxinascha
Leo f. Manuelis
marchionis de Ponçono
Benedictus notarius
- 105 c. LVI r. - 1263, marci 11
Henrietus Raferius
campum unum terre laboratorie
alium campum
medietatem alterius campi
in Fuxinascha
in plano
Dragantorum
in Pontariolio
Leo de Ponçono
Benedictus notarius

- 106 c. lvi r. - 1263, marcii 11
Guillelmus de Quiliano
campum unum terre laboratorie
medietatem alterius campi
Leo de Ponçono
Benedictus notarius
in Ri de Cornali
ad Curium
- 107 c. lvi v. - 1263, marcii 11
Guillelmus Bellorus
campum unum terre laboratorie
alium campum
medietatem alterius campi
medietatem alterius campi
Leo de Ponçono
Benedictus notarius
in Bixacerris
in Cerrellis
in Fuxinascha
in plano
Dragantorum
- 108 c. lvii r. - 1263, marcii 11
Bonusiohannes Caytus
medietatem pro indiviso unius campi
terre laboratorie
medietatem alterius campi
medietatem alterius campi
Leo de Ponçono
Benedictus notarius
in Iuvenali
in Iuvenali
in ponte Oriolio
- 109 c. lvi r. - 1263, marcii 11
Fenubius de Quiliano
medietatem pro indiviso unius
campi terre laboratorie
medietatem alterius campi
medietatem alterius campi
Leo de Ponçono
Benedictus notarius
in Iuvenali
in eodem ioco
in ponte Corioli
- 110 c. lvii v. - 1263, marcii 11
Guillelmus Petri de Ricia
campum unum terre laboratorie
medietatem unius campi terre
laboratorie
medietatem alterius campi
medietatem alterius campi
Leo de Ponçono
Benedictus notarius
in porta de
Fuxinascha
in Pertuxio
in Fuxinascha
in Porracea
- 111 c. lviii r. - 1263, marcii 11
Guillelmus de Morocio

112	c. LVIII r. - 1263, marcii 11 Gandulfus Maiaraldus	campum unum terre laboratorie medietatem alterius campi medietatem alterius campi medietatem alterius campi	in Pertuxio in eodem loco in Foxinascha in Porracea	Leo de Ponçono Benedictus notarius
113	c. LVIII v. - 1263, marcii 11 Raymundus de Quilianeto	campum unum terre laboratorie medietatem alterius campi medietatem alterius campi	in Foxinascha in eodem loco in Iuvenali	Leo de Ponçono Benedictus notarius
114	c. LVIII r. - 1263, marcii 11 Gandulfus de Morocio	campos duos terre laboratorie	in Iuvenali et in Venerosa	Leo de Ponçono Benedictus notarius
115	c. LVIII r. - 1263, marcii 11 Morenus de Tribus Pontibus	campum unum terre laboratorie alium campum alium campum	in Foxinascha in Iuvenali in plano Dragantorum	Leo de Ponçono Benedictus notarius
116	c. LVIII v. - 1263, marcii 11 Bona via Trium Pontium	campos duos terre laboratorie quartam partem alterius campi septimam partem alterius campi	in Foxinascha in plano Dragantorum in plano Dragantorum	Niger iudex Benedictus notarius
117	c. LX r. - 1263, marcii 11 Oddinus Trium Pontium	medietatem unius campi terre laboratorie	in Foxinascha	Niger iudex Benedictus notarius

- 118 c. LX r. - 1263, marci 12
Iordanus de Rufino
medietatem trium camporum terre
laboratorie
in Foxinascha
Ardicio Croçolinus
Gandulfus Ferrallasinus
- 119 c. LX v. - 1263, marci 12
Dalfinus de Agnete
medietatem trium camporum terre
laboratorie
medietatem alterius campi
in Foxinascha
in Botayrolis
Ardicio Croçolinus
Gandulfus Ferrallasinus
- 120 c. LXI r. - 1263, marci 18
Guillelmus f. Andree de Galexe
terciam partem unius campi terre
laboratorie
in Formellata
Bacalaris
Ardicio Croçolinus
Anselmus Vicus
- 121 c. LXI r. - 1263, marci 22
Ogerius de Ferranis
campum unum terre laboratorie
alium campum
alium campum
quartam partem alterius campi
in Venerosa
in ponte Piano
in Ri de Cornali
in planis de
Dragantis
Ardicio Croçolinus
Iacobus Testa notarius
- 122 c. LXI v. - 1263, marci 22
Enrietus f. Guillelmi Garroni
campos duos terre laboratorie
alium campum
alium campum
alium campum
alium campum
alium campum
duas septenas alterius campi
duas quintas alterius campi
iuxta Ilicem
in Porraceto
in Foxinascha
in Lençora
Foxinasche
in petra Rocchini
in Bixaçaria
in plano
Dragantorum
in eodem loco
Ardicio Croçolinus
Iacobus Testa notarius

123 c. LXII r. - 1263, aprilis 19

Ogerius de Ferrariis

duas partes unius campi terre
laboratorie

in Ri de Cornali

Baldyurus Masconus
Iacobus Testa notarius

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, suprascripta quinquaginta tria instrumenta transcripsi et exem-
plavi ex instrumentis publicis, scriptis manu Petri de Trucho, sacri palatii notarii, sicut in eis vidi et legi, nichil addito vel
diminuto nisi forte litera vel sillaba, titulo seu puncto plus minusve vel causa abbreviationis, literarum sententia in aliquo non
mutata, et in formam publicam redegei, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Tra-
verii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die vicesima quarta fe-
bruarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeo, notariis.

124 c. LXIII r. - 1263, marcii 4

Saonus de Casali

campos duos terre laboratorie

in Carpenellum

Baldyurus Masconus
Nicholusus Croqolinus

125 c. LXIII r. - 1263, marcii 4

Vivaldus Cellaschus

campos duos terre laboratorie

in loco
ubi dicitur
Revellini

Iacobus Testa notarius
Oddo fornarius

terciam partem alterius campi
medietatem pro indiviso alterius
campi

in eodem loco
in loco
ubi dicitur
Belboschetum

126 c. LXIII v. - 1263, marcii 4

Yonus Cauda

medietatem pro indiviso unius
campi

in Belboschetum

Iacobus Testa notarius
Oddo fornarius

medietatem pro indiviso alterius
campi

in eodem loco

- 127 c. LXIII r. - 1263, marci 4
Gandulfus de Ursis
- campos septem
- citra Montem
Maurum in
planis de
Lavanestro
- Iacobus Testa notarius
Oddo fornarius
- 128 c. LXIII r. - 1263, marci 4
Iohanninus Ratus
- campos sex
alium campum
alium campum
alium campum
- in Boleo
in Ferealli
in Cavatarecia
in Insula
Canis Curti
- Iacobus Testa notarius
Oddo fornarius
- 129 c. LXIII v. - 1263, marci 4
Blanchus de Lavagnola
- campum unum
medietatem pro indiviso alterius
campi
medietatem alterius campi
- in eadem contrata
in plano Bramoso
in Godano
in eadem
contrata
in eadem
contrata
in Monte Perato
- Ardicio Crocolinus
Oddo fornarius
- 130 c. LXV r. - 1263, marci 4
Gandulfinus de Sinelda
- campos duos
campum unum
medietatem pro indiviso alterius
campi
- post Voltam
- iuxta Boleum
in Çenogeto
in Calcinariis
- Benedictus notarius
Oddo fornarius

- 131 c. LXV r. - 1263, marci 4
Obertus de Porturi
medietatem pro indiviso unius
campi terre laboratorie
medietatem pro indiviso alterius
campi
medietatem pro indiviso alterius
campi
in Aqua Bona
in Carpenelis
in Noxeris
Benedictus notarius
Oddo formarius
- 132 c. LXV v. - 1263, marci 4
Oddo formarius
campos duos terre laboratorie
duos campos
tres campos
campum unum
in Geneto
in planis de
Lavanestro
in Valle Rebellati
in Ventosis
Benedictus notarius
Obertus de Porturi
- 133 c. LXVI r. - 1263, marci 7
Bonanatus de Oliveto
medietatem pro indiviso unius
campi
quartam partem alterius campi
in Tremulo
ad Calcnarias
ad Aquam
Bonam
Iacobus Testa notarius
Benedictus notarius
- 134 c. LXVI r. - 1263, marci 7
Richobonus de Iardina
campum unum terre laboratorie
in Palferrio
loco ubi dicitur
Cornaleta
Iacobus Testa notarius
Benedictus notarius
- 135 c. LXVI v. - 1263, marci 11
Rufinus, nepos Arnaldi de Ful-
chuyno
campos tres terre laboratorie
campum unum
in Ventosa et
in Casarinis
in Iayrollis
Otto Vicius
Benedictus notarius

- 136 c. LXVII r. - 1263, marcii 11
Gandulfus Cauda
campum unum
medietatem pro indiviso alterius
campi
in Tremulo
in plano
de Malo
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 137 c. LXVII v. - 1263, marcii 11
Gandulfus Ricaldonus
campum unum
in Insula
Canis Curtis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 138 c. LXVII v. - 1263, marcii 11
Arnaldus Brunengus
campum unum terre laboratorie
in Vachariciis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 139 c. LXVIII r. - 1263, marcii 11
Guillelmus de Salvo
campos duos
campos tres iacentes
in Ulmetis
ad Aqua
Pixola in
Crozigis
in Canaretis
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 140 c. LXVIII r. - 1263, marcii 11
Garratonus
campum unum
in Boleo
in Senterio
Mediano
Otto Vicius
Benedictus notarius
- 141 c. LXVIII v. - 1263, marcii 11
Enrietus Calderonus
medietatem unius campi
in Insula
Canis Curti
Otto Vicius
Benedictus notarius

- 142 c. LXVIII r. - 1263, marci 11
Guillelmus Popul
campum unum terre laboratorie
alium campum
Otto Vicus
Benedictus notarius
in Genogeto
in Senterio
Mediano
- 143 c. LXVIII r. - 1263, marci 11
Gandulfus Cellaschus
campum unum terre laboratorie
medietatem pro indiviso duorum
camporum
Otto Vicus
Benedictus notarius
ad Castaneam
in pleno
Frigido
- 144 c. LXVIII v. - 1263, marci 11
Saonus Cellaschus
campos duos terre laboratorie
medietatem pro indiviso duorum
camporum
terciam partem pro indiviso alterius
campi
Otto Vicus
Benedictus notarius
in Boleo
in Carrega
in Senterio
Mediano
in plano Frigido
in Revellinis
- 145 c. LXX r. - 1263, marci 11
Villanus Mexia
campos duos terre laboratorie
medietatem alterius campi
Otto Vicus
Benedictus notarius
ad Fontem
de Laure
in plano
Ferriolio
- 146 c. LXX r. - 1263, marci 11
Vivaldinus Borrolius
quartam partem pro indiviso trium
camporum terre laboratorie
medietatem alterius campi
Leo marchio Ponçoni
Benedictus notarius
in Aqua Bona
in Senterio
Mediano

- 147 c. LXX v. - 1263, marci 11
Iohannes Iohinus
campum unum terre laboratorie
quartam partem pro indiviso trium
camporum
in Insula
Canis Curti
in Aqua Bona
Leo marchio Ponçoni
Benedictus notarius
- 148 c. LXXI r. - 1263, marci 11
Rollandinus Canda
campos duos terre laboratorie
campum unum
campum unum
campum unum
campum unum
quartam partem pro indiviso trium
camporum
in Insula
Canis Curti
in Tremulo
in valle de
Carrega
in Boleo
in Ribecario
in Aqua Bona
Leo marchio Ponçoni
Benedictus notarius
- 149 c. LXXI r. - 1263, marci 11
Guillelmus Arcarolius
campum unum terre laboratorie
medietatem pro indiviso unius
campi terre laboratorie
in Carpenello
Leo marchio Ponçoni
Benedictus notarius
- 150 c. LXXI v. - 1263, marci 11
Rubaldinus Gambeta
medietatem pro indiviso unius
campi terre laboratorie
ad Aquam
Bonam
Leo marchio Ponçoni
Benedictus notarius
- 151 c. LXXII r. - 1263, marci 11
Roveus f. quondam Sardi
medietatem pro indiviso unius
campi terre laboratorie
medietatem pro indiviso trium
camporum
in Alastrosa
in Valle
Ardengo
Leo marchio Ponçoni
Benedictus notarius

152	c. lxxii r. - 1263, marci 11 Vivaldinus Cayaddus	medietatem alterius campi medietatem alterius campi quartam partem pro indiviso alterius campi campum unum terre laboratorie	in Valle Lavanestri in Godano ad Aquam Bonam in Pallaretis	Leo marchio Ponçoni Benedictus notarius
153	c. lxxiii v. - 1263, marci 11 Iohanninus f. Pellerii	campum unum terre laboratorie	in Preocho	Leo marchio Ponçoni Benedictus notarius
154	c. lxxiii r. - 1263, marci 11 Enricus Chocius	campos tres terre laboratorie campum unum	in Valle Argenterie desubtus Canaletam ad Montatam de Canaleta	Leo marchio Ponçoni Benedictus notarius
155	c. lxxiii v. - 1263, marci 11 Petrus Grossus	campum unum terre laboratorie campum unum	in Genogeto in Preagone	Leo marchio Ponçoni Benedictus notarius
156	c. lxxiii v. - 1263, marci 11 Iacobinus Mussus	campos tres terre laboratorie	ad Cantagalletum	Leo marchio Ponçoni Benedictus notarius

157	c. LXXIII r. - 1263, marci 11 Iacobus de Veragine, remainolius	duas partes pro indiviso unius campi	in Monte Pelato	Leo marchio Ponconi Benedictus notarius
158	c. LXXIII v. - 1263, marci 11 Paschalis Maçonus	medietatem pro indiviso unius campi terre laboratorie	ad Aquam Bonam	Niger iudex Guillelmus speciaris
159	c. LXXIII v. - 1263, marci 11 Guillelmus Fontanus	medietatem pro indiviso unius campi	ad Aquam Bonam	Niger iudex Guillelmus speciaris
160	c. LXXV r. - 1263, marci 11 Michael Boscator	medietatem pro indiviso unius campi	ad Carpen- tum	Niger iudex Guillelmus speciaris
161	c. LXXV v. - 1263, marci 11 Arnaldinus de Sancto Naçario	campum unum terre laboratorie alium campum medietatem alterius campi	in Preoco in Tremulo in Insulis Canis Curti	Niger iudex Guillelmus speciaris
162	c. LXXVI r. - 1263, marci 11 Guillelmus de Bernerio	campum unum terre laboratorie medietatem alterius campi	in Cantagalleto in Insulis Canis Curti	Niger iudex Guillelmus speciaris
163	c. LXXVI r. - 1263, marci 11 Iacobinus de Finnario	campos duos terre laboratorie	in planis de Lavanestro	Niger iudex Baxanus de Lapide Nigro notarius

- 164 c. LXXVI v. - 1263, marcii 16
Guitelmus de Spulturno
campum unum terre laboratorie
in Boleo in
Filatore
in Tremulo
alium campum
Ardicio Croçolinus
Iacobus Testa notarius
- (S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, suprascripta quadraginta et unum instrumenta transcripsi et exemplavi ex instrumentis publicis, scriptis manu Petri de Trucho, sacri palatii notarii, sicut in eis vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte litera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, literarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redelegi, mandato et auctoritate domini Symonis Aurie, potestatis Saone, et domini Henrici Traverii, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die xxiiii februarii, presentibus testibus domino Nigro iudice, Petro de Trucho, Amedeo de Volta et Ansaldo Rubeco, notariis.
- 165 c. LXXVII r. - 1263, marcii 4
Gabriel Iuria
campum unum terre laboratorie
in Foxinascha
Gandulfus Grassetus
Iohannes cintragus
comunis Saone
- 166 c. LXXVII v. - 1263, marcii 4
Gabriel Iuria et Bonusiohannes
fratres
campum unum terre laboratorie
in planis de
Dragantis
Raymundus Mixus
Saonus de Casali
- 167 c. LXXVIII r. - 1263, marcii 7
Iohanninus f. quondam Morreti
campum unum terre laboratorie
medietatem pro indiviso alterius
campi
ad Torrigium
in eodem loco
Iacobus Testa notarius
Benedictus de Ceva
notarius
- 168 c. LXXVIII r. - 1263, marcii 7
Iordanus Pittamilus
campus tres terre laboratorie
ad Torrigium
Iacobus Testa notarius
Benedictus de Ceva
notarius

169	c. LXXVIII v. - 1263, marcii 7 Gandulfus Stopaçolus	campus duos terre laboratorie	in Iuvenal	Iacobus Testa notarius Benedictus de Ceva notarius
170	c. LXXVIII r. - 1263, marcii 7 Gandulfus de Paxillis	campum unum terre laboratorie medietatem pro indiviso alterius campi	in Fago Pulcro in Iuvenali	Iacobus Testa notarius Benedictus de Ceva notarius
171	c. LXXVIII r. - 1263, marcii 7 Raymundus Brundus	medietatem unius campi terre laboratorie medietatem alterius campi	in Torrigio in Iuvenali	Iacobus Testa notarius Benedictus de Ceva notarius
172	c. LXXVIII v. - 1263, marcii 7 Saonus Selvagnonus	campum unum terre laboratorie campum unum	ad Viam Saonensem in Vallescura	Iacobus Testa notarius Benedictus de Ceva notarius
173	c. LXXX r. - 1263, marcii 7 Truchus Brasinachus	campum unum terre laboratorie campum unum campus tres	in Monte Ferrario in Torrigio in Iuvenali	Iacobus Testa notarius Benedictus de Ceva notarius
174	c. LXXX r. - 1263, marcii 7 Gandulfinus Dens	campum unum terre laboratorie	in Iuvenali	Iacobus Testa notarius Benedictus de Ceva notarius

175	c. LXXX v. - 1263, marci 7 Raymundus Brasinachus	campum unum terre laboratorie	in Robino	Iacobus Testa notarius Benedictus de Ceva notarius
176	c. LXXXI r. - 1263, marci 7 Enricus Cerrus	campos tres terre laboratorie campum unum medietatem duorum camporum	in Valle Fagi Pulcri in Insula Usanne in Valle Fagi Pulcri	Iacobus Testa notarius Benedictus de Ceva notarius
177	c. LXXXI v. - 1263, marci 11 Enricus de Capite Bovis	campum unum terciam partem pro indiviso alterius campi	in Torrigio in eadem contrata	Leo f. Manuelis marchionis Ponçoni Benedictus Bogerius notarius
178	c. LXXXII v. - 1263, marci 11 Scalonus	medietatem pro indiviso unius campi	in Lavanestro	Leo f. Manuelis marchionis Ponçoni Benedictus Bogerius notarius
179	c. LXXXII r. - 1263, marci 11 Grixo de Legino	quartam partem pro indiviso unius campi terre laboratorie	in * * *	Leo f. Manuelis marchionis de Ponçono Benedictus Bogerius notarius

- 180 c. lxxxii v. - 1263, marcii 11
 Vivaldus Mayus
 campum unum terre laboratorie
 alium campum
 in Fago Pulcro
 in Iuvenali
 Leo f. Manuellis
 marchionis de Ponçono
 Benedictus Bogerius
 notarius
- 181 c. lxxxiii r. - 1263, marcii 11
 Gandulfus Pugnus
 campos duos terre laboratorie
 ad Torrìgium
 Leo f. Manuellis
 marchionis de Ponçono
 Benedictus Bogerius
 notarius
- 182 c. lxxxiii r. - 1263, marcii 11
 Iacobinus Brasinascus
 campum unum terre laboratorie
 in Monte
 Fereali
 Leo f. Manuellis
 marchionis Ponçoni
 Benedictus Bogerius
 notarius
- 183 c. lxxxiii v. - 1263, marcii 11
 Vivaldus Vadalia
 campos duos terre laboratorie
 campum unum
 in Lavanestro
 in Monte
 Fereali
 Leo f. Manuellis
 marchionis de Ponçono
 Benedictus notarius
- 184 c. lxxxiii r. - 1263, marcii 11
 Nicholus Brasinascus
 campos duos terre laboratorie
 campum unum
 in Iuvenali
 in Revelinis
 Leo f. Manuellis
 marchionis Ponçoni
 Benedictus Bogerius
 notarius

- 185 c. LXXXIII v. - 1263, marci 11
Enrietus f. Vivaldi Cerruti
campum unum terre laboratorie
ad Torrigium
Leo f. Manuellis
marchionis Ponçoni
Benedictus Bogerius
notarius
- 186 c. LXXXIII v. - 1263, marci 11
Vivaldus Paparinus
campos duos terre laboratorie
alium campum
ad Fontem
Rabini
in Monte
Fereali
Leo f. Manuellis
marchionis Ponçoni
Benedictus Bogerius
notarius
- 187 c. LXXXV r. - 1263, marci 11
Bonusiannes Brasinaschus
campum unum terre laboratorie
in Clapa de
planis de
Dragantis
Leo f. Manuellis
marchionis Ponçoni
Benedictus Bogerius
notarius
- (S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, supradicta viginti tria instrumenta transcripsi et exemplavi ex
instru
***^a
- 188 c. LXXXV v. - 1263, marci 4
Saonus Maceratus
campum unum terre laboratorie
alium campum
alios duos campos
alium campum
in Olmetis
in Cavareciis
in Carpenellis
in Belboscheto
Iacobus Testa notarius
Raymundus Mixus
de Lavagnola

^a *Manca il seguito; segue spazio bianco.*

- 189 c. LXXXVI r. - 1263, marcii 4
 Raymundus Muxus
 campum unum terre laboratorie
 medietatem pro indiviso alterius
 campi
 medietatem alterius campi
 medietatem alterius campi
 in Albarctis
 in eadem
 contrata
 in valle de
 Godano
 in eodem loco
 Salvus Brueta
 Iohanninus Brueta
- 190 c. LXXXVI v. - 1263, marcii 4
 Iohanninus Brueta
 campum unum terre laboratorie
 medietatem alterius campi
 terciam partem alterius campi
 in Insula de
 Godanis
 in Insula post
 Voltam
 in Insula de
 Pilla
 Salvus Brueta
 Guillelmus Medius
 presbiter
- 191 c. LXXXVI v. - 1263, marcii 4
 Vivaldus de Sinelda
 campum unum terre laboratorie
 campos duos
 campum unum
 terciam partem alterius campi
 terciam partem duorum camporum
 ad Montem
 Maurum
 iuxta Cerretam
 in Valle de
 Paradisis
 in Valle
 Ansaldi
 iuxta Aquam
 de Nucctis
 in Belboscheto
 Salvus Brueta et * * *

- 192 c. LXXXVII r. - 1263, marcii 4
 Petrus f. Nadalis
- campos tres terre laboratorie
 campum unum
- campos duos
- campum unum
 campum unum
- medietatem alterius campi
 medietatem alterius campi
- in Parmorellis
 in Montata
 de Pançonis
 in Insula de
 Cane Curto
 in Vacarecii
 ad Riburgum
 in Casacia
 in Olmetis
 ad ecclesiam
 Sancti Michaelis
- Salvus Brueta
 Medius presbiter
- 193 c. LXXXVII v. - 1263, marcii 4
 Gandulfus Scotus
- medietatem camporum quattuor
- campum unum
- quartam partem alterius campi
- in Insula
 Canis Curti
 in planis de
 Ulmetis
 in Monte Perato
- Salvus Brueta
 Iacobus Testa notarius
- 194 c. LXXXVIII r. - 1263, marcii 4
 Petrus de Sinelda
- campum unum
- alium campum
- alium campum
- in Insula
 Superiori de
 Cane Curto
 in Insula
 Inferiori de
 Cane Curto
 in Alpaxella,
 in Parmoralis
- *** Medius presbiter
 Carlus de Mamoraxio

195	c. LXXXVIII v. - 1263, marcii 4 Carlus de Mamoraxio	alium campum medietatem alterius campi medietatem alterius campi terciam partem alterius campi terciam partem alterius campi campos quinque	inferius Alpixelle in Plano de Siorpho in Plano de Sancto Michaelē citra Preaconem in Nucetis in Belboscheto	Guillelmus Medius presbiter Iohanninus de Oliveto
196	c. LXXXVIII v. - 1263, marcii 4 Salvus Brueta	campum unum campum unum campum unum terre laboratorie campos duos campum unum campum unum campos tres	in Godum iuxta Tremulum in Belboscheto in Ramatis in Petra Cervaria in Preocho in Godanis	Saonus Maceratus Thomas de Albuçola Iacobus Medius presbiter Thomas de Albuçola
197	c. LXXXVIII r. - 1263, marcii 4 Nicholusius f. Formice			

198	c. LXXXVIII v. - 1263, marcii 4 Iacobus Medius presbiter	campos tres iacentes campum unum campum unum quartam partem alterius campi cum Gandulfo de Salvo, Bayamonte de Cerreto et cum Borrolio campos duos campum unum medietatem alterius campi cum Villaneto de Messia alium campum	in Bugna ad Texen in Rochinis in Vacaretiis ad Fontanam Arianam in Pançonis in Aquapixola in plano Ferriolio in Nona Vetera	Henricus de Sarda Iacobus Muxus
199	c. LXXXX r. - 1263, marcii 4 Thomas qui fuit de Albuçola	medietatem unius campi cum Saoño Macerato	in Belloboscheto	Henricus de Sarda Iacobus Muxus
200	c. LXXXX r. - 1263, marcii 4 Tamagninus	campum unum	in Aqua Bona silicet in Nuxetis	Enricus de Sarda Iacobus Muxus
201	c. LXXX v. - 1263, marcii 4 Enricus de Sarda	campos duos medietatem unius campi cum Iacobo Pipono medietatem alterius campi cum Blancho medietatem alterius campi cum Raymundo Muxo	desuptet Gualereciam in Cane Gurto post Voltam Texeni in Godano iuxta stratum	Iacobus Muxus Raymundus de Ingaris

202	c. LXXXI r. - 1263, marci 4 Iacobus Muxus	quartam partem alterius campi cum Scoto, cum Blanco et cum Mallicoio campos tres campum unum medietatem quattuor camporum cum Iohanne genero Salvi Bruete medietatem trium camporum cum predicto Iohannino	in Monte Pelato in plano Bramoso in Albareto in Godano in Buçalo	Baytanus Benedictus notarius
203	c. LXXXI v. - 1263, marci 4 Raymundus de Ingaris	campum unum medietatem alterius campi cum Vadino Pongboves	in Ramatis in Cerro	Benedictus notarius Baytanus
204	c. LXXXII r. - 1263, marci 4 Iacobus Piponus	campum unum medietatem alterius campi cum Enrieto de Sarda	in Petra Cervaria in Insula de Cane Curto	Benedictus notarius Baytanus
205	c. LXXXII r. - 1263, marci 4 Iohanninus de Salvo Brueya	campum unum medietatem quattuor camporum cum Iacobo Moxio medietatem trium camporum cum dicto Iacobo medietatem unius campi cum Iayrolio	in Albareto in Godanis in Boçalis in Monte Perato	Benedictus notarius Baytanus

206 c. LXXXVII v. - 1263, marci 4

Iohanninus de Oliveto

campum unum
medietatem unius campi cum
Bonanato
medietatem alterius campi cum
Gundulfino de Sinelda
terciam partem unius campi cum
Petro de Sinelda et cum Vivaldino
terciam partem unius alterius campi
cum predictis
terciam partem unius campi cum
predictis
terciam partem unius campi cum
predictis

in Argenteria
in Calcinariis
in eadem
contrata
in Nuzetis
in eadem
contrata
in Belboscheto
in eadem
contrata

Vivaldus Cellascius
Ithomus Cauda

207 c. LXXXVIII r. - 1263, marci 4

Ansaldinus de Mamoraxio

campum unum
medietatem unius campi cum Petro
Xavalino
medietatem unius campi cum dicto
Petro

in Ramatis
in Ulmetis
in Vachariciis

Benedictus notarius
Ithomus Cauda

208 c. LXXXIII v. - 1263, marci 4

Bonusiohannes Baytanus

campos duos
medietatem unius campi cum
Oddone ferrario de Rocheta

in Cantagallito
in Belboscheto

Iacobus Testa notarius
Benedictus de Ceva
notarius

209 c. LXXXVIII r. - 1263, marci 4

Symon de Ripocano

campum unum
campos duos

in Monte Perato
in Preocho

Iacobus Testa notarius
Benedictus notarius

- 210 c. LXXXVIII r. - 1263, marci 7
Maliolius
campum unum terre laboratorie
quartam partem alterius campi cum
Gandulfo Scoto, Enriferio et Blarcho
in Preocho
in Monte
Pelato
Iacobus Testa notarius
Benedictus notarius
- 211 c. LXXXVIII v. - 1263, marci 7
Vivaldus Cauda
campum unum terre laboratorie
campum unum
in Cavaiarecia
in costa
Roçartorum
Iacobus Testa notarius
Benedictus notarius
- 212 c. LXXXV r. - 1263, marci 7
Bonusiohannes de Sinelda
medietatem unius campi terre
laboratorie cum Iacobino fratre suo
in Calcinariis
Iacobus Testa notarius
Benedictus notarius
- 213 c. LXXXV v. - 1263, marci 7
Iacobus Ponçelionus
campum unum terre laboratorie
campum unum
iuxta ecclesiam
Sancti
Michaelis
in plano Ferriolio
Iacobus Testa notarius
Benedictus notarius
- 214 c. LVXXXV v. - 1263, marci 7
Guillelmus Moxus
campum unum terre laboratorie
campum unum
medietatem unius campi cum
Raymundo Muxo
medietatem unius campi cum dicto
Raymundo
medietatem unius campi cum
Blancho
in Avreco
in plano
Bramoso
in Godano
in Albareto
in eodem loco
Iacobus Testa notarius
Benedictus notarius

215 c. LXXXVI r. - 1263, marci 8
Phyliponus Vayrolus

terciam partem unius campi cum
Barrilli et cum Blanco
medietatem unius campi cum
Barrilli
medietatem unius campi cum
dicto Barrilli

campos sex
campum unum
campum unum

terciam partem unius campi cum
Iapelleta et cum Bonanato Bucha-
forta
medietatem unius campi cum
Rauscho

Iacobus Testa notarius
Nicholus Pitonus

in Praçona
in Fercalis
in Ayrolis
ubi dicitur
Xacalosso
in Tremulo

in loco
ubi dicitur
Margarìa

216 c. LXXXVI v. - 1263, marci 8
Vivaldinus de Ingaris

campum unum terre laboratorie
medietatem unius campi cum
Raymundino de Ingaris
medietatem unius campi cum
Bayamonte
medietatem cuiusdam alterius
campi cum Iacobo de Rialto

Iacobus Testa notarius
Nicholus Pitonus

in Rochinis seu
in Vachariciis
in Cerro

in Alastroa

in Agua Bona

- 217 c. LXXXXVII r. - 1263, marcii 8
Sicardus de Sancto Naçario
- 218 c. LXXXXVII r. - 1263, marcii 11
Otinus Carlevarius
- 219 c. LXXXXVII v. - 1263, marcii 11
Gandulfus Turnuolius
- 220 c. LXXXXVIII r. - 1263, marcii 11
Guillelmus Trurchallus
campus duos terre laboratorie	in Precho	Iacobus Testa notarius
Nicholus Pitonus
campum unum terre laboratorie
campum unum	ad fontem
Arianam
in Ramatis
Superioribus	Benedictus notarius
Otto Vicius
medietatem unius campi cum
Bayamonte	in Ramatis	
medietatem unius campi cum
Fenugio	Inferioribus
in eadem	
campum unum	contrata	
campum unum	in Ulmetis
in Almacanis	
campus duos terre laboratorie
medietatem unius campi cum
Bayamonte	in Ramatis
post Voltam	Benedictus notarius
Otto Vicius
campum unum	in eodem loco	
campum unum terre laboratorie
campus duos	in plano Sulforis
in plano Bramoso	Benedictus notarius
Otto Vicius
campum unum	in Ramatis	
medietatem unius campi cum Ricio
fratre Allieti	in Aqua Bona
in Pançona	
< medietatem > unius campi cum
Petro de Sinelda	in Feleariis	
campum unum		

- 221 c. LXXXVIII v. - 1263, marci 11
Bayamunte de Ingaris
quartam partem unius campi terre
laboratorie cum Gandulfo de Salvo,
cum Borrolio et cum Iacobo Medio
presbitero	ad fontem
Arianam	Benedictus notarius
Otto Vicus
medietatem unius campi cum
Gandulfo Turturolio	in Monte
Meçano	
medietatem unius campi cum
Ottino	in Ramatis	
unum campum	in Ramatis	
- 222 c. LXXXVIII r. - 1263, marci 11
Bonuſiohannes de Mamoraxio
campos duos terre laboratorie	in valle iuxta
Tremulum	Benedictus notarius
Otto Vicus
campum unum	in Alastroſa	
campum unum	in Monte
Negino	
campum unum	in Lona
Vetera	
quartam partem unius campi cum
Ricio Bolio et cum Allio	in Vachareciis	
medietatem unius campi cum
Guillelmo Moxio	in Vastayciis	
terciam partem duorum camporum
cum Fenugio et cum Ricio	in Castanea	
- 223 c. LXXXVIII v. - 1263, marci 11
Gandulfinus de Guala
campum unum terre laboratorie	in Ulmetis	Otto Vicus
Benedictus notarius |
|-------------------------------|------------|-----------------------------------|

- 224 c. LXXXVIII v. - 1263, marci 11
 Daniel de Lavagnola
 campum unum terre laboratorie
 campum unum
 campos duos
 campum unum
 in Ramatis
 in Texeno
 in plano
 Bramoso
 in Laureo
 Otto Vicinus
 Benedictus notarius
- 225 c. c. r. - 1263, marci 11
 Nicholaus Boagnus
 campum unum terre laboratorie
 in Tremulo
 Otto Vicinus
 Benedictus notarius
- 226 c. c. v. - 1263, marci 11
 Guillelmus Brueya
 campum unum
 medietatem duorum camporum cum
 Aycardo Botacio
 medietatem alterius campi cum
 dicto Aycardo
 terciam partem unius campi cum
 Iohanne Brueya et cum Bruneto
 campum unum
 in Pallarella
 in Rochinis
 in Pallareys
 in Ayroliis
 in loco
 qui dicitur
 Casacia
 Otto Vicinus
 Benedictus notarius
- 227 c. c. i. r. - 1263, marci 11
 Aycardus Botacius
 medietatem duorum camporum
 terre laboratorie cum Guillelmo
 Brueya
 medietatem unius campi cum dicto
 Guillelmo
 in Rochinis
 in Pallareys
 Otto Vicinus
 Benedictus notarius

- 228 c. CI r. - 1263, marci 11
Iacobus Derrennatus
medietatem unius campi terre
laboratorie cum Oberro de Porturi
medietatem unius campi cum dicto
Oberro
medietatem alterius campi cum
dicto Oberro
in Carpeneto
in Aqua Bona
in Nucetis
Otto Vicinus
Benedictus notarius
- 229 c. CI v. - 1263, marci 11
Raymundus Geyrolfus
campos tres
campos duos
medietatem unius campi cum
Iohanne Brueya
in Alastroa
in Carpeneto
in eodem loco
Otto Vicinus
Benedictus notarius
- 230 c. CII r. - 1263, marci 11
Gandulfus de Mamoraxio
medietatem quattuor camporum
campum unum
campum unum
campum unum
campum unum
ab Insula
Canis Curti
usque ad
Montem
Grossum
in Aqua Bona
in Rochinis
in loco
ubi dicitur
Castanea
in loco
qui dicitur
Ruspum
Otto Vicinus
Benedictus notarius

231	c. cii v. - 1263, marcii 11 Bonusiohanninus de Ingaris	campum unum terre laboratorie	ad Aquam Bonam	Otto Vicinus Benedictus notarius
232	c. cii v. - 1263, marcii 11 Allietus	campos duos terre laboratorie medietatem unius campi cum Bullio medietatem unius campi cum Ricio medietatem unius campi cum Bullio quartam partem unius campi cum Bolio, Ricio et Bonoiohanne Pelleracia quintam partem alterius campi cum Guillelmo de Ricia, Columbo et Raymundino Maçarello et Bolio campum unum	in Almiçora in Calva in Alastrosa in Vastayciis in Vachaticciis in Vacariciis in Montata Petre Cervarie	Otto Vicinus Benedictus notarius
233	c. ciii r. - 1263, marcii 11 Villanus de Rancho	campum unum terre laboratorie medietatem unius campi cum Michaelè de Rancho	ad fontem Alianam desuptus Carpenellum	Otto Vicinus Benedictus notarius
234	c. ciii v. - 1263, marcii 11 Fenugius de Lavagnola	medietatem unius campi terre laboratorie cum Oberto Carlevario	in Croxis	Otto Vicinus Benedictus notarius

235 c. ciiii r. - 1263, marcii 11

Columbus de Lavagnola

medietatem unius campi cum
dicto Oberto
terciam partem unius campi cum
Ricio et cum Iohanne de Via

campos sex terre laboratorie

campum unum
campum unum
campum unum

quintam partem unius campi cum
Alio, Guillelmo de Ricia,
Raymundo Maçarello et cum Bolio

in Ramatis

in Castanca

in Ramatis

Superioribus

in Almaçanis

in Laureo

in Lacu

Subiano

in Vacariciis

Otto Vicus

Benedictus notarius

236 c. ciiii v. - 1263, marcii 11

Bolius de Lavagnola

campum unum terre laboratorie
campum unum
medietatem unius campi cum
Alieto

medietatem unius campi cum
dicto Alieto
quintam partem alterius campi cum
Alieto, Raymundo Maçarello,
Guillelmo de Ricia et cum Columbo
quartam partem unius campi cum
Ricio, Alieto et cum Bonotohanne
de Via

in Preaçona

in Felcariis

in loco

qui dicitur

Calva

in Vastayciis

in Vachariciis

in Vachariciis

Otto Vicus

Benedictus notarius

237 c. cv r. - 1263, marci 11
Raymundinus Maçarellus

campum unum terre laboratorie
campum unum
campum unum
campos duos
terciam partem unius campi cum
Iacobo Remolario
quintam partem unius campi cum
Bolio, Alieto, Guillelmo de Riccia
et cum Columbo

in Almiçola
in eadem
contrata
in Codemalio
in Pallaretis
in Carpiuello
in Vachariciis

Otto Vicius
Benedictus notarius

238 c. cv v. - 1263, marci 11
Riccius de Mamoraxio

campos tres
campum unum
campum unum
campos tres
medietatem unius campi cum
Allieto
campum unum
quartam partem unius campi cum
Bolio, cum Allieto et cum
Bonoiohanne de Via
medietatem unius alterius campi
cum Angelo
terciam partem unius campi cum
Fenugio et cum Bonoiohanne de
Via
medietatem unius alterius campi
cum dicto Bonoiohanne

in Parmoralis
in Preaçona
in Alastroa
in Monte Meçanc
in Alastroa
in Vachariciis
in eadem
contrata
in eadem
contrata
in Castanea
in eadem
contrata

Otto Vicius
Benedictus notarius

- 239 c. CVI r. - 1263, marci 11
 Forçaninus de Mamoraxio
 campum unum terre laboratorie
 campum unum
 campum unum
 campum unum
 in Parmoralis
 ad Sanctum
 Michaelem
 in Feleçosa
 in Insulela
 Otto Vicus
 Benedictus notarius
- 240 c. CVI r. - 1263, marci 11
 Bergognonus Barrillis
 campum unum terre laboratorie
 medietatem duorum camporum cum
 Guillelmo Moxo
 medietatem unius campi cum dicto
 Guillelmo
 medietatem unius campi cum
 Blanco
 tertiam partem unius campi cum
 Guillelmo Moxo et cum Bianco
 in Preoco
 in Ramatis
 in Insula
 Fereçosa
 in Albareto
 Otto Vicus
 Benedictus notarius
- 241 c. CVI v. - 1263, marci 11
 Iacobinus f. quondam Sardi
 medietatem trium camporum cum
 Roveo
 medietatem unius campi cum dicto
 Roveo
 medietatem unius campi cum dicto
 Roveo
 medietatem unius campi cum dicto
 Roveo
 quartam partem unius campi cum
 Robino et Roveo
 in Lacuscuro
 in eadem
 contrata
 in Albareta
 in Alastroa
 in Aqua Bona
 Otto Vicus
 Benedictus notarius

242	c. CVII r. - 1263, marci 11 Truchinus Molestia	campum unum terre laboratorie medietatem unius campi cum Iohannino Molestia campum unum	in Cantagalleto ad Canaretam in Lovariis	Otto Vicius Benedictus notarius
243	c. CVII v. - 1263, marci 11 Iohanninus Molestia	campum unum medietatem unius campi cum Truchino campum unum	in Lovariis ad Canaretam ad Cantagalletum	Benedictus notarius Otto Vicius
244	c. CVIII r. - 1263, marci 11 Enrietus de Aycardo	campum unum terre laboratorie	in Aqua Bona	Benedictus notarius Otto Vicius
245	c. CVIII v. - 1263, marci 11 Nichola Richaldonus	campum unum terre laboratorie campum unum	in Ulmetis in planis de Lavanestro	Benedictus notarius Otto Vicius
246	c. CVIII v. - 1263, marci 11 Obertus Niger	campum unum terre laboratorie campum unum campum unum	in montata Montis Mauri in montata Ribichelis in Cornaleta	Benedictus notarius Otto Vicius

247	c. CVIII r. - 1263, marci 11 Richa uxor Bonini Brueye quon- dam	campum unum campum unum	in Ramatis in Laureo	Benedictus notarius Otto Vicus
248	c. CVIII v. - 1263, marci 11 Rauschius	campum unum terre laboratorie terciam partem unius campi cum Iapelleta et cum Phylipono	in Cantagal- leto in Tremulo	Benedictus notarius Otto Vicus
249	c. CVIII v. - 1263, marci 11 Nicholousus de Guille	medietatem unius campi terre laboratorie cum Enrieto Calderono	in Insula Canis Curri	Otto Vicus Benedictus notarius
250	c. CX r. - 1263, marci 11 Anselmus de Montemauro	campum unum terre laboratorie campum unum campum unum	desuper Montem Maurum in Lavanestro, in Lacuscuro in Lavanestro deversus Loveo	dominus Niger Benedictus notarius
251	c. CX v. - 1263, marci 11 Iohannes Clapelleta	terciam parte unius campi terre laboratorie cum Phylipono et cum Bonanato	in Tremulo	dominus Niger iudex Benedictus notarius

252	c. CXI r. - 1263, marcii 11 Petrus de Rialto	campum unum	in contrata que vocatur Aqua Bona	dominus Niger iudex Benedictus notarius
253	c. CXI r. - 1263, marcii 11 Iohannes Carena	campum unum terre laboratorie campos duos	in Malafiança desuper molendinum Lauruncii	dominus Niger iudex Benedictus notarius
254	c. CXI v. - 1263, marcii 11 Guillelmus Roçarius	campum unum terre laboratorie	ad Aquam Bonam	dominus Niger iudex Baxanus notarius
255	c. CXII r. - 1263, marcii 11 Iacobinus de Sinelda	campum unum terre laboratorie campum unum	in Cornareta in valle Paradisi	Niger iudex Baxanus notarius
256	c. CXII r. - 1263, marcii 18 Oddo de Ingaris	campum unum terre laboratorie	in Aqua Pisola	Anselmus Vicus Ardicio Croçolinus
257	c. CXII v. - 1263, marcii 18 Guillelmus de Saliceto qui ha- bitat in Lavagnola	campos duos terre laboratorie quintam partem unius campi cum Allio, cum Bollio, cum Columbo, cum Raymundino Maçarello	in Aqua Bona in Vachareciis	Ardicio Croçolinus Anselmus Vicus

258 c. cxiii r. - 1263, marci 25

Bonanatus Cauda

campum unum terre laboratorie
campum unum

in Cornareta
in Cantagal-
leto

Guillelmus Barbara
Raymundus Siripa

campum unum
terciam partem unius campi cum
Iapelleia et cum Pasturello

in Palferrio
in Tremulo

259 c. cxiii v. - 1263, madii 18

Iacobus de Runco, in presentia
domini Obertini Spinule, pote-
statis Saone

campum unum terre laboratorie

in contrata
que vocatur
Fontana
Ariana

Iacobus de Rivarolio
Iacobus Testa notarius

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, supradicta septuaginta duo instrumenta * * * a

^a *Manca il seguito; segue spazio bianco.*

1264, luglio 30, Scalette

Arnaldo, Squaturno e Margaliono, tutti di Colletta, alla presenza di Giacomo Gafono, inviato del comune di Savona, dichiarano che le terre che essi tengono in Scalette appartengono al comune di Savona, al quale hanno pagato e intendono continuare a pagare i relativi diritti, fatti salvi eventuali divieti del castellano di Quiliano e del comune di Genova.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CXIII r.

I nn. 260-266 sono redatti in copia autentica (cfr. n. 266) con un formulario sostanzialmente identico. Ne riferiamo quindi qui di seguito, dopo il testo del n. 260, solo gli elementi essenziali (n. del doc., posizione nel registro, data cronica e topica, nomi degli attori, nomi dei testimoni) in forma schematica.

Originale del n. 262 [A], ASS, *Pergamene*, I, 116. Edizione: *Pergamene*, n. 197. Regesto: Noberasco¹, p. 58.

Instrumentum denuntiationis facte occasione Scaletarum.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducesimo sexagesimo quarto, indictione septima, die mercurii xxx iulii. Cum Iacobus Gaffonus missus esset a comuni Saone ad nemus Scaletarum dicti comunis Saone ad denunciandum hominibus Quiliani qui tenent terras et possessiones dicti comunis in Scaletis quod deberent ei dare, nomine ipsius comunis, drictum dicti comunis et predictam denunciationem fecisset dictus Iacobus, nomine dicti comunis, Arnaldo de Colleta et Squaturno de Colleta et Margaliono de Colleta, responderunt, dixerunt et confessi fuerunt predicti Arnaldus, Squaturnus et Margalionus, in presentia dicti Iacobi, recipientis dictam confessionem nomine dicti comunis, quod ipsi et quilibet eorum terras quas tenent in Scaletis tenent nomine comunis Saone et quod ipsas terras, nomine ipsius comunis, tenuerunt per illud tempus quo ipsas tenuerunt et quod pro ipsis tenentur dare et solvere drictum dicto comuni et quod ipsum drictum dicto comuni solverunt omni anno ab eo tempore citra quo ipsas terras tenuerunt a comuni predicto et quod ipsum drictum dare et solvere volunt et solve<n>t dicto comuni si non prohibebitur eis a castellano Quiliani et a comuni Ianue. Actum

in Scaletis. Testes Arnerius de Palatio, Vivaldus Pelatus, Feniculus de Viarasca et Enricus Carretus.

(S. T.) Ego Ansaldus de Cruceferrea, sacri imperii notarius, rogatus interfui et scripsi.

- 261 c. cxliii r. - 1264, iulii xxx
in Scaletis Vassalino de Colleta, Iacobino Arnerius de Palatio, Vivaldus
Piperate Peletus, Feniculus de Viarasca,
Enricus Carretus
- 262 c. cxliii v. - 1264, iulii xxx
in Scaletis Andree Folcho de Cervario, Arnerius de Palatio, Vivaldus
Guillelmo Spinacio de Cervario, Peletus, Feniculus de Viarasca,
filio Calandrie de Cervario, Enricus Carretus
Dalfino de Cervario, An-
saldo Gronio
- 263 c. cxliii v. - 1264, iulii xxx
in Scaletis Boçe et Moro de Pomo Arnerius de Palatio, Vivaldus
Peletus, Feniculus de Viarasca,
Enricus Carretus
- 264 c. cxv r. - 1264, iulii xxx
in Scaletis Bonoiohanni Fiono, Aymerico Arnerius de Palatio, Vivaldus
de Cervario Peletus, Feniculus de Viarasca,
Enricus Carretus
- 265 c. cxv r. - 1264, iulii xxx
in Colleta Iacobo de Revello de ***, Sal- Nicola Berrus, Vivaldus de Po-
veto de Colleta, Raymundo de mo, Andreas Borellus
Colleta, Iacobo Buragio, Vival-
do de Colleta, Musso, filio
quondam Oberti de Colleta,
Maynfredo, filio Oberti Griffi
de Pomo
- 266 c. cxv v. - 1264, iulii xxx
in Colleta Salvino de Colleta, Vassalino Nicola Berrus, Vivaldus de Po-
de Colleta mo, Andreas Borellus

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, suprascripta septem instrumenta trascripsi et exemplavi ex instrumentis publicis scriptis manu Ansaldi de Cruceferrea, sacri imperii notarii, sicut in eis vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, literarum sententia in aliquo non mutata, et in formam publicam redegi, mandato et auctoritate domini Thomayni Malocelli, potestatis Saone, et domini Thome Lochi, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo cc^olxvi, indictione viiii, die xxvii aprilis, presentibus testibus Balduyno Mascono, Ansaldo Rubeo et Amedeo de Volta, notariis.

1265, luglio 29, Scalette

Gandolfo Trulla, nunzio del comune di Savona, attesta di avere ricevuto dal figlio di Ghilio de Cervario il drichtus relativo al foraggio raccolto sulle terre comunali di Scalette.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CXVI r. Per l'autentica v. n. 269.

Instrumentum de possessione Scaletarum.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die mercurii xxviii iulii, in presentia mei infrascripti notarii et testium infrascriptorum. Cum Gandulfus Trulla, nuncius communis Saone, esset in terra que appellatur^a Scalete ibique invenisset filium Ghilio de Cervario cum quadam quantitate blave a solo dicte terre separate et que ex dicta terra processerat, dictus nuncius pro dicto comuni et nomine ipsius comunis et ipsius comunis mandato accepit de dicta blava drichtum dicti comunis, dicto filio Ghilio presente et non contradicente. Actum in territorio Saone, loco ubi dicitur Scalete. Testes Vassallinus Elye de Roveasca et Obertus Michaelis de Viarasca.

(S. T.) Ego Iohannes de Murruella, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a *Segue espunto s*

1265, luglio 29, Scalette

Gandolfo Trulla, nunzio del comune di Savona, attesta di avere ricevuto da Vassallino Bonfiglio il drichtus relativo a un appezzamento posto nelle terre comunali di Scalette.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CXVI r. Per l'autentica v. n. 269.

Instrumentum eiusdem possessionis.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die mercurii vicesima nona iulii. Cum Gandulfus Trulla, nuncius comunis Saone, esset in terra que appellatur Scalete et requireret nomine dicti comunis a Vassallino Bonfilio quod ipse Vassallinus daret dicto nuncio, nomine dicti comunis, dictionem dicti comunis et conductionem de medietate unius campi sive terre laboratorie ipsius comunis positi sive posite in Scaletis quam ipse Vassallinus tenet pro ipso comuni, dictus Vassallinus dixit et respondit quod ipse Vassallinus dictum dictionem et conductionem de dicta medietate dicti campi sive terre dare volebat nuncio supradicto, nomine ipsius comunis. Et ipse Gandulfus, nomine et vice dicti comunis, de mandato et voluntate dicti Vassallini, dictum dictionem et conductionem accepit, predicto Vassallino (c. CXVI v.) presente et non contradicente de dicta medietate dicti campi sive terre quam pro dicto comuni tenet. Actum in territorio Saone, loco ubi dicitur Planum Scaletarum. Testes vocati et rogati Vassallinus Elye de Ro-veascha et Obertus de Michaele de Viarasca.

(S. T.) Ego Iohannes de Murruella, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

269

1265, luglio 31, Scalette

Gandolfo Trulla, nunzio del comune di Savona, attesta di avere ricevuto da Vivaldo Cocto de Cervario il dictionem relativo al foraggio raccolto sulle terre comunali di Scalette.

Copia autentica [B], Registro II, c. CXVI v. L'autentica si riferisce anche ai nn. 267, 268.

Instrumentum eiusdem possessionis.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die ultima iulii, in presentia mei infrascripti notarii et testium infrascriptorum. Cum Gandulfus Trulla, nuncius comunis Sao-

ne, esset in terra que appellatur Scalete ibique invenisset Vivaldum Coctum de Cervario cum quadam quantitate blave a solo dicte terre separate et que ex dicta terra processerat, dictus nuncius pro dicto comuni et nomine ipsius comunis et ipsius comunis mandato accepit de dicta blava drectum dicti comunis, dicto Vivaldo presente et non contradicente. Actum in posse Saone, loco ubi dicitur Scalete. Testes Obertus Guastellus de Altari, Iacobus Bufferius de Altari, Ogerius Faverius de Dolliano et Vassallinus Elye de Roveasca.

(S. T.) Ego Iohannes de Murrueella, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, supradicta tria instrumenta transcripsi et exemplavi ex instrumentis publicis scriptis manu Iohannis de Murrueella, sacri palatii notarii, sicut in eis vidi et legi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, et in publicam formam redegei, mandato et auctoritate domini Thomaini Malocelli, potestatis Saone, et domini Thome Lochi, iudicis comunis Saone, anno Domini M^oCC^oLX^oVI, indictione VIII, die XXVII aprilis, presentibus testibus domino Nigro iudice, Ansaldo Rubeo et Amedeo de Volta, notariis.

270

1208, luglio 27, Vado

Guglielmo Spinola, console del comune di Genova, anche a nome degli altri consoli, pronuncia sentenza nelle questioni vertenti tra il comune di Savona, da una parte, e il marchese Enrico e il comune di Noli, dall'altra, in particolare per il porto di Vado.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CXVI v.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Regesto: *Pergamene*, n. 70.

Sententia lata inter Saonenses, ex una parte, et Naulenses, ex altera, occasione portus Vadi.

In nomine Domini amen. Nos Willelmus Spinula, pro nobis et sociis nostris Ianuensibus consulibus de comuni, Willelmo Embriaco, Ottonebono de Cruce, Willelmo Guercio, Montanario Aurie et Willelmo de Nigro, et eorum beneplacito et voluntate, de litibus et controversiis que inter vos marchionem Enricum et comune Nauli, ex una parte, et comune Saone, ex altera, vertebatur^a, et de quibus omnibus iuravistis stare in preceptis omnibus et mandatis nostris, et consules et | (c. cxvii r.) consiliatores Saone et Nauli, precipimus vobis marchioni Enrico et comuni Nauli, ex una parte, atque consulibus Saone, nomine ipsius, ex altera, sub debito iuramenti quo nobis tenemini de mandatis nostris et ordinationibus observandis et in pena mille marcharum argenti, ut hec adinvicem attendere, observare debeatis in integrum et contra non venire. In primis vobis marchioni^b Henrico et consulibus Nauli, Willelmo Bindel, Willelmo Coxie, et consiliatoribus, Aceprado, Spatianno, Iacopo Cagensal, Iacobo calafato, Ottonibello, Baldoino Marrucho, Caffaro Giraud, Enrico Cassitio, Sardo Pedato, Bonavie Vegio, Baldoyno de Poma, nomine ipsius comunis, precipimus et ordinamus vobis quod faciatis finem, remissionem et pactum de non petendo consulibus Saone, accipientibus nomine ipsius comunis, de toto eo quod habetis et possidetis in portu Vadi et ripa ipsius portus, concedentes atque liberam facultatem ipsi comuni Saone prestantes quod de cetero domum de Vado, de qua lis erat inter vos et comune Saone et que iam est incepta, levare et exaltare possint cum porticu et tecto, et quod in ipsa domo debeant introitum et exitum habere, sine contradictione vestra et omnium personarum pro vobis. Similiter precipimus et ordinamus vobis quod concedatis ipsis, nomine comunis Saone, ad habendum et tenendum atque utendum portum Vadi cum ripa ipsius portus, dando eis et remittendo silicet ut habeant et retineant quicquid iuris et rationis habent et possident predictus marchio et comune Nauli ullo modo ullave occasione, ut ex eo uti possint sicuti et ipsi^c poterant utiliter et directe, realiter et personaliter. Insuper precipimus et ordinamus vobis ut de cetero nullum novum usum vel dactam super Saonenses et homines eorum districtus imponatis vel imponere permittatis. Hanc vero concordiam et ordinationem facimus ita^d quod nullum preiudicium vel diminutionem in aliquo faciat comuni Ianue nec fieri possit in suo iure, commodo seu utilitate. Vobis autem consulibus Saone, Willelmo Grasso, Pelegrino Rubeo, Oberto Foldrato, Trucho et Arnaldo Ioute, et consiliatoribus, Willelmo Turturino, Baldo Vitio, Pelegrino Urse, Montanario

Guaschi, Amedeo Albertengo, Bonoiohanni Ioute, Willelmo Formice, Gandulfo Citaino, Bonoiohanni Naso, Petro Tebaldi, Bonavie de Rustico, Calvignano, Arnaldo Grenne, Bonoiohanni Soçopilo, Willelmo Foldrato et Lanfranco Iorie, nomine ipsius comunis, ordinamus et precipimus quod marchioni Enrico et comuni Nauli faciatis finem et remissionem et pactum de non petendo de toto eo quod habent et possident in castro Signi et in castro Nauli et eorum pertinentiis ullo modo pro compara domini Ottonis de Carreto. Similiter precipimus et ordinamus vobis ut concedatis predicto marchioni Enrico et comuni Nauli ad habendum et tenendum atque utendum contile suum sicut habent et hodie tenent in castro Signi et in Vado, salvo quod dictum est superius de domo et ripa et portus. Item precipimus et ordinamus vobis ut concedatis predictis hominibus de Naula^e, Finali, (c. CXVII v.) Piga et Pertice et de castellania Signi atque Ianue et districtu Ianue in portu Vadi et ripa cum lignis suis libere uti et portum facere et ligna similiter facere et mercationem de navibus et lignis et lignamine ad eorum utilitatem et de victualibus pro eorum usu donec ibi steterint sine aliqua dacita, ita quod salem ibi vendere non possint nec debeant nec ullam aliam mercationem facere nec etiam stratam aliquam vel cabellam seu hedifitium aliquod; ab aliis vero nullam dacitam accipere vel auferre possint nisi que consueta est et non amplius. Item precipimus et ordinamus vobis ne in ripa Vadi alteram domum vel fabricam faciatis, nisi illam specialiter que iam incepta est et de qua lis erat, et vobis concessum est per predictum marchionem et comune Nauli, preter porticum quem si vobis placuerit^f iuxta ipsam domum facere cum tecto ad planum possitis. Insuper precipimus et ordinamus vobis ut de cetero nullum novum usum vel dacitam super marchionem Enricum et comune Nauli vel super homines eorum imponatis vel imponere permittatis. Hanc vero concordiam et ordinationem facimus ita quod nullum preiudicium seu diminutionem in aliquo faciat comuni Ianue nec fieri possit in suo iure vel commodo seu utilitate. Et ita^g una pars alteri adinvicem fecit finem et refutationem atque pactum de non petendo, ut supra dictum est, de predictis omnibus attendere et observare sub stipulatione interposita et sub pena mille marcharum argenti. Actum prope ecclesiam Sancti Iohannis de Vado. Testes Willelmus Maçonus, Belmustus Lercarius, Obertus Spinula, Lanfranchus Rubeus, Nicolaus Aurie, Otto Pulpus et Enricus Embronus. Anno dominice nativitatis millesimo ducentesimo octavo, indictione decima, vigesimo septimo die iulii, circa vespervas.

(S. T.) Ego Hugo, Willelmi de Salario filius, notarius, de mandato domini Rambertini Guidonis de Bovarello, Ianuensis potestasis, millesimo ducentesimo nono decimo, indictione sexta, sexto decimo die augusti, hanc cartam et sententiam extrasi de cartulario Marchisii scribe et exemplificavi, nichil addito vel dempto, et in publicam formam redegei.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, supradictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Hugonis, Willelmi de Salario filii, notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, et in formam publicam redegei, mandato et auctoritate domini Thomayni Malocelli, potestatis Saone, et domini Thome Lochi, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo sexto, indictione nona, die xxvii aprilis, presentibus testibus domino Nigro iudice, Balduyno (c. cxviii r.) Mascono, Ansaldo Rubeo et Amedeo de Volta, notariis.

^a vertebatur: così B ^b segue espunto oni ^c segue espunto possint
^d segue espunto u ^e Naula: così B ^f segue espunto a ^g segue espunto d

271

1225, agosto 24, Vado

Percivalle Doria, podestà di Savona e gli estimatori del comune, Ugo fornarius e Vivaldo di Pietro di Bulgaro, procedono all'accertamento delle proprietà del comune di Savona nell'area portuale di Vado e ne delimitano i confini.

Copia autentica [B], Registro II, c. CXVIII r.

Edizione parziale (da « a fossato Gaiardonum » a « comunis Saone usque in mare »): Bruno, *Della giurisdizione*, p. 131.

Regesto: Poggi¹, p. 355; *Pergamene*, n. 123.

Instrumentum de terra et de terminis Vadi.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo vicesimo quinto, indictione tertia decima, die vicesimo quarto augusti. In presentia testium infrascriptorum, inventa fuit per dominum Percivalem Aurie, potestatem Saone, et per extimatores comunis Saone, silicet Ugonem fornarium et Vivaldum de Petro de Bulgaro, terra comunis Saone que est apud portum Vadi esse in hac forma, scilicet a fossato Gaiardorum versus caput Vadi, sicuti respicit terminus positus in ipso fossato, qui distat a mare per trabucos viginti, et terminus qui est ultra quercum usque ad grugnum superiorem Muçarelli, qui est desuper muracia, que est penes quercum dictam, et a predicto fossato usque ad dictum grugnum sunt termini tres; et sicuti incidit ille grugnus usque ad gropum, in quo est crux sculpta, et ab ipso grugno usque ad dictum gropum est terminus unus; et sicuti incidit crux illa usque ad terminum qui est in fossato iuxta cannetum retro dommum Vadi, qui terminus distat a mare per trabuchos viginti, et ab ipsa cruce usque ad dictum terminum sunt termini quattuor cum ipso termino dicto; et sicuti incidit terminus ille dictus usque ad terminum positum desuper ecclesia Sancti Nicholai; et sicuti incidit terminus ille desuper ecclesia usque ad terminum positum super ripam fossati quod est in capite Vadi; et sicuti incidit terminus ille qui est supra dictam ripam usque ad terminum positum ultra Erçinum et respiciente ipso Erçino, sicuti incidit terminus ille usque ad senterium quod est in monte dicti capitis Vadi. Ab ipsis terminis versus mare invenerunt totum esse comunis Saone usque in mare. Actum in dicta terra. Testes dictus potestas et dicti extimatores, Arnaldus camparius, Raymundus de Rustio et Guillelmus Turturinus.

(S. T.) Ego Iacobus de Candiria, notarius sacri palatii, interfui et rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, supradictum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Iacobi de Candiria, notarii sacri palatii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, sententia literarum in aliquo non mutata, et in formam publicam redegei, mandato et auctoritate domini Thomaini Malocelli, potestatis Saone, et domini Thome Lochi, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo LXVI, indictione nona, die XXVII aprilis, presentibus testibus domino Nigro iudice, Balduyno Mascono, Ansaldo Rubeo et Amedeo de Volta, notariis.

1265, ottobre 21, Asti

Il comune di Asti esenta i cittadini savonesi dall'imposizione di un nuovo pedaggio.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta *de libro consiliorum* del comune di Asti, *Registro II*, c. CXVIII v.

Instrumentum qualiter homines Saone sunt absoluti de pedagio a comuni Astensi.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava^a, die iovis xxii mensis octubris. Presentia testium infrascriptorum, dominus Grecus de Bonate, iudex et vicarius domini Anselmi de Rivola, potestatis Astensis, precepit michi Georgio Rastello, notario infrascripto a parte publica, quatinus ad postulationem domini Iacobi de Rivarolio, ambaxatoris Savone, nomine et vice ipsius comunis Savone, facerem instrumentum de infrascripta reformatione consilii, scripta in libro consiliorum comunis Astensis, ut vim, robur et formam publici instrumenti obtineat firmitatem. Tenor cuius talis est:

Eodem anno et indictione, die mercurii xxi mensis octobris, dominus Grecus de Bonate, iudex et vicarius supradictus, celebravit consilium utriusque Credentie et rectorum societatum per campanas et nuncios more solito super eo quod cum reformatum sit alias per consilium quod super facto Savone haberentur sapientes, et quod hoc quod ipsi sapientes ordinarerent in predicto pedagio Savone redduceretur ad consilium generale et quod id quod placeret consilio fieret in predictis, et cum ipsi sapientes fuerint in concordia quod aliquod pedagium non acciperetur pro comuni Astensi hominibus comunis Savone, nisi solummodo pedagium vetus et quod restituerentur eisdem hominibus Savone quedam pignora que erant eis ablata et denarios per pedagerios comunis Astensis, in reformatione cuius consilii placuit omnibus dicti consilii, nemine^a discrepante, super facto Savone quod hoc quod per sapientes habitos super dicto facto fuit firmatum in omnibus secundum quod ipsi sapientes ordinaverunt et fuerunt in concordia sit firmum. Actum Ast, ante domum Paniaciorum, in qua moratur dictus dominus potestas. Testes interfuerunt Guillelmus Iabotus, Petrus Fusnellus et Guillelmus de Ianua. Et ego Geor-

gius Rastellus, notarius palatinus, interfui et iussu dicti iudicis scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, superscriptum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Georgii Rastelli, notarii palatini, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto nisi forte littera vel sillaba, titulo seu puncto causa abbreviationis, sententia litterarum in aliquo non mutata, et in formam publicam redeggi, mandato et auctoritate domini Thomayni Malocelli, potestatis Saone, et domini Thome Lechi, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo sexto, indictione nona, die vicesima septima aprilis, presentibus testibus domino Nigro iudice, Balduino Mascono, Ansaldo Rubeo notario, et Amedeo de Volta notario.

^a *Segue espunto d*

273

1265, agosto 16, Genova

Guizzardo, giudice ed assessore del podestà di Genova, assolve il comune di Savona dalla denuncia presentata dagli uomini di Quiliano in materia di diritti sul bosco di Savona.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CXVIII r.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Sententia de nemore comunis Saone lata in Ianua inter comune Saone et homines Quiliani.

In nomine Summi Regis. Cum Vivaldus Gaçanus, syndicus comunis ac universitatis Quiliani, sicut de syndicatu predicti Vivaldi apparet per publicum instrumentum¹ factum per manum Rollandi Tauri notarii,

¹ Cfr. n. 274.

M^oCC^oLX^oV, indictione VII, die vigesima nona marcii, inter nonam et vespervas, nomine et vice comunitatis et universitatis hominum de Quiliano, se presentaverit coram nobis domino Guiçardo, iudice et assessore domini Alberti de Rivola, potestatis Ianue, conquerens de comuni et hominibus Sagone sive de sindaco dicti comunis et civitatis Sagone, atque dictus syndicus comunis Sagone se presentaverit coram nobis cum instrumento² sui sindicatus facto per manum Ansaldi de Cruceferrea, sacri imperii notarii, anno Domini M^oCC^oLXV, indictione VIII, die dominica XXVI aprilis, pro defendendo dicto comuni et universitate civitatis Sagone, et memoratus syndicus obtulerit Ottaviano Iolte, sindaco Sagone, libellum cuius tenor talis est:

Vivaldus Gaçanus, syndicus comunis ac universitatis hominum Quiliani, proponit coram vobis domino iudice potestatis quod homines Quiliani ius habent pascandi, boscandi, seminandi et laborandi in nemore infrascripto et ibi pascari, boscari et seminare et laborare consuerunt per tantum tempus cuius contrarii memoria non extat atque ius pascui seu erbatici et boscatici et seminandi in dicto nemore habent et in possessione seu quasi possessionis dicti iuris sunt et fuerunt per tantum tempus cuius contrarii memoria non extat, et dicto nemore pascendo, boscando, seminando et laborando usi fuerunt per tantum tempus cuius contrarii memoria non extat sine contradictione hominum sive comunis Sagone. Unde postulat dictus syndicus, nomine dicti comunis et universitatis hominum Quiliani, quatinus comune et homines Sagone seu syndicum ipsius comunis, nomine ipsius comunis, ipsi, dicto nomine, condempnetis ut dictos homines Quiliani non inquietent nec impediunt nec eis vim faciant quominus utantur dicto nemore pascendo, boscando, seminando, laborando, et pronuncietis et per sententiam declaretis comune et homines Quiliani habere ius pascandi^a, boscandi, seminandi et laborandi in dicto nemore et eis ius esse pascari, boscari, seminare et laborare in dicto nemore et ius pascui seu erbatici, boscari et seminandi dicti nemoris ad comune et homines Quiliani pertinere et comuni Sagone non esse ius prohibendi eis quominus dicto nemore utantur pascendo, boscando, seminando et laborando. Et predicta postulat dictus syndicus, nomine comunis et universitatis hominum Quiliani, non obstante contra-

² Cfr. n. 275.

dictione comunis Sagone seu eius sindici et omni iure quo uti potest. Nemus autem predictum est inter territorium marchionis de Carreto et territorium comunis Sagone, videlicet in medio dictorum territoriorum, cui nemori coheret superius iugum Altaris, inferius vallis de Ri de Cornario, ab alio boschus hominum de Albiçola.

Datoque sindico predicto Sagone termino deliberandi sive consulendi et respondendi ipsi libello, ad quem terminum ipse syndicus Sagone comparuit coram nobis paratus | (c. CXVIII v.) dicto sindico Quiliani respondere, ipse autem syndicus Quiliani, licet aliquando comparuerit coram nobis, procedere tamen non curavit, unde admonito dicto sindico Quiliani quod procederet super dicto libello contra syndicum Sagonensem et dato illi termino secundum tenorem capituli Ianue quod incipit: « Si quis lamentationem fecerit contra aliquem^b et reus voluerit ut causa finiatur, et actor fuerit presens, vocabo ipsum ut inde procedat, et si procedere noluerit reum absolvam », etc., quare, servata dicti capituli forma, visa dicta lamentatione sive libello suprascripto, cum dictus syndicus Quiliani noluerit in ipsa causa procedere, predictum syndicum Sagonensem et per ipsum comune et universitatem hominum Sagone a dicto libello et a dicta propositione sive petitione absolvimus. Data Ianue, in palatio illorum de Auria ubi tenetur curia potestatis, M^oCC^o sexagesimo quinto, indictione VII, die XVI augusti, inter terciam et nonam. Testes Balduinus de Ioço notarius, Bonusvassallus de Domo et Lodisius Calvus de Porta notarius.

(S. T.) Ego Albertus de Casali notarius, de mandato predicti iudicis, scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, suprascriptum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Alberti de Casali notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, et in formam publicam redegì, mandato et auctoritate domini Thomaini Malocelli, potestatis Saone, et domini Thome Lochi, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo sexto, indictione nona, die XXVII aprilis, presentibus testibus domino Nigro iudice, Balduino Mascono, Ansaldo Rubeo et Amedeo de Volta, notariis.

^a *Segue espunto i* ^b *in B contra aliquem fecerit con segno di inversione.*

1265, marzo 29, Quiliano

Gli uomini di Quiliano rilasciano procura a Gandolfo Grifo di Pomo e a Vivaldo Gazano di Viarso per trattare la vertenza insorta col comune di Savona in merito ai diritti sul bosco di Savona.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CXVIII v.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Instrumentum sindicatus hominum Quilianiani, facti occasione nemoris communis Saone.

In ecclesia Sancti Laurentii de Quiliano, in publica contione more solito congregata coram domino Iohanne Boliachense, castellano castris Quilianiani pro comuni Ianue, et in eius presentia et testium infrascriptorum, nos^a Revellus de Cervali, Iohannes Lolius, Bonavia de Tribus Pontibus, Oddo de Viarso, Oddo Caçul, consiliarii Quilianiani, Sysmondus Scapinus, || Guillelmus Pugnetus, Iacobus Gallus, Enricus Garronus, Gandulfus Bognus, Guillelmus Bernardus, Baldus de Termino, Quilianetus de Pomo, || Gandulfus Grifus, Arnaldus Bencius, Cerratus de Quiliano, Ansaldus Caitus, Vivaldus Gaçanus, Guillia de Galexe, Audinus calegarius, | (c. cxx r.) Iohannes de Termino, Anselminus de Cervali, Revel de Roveasca, Iacobus de Termino, Aymericus de Cervali, Willelmus de Monte Groto, Enricus de Galexe, Iacobus Planus, Ansaldus Grugnus, Burgarus de Pomo, Raymundus Grifus, Pellerius de Quilianeto, Boninus Lupous, Iacobus Pallarinus, Maurus de Costa, Maynfredus Grifus, Gallus de Plano, Iohan de Monte Biloto, Ansaldus de Prino, Fenugius de Galexe, Nicola de Roveasca, Raynaldus de Quilianeto, Bertholinus de Roveasca, || Bonusiohannes Caytus, Segnorinus de Roveasca, Obertinus de Roveasca, Obertinus de Gallo, Baldinella de Galexe, Guillelmus Bellotus, Iohan Poteracius, Sismondus Caytus, Willelmus carafatus, Roncilus de Galexe, Raymundus Bencius, Bergondius de Galexe, Otto de Galexe, Vivaldus Clapucius, Iohan Spinacius, Willelmus Barleta, Iacobus Buregius, Iacobus Garilius, Raymondus de Colleta, Vivaldus de Pomo, Cavallus de Plano, Mussus de Colleta, Iacobus de Termino, || Andrinus Fulcho, Laurentius Serrengus, Barlanus de Roveasca, Iohan de Helia, Quiliane-

tus de Cepeto, Dalfinus de Cervali, Sysmondus Caçul, Margaionus, Manfredus de Garexe, Fenugius de Dodis, Iohan de Fatiga, Iacobus Petri de Plano, Girardus Pelanibius, Iacobus Marabotus, Ansaldus de Bulio, Ansaldus Bella Auris, Boninus de Laurentio, Vivaldus Pestumus, Dalfinus de Pomo, Willelmīnus de Galexe, Vivaldus de Solarolio, Oddo Vosus, Willelmus de Porco, Bonusfilius de Tribus Pontibus facimus, constituimus et creamus vos Gandulfum Grifum de Pomo et Vivaldum Gaçanum de Viarso, presentes et recipientes, nostros certos nuncios, actores, syndicos et procuratores ac etiam defensores, quemlibet vestrum in solidum ita quod prius occupantis negotium non sit melior conditio, ad omnes causas et questiones quas contra nos seu quemlibet nostrum vel quemlibet universitatis Quiliani seu hominum Quiliani movet seu movere sperat comune Saone seu universitas comunis eiusdem sive eius syndicus seu syndici nomine ipsius comunis vel aliqua alia persona universitatis predicti comunis nomine ipsius, occasione bestiarum captarum in nemore cuius occasione agi speratur inter comune Saone et homines Quiliani, quem dicunt homines Saone suum esse et nos diffitemur, occasione proprietatis et possessionis dicti nemoris, videlicet pascui seu herbatici, boscatici et consuetudinis seminandi in eo seu aliqua alia consuetudine nemoris eiusdem et occasione dacite seu tolte inopite in metrita vini de novo, dantes vobis et cuilibet vestrum in solidum, ita quod prius occupantis negocium non sit melior conditio, plenam et generalem amministrationem et potestatem ut possitis vel alter vestrum possit agere, opponere, excipere et replica|re, (c. cxx v.) transigere et pacisci, positiones et titulos facere et positionibus respondere, testes producere et reprobare, sententiam et^b sententias audire et appellare, si necesse fuerit, et demum omnia facere in predictis et circa predicta et occasione predictorum que veri et idonei procuratores et syndici facere possunt et potest et que nos et quilibet nostrum facere possemus et posset si presentes essemus et que merita causarum et negociorum exigunt et requirunt. Et promittimus nos et quilibet nostrum, nomine nostro et hominum universitatis dicti castri seu loci Quiliani et cuiuslibet dicte universitatis, tibi Rollando Tauro, notario infrascripto, stipulanti nomine et vice cuius vel quorum interest seu intererit, ratum et firmum habere et tenere quicquid per vos vel alterum vestrum in predictis et circa predicta et occasione predictorum factum fuerit et tractatum ac pariter ordinatum et contra non veniemus, sub ypotecha et obligatione omnium bonorum nostrorum habitorum et habendorum et dicti comunis Quiliani sive universi-

tatis hominum Quiliani. Et dictus castellanus in predictis suam si quam habet interponit auctoritatem ad approbandum et confirmandum omnia et singula supradicta. Actum in ecclesia predicta, millesimo cc^o sexagesimo quinto, indictione VII, die vigesima nona marci, inter nonam et^c vespervas. Testes Iacobus, filius quondam Sysmondi de Quiliano, Obertus Xavalinus, Enricus Coxia de Cruceferrea et Rubaldus de Maçascho.

(S. T.) Ego Rollandus Taurus notarius rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, superscriptum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Rollandi Tauri notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, et in formam publicam^d redegì, mandato et auctoritate domini Thomayni Malocelli, potestatis Saone, et domini Thome Lochi, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo sexto, indictione nona, die XXVII aprilis, presentibus testibus domino Nigro iudice, Balduyno Mascono, Ansaldo Rubeo et Amedeo de Volta, notariis.

^a I nomi che seguono sono disposti su tre colonne; due trattini verticali indicano la fine di ogni colonna ^b et: in soprilinea ^c segue espunto v
^d segue espunto formam

275

1265, aprile 26, Savona

Il comune di Savona rilascia procura a Ottaviano Iolta e al notaio Giacomo Testa per ottenere dal comune di Genova la revoca delle lettere relative al contrasto con gli uomini di Quiliano in merito ai diritti sul bosco di Savona.

Copia autentica [B], Registro II, c. CXX v.

Instrumentum sindicatus comunis Saone facti occasione nemoris.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, die dominica xxvi aprilis. Dominus Symon de Auria, potestas Saone, voluntate, consilio et consensu consiliariorum infrascripto-

rum comunis Saone, congregatorum more solito per cintragum et campanam, nec non et ipsi consiliarii, nomine et vice comunis Saone, fecerunt, constituerunt et ordinaverunt Ottavianum Ioltam et Iacobum Testam notarium syndicos, actores, | (c. cxxi r.) certos nuncios et procuratores comunis Saone ad retractandum et revocandum et retractari et revocari faciendum litteras missas a domino potestate Ianue, occasione nemoris Saone et occasione hominum Nauli, et ad defendendum comune Saone coram dicto domino potestate Ianue seu iudicibus suis, occasione predictarum litterarum missarum a dicto domino potestate, et ad denunciandum coram dicto domino potestate quod predictae litere sunt contra conventionem initam inter comune Ianue, ex una parte, et comune Saone, ex alia, et specialiter ad declinandum forum comunis Ianue super his in quibus dictum comune Saone velit conveniri sub aliquo magistratu comunis Ianue ab aliqua persona seu universitate aut collegio, et specialiter per homines Quiliani singulares vel homines ipsius universitatis, et ad defendendum comune et homines Saone ab omni petitione quam homines Quiliani, videlicet universitas Quiliani et quilibet singularis persona et specialiter Guillelmus Bernardus, quacumque de causa sive omni et qualibet occasione, velint facere contra comune et homines Saone et demum ad omnia alia et singula faciendum que in predictis et circa predicta fuerint facienda, promittentes michi notario infrascripto, stipulanti nomine cuius vel quorum intererit, habere et tenere firmum et ratum quicquid per predictos syndicos seu per aliquem ipsorum factum fuerit seu gestum in predictis^a seu circa predicta, sub obligatione omnium bonorum dicti comunis. Nomina autem consiliariorum sunt hec:^b Iacobus Linguabovis, Vivaldus Borriolius, Bonusiohannes Grecus, Astengus Templerellus, Iacobus Caminata, Maynfredus Bencius, magister Guillelmus Garocius, Marinus Romulus, Guillelmus de Ast draperius, Nicolosus Cavaçutus, Bertonus Corsus, iudex Niger, Guillelmus Rebicus, Scarlata, Bonusiohannes Sacus, Guillelmus Scafardus, || Salvus Foldratus, Gandulfus Caramellus, Nicolosus de Ardicione, Villanus de Villano, Saonus de Albingana, Vivaldus de Cruceferrea, Philypus Garosus, Rubaldus de Cruceferrea, Boschus tabernarius, Henricus Guercius, Saonus Revellus, Iacobus Arduynus, Baldoynus Masconus, Saonus de Alexandris, Ansaldus Curlaspedus, Nicola Garrada, || Richobaldus Buchaordei, Raymundus Buchaordei, Anselmus Vicius, Iacobus Caracapa, Iacobus speciarius, Guillelmus presbiter de Alex(andria), Ricardus de Ficu, Gandulfus Bava, Bonusiohannes Boxius, magister Iacobus Gaffonus, Rocha de Astengo, Pa-

schalís de Pisana, Otto Scorçutus, Henricus de Montecemulo, Bayamonte. Actum in capitulo^c, in hora tercię. Testes Petrus de Trucho, Ansaldus Rubeus notarius et Iohannes, cintragus comunis Saone.

(S. T.) Ego Ansaldus de Cruceferrea, sacri imperii notarius, rogatus interfui et scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, superscriptum instrumentum | (c. cxxi v.) transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Ansaldi de Cruceferrea, sacri imperii notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, et in publicam formam redegi, mandato et auctoritate domini Thomaini Malocelli, potestatis Saone, et domini Thome Lochi, iudicis comunis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo sexto, indictione nona, die vicesima septima aprilis, presentibus testibus domino Nigro iudice, Balduyno Mascono, Ansaldo Rubeo et Amedeo de Volta, notariis.

^a Segue espunto et ^b i nomi che seguono sono disposti su tre colonne;
due trattini verticali indicano la fine di ogni colonna ^c segue espunto Saone

276

1269, luglio 10-11, Pisa

Guido Scarso, podestà di Pisa, su richiesta del comune di Savona, in base alle decisioni dei consigli di Credenza, degli Anziani, Minore e dei Dodici del comune di Pisa, che confermano le immunità degli uomini di Savona, ordina di rilasciare tre cittadini savonesi detenuti nel castello di Cagliari e di restituire loro i beni sequestrati.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della cancelleria del comune di Pisa, *Registro II*, c. CXXI v.

La datazione è espressa secondo lo stile pisano dell'incarnazione.

Quod Saonenses sint immunes in civitate Pissarum.

In nomine Domini amen. Consilium serenissimum Credentie, Ancianorum Pisani populi, eorum consilii Minoris et Duodecim, a nobis Guidone Scarso, Pisanorum Dei gratia potestate, sub sacramento pe-

titum, « cum intellexeritis verba proposita coram nobis a Poncio Papalardo et Ricardo de Fico, ambaxiatoribus comunis Saone, petentibus pro parte ipsius comunis hominibus de Saona servari debere per comune Pisanum immunitatem in civitate Pisana et in castello castris de Kallari et nullam exactionem fieri preter solitum et fieri restitutionem bonorum ablatorum quibusdam de Saona, quos dicebant depredatos fuisse in mari ab armatoribus lignorum civitatis Pisane, et relaxari tres homines de Saona qui detinentur in carcere, in castello castris de Kallari, quid inde nobis placet et a nobis sit faciendum consulite », summa suprascripti consilii, partito inde facto a suprascripta potestate in maiori ecclesia, presente Leonardo, cancellario Pisani comunis, Iacobo de Montanino, scriba cancellarie, et Uguicione, notario Ancianorum, et Raynerio Luchese notario, est ut per potestatem summarie fiat plenitudo rationis hominibus de Saona de Pisanis omnibus contra quos ipsi homines de Saona agere voluerint de robbaria predicta et quod homines de Saona in civitate Pisana et castello castris de Kallari sint immunes et liberi ab omni exactione, doana et gabella, sicut retroactis temporibus fuerunt, et quod predicti carcerati libere relaxentur. Nomina quorum carceratorum sunt: Loysius filius Iani, Oregia et Vivaldus de Saona. Quod quidem consilium summatum fuit a suprascripta potestate, ut dictum est. Anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo, indictione duodecima, sexto idus iulii.

Iacobo Marcelli, Frederico de Massa, castellanis castelli castris, preceptum est a domino Guidone Scarso, Pisanorum potestate, sub sacramento et pena eius arbitrio auferenda, ut secundum formam suprascripti consilii relaxare debeant illos tres Saonenses qui detinentur in castello castris cum ibi fuerint et relaxari facere pristinae libertati. Actum Pisis, in domo Pisani comunis, presentibus domino Iacobo Villani et Cinecto de Guillo, testibus ad hec rogatis, dominice incarnationis anno millesimo ducentesimo septuagesimo, indictione duodecima, quinto idus iulii.

(S. T.) Ego Iacobus, filius quondam Bonaiuti notarii, imperatoria dignitate iudex ordinarius atque notarius et nunc scriba publicus cancellarie Pisani comunis, hec omnia ut in actis cancellarie inveni ita scripsi et firmavi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, suprascriptum instrumentum continens dictum consilium et preceptum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Iacobi, (c. cxxii r.) filii quondam Bonaiuti notarii, imperatoria dignitate iudicis

ordinarii atque notarii et tunc scribe publici cancellarie Pisani comunis, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, et in publicam formam redegi, mandato et auctoritate domini Abrayni Pelavicini, potestatis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo tercio, indictione prima, die decima octubris, presentibus testibus domino Palmerio Mignardo, iudice comunis Saone, Ogerio Beliamo notario, Raymundo Sinistrario et Valentino barrillario. Qui potestas, ex parte publica, laudavit, statuit et decrevit quod omnia ea et singula que in presenti instrumento transcripto continentur eandem vim et firmitatem obtineant quemadmodum originale et autenticum.

277

1272, novembre 18, Pisa

Pietro Furlani di Bologna, podestà di Pisa, ordina a Bonaccorso de Seta di Kinzica di restituire ai Savonesi quanto indebitamente esatto per diritti del molo sulla nave di Guglielmo Lodola.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della cancelleria del comune di Pisa, *Registro II*, c. CXXXII r. Per l'autentica v. n. 281.

La datazione è espressa secondo lo stile pisano dell'incarnazione.

V. anche i nn. 278-281.

In nomine Domini amen. Bonacurso de Seta de Kinch(ica) preceptum est a domino Petro Furlani de Bononia, secunda vice Pisanorum potestate, sub pena librarum quinquaginta denariorum Pisanorum, ut antequam moveat pedes reddat et restituat aut reddi vel restitui faciat hominibus de Saona omnes denarios quos eis abstulit vel auferri fecit occasione modi de precio cuiusdam navis Guillelmi Lodole de Saona. Factum est hoc preceptum in palatio potestatis predictae, presentibus Guidone Sampante et domino Petro de Balneo iudice, testibus, dominice incarnationis anno millesimo ducentesimo septuagesimo tercio, indictione prima, XIII° kalendas decembris.

1272, novembre 21, <Pisa>

Pietro Furlani di Bologna, podestà di Pisa, ordina ai capitani della degazia di non imporre ai cittadini di Savona nuove gabelle oltre quelle alle quali erano assoggettati i cittadini di Pisa.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della cancelleria del comune di Pisa, *Registro II*, c. CXXXII r. Per l'autentica v. n. 281.

La datazione è espressa secondo lo stile pisano dell'incarnazione.

V. anche i nn. 277, 279-281.

Ubaldo bancherio, Duccio Pancie, capitaneis degathie, preceptum est, ex parte suprascripte potestatis, per Gaddum Cacciam, nuntium Pisarum, ad postulationem Guadagni Burdonis iudicis et Iacobi Teste notarii, ambaxatorum et sindicorum comunis Saone, nomine ipsius comunis et hominum Saone, sub pena librarum quingentarum denariorum Pisanorum ab eis et quolibet eorum tollenda, quatinus non tollant vel exigant aut tolli vel exigi faciant hominibus Saone et districtus aliquem drectum, datiam vel exactionem aliquam nisi ut consueverunt solvere antiquitus Pisani. Hec relatio facta est in via publica, ante domum que fuit Rainerii Magalocli, presentibus Andrea de Saccho et domino Alegro, iudice de Plumbino, testibus, M^oCC^oLXXIII, indictione prima, XI° kalendas decembris.

1272, novembre 21, <Pisa>

Pietro Furlani di Bologna, podestà di Pisa, ordina a Guido Sampante, capitano del molo, di non imporre ai cittadini di Savona nuove esazioni del molo oltre quelle alle quali erano assoggettati i cittadini di Pisa.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della cancelleria del comune di Pisa, *Registro II*, c. CXXXII r. Per l'autentica v. n. 281.

La datazione è espressa secondo lo stile pisano dell'incarnazione.

V. anche i nn. 277, 278, 280, 281.

Guidoni Sampanti, capitaneo modi ut dicitur, preceptum est pro se et sociis suis, ex parte suprascripte potestatis et ad suprascriptam penam, ad postulationem suprascriptorum Guadagni et Iacobi, ambaxiatorum et sindicorum comunis Saone, quatinus per se vel alios non tollat vel tolli faciat hominibus comunis Saone et districtus vel alicui eorum aliquam exactionem modi, nisi secundum quod Pisani solvere consueverunt antiquitus. Hec relatio facta est per suprascriptum nuntium, suprascripto die, loco et testibus.

280

1272, novembre 21, <Pisa>

Pietro Furlani di Bologna, podestà di Pisa, ordina ad Albertino Brulico, addetto alla riscossione della gabella della degazia, di non imporre ai cittadini di Savona alcuna gabella.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della cancelleria del comune di Pisa, *Registro II*, c. CXXXII r. Per l'autentica v. n. 281.

La datazione è espressa secondo lo stile pisano dell'incarnazione.

V. anche i nn. 277-279, 281.

Albertino Brulicho, soprastanti cabelle que exigitur apud degathiam, preceptum est, ex parte suprascripte potestatis, ad suprascriptam penam, ad postulationem suprascriptorum Guadagni et Iacobi, ambaxiatorum et sindicorum comunis Saone, quatinus non tollat vel tolli faciat hominibus comunis Saone et districtus vel alicui eorum aliquam cabellam vel exactionem aliquam. Hec relatio facta est per suprascriptum nuntium, eodem die, loco et testibus.

1272, novembre 27, Pisa

Pietro Furlani di Bologna, podestà di Pisa, ordina a Giovanni Iacobi de Momio, pesatori stateriorum ferri, di non imporre ai cittadini di Savona nuove gabelle oltre quelle alle quali erano assoggettati i cittadini di Pisa.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della cancelleria del comune di Pisa, *Registro II*, c. CXXII r. L'autentica si riferisce anche ai nn. 277-280.

La datazione è espressa secondo lo stile pisano dell'incarnazione.

Iohanni Iacobi de Momio, pesatori stateriorum ferri comunis Pisarum, ex parte suprascripte potestatis preceptum est, ad instantiam et postulationem suprascripti Iacobi Teste, ambaxiatoris et sindici comunis Saone, nomine dicti comunis et hominum Saone, sub pena librarum quingentarum denariorum Pisanorum, quatinus non tollat (c. CXXII v.) nec tolli faciat alicui persone de Saona vel districtu aliquem dirictum, exactionem seu datium occasione ipsarum stateriarum, nisi secundum quod Pisani consueverunt solvere antiquitus. Hec relatio facta est in platea comunis, presentibus Richobono de Saona, filio Guillelmi presbiteri, et Iohanne, nuntio comunis, testibus, M^oCC^oLXXIII, indictione prima, v kalendas decembris.

(S. T.) Ego Carboncinus, dictus Ballella, Guidonis Ballelle notarii filii, imperialis aule iudicis ordinarii atque notarii et cancellarie comunis Pisarum comunis scribe publicus, predicta omnia ^a ut in actis cancellarie Pisarum comunis continetur ita in publicam formam redegi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, suprascripta quinque mandata transcripsi et exemplavi ex instrumentis publicis scriptis manu Carboncini, dicti Ballelle, Guidonis Ballelle notarii filii, imperialis aule iudicis ordinarii atque notarii et cancellarie comunis Pisarum scribe publici, sicut in eis vidi et legi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, et in formam publicam redegi, mandato et auctoritate domini Abraini Pelavicini, potestatis Saone, et domini Palmerii Mignardi, iudicis comunis Saone, anno Domini

millesimo CC^oLXXIII, indictione prima, die XXII iunii, presentibus testibus Arnaldo Ricio, Ogerio de Niella, Nadali Rocha, civibus Saone, et pluribus aliis. Qui potestas et iudex ex parte publica iusserunt et ordinauerunt quod omnia ea et singula que in presenti instrumento transcripto continentur eandem vim et firmitatem obtineant quemadmodum originale et autenticum.

^a *Segue espunto ut*

282

1272, agosto 5, Genova

Martino Gambaldo, a nome del comune di Genova, rilascia quietanza di 643 lire e 10 soldi di genovini al comune di Savona per la fornitura di 500 mine di grano.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CXXII v.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Instrumentum quitacionis pro certa quantitate grani habiti pro comune Saone a comuni Ianue.

In nomine Domini amen. Ego Martinus Gambaldus, nomine meo et sociorum et per me et ipsos socios, nomine et vice comunis Ianue, confiteor vobis Iacobo de Quiliano et Iacobo Fulcherio, ambaxatoribus et nunciis comunis Saone, me habuisse et recepisse, nomine et vice dicti^a comunis Ianue, a vobis, solventibus nomine et vice dicti comunis Saone, libras sexcentas quadraginta tres et soldos decem ianuinorum, que processerunt ex precio sive infra solutionem precii illarum minarum quingentarum grani que transmise fuerunt de grano comunis Ianue iam dicti per me, nomine et vice ipsius comunis Ianue sive per ipsum comune, Saone, et dictam pecuniam confiteor me dicto nomine habuisse et recepisse a vobis, solventibus nomine et vice dicti comunis Saone, in hunc modum, videlicet quod solvisti in una parte Guillelmo Grillo libras quingentas et Manuelli bancherio libras centum quadraginta tres et soldos

decem in alia parte, abrenuntians exceptioni dicto nomine non numerate (non numerate) pecunie et recepte in modum et formam predictam, doli in factum, conditioni sine causa et omni iuri. Unde promitto et convenio vobis, recipientibus pro vobis et nomine et vice dicti comunis Saone, quod de dictis libris sexcentis quadraginta tres et soldis decem sive de aliqua parte ipsarum vel occasione earum nulla contra vos vel aliquem vestrum sive dictum comune Saone per me sive per aliquem socium meum aut per dictum comune Ianue de cetero fiet questio vel actio movebitur, set faciam et curabo sic quod socii mei et dictum comune predictam solutionem et omnia et singula supradicta ratam et firmam et rata et firma habebunt et tenebunt et in nullo contravenient. Alioquin penam dupli de quanto contrafieret vobis stipulantibus promitto, ratis manentibus supradictis, et proinde obligo vobis pignori omnia bona mea. Actum Ianue, in palatio comunis de Mari. Testes vocati et rogati Iohannes de Solario notarius, Georgius de Michaele et Guibertus de Nervio notarius. Anno dominice nativitatis M^oCC^oLXX^oII^o, indictione XIII, die v augusti, post vespas.

(S. T.) Ego Nicolaus Framba, notarius sacri imperii, rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, suprascriptum instrumentum transcripsi et exemplavi ex instrumento publico scripto manu Nicholai Frambe notarii, sicut in eo vidi et legi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, et in publicam formam redegei, mandato et auctoritate domini Palmerii Mignardi, iudicis comunis Saone, anno Domini M^oCC^oLXX^oIII, indictione prima, die XII octubris, presentibus testibus Ansaldo Rubeo, Petro de Trucho et Ogerio Beliamo, notariis.

^a dicti: *in soprilinea.*

(c. CXXIII r.) INSTRUMENTA TERRARUM DE FOSSATIS CIVITATIS SAONE

Tempore domini Guillelmi de Camilla, honorabilis potestatis Saone, instrumenta terrarum fossatorum civitatis Saone, emptarum per comune Saone, facta manu Guillelmi de Tebaldo notarii ut infra.

1272, settembre 25, Savona

Arnaldo Ricio, procuratore di Giacomino Bomolio, vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Pexinum, per la somma di 37 lire e 11 denari di genovini, e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 24 soldi di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXIII r.

Dei documenti che seguono (nn. 284-306, 310), che ricalcano sostanzialmente lo stesso schema, si riproducono solo gli elementi essenziali, con rinvio al formulario del presente.

✠ Anno Domini M^oCC^oLXXII^o, indictione xv^a, die dominica xxv septenbris. Arnaldus Ricius, procurator et certus nuncius ad infrascriptam vendicionem faciendam Iacobini Bomolii, ut de ipsa procuracione constat per instrumentum inde scriptum manu Ansaldi Rubei notarii, hoc eodem anno et indictione, die vi^a iulii, nomine dicti Iacobini, vendidit, tradidit et cessit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, nomine ipsius communis, peciam unam terre positam in Saona, loco ubi dicitur Pexinum, cui coheret seu coherere consuevit a duabus partibus terra dicti Iacobini, ab alia Simonis Fulcherii et via et ab alia Dure, uxoris condam Nicole Cavaçuti, que terra est et esse debet per iustam mensuram tabule xviii et pedes vi et polices duo et ½, et que terra posita fuit per commune Saone in fossatis civitatis Saone et in viis ipsorum fossatorum, precio finito librarum triginta septem et denariorum vi ianuinorum, ad racionem pro qualibet tabula supradicta de libris duabus ianuinorum. Item vendidit, tradidit et cessit dictus Arnaldus dicto nomine ipsi sindici^a, nomine communis Saone, canellas duas muri qui erat in ipsa terra, precio soldorum xxiiii ianuinorum, ad racionem de soldis xii pro canella muri. De quo precio toto supradicto vocavit se quietum et solutum, renuntians exceptioni non numerate et non recepte peccunie et precii non soluti. Et que peccunia est de pecunia communis Saone, tali modo quod dictam terram et dictum murum dictus sindicus sive commune Saone habeat, teneat et quiete possideat in perpetuum, sine contradictione dicti Iacobini sive alterius persone pro eo. De qua terra et muro fuit confessus dictus Arnaldus, procuratorio

nomine prefati Iacobini, se dicto sindici^a, nomine dicti communis, dominium et possessionem corporalem dedisse et tradidisse, nichil inde in se retento, constituendo se possidere nomine communis Saone donec possederit. Quam terram et murum una cum ingressu et exitu suo promisit et convenit dictus Arnaldus, procuratorio nomine dicti Iacobini, dicto sindici^a stipulanti seu ipsi communi ab omni persona <de>fendere et auctoriçare, sub pena dupli de quanto dicta pecia terre et dictus murus nunc valent seu pro tempore valuerint, facta extimatione in consimili loco, ratis manentibus omnibus et singulis supradictis, et restituere omnes expensas, dampna et interesse dicto sindici^a sive ipsi communi que quasve commune Saone predictum sive aliqua persona pro eo faceret vel substineret pro defensione sive evictione dicte terre et muri, in causa et extra, credendo inde in solo verbo dicti sindici sive alterius persone, nomine dicti communis, sine testibus et sacramento, et pro his omnibus et singulis attendendis et observandis obligavit pignori ipsi communi omnia sua bona et dicti Iacobini habita et habenda, renuntians omni iuri et auxilio legum. Actum Saone, ante ecclesiam Sancti Petri. Testes Bofilius Lodola, Enricus Ioria et Iacobus Mayrana.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a sindici: così A, anche nei docc. seguenti.

284

1272, settembre 25, Savona

Enrico Ioria vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Pexinum, per la somma di 12 lire, 12 soldi e 1 denaro di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXIII r.

✠ Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die dominica xxv septenbris. Enricus Ioria vendidit, tradidit, cessit atque mandavit domino

Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, nomine ipsius communis, peciam unam terre positam in Saona, ad Pexinum, que terra est sive esse debet per iustam mensuram tabule quinque et pedes $\frac{1}{2}$, cui terre coheret sive coherere consuevit a duabus partibus terra dicti Enrici, ab alia Guillelmi Lodole et ab alia Bonifacii Bochaordei, que terra accepta fuit per commune Saone pro ponenda in fossatis civitatis Saone, et in viis ipsorum fossatorum, precio finito librarum duodecim et soldorum XII ianuinorum et denarii I, ad rationem de soldis quinquaginta pro tabula. De quo precio vocavit se quietum et solutum, renuntians . . .^a (c. CXXIII v.). Actum Saone, ante ecclesiam Sancti Petri. Testes Bofilius Lodola notarius, Iacobus Mayrana et Bonusiohannes Rebicus.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Per il formulario v. n. 283.

1272, settembre 25, Savona

Il prete Pastore Carasco vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Praeli, per la somma di 5 lire, 16 soldi e 8 denari di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXIII v.

✠ Anno Domini millesimo ducesimo LXXII°, indictione xv^a, die dominica xxv^a septenbris. Presbiter Pastor Carascus vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, nomine communis Saone, peciam unam terre quam habet in Saona, loco ubi dicitur Praeli, que est per iustam mensuram et esse debet tabule due et pedes undecim, cui coheret seu coherere consuevit ab una parte dicti presbiteri Pastoris, a duabus partibus Bernaldi Ricii et ab alia via, que pecia terre posita fuit per commune Saone in fossatis civitatis Saone et in viis ipsorum fossatorum, precio finito librarum quinque et soldorum XVI et denariorum VIII ianuinorum, ad rationem de soldis

quadraginta pro tabula. De quo precio vocavit se quietum et solutum, renuntians . . .^a Actum Saone, ante ecclesiam Sancti Petri. Testes Bofilius Lodola notarius et Dondus de Signo.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Per il formulario v. n. 283.

286

1272, settembre 25, Savona

Giacomo Mairana, a nome di Faciolo, Nicolino e Ingheto, figli ed eredi di Matteo Marengo giudice, vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Baola sive Praeli, per la somma di 14 lire e 15 soldi di genovini, e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 6 lire di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXIII v.

✠ Anno Domini millesimo cc^oLXXII^o, indictione xv^a, die dominica xxv^a septenbris. Iacobus Mayrana, nomine et vice Facioli et Nicolini et Ingheti, filiorum et heredum condam Mathey Marenchi iudicis, vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, nomine dicti communis, peciam unam terre quam habent dicti heredes in Saona, loco ubi dicitur Baola sive Praeli, que est et esse debet per iustam mensuram tabule VII et pedes IIII¹/₂, cui terre coheret sive coherere consuevit a tribus partibus via et ab alia terra dictorum heredum, que terra posita fuit per commune Saone in faciendis fossatis civitatis Saone et in viis dictorum fossatorum, precio finito librarum XIII et soldorum xv ianuinorum, ad rationem de soldis XL pro quaque tabula. Item vendidit, tradidit et cessit, nomine dictorum heredum, canellas quindecim muri qui erat in ipsa terra vendita, precio librarum VI ianuinorum ad rationem de soldis VIII pro qualibet canella muri predicti. De quo precio et precis predictis vocavit se quietum et solutum, renuntians . . .^a Preterea promisit se | (c. CXXIII r.) facturum

et curaturum quod dicti filii et heredes condam Mathei Marechi^b iudicis, dictam vendicionem habebunt ratam et firmam et nullo tempore contravenient, ipsi nec aliquis eorum, sub pena dupli de quanto ab eis vel ab aliquo eorum contrafactum foret sive actio moveretur et sub obligatione omnium bonorum suorum. Pro eo principaliter intercessit Durantus de Mayrana eius frater de omnibus et singulis supradictis, renuntians iuri de principali et omni iuri. Actum Saone, ante ecclesiam Sancti Petri. Testes Bofilius Lodola, Bonusvasallus Formica et Bergaminus murator.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a *Per il formulario v. n. 283* ^b *Marechi; così A.*

287

1272, settembre 25, Savona

Benencha Iana vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Pexinum, per la somma di 22 lire di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXIII r.

✠ Anno Domini M^oCC^oLXXII^o, indictione xv^a, die xxv septenbris. Benencha Iana vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, nomine et vice communis Saone, peciam unam terre quam habet in Saona, loco ubi dicitur Pexinum, que est per iustam mensuram et esse debent tabule xi, cui coheret seu coherere consuevit ab una parte iardinum Sachorum, ab alia heredis Baldoini Buelli condam, ab alia via et ab alia dicte Benenche, que terra accepta fuit per commune Saone pro faciendis fossatis civitatis Saone et viis ipsorum fossatorum, precio finito librarum viginti duarum ianuinorum, ad rationem de libris duabus pro qualibet tabula. De quo precio vocavit se quietam et solutam, renuntians . . .^a Et fuit confessa dicta mulier se dictam terram ter fecisse preconizari per civitatem Saone a

cintrago communis Saone, et fecisse scribi in cartulario communis Saone, secundum formam capituli civitatis Saone, faciendo omnia et singula supradicta consilio et consensu testium infrascriptorum, quos ad hoc propinquos et consiliarios appellavit. Actum Saone, in domo Iohannis Lodole, quam inhabitabat dicta Benencha. Testes interfuerunt presbiter Pastor de Viarasca, Enricus Caravellus et Bofilius Lodola.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a *Per il formulario v. n. 283.*

288

1272, settembre 25, Savona

Matteo Buragio vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Foce, per la somma di 4 lire e 18 soldi di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXIII r.

✠ Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die dominica xxv septenbris, post nonam. Matheus Buragius vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino Iacobo Grulo iudici, sindaco communis Saone, nomine ipsius communis, peciolam unam terre pro fossatis faciendis civitatis Saone, que est et esse debet per iustam mensuram tabule due et pedes v et polices vii¹/₂, que terra posita est in Saona, loco ubi dicitur Fux, cui coheret a duabus partibus dicti Mathei, ab alia Iohanne Barbarie et ab alia Solleoni Scorçuti, precio finito librarum quatuor et soldorum xviii ianuinorum, ad racionem de soldis xl pro tabula. De quo precio vocavit se quietum et solutum, renuntians . . .^a Actum Saone, ante ecclesiam Sancti Petri. Testes Gandulfus Trulla, Bonusiohannes Belletus et Ansaldus Rubeus notarius.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a *Per il formulario v. n. 283.*

1272, settembre 25, Savona

Bergamino muratore vende al comune di Savona un muro posto sulla terra di Bonifacio Boccadorzo, fuori porta di Villano, per la somma di 10 lire, 9 soldi e 6 denari di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXIII v.

L'indicazione del mese riferita dal testo non concorda né con gli altri elementi della datazione (il 25 gennaio non cadeva di domenica) né con quella (settembre) riferita dagli altri documenti dello stesso tenore. Riteniamo pertanto di dover correggere la data in 25 settembre.

✠ Anno Domini M^oCC^oLXXII^o, indictione xv^a, die dominica xxv mensis ianuarii. Bergaminus murator vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, nomine dicti communis, canellas xv½ muri, qui murus erat edificatus in domibus dicti Bergamini, que erant super terra Bonifacii Bocaordei, ante portam Villani de foris, et qui murus fuit diruptus per commune Saone pro faciendis fossatis civitatis Saone, precio finito librarum x, soldorum VIII et denariorum VI ianuinorum, ad rationem de soldis xv pro cannella cannelle III½, et ad rationem de soldis XIII pro <cannella> canele XII. De quo precio et peccunia vocavit se quietum et solutum, renuntians . . . ^a Actum Saone, ante ecclesiam Sancti Petri. Testes Bonusvassallus Formica, Vasallus Brondus et Raymondus de Valcada.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Per il formulario v. n. 283.

1272, settembre 25, Savona

Raimondo di Valcalda vende al comune di Savona due muri posti sulla terra di Bonifacio Boccadorzo, fuori porta di Villano, per la somma di 9 lire di genovini, e un pavimento per la somma di 10 soldi di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXIII v.

Edizione parziale: Poggi², p. 67.

✠ Anno Domini millesimo CC^oLXXII, indictione xv^a, die dominica xxv septenbris. Raymondus de Valcada vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino Iacobo Grulo iudici, sindico communis Saone, nomine dicti communis, canellas muri maçachanorum tres et pedes IIII et canellas decem de muro matonorum, qui murus sive muri edificati erant in domibus dicti Raymondi que erant super terra Bonifacii Bochaordei, ante portam Villani de foris, et qui muri sive domus dirupti fuerunt per commune Saone pro faciendis fossatis civitatis Saone, precio finito librarum novem ianuinarum, ad rationem de soldis xv pro cannella muri maçachanorum et ad rationem de soldis XIII pro cannella muri matonorum. Item vendidit, tradidit et cessit dicto sindico, dicto nomine, quoddam batumum sive pavementum quod erat in ipsis domibus et quod fuit fractum sive diruptum dicta de causa, precio soldorum x ianuinarum. De quo precio, preciis et tota peccunia supradicta vocavit se quietum et solutum, renuntians . . .^a Actum Saone, ante ecclesiam Sancti Petri. Testes Enricus Papalardus, Vassallus Brondus et Bonusvassallus Formica. (S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Per il formulario v. n. 283.

291

1272, settembre 25, Savona

Vassallo Brondo, speciale, e Giovanna Iana, sua moglie, vendono al comune di Savona una terra in località Giardino, per la somma di 12 lire, 13 soldi e 7 denari di genovini, e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 2 lire di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXIII v.

✠ Anno Domini millesimo CC^oLXXII^o, indictione xv^a, die dominica xxv septenbris. Vasallus Brondus specarius et Iohanna Iana, eius uxor,

— 210 —

cum viro consenciente uxori, vendiderunt, tradiderunt et cesserunt domino Iacobo Grullo iudici, sindaco ^a communis Saone, peciam unam terre quam habent dicti iugales ad Iardinum, que est et esse debet per iustam mensuram tabule quatuor et pedes VII et polices VI, que terra fuit accepte ^b per commune Saone pro faciendis fossatis civitatis Saone et viis ipsorum, precio librarum XII et soldorum XIII et denariorum VII ianuinorum, ad rationem pro qualibet tabula de soldis LV ianuinorum. Item vendiderunt, tradiderunt et cesserunt dicto sindaco canellas quatuor muri, qui murus erat in dicta terra, cui terre coheret sive coherere consuevit ab una parte via, ab alia terra dictorum iugalium, ab alia Benenche Ialne et ab alia Nicolosi Sachi, precio librarum duarum ianuinorum, ad rationem de soldis X pro qualibet canella dicti muri. De quo precio terre supradicte et muri predicti vocaverunt se dicti iugales quietos et solutos, renuntiantes . . . ^c (c. CXXV r.) Et pro his omnibus et singulis attendendis et observandis, obligaverunt ei pignori omnia eorum bona habita et habenda, renuntiantes nove constitutioni de pluribus reis, alteri de fideiussoribus, epistule divi Adriani et fori privilegio et omni iuri; et dicta mulier, renuntians iuri ypothecarum, senatui consulto velleiano et legi iulie ^d, autentice « Si qua mulier proprio viro consenserit crediti instrumento » ¹ etc. et omni iuri, faciens hec omnia et singula supradicta consilio et consensu dicti viri sui et testium infrascriptorum, quos ad hoc propinquos et consiliarios suos appellavit, confitens dictam pecuniam quam habuit de dicta terra esse versam in suam utilitatem. Et fuit confessa dicta mulier dictam terram et ^e murum ter fecisse preconigiari per civitatem Saone secundum formam capituli civitatis Saone et fecisse scripsere in cartulario communis Saone. Actum Saone, ante ecclesiam Sancte Marie Magdalene. Testes presbiter Enricus, ecclesie Sancti Andree de Saona prepositus, Iacobus Ricardi de Ficu notarius et Erechus Regina.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a sindaco: *in soprалinea* ^b accepte: *così A* ^c per il formulario v. n. 283 ^d velleiano-iulie: *così ci sembra di poter interpretare alcuni segni di A, privi di abbreviazioni, che propriamente si leggono vel aleg (et leg ?) illi* ^e et: *corretto su per*

¹ C. 4.29.8 post.

1272, ottobre 7, Savona

Carenzona, moglie e procuratrice del marito Giacomo giudice, vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Foce, per la somma di 4 lire, 13 soldi e 4 denari di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXV r.

✠ Anno Domini millesimo ducentesimo lxxii^o, indictione xv^a, die veneris vii octubris. Carenzona, uxor Iacobi iudicis et procuratrix dicti Iacobi viri sui, ut de procuracione constat per instrumentum factum manu Vivaldi Delomede notarii, in millesimo cc^olxxi, indictione xiiii, die xxvii madii, suo et dicto nomine vendidit, tradidit et cessit dominis Iacobo Grullo iudici et Ogerio de Niela, sindicis communis Saone, nomine dicti communis, peciam unam terre sitam in Saona, ad Fucem, cui coheret seu coherere consuevit ab una dicte venditricis sive eius mariti, ab alia heredes Filipi Galosi condam et ab alia Nicolai de Sancto Matheo, que pecia terre est et esse debet per iustam mensuram tabule due et pedes quatuor, et que terra accepta fuit per commune Saone pro faciendis fossatis civitatis Saone, precio finito (finito) librarum quatuor et soldorum xiii et denariorum iiii ianuinorum, ad racionem pro qualibet tabula librarum duarum ianuinorum. De quo precio vocavit se quietam et solutam^a, renuntians...^b Et pro hiis omnibus et singulis attendendis et observandis, obligavit ipsis sindicis, nomine dicti communis, omnia bona sua et bona dicti viri sui habita et habenda, renuntians fori privilegio, iuri ypotecarum, senatui consulto Veleiano et omni iure^c, faciens dicta mulier omnia et singula supradicta consilio et consensu testium infrascriptorum, quos ad hoc propinquos et consiliarios suos appellavit. Et confessa fuit dicta Carenzona se dictam terram fecisse preconizari per civitatem Saone ter et scribi in ca<r>tulario communis Saone secundum formam capituli civitatis Saone. Insuper Petrus de Monacha, cognatus Carensone, et eius precibus et mandato, pro ea de omnibus et singulis predictis principaliter intercessit versus ipsos syndicos et promisit eis se facturum et curaturum quod dictus Iacobus iudex, eius cognatus, dictam vendicionem habeat

ratam et firmam et nullo tempore contraveniret, sub pena et obligatione omnium bonorum suorum, renuntians iuri de principali et omni iuri. Actum Saone, ante ecclesiam Sancti Petri. Testes Lafranchus Scorçutus, Iacobus de Nono, nuncius communis, et Iacobus Mayrana.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et prescripsi^d.

^a de quo - solutam: *in calce al documento con segno di richiamo* ^b per il formulario v. n. 283 ^c iure: *così A* ^d prescripsi: *così A.*

293

1272, ottobre 14, Savona

Rosa Spaeria, moglie di Arnaldo Vererio, col consenso del marito, vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Pexinum, per la somma di 12 lire e 10 soldi di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXV r.

✠ Anno Domini millesimo CC^oLXXII, indictione xv, die XIII octubris. Rosa Spaeria, uxor Arnaldi Vererii, presente et ei consenciente dicto viro suo, vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, peciam unam terre quam habet in Saona, ad Pexinum, cui terre coheret seu coherere consuevit ab una parte terra ecclesie Sancti Petri, ab alia terra Grechi Regine et a duabus partibus dicte Rose, que terra est et esse debet per iustam mensuram tabule sex et pedes tres, et que terra accepta fuit per commune Saone pro faciendis fossatis civitatis Saone, precio finito librarum duodecim et soldorum x ianuinarum ad rationem de libris duabus pro tabula. De quo precio vocavit se quietam et solutam, renuntians...^a (c. cxxv v.) Et pro his omnibus et singulis attendendis et observandis, obligavit ipsi sindaco pignori omnia sua bona habita et habenda, renunciando fori privilegio, iuri ypotecarum, senatui consulto Velagianiano et omni iuri. Et fuit confessa dicta mulier se ter dictam terram fecisse preconizari per civitatem Saone et scriptam esse in cartulario communis Saone, secundum capituli Saone formam, faciens omnia

et singula supradicta consilio et consensu dicti viri sui et testium infrascriptorum, quos ad hec propinquos et consiliarios suos appellavit. Actum Saone, in capitulo. Testes Ansaldus Rubeus notarius, Bofilius Lodola notarius et Bonusiohannes Rebicus.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Per il formulario v. n. 283.

294

1272, ottobre 14, Savona

Giacomo Galico vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Pexinum, per la somma di 12 soldi.

Originale [A], Registro II, c. CXXV v.

✠ Anno Domini millesimo cc^olxxii^o, indictione xv^a, die xiiii octubris. Iacobus Galico vendidit, tradidit et cessit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, peciolam unam terre quam habet in Saona, ad Pexinum, que est et esse debet per iustam mensuram pedes quatuor, cui coheret seu coherere consuevit a duabus partibus dicti Iacobi, ab alia terra ecclesie Sancti Petri et ab alie^a Rose Spaerie, et que terra posita fuit in faciendis fossatis civitatis Saone, precio soldorum duodecim ad rationem tabule de soldis xxxvi pro tabula. De quo precio vocavit se quietum et solutum, renuntians, etc. Quam peccuniam fuit confessus dictus syndicus esse de peccunia communis Saone, tali modo etc., dominium etc. Quam terram promisit ei defendere etc., sub pena dupli de quanto dicta terra nunc valet etc., et pro his omnibus et singulis observandis etc., renuntians omni ausilio legum. Actum Saone, in capitulo. Testes Ansaldus Rubeus notarius, Bofilius Lodola et Bonusiohannes Rebicus.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a ab alie: *così A.*

1272, ottobre 14, Savona

Enrico Caravello vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Praeli, per la somma di 13 lire, 13 soldi e 4 denari di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXV v.

✠ Anno Domini millesimo CC^oLXXII^o, indictione xv^a, die XIII octubris. Enricus Caravellus vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, nomine communis (communis) Saone, peciam unam terre quam habet in Saona, loco ubi dicitur Plaeli, que est et esse debet per iustam mensuram tabule sex et pedes x, cui coheret seu coherere consuevit ab una parte terra Gandulfi macellarii de Naulo, ab alia Bruni Layni et dicti Enrici, ab alia via et ab alia Vivaldi magistri de Berceçino, que terra posita fuit per commune Saone in faciendis fossatis civitatis Saone et viis ipsorum fossatorum, precio finito librarum tresdecim et soldorum tresdecim et denariorum IIII ianuinarum, ad rationem pro quaque tabula de libris duabus. De quo precio vocavit se quietum et solutum, renuntians...^a Actum Saone, in capitulo. Testes interfuerunt Ansaldus Rubens notarius, Bonusiohannes Rebicus et Petrus Caracapa.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Per il formulario v. n. 283.

1272, ottobre 21, Savona

Giovanni Scorzuto, a nome del fratello Sorleone, vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Praeri, per la somma di 4 lire e 6 soldi di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXV v.

✠ Anno Domini millesimo cc°LXXII°^o, indictione xv^a, die veneris XXI mensis octubris. Iohannes Scorçutus, nomine et vice Sorleoni Scorçuti fratris sui, vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino Ogerio de Niela, sindaco communis Saone, nomine communis Saone, peciam unam terre quam habet dictus Sorleonus in Saona, loco ubi dicitur Plaeri, que terra est et esse debet per iustam mensuram tabule et pes I et polices xv, et que posita fuit per commune Saone in faciendis fossatis civitatis Saone et in viis ipsorum fossatorum, cui terre coheret seu coherere consuevit ab una parte dicti Sorleoni, ab alia heredum condam Galosi draperii, ab alia via et ab alia Mathei Buragii, precio finito librarum quatuor et soldorum VI ianuinorum, ad rationem pro tabula de libris duabus. De quo precio vocavit se quietum et solutum, renuntians . . .^a (c. CXXVI r.) Insuper promisit se facturum et curaturum dictus Iohannes quod dictus Sorleonus, frater suus, dictam vendicionem habebit ratam et firmam et nullo tempore contraveniet, sub obligatione omnium bonorum suorum, renuntians privilegio fori et omni iuri. Et pro eo principaliter intercessit Bonusiohannes Rebicus, renuntians iuri de principali, qui promisit se facere et curare quod dictus Sorleonus aprovabit ut supra. Actum Saone, ante ecclesiam Sancti Petri. Testes Petrus Caracapa, Bonusiohannes Scalia et Petrus Foldratus. (S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Per il formulario v. n. 283.

297

1272, ottobre 25, Savona

Alasia di Mombasiglio vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Plaelis, per la somma di 2 lire, 13 soldi e 4 denari di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXVI r.

✠ Anno Domini millesimo cc^oLXXII, indictione xv^a, die martis xxv octubris. Alaxia de Monte Baxicio vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, nomine ipsius communis, peciam unam terre sitam in Saona, in Plaelis, que est et esse debet per iustam mensuram tabula una et pedes IIII, que terra fuit accepta per commune Saone pro faciendis fossatis civitatis Saone, cui terre coheret ab una parte via, a du<a>bus terre dicte Alaxie, ab alia Gandulfi macellarii de Naulo, precio finito librarum duarum et soldorum XIII et denariorum IIII ianuinorum, ad rationem de soldis LX pro tabula. De quo precio vocavit se quietam et solutam, renuntians . . .^a Et fuit confessa dicta mulier se ter dictam terram fecisse preconizari per civitatem Saone et scriptam esse in cartulario communis Saone, ffaciens queque et singula supradicta consilio et consensu testium infrascriptorum, quos ad hoc propinquos et consiliarios suos appellavit. Actum Saone, ante ecclesiam Sancti Petri. Testes Gandulfus Trulla, Bonusiohannes Bellotus et Ansaldus Rubeus notarius.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Per il formulario v. n. 283.

298

1272, ottobre 27, Savona

Amedeo dalla Volta vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Giardino, per la somma di 2 lire e 10 soldi di genovini, e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 50 soldi di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXXVI r.

✠ Anno Domini millesimo cc^oLXXII, indictione xv^a, die iovis xxvii octubris. Amedeus de Volta vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, nomine communis Saone, peciolam unam terre positam in Saona, ad Iardinum,

que terra est et esse debet per iustam mensuram tabula una, et que accepta fuit per commune Saone pro faciendis fossatis civitatis Saone, cui terre coheret sive coherere consuevit ab una parte dicti Amedei, ab alia heredis Nicolosi Buserii, ab alia via et ab alia Guillelmi calafati, precio librarum duarum et decem soldorum ianuinorum, ad rationem de soldis L pro tabula. Item vendidit, tradidit et cessit dicto sindaco, nomine dicti communis, canellas quinque muri positas et existentes in dicta terra, precio soldorum quinquaginta ianuinorum ad rationem soldorum x pro canella. De quo precio et preciiis et peccunia supradicta, que est de peccunia communis Saone, vocavit se quietum et solutum, renuntians...^a Actum Saone, in capitulo. Testes Iohannes ferrarius de Terra Alba, Prumetus, nuncius communis, et Enricus Garonus de Quiliano.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Per il formulario v. n. 283.

1272, ottobre 31, Savona

Giacomo Spinaldo, a nome del genero Pellegrino Scorzuto, vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Foce, per la somma di 5 lire, 18 soldi e 4 denari di genovini e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 2 lire e 5 soldi di genovini; un'altra terra posta in Savona, in località Praelis, per la somma di 3 lire, 13 soldi e 4 denari di genovini e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 20 soldi di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXVI v.

✠ Anno Domini millesimo cc^oLXXII^o, indictione xv^a, die ultima octubris. Iacobus Spinaldus, nomine et vice Pellegrini Scorçuti, generis^a sui absentis, vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino

Ogerio de Niela, sindaco communis Saone, nomine dicti communis, petiam unam terre dicti Pellegrini posita <m> in Saona, ad Fucem, que est et esse debet per iustam mensuram tabule due et pedes XI et polices VIII, cui coheret ab una parte Bernaldi Ricii, ab alia Iohanna Barbaria et a duabus partibus terra dicti Pellegrini, precio finito librarum v et soldorum XVIII et denariorum IIII ianuinarum, ad rationem librarum duarum pro tabula. Item vendidit, tradidit et cessit dicto sindaco, nomine dicti communis, canellas quatuor et dimidiam muri positi in terra supradicta, precio librarum duarum et soldorum v ianuinarum, ad rationem de soldis x pro canella. Item vendidit, tradidit et cessit dictus Iacobus, nomine dicti generis^a sui, dicto sindaco, nomine dicti communis Saone, aliam peciolam terre dicti Pellegrini positam in Saona, in Plaelis, que est et esse debet per iustam mensuram tabula una et pedes x, et que terre predictae posite fuerunt per commune Saone in faciendis fossatis civitatis Saone et in viis ipsorum fossatorum, cui terre coheret seu coherere consuevit ab una parte Bruni Layni de Berçeçino, ab alia via et a duabus partibus^b dicti Pellegrini Scorçuti, precio finito librarum trium et soldorum XIII et denariorum IIII ianuinarum, ad rationem librarum duarum pro tabula. Item vendidit, tradidit et cessit dicto sindaco, nomine dicti communis Saone, canellas duas muri positi in dicta terra, precio finito soldorum viginti ianuinarum, ad rationem soldorum x pro tabula. De quo omni precio supradicto vocavit se quietum et solutum, renuntians . . .^c Et pro his omnibus et singulis attendendis et observandis, obligavit ei pignori omnia sua bona habita et habenda, promittens se facturum et curaturum quod dictus Pellegrinus dictam venditionem habeat ratam et firmam et nullo tempore contraveniet, sub obligatione omnium bonorum suorum. Insuper Iacobus Caramellus, precibus et mandato dicti Iacobi, pro eo versus dictum sindicum, nomine communis Saone, de omnibus et singulis predictis se constituit proprium et principalem observatorem et se facere et curare quod dictus Pellegrinus observabit ut supra, renuntians iuri de principali et omni iuri. Actum Saone, in capitulo. Testes Iacobus Ricardi de Ficu notarius, Bofilius Lodola notarius, et Nicola Guillelmi de Victimilio notarius.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a generis: così A ^b segue espunto dicti ^c per il formulario v. n. 283.

1272, novembre 8, Savona

Nicoloso Sacco vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Giardino, per la somma di 17 lire, 15 soldi e 8 denari di genovini e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 22 lire e 5 soldi di genovini; cede inoltre ogni diritto sulle case diroccate in detta terra per la somma di 7 lire e 10 soldi di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXVI v.

✠ Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die VIII^a novenbris. Nicolosus Saccus vendidit, tradidit et cessit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, peciam unam terre quam habet in Saona, ad Iardinum, que est et esse debet per iustam mensuram tabule quinque et pedes XI et polices II½, que terra fuit accepta per commune Saone pro faciendis fossatis civitatis Saone, cui terre coheret seu coherere consuevit ab una parte via, ab alia Iohanne Iane, a duabus partibus dicti Nicolosi, precio librarum XVII et soldorum XV, denariorum VIII ianuinarum, ad rationem pro tabula de libris tribus ianuinarum. Item vendidit, tradidit et cessit dicto sindaco, nomine dicti communis, canellas triginta et pedem I muri positi in dicta terra, et qui murus edificatus erat in domibus dicti Nicolosi positus in dicta terra, diruptis propter facienda fossata civitatis Saone, precio finito dicti muri librarum viginti duarum et soldorum V ianuinarum, ad rationem de soldis XV pro canella, salvo quod canelle due et pedes V et polices VIII sunt ad rationem de soldis XII pro canella. Item vendidit, tradidit et cessit omne ius et omnem rationem ipsi sindaco, nomine dicti communis, quod petere posset dictus Nicolosus communi Saone, occasione magisterii sive edificii facti in dictis domibus diruptis, videlicet in illis que erant proprie dicti Nicolosi, precio librarum VII et soldorum X ianuinarum. De quo precio et preciiis et omni pecunia supradicta vocavit se quietum et solutum, renuntians . . .^a (c. CXXVII r.) Actum Saone, in capitulo. Testes Nicola Guillelmi de Victimilio notarius, Bonifacius, filius Raynaldi fornatarii condam, et Petrus Arnellus de Cellis.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Per il formulario v. n. 283.

301

1272, novembre 10, Savona

Nicoloso Sacco, a suo nome, per una metà, e, insieme alla sorella Alasina, in qualità di tutori del nipote Andriolo, per l'altra metà, vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Giardino, per la somma di 7 lire, 10 soldi e 10 denari di genovini, e un muro per la somma di 34 lire di genovini; cede inoltre ogni diritto sulle case diroccate in detta terra per la somma di 7 lire e 10 soldi di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXVII r.

✠ Anno Domini M^oCC^oLXX<II>, indictione xv^a, die x^a novenbris. Nicolosus Saccus, suo nomine pro medietate, et pro alia medietate idem Nicolosus et Alaxina Sacca, tutores Andrioli, filii dicte Alaxine et nepotis dicti Nicolosi, tutorio nomine dicti Andrioli pro medietate, vendiderunt, tradiderunt et cesserunt domino Ogerio de Niela, sindaco communis Saone, nomine communis Saone, peciam unam terre positam in Saona, ad Iardinum, que terra est et esse debet per iustam mensuram tabule due et pedes VI et polices II et que terra erat edificata in domibus ipsorum, ubi supra, que fuerunt dirupte per commune Saone pro faciendis fossatis civitatis Saone, et dicta terra posita fuit in ipsis fossatis et in viis ipsorum fossatorum, cui terre coheret a tribus partibus terra propria dicti Nicolosi et ab alia via, precio finito librarum septem et soldorum x et denariorum x ianuinorum, ad rationem pro tabula soldorum LX. Item vendiderunt, tradiderunt et cesserunt, suo nomine dictus Nicolosus pro medietate et tutorio nomine ipse et dicta Alaxina pro alia medietate, dicto sindaco, nomine dicti communis, canellas muri xxxv et pedes II, qui murus erat edificatus in dictis domibus, precio librarum triginta quatuor ianuinorum, ad rationem pro

qualibet canella soldorum xv. Item vendiderunt, tradiderunt et cesse-
runt dictus Nicolosus, suo nomine pro medietate et tutorio nomine dicti
Andrioli pro alia medietate ipse Nicolosus et dicta Alaxina, dicto sin-
dico, nomine dicti communis, omne ius et omnem rationem quod et
quam petere et exigere possent a dicto communi, occasione magisterii
et edificii facti in dictis domibus diruptis per commune Saone, precio
librarum septem et soldorum x ianuinorum. Et est summa tocius pec-
cunie predictae libre xxxviii. De quo omni precio et peccunia supra-
dicta, que est de peccunia communis Saone, vocaverunt sese quietos
et solutos, renuntiantes . . .^a Actum Saone, ante domum dicti Nico-
losi quam inh<ab>itabat. Testes Iacobus Ricardi de Ficu notarius,
Iohannes de Tebaldo et Nicolinus, filius Muse de Clario.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii nota-
rius, rogatus interfui et scripsi.

^a Per il formulario v. n. 283.

1272, novembre 11, Savona

*Alasia Scalia, per una metà, Nicoloso Sacco, a suo nome e in qua-
lità di tutore del nipote Andriolo, per una quarta parte, lo stesso Ni-
coloso insieme alla sorella Alasia, madre e tutrice di detto Andriolo,
per la rimanente quarta parte, vendono al comune di Savona una terra
con un pozzo posti in Savona, in località Foce, per la somma di 27
lire, 7 soldi e 6 denari di genovini, e un muro, posto sulla stessa ter-
ra, per la somma di 2 lire e 14 soldi di genovini.*

Originale [A], Registro II, c. CXXVII v.

✠ Anno Domini millesimo cc^olxxii^o, indictione xv^a, die xi no-
venbris. Alaxia Scalia, conscili<o> et consensu Boniiohannis Scalie
viri sui presentis, pro medietate, et Nicolosus Saccus, suo nomine pro
quarta et tutorio nomine Andrioli, nepotis sui, dictus Nicolosus Sac-
cus et Alaxia, mater dicti Andrioli et tutrix, pro alia quarta parte, ven-

diderunt, tradiderunt et cesserunt domino Ogerio de Niela, sindaco communis Saone, nomine dicti communis, peciam unam terre positam in Saona, ad Fucem, cum puteo posito super dicta terra, que terra est et esse debet per iustam mensuram * * * ^a, et que terra accepta fuit per commune Saone pro faciendis fossatis civitatis Saone, cui terre coheret ab una parte via, ab alia fundamentum muri civitatis Saone et a duabus partibus terra venditorum predictorum, precio finito librarum xxvii, soldorum vii, denariorum vi ianuinarum, ad rationem soldorum triginta ianuinarum pro ^b qualibet tabula, computato puteo predicto in dicto precio. Item vendiderunt et cesserunt dicto sindaco, secundum modum predictum, canellas muri quatuor et dimidiam, qui murus erat in dicta terra, precio librarum duarum et soldorum xiiii ianuinarum, ad rationem pro qualibet canella soldorum xii. De quo precio et omni pecunia supradicta vocaverunt se quietos et solutos ^c, renunciantes . . . ^d Et (et) pro hiis omnibus et singulis attendendis et observandis obligaverunt ei pignori omnia sua bona habita et habenda, renuntiantes dicte mulieres iuri ypotecarum, senatui consulto Velleiano et omni iuri, confitentes et dicentes dicte mulieres dictos terram, murum et puteum se ter preconizari fecisse per civitatem Saone et scribi in cartulario communis Saone, secundum formam capituli civitatis Saone. Actum Saone, ante domum dicti Nicolosi Sacchi, quam inhabitabat. Testes interfuerunt Iacobus Ricardi notarius, Raymo <n>-dinus Pelarorius, nuncius communis, Iohannes de Salecio murator et Iacobus Precalia.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Cm. 6 ^b segue depennato una ^c quietos et solutos: *corretto su quietum solutumque* ^d per il formulario v. n. 283.

1272, novembre 25, Savona

Giovanna Barbara, vedova di Balduino Mascono, vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Foce, per la somma di 3 lire di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXVII v.

✠ Anno Domini millesimo cc^oLXXII^o, indictione xv^a, die xxv novembris. Iohanna Barbaria, uxor condam Baldoyni Masconi, vendidit, tradidit, cessit atque mandavit domino Ogerio de Niela, sindaco communis Saone, nomine communis Saone, peciam unam terre positam in Saona, ad Fucem, que est et esse debet per iustam mensuram tabula una et dimidia, et que posita fuit in fossatis civitatis Saone per comune Saone, cui coheret ab una parte dicte Iohanne, ab alia Mathei Buragii, ab alia heredum condam Philippi Galosi, et ab alia Pellegrini Scorcuti, precio librarum trium ianuinarum, ad rationem pro tabula de libris duabus, de quo precio et peccunia supradicta, que est ex peccunia communis Saone, vocavit se quietam et solutam, renuntians...^a (c. CXXVIII r.) Et ffuit confessa dicta mulier se dictam terram ter fecisse preconizari per civitatem Saone et scriptam esse in cartulario communis Saone secundum formam capituli, ffaciens omnia et singula supradicta consilio et consensu Nicolosi Sachi generis^b sui et testium infra-scriptorum, quos ad hoc propinquos et consiliarios suos appellavit. Actum Saone, in domo dicti Nicolosi Sacchi. Testes dictus Nicolosus Saccus, Vivaldus Ceva, Bonusiohannes Rebicus et Guillelmus Servusdei.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a *Per il formulario v. n. 283*

^b generis: *così A.*

304

1272, novembre 25, Savona

Bernardo Ricio vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Foce, per la somma di 50 soldi di genovini, un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 50 soldi di genovini e un'altra terra nella stessa località per la somma di 9 lire, 17 soldi e 6 denari di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXVIII r.

✠ Anno Domini M^oCC^oLXXII^o, indictione xv^a, die xxv novenbris. Bernaldus Ricius vendidit, tradidit et cessit domino Ogerio de Nieala^a, sindico communis Saone, nomine communis Saone, peciam unam terre positam in Saona, ad Fucem, que est et esse debet per iustam mensuram tabula una et pedes III, cui terre coheret a duabus partibus via, ab alia Pellegrini Scorçuti et ab alia dicti Bernaldi, precio finito soldorum quinquaginta ianuinorum, ad rationem de soldis XL pro tabula. Item vendidit, tradidit et cessit dicto sindico, nomine dicti communis, canellas quinque muri positi in dicta terra, precio soldorum quinquaginta ianuinorum, ad rationem de soldis x pro canella. Item vendidit dictus Bernaldus, tradidit atque cessit dicto sindico, nomine communis Saone, aliam petiolam terre cum tercia parte exitus positi in ipsa terra, que est et esse debet per iustam mensuram tabule quatuor et pedes VII et polices XIII½, cui terre et exitui predictis coheret sive coherere consuevit ab una parte Bruni Layni, ab alia Pellegrini Scorçuti, ab alia heredum Sachagnini et ab alia dicti Bernaldi, precio librarum novem et soldorum XVII, denariorum VI, ad rationem pro qualibet tabula de libris duabus et pro exitu de soldis XI, denariis II. De quo omni precio supradicto et peccunia, que est ex peccunia communis Saone, vocavit se quietum et solutum, renuntians . . .^b Actum Saone, ante capitulum. Testes Nicolosus Saccus, Bonusi Johannes Rebicus et Guillelmus Rebicus. (S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Nieala: *cos?* A

^b *per il formulario v. n. 283.*

1272, dicembre 1, Savona

Simone Fulcherio vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Pexinum, per la somma di 4 lire, 11 soldi e 1 denaro di genovini, e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 3 lire e 4 soldi di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXVIII v.

✠ Anno Domini millesimo ducentesimo LXXII, indictione xv^a, die prima decenbris. Simon Fulcherius vendidit, tradidit, cessit atque mandavit domino Ogerio de Niela, sindaco communis Saone, nomine communis Saone, peciam unam terre positam in Saona, ad Pexinum, que est et esse debet per iustam mensuram tabule, pedes III et polices VI, que terra fuit et est accepta per commune Saone pro faciendis fossatis civitatis Saone, cui terre coheret sive coherere consuevit ab una parte dicti Simonis, ab alia via et ab alia terra Iacobini Borriolii, precio librarum quatuor et soldorum XI, denarii I ianuinorum, ad rationem pro tabula de soldis XI. Item vendidit, tradidit atque cessit dicto sindaco, nomine communis Saone, canellas quinque muri et pedes II positi in dicta terra, precio librarum trium et soldorum IIII ianuinorum, ad rationem de soldis XII pro canella muri. De quo precio predicto et omni pecunia supradicta, que est de pecunia communis Saone, vocavit se quietum et solutum, renuntians . . .^a Actum Saone, in capitulo. Testes Iacobus Bogia, Lafranchus Ioria et Bonusiohannes Rebicus.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a *Per il formulario v. n. 283.*

306

1272, dicembre 1, Savona

Areco Regina vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località Pexinum, per la somma di 13 lire, 14 soldi e 2 denari di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXVIII v.

✠ Anno Domini millesimo ducentesimo LXXII, indictione xv, die prima decenbris. Arechus Regina vendidit, tradidit et cessit atque mandavit domino Ogerio de Niela, sindaco communis Saone, nomine communis Saone, peciam unam terre positam in Saona, ad Pexinum, que est et esse debet per iustam mensuram tabule sex et pedes X et polices IIII½, que terra fuit posita per commune Saone in fossatis civitatis Saone et in viis ipsorum fossatorum, cui terre coheret sive coherere con-

suevit a duabus partibus dicti venditoris, ab alia heredis Baldoyni Buerii condam et ab alia Rose Spaerie, precio finito librarum tresdecim et soldorum XIII et denariorum II ianuinarum, ad rationem pro qualibet tabula de libris duabus. De quo precio et pecunia, que est de pecunia communis Saone, vocavit se quietum et solutum, renuntians . . .^a Actum Saone, in capitulo. Testes Simon Fulcherius, Ansaldus Rubeus et Rubaldus de Cruceferrea.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a *Per il formulario v. n. 283.*

307

1272, settembre 23, <Savona>

Bonfiglio Lodola, procuratore di Guglielmo, suo padre, vende . . .

Documento interrotto, *Registro II*, c. CXXVIII r.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo secundo, indictione quinta decima, die XXIII septenbris. Ego Bofilius Lodola notarius, filius et procurator Guillelmi Lodole, specialiter constitutus ad infrascriptam venditionem faciendam et ad omnia ea que circha ipsam venditionem necessaria sunt facienda, ut de ipsa procuracione constat per publicum instrumentum inde factum manu Vivaldi de Delomedeo notarii, in anno Domini M^oCC^oLXXII^o, indictione XV^a, die * * *^a, mensis augusti, procuratorio dicti patris mei ac pro eo

^a *Cm. 1.*

308

1275, luglio 3, Savona

Saono de Tebaldo vende al comune di Savona una terra e un muro posti in località Monticello per la somma di 48 soldi di genovini.

— 227 —

Originale [A], *Registro II*, c. CXXVIII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 118.

Regesto: Poggi², p. 73.

✠ In nomine Domini amen. Ego Saonus de Tebaldo vendo, cedo et trado tibi Dalfino Iolte, clavigero communis Saone, ementi nomine dicti communis, tabulas quatuor minus quartam partem unius tabule terre iacentis in Monticello, in qua terra factus est murus civitatis Saone, quibus coheret a qualibet parte terra dicti Saoni, precio finito soldorum quadraginta octo ianuinarum, quos a te, nomine dicti communis, habuisse confiteor, et de precio me a te bene quietum et solutum voco, renuntians exceptioni non numerate et non recepte pecunie. Quam terram tibi vendo, ut supra, cum omni suo iure, comodo et utilitate, exitu et ingressu et cum omnibus accessibus et pertinentiis suis, promittens tibi, nomine dicti communis, ipsam non subtrahere nec impedire, set pocius legitime ab omni persona defendere, expedire et auctorigare promitto. Alioquin penam dupli de quanto nunc valet dicta terra seu pro tempore valuerit et meliorata fuerit tibi, nomine dicti communis, dare spondeo, rata manente vendicione, et insuper tibi, nomine dicti communis, reficere promitto omnes expensas et avarias quas modo aliquo commune Saone faceret pro defensione et evictione ipsius, credito te inde in tuo solo verbo, sine testibus et iuramento. Unde et ad sic attendendum universa bona mea habita et habenda tibi pignori obligo, nomine dicti communis. Corporalem possessionem et dominium dicte terre, nichil in me retento, tibi, nomine dicti communis, tradidisse confiteor, et quamdiu tenuero constituendo me, nomine dicti communis, et precario possessorem. Actum Saone, in capitulo, anno Domini millesimo ducentesimo LXXV°, indictione tertia, die III iulii, inter nonam et vespas. Testes Benedictus Caminata et Bofilius Lodora notarius. (S. T.) Ego Ansaldus Rubeus, sacri imperii notarius, rogatus scripsi.

309

1274, agosto 29, Genova

Giovanni di Rovegno rilascia quietanza di 160 lire di genovini al comune di Savona per la fornitura di 200 mine di grano.

— 228 —

Originale [A], ASS, *Pergamene*, I, 164. Copia autentica [B], *Registro* II, c. CXXVIII v.; per l'autenticità di B cfr. ASS, *Pergamene*, I, 109.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Edizione: *Pergamene*, n. 226.

Registro: *Noberasco*¹, p. 71.

✠ Ego Iohannes de Rovegno confiteor tibi Guillelmo Garrade, civi Saone, me habuisse et recepisse^a a te, solvente nomine et vice communis Saone et nomine Guillelmi Belliame et Iacobi de Rivarolio, plenam et integram solucionem et satisfacionem de libris centum sexaginta ianuinarum, quas recipere debebam a dicto communi Saone precio minarum ducentarum frumenti quod predicti Guillelmus Beliamus et Iacobus de Rivarolio, tanquam syndici dicti communis, a me emisse et habuisse co<n>ffessi fuerunt, ut plenius continetur in carta inde facta manu Manuelis de Albara notarii, M^oCC^oLXXIII^o, die v^a iunii, et de quo debito predicti Guillelmus Beliamus et Iacobus de Rivarolio se obligaverunt eorum propriis nominibus versus me, ut in dicta carta plenius continetur, renuntians exceptioni non numerate peccunie, solucionis et satisfacionis non facte et omni iuri. Unde promitto et convenio tibi, dictis nominibus recipienti, nullam de cetero movere litem vel requisicionem facere per me vel aliam personam pro me seu habentem causam a me contra commune Saone sive contra predictos Guillelmum et Iacobum aut contra alterum eorum aut contra bona vel heredes eorum de predicto debito vel eius occasione sive de aliqua eius parte. Alioquin penam dupli eius de quanto et quociens contrafacerem vel contrafieret tibi stipulanti promito, ratis manentibus supradictis, pro qua pena et ad sic observandum omnia bona mea habita et habenda tibi pignori obligo et dictam cartam dicti debiti tibi tradidisse confiteor ad incidendum. Actum Ianue, iuxta domum qua habitat Rogerius de Bennama, M^oCC^oLXXIII^o, die xxviii^a augusti, inter nonam et vespervas, indictione prima. Testes Lambertus Auricula et Castellinus de Campeelo.

(S. T.) Ego Manuel de Albara de Bisanne, sacri imperii notarius, rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Petrus Caracapa, sacri imperii notarius, supradictum instrumentum vidi et legi et sicut in eo continebatur sic in isto novo exemplo transcripsi, auctenticavi et in publicam formam redegi, nichil in eo addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, man-

dato et auctoritate domini Enrici de Arençano iuris periti, potestatis civitatis Saone, M^oCC^oLXX^oVIII^o, indictione VII^a, die XVII madii, presentibus Salvino Bava notario et Iohanne Oberti ferrarii notario.

^a habuisse et recepisse: *in soprilinea*.

310

1273, marzo 27, Savona

Giacomo speziale vende al comune di Savona una terra posta in Savona, in località di porta Giardino, per la somma di 35 soldi di genovini, e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 20 soldi di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXX r.

✠ Anno Domini M^oCC^oLXX^oIII^o, indictione prima, die XXVII marci. Iacobus speciarius vendidit, tradidit, cessit atque mandavit domino Ogerio de Niela, sindaco communis Saone, nomine dicti communis, peciolam unam terre positam in Saona, ad portam Iardini, cui coheret sive coherere consuevit a duabus partibus dicti Iacobi, ab alia murus porte Iardini et via communis que est intra murum civitatis et ab alia via communis per quam renditur ad portam predictam, que terra est et esse debet per iustam mensuram tabula dimidia, precio soldorum triginta quinque ianuorum. Item vendidit, tradidit et cessit dicto sindaco, nomine dicti communis et de eius peccunia, canelam unam et dimidiam muri positi in dicta terra, precio soldorum viginti ianuorum. De quo precio et peccunia supradicta vocavit se quietum et solutum, renuntians...^a Actum Saone, in capitulo. Testes Musa de Clario, Bonusvasallus Formica et Bonusiohannes Poavinea.

(S. T.) Ego Guillelmus de Tebaldo Saonensis, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a *Per il formulario. v. n. 283.*

1279, luglio 31, Genova

Giacomo Boccanegra e Abraino Pelavicino dichiarano di aver ricevuto dal comune di Savona l'integrale soluzione di quanto era loro dovuto.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CXXX r.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

✠ Nos Iacobus Bucanigra et Abrainus Pelavicinus confitemur tibi Iacobo Teste, sindaco comunis Saone, hanc confessionem recipienti nomine dicti comunis, nos habuisse et recepisse integram solutionem et satisfactionem de omni eo et toto quod a dicto comuni habere vel recipere debuerimus quacumque occasione hinc retro preterita, computatis tamen omnibus solutionibus factis, renuntiantes exceptioni non numerate pecunie, solutionis et satisfactionis non facte et omni iuri. Unde promittimus et convenimus tibi dicto Iacobo, recipienti nomine dicti comunis, nullam de cetero movere litem vel requisitionem facere per nos vel aliam interpositam personam pro nobis seu habentem causam a nobis contra dictum comune aut contra bona dicti comunis, occasionibus supradictis seu occasione aliqua de predictis. Alioquin penam dupli de quanto et quotiens contrafaceremus vel contrafieret tibi stipulanti dicto nomine promittimus, ratis manentibus supradictis, pro qua pena et ad sic observandum omnia bona nostra habita et habenda tibi dicto nomine pignori obligamus et cassamus et nullius valoris esse volumus omnia instrumenta debitorum que habemus seu nobis competunt usque hodie contra dictum comune Saone. Actum Ianue, iuxta domum qua habitat Rogerius de Bennama, anno nativitatis Domini millesimo ducentesimo septuagesimo nono, die ultima iulii, inter primam et terciam, indictione VI. Testes Marinus Buchanigra et Iacobinus Natalis.

(S. T.) Ego Manuel de Albara de Bisanne, sacri imperii notarius, rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, supradictum instrumentum vidi et legi et sicut in eo continebatur sic in | (c. CXXX v.) (in) hoc registro transcripsi, autenticavi et in publicam for-

mam redegì, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, mandato et auctoritate domini Enrici de Arençano, iudicis potestatis Saone, M^oCC^oLXXVIII, indictione VII, die II augusti, presentibus testibus domino Bertolino de Bruschi iudice et Luchino Rubeo notario.

312

1281, maggio 10, Genova

Michele de Salvaticis, podestà di Genova, su consiglio del giudice Egidio Lercari, pronuncia sentenza nella questione vertente tra Pietro Streggiaporco, collettore della gabella della carne e del formaggio, da una parte, e Pietro Caracapa, procuratore del comune di Savona dall'altra.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CXXX v.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

(S. T.) In nomine Domini amen. Super eo quod queritur inter Petrum Stregiaporcum, emptorem introitus carniū et casei, ex una parte, et Petrum Caracapam, syndicum communis hominum et universitatis Sagone et procuratorem potestatis et iudicis Saone et quorundam aliorum, ex alia parte, videlicet utrum testes de Sagona quos dictus Petrus Caracapa producere vult dictis nominibus sint super titulis ipsius Petri Caracape recipiendi necne, visis et auditis iuribus et allegationibus dictarum partium et capitulo quod est sub rubrica « de cive habente causam cum universitate » et titulis dicti Petri Caracape et diligenter examinatis, consulit Egidius Lercharius iudex, cui predicta commissa sunt consulenda per dominum potestatem, quod testes de Sagona quos dictus Petrus Caracapa dictis nominibus producere vult sive dicta eorum recipiantur, ita quod dicta eorum valeant si de iure valere debent sive^a debebunt, reservando hoc tempore disputationis in et suo loco et tempore et sub protestatione predicta. Et dominus Michael de Salvaticis, potestas Ianue, secutus dictum consilium, laudavit, statuit et pronuntiavit ut supra in dicto consilio continetur. Lata et pronuntiata in pa-

latio illorum de Auria, in quo regitur curia domini potestatis, in solaro superiori, presentibus partibus predictis et testibus Ogerio de Boso executore et Oberto de Loculi, serviente domini potestatis, anno Domini millesimo ducesimo LXXXI, indictione VIII^a, die X^o madii, circa vespas.

(S. T.) Ego Faravellus de Novis, notarius sacri palatii, predictis interfui et rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Iohanes de Murruella, sacri palatii notarius, supradictum instrumentum vidi et legi, et sicut in eo continebatur sic in hoc registro transcripsi, autenticavi et in publicam formam redegi, nichil addito vel diminuto quod muttet sensum vel variet intellectum, mandato et auctoritate domini Ambrosii Roestropi, potestatis Saone, M^oCC^oLXXX^oI, indictione VIII^a, die penultima octubris, in capitulo Saone, presentibus testibus domino Marino de Prementorio, iudice communis Saone, Petro de Trucho notario et Opizino Rubeo notario et Balduyno Bavoso notario.

^a *Segue espunto valere*

(c. CXXXI r.) In nomine Domini amen. Instrumenta vendicionum terrarum enptarum per commune ab infrascriptis personis, tempore domini Guillelmi de Camilla, potestatis Saone, curente M^oCC^oLXXII, existente iudice communis domino Simone Bonaventura, facta et abbreviata per manum Iacobini de Ficu notarii.

Sequencia sancti Evangelii secundum Lucha. Gloria tibi Domine. In illo tempore, extollens vocem quedam mulier de turba dixit illi: « Beatus venter qui te portavit et ubera que subsistis ». At ille dixit: « qui <n> inmo: beati qui custodiunt verbum Dei et custodiunt illud ».

ALIA INSTRUMENTA DE TERRIS DICTORUM FOSSATORUM

313

1272, settembre 23, Savona

Bongiovanni Buscea Musator vende al comune di Savona un muro posto nella contrada di porta Villano ferrario per la somma di 9 lire, 2 soldi e 6 denari.

— 233 —

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXI r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die xxiii septembris. Bonusiohannes Buscea Musator vendidit, cessit et tradidit domino Iacobo Grullo, civi Saone, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria pecunia ipsius communis, canellas tresdecim et pedes tres muri, in quo muro erant canelle tres de mazacham et pedes tres. Qui totus murus erat edificatus et positus in terra Bonifacii Buceordei, in contracta porte Villanni ferarii, et quem totum murum vendidit dictus Bonusiohanes dicto sindaco ut supra pro eo quod <in> terra in qua situs erat dictus murus facta fuerunt fossata communis, pro precio librarum novem, soldorum duorum et denariorum sex. Quod precium dictus Bonusiohannes fuit confessus se a dicto domino Iacobo sindaco, solvente nomine communis, intreg^a habuisse et recepisse, renuntians exceptioni non habite et non recepte pecunie et dicti precii non soluti etc. Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes dominus Guillelmus, cantor ecclesie maioris Saone, Iacobus Foldratus et Conradus de Cruceferea.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intregre: *così A.*

314

1273, settembre 23, Savona

Giacomino di Millesimo vende al comune di Savona un muro per la somma di 8 lire, 17 soldi e 7 denari.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXI r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die xxiii septembris. Iacobinus de Millesimo, civis Saone, vendidit, tradidit et cessit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine

— 234 —

communis et de propria peccunia ipsius communis, canellas tresdecim et pedes duos muri positi et edificati super terra Bonifacii Bucaordei, que posita fuit in fossatis, precio finito librarum octo, soldorum decem et septem et denariorum septem, ad rationem de qualibet canella de mazacham soldorum quindecim, et de qualibet canella de maonis soldorum duodecim. Quod precium dictus Iacobinus fuit confessus se a dicto sindaco, solvente nomines^a communis et de pecunia ipsius communis, intrege^b habuisse et recepisse, renuntians exceptioni non numerate pecunie et non habite et dicti precii non soluti etc. Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes Bonusvasallus Formica, Henricus Papalardus et Bergaminus murator.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a nomines: *cost* A ^b intrege: *cost* A.

315

1272, settembre 23, Savona

Iarolius ferrarius *vende al comune di Savona un muro per la somma di 26 lire, 7 soldi e 1 denaro.*

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXI r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die XXIII septembris. Iarolius ferrarius, civis Saone, vididit^a, cessit et tradidit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, canellas viginti duas, pedes duos et dimidium muri, que erant due domus et lignamen dictarum duarum domorum, positarum et edificatarum super terram Bonefacii Bucaordei, que domus fuerunt dirupte pro faciendis fossatis civitatis Saone, pro precio omnium predictorum librarum viginti sex, soldorum septem et denarii unius. Quod precium dictus Iarolius fuit confessus se a dicto sindaco, solvente nomine communis, intrege^b habuisse et rece-

pisce, | (c. CXXXI v.) renuntians exceptioni non habite et non recepte pecunie et dicti debiti non soluti etc. Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes vocati et rogati Guillelmus Fulcherius et Nicolosus de Quilianno.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a vididit: *cost* A ^b intrege: *cost* A.

316

1272, settembre 23, Savona

Bruno Laino di Bergeggi vende al comune di Savona una terra posta nel territorio di Savona, in contrada Praelli, per la somma di 20 lire e 15 soldi e la sua compartecipazione a un diritto di passaggio per la somma di 11 soldi.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXI v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

Dei documenti seguenti (nn. 317-336), che ricalcano sostanzialmente lo stesso schema, si riproducono solo le parti essenziali, con rinvio al formulario del presente.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo LXXII, indictione xv^a, die XXIII septenbris. Brunus Lainus de Berzezio, civis Saone, vendidit, cessit et tradidit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, peciam unam terre iacentis in territorio Saone, in contracta ubi dicitur Praelli, inferius porte Villani ferrarii, et est per iustam mensuram tabule decem et pedes quatuor, pro precio librarum viginti et soldorum quindecim, ad rationem librarum duarum pro qualibet tabula, cui pecie terre coheret ab una parte idem Brunus Lainus, ab alia Henricus Caravellus et Vivaldus magister et ab alia Bernardus Ricus, in qua terra facta fuerunt fossata communis Saone. Item vendidit eidem sindaco terciam partem unius exitus communis inter ipsum Bernardum Ricium et Vivaldum de Berzezio, precio finito soldorum undecim, qui exitus erat supra totum iusta mensura pedes decem. Quod precium dictus Brunus

Lainus fuit confessus se a dicto sindico, solvente nomine communis et de propria pecunia ipsius communis, intregē^a habuisse et recepisse, renuntians exceptioni non numerate pecunie et non habite et precii non soluti. Quam terram cum ingressibus, accessibus, servitutibus suis omnique iure, comodo et actione, et cum omni eidem superposito habeat, teneat et quiete possideat, sine omni sua suorumque heredum et omnium pro eo personarum contradicione ipse syndicus nomine communis; et quam terram promixit ipse Brunus Lainus dicto domino Iacobo sindico, stipulanti nomine communis, deffendere, disbrigare et actorizare suis propriis expensis, remissa ei necessitate denunciandi. Alioquin penam dupli de quanto nunc vallet dicta terra seu pro tempore melioraretur, facta extimacione in consimili casu, rato manente pacto, ipsi sindico stipulanti dare et solvere promixit et restituere ei omnes expenssas, dampna et interesse que vel quas ipse syndicus seu ipsum commune vel alius pro eis modo aliquo faceret vel substineret, in causa vel extra, pro deffensione seu evictione dicte terre, credito ei suo solo verbo, sine testibus et sacramento et alia probacione solum de expenssas. Unde et pro hiis observandis obligavit dictus Brunus Lainus eidem sindico, stipulanti nomine communis, omnia eius bona habita et habenda pignori. Dominium namque et possessionem dicte terre nichil in se retento confitetur ipse Brunus Lainus eidem sindico ad proprium tradidisse, constituens se suo nomines^b preclario^c possidere quousque ipse syndicus vel alius pro eo possederit etc.^d Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes Bofilius Lodola, Bernardus Ricius et Vivaldus de Berzezio.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intregē: *così A* ^b nomines: *così A* ^c preclario: *così A* ^d nei *docc. sequenti* constituens ipsum procuratorem tamquam in rem suam propriam

1272, settembre 23, Savona

Giovanni speciale vende al comune di Savona una terra con un muro posta nel territorio di Savona, nella contrada di porta Giardino, per la somma di 11 lire, 1 soldo e 1 denaro.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXI v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die XXIII septembris. Iohannes speciarius, civis Saone, vendidit, tradidit et cessit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, tabulas duas et pedes undecim terre cum canella una muri superposita ipsi tereno iacentis in territorio Saone, in contracta porte Iardini, cui coheret a duabus partibus via, ab alia Guillelmi de Tebaldo et ab alia idem venditor, pro precio librarum undecim, soldi unius et denarii unius, ad rationem de solidis LXXI pro tabula et ad rationem canelle muri soldorum decem. Quod precium dictus Iohannes fuit confessus se dicto domino Iacobo sindaco, nomine communis solvente et de propria peccunia ipsius communis, intreg^a habuisse et recepisse, renuntians . . .^b (c. CXXXII r.) Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes dominus Symon Bonaventura iudex, Iarolius ferrarius et Brunus Lainus.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intregre: così A ^b per il formulario v. n. 316.

318

1272, settembre 23, Savona

Il capitolo della Cattedrale vende al comune di Savona una terra posta nel territorio di Savona, fuori porta di Villano ferrario, per la somma di 45 lire, 16 soldi e 8 denari.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXII r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

Il mese riferito dal testo è probabilmente errato; si corregge sulla base degli altri documenti.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die XXIII novembris. Dominus Ruffinus, prepositus ecclesie maioris Saone, dominus Guil-

lelmus cantor, dominus presbiter Vivaldus, canonici eiusdem ecclesie presentes et residentes, nomine et vice dicte ecclesie et dicti capituli, vendiderunt, tradiderunt et cesserunt domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria pecunia ipsius communis, tabulas viginti duas et pedes undecim cuiusdam pecie terre iacentis in territorio Saone, extra portam Villani ferrarii, que terra posita est in fossatis, cui pecie terre coheret seu coherere consuevit ab una parte deversus stratam terra Iacobi Foldrati, ab alia Henrici de Multizemulo et ab alia terra Iohannini ferrarii atque ab alia via, precio finito librarum quadraginta quinque, soldorum sesdecim et denariorum octo, ad rationem de soldis quadraginta pro tabula. Quod precium dicti dominus Ruffinus, dominus Guillelmus et dominus Vivaldus fuerunt confessi sese nomine dicte ecclesie ab ipso sindaco intregre^a habuisse et recepisse, renuntiantes . . .^b Actum Saone, in iostra Sancte Marie de Castello. Testes vocati et rogati Vivaldus de Delomede, Bofilius Lodola et presbiter Guillelmus, cappellanus eiusdem ecclesie.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intregre: *cost* A ^b per il formulario v. n. 316.

319

1272, settembre 24, Savona

Bonifacio Boccadorzo vende al comune di Savona una terra posta nel territorio di Savona, nella contrada della porta di Villano ferrario, per la somma di 68 lire, 2 soldi e 10 denari, e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 5 lire e 18 soldi di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die XXIII septembris. Bonifacius Bucaordei vendidit, cessit et tradidit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de

propria peccunia ipsius communis, tabulas sexdecim et pedes septem et polices sex unius pecie terre iacentis in territorio Saone, in contracta porte Villani ferrarii, cui coheret a duabus partibus via, ab alia dictus Bonifacius et ab alia Henricus Gloria, precio finito librarum sexaginta octo, soldorum duorum et denariorum decem, videlicet tabule duodecim terre, que fuerat edificata, ad rationem de libris quatuor pro tabula et tabule quatuor, pedes septem et polices sex, ad rationem de libris tribus et soldis decem pro tabula, quam terram acciperat dictum commune pro faciendis fossatis communis. Item vendidit dictus Bonifacius dicto sindaco, ementi nomine supradicto, canellas octo et pedes tres muri qui erat in dicta terra edificatus et diruptus fuit per commune Saone ad opus ditorum fossatorum, precio dicti muri librarum quinque, soldorum XVIII ianuinorum. Quod precium utrumque fuit confessus dictus Bonifacius se a dicto sindaco, solvente nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, intreg^a habuisse et recepissee, renuntians...^b Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes dominus Simon Bonaventura iudex, Boffilius Lodola et Oglerius de Niella.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intreg^e: così A ^b per il formulario v. n. 316.

320

1272, settembre 24, Savona

Enrico di Montezemolo vende al comune di Savona una terra posta nella contrada della porta di Villano ferrario per la somma di 37 lire, 8 soldi e 8 denari.

Originale [A], Registro II, c. CXXXII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die xxiiii^a septembris. Henricus de Multizemulo vendidit, tradidit et cessit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, tabulas decem et pedes

octo et dimidium terre iacentis in contracta porte Villani ferrarii, cui coheret seu coherere consuevit a duabus partibus Iacobus Foldratus, ab alia canonici ecclesie Sancte Marie de Castello et superius via, precio finito librarum xxxvii, soldorum octo et denariorum octo, ad rationem de libris tribus et soldis decem pro qualibet tabula, computatis in dicto precio canellis duabus minus uno pede muri, renuntians . . . ^a (c. cxxxiii r.) Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes dominus Simon Bonaventura iudex, Bofilius Lodola et Bonifacius Bucaordei.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a Per il formulario v. n. 316.

321

1272, settembre 25, Savona

Rosina, moglie di Guglielmo de Tebaldo, vende al comune di Savona una terra posta nella contrada di porta Giardino per la somma di 4 lire, 18 soldi e 4 denari.

Originale [A], Registro II, c. CXXXIII r.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, III, 20.

(S. T.) Anno Domini m^occ^olxxii, indictione xv, die xxv septembris, post nonam. Rosina, uxor Guillelmi de Tebaldo, vendidit, tradidit et cessit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine communis, tabulam unam et pedes septem atque polices duodecim unius pecie terre iacentis in posse Saone, in contracta porte Iardini, cui coheret ab una parte Amedeus de Volta, ab alia dicta venditrix, ab alia via et ab alia Iohannes, filius Uberti speciarii, que terra posita fuit in fossatis civitatis Saone, precio finito librarum quatuor, soldorum decem et octo et denariorum quatuor. Quod precium dicta Rosina fuit confessa se a dicto sindaco, solvente nomine communis, intreg^a habuisse et recepisse, renuntians . . . ^b Propterea confitetur dicta Rosina dictam terram ter iuxta formam capituli per civitatem Saone

preconizasse et scriptam esse in cartulario communis, faciens hec omnia consilio et consensu dicti viri sui. Actum Saone, iuxta domum dicti Guillelmi. Testes Bofilius Lodola, Iacobinus Babo, Iohannes ferrarius de Vilano.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intregre: così A ^b per il formulario v. n. 316.

322

1272, settembre 27, Savona

Matteo Catullo, figlio di Pellegrino, vende al comune di Savona, una terra posta nel territorio di Savona, in contrada Pexini, per la somma di 17 lire, 8 soldi e 8 denari di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXXIII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die xxvii septenbris. Matheus Catullus, filius emancipatus Peregrini Catulli ut dicit, vendidit, cessit et tradidit Oglerio de Niella, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, tabulas septem et pedes novem unius pecie terre iacentis in territorio Saone, in contracta Pexini, cui coheret ab una parte terra ecclesie Sancti Petri, ab alia via et ab alia terra dicti Mathei, quam terram commune Saone acciperat pro faciendis fossatis civitatis Saone, precio finito librarum decem et septem, soldorum octo et denariorum octo ianuinarum. Quod precium dictus Matheus fuit confessus se a dicto sindaco intregre^a habuisse et recepisse, renuntians . . .^b Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes Nicolosus Sachus et Astengus Templarellus.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intregre: così A ^b per il formulario v. n. 316.

1272, settembre 27, Savona

Gandolfo di Noli vende al comune di Savona una terra posta nel territorio di Savona, nella contrada di porta della Foce, per la somma di 9 lire, 8 soldi, 5 denari e un muro per la somma di 20 soldi.

Originale [A], Registro II, c. CXXXIII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die xxvii septembris. Gandulfus de Naulo vendidit, cessit et tradidit Oglerio de Niella, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria pecunia ipsius communis, tabulas quinque, pedes duos et polices quindecim cuiusdam pecie terre iacentis in territorio Saone, in contracta porte Fucis, cui coheret seu coherere consuevit ab una parte terra Bonivasali Formice, ab alia via et ab alia terra Bruni Laini atque ab alia terra Henrici Caravelli, precio finito librarum novem, soldorum octo, (soldorum) denariorum quinque, precio cuiuslibet tabule terre librarum duarum. Item vendidit eidem sindaco predicto nomine canellas duas muri, precio anbarum soldorum viginti. Quod precium dictus Gandulfus fuit confessus se intreg^a habuisse et recepisse ab ipso sindaco, solvente nomine communis, renuntians . . . ^b (c. CXXXIII r.) Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes Nicolosus Sachus, Bonusvassallus Formica et Guillelmus barberius.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intreg^e: così A ^b per il formulario v. n. 316.

1272, settembre 30, Savona

Dura, vedova di Nicola Volpe, vende al comune di Savona una terra posta nel territorio di Savona, in località Pexine, per la somma di 16 lire, 1 soldo, 7 denari.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXIII r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die ultima septembris. Dura, uxor Nicole Vulpis condam, vendidit, cessit et tradidit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, tabulas septem, pedem unum et pollices tresdecim et dimidium unius pecie terre iacentis in territorio Saone, loco ubi dicitur Pexine, cui coheret seu coherere consuevit ab una parte Guillelmus Lodola, ab alia Simon Linguabovis, ab alia predicta Dura et ab alia Bonolus, quam terram commune Saone acciperat pro faciendis fossatis civitatis Saone, precio finito librarum sexdecim, soldi unius et denariorum septem, ad rationem cuiuslibet tabule predictae terre librarum duarum et soldorum quinque. Quod precium dicta Dura fuit confessa se a dicto sindaco, solvente nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, intreg^a habuisse et recepisse, renuntians...^b Preterea confitetur dicta Dura dictam terram ter iuxta formam capituli per civitatem Saone preconizasse et scriptam esse in cartulario comunis Saone, et hec omnia fecit dicta Dura consilio et consensu testium infrascriptorum, quos vicinos et propinquos suos in hoc appellavit. Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes dominus Simon Bonaventura iudex, Valentinus Barilarius et Guillelmus Fulcherius.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intreg^e: così A ^b per il formulario v. n. 316.

325

1272, settembre 30, Savona

Oberto di Lesegno, procuratore di Corrado, vescovo di Savona, vende al comune di Savona una terra posta in contrada Pexini per la somma di 70 lire, 5 soldi, e 10 denari.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXIII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die ultima septembris. Presbiter Obertus de Leseonio, canonicus ecclesie Sancti Petri de Saona, procurator et certus nuncius domini Conradi, Dei gratia Saonensis episcopi (Saonensis), ut de procuracione constat per instrumentum factum manu Iacobi de Rialto, M^oCC^oLXXII, die xxv iunii, vendidit, cessit et tradidit domino Iacobo Grullo iudici, sindico communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, tabulas quadraginta et pedes duos unius pecie terre iacentis in territorio Saone, in contracta Pexini, cui coheret ab una parte Rosa Spaeria, ab alia Matheus Catullus et a duabus partibus ecclesia Sancti Petri, quam terram commune Saone acciperat pro faciendis fossatis civitatis Saone, precio finito librarum septuaginta, soldorum quinque et denariorum decem, ad rationem de soldis triginta quinque pro tabula. Quod precium dictus presbiter Obertus, nomine dicte ecclesie, fuit confessus se a dicto sindico, solvente nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, intrege^a habuisse et recepisse, renuntians . . .^b Quibus vendicionibus et omnibus supradictis dominus Ruffinus, prepositus ecclesie maioris Saone, et magister Vivaldus, vicarius generalis domini Conradi, Dei gratia Saonensis episcopi, ut de procuracione seu vicharia constat per instrumentum factum manu Iacobi de Rialto notarii, hoc eodem anno, indictione * * *, die * * * iunii, suam actoritatem interposuerunt et decretum. Et confitetur dictus presbiter Obertus dictam peccuniam versam fore in ipsius utilitatem dicte ecclesie. Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes Lafranchus Scorçutus, Musa de Clario et Iacobus de Quilianno.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intrege: così A ^b per il formulario v. n. 316.

1272, ottobre 5, Savona

Nicola di San Matteo vende al comune di Savona una terra posta nella contrada di porta della Foce per la somma di 12 lire di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXIII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die quinta octubris. Nicolaus de Sancto Matheo, civis Saone, vendidit, cessit et tradidit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, tabulas sex unius pecie terre iacentis in posse Saone, in contracta porte Fucis, cui coheret seu coherere consuevit ab una parte in capite heredes Philipi Garosi condam, ab alia terra Iacobi Mazolie, ab alia terra ipsius Nicolai et ab alia via per quam itur ad Baiolam, quam terram commune Saone acciperat pro faciendis fossatis civitatis Saone, precio finito librarum duodecim ianuinorum. Quod precium dictus Nicolaus fuit confessus se intreg^a habuisse et recepisse, | (c. CXXXV r.) renuntians . . .^b Actum Saone, in capitulo. Testes dominus Simon Bonaventura iudex, Bofilius Lodola et Guillelmus de Tebaldo.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intreg^e: così A ^b per il formulario v. n. 316.

327

1272, ottobre 7, Savona

Giovannino ferrarius vende al comune di Savona una terra posta nella contrada della porta di Villano ferrario per la somma di 5 lire e 10 soldi di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXV r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die VII octubris. Iohanninus ferrarius, filius condam Villani ferrarii (condam), vendidit, tradidit et cessit domino Iacobo Grullo et domino Oglerio de Niella, sindicis communis Saone, ementibus nomine communis et de propria pecunia ipsius communis, tabulas duas et pedes novem unius pecie terre,

in contracta porte Vilanni ferrarii, cui coheret seu coherere consuevit ab una parte in capite canonici ecclesie Sancte Marie maioris Saone, ab alia via et ab alia desuper Cruciannus calegarius atque ab alia dictus venditor, quam terram commune Saone acciperat pro faciendis fossatis civitatis Saone, precio finito librarum quinque et soldorum decem ianuinarum. Quod precium dictus Iohanninus confessus fuit se intregē^a habuisse et recepisse ab ipsis sindicis, solventibus nomine communis et de eius propria pecunia ipsius communis, renuntians...^b Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes Petrus Caracapa, Bofilius Lodola, Lafranchus Scorzutus.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intregē: così A ^b per il formulario v. n. 316.

328

1272, ottobre 7, Savona

Vivaldo di Bergeggi vende al comune di Savona una terra posta in contrada Praellis e la sua compartecipazione a un diritto di passaggio per la somma complessiva di 3 lire, 16 soldi, 11 denari.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXV v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die vii^a octubris. Vivaldus de Berzezio, habitator Saone, vendidit, cessit et tradidit dominis Iacobo Grullo et Oglerio de Niella, sindicis communis Saone, ementibus nomine communis et de propria pecunia ipsius communis, tabulam unam, pedes septem et polices tresdecim unius pecie terre iacentis in posse Saone, in contracta de Praellis, cui coheret seu coherere consuevit ab una parte terra Pellegrini Scorzuti, ab alia terra Gandulfi de Naulo et ab alia terra Bruni Laini. Item vendidit dictis sindicis terciam partem unius exitus qui erat communis inter ipsum Vivaldum, Brunum Lainum atque Bernardum Ricium, qui exitus erat super totum pe-

des decem, precio finito librarum trium, soldorum sesdecim et denarium undecim, ad rationem de libris duabus pro qualibet tabula, quam terram commune Saone acciperat pro faciendis fossatis civitatis Saone. Quod precium dictus Vivaldus fuit confessus se a dictis sindicis, solventibus nomine communis, intregre^a habuisse et recepisse, renuntians...^b Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes voccati et rogati Philipinus Laynus, Boffilius Lodola et Bernardus Riccius.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intregre: così A ^b per il formulario v. n. 316.

329

1272, ottobre 15, Savona

Giacomina Caramella, madre e tutrice di Obertino, figlio di Gandolfo Caramello, vende al comune di Savona una terra posta nella contrada di porta San Giovanni per la somma di 33 lire, 16 soldi e 6 denari, e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 2 lire e 12 soldi.

Originale [A], Registro II, c. CXXXV v.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die xv^a octubris. Iacobina Caramella, mater et tutrix cum beneficio inventarii Obertini, filii condam Gandulfi Caramelli et ipsius Iacobine, vendidit, cessit et tradidit, ut de tutela patet per quoddam instrumentum factum manu Ansaldi Rubei notarii, M^oCC^oLXX, die * * * octubris, domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, tabulas novem, pollices quatuor unius pecie terre iacentis in contracta porte Sancti Iohannis, cui coheret a duabus partibus heredes Philippi Garosi et ab alia dicta venditrix, precio librarum triginta trium, soldorum sesdecim et denariorum sex, ad rationem cuiuslibet tabule librarum trium et soldorum quindecim. Item

vendidit dicta Iacobina, dicto nomine, dicto sindico canellas quatuor et pedes duos muri superpositi ipsi terre, precio librarum duarum et soldorum duodecim. Quod precium utrumque dicta Iacobina tutorio nomine confessa fuit se a dicto sindico, solvente nomine communis, intrere^a habuisse, renuntians . . .^b (c. CXXXVI r.) Preterea confitetur dicta Iacobina dictam terram fore per civitatem Saone preconizata per Saladum, cintragum communis Saone, et scriptam esse in cartulario communis, faciens hec omnia dicta Iacobina consilio et consensu testium infra-scriptorum, quos vicinos et propinquos suos in hoc appellavit. Quibus omnibus supradictis dominus Simon Bonaventura, iudex communis Saone, actoritatem suam interposuit et decretum. Actum Saone, in ecclesia Sancti Petri. Testes Percivalis de^c Tebaldo, Petrus de Trucho, Iacobinus Borrellus et Plumetus, nuncius communis.

(S. T.) Ego Iacobus Richardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intrerge: così A ^b per il formulario v. n. 316 ^c segue depennato Trucho

330

1272, ottobre 30, Savona

Cruciano calzolaio vende al comune di Savona una terra posta nella contrada di porta della Foce per la somma di 10 soldi di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CXXXVI r.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die penultima octubris. Crucianus calegarius vendidit, tradidit et cessit domino Ogle-rio de Niella, sindico communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, pedes tres terre iacentis in territorio Saone, in contracta porte Fucis, cui coheret seu coherere consuevit ab una parte idem Crucianus, ab alia Iohanninus ferrarius et ab alia Iacobus Foldratus, precio finito soldorum decem ianuinorum. Quod precium ipse Crucianus confessus fuit se intrere^a habuisse et recepisse,

renuntians excepcioni non habite et non recepte peccunie et dicti debiti non soluti. Quam terram commune habeat et teneat sine contradicione alicuius persone et quam terram promixit inde deffendere sub pena dupli, cuius dominium ei tradidisse confitetur, constituens ipsum procuratorem ut in rem suam propriam. Actum Saone, in capitulo. Testes Guillelmus de Tebaldo notarius, Nicolosus de Vinctimilio notarius et Petrus Caracapa.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intrege: *cost* A.

1272, novembre 3, Savona

Bongiovanni Rebico, procuratore di Giacomina sua moglie, figlia ed erede per una metà di Filippino Garoso, e Giovanni Spinardo, procuratore di Benedetta sua moglie, figlia ed erede, per l'altra metà, dello stesso, vendono al comune di Savona una terra posta nella contrada di porta San Giovanni e la compartecipazione a un diritto di passaggio per la somma di 33 lire e 10 soldi; inoltre un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 5 lire e 4 soldi e un muro di case diroccate per 14 lire e 9 soldi; infine una terra nella contrada di porta della Foce per la somma di 11 lire, 17 soldi e 6 denari.

Originale [A], Registro II, c. CXXXVI r.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indicione xv^a, die tertia novembris. Bonusiohannes Rebichus, procurator Iacobine uxoris sue et filie atque heredis pro dimidia Philipini Garosi, ut de procuracione constat per instrumentum factum manu Iacobi Teste notarii, M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die XXI martii, et Iohannes Spinardus, procurator Benedicte uxoris sue, filie et heredis pro alia dimidia dicti Philipi Garosi condam, ut de procuracione constat per alium instrumentum scriptum manu supradicti notarii, illo et eodem anno, mense, die, ora, vendiderunt, cessedunt et tradiderunt domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis

Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, tabulas octo, pedes tres et polices VIII unius pecie terre iacentis in territorio Saone, in contracta porte Sancti Iohannis, et pedes quinque cuiusdam exitus qui erat in dicto loco, cui coheret seu coherere consuevit ab una parte Iacobina, uxor Gandulfi Caramelli condam, ab alia via et ab alia Ansaldus Bavosus, precio cuiuslibet tabule librarum quatuor, precio finito librarum triginta trium et soldorum decem. Item vendiderunt predicti Bonusiohannes et Iohannes, dicto nomine, dicto sindico canellas quatuor et pedes quatuor muri superpositi ipsi terre, precio cuiuslibet canelle soldorum duodecim: et est precium istius muri libras quinque et soldos ^a quatuor. Item vendiderunt predicti Bonusiohannes et Iohannes dicto sindico canellas XVII muri domorum diruptarum, precio cuiuslibet canelle soldorum decem et septem: et est summa huius muri libre quatuordecim, soldi novem. Item vendiderunt predicti dicto sindico tabulas quinque et pedes undecim, polices quatuor et dimidium unius pecie terre iacentis in contracta porte Fucis, cui coheret ab una parte Iacobus iudex, ab alia Sorleo Scorzutus et ab alia Matheus Buragius atque ab alia via, precio finito istius terre librarum undecim, soldorum decem et septem et denariorum sex, ad rationem cuiuslibet tabule librarum duarum; et est summa dictorum terre et muri, facta diligenti ratione cum eis, librarum LXVI, soldorum quinque et denariorum sex. Quod totum precium confessi fuerunt sese intregre ^b ab ipso sindico intregre ^b habuisse et recepisse, renuntiantes . . . ^c (c. cxxxvi v.) Actum Saone, in capitulo. Testes Bofilius Lodola, Guillelmus presbiter de Alexandria et Nicolaus Guillelmi de Vincimilio.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a libras . . . soldos: così A ^b intregre: così A ^c per il formulario v. n. 316.

332

1272, novembre 3, Savona

Ansaldo Bavoso vende al comune di Savona una terra posta nella contrada di porta Giardino per la somma di 45 lire e 10 soldi di geno-

vini e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 7 lire di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXVI v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die III^a novembris. Ansaldus Bavosus vendidit, cessit et tradidit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, tabulas sexdecim, pedes novem et polices VIII terre iacentis in contracta porte Iardini, cui coheret seu coherere consuevit ab una parte murus novus civitatis Saone, a duabus partibus heredes Philipi Garosi, ab alia via, quam terram commune Saone acciperat pro opere fossatorum faciendorum, precio librarum quadraginta quinque et soldorum decem ianuïnorum, ad rationem cuiuslibet tabule terre librarum duarum et soldorum quindecim^a. Item canellas undecim et pedes quatuor muri superpositi ipsi terre, precio cuiuslibet canelle soldorum duodecim, et abscondunt iste canelle muri libras septem ianuïnorum. Quod precium^b utrumque dictus Ansaldus confessus fuit se a dicto sindaco habuisse et recepisse, renuntians...^c Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes Alech Regina, Durantus Mayranna et Henricus Papalardus.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a quindecim: *corretto su cinque* ^b *segue depennato dictus* ^c *per il formulario v. n. 316.*

333

1272, ottobre 1, Savona

Giacomo Foldrato vende al comune di Savona una terra posta presso la porta di Villano per la somma di 69 lire, 8 soldi e 10 denari.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXVII r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die prima octubris. Iacobus Foldratus vendidit, cessit et tradidit domino Iacobo Grullo iudici, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, tabulas decem et novem, pedes novem et polices undecim terre^a iacentis iuxta portam Vilani, cui coheret ab una parte via, ab alia Henricus de Multizemulo, inferius terra canonicorum, ab alia terra Guillelmi Cristianni, precio finito librarum LXVIII, soldorum octo et denariorum decem. Quod precium ipse Iacobus confessus fuit se intregē^b habuisse et recepisse, renuntians . . .^c Actum Saone, in capitulo. Testes Nicolosus de Vincimilio notarius, Durantus Mayranna et Boffilius Lodola notarius.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a terre: *in sopranea* ^b intregē: *così A* ^c per il formulario v. n. 316.

334

1272, ottobre 6, Savona

Bongiovanni Zucca Putavinea vende al comune di Savona una terra posta nella contrada di porta della Foce per la somma di 9 lire, 6 soldi e 8 denari, e un muro, posto sulla stessa terra, per la somma di 25 soldi di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXVII r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXII, indictione xv^a, die sexta octubris. Bonusiohannes Zucha Putavinea vendidit, cessit et tradidit domino Iacobo Grullo, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria peccunia ipsius communis, tabulas quatuor et pedes octo terre iacentis in posse Saone, in contracta porte Fucis, et canellas quatuor muri superposito^a ipsi terre^b, quibus terre et muro coheret seu coherere consuevit ab una parte via, ab alia heredes Philipi Garosi quondam et ab alia Balesterius, precio finito dicte terre librarum novem, soldorum sex et denariorum octo et precio finito ipsius muri soldorum xxv

ianuinarum, ad rationem de soldis decem pro qualibet canella. Quod utrumque precium dictus Bonusiohannes confessus fuit se intregre^c habuisse et recepissee, renuntians . . .^d Actum Saone, in plathea Sancti Petri. Testes Octo Scorzutus, Boffilius Lodola et Willelmus Beliamie.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a superposito: *così A* ^b *segue espunto* precio finito dicte terre ^c *in*
tregre: *così A* ^d *per il formulario v. n. 316.*

335

1273, novembre 7, Savona

Raimondo Piper, a nome del fu Baldovino Buello, vende al comune di Savona una terra posta in contrada Pexini per la somma di 5 lire, 2 soldi e 3 denari.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXVII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXIII, indictione prima, die VII novembris. Raymondus Piper, vendens nomine Baldoyini Buelli condam, vendidit, cessit et tradidit Oglerio de Niella, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria pecunia ipsius communis, tabulas duas, pedes septem et polices duodecim terre iacentis in posse Saone, in contracta Pexini, cui coheret seu coherere consuevit ab una parte Alech Regina, ab alia Ialna, ab alia via et ab alia heredes Bonifacii Bogerii quondam, quam terram commune Saone acciperat pro faciendis fossatis civitatis Saone, pretio finito librarum quinque, soldorum duorum et denariorum trium. Quod precium dictus Raymondus, nomine dicti condam Baldoini, intregre^a confessus fuit se habuisse et recepissee, renuntians . . .^b Actum Saone, in capitulo. Testes Bonusvassallus Formica, Raymondus Sinistrarius et Manuel Scorzutus.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a *intregre: così A* ^b *per il formulario v. n. 316.*

1273, aprile 13, Savona

Guglielmo Cruciano vende al comune di Savona una terra posta in Savona, presso la porta di Villano, per la somma di 6 lire di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXVII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXIII, indictione prima, die XIII aprilis. Guillelmus Crucianus calegarius vendidit, cessit et tradidit Oglerio de Niella, sindaco communis Saone, ementi nomine communis et de propria pecunia ipsius communis, octenam partem unius tabule terre iacentis in civitate Saone, iuxta portam Villani, cui coheret ante via, ab alia hostium predictum, ab alia idem Crucianus, precio finito librarum sex ianuinorum. Quod precium dictus Crucianus confessus fuit se intrege^a habuisse et recepisse ab ipso sindaco, solvente nomine communis et de propria pecunia ipsius communis, renuntians...^b Actum Saone, iuxta ecclesiam Sancti Petri. Testes Lafranchus Scorzutus, Petrus de Albingana et Nicolinus faber.

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu, notarius sacri pallacii, rogatus scripsi.

^a intrege: così A ^b per il formulario v. n. 316.

1273, luglio 26, Genova

Il consiglio degli Anziani del comune di Genova, con l'intervento dei sapienti, su proposta di Oberto Spinola e Oberto Doria, capitani del comune e del popolo, ratifica un progetto di regolamentazione della gabella della carne, formaggio e grasso, da applicarsi nei confronti dei Savonesi.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti del consiglio degli Anziani del comune di Genova, *Registro II*, c. CXXXVIII r.

Quod comune Ianue neque gabellatores non possint colligere gabellam carnum, casei et aszonzie in Saona etc.

MCLXXIII, die xxvi iulii. Domini Obertus Spinula et Obertus Aurie, capitanei comunis et populi Ianuensis, rexerunt consilium inter Ancianos et sapientes presentes ipsi consilio ut infra. Quid placet fieri super tractatu facto per dominos capitaneos comunis et populi Ianuensis super facto cabelle carnum, casei et axonzie. Fuit summa dicti consilii et placuit Ancianis et sapientibus presentibus ad ipsum consilium quod tractatus predictus, tenor cuius inferius est scriptus, observetur et observari debeat in omnibus et per omnia ut in eo plenius continetur, salvis semper mandatis dominorum capitaneorum, hoc addito in ipso tractatu quod si forte caseus, carnes vel axonzia deportentur per mare vel terram in districtum Ianue, extra Sagonam vel districtum Sagone, quod emptores carnum, casei et axonzie possint percipere soldos tres de quolibet cantario carnum, casei et axonzie ab emptoribus seu emptore ipsorum carnis, casei et axonzie que deportarentur seu deportaretur, non obstantibus que continentur in tractatu. Possint tamen ultra iugum mitti de Sagona ad voluntatem eorum. Cuius tractatus tenor talis est:

In Christi nomine amen. Tractatus factus et ordinatus per dominos capitaneos comunis et populi Ianuensis super facto cabelle carnis, casei et axonzie talis est, videlicet quia tractatum est et ordinatum est quod postquam de cetero lignum aliquod discopertum vel ligna aliqua discoperta onerata caseo, carnibus et axonzia vel altero eorum seu in quo vel quibus erunt carnes vel axonzia fuerint ab ecclesia Sancti Thome que est ante portum Sagone et a punta moduli Sagone versus civitatem Sagone, quod cabellatores cabelle casei, carnis et axonzie de Ianua vel eorum nuncii seu altera persona pro eis super ipso caseo, carnibus et axonzia vel aliquo eorum seu super ipsis lignis vel super hominibus vel aliquo eorum qui in ipsis lignis erunt vel super hominibus vel aliquo eorum cuius vel quorum fuerint dicti caseus, carnes vel axonzia non possint aliquid dicere, petere nec habere pro cabella carnis, casei et axonzie de Ianua vel eius posse. Item tractatum et ordinatum est quod de cetero lignum aliquod cohoptum, honeratum caseo, carnibus vel axonzia non exhoneretur nec exhonerari debeat in Sagona vel districtu absque licentia dominorum capitaneorum et populi Ianuensis.

Item tractatum et ordinatum est quod si de cetero aliquod lignum honoratum caseo, carnibus vel axonçia exhonerabitur extra dicta confinia et hoc pervenerit ad noticiam vel ad aures cabellatorum Ianue vel eorum nunciorum, tunc ipsi cabellatores Ianue vel eorum nuncii super dicto caseo, carnibus et axonçia et super hominibus ipsius ligni possint petere ius suum, scilicet soldos tres pro cantario, non obstantibus supradictis. Et de ipsis possint et debeant facere fieri inquisitionem in Sagona per potestatem vel iudicem comunis Sago|ne (c. CXXXVIII v.) si super predictis procedere voluerint et possint in Sagona facere iurare illas personas quas voluerint et crediderint scire veritatem de predictis coram tamen supradicto potestate vel iudice comunis Sagona et facta dicta inquisitione tunc dicti domini capitanei possint punire et condemnare illas personas que dictum caseum, carnes vel axonçiam fecissent exhonerari extra dicta confinia, salvo tamen et sane intellecto quod propter predictam exhonationem factam ab aliquibus ut supra comune Saone non possit molestari nec appellari nec in aliquo aggravari. Item quod cabellatores Ianue nec eorum nuncii non teneant nec tenere possint in Saona nec ante Saonam aliquam barcham vel aliquod lignum pro custodia dicte cabelle nisi pro refrescando ab una die usque in tres dies per mensem et totidem reddeundo si oportuerit sine fraude vel nisi pro impedimento temporis; et si ipsam barcham vel lignum ibi tuerint nisi ut supra dictum est, tunc potestas vel iudex comunis Sagona licentiare et expellere possint ipsam barcham et lignum et homines ipsius barche vel ligni de Saona et de portu Saone. Et predicta omnia et singula tractata sunt et ordinata, salva semper in omnibus et in quolibet articulo conventionione facta inter comune Ianue et comune Saone, ita quod propter predicta vel aliquod predictorum non intelligatur nec sit aliquod preiudicium factum dicte conventioni nec ipsi conventioni in aliquo derogatum.

Predicta summa consilii et tractatus et omnia et singula supradicta extracta sunt de libro consiliorum comunis Ianue.

(S. P.)

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, supradictum consilium, sigillatum in inferiori parte cuiusdam carte in qua erat scriptum quodam sigillo cereo rotundo in quo erat sculpta forma cuiusdam griffi et circumscriptio talis ✠ « Sigillum comunis et populi Ianue », vidi et legi et sicut in eo continebatur sic et in hoc novo exemplo transcripsi, autenticavi et in publicam formam reddegi, mandato et

auctoritate domini Palmerii Mignardi, iudicis comunis Saone, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo tercio, indictione prima, die xxv octubris, presentibus testibus Ansaldo Rubeo et Nicholino Testa notariis et Iacopo de Nono, Henrico Pistono et Ogerio Beliamo. Qui iudex suprascriptam scripturam precepit publicari et laudavit ex parte publica, statuit et decrevit quod predicta scriptura sic publicata eandem vim et firmitatem obtineat quemadmodum originalis.

338

1267, marzo 14

Parere legale del giudice Simone di Baiamonte in merito alle esazioni richieste ai cittadini savonesi possessori di terre in Quiliano.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. CXXXVIII r.

Nel margine esterno la seguente annotazione della stessa mano: « Contra illos de Quiliano qui exigunt a Saonensibus pro territorio qua [*sic*] habent in castello ».

Exemplum sentencie late in Ianua pro civibus Saone qui habent terras et possessiones in Quiliapo^a.

Consilium mei Symonis de Baiamonte iudicis est quod cum in convencione predicta inter cetera contineatur quod commune Ianue vel aliquis pro communi dacitam, mutuuum vel exactionem aliquam communi Saone vel super hominibus Saone et districtus vel rebus eorum modo aliquo non exiget vel inponet, et cum potestas Ianue, voluntate et consensu consilii Ianue, iuraverit observare ea que in dicta convencione continentur, non obstante aliquo capitulo, statuto, ordinamento vel consilio facto vel quod fieri posset, quod predictus Nicolaus et alii supradicti, quorum est procurator, si sunt cives Saone vel illi ex ipsis qui sunt cives Saone, aliquid exactum est predicta ex causa, consulo quod illud restituatur personis a quibus exactum est; si vero non sunt cives Saone dicti Nicolosus et alii quorum est procurator vel aliqui ex ipsis, consulo quod ab illis qui non sunt cives iuste exigatur per dictum castellanum predicta collecta pro possessionibus quas habent ipsi vel aliquis eorum

in Quiliano et quod ab eo exactum est dicta ex causa eis non restituatur, salvo quod per hoc nullum fiat preiudicium communi Ianue in proprietate vel possessione seu iurisdictione castri Quiliani vel hominum seu districtus ipsius. M^oCC^oLXVII^o, die XIII martii, inter terciam et nonam. Testes Enricus de Dayno etc.

^a *Lo spazio bianco che segue, di circa 13 righe, era probabilmente destinato alla sentenza per la quale era stato fornito il parere legale.*

339

1274, febbraio 6, Genova

Oberto Spinola e Oberto Doria, capitani del popolo di Genova, revocano l'inserta richiesta, del 21 ottobre 1273, con la quale chiedevano al comune di Savona di aprire trattative in merito al quantitativo di merci importate da Genova a Savona, e annullano l'inserto giuramento, prestato il 18 novembre 1273, su richiesta di un giudice genovese, da Arnaldo Grillo di Savona di non riesportare verso la Lombardia una partita di cuoio.

Copia autentica [B] dagli atti della cancelleria del comune di Genova, ASS, *Pergamene*, I, 135; copia autentica [C], da B, *Registro II*, c. CXXXVIII v.; per l'autenticità di C cfr. ASS, *Pergamene*, I, 113.

Edizione: *Pergamene*, n. 224.

Registro: Noberasco¹, p. 63; degli inserti: *Pergamene*, nn. 219, 220.

Millesimo ducentesimo septuagesimo quarto, die VI februarii. Domini Obertus Spinula et Obertus Aurie, capitanei communis et populi Ianuensis, cassaverunt et cassa et irrita et nullius momenti pronunciaverunt quandam literam que ex parte eorum dicitur transmissa fuisse potestati, consilio et communi Sagoni, die XXI octubris proxime preterito, cuius tenor talis est:

Obertus Spinula et Obertus Aurie, capitanei communis et populi Ianuensis, viro nobili Sagonensi potestati, consilio et communi salutem et omne bonum. Cum de Ianua casei in maxima quantitate extrahatur et portatur apud Sagonam, quod non credimus in tantum fore necesse pro operando vobis et hominibus vestris, set dubitamus ne in Lombardiam

deferatur, et de illo quod portatur Sagonam debet solvi pedagium Gavii et Vultabii et vicecomitatus et ripe, secundum quod solvitur in Ianua et propterea fraus (in) ^a maxima comictatur in eodem, et similiter fit de omnibus mercibus et victualibus pro quibus debet solvi dictum pedagium, volumus et mandamus quatinus personam ordinetis, que in hoc habeat mandatum a vobis, que tractet nobiscum de quantitate casey vobis necessaria et similiter in facto dictarum mercium et oley vobis necessariarum ad usum vestrum, ut, si in maiori quantitate de rebus ipsis portaretur in Saona, de ipsis dictum pedagium persolvatur, cum fraus maxima comitatur. Et si hoc facere non vultis, concedatis quod pedagerii stent in Saona pro communi Ianue ad colligendum dictum pedagium de rebus predictis. Alioquin scire vos cupimus quod si hoc non facietis nos barchas deferentes res predictas et homines personaliter detineri, quid feceritis rescripturi, scientes quod commune magnum da<m>pnum patitur in hac parte. Datum Ianue, die XXI octubris. Die XI novembris presentata potestati Sagone, in domo sua per Iacobum Raval dum. Testes Manuel Scorçutus et Iohannes Sinistrarius.

et quoddam preceptum factum per iudicem, M^oCC^oLXXIII^o, die XVIII novembris, Arnaldo Grillo ^b de Sagona, cuius tenor talis est:

M^oCC^oLXXIII^o, die XVIII novembris. Arnaldus Grillus de Saona iuravit de veritate dicenda et de non fraudando pedagio Gavii et Vultabii et vicecomitum, et qui iuravit quod portat Sagonam coria pilosa que emit in Ianua pro ibidem exercendis et quod ea ibidem pillosa non vendet in grosu alicui Lombardo in fraudem dicti drictus seu pro excusandis dictis drictibus, cui dominus iudex precepit quod ipsa coria pilosa nec affaytata non vendat in grosu alicui ea deferenti in Lombardiam.

et omnia que continentur in dictis litera et precepto et statuerunt, laudaverunt et pronunciaverunt quod dicta litera et dictum preceptum in aliquo non prejudicent communi et hominibus Sagone nec pro eis vel eorum occasione commune et homines Sagone possint vel debeant in aliquo molestari, set perinde sint in eo statu quoad omnia ac si dicta litera et preceptum et que continentur in eis in aliquo facta non fuissent, presentibus testibus Iohanne Ugolini iudice, Symone Tartaro, Lafranco Pignolo et Loysio Calvo notario, <in palacio> in quo tenet curiam dominus capitaneus Aurie.

(S. T) Ego Marinus de Monte Rosato notarius, mandato dominorum capitaneorum ut supra extrasi de cartulario communis Ianue, ad postulacionem Iacobi Teste notarii, syndici communis Saone.

(S. T.) Ego Petrus de Trucho, sacri palactii notarius, predictum instrumentum vidi et legi, et sicut in eo continebatur sic et in isto continetur, et exemplavi et in publicam formam redegi, nichil^o | (c. CXXXX r.) addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, de mandato domini Abrayni Peravecini, potestatis Saone, et domini Palmerii Mignardi, iudicis communis Saone, millesimo ducentesimo septuagesimo quarto, indictione secunda, die XVIII aprilis, presentibus testibus Ansaldo Rubeo notario, Ogerio Beliamo notario, Otto Vicio et Iacobo Taliaferro.

^a in: om. B ^b Grillo: *corretto da Grullo con l'espunzione di una gamba di u* ^c segue depennato in

340

1270, giugno 12, Savona

Simone Cancelliere, giudice del comune di Savona, alla presenza del Consiglio, concede a Nicola Cigala, a titolo feudale, la quarta parte del villaggio di Vezzi con tutti i diritti connessi, ricevendone il giuramento di fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXX r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 113.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536, 537.

Instrumentum fidelitatis quarte partis^a Vecii facte per commune Saone et concesse domino Nicole Cigale,

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo, indictione XIII^a, die XII iunii. In capitulo Saone, coadhunato consilio Saone more solito per campanam et cornu, in quo consilio fuerunt additi homines usque in numero centum, secundum formam capituli Saone, dominus Symon cançelerius, iudex communis Saone, voluntate, consilio et

consensu omnium consiliariorum in dicto consilio existencium et aliorum in dicto consilio additorum, nomine et vice communis Saone, dedit et concessit domino Nicole Cigale, civi Ianue, per se suosque heredes masculos et feminas, im perpetuum, in nobile et honorificum feudum, quartam partem tocius ville Vecii et hominum et iurisdictionis ipsius ville et generaliter totum illud quod dominus Raymundus de Quiliano quondam solitus erat tenere in villa, posse et districtu Vecii pro communi Saone. De qua quarta parte et omnibus aliis supradictis dictus dominus iudex, voluntate, consilio et consensu dictorum consiliorum^b et aliorum hominum in ipso consilio additorum, nomine et vice supradicti communis, investivit cum quodam baculo quem in manu tenebat dictum dominum Nicolam in nobile et honorificum feudum, secundum modum et formam que in dicto instrumento continetur. Unde et...^c (c. cxxxx v.) Nomina consiliariorum et aliorum in ipso consilio secundum formam capituli additorum sunt hec: Vivaldus Peonus, Bonusiohannes Galrocius, (c. cxxxxi r.) Lafrancus de Burgo, Iacobus Scareta, Petrus de Bisanne, Obertus çocolarius, Saonus Revellus, Grimaldus de Spigno, Saonus de Alexandriis, Iohannes Lodora, Iacobus Foldratus quondam Guillelmi, Petrus Caracapa, Lafrancus Galico, Bisacia Flandalengus, Iacobinus iudex, Iacobus Rubus, Iacobus Foldratus quondam Bartolomey, Pelegrinus Scorçutus, Bonusiohannes Grecus, Arnaldus Beliamus, Ioltinus Iolta, Bonifacius Bucaordei, Petrus Bava, Iohannes Sinistrarius, Villanus de Villano, Nicolosus Sacus, Pelegrinus Catulus, Guillelmus Suçopilus, Ardicio Croçolinus, Saonus de Albingana, Petrus de Monteclario, Rogerius speciarius, Pascalis draperius, Morus tabernarius, Guillelmus barberius, Çerlus, Ardicio Mesoria, Balduynus Bavosus, Guillelmus Arduynus, Henricus Pistonus, Guillelmus de Cario, Ricius de Spigno, Obertus de Berçeçio, Petrinus Caminata, Guillelmus de Servodeo, Giraldus pignatarius, Boscus de Alexandria, Guillelmus ferrarius, Bonusiohannes Rebicus, Saonus de Tebaldo, Gandulfus Bava, Iacobus Grullus iudex, Marinus Romulus, Henricus Guercius, Ricardus de Ficu, Guillelmus de Araxio, Philipus Garosus, Iohannes Travaçanus, Guillelmus de Aste, Iohannes Spinaldus, Rubaldus de Cruceferrea, Odinus Sclassus, Mussus speciarius, Niger de Albingana, Dondus de Plano, Valentinus barrillarius, Guillelmus Fulcherius, Henricus Panparatus, Saonus calegarius, Ogerius de Niella, Guillelmus presbiter de Alexandria, Bonusvassalinus Formica, Ansaldus Curlaspedus, Raymundus Suçopilus, Guillelmus Columbus, Iacobus Arduynus, Guillelmus de Albuçola, Andreas de Amandola, Astexanus speciarius, Garinus

calegarius, Guillelmus Selerius, Nicolinus Finus, Bayamontus Brasinascus, Nicolosus Croçolinus, Guillelmus de Falco, Petrus ferrarius, Maynfredus Bencius, Iachinus Argentinus, Iacobus faber Ultramaris, Giraldus sartor, Iohannes Cafaratus, Michael de Cingio, Dalfinus piscator, Vivaldus de Ratione iudex, Iohannes de Raynaldo, Raymundus Bucarordei, Nicolinus Mayrana, Iacobus Beliamus et Bertonus cavalerius. Actum in capitulo Saone. Testes vocati et rogati Amedeus de Volta notarius, Ansaldus de Cruceferrea notarius et Iacobus Saladus, cintragus communis Saone.

(S. T.) Ego Petrus de Trucho, sacri palactii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a partis: *corretto su partes* ^b consiliorum: *costi A* ^c per il formulario seguente v. n. 31.

341

1270, agosto 8, <Savona>

Gli uomini di Vezzi, vassalli di Nicola Cigala, giurano fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXXXI r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 113.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536, 537.

Instrumentum fidelitatis hominum de Vecio, silicet quarterii dicti loci.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducesimo septuagesimo, indictione XIII, die VIII augusti. In presentia domini Symonis cançelerii, iudicis communis Saone, Ansaldi Rubei notarii, Amedei de Volta notarii, Guillelmi Fulcherii, Gandulfi Bave et Iacobi de Aste, testium vocatorum et rogatorum, infrascripti homines de Vecio, de quarterio domini Nicole Cigale quod tenet pro communi Saone et quod emit ab heredibus Raymundi de Quiliano quondam, voluntate | (c. cxxxxi v.) et mandato ipsius domini Nicole et in eius presencia, iuraverunt fidelitatem communi Saone, recipiente domino Lafranco Malocello, potestate Saone, nomine et vice communis Saone, et in eodem sacramento ...^a Nomina quorum

hominum sunt hec: Iacobus Rauschius, Gandulfus Veterisburgus, Iacobus murator, Bonusiohannes Maçucus, Ansaldinus de Foxia, Henricus de Quercu, Iacobinus Niger, Iacobus Socus, Vassallus de Guercur, Ugo de Foxia, Delovosus filius Nicolosi. Et de predictis iusserunt dicti domini potestas et Nicola duo eiusdem tenoris fieri instrumenta. Actum in capitulo Saone, presentibus supradictis testibus et domino Nicola.

(S. T.) Ego Petrus de Trucho, sacri palactii notarius, rogatus interfui et scripsi.

^a Per il formulario seguente v. n. 32.

342

1273, dicembre 18, <Genova>

Giacomo di Chiappeto riferisce di aver notificato ai collettori del pedaggio di Gavi e Voltaggio un mandato di Oberto Doria, capitano del popolo di Genova, col quale si ordina loro di non imporre nuovi oneri a carico dei cittadini savonesi.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta *de cartulario diversorum* dei capitani del popolo di Genova, *Registro II*, c. CXXXXII r. (per l'autentica v. n. 344); copia autentica [D], da C, ASS, *Pergamene*, I, 134, che contiene anche il n. 343.

D è autenticato come segue: «M^oCC^oLXXXX^oIIII^o, indicione (senza il numero), die XVIII septenbris. Ego Iohannes de Pruneto, notarius et scriba comunis Saone, supradictas scripturas sic signatas vidi et legi in rigesto comunis Saone et sic in hoc novo exemplo transcripsi et autenticavi, de precepto domini Bonifacii Vache, potestatis Saone, ad instanciam et postulacionem Rufini Nielli, civis Saone, et signum meum aposui (S. T.)».

Edizione: *Pergamene*, n. 222.

Registro: Noberasco¹, p. 63.

Quod pedagerii locorum Gavii et Vultabii nichil novi faciant contra Saonenses neque res et bona ipsorum.

M^oCC^oLXXIII, die XVIII decembris. Iacobus de Clapeto, executor dominorum capitaneorum, retulit se hodie de mandato domini Oberti Aurie

capitanei precepisse pedageriis sive collectoribus pedagii Gavii, Vultabii^a et vicecomitatus quod ipsi non debeant facere aliquam novitatem super hominibus de Saona neque super rebus eorundem, sub pena librarum centum pro quolibet et qualibet vice.

(S. P.) Exemplatum de cartulario diversorum negociorum curie dominorum capitaneorum.

^a Gavii et Vultabii *in D.*

343

1276, marzo 17, <Genova>

Simone Bonoaldo, podestà di Genova, ordina che i Savonesi debbano prestare giuramento di non evadere i pedaggi di Gavi e Voltaggio sulle merci trasportate. Bonifacio Formica, cittadino savonese, presta giuramento per una partita di cuoio.

Copia autentica [B], dagli atti della cancelleria del comune di Genova, ASS, *Pergamene*, I, 137, che contiene anche il n. 344; copia autentica [C], da B, *Registro II*, c. CXXXXII r. (per l'autentica v. n. 344); copia autentica [D], da C, ASS, *Pergamene*, I, 134, che contiene anche il n. 342 (v. sopra).

Edizione: *Pergamene*, n. 229.

Registro: *Noberasco*¹, pp. 63, 64.

Rellaxacio coriorum.

M^oCC^oLXXVI, die XVII marci. De voluntate domini Symonis Bonoaldi, potestatis Ianue, est quod quilibet de Sagona iurare debeat quod illud quod emit non emit in fraudem pedagii Gavii et Vultabii, set ad usum suum et hominum Sagonae, et quod non consentiet quod in dicto pedagio fraus comittatur per se vel alium. Et incontinenti Bonifacius Formica de Sagona iuravit ut supra pro coriis per ipsum emptis et que volebat portare Sagonam. Et ideo potestas precepit rellaxari debere per dictos pedagerios dicta coria dicto Bonifacio.

(S. P.)

1276, marzo 17, <Genova>

I collettori del pedaggio di Gavi e Voltaggio sollevano obiezioni contro la formula di giuramento imposta ai Savonesi in materia di pedaggi e propongono di deferire l'intera questione a un parere di legali.

Copia autentica [B], dagli atti della cancelleria del comune di Genova, ASS, *Pergamene*, I, 137, che contiene anche il n. 343; copia autentica [C], da B, *Registro II*, c. CXXXXII r. L'autentica si riferisce anche ai nn. 342, 343.

Edizione: *Pergamene*, n. 230.

Registro: *Noberasco*¹, p. 64.

Ea die incontinenti.

Emptor pedagii Vultabii et collectores pedagii Gavii et Vultabii et vicecomitatus dixerunt et protestati fuerunt quod iuramentum Sagonensium non debet fieri in forma suprascripta nec ad petitionem vel de voluntate ipsorum est vel fuit quod debeant sic iurare, set iurare debeant de veritate dicenda et dictis introitibus persolvendis et ipsis non fraudandis, et petunt et dicunt quod quilibet de Sagona debet solvere dictum pedagium et iurare ut supra de rebus quas deferunt de Ianua et que Lombardiam portabuntur sive per Sagonam sive per alia loca, et requirunt quod de consilio iuris periti vel iuris peritorum super hoc pronuncietur et cognosci debeat et quod dicta questio pertinet ad iudicem constitutum super venditionibus introituum communis Ianue et quod res detente pro dictis pedagiis solvendis non debent relaxari.

(S. P.)

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, suprascriptas tres scripturas sic signatas vidi et legi, et sicut in ipsis continebatur sic et in hoc novo exemplo transcripsi, autenticavi et in publicam formam redegei, mandato et auctoritate domini Ingonis Spinule, potestatis Saone, nichil in eis addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, anno Domini M^oCC^oLXXVI, indictione quarta, die xx marcii, presentibus testibus Gandulfo Naso, Ottone Vicio, Guilielmo Beliamo et magistro Guillelmo Fulcher <io>.

1276, maggio 28, Genova

Giacomo Boccanegra rilascia quietanza di 105 lire di genovini al comune di Savona, rappresentato da Bonifacio Formica e da Giacomo Testa, a saldo di un debito contratto da Enrico Papalardo per conto del comune di Savona.

Copia autentica [B], Registro II, c. CXXXXII v.

Quitacio librarum centum quinque.

✠ Ego Iacobus Bucanigra confiteor vobis Bonifacio Formice et Iacobo Teste, civibus Saone, me habuisse et recepisse a vobis, solventibus nomine comunis Saone, integram solutionem et satisfactionem de libris centum quinque ianuinorum quas Enricus Papalardus, syndicus comunis Saone^a, nomine dicti comunis, a me habuisse confessus fuit mutuo gratis, ut plenius continetur in carta inde facta manu Manuelis de Albara notarii, M^oCC^oLXX^oV, die XXI novembris, renuntians exceptioni non numerate peccunie, solutionis et satisfactionis non facte et omni iuri. Unde promitto et convenio vobis, recipientibus nomine dicti syndici et dicti comunis Saone, nullam de cetero movere litem vel requisitionem facere per me vel aliam interpositam personam pro me seu habentem causam a me contra dictum syndicum sive contra dictum comune aut contra bona dicti syndici vel dicti comunis de predictis libris centum quinque ianuinorum vel earum occasione sive de aliqua parte earum. Alioquin penam dupli eius de quanto et quotiens contrafacerem vel contrafieret vobis stipulantibus promitto, ratis manentibus supradictis, pro qua pena et ad sic observandum omnia bona mea habita et habenda vobis pignori obligo et dictam cartam dicti debiti vobis tradidisse confiteor ad incidendum. Actum Ianue, iuxta domum qua habitat Rogeronus de Bennama, M^oCC^oLXX^oVI, die XXVIII madii, circa vespervas, indictione tertia. Testes Amicetus, filius Iacobi de Sancto Thoma, bancherius, et Iacobinus Bucanigra, filius Marini.

(S. T.) Ego Manuel de Albara de Bisanne, sacri imperii notarius, rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, supra-

dictum instrumentum vidi et legi, et sicut in eo continebatur sic et in isto novo exemplo transscripsi, autenticavi et in formam publicam redegi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, de mandato et autoritate domini Iohannini Pignatarii, potestatis Saone, anno Domini M^oCC^oLXXVI, indictione quarta, die prima decembris, presentibus testibus Bonfilio Lodola, Nicholoso de Vincimilio et Iohanne Ferrario, notariis comunis Saone.

^a *Segue espunto n*

346

1275, gennaio 14, <Genova>

I capitani del popolo di Genova dispongono che Giacomino di Riccardo, rappresentante del comune di Savona, paghi, per una partita di 500 mine di grano acquistata dal comune di Savona, un dazio non superiore a 26 denari per mina.

Copia autentica [C], dagli atti della cancelleria del comune di Genova, *Registro II*, c. CXXXXII v.; copia autentica [D], da C, ASS, *Pergamene*, I, 129.

D è autenticata come segue: « Ego Iohannes Oberti ferrarii, notarius, predictam scripturam de registris comunis Saone transcripsi ».

Edizione: *Pergamene*, n. 227.

Registro: *Noberasco*¹, p. 61.

Quod Saonenses non molestentur pro grano conducto de Ianua in Saona.

De mandato dominorum capitaneorum vos duo constituti super rationibus comunis inquirendis non gravetis nec compellatis Iacobinum de Ricardo, syndicum comunis Saone, seu ipsum comune ad solvendum aliquid pro malatolta de illis quingentis minis grani comunis que misse fuerunt apud Saonam anno currente M^oCC^oLXXII, non exigentes ab eo seu ab ipso comuni nisi solummodo soldos viginti sex ianuinarum pro qualibet mina, cum de consilio sapientis ipsum syndicum vel comune cognoverimus non debere aliquidolvere pro malatolta dicti grani. Et ob hoc ipsum syndicum et dictum comune absolvimus a prestatione ma-

letolte predicte nisi ad solvendum quod debent occasione precii dicti grani. Datum M^oCC^oLXXV, die XIII ianuarii.

(S. P.) Ma. Lo.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, supradictam scripturam publicam vidi et legi et sicut in ea continebatur sic et in isto novo exemplo transscripsi, autentificavi (c. CXXXXII bis r.) et in formam publicam redegì, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, de mandato et auctoritate domini Iohannini Pignatarii, potestatis Saone, et domini Marini de Prementorio, iudicis comunis Saone, anno Domini M^oCC^oLXXVI, indictione quarta, die prima decembris, presentibus testibus Bonfilio Lodola, Nicholoso de Vincimilio et Iohanne, filio quondam Oberti Ferrarii, notariis comunis Saone.

347

1277, marzo 20, Genova

Emanuele Spinola, figlio di Garancio, rilascia quietanza di 150 lire di genovini al comune di Savona, rappresentato da Giacomo Testa, per la fornitura di una certa quantità di grano.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CXXXXII bis r.; per l'autenticità di B cfr. ASS, *Pergamene*, I, 109.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Instrumentum quitacionis librarum CL.

✠ Ego Manuel Spinula, quondam Garancii Spinule, confiteor tibi Iacobo Teste notario, syndico ut dicis communis Saone, me habuisse et recepisse a te, solvente nomine et vice dicti communis Saone et de eius pecunia ut dicis, integram solucionem et satisfactionem de libris centum quinquaginta ianuinarum quos recipere debebam a commune Saone pro precio grani mei quod Petrus Inbriacus vendidit dicto communi Saone ut dicimus, renuntians exceptioni non numerate pecunie, solucionis et satisfacionis non facte et omni iuri. Unde promito et convenio tibi, recipienti nomine dicti communis Saone, me taliter facturum et curaturum quod nulla de cetero movebitur lis vel requisicio fiet a me

vel a dicto Petro Henbriaco vel ab alia persona pro me vel eo seu habente <causam> a me vel ab eo de predictis libris centum quinquaginta ianuinarum sive de aliqua parte earum et dictum commune conservabo indenne a dicto Petro et a quacumque persona. Alioquin penam dupli eius de quanto et quociens contrafacerem vel contrafieret tibi stipulanti promito, ratis manentibus supradictis, pro qua pena et ad sic observandum omnia bona mea habita et habenda tibi pignori obligo, abrenuntians iuri de principali et omni iuri. Actum Ianue, ante stactionem Malocellorum, M^oCC^oLXX^oVII^o, die XX marcii, inter nonam et vesperras, indictione IIII^a. Testes Egerius Crescembem censarius, Guillelmus a Mari et Benedictus de Lacu censarius.

(S. T.) Ego Manuel de Albara de Bisanne, sacri imperii notarius, rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Petrus Caracapa, sacri imperii notarius, supradictum instrumentum vidi et legi et sicut in eo continebatur et sic in isto novo exemplo transcripsi, autenticavi et in publicam formam redegi, nichil addato^a vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, de mandato et auctoritate domini Francischi Pignoli, iudicis communis Saone, anno Domini M^oCC^oLXX^oVII^o, indictione V^a, die XXVI madii, presentibus testibus Iacobo Teste notario, Gabrielo Scarlate notario et Bofilio Lodole^b et domino Bonopetro Alto, iudice Albensi.

^a addato: *così B*

^b Teste ... Scarlate ... Lodole: *così B*.

1277, luglio 10, Genova

Rogero de Guidisbobus, podestà, Oberto Spinola e Oberto Doria, capitani del popolo di Genova, concedono ai Savonesi di navigare con legni scoperti ad pelagus, cioè tra Corvo ed Eza, senza dover far capo al porto di Genova.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CXXXXXII bis v.; per l'autenticità di B cfr. ASS, *Pergamene*, I, 136.

Registro: Poggi², p. 75.

Licencia data Saonensibus possendi navigare con^a lignis discopertis ad pelagus.

Rogerus de Guidisbobus potestas, Obertus Spinula et Obertus Aurie, capitanei comunis et populi Ianuensis, viro nobili potestati, consilio et comuni Sagone dilectis suis gaudium cum salute. Cum vobis dederimus in mandatis ut prohibere firmiter deberetis quod aliquis de Sagona vel districtu minime navigare deberet ad pelagus cum aliquibus lignis discopertis vel coopertis a Corvo usque Esam, excepto de portu Ianue, de quo exire debent et navigare tenentur, et videntes quod in facto lignorum discoopertorum non observabamus id quod nobis videtur observari debere, damus et concedimus vobis licenciam et liberam potestatem ut homines Sagone et districtu^b cum barchis discoopertis possint navigare ad pelagus eo modo et forma quo et qua ante creacionem nostri capitaneatus consueverunt navigare et hec vobis concedimus non obstantibus aliquibus litteris et capitulo de contrario vobis missis per que nolimus vobis aliquod preiudicium generari. Datum Ianue, M^oCC^oLXXVII^o, die x iulii. Presentate in civitate Saone die XII iulii.

(S. T.) Ego Luchetus Rubeus notarius predictas litteras vidi et legi, sigillatas sigillo comunis et populi Ianue et sicut in eis continebatur sic et ego in isto registro scripsi. Sigillum quarum erat cere viride^c et in medio ipsius erat sculpta forma cuiusdam griffi et circumscripcio erat « Sigillum comunis et populi Ianue » et hec feci mandato et voluntate domini potestatis, videlicet domini Franceschini Rapallini.

^a con: *così* B ^b districtu: *così* B ^c viride: *così* B.

349

1277, luglio 8, Genova

Lanfranco de Septem rilascia quietanza di 100 lire di genovini al comune di Savona, rappresentato da Giacomo Testa, a saldo di un debito contratto dallo stesso Giacomo e da Ogerio Beltame per conto del comune di Savona.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CXXXXII bis v. Per l'autenticità di B cfr. ASS, *Pergamene*, I, 136.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

— 271 —

Instrumentum quitacionis librarum CL.

Ego Lanfrancus de Septem confiteor tibi Iacobo Teste^a notario me habuisse et recepisse a te, solvente nomine comunis Saone, integram solucionem et satisfacionem de libris centum ianuinorum quas tu dictus Iacobus et Ogerius Beliamus, tanquam sindici dicti comunis Saone, nomine dicti comunis, a me habuistis et habuisse confessi fuistis mutuo gratis, ut plenius constat instrumento inde facto manu Guillelmi Caballi notarii, M^oCC^oLXXIII^o, die nona iunii, et de quo debito Matheus de Gulsulfo solus se obligavit versus me, ut in dicto instrumento plenius continetur. Item de libris quinquaginta ianuinorum, quas tu et dictus Ogerius, tanquam sindici dicti comunis, a me habuisse confessi fuistis mutuo, gratis et amore, et de quo debito Guillelmus de Camilla solempniter intercessit versus me, ut de dicto debito et intercessione plenius constat instrumento inde facto manu Petri de Saliceto notarii, M^oCC^oLXXIII, die VIII iunii, renuntians exceptioni non numerate peccunie, solucionis et satisfacionis non facte et omni iuri. Unde promitto et convenio tibi, recipienti nomine dicti comunis et nomine tuo et dicti Ogerii et nomine dictorum Mathei et Guillelmi, nullam de cetero movere litem vel requisicionem facere per me vel aliam interpositam personam pro me seu habentem causam a me contra dictum comune seu contra bona dicti comunis aut contra te dictum Iacobum vel contra bona tua seu heredes tuos aut contra dictos Ogerium, Matheum et Guillelmum vel contra aliquem eorum aut contra bona vel heredes eorum seu alicuius eorum de predictis debitis vel altero eorum aut occasione eorum vel alterius eorum sive de aliqua parte eorum vel alterius eorum. Alioquin penam dupli eius de quanto et quociens contrafacerem vel contrafieret tibi stipulanti promitto, ratis | (c. CXXXXIII r.) manentibus supradictis. Pro qua pena et ad sic observandum omnia bona mea habita et habenda tibi pignori obligo et dicta instrumenta dictorum debitorum casso et nullius valoris esse volo et ea tibi tradidisse confiteor ad incidendum. Actum Ianue, iuxta domum qua habitat Rogeronus de Bennama, M^oCC^oLXXVII^o, die VIII iulii, inter primam et terciam, indictione quarta. Testes Lanfrancus de Furno, Iohannes, batifolium de Sancto Stephano, et Ianuynus, filius Iohannis de Quarto barrilarii.

(S. T.) Ego Manuel de Albara de Bisanne, sacri imperii notarius, rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Luchetus Rubeus notarius supradictum instrumentum vidi et legi et sicut in eo continebatur sic et in isto novo exemplo

transscripsi, autenticavi et in formam publicam redegi, nichil addito nec diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, de mandato et auctoritate domini Francischini Rapallini, potestatis Saone, anno Domini M^oCC^oLXXVII^o, die XXVII° iulii, presentibus testibus Iacobo Testa notario et Petro Caracapa notario.

^a Teste: *in soprilinea*.

350

1257, aprile 28, Genova

Nicolò Grimaldi rilascia quietanza al comune di Savona, rappresentato da Giacomo Testa, di 140 lire di genovini versategli in esecuzione dell'inserito termine di pagamento emesso l'11 maggio 1256.

Copia autentica [B], Registro II, c. CXXXXIII r.; per l'autenticità di B cfr. ASS, *Pergamene*, I, 109.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Instrumentum quitacionis librarum cxxxx.

✠ In nomine Domini amen. Ego Nicolaus de Grimaldo confiteor me accepisse et habuisse a te Willelmo Iolta, solvente nomine communis Saone et pro eo, illas libras centum quadraginta ianuinarum de quibus terminum recepisti nomine dicti communis dandi et solvendi ipsas michi, ut in apodisia inde facta continetur, quam apodisiam sive terminum volo esse cassam et cassum, renuntians exceptioni non numerate pecunie, doli et conditioni sine causa et omni iuri. Unde promito et convenio tibi, recipienti nomine dicti communis, de predictis libris centum quadraginta vel earum occasione nullam de cetero contra te nec contra dictum commune vel eius bona facere requisicionem nec molestiam per me nec per habentem causam a me sub pena dupli solempniter promissa et stipulata de quanto requisicio vel molestia fieret et sub obligatione bonorum meorum. Tenor dicte apodisie sive termini talis est:

M^oCC^oLVI^o, die XI madii. Datus est terminus Willelmo Iolte, syndico, procuratori et actori communis Saone, ut in carta inde facta per manum Ambrosii, notarii sacri palatii, M^oCC^oLVI^o, die lune octava mense madii,

confitenti^a nomine dicti communis Saone, solvendi Nicolao de Grimaldo libras centum quadraginta ianuinarum usque menses decem proxime completos. Testes Nicola Tortorinus, Paiarius scribe.

Actum Ianue, ante domum dicti Nicolai, anno dominice nativitatis millesimo cc^olvii^o, indictione xiiii^a, die xxviii^a aprilis, circa nonam.

(S. T.) Ego Iacobus de Castelleto notarius rogatus scripsi.

(S. T.) Ego Petrus Caracapa, sacri imperii notarius, supradictum instrumentum vidi et legi, et sicut in eo continebatur sic in isto novo exemplo transscripsi, autenticavi et in formam publicam redegi, nichil addito nec diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, de mandato et auctoritate domini Enrici de Arenzano iuris periti, honorabilis potestatis civitatis Saone, m^occ^olxx^oviii^o, indictione vii^a, die xvi madii, presentibus Salvino Bave notario, et Iohanne Oberti ferrarii notario.

^a confitenti: di lettura incerta, forse per continetur

351

1268, settembre 11, <Genova>

Bisacia Flandalengo e Ottaviano Iolta, rappresentanti del comune di Savona, si impegnano ad osservare le disposizioni impartite dal comune di Genova in materia di commercio del sale.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta presumibilmente (v. n. 352) dagli atti della cancelleria del comune di Genova, *Registro II*, c. CXXXXIII v.; per l'autenticità di C cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

Edizione parziale (fino a « durante officio dicti iudicis »): G. Filippi, *Il convegno di Savona tra Luigi XII e Ferdinando il Cattolico*, in « Atti e memorie della Società Storica Savonese », II, 1889-90, p. 26.

De sale non exonerando neque bamnitos pro sale receptando.

In nomine Domini nostri Iesu Christi amen. Millesimo cc^olxviii, die xi septenbris. Pro Bisacia Flandalengo et Ottaviano Iocta, sindicis communis, universitatis et hominum Saone, nomine et vice dicti communis, universitatis et hominum, quod ipsi homines nec aliquis eorum

de dicta universitate exhonerabunt salem neque exhonerari permitent nec etiam facient exhonerari salem in eorum territorio et districtu, et quod curabunt et facient taliter quod sal non^a exhonerabitur ab aliqua persona in eorum districtu contra deveta communis Ianue aliquo modo. Item quod parebunt omnibus et singulis mandatis domini Girardi, iudicis de Parma, constituti super facto salis et super diversis debitis communis exigendis et quod se presentabunt coram eo quociens fuerint requisiti occasione predictorum et quod solvent condempnacionem (si) occasione salis vel si reperiretur ipsos vel aliquem eorum commisisse fraudem aliquam in sale, et quod attendent omnia et singula eis precepta que eisdem faciet vel que ex parte fierent occasione salis. Item quod non receptabunt bannitos occasione salis, ymo eos pro bannitis habebunt et quod capient eos si poterunt ipsos habere et communi et sibi iudici eos presentabunt. Item quod <dabunt> auxilium, consilium et iuvamen omnibus custodibus qui vadunt in barchis et qui sunt pro custodia salis quociens eis fuerit requisitum ab ipsis infra districtum et posse Saone, si tamen in posse Saone inveniantur aliqui contra predicta facere eos capere et proseguere^b et etiam extra eorum districtum suo posse. Item quod debitores communis Ianue qui aliquid debent communi solvere conpellat^c, silicet illos qui sunt in eorum districtu, ad voluntatem dicti iudicis cum fuerint requisiti. Et predicta omnia et singula attendent et attendi facient sub pena librarum quingentarum, salvis preceptis in tractatu contentis. Et predicta promiserunt dicti sindici, salva convencione quam habent cum commune Ianue si dicta conventio locum habet et habebit in predictis et teneantur ad predicta omnia durante officio dicti iudicis. Et pro predictis sindicis, nomine dicte universitatis, intercesserunt et principaliter se obligaverunt infrascripti pro quantitibus infrascriptis, renuntiantes iuri de principali et omni iuri:

Franceschinus de Camilla	pro libris c
Gavinus de Camilla	pro libris c
Lanfranchinus Marocellus	pro libris c
Philipinus Embriacus	pro libris c
Enricus Marocellus	pro libris c

(S. C.)

(c. CXXXXIII r.) (S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu notarius supradictam scripturam vidi et legi sicut in ea continebatur sic et in isto

novo exemplo transscripsi, autenticavi et in publicam formam reddegi, nichil addito vel diminuto quod mutet senssum vel variet intellectum, de mandato et autoritate domini Guillelmi Bassi, potestatis Saone, anno Domini millesimo ducentesimo LXXVIII, indictione VI, die XVIII octubris, presentibus testibus Ansaldo Caracapa, Gabrielle Scarlata et Vivaldo Bucaordei.

^a non: *in soprilinea* ^b proseguere: *così C* ^c conpellat: *così C, corretto su compleat*

352

1278, ottobre 15, <Genova>

Giacomino de Ricardo, procuratore del comune di Savona, si impegna ad osservare le disposizioni impartite dal comune di Genova in materia di commercio del sale.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta *de cartulario curie domini potestatis* di Genova, *Registro II*, c. CXXXXIIII r.; per l'autenticità di C cfr. ASS, *Pergamene*, III, 20.

De non exonerando sal<e> in Saona neque bamnitos receptando.

Millesimo ducentesimo LXXVIII, die xv^a octubris. Iacobinus de Ricardo notarius, syndicus et procurator communis Saone et universitatis (ho) hominum dicte civitatis et districtus, ut de syndicatu constat per instrumentum scriptum manu Benedicti de Bonifacio notarii, M^oCC^oLXXVIII, die XXIII septenbris, nomine et vice dicti communis et universitatis hominum Saone, promisit domino potestati Ianue, stipulanti nomine et vice communis Ianue, pro se et successore suo, quod ipsi homines vel aliquis eorum non exhonerabunt salem nec exhonerari permitent nec etiam facient exonerari vel vendi salem in eorum territorio et districtu, et quod facient et curabunt ita et sic et taliter quod sal non exonerabitur per aliquam personam in eorum territorio et districtu contra deveta communis Ianue in aliquo modo. Item quod parebunt omnibus et singulis mandatis dominorum potestatis et capitaneorum et successoris dicti domini potestatis et quod se presentabunt coram dictis dominis pote-

state et capitaneis et successore dicti domini potestatis quociens fuerint requisiti occasione predictorum et quod solvent condemnationem si occasione salis condempnarentur per dominum potestatem vel successorem suum vel dictos dominos capithaneos et quod attendent et complebunt et observabunt omnia mandata dictorum dominorum potestatis et capithaneorum et successoris dicti domini potestatis que eisdem fierent vel fient ex parte eorum vel alicuius eorum occasione et pro facto salis. Item quod non receptabunt bannitos communis Ianue occasione salis, ymo eos pro bannitis habebunt et quod capient eos si poterunt ipsos habere et communi sive dictis dominis capithaneis et potestati vel successoris dicti domini potestatis presentabunt. Item quod dabunt auxilium, consilium et iuvamen omnibus | (c. cxxxxiiii v.) custo<di>bus vel^a vadunt et misi sunt vel fuerint seu erunt pro communi in barchis et terra pro custodia salis quociens eis fuerit requisitum ab ipsis infra districtum et posse Saone, si tamen in posse Saone inveniantur aliqui contra predicta facere eos capere et prosequere^b et eciam extra eorum districtum et suum posse. Et predicta omnia et singula attendet dictus syndicus, nomine dicti communis et universitatis ipsius, et attendi faciet per dictum commune et homines dicti communis et universitatis ipsius sub pena librarum mille ianuinarum, quam si contrafecerint in aliquo predictorum dicto domino potestati et successoris suo vel dictis dominis capithaneis, nomine <et> vice communis Ianue stipulanti, solvere promisit tociens quociens fuerit contrafactum in aliquo supradictorum per aliquam personam sub ypotheca et obligacione bonorum dicti communis Saone et hominum dicti communis. Et teneantur ad predicta durante officio domini potestatis predicti et successoris sui, salva senper in omnibus supradictis convencione que est innita inter commune Ianue et commune Saone, si in hoc locum habet. Et pro eo intercesserunt precibus et mandato eius dicti syndici infrascripti pro quantitativibus infrascriptis, renuntiantes iuri de principali et omni iuri. Qui vero syndicus promisit eis et cuilibet eorum dictorum fideiubssorum eos et quemlibet eorum et eorum bona et cuiuslibet eorum, nomine et vice communis et hominum Saone, conservare indempnes, indempnem et indempnia a dicta fideiubssione et obligacione, sub ypotheca et obligacione bonorum dicti communis et hominum civitatis predictae.

Nicolaus Flanba	pro libris c
Ianuarius Maçolla lanerius	pro libris c

Ianuinus de Mo<n>leone	pro libris c
Iohannes de Monterubeo	pro libris c
Bonaver de Portueneri	pro libris c
Iacobus de Pisana	pro libris c
Pagannus Barberius	pro libris c
Facius de Fossato	pro libris c
Bogerus de Suxilia macellarius	pro libris c

Extracta de cartulario curie domini potestatis.

(S. P.)

(S. T.) Ego Iacobus Ricardi de Ficu notarius supradictam scripturam vidi et legi, et sicut in ea continebatur sic et in isto novo exemplo transcripsi, autenticavi et in publicam formam reddegi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, de mandato et auctoritate domini Guillelmi Bassi, potestatis Saone, anno Domini M^oCC^oLXXVIII, indictione VI, die XVIII^a octubris, presentibus Ansaldo Caracapa, Grabielle^c Scarlata et Vivaldo Bucaordei.

^a vel: *così C per qui* ^b proseguere: *così C* ^c Grabielle: *così C*.

353

1293, agosto 14, Savona

Francesco Urseto, podestà, e il Consiglio del comune di Savona ratificano il compromesso stipulato con i rappresentanti del comune di Noli per l'affidamento delle questioni vertenti tra i due comuni per le terre di Vado all'arbitrato di Oberto Spinola di Luccoli e di Lanfranco Spinola, figlio di Ingone.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXXV r. V. anche la sottoscrizione del n. 357; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 157.

Nota. Ratificatio facta per commune Saone de sententia lacta inter ipsos et commune Naulii in dominos Obertum Spinullam et Lafranchum Spinullam, occasione cuiusdam terre de Vado^a.

(S. T.) Anno Domini millesimo cc° nonagesimo tercio, indictione sexta, die XIII^a augusti. In capitulo civitatis Saone, ubi regitur curia, cohadunato consilio per canpanam et cornu more solito, dominus Franciscus Ursetus, potestas Saone, autoritate, consilio et consensu infra-scriptorum consiliariorum civitatis Saone, et ipsi consilarii, autoritate et decreto dicti domini potestatis, nomine et vice communis Saone et pro ipso communi, ratificaverunt¹ et approbaverunt conpromissum factum per Guillelmum Beliamum, Ansaldum Bavosum, Bonifacium Formicam, Richobaldum Buchaordei, Iacobum Fulcherium, Ottanum de Ardicione, Iacobum Reginam, Petrum Barberium, Guillelmum de Albuzola et Iacobum Testam notarium, omnes de Saona, nomine communis Saone, ex una parte, et per Bonamviam Pellotum, Ogerium Mabiliam, Ottonem de Guasco, Gabrielem de Bonavia, Petrum Imbertum et Montanarium notarium, omnes de Naulo, nomine communis Nauli, ex alia parte, in nobiles viros dominos Obertum Spinulam de Luculo et Lafranchum Spinulam condam Ingonis, et omnia que continentur in ipso conpromisso de verbo ad verbum prout iacet, de quo conpromisso continetur publico instrumento² scripto manu Bertholomei Pedebo notarii, sub millesimo cc°LXXXIII°, indictione quinta, die nona augusti, in vespere. Et promisserunt habere rata et firma et tenere et atendere, complere et observare omnia que predicti nobiles domini Obertus et Lafrancus, arbitri et arbitratores et amicabile compositores, dixerint, preceperint, sentenciarverint, statuerint, pronunciarverint vel ordinaverint super illis de quibus est in ipsos nobiles conpromissum per predictas partes, sub pena in dicto conpromisso apposita et obligacione omnium bonorum dicti communis Saone. Nomina vero consiliariorum sunt hec: Berthonus Vegerius, Raymondus draperius, Bofilus Lodola, Petrus Caracapa, Petrus Barberius notarius, Ioltinus Iolta, Guillelmus de Alexandriis, Vivaldus Peonus, Fredericus Babo, Iacobus Bencius, Henricus Constancius, Luchinus Rubus, Iacobus Mazarinus, Manfredus de Portulis, Iohannes Villani ferrarii, Girardus de Parma, Ogerius Beliamus, Guillelmus Beliamus, Nicola de Fino, Iacobus Regina, Ansaldus Sozipillus, Nicola Caminata, Ododo de Maoneriis, Simon Capellus, Petrus Foldratus, Philipinus speciarius, Lafrancus Bucaordei, Philiponus Laynus, Lafrancus Scorzutus, Nicola de

¹ La ratifica nel comune di Noli è del 15 agosto 1293: *Pergamene*, n. 256.

² Cfr. *Pergamene*, n. 255.

Vintimilio notarius, Clarius Taxius, Oddo Garocius, Andriolius Caretus, Nicolinus Scafardus, Valentinus barberius, Antonius Paliarius, Guillelmus Ricius, Lafrancus Galico, Matheus Catullus et Manuel Scorzutus. Actum Saone, in capitulo communis, ubi fuerunt testes vocati ed rogati dominus Pantaleo de Arnoldis, iudex communis Saone, Iacobus Saladus, cintragus dicti communis, et Iacobus Ponzilionus.

Et ego Fredericus de Niella, notarius sacri imperii, hiis interfui et rogatus scripsi.

^a Nota - Vado: aggiunto nel margine interno.

354

1293, agosto 15, Savona

Francesco Urseto, podestà di Savona, alla presenza del Consiglio, concede a Corrado Cigala, figlio di Nicola, e a Nicoletta e Antonio Cigala, figli di Guglielmo di Nicola, a titolo feudale, i due quinti del villaggio di Vezzi con tutti i diritti connessi, ricevendone il giuramento di fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], Registro II, c. CXXXXV v. V. anche la sottoscrizione del n. 357; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, I, 157.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 341, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536, 537.

Instrumentum nobilis et honorifici feudi illorum de Cigalis pro villa et castro Vecii et de promissione ipsorum facta communi.

(S. T.) Anno Domini millesimo cc^o nonagesimo tercio, indictione sexta, die xv^a augusti. In capitulo Saone, cohadunato consilio civitatis Saone more solito per campanam et cornu, dominus Franciscus Ursetus, potestas Saone, voluntate, consilio et consensu omnium consiliariorum in dicto consilio existencium, nomine et vice communis Saone, dedit et concessit Cunrado Cigale, condam Nicole Cigale, et Nicolete et Antonio fratribus, filiis condam Guillelmi Cigale, condam Nicole Cigale, civibus Ianue, per se suosque heredes masculos et feminas in perpetuum in nobile et honorificum feudum duas partes quinque parcium tocius ville

Vecii et hominum et iurisdicionis ipsius ville, cum illis novem modis annone ad starium Sancti Stephani et cum moltonis duobus et porcheto uno, que annuatim percipiuntur super totam villam, et generaliter totum illud quod dominus Ansermus de Quiliano condam et Bonifacius de Quiliano et eius fratres, filii dicti condam Anselmi, soliti erant tenere in villa, posse et districtu Vecii pro communi Saone, cum toto castro seu edificio et forcia que dictus condam Nicola fieri fecerat et quod de cetero fieri facient predicti Cunradus, Nicoleta et Antonius in dicta villa Vecii; de quo castro seu forcia et de omnibus aliis supradictis dictus dominus potestas, voluntate, consilio et consensu dictorum consiliariorum, nomine et vice supradicti communis, investivit cum quodam baculo quem in manu tenebat dictos Cunradum, Nicoletam et Antonium in nobile et honorificum feudum, secundum modum et formam que in presenti instrumento continentur, videlicet dictum Cunradum pro quinta parte et dictos Nicoletam et Antonium pro quinta parte supradicti castri et iurisdicionis tocius ville Vecii. Unde et pro quibus dictus Cunradus pro quinta parte et dicti Nicoleta et Antonius pro alia quinta parte iuraverunt fidelitatem communi Saone, recipiente dicto domino Francisco Urseto, potestate Saone, nomine et vice communis Saone, et promiserunt ipsi domino Francisco potestati, stipulanti nomine et vice dicti communis, et iuraverunt . . .^a (c. cxxxxvi v.) Nomina vero consiliariorum sunt hec: Berthonus Vegerius, Bofilius Lodola, Petrus Caracapa, Raymundus draperius, Petrus Barberius, Ioltinus Iolta, Vivaldus Peonus, Nicola Caminata, Ogerius de Amandola, Iacobus Bencius, Guillelmus de Alexandriis, Henricus Constancius, Luchinus Rubeus, Iohannes de Raynaldo, Iohannes Villani ferarii, Girardus de Parma, Bonifacius Formica, Iacobus Scalia, Guillelmus Beliamus, Sanson ferarius, Ogerius Beliamus, Iacobus Mazarinus, Fredericus Babo, Manuel Scorzutus, Oberthus Formica, Matheus Catullus, Lafrancus Galico, Valentinus Barberius, Iohannes Medalia, Oddo Garocius, Petrus Foldratus, Nicola Scafardus, Andriollius Caretus, Clarius Taxius, Vitalis de Xacha, Lafranchus Bucaordei, Philipinus speciarius, Iacobus Mayrana, Iacobus Foldratus, Iacobus Fulcherius, Oddo de Maoneriis, Manfredus de Portulis, Nicolinus de Cruceferea, Ansaldus Sozipillus, Iacobus Regina, Bonusiohannes Garada, Nicola Finus, Lafrancus Scorzutus, Philiponus Laynus. Actum Saone, in capitulo communis, ubi fuerunt testes vocati et rogati dominus Pantaleo de Arnoldis, iudex communis Saone, Guillelmus Iapeleta, cintragus dicti communis, Iohannes Revellus et Vivaldus Bucaordei.

Et ego Fredericus de Niella, notarius sacri imperii, hiis interfui et rogatus scripsi.

^a *Per il formulario seguente v. n. 31.*

355

1293, marzo 8, <Savona>

Alcuni uomini di Celle giurano fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXXVII r. V. anche la sottoscrizione del n. 357; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 157.

Edizione: Russo, p. 258.

Regesto: Poggi², p. 86.

Fidelitas hominum ville Cellarum.

(S. T.) Anno Domini millesimo CC^oLXXXXIII^o, indictione VI^a, die VIII^a martii. Infrascripti homines de Cellis fecerunt fidelitatem communi Saone, recipiente domino Pantaleone de Arnoldis, iudice communis Saone, pro dicto communi, qui ibidem et in presenti corporaliter iuraverunt ad sacra Dei evangelia, tactis sacris scripturis, esse fideles homines et legales communi Saone et quod non erunt in loco vel facto in quo aliquis potestas seu rector vel nuncius dicti communis seu aliqua persona de Saona vel de districtu Saone amittat vitam, sensum vel membrum vel quod eius honor seu iurisdicio seu iura communis Saone in aliquo minuantur de voluntate vel eorum posse; et si malum dicti communis vel alicuius persone de Saona vel de districtu Saone alicubi tractaretur quod scirent illud proybebunt et distorbabunt bona fide si poterunt et si illud proybere vel distorbare non poterint ad noticiam dicti communis vel illius qui detrimentum illud pati deberet quam cicius poterint facient pervenire; et quod manutenebunt et deffendent bona fide pro posse suo omnia iura et honores et possessiones et bona communis Saone et omnes masculos et feminas de Saona et de districtu Saone contra omnes personas in personis et rebus; et quod iuvabunt pro eorum posse dictum

commune contra omnes personas ad deffendendum omnes terras et possessiones et honores de quibus ipsum commune est investitum vel in possessione et eas quas de cetero Deo propicio poterit adipisci; potestates et rectores communis Saone qui pro tempore fuerint in regimine civitatis Saone habebunt et tenebunt in dominum contra omnes personas; et omnia et singula que in capitulo fidelitatis plenius continentur. Nomina quorum sunt hec: Petrus Lancea, Iacobinus de Grimado, Oberstinus de Alberio, Georgius fornarius, Marchixinus de Fereto, Ascherius Morellus, Facius de Richebono, Paschalis Morellus, Valentus de Alberio, Feniculus fornarius, Saonus Morellus, Ogerius Raynaldus, Richetus de Clapa, Ansaldus Veierandus, Ansaldus de Grimaldo, Benedictus de Astexano, Ogerius de Boliolio, Iacobinus Arbarellus, Iacobinus Cerellus, Acorsius de Podio, Iacobus Calla et Astexanus Nazarinus. Actum Saone, in capitulo communis, ubi fuerunt testes vocati et rogati Iacobus Saladus et Guillelmus Iapellea, cintragi dicti communis.

Et ego Fredericus de Niella, notarius sacri imperii, hiis interfui et rogatus scripsi.

356

1293, agosto 29, <Savona>

Gli uomini di Vezzi giurano fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CXXXXVII r. V. anche la sottoscrizione del n. 357; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 157.

Regesto: Poggi², p. 86.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 341, 354, 357, 391-392, 394-398, 536, 537.

Fidelitas facta per homines ville Vecii communi Saone.

(S. T.) Anno Domini millesimo cc^oLXXXXIII^o, indictione sexta, die xxviii^a augusti. Infrascripti homines de Vecio fecerunt fidelitatem communi Saone, recipiente domino Francisco Urseto, potestate Saone, nomine et vice communis Saone, qui ibidem et in presenti corporaliter iuraverunt . . . ^a (c. cxxxxvii v.) Nomina quorum sunt hec: Gastaldus Vosus

de Canpedo, Bonora Gatus, Iacobus Gatus, Arnaldus de Sicardo, Arnaldinus Telesius, Iohannes Guilliani de Telesio, Cunradus Garasius, Bassus iudex, Bonora iudex, Vivadus iudex, Iohannes de Raymundo, Iacobus de Richa, Ansaldus de Richa, Musus de Bonavia, Raymundinus de Costa, Vadinus de Berruccio, Bonseignor de Costa, Vosus eius filius, Oberthus de Richerio, Iachinus eius filius, Philipus de Canpedo, Franciscus de Canpedo, Iachinus de Canpedo, Lafrancus de Canpedo, Iohannes de Gandulpho, Henricus de Gandulpho, Vexinus de Gandulpho, Iohannes Garellus, Arnaldus de Canpedo, Gandulphus de Nicola, Nalinus Malarinus, Iohannes Roxanus, Iohannes de Iacop, Iacop, Iacommellus Ugonis, Iacomellus de Canali, Iachinus de Taurio, Nicola de Taurio, Bonora de Vallis, Guillelmus de Riciis, Vosus de Taurio et Nasus de Taurio. Actum Saone, in capitulo communis, ubi fuerunt testes vocati et rogati Lafrancus Bucaordei, Petrus Barberius notarius, Nicola Cavazutus, Bofilius Lodola et Petrus Caracapa.

Et ego Fredericus de Niella, notarius sacri imperii, hiis interfui et rogatus scripsi.

^a Per il formulario seguente v. n. 355.

357

1293, settembre 5, Savona

Francesco Urseto, podestà di Savona, alla presenza del Consiglio, concede ad Accellino Cigala, figlio di Lanfranco, a titolo feudale, la quinta parte del villaggio di Vezzi con tutti i diritti connessi, ricevendone il giuramento di fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], Registro II, c. CXXXXXVIII r.; per l'originalità di A cft. ASS, Pergamene, I, 157.

Regesto: Poggi², p. 87.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 341, 354, 356, 391, 392, 394-398, 536, 537.

Instrumentum nobilis et gentilis feudi dati et facti per commune Saone certis de Cigalis pro quinta parte castris et ville Vecii.

(S. T.) Anno Domini millesimo cc^oLXXXIII^o, indictione sexta, die v^a septenbris. In capitulo Saone, cohadunato consilio civitatis Saone more solito per canpanam et cornu, dominus Franciscus Ursetus, potestas Saone, voluntate, consilio et consensu omnium consiliariorum in dicto consilio existencium, nomine et vice communis Saone, dedit et concessit Acelino Cigale, filio condam Lafranchi Cigale, condam Nicole Cigale, civi Ianue, per se suosque heredes masculos et feminas, in perpetuum, in nobile et honorificum feudum quintam partem tocius ville et castri Vecii et hominum et iurisdicionis ipsius ville cum quinta parte illorum novem modiorum annone ad starium Sancti Stephani et duorum moltonorum et unius porcheti, que annuatim percipiuntur super totam villam, et quintam partem tocius eius quod dominus Ansermus de Quiliano condam et Bonifacius de Quiliano et eius fratres, filii dicti condam Ansermi, soliti erant tenere in villa, posse et districtu Vecii pro communi Saone, et quintam partem tocius castri seu eddifficii et forcie que dictus condam Nicola fieri fecerat et quod de cetero fieri faciet predictus Acelinus in dicta villa Vecii, de qua quinta parte castri seu forcie et omnibus aliis supradictis dictus dominus potestas, voluntate, consilio et consensu dictorum consiliariorum, nomine et vice supradicti communis, investivit cum quodam baculo quem in manu tenebat dictum Acelinum in nobile et honorificum feudum, secundum modum et formam que in presenti instrumento continentur. Unde et . . . ^a (c. CXXXXVIII r.) Nomina vero consiliariorum sunt hec: ^b Bofilius Lodola, Petrus Caracapa, Petrus Barberius notarius, Raymundus draperius, Ioltinus Iolta, Guillelmus de Alexandriis, Ogerius de Amandola, Iacobus Bencius, Henricus Constancius, Luchinus Rubeus, Iacobus Mazarinus, || Iohannes de Raynaldo, Sanson ferrarius, Nicola de Vintimilio notarius, Bonusiohannes Garada, Iohannes Villani ferarii, Simon de Orto, Girardus de Parma, Bonifacius Formica, Fredericus Babo, Nicola Finus, Iacobus Regina, || Oddinus de Maoneriis, Simon Capellus, Philipinus speciarius, Iacobus Fulcherius, Iacobus Foldratus, Iacobus Mayrana, Vincentius Bucaordei, Lafrancus Bucaordei, Manuel Scorzutus, Matheus Catullus, Lafrancus Galico, || Guillelmus Ricus, Valentinus Barberius, Antonius Paliarius, Iohannes Medalia, Oddo Garocius, Clarius Taxius, Lafrancus Scorzutus, Philiponus Laynus. Actum Saone, in capitulo communis, ubi fuerunt testes vocati et rogati Nicola Bica Detesalve, Cunradus Cigala condam Nicole Cigale, et Iacobus Saladus, cintragus communis Saone.

Et ego Fredericus de Niella, notarius sacri imperii, hiis interfui

et rogatus scripsi et predicta quinque instrumenta, mandato nobilis viri domini Bonifacii Vache, potestatis Saone, michi facto M^oCC^oLXXXIII^o, indictione VII^a, die XV^a iulii, presentibus Petro Saco, Petro Barberio notario et Andriolio Careto, registavi et in formam publicam redegii.

^a Per il formulario seguente v. n. 31 ^b i nomi che seguono sono disposti su tre colonne; due trattini verticali indicano la fine di ogni colonna.

358

1294, aprile 26, Savona

Bonifacio Vacca, podestà, e il Consiglio del comune di Savona rilasciano procura al notaio Bonfiglio Lodola per procedere alla ratifica della delimitazione dei confini tra i comuni di Savona e di Noli nella zona portuale di Vado.

Originale [A], Registro II, c. CXXXXVIII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, I, 71.

Instrumentum sindicatus comunis Saone ad ponendum et fingendum terminos in loco Vadi, territorio portus et rippe ipsius loci.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo III°, indictione VII^a, die vicesima sexta aprilis. Dominus Bonifacius Vacha, Saone civitatis potestas, voluntate et consilio infrascriptorum consiliariorum comunis Saone, auctoritate et decreto dicti domini potestatis, fecerunt, constituerunt et ordinaverunt eorum et comunis Saone syndicum, actorem et procuratorem Bofilium Lodolam notarium ad ponendum et fingendum terminos in loco Vadi, in territorio portus et ripe Vadi, ibi et in illo loco ubi alias de comuni voluntate et beneplacito domini episcopi Naulensis et domini episcopi Saonensis et domini Romini de Nigro, potestatis Nauli, et domini Laçarini, eius iudicis, et sex sapientum comunis Nauli et domini Bonifacii Vache, potestatis Saone, et domini Pantaleonis de Arnoldis, iudicis comunis Saone, et sex sapientum comunis Saone fixe fuerunt canelle pro bono et pacifico statu utriusque comunis, et generaliter adimplendum et effectui mancipandum ea que tractata et ordinata fuerunt in predictos et circa predicta per predictos dominos episcopos,

potestates, iudices et sapientes ut perpetuam firmitatem obtineant ad bonum et pacificum statum utriusque comunis, dantes et concedentes eidem syndico plenam, liberam et generalem administrationem et potestatem et speciale mandatum in omnibus et singulis supradictis, promittentes michi Petro Barberio, notario et scribe comunis Saone, stipulanti nomine et vice omnium quorum intererit^a, habere et tenere ratum et firmum quicquid dictus syndicus in predictos et circa predicta fecerit et nullo tempore retractare, sub ypotheca et obligatione omnium bonorum dicti comunis, salva semper sententia¹ lata per dominum Guillelmum Spinulam, pro se et sociis suis consulibus Ianue, Guillelmo Ebriaco, Ottobono de Cruce, Guillelmo Guercio, Montanario Aurie et Guillelmo de Nigro, inter comune Nauli, ex una parte, et comune Saone, ex altera, scripta manu Marchexii de Domo notarii, millesimo ducentesimo VIII°, indictione x^a, die xxvii^a iulii, circa vespere. Nomina vero consiliariorum sunt hec: Iacobus Constancius, Ioltinus Iolta, Vivaldus Peonus, Berthonus Cavaçutus, Iacobus Maçarinus, Iacobus Garradda, Iuvenis Caramellus, Oddinus de Brayda, Bonifacius de Raynaldo, Bonifacius de Niella, Petrus Templerellus, Nicola Bosius, Iacobus Bencius, Vivaldus Vulpis, Iohannes Villani ferrarii, Petrus Buchanigra, Gatacius Sinistrarius, Ogerius Beliamus, Manuel Curlaspedus, Guillelmus Beliamus, Henricus Corsus, Ottanus de Ardicione, Petrus Sachus, Iohannes de Pruneto, Baudoyanus Bavirus, Petrus Barberius notarius, Iacobinus de Alexandriis, Iohannes Cravaçanus, Luchetus Rubeus, Franciscus Pegolotus, Ansaldus Soçopilus, Pastorinus Ianerius, Alamannus magister axie, Oddinus de Maoneriis, Iacobus Fulcherius, Iacobus Foldratus, Vivaldus Buchaordei, Guillelmus de Cruceferrea, Bofilus Lodola, Ricobaldus Buchaordei, Clarius Taxus, Arnaldus Grullus, Petrus Foldratus, Iohannes Revellus, Valentinus barberius, Petrus Caracapa, Guillelmus | (c. cl. r.) Ricius, Lafranchus Galico, Obertus Formica, Manuel Scorçutus. Actum in capitulo Saone. Testes Iacobus Saladdus cintragus, Iapelleta cintragus et Lafranchus Croçolinus.

(S. T.) Ego Petrus Barberius, sacri palatii notarius, rogatus scripsi et in hoc registro de mandato domini Bonifacii Vache, potestatis Saone, registravi.

^a intererit: *cos?* A.

¹ Cfr. n. 270.

1294, maggio 2, Vado

Bonifacio Vacca, podestà di Savona, e Romino di Negro, podestà di Noli, s'impegnano a far ratificare la delimitazione dei confini tra i due comuni nella zona portuale di Vado.

Originale [A], *Registro II*, c. CLr.; originale [A'], redatto da un notaio di Noli, ASS, *Pergamene*, I, 162 (unitamente al n. 360). Per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 71.

A' è sottoscritto come segue: «(S.T.) Ego Nicholaus de Montanario, sacri palatii notarius, rogatus scripsi».

Edizione: *Pergamene*, n. 260.

Registro: *Noberasco*¹, p. 70.

Instrumentum promissionis facte per potestatem Saone et potestatem Nauli de ratificando instrumenta inde facta pro terminis et pillastris positis in Vado.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo III°, indictione VII^a, die II^a madii^a. Dominus Bonifacius Vacha, Saone civitatis potestas, et dominus Rominus de Nigro, Nauli civitatis potestas, vicissim solempni stipulatione promisserunt se ita et taliter facturos et curaturos quod syndici comunis Saone et comunis Nauli, nomine et vice comunis Saone et comunis Nauli, facient^b pactum et transactionem per publica instrumenta de terminis et pillastris positis in Vado pro bono et pacifico statu utriusque comunis, per predictos dominos potestates positos et firmatos in dicto loco, et hec omnia et singula^c promisserunt adtendere et observare adinvicem sub pena librarum quingentarum ianuinarum, ab utraque parte solempniter^d stipulata et promissa, et obligatione omnium^e bonorum suorum, renuntiantes iuri dicenti contractum factum sine causa non valere et omni alii iuri quo se tueri possent a predictis. Et inde iusserunt fieri duo instrumenta eiusdem^f tenoris. Actum in ripa portus Vadi. Testes dominus^g Laçarinus de Pataldis, iudex comunis Nauli^h, dominus Pantaleo de Arnoldis, iudex comunis Saone, Alamannus magister et Calecha Pançanusⁱ.

(S. T.) Ego Petrus Barberius, sacri palatii notarius, rogatus scripsi

et in hoc registro, de mandato domini Bonifacii Vache, potestatis Saone, registravi.

^a In A', che inizia In Christi nomine amen, la datazione è posta nell'esca-
tocollo ^b vice utriusque communis facient in A' ^c omnia et singula: om.
A' ^d solemniter: om. A' ^e omnium: om. A' ^f eiusdem: unius in A'
¶ Testes rogati et vocati dominus in A' ^h iudex comunis Nauli: om. A'
ⁱ Arnoldis, dominus Calecha Pançanus et magister Almanus. Anno dominice na-
tivitatis millesimo ducentesimo nonagesimo quarto, indicione VII^a, die secunda
madii in A'.

360

1294, maggio 3, Vado

Bonfiglio Lodola notaio, procuratore del comune di Savona, e Montanario notaio, procuratore di quello di Noli, ratificano la delimitazione dei confini tra i due comuni nella zona portuale di Vado.

Originale [A], Registro II, c. CL v.; originale [A'], redatto da un notaio di Noli, ASS, *Pergamene*, I, 162 (unitamente al n. 359). Copia semplice [B] (in quanto priva dell'autenticazione di Giacomo Testa, che pure la introduce con la consueta dichiarazione relativa al mandato ricevuto) da A, ASS, *Pergamene*, I, 35. Per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 71.

A' è sottoscritto come segue: «(S.T.) Ego Nicholaus de Montanario, sacri palatii notarius, rogatus scripsi».

B è introdotta come segue: «(S.T.) Anno Domini millesimo cc^olxxxvii, indicione x^a, die xxviii iulii, in capitulo Saone, presentibus testibus Bofilio Lodola et Nicolao de Ardicione, notariis et scribis comunis Saone, et Vivaldo de Plano et quampluribus aliis. Dominus Faba de Arnoldis, iudex comunis Saone, precepit mihi Iacobo Teste notario ut infrascript [sic] *** [cm. 2,5] ad eternam rei memoriam et ne pereat quando portatur extra civitatem Saone transscriberem, autenticarem et in formam publicam redigerem. Tenor».

Tenuto conto che appare poco credibile che venisse portato fuori Savona il registro, non si può escludere che questo esemplare derivi da un'altra copia tratta dallo stesso registro e che si tratti quindi di un C. Si giustificherebbe così il mancato completamento della sottoscrizione del rogatario («Ego Petrus Barberius, sacri palatii notarius, rogatus scripsi et in registro ***»), interrotta proprio alla parola registro che rendeva inutile agli occhi del redattore eseguire un'altra copia.

Nel margine esterno la seguente annotazione di mano coeva: «Aprobacio sententie late per dominum Guillelmum Spinulam et socios super certis terminis positis in Vado per comune Saone».

Edizione: *Pergamene*, n. 261.

Registro: *Noberasco*¹, pp. 34, 70.

Aprobacio facta per syndicos comunis Saone et comunis Nauli de et pro certis terminis positis in Vado.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo III°, indictione VII^a, die III^a madii^a. Bofilius Lodola notarius, syndicus, actor et procurator comunis Saone ad infrascripta constitutus, nomine et vice comunis Saone, ex una parte, ut^b de syndicato apparet per instrumentum¹ scriptum manu mei notarii infrascripti, hoc eodem anno^c, die XXVI^a aprilis, et Montanarius notarius, syndicus, actor et procurator comunis Nauli, nomine et vice comunis Nauli, ut de syndicato apparet per instrumentum² scriptum manu Oddonis de Caro notarii, hoc eodem^d anno, die II^a madii, ex altera^e, volentes venire ad compositionem de litibus et discordiis que vertebantur seu verti sperabantur inter comune Saone et comune Nauli, occasione ripe portus Vadi, talem inter eos fecerunt pactum et transaccionem et perpetuum concordium, videlicet quod termini qui positi fuerunt die dominica II^a mensis madii presentis per^f nobiles viros dominos Bonifacium Vacham, potestatem Saone, et Romanum de Nigro, potestatem Nauli, de voluntate plurium nobilium civium^g dictarum civitatum ibidem presencium et consencientium, perpetuo debeant esse, stare et permanere in ipsis locis in quibus positi sunt et fuerunt dicta die, ita quod ab ipsis terminis inferius versus mare remaneat ripa portus Vadi prout in sententia³ olim lata per dominum Guillelmum Spinulam et socios consules comunis Ianue continetur, et a dictis terminis supra versus montes sit et esse debeat illorum quorum nunc est vel habencium causam ab ipsis. Et hec omnia et singula prout superius dicta sunt promisserunt dicti^h syndici, adinvicem stipulantesⁱ nomine dictorum comunium, habere et tenere ratum et firmum^j et adtendere et observare dictam transaccionem et pactum et quiquid in predictis pillastris seu terminis positis et firmatis pro pace et bono concordio

¹ Cfr. n. 358.

³ Cfr. n. 270.

² Cfr. n. 361.

utriusque comunis factum et ordinatum est, sub ypotheca et obligacione omnium bonorum dictorum comunium, salva semper in omnibus sententia lata per predictum^k dominum Guillelmum Spinulam pro se et sociis, scripta^l manu Marchexii condam Oberti de Domo notarii, millesimo ducesimo viii^o, indictione x^a, die xxvii^a iulii. Et^m de predictis preceperunt et voluerunt fieri duo instrumenta eiusdem tenorisⁿ, unum per me Petrum Barberium, notarium infrascriptum et scribam comunis Saone, et aliud per Nicolaum de Montanario notarium. Actum^o in ripa portus Vadi. Testes Manuel Scorçutus, Gabriel de Bonavia, Ricobaldus Buchaordei, Petrus Inbertus, Ogerius Beliamus, Poncius Mabelia, Lafranchinus Scorçutus, Columbinus de Bonavia, Ansaldus Bavosus, Iacobus sartor, Paulus Sachus et Iohannes de Savignono, civis Nauli^p.

Ego Petrus Barberius, sacri palatii notarius, rogatus scripsi et in hoc^q registro de mandato domini Bonifacii Vache, potestatis Saone, registravi.

^a die septima madii in B; in A', che inizia In Christi nomine amen, la datazione è posta nell'escatocollo ^b ut: om. B ^c manu Petri Barberii notarii hoc anno in A' ^d eodem: om. A' ^e ex altera: om. A' ^f II^a madii presentis mensis per in A'; II mensis madii mensis presentis per in B ^g civium: hominum in A' ^h promiserunt et convenerunt dicti in A' ⁱ stipulando in A' ^j rata (corretto su ratum) et firma in B ^k dictum in A' ^l sociis suis scriptam in B ^m iulii circa vespas et in A' ⁿ eiusdem tenoris: om. A' ^o per me Nicholaum de Montanario notarium infrascriptum et aliud per Petrum Barberium, notarium et scribam comunis Saone. Actum in A' ^p Nauli. Anno dominice nativitatis millesimo nonagesimo quarto, indictione vii^a, die tercia madii in A' ^q hoc: om. B.

361

1294, maggio 2, Noli

Romino di Negro, podestà, e il Consiglio del comune di Noli lasciano procura al notaio Montanario per procedere alla ratifica della delimitazione dei confini tra i comuni di Noli e di Savona nella zona portuale di Vado.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CLI r.; per l'autenticità di B cfr. ASS, *Pergamene*, I, 71.

Instrumentum sindicatus comunis Nauli ad ponendum terminos in loco Vadi, <in> territorio portus et ripe ipsius loci.

(S. T.) Dominus Rominus de Nigro, potestas civitatis Nauli, voluntate et consilio infrascriptorum consiliariorum, et ipsi consiliarii, nomine et vice comunis Nauli, auctoritate et decreto dicti domini potestatis, fecerunt, constituerunt et ordinaverunt eorum et comunis^a Nauli syndicum, actorem et procuratorem Montanarium notarium, presentem et mandatum suscipientem, ad ponendum et fingendum terminos in loco Vadi, in territorio portus et ripe Vadi ubi et in loco ubi alias de comuni voluntate et beneplacito domini episcopi Naulensis et domini episcopi Saonensis et domini Romini de Nigro, potestatis Nauli, et domini Laçarini de Pacaldis^b, eius iudicis, et sex sapientum comunis Nauli et domini Bonifacii Vache, potestatis Saone, et domini Pantaleonis de Arnoldis, iudicis comunis Saone, et sex sapientum comunis Saone fixe fuerunt canelle pro bono et pacifico statu utriusque comunis et generaliter adimplendum et effectui mancipandum ea que tractata et ordinata fuerunt in predictis et circa predicta per predictos dominos episcopos, potestates, iudices et sapientes, ut perpetuam firmitatem obtineant ad bonum et pacificum statum utriusque comunis, dantes et concedentes eidem syndico plenam, liberam et generalem administracionem et potestatem et speciale mandatum in omnibus et singulis supradictis, promittentes michi Oddoni de Caro, notario et scribe comunis Nauli, stipulanti nomine et vice omnium quorum intererit, habere et tenere ratum et firmum quicquid dictus syndicus in predictis et circa predicta fecerit et nullo tempore retractare, sub ypotheca et obligatione omnium bonorum dicti comunis, salva semper sententia¹ lata per dominum Guillelmum Spinulam pro se et sociis suis consulibus Ianue, Guillelmo Ebriaco, Ottobono de Cruce, Guillelmo Guercio, Montanario Aurie et Guillelmo de Nigro, inter comune Nauli, ex una parte, et comune Saone, ex altera, scripta manu Marchexii condam Oberti de Domo notarii m^occ^oviii^o, indictione x^a, die xxvii^a iulii. Nomina consiliariorum sunt hec: Gabriel de Bonavia, Ogerius Mabelia, Franciscus Revilia, Ponçius de Guasto, Ottobonus cavalerius, Gyrardus Strucius, Nicolaus clericus, Oddo de Guasco, Luchetus Imbertus, Enricus Daniel, Bonavia de Coxa, Casicius

¹ Cfr. n. 270.

Porcellus, Rubeus de Castello, Columbinus de Bonavia, Fredericus Ayradi, Percivalis de Guasco, Mainfredus Balduinus et Nicolaus Strucius. Actum Nauli, anno nativitatibus Domini m^occ^o nonagesimo quarto, indictione vii^a, die ii^a maii. Testes Fredericus, nuncius et cintragus, Iacobus Pellatus et Iacobus Coavolta, executores dicti comunis, rogati.

Ego Odo de Caro, sacri imperii notarius, rogatus scripsi.

Ego Petrus Barberius, sacri palatii notarius, supradictum instrumentum registravi, nil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum.

^a *Segue espunto e depennato Saone* ^b *Pacaldis: così B.*

362

1294, giugno 18, Genova

Oberto Spinola rilascia procura ad Antonio de Bellagarda de Gorcellis per riscuotere dal comune di Savona il suo stipendio di podestà.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CLI v.; per l'autenticità di B cfr. ASS, *Pergamene*, I, 71.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Nobilis vir, dominus Obertus Spinula miles, fecit, constituit et ordinavit suum certum nuncium et procuratorem et loco sui Antonium de Bellagarda de Gorcellis ad petendum, exigendum et recipiendum pro ipso domino Oberto libras centum quinquaginta ianuinarum quas recipere et habere debet a comuni Saone ipse dominus Obertus occasione salarii sui quod recipere debet ab ipso comuni Saone pro potestacia seu regimine anni quo electus fuit in potestatem dicti comunis et ad faciendum ipsi comuni seu persone publice pro ipso comuni quamlibet finem, remissionem et quitacionem de dictis libris centum quinquaginta et generaliter de omni eo et toto quod ab ipso comuni Saone petere vel recipere potest dictus dominus Obertus quacumque ex causa usque in hodiernum diem et ad obligandum ipsum et sua pro predictis et predictorum occasione et demum generaliter ad omnia et singula faciendum in predictis et circa predicta que facere posset si presens esset, dans et

concedens in predictis et circa predicta dicto procuratori suo liberum et generale mandatum et liberam et generalem administrationem, promittens tibi notario infrascripto, stipulanti nomine cuius vel quorum interest vel intererit ^a, habere et tenere rata et firma omnia et singula que per dictum procuratorem suum fuerint acta, gesta seu procurata in predictis et circa predicta, sub ypotheca et obligatione omnium bonorum suorum. Actum Ianue, in domo dicti domini Oberti, anno dominice natiuitatis M^oCC^oLXXXIII^o, die XVIII^a iunii, circa terciam, indictione VI^a. Testes magister Georgius, medicus cirurgus, Percivalis Gatucius et Henricus speciarius de Albingana.

(S. T.) Ego Enricus de Castelliono notarius rogatus scripsi.

Ego Petrus Barberius, sacri palatii notarius, supradictum instrumentum de mandato domini Bonifacii Vache, potestatis Saone, registravi, nil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum.

^a intererit: *cost* B.

363

1294, giugno 21, Savona

Antonio Bellagarda, procuratore di Oberto Spinola, rilascia quietanza ad Ansaldo Bavoso, clavigero del comune di Savona, di 150 lire di genovini dovute ad Oberto per il suo stipendio di podestà.

Originale [A], Registro II, c. CLII r.; per l'originalità di A cfr. anche ASS, *Pergamene*, I, 71.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quarto, indictione VII^a, die XXI^a iunii. Confessus fuit Antonius Bellagarda, procurator et certus nuncius nobilis viri domini Oberti Spinule militis ad infrascripta constitutus, ut de procuratione patet per instrumentum ¹ scriptum manu Enrici de Castelliono notarii, hoc eodem anno, die XVIII^a iunii, se, procuratorio nomine dicti domini Oberti, habuisse et recepisse

¹ Cfr. n. 362.

ab Ansaldo Bavoso, clavigero comunis Saone, solvente nomine comunis Saone et de peccunia ipsius comunis, libras centum quinquaginta ianuinorum pro salario potestacie comunis Saone, in qua ipse dominus Obertus electus fuit, et integram rationem et solucionem et satisfationem de omni et toto eo quod dictus dominus Obertus habere et recipere deberet a comuni Saone ab hodie hinc retro usque ad hodiernam diem aliqua occasione vel modo que dici vel excogitari possit, renuntians exceptioni non numerate peccunie, non habite et non recepte solutionis, rationis et satisfationis et omni iuri. Unde et pro quibus promissit dictus Antonius, procuratorio nomine dicti domini Oberti et pro ipso, dicto Ansaldo et michi Petro Barberio, notario et scribe comunis Saone, stipulantibus nomine et vice comunis Saone, quod de cetero comune Saone non molestabitur nec inquietabitur in aliquo, sub pena dupli eius tocius quanti contrafactum foret vel accio moveretur tociens et quociens contrafactum foret vel ventum, cum restitutione omnium dampnorum, interesse et expensarum et obligatione omnium bonorum dicti domini Oberti que dictis Ansaldo et Petro stipulantibus pigneri obligavit, faciendo dictus Antonius, procuratorio nomine dicti domini Oberti, dicto Ansaldo et michi notario infrascripto, stipulantibus nomine et vice comunis Saone et pro ipso, pacem, finem, remissionem et omnimodam absolucionem et pactum de non petendo, absolvens et liberans ipsum comune et eius bona per aquilianam stipulationem et aceptilationem solempniter subsequitam. Actum Saone, in capitulo. Testes rogati et vocati Fredericus Babo, Iohannes de Pruneto notarius, Baudoynus Bavosus, Manuel Scorzutus et Iacobus Archerius.

Ego Petrus Barberius, sacri palatii notarius, rogantus^a scripsi, et (et) in hoc registro de mandato domini Bonifacii Vache, potestatis Saone, registravi.

^a rogantus: *così* A.

1294, giugno 21, Vado

Oberto legerius, collettore della lezida o copeta sul grano, a richiesta di Pantaleone de Arnoldis, giudice del comune di Savona, e di Giacomo Fulcherio, uno degli appaltatori del predetto introito, dichiara

di aver riscosso da Nicoloso Lomellino di Genova 8 soldi e 11 denari di genovini su una partita di grano venduta nel porto di Vado.

Originale [A], *Registro II*, c. CLII v. Copia autentica [B], ASS, *Pergamene*, I, 179; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 134.

B è autenticata come segue: «(S.T.) Ego Lafranchus Caravellus, notarius sacri imperii, rogatus de predictis transcripsi et exemplavi de registo communis Saone et in publicam formam reddegi, mandato et auctoritate domini Andrioli Lercarii, potestatis Saone, et domini Fabe de Arnoldis, iudicis dicti communis Saone, anno Domini M^oCC^oLXXX^oVII, indictione x^a, die xxvii aprilis, presentibus testibus Bofilio Lodola, Frederico Babo et Nicolao de Ardicione, notariis et scribis communis Saone, nihil in predictis addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum ».

Edizione: *Pergamene*, n. 262.

Regesto: *Noberasco*¹, p. 75.

Instrumentum confessionis gabelle copete quam solvit Nicoloxius Lomellinus de Ianua gabellatoribus Saone.

(S. T.) Anno Domini M^oCC^oLXXX^oIIII^o, indictione VII^a, die XXI iunii. Obertus leçerius, collector leçide communis Saone pro ipso communi sive copete sive pro emptoribus dicte copete seu leçide, nomine et vice communis Saone sive dictorum emptorum dicte copete sive leçide, ad instantiam et requisicionem domini Pantaleonis de Arnoldis, iudicis communis Saone, et Iacobi Fulcherii, unius ex emptoribus dicte copete seu leçide, fuit confessus se habuisse et recepisse a Nicoloso Lomellino de Ianua, solvente suo proprio nomine et nomine Girardi de Curiliono, pro copeta et leçida grani venditi et mensurati in portu et ripa Vadi in navi dicti Nicolosi, videlicet pro minis quinquaginta grani, ad rationem duarum copetarum pro mina, soldos octo et denarios XI ianuinarum pro extimacione valimenti dictarum copetarum, renuntians exceptioni non numerate peccunie et omni iuri et de predictis iuberunt dicti dominus iudex et Iacobus Fulcherius mihi Iohanni de Pruneto, notario et scribe communis Saone, ut inde facerem publicum instrumentum. Actum in ripa portus Vadi, iusta domum communis Saone. Testes Iacobinus Fraventus, nuncius communis Saone, Rufinus Niellus, civis Saone, Petrus Sachus de Saona, Guillelmus de Clavaro, Guillelmus de Frontis, Franciscus de Saragosa, marinarii dicte navis dicti Nicolosi.

Ego Iohannes de Pruneto, notarius et scriba communis Saone, hiis interfui et scripsi.

1227, maggio 5, Savona

Amedeo, figlio e vicario di Tommaso di Savoia, vicario imperiale, col consenso del Consiglio del Comune di Savona, concede immunità e franchigie agli uomini di Cosseria e di Millesimo ed in genere a tutti i fedeli del marchese Enrico.

Originale [A], Registro II, c. CLII v.

Regesto: Poggi¹, p. 364.

Alia conventio cum illis de Carreto, etc. ^a

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quinto, indictione VIII^a, die XII^a decembris. In capitulo Saone, presentibus testibus ad hoc specialiter convocatis Petro Sacho, Bofilio Lodola et Salvino Bava, notariis, Ogerio de Cellis et Iohanne de Villano ferrario et quampluribus aliis, dominus Franciscus Pignolius, iudex comunis Saone, precepit michi Iacobo Teste notario ut infrascriptum instrumentum scriptum in quodam cartulario Ambrosii notarii, in millesimo CC^oXX^oVII^o, indictione XV^a, de dicto cartulario exemplarem, autenticarem et in publicam formam redigerem ad eternam rei memoriam et in presenti registro dicti comunis Saone transscriberem. Cuius tenor talis est:

Carta inter comune Saone et homines de Cruceferrea. Die mercurii v mensis madii, M^oCC^oXX^oVII^o ^b. Dominus Amedeus, filius et vicarius domini Thomasii, comitis Sabaudie, vicarii et legati domini Frederici, serenissimi imperatoris, per totam Ytaliam et marcham de Treguisio et specialiter (c. CLIII r.) Saone et Albingane, existens in regimine Saone, nomine et vice imperii, dedit et concessit et permisit, nomine et vice imperii et nomine et vice comunitatis Saone, voluntate totius consilii comunitatis Saone, Henrico Calcebovi de Cruceferrea et Raymundo Flole, Willelmo Taliecerro, Andree Bunico, Petro de Sancto Merlo et Willelmo de Guercia de Meleximo, recipientibus hanc dationem et concessionem nomine et vice omnium hominum de Cruceferrea et districtus et omnium hominum de Melexino ^c et districtus et omnium hominum domini Henrici, marchionis Saone, de Carcheribus et Boçili et Altaris, habere libertatem et franchitationem in Saona et posse, ita quod de

cetero omnes homines supradicti domini Henrici habitatores predictorum locorum et habitaturi sunt sint liberi et franchi in Saona et posse tamquam aliquis civis Saone civitatis, tali modo quod de cetero et in perpetuum non teneantur dare pascaticum, pedagium, copetam vel leuçidam, gabellam, * * * d toltam nisi tamquam aliqui cives Saone. Hoc acto expressim inter eos quod comune Saone vel alius pro ipso comuni non debeat facere usum novum neque augere predictis hominibus supradicti domini Henrici predictorum locorum, salvo eo quod per hanc dationem et concessionem non faciat preiudicium illis qui hoc anno emerunt gabellam copete comunis Saone vel aliquam aliam gabellam, et pro hac datione, cessione et permissione supradicti Henricus Calçabos et Raymundus Flola, Willelmus Taliacerrus, Andreas Bunicus, Petrus de Sancto Merlo et Anselmus de Guercia, recipientes suo nomine et nomine predictorum omnium hominum predictorum locorum domini Henrici, predicto domino Amedeo, recipienti hanc promissionem nomine et vice imperii et nomine et vice comunitatis Saone, adiuvaré, defendere et manuteneré civitatem Saone et omnes homines habitantes in ea et de eius posse et eorum iura, tam per pacem quam per guerram, et contra omnes homines, preter contra quem suum dominum vel dominos, et pro hiis omnibus observandis et attendendis obligaverunt ipsi domino Amedeo omnia sua bona habita et habenda suo nomine et nomine omnium predictorum. Hoc acto expressim inter eos quod ipsi predicti homines predictorum locorum domini Henrici non debent facere usum novum nec augere hominibus civitatis Saone et districtus et posse, et versa vice predictus dominus Amedeus, nomine et vice imperii et nomine et vice comunitatis Saone, promisit supradictis hominibus, Henrico Calçabovi et Raymundo Flole, Willelmo Taliacerro, Andree Bunico, | (c. CLIII v.) Petro de Sancto Merlo et Anselmo de Guercia, recipientibus suo nomine et nomine omnium hominum domini Henrici supradicti predictorum locorum, adiuvaré ipsos homines et omnes homines predictorum locorum habitantes et habitaturi sunt defendere et manuteneré et eorum iura, tam per pacem quam per guerram, contra omnes homines, preter contra imperium vel suum dominum vel dominos cum tantis hominibus quemadmodum predicti homines predictorum locorum adiuvarunt civitatem Saone et omnes homines habitantes in ea et de eius posse, et pro hiis omnibus observandis et attendendis obligavit ei pignori omnia bona habita et habenda comunis Saone et omnia bona que dominus imperator habet in Saona. Nomina consiliariorum sunt hec:

Iohannes Vacha, Nicolosus Formica, Lafranchus Gloria, Gandulfus Civis, Willelmus Turturinus, Montanarius de Guascho, Petrus de Tebaldo, Amedeus Peltrus, Raymundus Gara, Ottavianus Iolta, Astengus Timplarellus, Raymundus Rustius, Baldus Macia, Iacobus Vicius, Guido Foldratus, Anselmus Barbaria, Willelmus de Loterio, Willelmus de Abbone, Bonusiohannes Grecus, Iacobus Turbulinus, Ogerius Beliamus, Georgius Ferralasinus et Vivaldus Muriconus. Actum Saone, in capitulo. Interfuerunt testes rogati dominus Gratapalea, dominus Ogerinus de Marcenascho iudex, Peregrinus Scorçutus, Grecus de Grecis, dominus Nubertus de Saxello et Maynfredus de Gotasicha. Et voluerunt quod que libet pars haberet inde unum instrumentum vel plures^e.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, superscriptum instrumentum transcripsi et exemplavi de quodam cartulario instrumentorum abbreviatorum per manum Ambrosii notarii in anno, mense et die supradictis, de mandato dicti domini iudicis comunis Saone, et in presenti registro autenticavi et in formam publicam redegì, nichil in eo addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum.

^a *In testa alla c. CLIII r.*: Convencio et obligacio contra dominum Henricum de Carreto ^b M^oCC^oXX^oVII^o: *aggiunto nel margine esterno* ^c Melexino: *così A* ^d *cm. 1* ^e *plures: così A.*

366

1256, aprile 18, Perti

Giacomo del Carretto, marchese di Savona, e Giacomo Spinola, podestà di Savona, rimettono all'arbitrato di Matteo Marengo e di Enrico di Finale, la composizione delle questioni vertenti tra le due parti.

Originale [A], *Registro II*, c. CLIIII r.

Nel margine interno la seguente annotazione di mano coeva: «Hic retro est sententia inde lata».

Compromissum factum inter comune Saone et dominum Iacobum de Carreto.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto,

indictione quarta decima, die XVIII aprilis. In presentia testium infra-scriptorum, dominus Iacobus de Carreto, marchio Saone, ex una parte, et dominus Iacobus Spinula, potestas civitatis Saone, nomine et vice comunis Saone, ex altera, unanimiter et concorditer elegerunt dominum Matheum Marenchum iuris peritum, presentem, civem Saone, et dominum Henricum de Finnario iudicem, presentem, videlicet dictus dominus Iacobus marchio pro se et universis et singulis hominibus et districtualibus suis atque dictus dominus Iacobus potestas pro parte et vice comunis Saone et universorum et singulorum civium et districtualium civitatis eiusdem, auditores, cognitores et diffinitores, arbitros, arbitratores et amicabiles compositores omnium et singularum questionum, discordiarum, litium et controversiarum que vertuntur et moventur, verti possent vel moveri sperantur inter dictum dominum Iacobum marchionem et comune Saone sive inter aliquam universitatem iurisdictionis dicti domini marchionis et dictum comune seu inter aliquas personas plurales vel singulares sive inter aliquos cives vel districtuales plurales vel singulares civitatis Saone et terre et iurisdictionis dicti domini Iacobi marchionis, super captionibus, presaliis, laudibus, exactionibus et pascuis hinc inde interventis, factis et postulatis et consecutis, et alia interventa qualibet hactenus occasione, tale quidem modo quod predicti dominus Matheus et dominus Henricus de predictis omnibus et singulis possint cognoscere, diffinire, pronunciare, statuere et arbitrari, iuris ordine servato et non servato, lite contestata et non contestata, dato libello et non dato, presentibus et absentibus partibus sive omnibus et singulis conquerentibus et querimoniam deferentibus super predictis et occasione predictorum, die feriato et non feriato, una sententia vel pluribus, dantes et concedentes et delegantes eisdem domino Matheo et domino Henrico et delegantes facultatem et iurisdictionem, ut supra dictum est, inter predictos et super predictis omnibus et singulis cognoscendi, pronunciandi, arbitrandi et diffiniendi, promittendo ipse dominus potestas, nomine et vice comunis Saone et omnium et singulorum civium et districtualium civitatis eiusdem, predicto domino Iacobo (c. CLIII v.) stipulanti et promittendo ipse dominus Iacobus, pro se et pro parte universorum^a hominum suorum et districtualium, ipsi domino potestati, nomine comunis Saone et omnium et singulorum civium et districtualium civitatis eiusdem stipulanti, firmum et ratum habere, tenere et servare quicquid et qualitercumque per iam dictos dominum Matheum et dominum Henricum super iam dictis omnibus et singulis

pronunciatum fuerit, arbitratum et statutum et quod facient et curabunt tam dictus dominus Iacobus marchio quam dictus dominus Iacobus, potestas Saone, quod per ipsum dictum comune et per omnes cives et singulos et districtuales eiusdem civitatis et omnes et singulos homines et districtuales dicti domini marchionis illud similiter totum observabitur, complebitur et attendetur, sub pena centum marcharum argenti a dicto domino potestate, nomine et pro parte predicti comunis et omnium et singulorum civium et districtualium civitatis Saone, ipsi domino Iacobo marchioni promissa et stipulata et ab ipso domino Iacobo marchione, suo nomine et hominum et districtualium suorum, eidem potestati, nomine et vice comunis Saone et omnium et singulorum civium et districtualium civitatis predictae, promissa similiter et stipulata, pro quibus omnibus et ad sic observandum et attendendum una pars alteri et altera alteri et nominibus predictis omnia bona dicti comunis et ipsius domini marchionis pignori obligarunt. Venit tamen inter ipsas partes in hoc compromisso et electione facienda quod predicti electi ad predicta cognoscenda, diffinienda et terminanda partes suas usque per totum mensem madii proximum interponant, et promittens insuper dictus dominus potestas eidem domino marchioni stipulanti se acturum et curaturum ita quod consilium Saone predicta omnia et singula ratificabit. Actum in caminata Perticarum. Testes Gandulfus Natus, Willelmus Iolta, Henricus Guercius et Petrus Florentinus.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi, et in hoc registro, de mandato domini Francischi Pignolii, iudicis comunis Saone, transcripsi et in publicam formam redegi.

^a *Segue espunto versorum*

367

1256, maggio 6, Savona

I giudici Matteo Marengo ed Enrico di Finale pronunciano sentenza arbitrare nelle questioni vertenti tra il comune di Savona, da una parte, il marchese Giacomo del Carretto ed i suoi uomini, dall'altra.

Originale [A], Registro II, c. CLV r.

Nel margine interno la seguente annotazione di mano coeva: « Sententia virtute antecedentis compromissi lata ».

(S. T.) Anno Domini millesimo ducesimo LXXXV, indictione VIII, die XII^a decembris. In capitulo Saone, presentibus testibus ad hoc specialiter convocatis Bofilio Lodola et Salvino Bava, notariis, Petro Sacho, Ogerio de Cellis et Iohanne de Villano ferrario et pluribus aliis, dominus Franciscus Pignolius, iudex comunis Saone, precepit michi Iacobo Teste notario ut infrascriptum instrumentum, scriptum in quodam cartulario instrumentorum abbreviatorum manu Petri de Trucho notarii, quod cartularium fuit inceptum in anno Domini millesimo CCLV, indictione XIII, subsequenter continentur in eodem cartulario instrumenta abbreviata in anno Domini millesimo CC^oLVI^o et in anno Domini M^oCC^oLV^oII, indictione XV, de dicto cartulario exemplarem, authenticarem et in publicam formam redigerem et in presenti registro dicti comunis Saone transcriberem ad eternam rei memoriam. Tenor cuius talis est:

In nomine Domini amen ^a. Nos Matheus Marenchus iudex et Enricus de Finario iudex, auditores, cognitores et diffinitores, arbitri, arbitratores et amicabile compositores electi et constituti a domino Iacobo Spinula, potestate Saone, nomine comunis et civitatis eiusdem et omnium et singulorum civium et districtualium civitatis ipsius, ex una parte, et a domino Iacobo de Carreto, marchione Saone, pro se et universis hominibus et districtualibus suis, ex alia parte, super omnibus et singulis questionibus, discordiis et controversiis, litibus que vertuntur et verti possent vel moveri inter dictum dominum Iacobum marchionem et comune Saone sive inter aliquam universitatem de iurisdictione dicti domini Iacobi et dictum comune seu inter aliquas personas plurales vel singulares de iurisdictione dicti domini marchionis, ex parte una, et cives vel districtuales plurales vel singulares civitatis Saone, ex parte alia, occasione captionum, presalium, laudum, exactionum (c. CLV v.) et pascuum hactenus hinc inde interventarum, factarum, postularum et consecutarum, prout de predictis compromisso, arbitrio, constitutione et delegatione documento ¹ publico per manum Iacobi Teste notarii confecto, eodem anno et indictione, die XVIII aprilis apparet, quod sic ^b incipit: « In presentia testium infrascriptorum » etc.,

¹ Cfr. n. 366.

volentes in predictis et super predictis, ex potestate et facultate a dictis partibus nobis concessa, pro bono et pacifico statu utriusque partis et omnium et singulorum civium et districtualium civitatis Saone et dicti domini Iacobi marchionis, ut infra pronunciamus, statuimus et arbitramur. In primis statuimus et pronunciamus et arbitramur quod conventiones et pacta omnia et singula super conventionibus factis inter comune et civitatem Saone, ex una parte, et universitatem et homines castri Crucisferree et burgi Millesimi et totius districtus eorundem locorum nec non et homines dicti domini Iacobi, marchionis de Carcharis, Boçilio et Altari, ex altera, de quibus conventionibus et pactis duorum instrumentorum tenore apparet, unum² quorum factum fuit per manum Rodulfi, iudicis sacri palatii scriptoris, in anno Domini millesimo c^oLXXX, octavo die mensis madii, indictione tertia, et aliud instrumentum³ confectum fuit per manum Ambrosii notarii, in anno Domini m^oCC^oXXVII, indictione xv, die mercurii v mensis madii, rata et firma sint et permaneant sicut de iure valere debent, et ab utraque parte in posterum et deinceps inviolabiliter observentur. Item quod homines Crucisferree et habitantes et habitaturi in dicto loco Crucisferree et districtu eiusdem castri et loci nec non et homines Milleximi atque homines de Carcharis, Boçillo et Altari, qui sunt homines predicti domini Iacobi marchionis, per se, nuncios et pastores suos, libere et absolute, sine aliquo pascatico et sine alia qualibet exactione, in silvis et nemoribus comunis Saone oves, capras et boves et iumenta et animalia omnia sua propria ducere et tenere ad pascendum possint et eas in dictis silvis et nemoribus tenere, pascere et nu|trire (c. CLVI r.) omni tempore et in posterum annuatim ad eorum beneplacitum et voluntatem a festo sancti Andree usque ad festum sancti Georgii, ita tamen quod dictis hominibus Cruceferre, Millesimi, Carcararum, Boçili et Altaris non sit licitum nec debeant aliqua peccora et animalia sua in dictas silvas et nemora introducere ad pascandum nisi de licentia hoc facerent potestatis sive rectoris pro tempore civitatis eiusdem nisi a festo predicto sancti Andree usque ad festum sicut dictum est sancti Georgii, dictis duobus festivis inclusive et non exclusive intellectis. Item statuimus, pronunciamus et arbitramur quod si homines predictorum locorum et districtus, qui homines sint predicti domini Iacobi marchionis, in dictis silvis et nemoribus peccora et animalia, ut supra dictum est,

² Cfr. *Registro I*, nn. 32, 34.

³ Cfr. n. 365.

duxerint et infra dictum tempus ibi tenuerint et depascerint, ut supra^c determinatum est, ignem in ipsis silvis et nemoribus atque habitationes et frascatas sibi et ovibus facere possint, ignem, videlicet in quacumque contrata silvarum et nemorum dictorum peccora et sua animalia tenuerint et pernoctaverint, facere possint et debeant de lignis siccis sive de lignis inventis incisis, si in contrata vel loco illo ligna sicca vel incisa reperirentur, et non de aliis, si autem ligna sicca vel incisa in loco illo vel contrata non reperirentur, omnia ligna virida incidere possint preter quam palleres, quercus et cerros et castaneas et alias arbores domesticas pro igne faciendo. Si vero aliquo casu eos contingeret in aliquo loco dictarum silvarum et nemorum cum peccoribus et animalibus suis pernoctare, in quo loco et contrata ligna sicca vel incisa seu alia ligna quam de palleribus, quercubus vel cerris non essent vel non invenirentur, tunc etiam ignem pro necessitate custodiarum et pastorum de ipsis quercubus et cerris quam eis comode sit et sufficiens facere possint, salvo quod durante capitulo quod nunc est in Saona vel erit in anno Domini M^oCC^oLVII^o, per quod prohibitum est ne pallerem vel cerrum pro igne faciendo aliquis incidere debeat, pallerem vel cerrum incidere non debeant pro igne faciendo. Item statuimus, pronunciamus et arbitramur quod pastores et custodientes peccora et animalia hominum (c. CLVI v.) supradictorum in silvis et nemoribus supradictis debeant et teneantur semper et quotiens se removebunt et discesserint a loco in quo ignem habuerint vel fecerint dictum ignem quem ibi fecerint vel habuerint extinguere in totum. Item statuimus, pronunciamus et arbitramur quod illi quorum peccora sive animalia essent, occasione quorum ignis in dictis silvis et nemoribus fieret, omnia dampna et lesiones que propter ignem ultra quam supra dictum est comune Saone substineret vel incurreret in predictis silvis et nemoribus culpa sive negligentia vel malicia * * *^d ibi facientium et habentium ipsum ignem integraliter emendare debeant et teneantur. Item statuimus, pronunciamus et arbitramur quod dicti homines dictorum locorum Cruceferree, Millesimi, Carcararum, Boçilli et Altaris, qui homines sint dicti domini Iacobi marchionis, in ipsis silvis et nemoribus comunis Saone habitationes et frascatas sibi et ad oves et ad animalia eorum facere possint, hoc sane intellecto et expresse quod pro dictis habitationibus et frascatis sive pro igne faciendo non sit eis licitum neque debeant vel possint pallerem, quercus vel cerrum vel castaneas seu aliquam arborem domesticam ad pedem vel ad calcem incidere nec eas cimare, set hoc facere possint

de ramis et frondibus eorundem si in contrata et loco in quibus cum suis bestiis et animalibus habitarent alias arbores non invenirent ex quibus ignem et frascatas comode facere possent, ita quod supra dictum est durante capitulo quod nunc est vel erit in anno Domini M^oCC^oLVII^o. Item statuimus, pronunciamus et arbitramur quod si comune Saone vel si aliquis vel aliqui mandato comunis Saone vel habentes causam a comuni Saone se concordaverint cum aliquo vel aliquibus hominibus dicti domini Iacobi marchionis de pascatico silvarum et nemorum dicti comunis Saone et ipsis concessum fuerit ut cum suis bestiis et animalibus in dictas silvas et nemora veniant ad pascandum, eisdem et cui-libet ipsorum licitum sit et facultas, ut supra determinatum est in dictis hominibus conventionatis, ignem, habitationes et frascatas facere nisi eisdem ab illo vel illis cum quo vel cum quibus de pascatico se concordaverint predicta facere expresse fuerit interdictum. Item statuimus, pronunciamus et arbitramur quod de illis libris xxvi et pro extimatione quamplurium caprarum, quas invenimus extortas et acceptas per officiales comunis Saone sive nunciis^e eorum, qui a comuni pascaticum hinc retro emerunt, ab hominibus Cruceferree et ab hominibus Cingii, Saliceti et aliis quampluribus hominibus dicti domini | (c. CLVII r.) Iacobi marchionis ultra pascaticum et ultra quam licitum esset occasione nemoris, ipsos solvere et dare debere, facta taxatione et restricta, dictum comune libras viginti ianuinarum restituere debeat, et in ipsis libris xx dandis et solvendis usque ad proximum festum sancti Iohannis de iunio predictis quibus supradicta extorta et ablata fuerunt seu eorum procuratori, quem ad dictam pecuniam recipiendam constituerint, dictum comune condempnamus. Item statuimus, pronunciamus et arbitramur quod cum probatum sit per testes et instrumentum de donationibus ecclesie et domuy de Fornellis, factis per illum qui dictam ecclesiam et domum fundavit, et per privilegium domini pape confirmationis donationum eidem ecclesie factarum, quod dicta ecclesia et domus constructa est et sita in posse et iurisdictione Cruceferree, quod ipsi de Fornellis in nemoribus et silvis Saone sicut homines Cruceferree libere et absolute pascare possint et quod octo capre per Galeam eis ablate in yeme proxima preterita eis restituat vel extimationem earum et in ipsis restituendis eisdem de Fornellis per totum presentem mensem madii ipsum Galeam condempnamus. Item statuimus, pronunciamus et arbitramur quod homines Saone et de territorio et posse Saone cum suis bestiis et animalibus in silvis et nemoribus Cruceferree et Fornellis, Millesi-

mi, Carchararum, Boçili et Altaris pro parte videlicet dicti domini Iacobi marchionis sic libere et absolute pascare possint omni tempore ut dictum est de hominibus Cruceferree, Millesimi, Carchararum, Boçili et Altaris et de Fornellis quod pascare possint in nemoribus Saone. Super restitutione facienda a ^f Gualterino ^g Oddino Cauda, occasione asinorum quos accepit ipse Gualterinus, pronunciamus ut restituat ei extimationem grani quod erat modius unus ad starium Gorgenii sicut valebat in Saona tempore quo accepit et extimationem quinque stariorum fabarum ad eandem mensuram sicut valebant in Saona tempore predicto, ut in ea quantitate sicut inferius determinatum est per Guillelmum Fornarium, leçerium Saone; item pro extimatione trium sacorum soldos IIII. Guillelmus fornarius, leçerius et collector gumbete, interrogatus quantum invenitur quod sit modius ad mensuram Curtemilie ad mensuram Saone, dixit quod modius reperitur minus II | (c. CLVII v.) et quarta de quartino, et dixit quod in initio Quadragesime mina pulcri furmenti valebat soldis XIII et denariis VI; item dixit quod fabe valebant tunc temporis soldis X et denarios VI, et quod quinque staria sunt circa minam unam et bolium unum. Super petitione interesse quod dictus Oddinus Cauda sibi restitui petebat, quod extimabat libris VIII et soldis XI, cum asinarii Saone sub sacramento requisiti testificentur quod ab initio Quadragesime citra deductis expensis nichil lucrati fuerint de asinis suis, immo potius amiserunt, delato sacramento Gualterino et prestito ab ipso quod nichil lucratus fuit ex eis a tempore citra quo ipsos tenuit, immo potius deterioratus est et constiterunt ei soldis XXV et plus in victualibus, ipsum Gualterinum a dicto interesse absolvimus. Super restitutione porcorum Raymundi Bordelli, delato sacramento dicto Raymundo quantum constiterunt ei dicti porci ^h, qui dixit quod dedit in eis soldos LXVII astensium, quod eos restituat dictus Gualterinus dictum Gualterinum condempnamus, securitates prestando de ipsis solvendis et dandis usque ad sanctum Iohannem proxime venturum. Super restitutione quam sibi fieri petunt Iacobus Rubeus et Martinus Rubeus de Millesimo, occasione ovium et caprarum per Oddinum Caudam ipsis ablatarum, pronunciamus, statuimus et arbitramur ut infra: in primis quod de capretis et agnellis, quos dictus Oddinus Cauda vendidit et de quibus soldos LX ianuinarum eius confessione recepit, ipsos soldos LX ianuinarum predictis Iacobo et Martino restituere debeat et in ipsis restituendis eisdem dictum Oddinum condempnamus; item quod pro lacte et fructu quod dictus Oddinus Cauda de ovibus percepit, ipsius Oddini confessione

audita et testimonio quamplurium pastorum super dicto fructu intellecto, dictis Iacobo et Martino restituere debeat libram I et soldos II ianuinorum et in ipsis dandis et solvendis eisdem dictum Oddinum condempnamus; item pro restitutione quinque caprarum et unius ovis, quas dictus Oddinus non restituit et dicit mortuas esse de illis quas a dictis hominibus Millesimi abstulit, et pro earum extimatione libram I, soldos XVI ianuinorum solvere debeat et dare eisdem et in ipsis dandis et solvendis eisdem dictum Oddinum condempnamus. Item statuimus, pronunciamus et arbitramur quod viginti paria solarum, que ablata fuerunt per | (c. CLVIII r.) Ogerium de Monaxilio Iacobo Sicard, iurante ipso Iacobo quod eas solas ei abstulit et postea eidem non restituit, eidem Iacobo per totum presentem mensem madii restituantur etsi non extant iuxta extimationem ipsarum. Super petitione vero quam dicti homines Millesimi pro interesse et dampno eis dato in bestiis suis per dictum Oddinum a dicto Oddino faciebant ultra quod supra dictum est, et extimabant in libris VIII, soldis XVI et denariis VI, dictum Oddinum absolvimus et pronunciamus absolutum et pronunciando et arbitrando silentium imponimus utrique parti, super expensis vicissim absolvendo ambas partes a predictis expensis occasione presallium predictarum. Predicta namque omnia et singula statuimus, pronunciamus et arbitramur et ut supra condempnamus observanda, tenenda et complenda et solvenda a parte parti nec non omnibus et singulis de partibus supradictis, sub pena in compromisso a partibus vicissim promissa et stipulata suo loco et tempore, ad difinitionem et ad arbitrandum et statuendum eorum, super hiis que nobis inter partes difinienda, statuenda et arbitranda occurrerint nichilominus processuri. Lata in capitulo Saone, in presentia domini Iacobi Spinule, potestatis Saone, et domini Lafranchi Gatuluxii, iudicis comunis Saone. Testes Bertonus Corsus, Guillelmus Sachus, Bonusiohannes Grecus, Raymundus Bordellus et Galterinus de Carcharis. Millesimo CC^oLVI, indictione XIII, die sabbati VI madii.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, superscriptum instrumentum transscripsi et exemplavi de quodam cartulario instrumentorum abreviatorum manu Petri de Trucho notarii, in anno, mense et die supradictis, de mandato dicti domini iudicis comunis Saone, et in presenti registro dicti comunis autenticavi et in formam publicam redegii, nichil in eo addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum.

^a *Segue, aggiunto posteriormente:* Summa convencionum factarum inter comune Saone, ex una parte, et dominum Iacobum de Carreto, ex alia ^b *segue espunto i* ^c *supra: corretto da altra mano su precedente scrittura sbiadita* ^d *cm. 2* ^e *nunciis: così A* ^f *a: in soprilinea* ^g *segue depennato et* ^h *porhi: così A.*

368

1258, giugno 4, Savona

Alcuni uomini di Celle giurano fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CLVIII v.

Per la sottoscrizione notarile v. n. 370. La struttura dei nn. 369, 370 rivela chiaramente che il notaio ha estratto i documenti direttamente dal suo cartulario, senza preoccuparsi di sviluppare il formulario.

Edizione: Russo, p. 252.

Registro: Poggi², p. 46.

Fidelitas facta comuni Saone per homines de Cellis.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo octavo, indictione prima, die quarta iunii. Nos Guillelmus Guillionus, gastaldus in Cellis pro comuni Saone, Ansaldinus Ferretus, Guillelminus, filius Alberii, Vivaldus cavalerius, Iacobinus, filius supradicti Guillelmi Guillioni, Henricus vacarius, Daniel, filius quondam Rogerii, Fulchetus eius filius, Girardus de Clapa de Caxexi, Grimaldus, filius quondam Henrici de Costa, Bonusiohannes ferrarius, Vialinus et Nicolinus eius filii, Morrinus, filius Arnaldi de Carpaneta, Obertus eius frater, Alberius, Henricus fornarius et Richinus de Pinceto, omnes de Cellis, confitemur vobis domino Iacobo Buchenigre, potestati Saone, recipienti nomine comunis eiusdem civitatis, nos esse subiectos et esse debere dicte comunitati in omni iurisdictione, contili, signoria et districtu, et promittimus vobis domino potestati, stipulanti nomine dicti comunis, quod nulli alii persone subiciemus nos in iurisdictione, contili, signoria et districtu, sine licentia et voluntate dicti comunis, sub pena a vobis dicto nomine stipulata et a nobis promissa omnium bonorum nostrorum presentium et futurorum et sub^a obligatione omnium predictorum bonorum nostrorum, et iuramus vobis, recipientibus nomine dicte comu-

nitatis Saone, fidelitatem in omnibus sicut vassallus debet teneri domino suo. Et inde precepit dictus dominus potestas publicum fieri instrumentum. Actum in capitulo Saone. Testes Paschalis de Pisana, Bertonus Corsus, Balduynus Masconus, Gandulfus Ferrallasinus, Raymundus Gara, Gandulfus Crexemboni et Iohannes Pellegia, notarii, Guillelminus Cibo et Iacobus Scquarçaficus, Ianuenses, et plures alii.

^a *Segue espunto o*

369

1258, giugno 25, Savona

Vassallino Cavezana di Celle giura fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CLVIII v.

Per la sottoscrizione notarile v. n. 370. Il notaio ha estratto il documento direttamente dal suo cartulario, senza preoccuparsi di sviluppare il formulario, per il quale v. n. 368.

Edizione: Russo, p. 252.

Regesto: Poggi², p. 46.

Eodem anno et eadem indictione et eodem mense, die martis xxv iunii. In capitulo Saone, presentibus testibus domino Guillelmo cantore Saonense^a, Gandulfo Crexemboni notario et Balduyno Mascono et quampluribus aliis, Vassallinus Cavezana de Cellis fuit confessus eodem modo et promisit et iuravit fidelitatem domino Guillelmo Pictavino, iudici comunis Saone, recipienti nomine dicti comunis. Et inde precepit dictus iudex publicum fieri instrumentum.

^a Saonense: *così A.*

370

1258, settembre 1, Savona

Arnaldino, figlio di Giovanni Petar di Celle, giura fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CLVIII v.

Il notaio ha estratto il documento direttamente dal suo cartulario senza preoccuparsi di sviluppare il formulario, per il quale v. n. 368.

Edizione: Russo, p. 252.

Regesto: Poggi², p. 46.

Eodem | (c. CLVIII r.) anno, die dominico prima septembris. Presentibus testibus Ottaviano Iolta, Pisardo, nuncio comunis Saone, Guilhelmino Tunno, Farabullir^a, nuncio dicti comunis, et Iacobo Remayrolio de Varagino, Arnaldinus, filius quondam Iohannis Petar de Cellis, iuravit fidelitatem domino Guillelmo Pictavino, iudici comunis Saone, recipienti nomine dicti comunis, eo modo et ea forma quo et qua alii de Cellis qui sunt homines dicti comunis iuraverunt de mense iunii proxime preteriti. Actum Saone^b, ante ecclesiam Sancti Petri de Saona. Et inde precepit dictus iudex publicum fieri instrumentum.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi et in hoc registro, de mandato domini Francischi Pignolii, iudicis comunis Saone, transscripsi, autenticavi et in formam publicam redegei.

^a *Segue espunto n* ^b *Saone: in soprilinea.*

371

1296, aprile 29, Vado

Percivalle Cigala, podestà di Savona, attesta di aver compiuto, insieme ad Andrea Cigala, giudice, e ad alcuni uomini di Savona, Legino e Lavagnola, a norma di statuto, la ricognizione delle terre savonesi poste in Vado.

Originale [A], *Registro II*, c. CLVIII r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 134.

V. anche i nn. 375, 384 e 393, che ricalcano sostanzialmente la struttura di questo, dei quali riproduciamo solo le parti essenziali, rinviando al formulario di questa prima ricognizione, con segnalazione nell'apparato delle eventuali varianti.

Instrumentum de confinibus Vadi et Matogni terrarum.

(S. T.) Anno Domini m^occ^o nonagesimo sexto, indictione viii^a, die xxviii^o aprilis. Dominus Percivalis Cigala, civitatis Saone potestas, cum hodie venisset Vadum, prout tenetur ex forma capituli Saone, quesivit si terra pertinens ad comune Saone in Vado, scilicet a capite Vadi usque ad aquam sive fossatum Matogni, tenetur et possidetur (et possidetur) pro communi Saone et invenit ipse dominus potestas, una cum domino Andrea Cigala, iudice communis Saone, et cum Bofilio Lodora, Benedicto Bogerio, Guillelmo Foldrato, Henrico Corosso, Opecino Rubeo, civibus Saone, et cum Vivaldo de Plano et Iacobo Brilla, de Lavagnola, et cum Iacobo de Rovere de Legino et Iohanne de Fossatis de Legino, qui dicte inquisitioni interfuerunt, teneri et possideri debere ad proprium pro communi Saone et per homines Saone, ut patet ex tenore cuiusdam instrumenti¹ vendicionis terrarum et possessionum infrascriptarum, scripti manu Iacobi de Candiria notarii, in m^occ^o quinquagesimo secundo, indictione x, die martis xviii^o augusti, terras Vadi cum ipsa ripa et portu Vadi et^a terminatas ex parte superiori per terminos infrascriptos, videlicet a capite Vadi usque ad fossatum portus Vadi, | (c. CLVIII v.) infra hos confines, videlicet a mari sicut vadit fossatum illud usque ad fontem, et ab illo fonte usque ad gropum superiorem qui est desuper ecclesiam Sancti Nicolosi, in quo gropo est lapis magnus acutus, et ab ipso gropo sive lapide usque ad gropum qui est in costa subtus ecclesiam Sancti Stephani, ultra fossatum quod est inter ipsum lapidem et predictum gropum qui est in dicta costa, et ab ipso gropo qui est in dicta costa usque in senterium qui est in munte capitis Vadi, qui senterius incipit in capite Arene, et ab ipsis confinibus versus mare, infra quos confines sunt terre communis Saone et domus ipsius communis que vocatur domus Vadi, et ab ipso fossato portus Vadi usque ad fossatum Matogni qui descendit per vallem Signi, terras sitas infra terminos muratos in formam pillastrorum, cum tota ripa^b et arena et portu infra predictos terminatos confinatos^c, et invenit teneri et possideri ad proprium pro communi Saone et in tenutam et possessionem et usum pro communi Saone posuit Petrum Mollem de Saona predictarum terrarum et possessionum et domus Vadi, secundum confines supra-

¹ Cfr. *Registro I*, n. 125.

scriptos usque ad voluntatem et beneplacitum communis Saone. Quare predictus dominus Percivalis Cigala, civitatis Saone potestas, laudavit, statuit et decrevit ipsum commune Saone de cetero possidere et tenere ad propria predictas terras, ripam et arenam et portum Vadi sicut ad presens tenere reperuit et per terminos suprascriptos. Actum in ripa portus Vadi. Testes Obertinus de Sicherio de Vecio, Bertolomeus Ce-volla de Albingana, Guillelmus de Flandria, Francischus de Belengerio de Signo, Ogerius de Richerio de Vecio.

Ego Iohannes de Pruneto, notarius sacri palatii, rogatus scripsi.

^a et: *om. nei nn. 375, 384 e 393* ^b pillastrorum et alios terminos versus Saonam lapideos, positos tam in podio Muçarelli quam aliis versus Saonam cum tota ripa *in n. 375* ^c predictos terminos terminatos et confinatos *in n. 375; predictos terminatos et confinatos in n. 384; terminos et confines in n. 393, dove finisce il formulario comune.*

372

<1297>, febbraio 19, Genova

Corrado Spinola e Corrado Doria, capitani del popolo di Genova, concedono al comune di Savona la licenza di delimitare con cippi i confini tra le comunità di Savona e di Albisola.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CLX r.; per l'autenticità di B cfr. ASS, *Pergamene*, I, 92.

Licencia concessa comuni Saone per comune Ianue possendi construere pillastros civitatis Saone deversus Albigola <m>.

(S. T.) Anno Domini millesimo cc^o nonagesimo septimo, indictione x^a, die xx^o frebruarrii.

Conradus Spinola et Conradus de Auria, capitanei comunis et populi Ianuensis, et Francischus Caravellus, abbas dicti populi, et octo consiliarrii eorum, viro nobili potestati, consilio et communi Saone dilectis suis salutem et omne bonum. Ricobaldus Buchaordei, Gatacius Sinistrarius, Accelinus Fodratus et Petrus Sachus, ambaxatores vestri, supplicarunt nobis

ut vobis concedere deberemus licentiam quod possitis facere fieri pillastros circumquaque dictam civitatem deversus Albiçolam sicut sunt per alias partes dicte civitatis nosque, super ipsa supplicatione habito consilio inter nos et eciam cum aliis sapientibus quos consulimus de predictis, sic vobis presentibus respondemus, scilicet quod, attendentes qualiter liberaliter et velociter commune et homines Saone pronti fuerunt et parati ad honores et beneplacita nostra et communis et populi Ianuensis, vobis concedimus et licenciam inpartimur quod possitis facere construi pillastros circumquaque civitatem Saone deversus Albiçolam sicut sunt per alias partes dicte civitatis ut semper ad honores et beneplacita nostra et communis Ianue efficiamini pronciores. Data Ianue, die x^oviii februarii.

(S. T.) Ego Nicolaus de Ardiciono, notarius sacri imperii et scriba communis Saone, predictas literas registravi, auctenticavi et in publicam formam reddegi, nichil addito vel minuto, mandato domini Andrioli Lercarii potestatis et consilii dicte civitatis Saone, in m^occ^olxxxx^ovii, die xx^o frebruarii.

373

1297, maggio 7, Savona

Giacomina, figlia di Ansaldo Caracapa, vedova del giudice Bertolino de Bruschis, tutrice dei figli Nicoloso, Franceschina e Aimelina, rilascia quietanza di 10 lire di genovini a Bonifacio di Niella, clavigero del comune di Savona, per la vendita di due case poste in località Monticello.

Originale [A], Registro II, c. CLX v.

Instrumentum emptionis domorum pro pillastris civitatis faciendis deversus Albiçolam.

(S. T.) Anno Domini millesimo cc^olxxxx^ovii^o, indicione decima, die vii madii. Iacobina, filia condam Ansaldi Caracape et condam uxor domini Bertolini de Bruschis iudicis et tutrix filiorum suorum et dicti condam domini Bertolini, tutorio nomine dictorum filiorum suorum et

suo proprio et nomine Nicolosi filii sui et filiarum suarum Franceschine et Aymeline adutorum, fuit confessa se habuisse et recepisse a Bonifacio de Niella, nunc clavigero communis Saone, libras decem ianuinarum de pecunia communis Saone, renuncians exceptioni non numerate et non recepte dicte pecunie et omni iuri, pro precio duarum domorum positarum in Monticello, quibus coheret ab una parte Guillelmus Goslo de Albiçola, ab alia Iacobus Mussus et a duabus partibus via, et de quibus dominus Iacobus Mussus reddebat libellum dicto condam domino Bertolino et heredibus suis, silicet soldos novem ianuinarum et in quibus domibus commune Saone edificavit seu edificari fecit pillastros et viam per quam itur ad ipsos pillastros. Quas domos seu terram et ius quod filii et heredes dicti condam domini Bertolini habebant in dictis domibus vendidit, cessit et tradidit pro precio suprascripto dicto clavigero, nomine dicti communis, silicet illos soldos novem quos Iacobus Mussus asinarius reddebat dicte domine Iacobine, nomine dictorum filiorum suorum, sive dictis filiis suis^a, promittens dicta Iacobina, suo nomine et dictorum filiorum suorum, dicto clavigero, nomine dicti communis, et dicto Musso stipulantibus non inquietare nec molestare dictum commune sive dictum Mussum vel eius heredes in perpetuum occasione dictarum domorum sive terre super qua constructe erant dicte domus nec occasione alicuius livelli quod dare teneretur dictus Mussus dicto condam domino Bertolino seu heredibus eius, set potius promisit perpetuo dicte vendicioni stare tacita et contenta et facere et curare ita et taliter quod filii et heredes dicti condam domini Bertolini et sui erunt taciti et contenti, sub pena dupli de quanto et quociens contractum foret, rata senper manente dicta vendicione, et sub obligatione bonorum suorum et filiorum suorum, volens, iubens, statuans^b et ordinans quod instrumentum livelli dictarum domorum sive terre super qua erant dicte domus sit cassum, irritum et nullius valoris, faciens finem (finem) et reffutationem et remissionem dicto Iacobo Musso de dictis soldis novem et de livello quod dare tenebatur eidem in perpetuum, faciens hec predicta Iacobina consilio et consensu testium infra-scriptorum quos suos in hoc cassu eligit consiliarios et appellat. Actum Saone, in ecclesia Sancti Petri. Testes dominus Pantaleo de Alnoldis iudex, Benedictus Bogerius et Bonfilius Lodola, notarii.

(S. T.) Ego Antonius Bogerius, notarius sacri imperii, rogatus scripsi.

^a suis: *in soprilinea*

^b statuans: *cost* A.

1297, maggio 7, Savona

Giacomo Musso, asinario, la moglie Agnese e il figlio Franceschino vendono al comune di Savona, rappresentato da Percivalle di Albiçola, 2 case poste in località Monticello per la somma di 12 lire di genovini.

Originale [A], Registro II, c. CLX v.

(S. T.) Anno Domini millesimo CC^oLXXXVII^o, indicione decima, die VII^a madii. Iacobus Mussus, asinarius de Saona, et Agnex, uxor dicti Mussi, voluntate, consilio et consensu dicti mariti sui, et Franceschinus, filius dictorum iugalium, autoritate et mandato dicti patris sui et quilibet eorum in solidum vendiderunt, tradiderunt et cesserunt Percivali de Albiçola, clavigero communis Saone, nomine dicti communis, edificium duarum domorum positarum sive que posite erant in civitate Saone, in Monticello, quibus coheret Guillelmus Goslo de Albiçola, ab alia dictus Mussus et a duabus partibus via, et que sive terra dictarum domorum tenebat dictus Mussus ad livellum a domino Bertolino de Bruschis iudice condam, et edificium quarum domorum vendiderunt quilibet eorum in solidum dicto clavigero, nomine dicti communis, pro precio librarum duodecim ianuinarum, de quo precio vocaverunt se a dicto clavigero, nomine dicti communis et de propria pecunia ipsius communis, quietos et solutos, | (c. CLXI r.) renunciantes exceptioni non numerate et non recepte dicte pecunia^a et omni iuri. Tali modo vendiderunt quod dictus claviger, nomine dicti communis, sive ipsum commune dictum edificium habeat, teneat et quiete possideat et de ipso quidquid voluerit facere faciat, sine contradicione dictorum Mussi, Agnexe et Franceschini, set pocius promiserunt dicto clavigero, stipulanti nomine dicti communis, deffendere et autoriçare ab omni persona, sub pena dupli de quanto contrafactum foret vel ventum, sub reffecione omnium da<m>pnorum et expensarum litis et extra et obligatione omnium bonorum suorum que pro hiis omnibus et singulis firmiter actendendis et observandis eidem clavigero, stipulanti nomine dicti communis, pignori obligaverunt. Actum Saone, in capitulo civitatis Saone. Testes Iohannes Maçarinus de Saona, Manfredus de Platea Lunga de Ianua,

habitor Saone, et Ansaldus de Bernada, barcharolius de Saona.

(S. T.) Ego Antonius Bogerius, notarius sacri imperii, rogatus scripsi.

^a pecunia: *così* A.

375

1297, giugno 4, Vado

Andreolo Lercari, podestà di Savona, attesta di aver compiuto, insieme a Faba de Arnoldis, giudice, e ad alcuni uomini di Savona, Legino e Lavagnola, a norma di statuto, la ricognizione delle terre savonesi poste in Vado.

Originale [A], *Registro II*, c. CLXI r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 92.

Instrumentum de confinibus Vadi in quibus est inclusa terfa Matognii.

(S. T.) Anno Domini millesimo cc^o nonagesimo septimo, indictione x^a, die III^a iunii. Dominus Andriolus Lercarius ^a, civitatis Saone potestas, cum hodie venisset Vadum, prout tenetur ex forma capitulorum civitatis Saone, quesivit si terra pertinens ad comune Saone in Vado, scilicet a capite Vadi usque ad aquam sive fossatum Matogni, tenetur et possidetur pro comuni Saone et invenit ipse dominus potestas, una cum domino Faba de Arnoldis, iudice comunis Saone, et cum Bofilio Lodola, Ricobaldo Bucardei, Nicoloso Fodrato, Petro Barberio, Nicola Babo, Petro Sacho, Iohanne Villani ferrarii, Bonifacio de Niella, Precivali de Albiçola, Frederico Babo, civibus Saone, et cum Vivaldo de Plano, Nicoloso Borrolio et Sarayno de Salvo, de Lavagnola, et cum Fenogino de Legino et pluribus aliis de Legino, qui dicte inquisitioni interfuerunt, teneri . . . ^b (c. CLXI v.) Actum in ripa portus Vadi, visis dictis terminis prope domum Vadi. Testes Iohannes Cochus, Manfrinus de Platea Longa de Ianua, Iacobus Lercharius, cives Ianue, et Bertrame Bestiolius de Ast.

(S. T.) Ego Nicolaus de Ardiciono, notarius sacri imperii, rogatus scripsi.

^a Lercarius: *nel margine esterno con segno di richiamo* ^b *per il formulario seguente v. n. 371.*

1297, settembre 1, Savona

Andreolo Lercari, podestà, e il Consiglio del comune di Savona rilasciano procura a Romino Formica, Franceschino Boccadorzo, Gatacio Sinistrario e Bonifacio di Rainaldo per locare terre e campi posti nel bosco di Savona.

Originale [A], Registro II, c. CLXI v.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, I, 92.

Instrumentum sindicatus ad locandum terras nemoris comunis Saone.

(S. T.) Anno Domini millesimo cc^o nonagessimo septimo, indictione x^a, die prima septembris. Dominus Andriolus Lercharius, potestas Saone, auctoritate, consilio et consensu infrascriptorum consiliariorum civitatis Saone, in capitulo communis Saone congregatorum more solito campana et cornu, nec non et ipsi consiliarii, auctoritate et decreto dicti domini potestatis, nomine et vice communis Saone, fecerunt, constituerunt et ordinaverunt et dicti communis certos nuncios, syndicos et actores Rominum Formicam, Franceschinum Buchaordei, Gatacium Sinistrarium et Bonifacium de Raynaldo, cives Saone, presentes et mandatum sponte recipientes, specialiter ad locandum et locationis titulo concedendum quibus eis videbitur, nomine communis Saone, cum bonis et legitimis instrumentis, terras et campos nemoris communis Saone usque ad annos decem proxime venturos, a die vendicionis gabelle quinti nemoris vendite Bonifacio de Raynaldo, positas et positos infra confines designatas in capitulo communis Saone posito sub rubrica de illis qui non audent laborare in nemore communis Saone in territorio libero de interdictis et secundum tenorem tractatus hodie facti et tenorem gabelle quinti nemoris civitatis Saone, dantes et concedentes dictis sindicis et duobus ex eis in predictis liberam et generalem administrationem et promittentes mihi notario infrascripto, stipulanti nomine quorum interest vel intererit, se perpetuo rata et firma habituros quecumque per dictos syndicos vel saltim duos ex eis facta fuerint in predictis, sub obligatione bonorum communis Saone que mihi predicto notario nomine quo supra pignori obligarunt. Nomina consiliariorum sunt hec: Precivalis de Albiçola, Bofilius Lodola, Antonius Pallarius, Rominus Formica, Henricus

Constancius, Manuel Curlaspedus, Bonifacius de Raynaldo, Ansaldus Bavosus, Iacobinus Xarra, Berthonus Regina, Ansaldus Sozopillus, Petrus Buchanigra, Rizardus Corsus, Guillelmus Argentus, Nicola Boxius, Vivaldus Ceva, Iohannes Villani ferrarii, Guillelmus Sinistrarius, Ogerius Beliamie, Iohannes de Pruneto, Petrus Barberius, Obertus Formica, Lafranchus Galico, Vivaldus Buchaordei, | (c. CLXII r.) Valentinus Barberius, Oddinus de Fornace, Iohannes Revellus, Guillelmus de Alexandriis, Petrus Caracapa, Berthonus Vegerius, Lafranchus Scorçutus, Philipinus speciarius, Iohannes de Portulis, Philipinus Laynus, Manuel Fodratus, Lafranchus Buchaordei, Arnaldus de Spigno, Iohannes Carrerius, Bonifacius de Niella, Manfrinus Bava, Laudixius Fulzerius et Iohannes de Villano. Actum Saone, in capitulo communis. Testes Iacobus Siranus, Benedictus faber et Guillelmus Zapelleta, cintragus communis Saone.

(S. T.) Ego Nicolaus de Ardiciono, notarius sacri imperii, rogatus scripsi.

377

1285, giugno 20, Varazze

Ioltino Iolta, inviato del comune di Savona, presenta a Tommaso Malocello una lettera di Oberto Doria, capitano del popolo di Genova, del 13 giugno 1285, con la quale si esentano dai tributi personali gli abitanti di Savona che possiedono terre in Celle. Tommaso Malocello si dichiara disponibile alla restituzione di quanto indebitamente esatto.

Originale [A], Registro II, c. CLXII r.

Mandatum comunis Ianue, factum magistratui Varaginis, ne Saonenses habentes terras in Cellis pro ipsis terris compellantur contribuere in avariis personalibus comunis Ianue.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo quinto, indictione XIII, die xx iunii. Ioltinus Iolta, nuncius et ambaxator comunis Saone, nomine ipsius comunis, presentavit et dedit domino Thome Malocello, recipiente domino Iohanne de Terdona iudice pro eo, literas infrascriptas, tenor quarum talis est:

Obertus Aurie, capitaneus comunis et populi Ianuensis, gerens vi-
ces suas et domini Oberti Spinule capitanei, consocii sui, nobili viro
Thomayno Malocello, pro se et aliis Malocellis, vel eorum locumtenenti
in Varagine gaudium cum salute. Alias vobis significavimus sicut per
sapientes Ianue provisum fuit et ordinatum quod homines Ianue et di-
strictus atque Riparie deberent in guerra presenti facere avarias perso-
nales in eis quibus habitant et non alibi et non compellerentur solvere
vel contribuere aliquid ratione avariarum personalium in aliquibus col-
lectis que fierent in aliqua terra vel loco in quo vel qua haberent ali-
quas terras vel possessiones in qua non habitarent, nisi collecte fierent
alia de causa quam pro avariis personalibus et pro armamentis. Et prop-
terea vobis mandavimus ut non compelleretis homines habitantes in Saona
et qui ibidem tempore huius guerre avarias personales faciunt et
fecerunt quod solverent vel contribuirerent aliquid in collectis que fiunt
sive facte sunt inter homines de Cellis, non obstante quod terras habeant
et possessiones in Cellis vel quod nati fuerint de Cellis, et | (c. CLXII v.)
si aliquid ab eis captum erat faceretis eisdem restitui, de quo nichil
voluistis observare sicut propositum est coram nobis per ambaxatores
comunis Saone, quod grave nobis est et miramur inde plurimum. Quare
vobis iterato precipiendo mandamus quantum plus possumus quatinus
ipsos homines habitantes in Saona, licet terras vel possessiones habeant
in Cellis vel inde traxerint originem, non compellatis solvere vel con-
tribuere aliquid in dictis collectis^a et eis restitui faciatis denarios et res
alias que ab ipsis propterea capte sunt quousque vobiscum habebimus
colloquium super predictis et ordinabimus quicquid fuerit faciendum, et
hec taliter faciatis quod non oporteat nos vobis de cetero propterea de-
stinare. Datum Ianue, die XIII iunii, * * *^b Capitaneus. Loy. Ia.

Et erant sigillate dicte littere quodam sigillo cereo rotundo, in quo
erat sculpta forma cuiusdam bestie cum alis, et circumscriptio talis: ✠
« sigillum comunis et populi Ianue ». Et inde precepit dictus Ioltinus pu-
blicum fieri instrumentum. Qui dominus Thomaynus respondit et dixit
quod paratus est facere comuni et hominibus Saone iusticie complemen-
tum, vel in Ianua sub dominis capitaneis vel ubi comune Saone voluerit
cum iure, et si comune Saone vult quod dictus dominus Thomaynus
faciat restitui hominibus de Cellis habitantibus in Saona denarios et res
ab eis exactas occasione armamenti galearum comunis Ianue per gratiam,
ita quod propter hoc non fiat preiudicium aliquod dominis Malocellis

in iure suo, paratus est hoc facere ad voluntatem comunis Saone. De qua responsione dictus Ioltinus precepit fieri instrumentum. Actum in ripa Varaginis, sub logia. Testes dominus Iohannes de Terdona iudex, Iacobinus Fraveotus, nuncius comunis Saone, et Iacobinus Vayrotus notarius.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi et suprascriptum instrumentum in hoc registro transcripsi, autenticavi et in formam publicam redeggi, mandato domini Percivallis de Mari, potestatis Saone.

^a *In A collectis dictis con segno di inversione* ^b *cm. 1.*

378

1298, marzo 8, Varazze

Giacomo Burdiano, inviato del comune di Savona, presenta a Egidio Doria, vicario genovese in Varazze, Celle e Albisola, una lettera dei governanti genovesi, del 5 marzo 1298, con la quale si invitano gli ufficiali genovesi della Riviera Occidentale a non esigere tributi personali se non da coloro che risiedono nei luoghi sottoposti alla loro giurisdizione.

Originale [A], *Registro II*, c. CLXII v.

Originale dell'inserto, ASS, *Pergamene*, I, 176. Edizione: *Pergamene*, n. 284. Registro: *Noberasco*¹, p. 75.

Tenor litterarum comunis Ianue ne quis habens terras et possessiones in Ripparia Occidentali compellatur contribuere in toltis comunis etc.

(S. T.) Anno Domini millesimo cc^olxxxx^oviii, indictione xi, die viii marcii. Iacobus Burdianus, nuncius comunis Saone, nomine et pro parte dicti comunis, presentavit et dedit domino Egidio de Auria, vicario pro comuni Ianue in Varagino, Cellis, Albuçola et in illis partibus, litteras infrascriptas. Tenor | (c. CLXIII r.) quarum talis est:

Sorleonus Curolus potestas, Conradus Spinula et Lamba Aurie, capitanei comunis et populi Ianuensis, et Guillelmus de Montaldo, abbas

dicti populi, nec non octo eorum consilarii, universis et singulis potestatibus, castellanis, consulibus, rectoribus, magistratibus, officialibus et locorum comunibus in Occidentis Riperia constitutis ad quos presentes littere pervenerint salutem et plenitudinem gaudiorum. Cum reperierimus ab antiquo fore ordinatum per nostros antecessores ut in illis locis homines avarias subeant personales in quibus cum eorum familiis continue habitare noscuntur et reales in illis locis et pro illis partibus in quibus et pro quibus possessiones possidere noscuntur et nostre sit intentionis sic in posterum observare et aliquotiens contentiones extiterint inter aliquos diversorum locorum an scilicet collecte que quandoque colliguntur pro exercitiis faciendis, cum homines armigeri a locorum comunibus per comune Ianue requiruntur, connumerari debeant inter reales avarias vel potius inter personales, et terminatum invenerimus de consilio sapientum per nobilem et magnificum virum, dominum Obertum Aurie, olim capitaneum comunis et populi Ianuensis, gerentem vices suas et bone memorie domini Oberti Spinule, tunc capitanei et consocii sui¹, ipsas cum personalibus numerari et sic debere colligi solummodo ab hominibus in locis in quibus colliguntur habitantibus, mandamus vobis universis et singulis, sub debito iuramenti et pena a vobis nostro arbitrio auferenda, quatinus ad solutionem dictarum collectarum neminem compellatis pro eo quod in locis vestris seu vobis subditis aliquas habeant possessiones vel bona, nisi in eis continuam, ut dictum est supra, habitationem faciant, et si ab aliquo non habitante in locis vobis subditis, licet ibidem possessiones habeat, aliquid propterea exegistis seu exigi fecistis, illud reddi et restitui integre faciatis, in predictis taliter vos habentes quod inde possitis merito commendari et quod causam non habeamus contra vos in aliquo procedendi et presentes restituatis earum latori. Et predicta facta sunt habito consilio dominorum Bertolini Bonifacii, Oberti Paxii, Percivallis de Balduonis, Petri de Ugolinis et Iohannis cancellarii, iuris peritorum. Data Ianue, die quinta marcii, MCCLXXXVIII.

Potestas, capitanei, abbas et octo. Be.

(c. CLXIII v.) Et erant sigillate dicte littere quodam sigillo rotundo de cera viridi, in quo erat sculpta forma cuiusdam animalis habentis quat-

¹ Cfr. n. 377.

tuor pedes et caudam longam, et circumscriptio talis: ✠ « sigillum capitaneorum comunis et populi Ianue ». Et de supradicta presentatione precepit dictus Iacobus Burdianus publicum fieri instrumentum. Actum Veragini, in platea, iuxta puteum. Testes Roverius de Bolliascho, Leonus Caradursus et Ottobonus Maniavacha et plures alii.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi et suprascriptum instrumentum in hoc registro transcripsi, autenticavi et in formam publicam redegi, mandato domini Percivallis de Mari, potestatis Saone.

379

1298, marzo 9, Noli

Giacomo Burdiano, inviato del comune di Savona, presenta a Ugolino, vescovo di Noli, una lettera dei governanti genovesi, del 5 marzo 1298, con la quale lo si invita a non esigere tributi personali dagli abitanti di Savona che possiedono terre in Noli.

Originale [A], *Registro II*, c. CLXIII v.; originale [A'], ASS, *Pergamene*, I, 178 (forse quello redatto per il vescovo di Noli).

Edizione: *Pergamene*, n. 286.

Registro: *Noberasco*¹, p. 75.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducesimo LXXX^oVIII, indictione XI^a, die VIII marcii. Iacobus Burdianus, nuncius comunis Saone, nomine et pro parte dicti comunis, presentavit et dedit domino Ugolino, episcopo Naulensi, literas infrascriptas, tenor quarum talis est:

Venerabili in Christo patri, domino Hugolino, Dei gratia Naulensium^a episcopo ac abbati monasterii Beati Eugenii, Surleonus Curolus potestas, Conradus Spinula et Lamba Aurie, capitanei comunis et populi Ianuensis, ac Guillelmus de Montaldo, abbas dicti populi, nec non octo eorum consilarii omnimodam reverentiam cum salute. Cum repererimus . . .^b (c. CLXIII r.) habitantibus, vos in quantum possumus de-

precamur quatinus . . . ^b fecistis, placeat vobis illud facere integre restitui atque reddi, in predictis taliter vos habentes ut inde vobis teneamur strictius obligati. Et predicta facta sunt habito consilio dominorum Bertolini Bonifacii, Oberti Paxii, Percivallis de Baldiconis, Petri de Ugo-
linis et Iohannis cancellerii, iuris peritorum. Data Ianue, die quinta mar-
cii, MCCLXXXVIII.

Potestas, capitanei, abbas et octo. Be.

Et erant sigillate dicte littere quodam sigillo rotundo de cera viridi, in quo erat sculpta forma cuiusdam bestie habentis quattuor pedes et caudam longam, et circumscriptio erat talis: ✠ « sigillum capitaneorum comunis et populi Ianue ». Et de supradicta presentatione precepit dictus Iacobus Burdianus publicum fieri instrumentum. Actum Nauli, in palatio domini episcopi Naulensis. Testes Gabriel de Nigrone de Ianua, Poncius de Guasco de Naulo et Guillelminus de Belengerio de Saona, familiaris dicti domini episcopi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, rogatus interfui et scripsi et suprascriptum instrumentum in hoc registro transcripsi, autenticavi et in formam publicam redeggi, mandato domini Percivallis de Mari, potestatis Saone.

^a In A' Naul con segno abbreviativo

^b v. formulario del n. 378.

380

1298, maggio 8, Genova

Simone Curolo, podestà di Genova, pronuncia sentenza nella questione vertente tra Nicola Marengo e Branca Curlaspedo, ambasciatori del comune di Savona, da una parte, e Michele de Aymelina, collettore del pedaggio di Gavi, Voltaggio et ripe, dall'altra, vietando l'imposizione di nuovi oneri a carico dei cittadini di Savona.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della curia del podestà di Genova, *Registro II*, c. CLXIII v.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

— 323 —

Sentencia lata per potestatem Ianue quod Saonenses non compellantur solvere pedagia Gavii et Vultabii.

In nomine Domini amen. Nos Sorleonus Curolus, potestas comunis Ianue, cognitor litis seu questionis vertentis et que vertebatur inter Nicolam Marencum et Brancham Curlsapetum, ambassiatores comunis Saone, nomine dicti comunis, ex una parte, et Michaellem de Aymelina, pedagerium pedagii Gavii et Vultabii et ripe, pro se et sociis suis, ex altera, super eo quod queritur inter dictas partes utrum dicti pedagerii possint vel debeant aliquid novitatis facere vel requirere occasione dictorum pedagiorum Gavii et Vultabii ab hominibus et personis Saone vel in eorum preiudicium occasione dictorum pedagiorum aliquid novitatis facere contra formam solitam, visis et examinatis tam conventionem comunis et hominum Saone quam habent cum comuni et hominibus Ianue et etiam iuribus et rationibus dictorum ambassiatorum quam etiam iuribus et rationibus dictorum pedageriorum pedagii Gavii et Vultabii, sepe et sepius citatis suprascriptis pedageriis et auditis allegationibus tam dictorum ambassiatorum quam etiam dictorum pedageriorum et hiis que dicte partes dicere et allegare voluerunt, habito consilio nostrorum iudicum ac etiam dominorum Lafranchi Pignolii et Petri de Hugolino iudicum, cum non appareat dictos Saonenses defraudasse pedagia suprascripta Gavii et Vultabii nec etiam in fraudem dictorum pedagiorum aliquid comisisse, in hiis scriptis sedendo pro tribunali dicimus, pronunciamus et sentenciamus suprascriptos pedagerios non posse nec debere aliquam novitatem facere vel requirere ab hominibus et personis Saone occasione pedagiorum predictorum. Lata et pronunciata ut supra per dominum potestatem predictum, sedentem pro tribunali in palatio comunis Ianue quo dictus dominus potestas moratur, in presentia dictorum ambassiatorum comunis Saone et Michaelis de Aymelina et Ianuini de Rappallo, pedageriorum dicti pedagii Gavii et Vultabii, presentibus testibus Petro Dardella, cancellerio comunis Ianue, Iacobo de Albario, Iohanne Rusca et Brancha de Isa, notariis, anno dominice nativitatis M^oCC^oLXXXVIII, indictione decima, die iovis octava madii, inter primam et terciam.

(c. CLXV r.) (S. T.) Ego Rollandinus de Richardo, sacri palatii notarius, ut supra extrassi et exemplavi de actis publicis curie domini potestatis ac etiam, iussu dicti domini potestatis, scripsi.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, autenticum huius novi exempli vidi et legi de verbo ad verbum, et sicut in

eo continebatur ita et in presenti registro comunis Saone transscripsi, autenticavi et in formam publicam redegi, mandato et auctoritate domini Percivallis de Mari, potestatis Saone, nichil in eo addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, presentibus testibus Iacobo Fulcherio, Lafrancho Bucaordei et Gatacio Sinistrario, anno Domini millesimo CC^oLXXXXVIII, indictione XI^a, die decima madii.

381

1298, maggio 9, <Genova>

Giuliano de Maçonibus, giudice e assessore del podestà di Genova, ordina a Ianuino di Rapallo e a Michele de Aymelina, collettori del pedaggio di Gavi, Voltaggio et ripe, di attenersi alle disposizioni già impartite in materia di pedaggi e di restituire ai Savonesi le cauzioni indebitamente riscosse.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della cancelleria del comune di Genova, *Registro II*, c. CLXV r.

M^oCC^oLXXXX^oVIII, die VIII madii. Dominus Iulianus de Maçonibus, iudex et assessor domini Sorleoni Curoli, potestatis Ianue, ad instantiam Nicolosi Marenchi et Iacobi Teste notarii, civium et ambassatorum comunis Saone, precepit Ianuino de Rapallo et Michaeli de Aymelina, pedageriis pedagii Gavii, Vultabii et ripe, pro se et sociis eorum, quod reddant et restituant omnia et singula pignora que habent vel que habuerunt ab hominibus Saone occasione dictorum pedagiorum seu dicte ripe et quod non faciant de cetero iurare aliquos Saonenses nisi secundum formam et tenorem cuiusdam sententie late per Raymundum de Casali et Marchisinim^a de Cassino quondam, iuris peritos, M^oCC^oLXXX, die XXII madii, neque faciant vel requirant aliquam novitatem ipsis Saonensibus occasione dictorum pedagiorum, sub pena de libris quinquaginta ianuinarum.

(S. P.) I. de Albario.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, autenticum huius novi exem|pli (c. CLXV v.) vidi et legi, et sicut in eo con-

tinebatur ita et in presenti registro comunis Saone transscripsi, autenticavi et in publicam formam redegi, mandato et auctoritate domini Percivallis de Mari, potestatis Saone, nichil in eo addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, presentibus testibus Iacobo Fulcherio, Lafrancho Buchaordei et Gatacio Sinistrario, anno supra-scripto, die decima madii.

^a Marchisinim: così C.

382

1298, settembre 15, <Genova>

Giovanni di Fontana, giudice ed assessore del podestà di Genova, ordina al notaio Ianuino di Rapallo, collettore del pedaggio di Gavi, Voltaggio et ripe, di non imporre nuovi oneri a carico dei Savonesi e di restituire le cauzioni indebitamente riscosse. Giovanni da Sestri riferisce di aver notificato agli interessati l'ordine del giudice.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della cancelleria del comune di Genova, *Registro II*, c. CLXV v.

Millesimo CC^oLXXX^oVIII, die xv septembris. Dominus Iohannes de Fontana, iudex et assessor domini Sorleoni Curolii, potestatis Ianue, ad requisitionem et instantiam Ricobaldi Bucheordei et Gatacii Sinistrarii, ambaxatorum comunis Saone, precepit Ianuino de Rapallo notario, pedagerio pedagii Gavii, Vultabii et ripe, quod reddat et restituat omnia et singula pignora que habet vel habuit (vel habuit) occasione dictorum pedagiorum, sub pena librarum viginti quinque ianuinorum, et neque faciant vel requirant aliquas novitates hominibus Sagone occasione dictorum pedagiorum sub dicta pena. Et supradicti ambaxatores Saone parati sunt satisdare de solvendo omne id et totum quod de iure dicti homines Sagone tenentur occasione dictorum pedagiorum.

Ea die. Iohannes de Sigestro executor retulit michi notario de mandato domini Iohannis de Fontana, iudicis potestatis Ianue, precepisse Michaeli de Aymelina, pedagerio Gavii, Vultabii et ripe, quod deberet restituere omnia et singula pignora que habet vel habuisset occasione

pedagiorum supradictorum de hominibus Sagone hodie per totam diem vel illis a quibus habuit dicta pignora vel Iacobo Teste, ambaxatori comunis Sagone pro eis, et non amplius molestare nec inquietare homines Sagonenses occasione predictorum pedagogiorum, sub pena librarum viginti quinque ianuinarum.

Ea die. Dictus Iohannes de Sigestro retulit se hodie in eodem modo | (c. CLXVI r.) precepisse et denunciassse Iacobo de Ferrino et Ianuino de Rapallo, pedageriis pedagogiorum supradictorum, et hoc de mandato dicti domini iudicis et sub eadem pena.

(S. P.) Manuel de Monelia.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, autenticum huius novi exempli vidi et legi, et sicut in eo continebatur ita et in presenti registro comunis Saone transscripsi, autenticavi et in publicam formam redegì, mandato et auctoritate domini Percivallis de Mari, potestatis Saone, nichil in eo addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum.

383

1299, gennaio 27, Genova

Guglielmo de Maçonibus, giudice ed assessore del podestà di Genova, respinge la richiesta avanzata da Andrea Melioris di Prato, anche a nome del socio Amannato, figlio di Bianco di Prato, di convenire in giudizio il comune di Savona.

Copia autentica [B], dagli atti della curia del giudice del podestà di Genova, ASS, *Pergamene*, III, 22; copia autentica [C], da B, *Registro II*, c. CLXVI r.

Edizione: *Pergamene*, n. 290.

Regesto: Poggi², p. 97; Noberasco², p. 234.

Sententia assessoris potestatis Ianue quod comune Saone non teneatur respondere in Ianua.

(S. T.) Anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo nono, indictione XII^a, die XII madii. In capitulo Saone, presentibus testibus Bon-

filio Lodola et Iohanne de Pruneto, scribis comunis Saone, et Guillelmo Pamparato, cive Saone, dominus Iacobus de Baratis, iudex comunis Saone, precepit michi Iacobo Teste, notario infrascripto, ut infrascriptam sententiam in presens registrum dicti comunis Saone exemplarem, autenticarem et in formam publicam redigerem. Tenor cuius talis est:

Millesimo CC^oLXXX^oVIII^o, die XXVII ianuarii, post nonam. Dominus Iulianus de Maçonibus, iudex et assessor domini Sorleoni Curolii, potestatis Ianue, visa petitione quam facit Andreas Melioris de Prato contra comune Saone et syndicum ipsius comunis, tam nomine suo quam nomine Amanati, filii olim Blanci de Prato, et conventionem quam comune Ianue habet cum comune Saone et responsione quam fecit Iacobus Testa, syndicus comunis Saone, qui dicebat se non teneri respondere dicte petitioni, nomine dicti | (c. CLXVI v.) comunis, petens super hoc interloqui vel quod licentiari debeat, et habito consilio sapientum, interloquendo pronunciat neque syndicum comunis Saone, nomine dicti comunis, neque ipsum comune teneri respondere dicte petitioni, salvo et reservato omni processu quod factum est vel fiet contra Baldiconum draperium et Ottolinum Foldratum, ita quod per istam interlocutoriam nullum fiat preiudicium quominus contra predictos Baldiconum et Ottolinum agere possit predictus Andreas et Amanatus vel contra quascumque singulas personas contra quas habent vel habere intendunt ius predicti Andreas et Amanatus. Ea die superius denotata et millesimo. Lata et pronunciata ut supra per predictum dominum iudicem, partibus presentibus et testibus vocatis Lodoysio Calvo et Iohanne Bonihominis, notariis et cancellariis comunis Ianue. Actum Ianue, in palatio novo ubi regitur curia dicti domini potestatis.

Extracta et exemplata^a est supradicta sententia ex actis curie publicis dicti domini potestatis, anno, die et millesimo supradicto per me Thomam Guillelmi purpurerii notarium.

Iudex (S. P.) Thomas.

(S. T.) Ego Iacobus Testa de Saona, sacri palatii notarius, autenticum huius novi exempli vidi et legi de verbo ad verbum, et sicut in eo continebatur ita et in presenti registro comunis Saone transscripsi, autenticavi et in formam publicam redegi, mandato et auctoritate dicti domini iudicis comunis Saone, nichil in eo addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum.

^a exemplificata *in B.*

1299, maggio 14, Vado

Giacomo de Baratis, giudice e vicario del podestà di Savona, attesta di aver compiuto, insieme a Federico di Niella notaio, a Pantaleone de Arnoldis giudice, e ad alcuni uomini di Savona, Legino e Lavagnola, a norma di statuto, la ricognizione delle terre savonesi poste in Vado.

Originale [A], Registro II, c. CLXVII r.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, I, 134.

Instrumentum de terminis Vadi in quibus est comprehensa terra Matogni.

(S. T.) Anno Domini m^occ^o nonagesimo nono, indictione xii^a, die xiiii^o madii. Dominus Iacobus de Baratis, iudex communis Saone et vicharius nobilis viri domini Gatini Gatiluxii, potestatis Saone, cum hodie venisset Vadum, prout tenetur ex forma capituli Saone, quesivit si terra pertinens ad commune Saone in Vado, scilicet a capite (a capite) Vadi usque ad aquam sive fossatum Matogni, tenetur et possidetur pro communi Saone et invenit ipse dominus iudex et vicharius, una cum Frederico de Niella notario, domino Pantaleone de Arnoldis iudice, magistro Morando, medico de Finario, Guillelmo de Arbiçola, Lafrancho Gloria, de Saona, Iacobo de Rovere et Arnaldo Beagua, de Legino, Vivaldo Punçeboves et Iacobo Ruba, de Lavagnola, et pluribus aliis de Legino et Lavagnola, qui dicte inquisitioni interfuerunt, teneri...^a Actum in ripa portus Vadi. Testes Iacobus de Rufinacio de Castelleto, Caçana de Castelleto, Obertus Bava de Castelleto, servientes communis Saone, Grixius et Pisardus, nuncii eiusdem communis.

(S. T.) Ego Iohannes de Pruneto, notarius sacri palatii, predictis interfui et rogatus scripsi.

^a Per il formulario seguente v. n. 371.

1300, marzo 15, <Genova>

Rubaldo Boccadorzo e Lanfranco ferrarius, ambasciatori del comune di Savona, chiedono al vicario del podestà di Genova, a nor-

ma delle convenzioni vigenti tra le due comunità, la revoca della lettera inviata al comune di Savona in materia di gabelle sul grano.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della curia del podestà di Genova, *Registro II*, c. CLXVII v. Per l'autentica v. n. 386; anche se non dichiarato esplicitamente, tale sottoscrizione dovrebbe riferirsi anche a questo documento.

Millesimo ccc^o, die martis quinta decima marcii. Ricobaldus Bucordei et Lafrancus ferrarius, anbaxatores communis Saone con^a literis communis Saone de credentia, sigillatis sigillo communis Saone, presentaverunt se coram domino vicario domini potestatis Ianue, occasione literarum missarum ad potestatem Saone, ad postulationem emptorum introitus tolte grani, que litere sive quarum tenor sunt in presenti libro, dicentes quod ea que continentur in dictis literis sunt contra conventionem olim initam inter commune Ianue, ex una parte, et commune Saone, ex altera, et ideo petunt ipsas literas et mandata que continentur in eis irritari et revocari et se ipsos licenciari, occasione predictae citationis et predictarum literarum.

Exemplatum est ut supra ab actis publicis curie domini potestatis Ianue per Ianuarium de Monleone notarium.

(S. P.) Ianuarius.

^a con: *così C.*

386

1300, marzo 16, <Genova>

Delfino di Corbetta, giudice e vicario del podestà di Genova, a richiesta degli ambasciatori savonesi (v. n. 385), revoca una lettera del 3 marzo, inviata al comune di Savona in materia di gabelle sul grano.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della curia del podestà di Genova, *Registro II*, c. CLXVII v.

Millesimo ccc^o, die mercurii sexta decima marcii. Dominus Dalfinus de Corbeta, iudex et vicarius domini Belloti de Carraro, civi-

tatis Ianue potestatis, licentiavit Ricobaldum Bucaordei et Lafrancum ferrarium, cives Saone, anbaxatores et nuntios potestatis et communis Saone, qui se representaverunt coram ipso domino vicario, occasione literarum missarum ex parte domini potestatis Ianue potestati et communi Saone, et que litere date fuerunt in Ianua, die tertia marcii, occasione cuiusdam navis que dicebatur exhonerasse sive exhonerata fuisse in civitate Saone, et ipsos anbaxatores, nomine dicti potestatis et communis Saone, licentiavit et revocavit | (c. CLXVIII r.) mandatum de quo in ipsis literis continetur.

Exemplatum est ut supra de actis publicis curie domini potestatis Ianue per Ianuarium de Monleone notarium.

(S. P.) Ianuarius.

(S. T.) Ego Nicolaus de Cruceferrea, notarius sacri imperii, rogatus scripsi, autenticum huius novi exenpli vidi et legi, et sicut in eo continebatur ita et in presenti registro communis Saone autenticavi et in publicam formam redegei, mandato et voluntate domini Petri de Vivaldo, potestatis Saone, auctoritate et decreto, nichil in eo addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum.

387

<1300>, giugno 14, <Pisa>

Ansaldo Sitia di Savona versa a Letimo Sardo, capitano della degazia ed esattore della gabella, la somma di 8 lire di denari pisani per l'esportazione di 192 libbre di formaggio.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti del capitano della degazia di Pisa, *Registro II*, c. CLXVIII r.

De solucione facta exactori gabelle casei Pissarum.

Exemplum cuiusdam apodixie scripte in civitate Pissarum per collectorem degathie et eius sigillo sigillate cere rubee, in quo sigillo videbatur esse quedam litera talis forme « L ». Tenor cuius apodixie talis erat:

Ansaldus Sitia de Saona, pro libratis centum nonaginta duabus casei quem extrahit de civitate Pisanum, solvit Letimo Sardo, capitaneo degathie et exactori cabelle ad portam degathie pro communi Pisano, pro directu degathie et directu cabelle libras octo denariorum pisanorum XVIII kalendas iulii.

Exemplata fuit per me Nicolaum de Cruceferrea, notarium et scribam communis Saone, de mandato domini Petri de Vivaldo, potestatis Saone, in anno Domini M^oCCC^o, indictione tercia decima, die XXI^a iunii.

388

1300, aprile 6, Genova

Belloto de Carcano, podestà, Nicola Framba, abate del popolo, e il consiglio degli Anziani del comune di Genova ordinano al podestà di Savona di far tradurre a Genova, entro otto giorni, Gerardino Niello, suddito del marchese di Saluzzo, detenuto nelle carceri savonesi, e di far restituire le cauzioni indebitamente riscosse dagli ambasciatori dello stesso marchese e del comune di Cuneo.

Copia semplice [B], Registro II, c. CLXVIII v.

Registro: Poggi², p. 98.

Tenor litterarum emanatarum comuni Saone per comune Ianue, continencium quod Saonenses miterent in Ianua quendam hominem Saluciarum marchionis detentum in Saona.

Belotus de Carcano, civis Mediolanensis, potestas Ianue, Nicolaus Franba, abbas populi, Anciani, consilium et commune Ianue nobili viro potestati Saone et eius provido vicario nec non consilio et communi Saone gaudium et sallutem. Comparuerunt in presencia nostra anbaxatores domini marchionis Saluciarum et communis Cunii, occasione represaliarum preteritarum que dicebantur esse inter commune nostrum Ianue seu aliquam gentem nobis subditam et predictos dominos, dominum marchionem et commune predictum, et occasione predicta concordandi prout melius predicta ad finem debitam poterunt perducì, et

exponentes etiam in presencia nostra de arobaria et sedutione quam Giraldinus Niellus cum quibusdam complicitibus suis dicitur fecisse in civitate Saone de quodam nomine Alveto Ricolino de Cunio et quibusdam aliis qui erant cum eo et contra conventionem quam commune Saone habebat cum communi Cunii, cui etiam data fuerit fiducia et per commune Ianue et commune Saone, ut dicitur, quod secure ire, redire et transire posset per terram Saone. Quare, cum iam alias vobis pluries datum fuerit in mandatis quod dictum Giraldinum Ianuam sub fida custodia transmitteretis et quod senper usque huc facere neglegistis, idcirco iterum vobis districte precipiendo mandamus, sub debito sacramento et pena a vobis nostro arbitrio auferenda et sub pena privationis conventionum vestrarum, quatenus dictum Giraldinum infra octavam diem post harum presentationem et preemtorie sub fida custodia coram nobis personaliter transmitatis ut de maleficio predicto contra ipsum possit veritas haberi et iusticia fieri in qua sumus cuilibet debitores et massime con^a et secundum formam conventionum vestrarum pro huiusmodi maleficiis et delictis teneamini Ianuam respondere, si^b in predictis agentes quod de obedientia comendari possitis et ne contra vos habeamus in aliquo materiam procedendi. Alioquin contra vos et commune predictum et contra singulos universitatis predictae ad privationem conventionum vestrarum procederetur ad alia, secundum quod nobis videbitur iusticia mediante, et de predictis nobis per latorem presencium respundeatis, cui de presentatione dabimus plenam fidem. Intelleximus etiam, de quo valde miramur, quod dictis anbasatoribus venientibus sub fidantia nostra et communis Ianue et communis Saone, ut de communi Saone intelleximus, ipsos et equitaturas ipsorum adrestari fecistis et ab ipsis captionem seu securitates accepistis de redeundo Saonam. Quare si ita est, cum sit diabolicum in delictis perseverare, vobis precipiendo mandamus sub debito iuramenti et pena predicta quod predicta omnia de presentatione cassetis et cautiones per ipsos prestitas liberetis et si que res ipsorum vel alicuis ipsorum saxite fuerunt, ipsas expediatis et disbrighetis omnino, cum predicta valde gravia sint et fuerint in auribus nostris, et de predictis omnibus per dictum latorem presencium respursionem mitatis. Datum Ianue, M^oCCC^o, indictione XIII^a, die VI^a aprilis.

^a con: *cosi* B

^b si: *cosi* B.

1300, aprile 26, <Genova>

Dalfino di Corbetta, Maffeo di Azzate e Rodolfo di Meda, giudici del podestà, Meliano Salvago, giurisperito, e Giacomo Foatia, giudice, esprimono il parere che il comune di Savona non sia tenuto ad ottemperare all'ordine di cui al n. 388.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. CLXVIII r.

Regesto: Poggi², p. 98.

Consilium datum in Ianua quod Saonenses non teneantur obedire literis communis Ianue, occasione supra requisitorum.

Super eo quod queritur utrum potestas, consilium et commune Saone teneantur et debeant obedire literis eisdem missis per dominos potestatem, abbatem, Ancianorum consilium et commune Ianue super hiis de quibus continetur in literis scriptis manu Bartholomei Pedebo, et datis die vi^a presentis mensis, consulunt domini Dalfinus de Corbetta, Mafeus de Azate et Rodulfus de Meda, iudices domini potestatis, et domini Meliadus Salvaygus, doctor legum, et Iacobus Foatia, iudex, vissis et auditis iuribus parcium et super hiis habita deliberatione matura, Dei nomine invocato, dictos potestatem, consilium et commune dictis literis per ea que ad presens apparent obedire non teneri.

M^oCCC^o, die xxvi^a aprilis. Lecta per Bartolomeum Pedebo, canzelerium communis Ianue, in presencia dominorum potestatis, abbatis et consilii Antianorum.

Pedarus.

<1301>, gennaio 8, Venezia

Faba de Arnoldis, eletto giudice dei malefici del comune di Savona, comunica al podestà di Savona di non poter accettare la carica.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. CLXVIII r.

Qualche incomprendione del testo da parte del redattore di B potrebbe derivare da una lettura incerta e frettolosa dell'originale.

Exemplum literarum missarum a domino Faba de Arnoldis qui fuerat electus in iudicem super maleficia communis Saone, in M^oCCC^o primo. Tenor quorum talis est:

Nobili et sapienti viro, domino Petro de Vivaldo, honorabili potestati Saone, et consilio et communi civitatis eiusdem Faba de Arnoldis sallutem et totius honoris et altitudinis incrementum. Literas magnitudinis vestre, continentis quod, Dei nomine invocato, die xv^a novembris, electus fui iudex ad maleficia per vestrum consilium, nemine discrepante, pro anno proxime venturo et habere deberem pro salario libras LX ianuinorum, et quod michi placeret vobis per latorem presentium respondere grata affectione recepi et in reputatis quod de me ad tantum honorem memoriam habuistis vobis refero gratias quantas, prudentiam vestram attente requirens quatenus vobis placeat me excussatum habere si requisitionem vestram non adimpleo iusta vota, com^a ad hoc me astringat necessitas cui non possum comode obviare, quia sum in Vinetiis pro quodam negotio domini Tedixii Aurie, quod nullo modo relinquere indiscusum nec illud expedire credo ita quod possem venire ad tempus ut cum vestro potestate vennero^b congruo tempore accederem ad dictum officium exercendum. Data Vinetiis, die octava ianuarii.

^a com: così B

^b vennero: di lettura incerta.

391

1302, febbraio 21, Savona

Corrado Cigala, feudatario di Vezzi, giura fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CLXVIII v.; per l'originalità di A cfr.

— 335 —

ASS, *Pergamene*, I, 151.

Il *signum* iniziale dovrebbe riferirsi anche al n. 392, nel quale è presente la sottoscrizione del notaio redattore.

Regesto: Poggi³, p. 44.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 341, 354, 356, 357, 392, 394-398, 536, 537.

Iura ville Vecii.

(S. T.) Anno Domini millesimo ccc^o secundo, indictione xv^a, die xxi februarii. Cunraydus Cigauda de Ianua, coram domino Georgio de Mari, potestate Saone, ad instanciam ipsius domini potestatis et mei notarii interrogantis et recipientis tamquam publice persone, nomine et vice communis Saone, quod ipse habet, tenet et possidet castrum et villam et territorium et homines et terram et iurisdictionem hominum ville et territorii^a et iurisdictionis Veccii, et omne id et totum id quod ipse habet et tenet et possidet in villa Veccii et territorio et iurisdictione dicte ville Vecii, et semper ipse et antecessores sui per omnia tempora elapssa habuerunt, tenuerunt et possederunt in feudo et nomine feudi a commune et universsitate Saone et hominum universsittatis Saone et non ab aliqua alia persona de mundo, et quod ipse nec aliqui antecessores sui per tempora elapsa nonquam fecerunt de ipsa villa, castro, iurisdictione et hominibus dicte ville Veccii vel territorio^a et iurisdictione Vecii aliquod servitium vel obsequium vel exercitum seu cavarcatam nisi solomodo communi Saone et universsitati communis Saone, et quod ipse non habet in proposito vel voluntate, aliqua ratione vel occasione, alicui persone de mundo de ipso castro, villa vel iurisdictione seu territorio Veccii facere aliquam amgariam vel para<n>gariam, servitium vel obsequium reale vel personale nisi solomodo dicto communi, et quod ipse est homo et vassalus et fidearius de omnibus supradictis, et de predictis omnibus percetum fuit per me notarium fieri publicum instrumentum. Actum in capitulo Saone, presentibus testibus vocatis et rogatis Lafranco Bucaordeo, Gatacio Sinistrario, Lafranco ferrario, domino Iohannino de Niella iuris perito, domino Nicolao de Bonopetro, iuris perito de Finnario, et Petro Barberio, notario.

^a territorii, territorio: *così* A.

1302, febbraio 21, Savona

Giorgio de Mari, podestà di Savona, ordina a Corrado Cigala di far prestare ai suoi vassalli di Vezzi il giuramento di fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CLXVIII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 151.

La sottoscrizione del presente doc. deve riferirsi anche al n. 391, nel quale è presente il *signum* del notaio.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 394-398, 536, 537.

Die predicta. Dominus Georgius de Mari, potestas Saone, nomine communis Saone, precepit Cunraydo Cigaude de Ianua, vassalo et fideario et homini dicti communis Saone, quod ipse faciat et compellat omnes homines de Vecio venire ad faciendum fidelitatem^a domino potestati et communi Saone, secundum quod moris est et ipsi homines consueverunt facere, usque ad dies VIII proxime venturos, sub pena amissionis feudi.

* Fredericus * Babo notarius.

^a *Segue depennato* domino

1306, maggio 3, Vado

Guideto Pignolo, podestà di Savona, attesta di aver compiuto, insieme ad alcuni uomini di Savona, a norma di statuto, la ricognizione delle terre savonesi poste in Vado.

Originale [A], *Registro II*, c. CLXX r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 92.

Instrumentum de confinibus Vadi in quibus est inclusa terra Matogni.

(S. T.) Anno Domini millesimo ccc^ovr^o, indictione iiii^a, die iii^a madii. Dominus Guidetus Pignolus, potestas Saone, cum venisset apud Vadum, prout tenetur ex forma capituli civitatis Saone, quesivit si terra pertinens ad commune Saone in Vado, scilicet a capite Vadi usque ad aquam sive fosatum Matogni, tenetur et possidetur pro communi Saone, et invenit ipse dominus potestas, una cum Gatacio Sinistrali, Francischo Buchaordei, Iohanne de Pruneto et Petro Argento et Iohanne Quarono et Salvino Ponzeboves, Iacobino de Planis, Iacobo Barrachino, Ramondo Brondo, Pagano de Valdo, Nicolino de Fosatis, qui dicte inquisitioni interfuerunt, teneri . . .^a De quibus omnibus dictus dominus potestas possuit et induxit in corporalem possessionem, nomine communis Saone, Petrum Molem de Saona, laudans, statuens et decernens ex parte publica ipsum commune de cetero tenere et possidere ad proprium predictas terras, ripam et arenam et portum Vadi sicut ad presens tenere reperuit infra terminos supradictos. Actum in ripa portus Vadi. Testes Iacobus Scotolionus, Berdianus, nuntius communis, et Iohannes Scurlacia.

Ego Nicolaus de Ardiciono, notarius sacri imperii, rogatus scripsi.

^a Per il formulario seguente v. n. 371.

394

1309, agosto 25, <Savona>

Odoardo Grimaldi, podestà di Savona, alla presenza del Consiglio, concede a Corradino e Meliano Cigala, figli di Corrado, a titolo feudale, quattro quinti del villaggio di Vezzi con tutti i diritti connessi, ricevendone il giuramento di fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], Registro II, c. CLXXv.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, I, 71.

A è scritto su due colonne.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 395-398, 536, 537.

Instrumentum investicionis feudi et iurium de castro et villa Vecii.

(S.T.) Anno Domini millesimo tricentesimo nono, indicione septima, die xxv^a augusti. Cum Percivalis Cigala et Nicolosus Cigala, cives Ianue et curatores Conradini et Meliani Cigale, filiorum condam Conradi Cigale, filii condam domini Nicole Cigale, nomine et vice dictorum minorum, ac eciam ipsi minores, consensu, auctoritate et decreto dictorum curatorum suorum accessissent in capitulo civitatis Saone in pleno et generali consilio, more solito congregato coram domino Oddoardo de Grimaldis, honorabili potestate civitatis predictae, et cum instancia peterent et requirerent humiliter et devote predictos minores investiri tamquam filios et heredes Conradi Cigale condam per predictum dominum potestatem, nomine et vice communis Saone, in nobile et honorificum feudum et confirmacionem et renovacionem sibi fieri de quatuor partibus quinque parcium ville Vecii et hominum et iurisdictionis ipsius ville cum illis novem modiis anone ad starium Sancti Stephani et cum multonis duobus et porcheto uno, que annuatim percipiuntur super totam villam, et generaliter totum illud quod dominus Ansermus de Quiliano condam et Bonifacius de Quiliano et eius fratres, filii dicti condam domini Ansermi, soliti erant tenere in villa, posse et districtu Vecii pro communi Saone, cum toto castro seu hedificio et forcia que dictus Nicola Cigala fieri fecerat et quod de cetero fieri facient predicti Conradus et Melianus in dicta villa et de omnibus aliis de quibus Conradus Cigala predictus, condam pater dictorum minorum, olim investitus fuit per dominum Franciscum Ursetum, olim potestatem Saone, computatis hiis de quibus Nicoleta et Anthonius fratres, filii condam Guillelmi Cigale, quibus dictus Conradus successit, fuerant investiti, sicut de investitura predicta patet per publicum instrumentum¹ factum manu Frederici de Niella notarii, currente millesimo cc°lxxx°iii°, indicione vi^a, die xv^a augusti, ecce quod nobilis vir, dominus Oddoardus de Grimaldis, honorabilis potestas Saone, nomine et vice communis Saone et pro ipso communi, volens predecessorum suorum in officio supradicto, voluntate, consilio et consensu omnium consiliariorum, in capitulo Saone, nomine et vice communis Saone, more solito congregatorum campana et cornu existencium ibidem, recta vestigia imitari et thesauros, incomparabiles amicos, videlicet subditos et fideles per predictos eorum

¹ Cfr. n. 354.

predecessores quesitos communi Saone toto suo posse totisque suis viribus conservare, lecto in eorum presencia et predictorum consiliariorum instrumento dacionis et concessionis predictae, predictum feudum et ipsam renovationem et concessionem et corporalis^a tradicionis possessionem de quatuor partibus quinque parcium tocius ville Vecii et hominum et iurisdictionis ipsius ville cum omnibus hiis de quibus iam dictus Conradus Cigala, Nicoleta et Anthonius fuerunt investiti per predictum dominum Franciscum Ursetum, sicut iam de predictis omnibus in publico instrumento plena fit mencio, ratificavit et aprobavit et afirmavit expresse et suam auctoritatem et decretum interposuit omnibus et singulis supradictis et infrascriptis et in signum et eternam memoriam dacionis, concessionis et renovacionis feudi supradicti predictus dominus potestas predictos Percivalem Cigalam et Nicolosum Cigalam, tamquam curatores, vice et^b nomine dictorum minorum, et predictos Conradum Cigalam et Melianum Cigalam, tamquam filios et heredes Conradi Cigale predicti, presentibus et consencientibus et auctorizantibus | (c. CLXXI r.) dictis curatoribus, cum quodam baculo quem in manibus tenebat in nobile et honorificum feudum legitime investivit. Qui Conradinus et Melianus, auctoritate, consilio et consensu dictorum curatorum suorum, ac eciam ipsi curatores, curatorio nomine ipsorum, promisserunt ipsi domino potestati, stipulanti nomine et vice dicti communis, et iuraverunt...^c (c. CLXXI v.) Nomina consiliariorum sunt hec: dominus Petrus Fulcherius abbas, dominus Iohannes de Carlo iudex, Berthonus de Ardiçone, Lafranchus de Cruceferrea, Loysius Foldratus, Obertus Formica, Percivalis Beliamus, Gatacius Sinistrarius, Lafranchus Scorçutus, Iohannes Villani ferrarii, Manuel Grullus, Petrus Barberius notarius, Iohanninus Regina, Fredericus Cebelia, Manuel Curlaspedus, Iohannes Babo, dominus Nicola Caminata iudex, Salvinus Baya, Baldoy-nus Vegerius, Valcalda Detesalve, Sorleonus Scorçutus, Marchetus Riccius, Ogerius de Cellis, Franciscus Bellotus, Dominicus Soçopilus, Iohanninus Formica, Guillelmus de Vulture, Guillelmus Açuffator, Percivalis de Monteçemulo, Hugo Maçuchus, Iuvenis Caramellus, Lafranchus ferrarius, Guillelmus Pamparatus, Nicola faber, Philipus Laynus, Oddo de Serra, Phylipus speciarius, Bertholinus barberius, Guillelmus Scafardus, Petrus Argentus.

Ego Petrus Barberius, sacri palatii notarius, rogatus scripsi.

^a *Segue espunto e depennato* possessiones ^b vice et: *in A* et vice
^c *per il formulario seguente v. n. 31.*

1302, luglio 28, Savona

Gli uomini di Vezzi giurano fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CLXXIII r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 35, anche se il confronto grafico lascia qualche dubbio sull'identità delle mani.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394, 396-398, 536, 537.

Fidelitas facta comuni Saone per homines ville Vecii.

✠ Anno Domini m^occc^o secundo, indictione decima quinta, die vicecima octava mensis iullii. Infrascripti homines de Vecio fecerunt fidelitatem comuni Saone, recipiente domino Georgio de Mari, honorabile^a potestate civitatis Saone, nomine et vice comunis Saone. Qui ibidem et in presenti corporaliter iuraverunt...^b Nomina quorum sunt hec: de contrata Campedi: primo Delovose, filius Delovose, Bonora de Vallis^c, Iachinus de Vallis, Arnaldus de Vallis, Nadalinus Garrellus, Iohannes Garrellus, Henricus de Plazia, Iohannes de Plazia, Lanfranchus de Campedo, Francisschus de Campedo, Iacobus Salvi de Campedo, Vadimus Richerii, Obertus Richerii; || de contrata Coste: Tomas Guillelmus, Bonoreta de Costa, Iohannes de Costa, Vivaldus iudex, Bonavia de Basso, Iachinus de Vecio, Iohannes Ruffine, Arnaldinus de Vecio, Conradus Garraxius, Bonora Gatus, Bonora, filius Arnaldi de Vecio, Vadinus Gatus de Vecio, Iacobus de Rubea de Vecio; de contrata Talauri: Iacomellus de ser Ugo de Faxis, || Bonora condam Henrioni, Boninus condam Iacobi de Calvis, Guillelmus condam Ricii, Iohannes, filius Nasi, Iacop condam Iacobi muratoris, Obertus, filius Ricii, Iacomellus, filius Henrici de Canar, Iachinus de Calvis, filius Henrioni, Nadalinus, filius Oberti Malarini, Iohannes, filius Roxani, Bonavia, filius Nicole Garrelli, Guillelmus, filius Phylippi, Phylippus de Blancha, Phylippus de Campedo. | (c. CLXXIII v.) Actum in capitulo Saone, ubi fuerunt testes vocati et rogati Fredericus Babo, Petrus Barberius, Precival de Albuzola, Lafranchus Partegherii scribe communis Saone, Phylipponus Laynus, Lafranchus ferrarius, Vivaldus

Buchaordei, Bofilius Lodola, Oddo de Maoneriis, cives Saone, et Guillelmus Durantis de Naulo, civis et habitator Saone.

(S. T.) Ego Guillelmus de Bellengerio, notarius et scriba comunis Saone, hiis omnibus interfui, rogatus scripsi.

^a honorabile: così A ^b per il formulario seguente v. n. 355 ^c i nomi che seguono sono disposti su tre colonne; due trattini verticali indicano la fine di ogni colonna.

396

1308, febbraio 16, Savona

Gli uomini di Vezzi giurano fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CLXXIII r.; per l'originalità di A cfr. la sottoscrizione ai nn. 526-527 e ASS, *Pergamene*, III, 35.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394, 395, 397, 398, 536, 537.

Instrumentum fidelitatis hominum ville Vecii.

✠ Anno Domini millesimo trecentesimo octavo, inditione sexta, die decima sexta februarii. Infrascripti homines de Vecio iuraverunt fidelitatem comuni Saone, recipiente domino Sansono ferrario, abbate comunis et populi Saone, nomine et vice dicti comunis, in quo iuramento iuraverunt, sanctis Dei evangeliiis corporaliter tactis, in presencia mei notarii infrascripti testiumque subscriptorum, quod de cetero erunt fideles...^a Nomina quorum sunt hec: ^b Vosse, filius Delovose, gastaldus, Iohaninus, filius Bonore de Vallis, Ansaldus de Calegiis, Henricus Bonore iudicis, Ansaldus Riche, Obertus, filius Iachini de Vallis, Arnaldus de Vallis, Iohannes Garrellus, Henricus de Plazia, Iohannes de Plazia, Lafranchus de Canpedo, Boninus Iacobi de Calvis, || Franciscus de Canpedo, Iacobus Salvi de Canpedo, Obertus Richerii, Vivaldus de Ca<n>pedo, Iachinus Mocharellus, Thomas de Costa, Bonoretta de Costa, Iohannes de Costa, Vivaldus iudex, Bonavia de Basso, Iohannes de Ruffina, Conradus Garraxius, Vosse de Quercu de Talau-

ri, || Bonora Gatus, Iachinus Gatus, Vadinus de Ruffina, Iacobus Hugonis de Faxis, Bonora Henrioni, Guillelmus Ricii, Iacomellus Henrici de Canali, Iacobus de Calvis, Naalinus, filius Oberti Malarini, Iohannes Roxani, Guillelmus Phylipi, Philippus de Canpedo, Henricus Lombardi. Actum Saone, in capitulo. Testes Angelinus Bellotus notarius, Rominus Albertengus et Mironus, nuncius comunis Saone.

Ego Guillelmus de Belengerio notarius, scriba dicti comunis, presens fui et rogatus scripsi (S. P.).

^a Per il formulario seguente v. n. 32 ^b i nomi che seguono sono disposti su tre colonne; due trattini verticali indicano la fine di ogni colonna.

397

1315, marzo 30, Savona

Gli uomini di Vezzi giurano fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CLXXV r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, II, 178 bis.

Regesto: Poggi³, p. 68.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-396, 398, 536, 537.

Instrumentum fidelitatis hominum ville Vecii.

(S. T.) Anno Domini millesimo tricentessimo quinto decimo, indictione XIII^a, die dominico penultimo martii. Infrascripti homines de Vecio iuraverunt fidelitatem comuni Saone, recipiente nobili viro, domino Percivali de Vivaldis, honorabili potestate civitatis Saone, et domino Manfredo Argento, abbate comunis et populi Saonensis, nomine et vice dicti comunis. In quo iuramento iuraverunt, sanctis Dei evangeliiis corporaliter tactis, im presencia mei notarii infrascripti et testium subscriptorum, quod de cetero erunt fideles...^a Nomina quorum hominum sunt hec: ^b Bonora de Costa, filius condam Henrici, gastaldio, Henricus, filius condam Caxicii, Iacomelus de Taylame, filius condam Taylame, Nalinus Malarinus, filius condam Oberti Malarini, Guil-

Ielmuſ Richeriuſ, filiuſ condam Oberti Richerii, Henricuſ Gatuſ, filiuſ
 condam Iacobi Gati, Franciſcuſ, filiuſ Iacomeli de Canaliſ, Vadinuſ Ga-
 tuſ, filiuſ condam Iacobi Gati, Voxinuſ de Rover de Talauri, Philipuſ,
 filiuſ condam Iohanniſ Bianchi, Franciſcuſ, filiuſ Iachini de Talauri,
 Georgiuſ, filiuſ Bauduyni Gati, || Iacobuſ, filiuſ Iohanniſ Roxani, La-
 francuſ, filiuſ Oberti de Monte, Guillelmuſ, filiuſ Iacomeli Hugoniſ,
 Oddinuſ, filiuſ Guillelmi Paſalaque, Iohanneſ de Coſta, filiuſ condam
 Raymundi, Iacobuſ, filiuſ condam Salvi de Vecio, Voxinuſ de Coſta,
 filiuſ condam Boniſegnoris, Bonavia Baſuſ, filiuſ condam Guillelmi Baſ-
 ſi, Guillelmuſ de Coſta, filiuſ condam Oberti, Voxinuſ, filiuſ condam
 Iachini de Vecio, Guiliuſ Garreluſ, filiuſ condam Bonavie, Arnalduſ
 de Campedo, filiuſ condam Oberti, || Lafrancuſ de Campedo, filiuſ
 condam Iacobi, Henricuſ de Placia, filiuſ condam Gandulfi, Iohanni-
 nuſ, filiuſ Bonini de Carviſ, Iohanneſ de Terexio, filiuſ condam Guil-
 lelmi, Henricuſ, filiuſ Bonore iudiciſ, Iacobuſ Malarduſ Bonore iudiciſ,
 Matheuſ Bonore iudiciſ, Vaſinuſ, filiuſ condam Conradi. Actum Saone,
 in platea Brandaliſ. Teſteſ vocati et rogati domini Nicolauſ Caminata,
 Iohanneſ de Carllo, iuriſ periti, Lafrancuſ Scorzutuſ, Benedictuſ Vivia-
 nuſ, Ogeriuſ Gatuſ, Boſſiuſ Galluſ, nunciuſ comunis Saone et multi alii.

Ego Manuel Grulluſ de Saona, ſacri imperii notariuſ, interfui, ro-
 gatuſ ſcribere ſcripſci.

^a Per il formulario ſeguente v. n. 32 ^b i nomi che ſeguono ſono diſpo-
 ſti ſu tre colonne; due trattini verticali indicano la fine di ogni colonna.

398

1320, febbraio 24, Savona

Gli uomini di Vezzi giurano fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], Registro II, c. CLXXV v.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-397, 536, 537.

(S. T.) In nomine Domini amen. Anno nativitatſ Domini milleſimo CCC^oXX^o, indictione terciā, die dominico XXIII february. Exiſten-

tibus potestate civitatis Saone domino Acelino Grillo et Guillelmo Par-teggherio abbate populi dicte civitatis et in presencia gubernatorum, vi-delicet dominorum Percivalis Beliamè, Iohannini Buchaordei, Oddonis Sodani et Nicolini Gaffoni, quatuor gubernatorum dicte civitatis, infra-scripti homines de Vecio iuraverunt fidelitatem communi Saone, reci-pientibus dictis dominis gubernatoribus nomine et vice dicti communis. In quo iuramento iuraverunt, sanctis Dei evangelia^a corporaliter tactis, in presencia mei notarii et testium subscriptorum quod de cetero erunt fideles . . .^b Nomina quorum sunt hec: Iohannes iudex, gastaldus, Iaco-binus Caymerana, Obertinus Rolia, Guillelmus de Costa, Iohannes de Canali, Guillelmus Stanga, Henricus Gatus, Bonora de Costa, Gandul-fus de Canali, Iacobinus de Salvo, Oddinus de Costa, Narinus Manar-rius, Iohannes Gaydus, Bonavia Basus, Gandulfus de Caymerana, Iohan-ninus Garrellus, Gosinus de Galvano, Obertinus de Plagia, Iohanninus, filius Ansaldi, Iohanninus de Plana, Iohanninus, filius Iachini Reoliarrii. Actum Saone, in domo in qua habitant predicti gubernatores. Testes vocati et rogati dominus Nicolaus Caminata, iuris peritus, dominus Iohannes de Carlo, iuris peritus, et Boxius, nuncius communis Saone.

Ego Francischus de Carlo, imperiali auctoritate notarius et scriba offitii gubernatorum communis Saone, rogatus scripsi.

^a evangelia: così A ^b per il formulario seguente v. n. 32.

1395, ottobre 6, Asti

Enguerrand de Coucy, luogotenente del duca Luigi D'Orléans, ri-spondendo alle riserve espresse dagli Anziani e dagli ufficiali della Guer-ra della città di Savona, riconferma la validità delle convenzioni sti-pulate con il duca d'Orléans e, in particolare, del capitolo relativo al sale.

Originale [A], ASS, *Pergamene*, II, 240. Copia autentica [B], *Registro II*, c. CLXXVI r.; per l'autenticità di B cfr. ASS, *Pergamene*, II, 16, 49.

Edizione: G. Filippi, *Nuovi documenti*, cit., p. 98.

Su queste vicende v. E. Jarry cit., p. 154.

Registro: Noberasco¹, p. 230.

Hoc est exemplum cuiusdam patentis littere responsalis certis litteris nostris, transmissis per Ancianos et .. officiales Guerre civitatis Saone domino de Conciaco, per quas litteras dicti domini Anciani et .. officiales Guerre protestando responderunt quod non intendunt consentire treuge facte per eum in capitulis contradicentibus convencionibus factis per comune Saone cum ipso domino de Conciaco, nomine domini .. ducis Aurelianensis, maxime contra capitulum salis, cuius quidem littere tenor sequitur ut infra et que colocata fuit in pergameno, scripta et sigilata sigilo dicti domini .. ducis, in archivo comunis quinque clavium et in Sancto Dominico:

Inguerranus, dominus de Conciaco, comes Suessionensis ac locumtenens illustris principis et incliti domini nostri, domini Ludovici, ducis Aurelianensis comitisque Valessie et Bellimontis, Ast etc. domini, universis presentes litteras inspecturis salutem. Cum nos prelibati domini nostri ducis, civium, incolarum et districtualium civitatis Saone et aliorum subditorum, vassalorum, adherencium, colligatorum, amicorum et confederatorum suorum utilitate pensata et pro evitandis damnis et periculis ex guerra pro tunc verisimiliter imminentibus, pluribus locucionis^a et tratatibus habitis inter nos et gentes dicti domini nostri, pro se, Saonensibus et aliis subditis, vassalis et adherentibus suis, ex una parte, et magnificum et providos viros dominum Antoniotum Adurnum ducem ac consilium Ancianorum et Officium Provisionis comunis Ianue, eorum et dicti comunis ac vassalorum, adherencium, amicorum et confederatorum suorum nominibus, ex altera, habita super hoc deliberatione matura, certa abstineniarum et cessacionum offensarum fieri et firmari mandaverimus capitula quorum quintum in ordine tenoris sequentis existit: « item quod illi de Saona, presenti cessacione durante, non possint conducere sal in Saona, nisi pro usu suo et sui territorii », propter quod capitulum, sicut intellessimus, prefacti Saonenses dubitant ne si prefactis cessacionibus seu offensionibus obtemperent, in eorum preiudicium et pactionum, que^b et quas sibi nomine dicti domini nostri fecimus nunc vel alias futuris temporibus, esse possit, notum facimus et in testimonium veritatis quod faciendo et fieri faciendo dictas abstinenncias nostre intencionis non fuit neque est prefactis

Saonensibus neque prefactis eorum convencionibus seu iuribus in aliquo preiudicare sibi tenore presencium quantum opus est, nomine dicti domini nostri, concedentes quod prefactum capitulum seu eius observancia nullum sibi preiudicium afferre valeat in futurum. In quorum testimonium presentes fieri fecimus et sigilo nostro proprio sigilari. Data Ast, die sexta octubris^c, anno Domini M^oCCC^o nonagessimo quinto, tercia indicione. Per dominum locutenentem. I(ohannes) Sicart^d.

Que quidem presentata fuit per strenuum militem, dominum Amedeum de Mirabello, dominis Ancianis, hoc anno, die XXI octubris.

Antonius Griffus notarius ipsam hic exemplavi.

^a locucionis: *cost* A, B ^b pactionum et convencionum que *in* A ^c sexta mensis octubris *in* A ^d I. Sicart: *monogrammato in* A.

400 - 520

1297, settembre 2-5, Savona

Ricognizioni e locazioni di terre del comune di Savona.

Originali [A], *Registro II*, cc. CLXXVII r. - CLXXXXV r.

Tutti i docc. sono redatti secondo due formulari sostanzialmente uniformi, riprodotti qui di seguito: uno più completo (I: nn. 400-405, 451-466, 487-502) e uno abbreviato (II: nn. 406-450, 467-486, 503-520), che potrebbe derivare direttamente dall'imbreviatura. Ne riferiamo quindi, dopo i due formulari, solo gli elementi essenziali (n. del doc., posizione nel registro, data, nomi dei locatari, appezzamento o appezzamenti, località, nomi dei testimoni), in forma schematica.

I formulari (tra parentesi tonde le poche varianti non formali) sono i seguenti:

Formulario I

«✠ Anno Domini... A, ad instanciam et postulacionem... , sindicorum communis Saone, ad infrascriptam confessionem recipiendam et fieri faciendam constitutorum per consilium et commune, stipulancium, confessus fuit quod ipse A tenet et laborat et tenere et laborare intendit, nomine communis Saone, usque ad annos decem proxime venturos, campum unum in nemore communis Saone, loco ubi dicitur... (item alium campum *etc.*) et de ipso campo sive terra reddet et reddere debet communi Saone vel eius certo nuncio omni anno quintum de omni eo quod nascetur in ipsa terra et quod ipsa <m> terra <m> commune (Saone)

accipere potest et de ea facere tamquam de sua propria ad voluntatem et prohibere potest ipsum A et quamcumque personam ne in ipsa terra laboret nisi voluntate communis Saone. Confitetur eciam quod ipsa <m> terra <m> tenet a commune (a dicto communi) iure locacionis usque ad decem annos (proxime venturos) et in capite decem annorum promixit dictis sindicis, stipulantibus nomine communis Saone, restituere communi Saone dictam terram et omni anno totum id quod reddere debet (debebit) bene et legaliter, sub pena dupli, rato manente pacto, de quanto contrafactum foret (fieret) vel actio moveretur (et sub obligatione bonorum suorum). Et predicta omnia et singula promixit et iuravit (singula iuravit vera esse et) adtendere et observare et nullo modo contravenire. Actum (Saone) in capitulo communis. Testes . . . ».

Formulario II

« ✠ Anno Domini . . . Simili modo et forma concesserunt prediti sindici A campum unum poxitem in nemore communis, loco ubi dicitur . . . et preditus A promixit dictis sindicis restituere usque ad annos decem proxime venturos, nomine communis Saone, et solvere communi vel eius certo nuncio quintum de omni eo quod nascetur, sub pena dupli, rato manente pacto. Actum in capitulo communis. Testes . . . ».

I nn. 400-450 e 465-520 sono così sottoscritti: « (S. T.) Ego Percival (Percivalis) de Albuzola, sacri palatii notarius (notarius sacri imperii *nella formula abbreviata*), rogatus scripsit (scrisit) »; i nn. 451-464 (il *signum* del notaio figura sempre nel protocollo): « Ego Nicolaus de Ardiciono, notarius sacri imperii, rogatus scripsi »; per l'originalità dei nn. 451-464 cfr. ASS, *Pergamene*, I, 94.

I procuratori del comune sono nella maggior parte dei casi due, *Rominus Formica* e *Franciscus Buchaordei*; nei nn. 400, 451, 499 e 500 *Bonifacius de Raynaldo* (*Rainado*) e *Franciscus Buchaordei*; nel n. 452 *Bonifacius de Raynaldo* e *Rominus Formica*; nei nn. 453, 455, 456 compaiono tutti e tre.

Occorre osservare che per un difetto di legatura (v. introduzione), il n. 466 inizia a c. CLXXXVI v. per terminare a c. CLXXXVIII r. La scrittura di Percivalle di Albisola, particolarmente irregolare, e un inchiostro in molti passi sbiadito rendono difficoltosa e, in qualche caso, incerta la lettura, soprattutto dei nomi di persona e di luogo.

400	c. CLXXVII r. - 1297, septembris 2 Manuel de Ruvere	campum unum	Clapa de Torigo	Antonius Pallarius, Guillelmus Iapeleta
401	c. CLXXVII r. - 1297, septembris 2 Guillelmus Mussus	campum unum alium campum	Lo Texen in insula de Fenegosa	Antonius Pallarius, Guillelmus Iapeleta
402	c. CLXXVII v. - 1297, septembris 2 Guillelmus Tinollia	campum unum	La Vaneressa	Guillelmus de Alexandris, Salvetus nuncius communis
403	c. CLXXVII v. - 1297, septembris 2 Iohannes Cochus	campum unum	Valle Scura	Guillelmus de Alexandris, Salvetus nuncius communis
404	c. CLXXVIII r. - 1297, septembris 2 Ansilaxius Sachetus	campum unum alium campum	Monte Ferario in plano de Dragantis	Guillelmus de Alexandris, Salvetus nuncius communis
405	c. CLXXVIII r. - 1297, septembris 2 Maldictus de Finario	campum unum	in Tremullo	Guillelmus de Alexandris, Salvetus nuncius communis

406	c. CLXXVIII v. - 1297, septembris 2 Iacobus, f. qn. Leonini de Roveasca	campum unum alium campum	Re de Cornassi Fuxinasca	Iohannes Papatrinus, Fredericus Babo notarius
407	c. CLXXVIII v. - 1297, septembris 2 Guillelmo Papatino de Monte	campum unum	Lasca	Saoninus, f. Salvi ferrari, Fredericus Babo
408	c. CLXXVIII v. - 1297, septembris 2 Iacobo Chavallo	campum unum	Valle Scura	Iacobus de Alexandriis, Vincencius Corear
409	c. CLXXVIII v. - 1297, septembris 2 Petro Coxia	campum unum	Iovenallis	Henricus de Alexandriis, Clalva [...] ^a
410	c. CLXXVIII v. - 1297, septembris 2 Ramondo de Sancto Lorencio	campum unum	Valle de Agro	Iohannes Calvus, Guillelmus de Alexandriis
411	c. CLXXVIII r. - 1297, septembris 2 Iohanni de Cassano	campum unum	Fuchello	Bonifacius de Niella, Fredericus Babo notarius

^a *Cognome illegibile.*

412	c. CLXXVIII r. - 1297, septembris 2 Iacobine, f. Henrici de Verchada	campum unum	Picus de Torigio	Vivaldus Buchaordei, Frederichus Babo
413	c. CLXXVIII r. - 1297, septembris 2 Iacobo Lilit	campum unum	Cantagalleto	Saoninus Cauda, Iohannes Maestra
414	c. CLXXVIII r. - 1297, septembris 2 Bonoiohanni Mallio de Legino	campum unum	Iovenalle	Lafrancho magister, Bonusiobannes de Legino
415	c. CLXXVIII r. - 1297, septembris 2 Fenogio de Legino	campum unum	Iovenalle	Guillelmus Salsus Cavallinus nuncius communis
416	c. CLXXVIII v. - 1297, septembris 2 Musso de Legino	campum unum	Clapa de Torigio	Manfredus Argentus, Guillelmus Sachus
417 - 418 ^a	CLXXVIII v. - 1297, septembris 2 Guillelmo de Morogio	campum unum	Fuxinasca	Guillelmus Sachus, Salvetus de Furcibus

^a Probabilmente il n. 417, nel quale il locatario viene indicato una volta come Guillelmus de Morogio, una seconda come Mussus (per suggestione del numero precedente?), avrebbe dovuto essere cassato.

419	c. CLXXVIII v. - 1297, septembris 2 Nicoloso Roweto	campum unum	Lavanestro	Guillelmus Sachus, Salvetus de Furcibus
420	c. CLXXVIII v. - 1297, septembris 2 Nicolla Çuino	campum unum	Rivollini	<i>mancano</i>
421	c. CLXXX r. - 1297, septembris 2 Henricho de Cagnacia de Monferato	campum unum	Lavanestro	Rancerus de Cameirana, Salvinus Bollius
422	c. CLXXX r. - 1297, septembris 2 Anssaldo Carmillio	campum unum alium campum	Fuxinascha Rivo de Corna	Anthonius Bogerius, Iohannes Calcetius
423	c. CLXXX r. - 1297, septembris 2 Guillelmo Rubeo de Rovasca	campum unum	Rivo de Cornar	Henrichus de Alexandriis, Odo de Maonariis
424	c. CLXXX r. - 1297, septembris 2 Francisco Longo et Saoninno Culta	campum unum	Fuxinasca	Marinus Iuria, Iohannes, f. Iacobi molinari
425	c. CLXXX v. - 1297, septembris 3 Iacobino Boagno de Quiliano	campum unum	Fuxinasca	Bofilius Lodolla, Simon Pugnetius

426	c. clxxx v. - 1297, septembris 4 Oberto Roagno	campum unum	Planum de Panigossa	Bofilius Lodola, Bonifacius Buchaordei
427	c. clxxx v. - 1297, septembris 4 Guillelmo Garillio	campum unum alium campum	Fuxinasca Riva de Cornalli	Bofilius Lodola, Bellanus Gloria
428	c. clxxx v. - 1297, septembris 4 Petro de Pinno	campum unum	Paracio	Bofilius Lodola, Bonifacius Buchaordei
429	c. clxxx v. - 1297, septembris 4 Lafranco Magnono et eius fratri Iacobino	campum unum alium campum	Ponte Plano Fuxinasca	Bofilius Lodola, Bonifacius Buchaordei
430	c. clxxxv r. - 1297, septembris 4 Guillelmo Iapocia	campum unum	Bopasso	Guillelmus Sachus, Iohannes de Pruneto
431	c. clxxxv r. - 1297, septembris 4 Bonvecino Culto	campum unum	Fuxinasca	Guillelmus Sachus, Iohannes de Pruneto
432	c. clxxxv r. - 1297, septembris 4 Iohanni Coçullo	campum unum	Fuxinasca	Guillelmus Sachus, Iohannes de Pruneto
433	c. clxxxv r. - 1297, septembris 4 Guillelmo Garono	campum unum	Fuxinasca	Guillelmus Sachus, Iohannes de Pruneto

434	c. CLXXXI r. - 1297, septembris 4 Bonavia de Canipausi	campum unum	Fuxinascha	Guillelmus Sachus, Iohannes de Pruneto
435	c. CLXXXI r. - 1297, septembris 4 Çulianno de Cantrauci	campum unum allium campum	Fuxinascha Paraçio	Guillelmus Sachus, Iohannes de Pruneto
436	c. CLXXXI v. - 1297, septembris 4 Peifegrino de Moroçio	campum unum	Fuxinasca	Iohannes Villani ferarii, Iohannes Calcerius
437	c. CLXXXI v. - 1297, septembris 4 Iacobo de Soliarecio	campum unum allium campum	Fuxinasca Fuxinasca	Iohannes Villani ferarii, Vivaldus Buchaordei
438	c. CLXXXI v. - 1297, septembris 4 Manfredo Cazullo	campum unum	Valle de Coreia	Guillelmus Sachus, Salvetus de Furcibus
439	c. CLXXXI v. - 1297, septembris 4 Iacobino de Lando	campum unum	Fuxinasca	Guillelmus Sachus, Salvetus de Furcibus
440	c. CLXXXI v. - 1297, septembris 4 Guillelmo de Ponialli	campum unum	Valle Scura	Nicola Gavius, Ogerius, f. Bonnefantus

441	c. CLXXXI v. - 1297, septembris 4 Manfredo, fr. Quoie de Quiliano	campum unum	Cerrellis	Nicola Gavius, Ogerius, f. Bonnefantis
442	c. CLXXXII r. - 1297, septembris 4 Mellino de Cantpauci	campum unum	Fuxinasca	Fredericus Babo, Ogerius de Bonnefante
443	c. CLXXXII r. - 1297, septembris 4 Nicolla Vulpache	campum unum	Fuxinasca	Fredericus Babo, Salvetus de Furbibus
444	c. CLXXXII r. - 1297, septembris 4 Iacobo Olivae	campum unum	Insulla de Godio	Lafranchus Buchaordei, Bonifacius de Prunado
445	c. CLXXXII r. - 1297, septembris 4 Georgio, f. Petri Viguarelli	campum unum	Runchinus	Fredericus Babo, Lafranchus Buchaordei
446	c. CLXXXII r. - 1297, septembris 4 Raffo Livendo	campum unum	Picus de Torigio	Fredericus Babo, Bonifacius de Niella
447	c. CLXXXII v. - 1297, septembris 4 Bonanato de Vecio	campum unum	Cervallia	Bonifacius Buchaordei, Petrus Algentus
448	c. CLXXXII v. - 1297, septembris 4 Iacopello de Daniella	campum unum allium campum	Coxa Teramari	Bonifacius Buchaordei, Nicolaus de Salvo

449	c. CLXXXII v. - 1297, septembris 4 Saonino Bonvecino	campum unum	Cantagallerro	Jacobus de Poncio, Nicolaus de Salvo
450	c. CLXXXII v. - 1297, septembris 4 Vivaldo Sacho	campum unum alium campum	Insula Canis Curti Tremullus	Iohannes Corvus, Guillelmus de Iovo
451	c. CLXXXIII r. - 1297, septembris 2 Iordanus Sgìolia	campum unum alium campum de duobus iornatis alium campum duarum iornatarum	Belio Sica Melita Ripa Texini	Fredericus Babo notarius, Saoninus Cauda, Pellegrinus Baytanus
452	c. CLXXXIII r. - 1297, septembris 2 Saoninus Cauda	campum unum quem laborari facere solebat Philiponus Vayrolus qn.	Tremullus in una gomba	Bofilius Lodola, Vivaldus de Plano, Guillelmus Saonensis notarius
453	c. CLXXXIII v. - 1297, septembris 2 Nicolinus Ricaldonus de Lavagnola et Raymundus de Ingaris de Lavagnola	campum unum quem aniquitus laboravit Gandulfus Ricaldonus qn. alium campum	Insula Canis Curti usque ad Trazoriam Crepacorum Ormetis	Bofilius Lodola, Vivaldus de Plano, Guillelmus Saonensis notarius

- 454 c. CLXXXIII v. - 1297, septembris 2
Iacobus de Poncio de Lavagnola
- campum unum quem
antiquitus laboravit
Luberia Boagnus qn.
- ultra
Tremulum
per medium
valem
Margarite
Cantagalletum
supra viam
- Bofilius Lodola,
Vivaldus de Plano,
Guillelmus Saonensis
notarius
- 455 c. CLXXXIII r. - 1297, septembris 2
Rogerius Cazulius de Legno
- campum unum
allium campum
- Parfero
Iuvenalis
- Bofilius Lodola,
Vivaldus de Plano,
Guillelmus Saonensis
notarius
- 456 c. CLXXXIII r. - 1297, septembris 2
Bonanatus Quaronus de
Lavagnola
- campum unum
alium campum
allium campum
allium campum
- Praazonus
in plano
Formatis
Vacareze
Castanea
- Pantaleon de Arnoldis
iudex, Henrichus de
Columbo, Iacobus
Marana
- 457 c. CLXXXIII v. - 1297, septembris 2
Guillelmus de Valcaldia condam
Nicolosi Pizardi et Petrus eius
cognatus
- campum unum
- Sica Melica
- Iacobus Marana,
Henricus Macagnus
- 458 c. CLXXXIII v. - 1297, septembris 2
Alaxia de Cuciferria, ux.
condam Henrici de Cuciferria
- campum unum
alium campum
- Terugium
Canareta
- Iacobus Marana,
Henricus Macagnus

459	c. CLXXXV r. - 1297, septembris 2 Henricus Tornator de Quiliano	campum unum	Foxinasca iuxta stractam	Iacobus Marana, Henricus Macagnus
460	c. CLXXXV r. - 1297, septembris 2 Iacobus Brilla et Guillelmus Garabitus de Lavagnola	campum unum campum unum	Insula Canis Curti Cerreta ubi dicitur Cæynaira	Ogerius Bellianus, Simon Papa, Bertholinus barberius
461	c. CLXXXV v. - 1297, septembris 2 Simon Papa de Lavagnola	campum unum alium campum	Ventossa de Cornarea in tractura desubter viam ad Cantagalle- tum Sentirus mezanus	Iacobus Siranus, Bertholinus barberius, Henricus Macagnus
462	c. CLXXXV v. - 1297, septembris 2 Iacobus Borgeria	alium campum campum unum	Porracea	Iacobus Siranus, Bertholinus barberius, Henricus Macagnus
463	c. CLXXXVI r. - 1297, septembris 2 Iacobina, ux. condam Leonis Brondi de Legino	campum unum	Iuvenalis	Bertholinus barberius, Lafranchus Grixo, Henricus Macagnus

464	c. CLXXXVI r. - 1297, septembris 2 Franciscus de Morocio	campum unum allium campum allium campum	Foxinascha in costeliono mezano Valle Scura Valle Scura deversus Oveum	Bertholius barberius, Lafranchus Grixo, Henricus Macagnus
465	c. CLXXXVI v. - 1297, septembris 2 Ranera de Canavella	campum unum	Tella	Iacobus Letcarius, Frederichus Babo, Vivaldus de Plano
466	c. CLXXXVI v. - 1297, septembris 2 Obertus de Montemoro, Rovillonus et Iacobus fratres	campum unum allium campum allium campum allium campum	Lavanestro Montemoro Tremullus Capud de Gorzegno	Vivaldus de Plano, Pantaleo, iuris periti
467	c. CLXXXVII r. - 1297, septembris 2 Guillelmo Carlevari de Viarasca	campum unum	Valis de Rivo de Corna	Iohannes Cabarius, Paganus de Vadea
468	c. CLXXXVII r. - 1297, septembris 2 Oberto Preniato	campum unum	Fuxinasca	Odinus de Maonaris, Paganus de Vadea

- 469 c. CLXXXVII r. - 1297, septembris 2
Odino de Vadea
campum unum
in nemore
predicto
Odinus de Maonariis,
Nicolaus Mellinus de
Bernada
- 470 c. CLXXXVII r. - 1297, septembris 2
Iacobino Tonso et Bonoiohanni
de Viarasca et Valentino
Pertussio de Morocio
campum unum
Fuxinasca
Antonius Pallarius,
Nicolaus de Bernada
- 471 c. CLXXXVII r. - 1297, septembris 2
Iohanni, f. Iacobi molinari
de Legino
campum unum
via Saonense
Ogerius Inria,
Franciscus Bongius
- 472 c. CLXXXVII v. - 1297, septembris 2
Antonio, f. Mussi de
Capitebovis
campum unum
allium campum
Valle Scura
via Saonense
Paganus de Vadea,
Ansaldus de Cruciferrea
- 473 c. CLXXXVII v. - 1297, septembris 2
Pagano de Vadea
campum unum
Planum de
Dragantis
Fredericus Babo,
Antonius Pallarius
- 474 c. CLXXXVII v. - 1297, septembris 2
Iohanni Monestia
campum unum
allium campum
Canareta
Cantagalleto
Bofilius Lodolla,
Bonifacius Buchaordei
- 475 c. CLXXXVII v. - 1297, septembris 2
Iacobo Iuarelli de Moroco
campum unum
Costa de
Ponte
Bonifacius Buchaordei
Bofilius Lodolla,

476	c. CLXXXVII v. - 1297, septembris 2 Nicolino Bollio et Iacobo Bollio	campum unum	Costa de Turre	Salvetus de Furcibus, [...] ^a , Bonifacius Buchaordei
477	c. CLXXXVIII r. - 1297, septembris 4 Francisco Garono et Bonino Garono	campum unum	Lo Texen	Bofilius Lodolla, Bonifacius Buchaordei
478	c. CLXXXVIII r. - 1297, septembris 4 Iacobe, ux. quondam Garoni	campum unum allium campum	Lo Texen Fuxinasca	Bofilius Lodolla, Bonifacius Buchaordei
479	c. CLXXXVIII r. - 1297, septembris 4 Odino de Solifarorio	campum unum	in nemore	Bofilius Lodolla, Bonifacius Buchaordei
480	c. CLXXXVIII r. - 1297, septembris 4 Oberto Cairo	campum unum	Caçinare	Bofilius Lodolla, Bonifacius Buchaordei
481	c. CLXXXVIII r. - 1297, septembris 4 Saonino Patero	campum unum allium campum	Pastarella Fontana de Prieo	Nicola Babo, Antonius Bogerius
482	c. CLXXXVIII v. - 1297, septembris 2 Guillelmo Cagnolio	campum unum allium campum	Planum de Dragantis Porazea	Antonius Bogerius, Bonifacius Buchaordei

^a *Nome illegibile.*

483	c. CLXXXVIII v. - 1297, septembris 4 Iacobe, ux. quondam Iohannis de Sollarorio	campum unum allium campum	Poicta de Bono Fuxinasca	Antonius Bogerius, Bonifacius Buchaordei
484	c. CLXXXVIII v. - 1297, septembris 4 Saonino, f. Odonis de Viarso	campum unum	Çervaria	Antonius Bogerius, Bonifacius Buchaordei
485	c. CLXXXVIII v. - 1297, septembris 4 Manfredo Pellerio et Iohanni de Sollarorio	campum unum	Planum de li Dragantis	Antonius Bogerius, Bonifacius Buchaordei
486	c. CLXXXVIII v. - 1297, septembris 4 Guillelmoto de Sollarorio	campum unum allium campum	Valle Scura La Venerassa	Cavallus nuncius communis, Bonifacius Buchaordei
487	c. CLXXXVIII r. - 1297, septembris 2 Vivaldus de Plano	campum unum allium campum allium campum	Paradisum Tremullus desupra viam Oliveo	Pelegrinus Baitanus, Iacobus Pañcellerius
488	c. CLXXXVIII v. - 1297, septembris 2 Bonusiohannes, f. Baldi et Bonusfante de Monte Grosso	campum unum allium campum allium campum allium campum	Fuxinasca Monte Fenario in Plano Dragantorum in Plano de Lovariis	Guillelmus de Sineldá, Iacobus Pañcellerius

- 489 c. CLXXXVIII *v.* - 1297, septembris 2
Iohannes Quaronus
campum unum
allium campum
Insulla Canis
Culti
in Plano
Sancti
Michaelis
Guillelmus de Rocheta,
Iacobinus Panzellerius
- 490 c. CLXXXX *r.* - 1297, septembris 2
Pelegrinus Baitanus
campum unum
allium campum
Texen
Lovariis
Guillelmus de Sinelda,
Iacobinus Panzellerius
- 491 c. CLXXXX *r.* - 1297, septembris 2
Pelegrinus Scorovote de Legino
campum unum
allium campum
Planum
Dragantorum
via Saonesse
Pantaleo iuris peritus,
Federicus Babo notarius
- 492 c. CLXXXX *v.* - 1297, septembris 2
Guillelmus de Sinelda
campum unum
allium campum
Insulla Canis
Culti
Lovariis
Iacobinus Panzellerius,
Guillonus de Rocheta,
Federicus Babo notarius
- 493 c. CLXXXX *v.* - 1297, septembris 2
Vivencius Cerete
campum unum
allium campum
Caçinara
Ginba
Guillelmus de Sinelda,
Iacobinus Panzellerius
- 494 c. CLXXXXI *r.* - 1297, septembris 2
Guillonus de Rocheta
campum unum
Tremullus
Iacobinus Panzellerius,
Nicolosus Sachetus

495	c. CLXXXI r. - 1297, septembris 2 Iacobus Panzellerius	campum unum allium campum	Ornee Bovis	Nicolosus Sachetus, Iacobus de Rovere
496	c. CLXXXI v. - 1297, septembris 2 Iacherius vacherius	campum unum	Faolie	Nicolosus Sachetus, Iacobus de Rovere
497	c. CLXXXI v. - 1297, septembris 2 Nicolosus Sachetus	campum unum allium campum allium campum	Lo Texen Aquabona Gula Callida	Henricus de Alexandriis, Iacobus de Rovere
498	c. CLXXXII r. - 1297, septembris 2 Iacobinus de Rovere	campum unum	Picus de Torigio	Henricus de Alexandriis, Vassalinus de Legino
499	c. CLXXXII r. - 1297, septembris 2 Morinus Iura	campum unum allium campum	Planum de Dragantis Fuxinasca	Valentinus Ballerius, Salvetus de Furbibus
500	c. CLXXXII v. - 1297, septembris 2 Iacobinus vacherius	campum unum allium campum allium campum	Balmatis Tremullus Bugna	Almadus Scotus, Antonius Bogerius, Nicolaus de Aldeciono notarius

- 501 c. CLXXXVII v. - 1297, septembris 2
Vivaldius Soldinus
campum unum
allium campum
Lavanestra
Rivoiini
Guillelmus de
Alexandriis, Guillelmus
Iapuleta
- 502 c. CLXXXVIII r. - 1297, septembris 4
Bonusiobannes de Sinelda
campum unum
Tremullus
Lafrancus Buchaordei,
Franciscus Buchaordei
- 503 c. CLXXXVIII r. - 1297, septembris 5
Philipono Varallia
campum unum
allium campum
Laterino
Serialle
Henricus de Alexandriis,
Federicus Babo
- 504 c. CLXXXVII r. - 1297, septembris 5
Iohanni Braent
campum unum
Bugna
Henricus de Alexandriis,
Federicus Babo
- 505 c. CLXXXVIII v. - 1297, septembris 5
Gandulfo de Pozarellis
campum unum
allium campum
Aqua Pasolla
Vascucis
Vivaldus Buchaordei,
Guillelmus Iapuleta
- 506 c. CLXXXVIII v. - 1297, septembris 5
Manuello de Ruvere
campum unum
Planum de
Torigio
Henricus de
Alexandriis, Iohannes
de Pruneto
- 507 c. CLXXXVIII v. - 1297, septembris 5
Lorenzo de Solorerio
campum unum
Bollium
Henricus de Alexandriis,
Federicus Babo

508	c. CLXXXIII v. - 1297, septembris 5 Nicola Bertolla pro se et cognata sua	campum unum	via Saonesse	Ricardus Bolio, Guillelmus de Alexandriis
509	c. CLXXXIII r. - 1297, septembris 5 Odoni de Sancta Çulla	campum unum allium campum	Viarassa Tremulius	Henricus de Alexandriis, Fredericus Babo
510	c. CLXXXIII r. - 1297, septembris 5 Vadano de Lavagnolia	campum unum	Bollium apud viam	Henricus de Alexandriis, Fredericus Babo
511	c. CLXXXIII r. - 1297, septembris 5 Henrico Blaent	campum unum	Valle Ronchinerium	Henricus de Alexandriis, Fredericus Babo
512	c. CLXXXIII r. - 1297, septembris 5 Lorencio Bolio	campum unum alium campum	Bugnam Monte Mezanum	Henricus de Alexandriis, Fredericus Babo
513	c. CLXXXIII v. - 1297, septembris 5 Iobanni Catanio	campum unum	Tremulius	Bofilius Lodolla, Fredericus Babo
514	c. CLXXXIII v. - 1297, septembris 5 Oberto Ballatori et Vivaldo Rolero (?)	campum unum	Çeneste	Bofilius Lodolla, Fredericus Babo

515	c. CLXXXXVIII v. - 1297, septembris 5 Guillelmo ferrario	campum unum	Ramatis	Bofilius Lodolla, Fredericus Babo
516	c. CLXXXXVIII v. - 1297, septembris 5 Iohanni Blaent	campum unum	Planum Pornasse	Bofilius Lodolla, Fredericus Babo
517	c. CLXXXXV r. - 1297, septembris 5 Brondo de Fosatis	campum unum	Lavanestro	Fredericus Babo, Guillelmus de Alexandriis
518	c. CLXXXXV r. - 1297, septembris 5 Iohanni de Fosato	campum unum	Tolla	Fredericus Babo, Guillelmus Sachus
519	c. CLXXXXV r. - 1297, septembris 5 Saonino Bava	campum unum	Lavanestro	Fredericus Babo, Livella de Lavagnolia
520	c. CLXXXXV r. - 1297, septembris 5 Iohanni Vadallia	campum unum	Livera ville longe	Henricus de Alexandriis, Fredericus Babo

1303, aprile 12, Savona

Bonifacio di Savignone, podestà, e il Consiglio del comune di Savona rilasciano procura a Bonifacio de Rainaldo e ad Andreolo Carretto per locare alcuni appezzamenti nel bosco di Savona.

Originale [A], Registro II, c. CLXXXV v.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, II, 178 bis.

(S. T.) Anno Domini millesimo tricentessimo tercio, indictione prima, die XI^a aprilis. Dominus Bonifacius de Savignono, potestas Saone, autoritate, consilio et consensu infrascriptorum consiliariorum civitatis Saone, in capitulo communis Saone congregatorum more solito campana et cornu, nec non et ipsi consiliarii, autoritate et decreto dicti domini potestatis, nomine et vice communis Saone, fecerunt, constituerunt et ordinaverunt suos et dicti communis certos nuncios, syndicos et actores Bonifacium de Raynaldum^a et Andriolium Carretum, cives Saone, presentes et mandatum sponte suscipientes, specialiter ad locandum et locacionis titulo concedendum quibus eis videbitur, nomine communis Saone, cum bonis et legitimis instrumentis, terras et campos nemoris communis Saone, a die vicessima septima augusti proxime venturi usque ad annos quatuor tunc proxime venturos, gabelle^b quinti nemoris vendite Bonifacio de Raynaldo predicto, possitas et possitos infra confines asignatas in capitulo civitatis Saone, possito sub rubrica « De illis qui non audent laborare in nemore communis Saone »¹, in tercio libro de interdictis, et secundum tenorem tractatus facti tempore vendicionis dicte gabelle et tenorem gabelle quinti nemoris civitatis Saone, dantes et concedentes dictis sindicis im predictis liberam et generallem administracionem et promittentes mihi notario infrascripto, stipulanti nomine quorum interest vel intererit, se perpetuo rata et firma habituros quecumque per dictos syndicos facta fuerint im predictis, sub obligatione bonorum communis Saone que proinde mihi notario infrascripto, nomine quo supra, pignori obligaverunt. Nomina consiliariorum sunt hec: Manuel Curla-

¹ L. Balletto, *Statuta antiquissima Saone* p. 92 (cap. LXXVIII, libro III).
ne (1345), Genova-Bordighera 1971, II,

spedus, Gatacius Sinistrarius, Ansaldus Albertengus, Ansaldus Bavosus, Brancha Curlsipedus, Herec Regina, Gandulfus Ioria, Marchetus Ricius, Manfredus Argentus, Iohannes de Pruneto, Nicolaus Caminata, Lafranchus Scorzutus condam Bonavie, Partegerius de Berzezio, Rizardus Albertengus, Petrus Buchanigra, Iacobus Canariatus, Lafrancus ferrarius, Arnaldus Grullus, Bertonus Vegerius, Iuvenis Caramellus, dominus Iohannes de Niella iudex, Manuel Grullus, Nicolaus de Ardizone, Nicolaus de Crucefferrea, Fredericus Babo, Oddo de Maoneriis, Iohannes Villanus ferrarius, Petrus Barberius notarius, Iohannes Revellus, Guillelmus de Alexandriis, Iacobus Garada, Celinus Foldratus, Lafranchus Buchaordei, Petrus Buchaordei, Iohannes carterius, Oddinus de Brayda, Sansonus ferrarius, Iacobus Mazarinus, Ogerius de Cellis, Valentinus Barberius, Benedictus Buchaordei, Franciscus Bellotus, Angelinus Bellotus, Bofilius Lodola, Benedictus de Albuzola, Iacobus Constancius, Guillelmus Pamparatus, Nicolinus Pellatus, Oddo Garocius. Actum in capitulo Saone. Testes Paulinus Albertengus notarius, Gandulfus Bonaventura notarius, Iacobus de Iaffa notarius et Manuel Mayrana notarius.

Ego Manuel Grullus, sacri imperii notarius, interfui, rogatus scribere, scripsi.

^a Raynaldum: *così A* ^b gallele: *così A, per gabelle*

522

1307, novembre 18, Savona

Giacomino Iolta, figlio di Guglielmo Iolta, vende al comune di Savona, rappresentato da Oddino Sodagno clavigero, duas voltas e un solaio sotto la torre del Brandale per la somma di 85 lire di genovini.

Originale [A], *Registro II*, c. CLXXXVI r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 196.

Edizione: Bruno, *Della giurisdizione*, p. 174; parziale (inizio fino a « eius hedificio » e « Actum » etc.): P. Poggi, *Il Brandale*, in « *Atti della Società Savonese di Storia Patria* », XVIII, 1936, p. 41.

Empcio turreis Brandalis.

M^oCCC^o septimo, indictione quinta, die XVIII° novembris. Iacobi nus Iota, filius et heres condam Guillelmi Iote de Saona, per se et

heredes suos quoscumque iure proprio et in perpetuum dedit, vendidit, tradidit et cessit Oddoni Sodano, clavigero communis Saone, ementi et aquirenti et recipienti nomine et vice communis Saone, duas voltas et unum suum solarium sive mezanum quas et quod habet et habere intendit desubter hedificium Brandalis communis Saone et omnia iura omnesque rationes quocumque nomine censeantur que et quas ipse Iacobinus habet et habere videtur et sibi competunt et competere possent in dictis hedificiis et etiam in turri Blandalis communis Saone et in eius hedificio, quibus voltis, solario et hedificio premissis coheret a duabus via que est desubter dictum Blandalle et per quas itur et ab alia via communis deversus plateam, et ab alia domus Iacobi Xarre et condam Petri de Trucho sive eius fratribus seu fratre suo domino Percivale et ab omnibus aliis dicta turre et eius hedificium et si qui sunt confines, ad habendum, tenendum, utendum et possidendum et quicquid dicto emptori, nomine dicti communis, deinceps et perpetuo placuerit faciendum, cum omnibus et singulis iuribus, rationibus et actionibus, usibus seu requixitionibus, introitibus et exitibus suis, comodo et utilitate, precio finito librarum octuaginta quinque ianuinarum, de quo precio dictus venditor a dicto emptore tenente, recipiente et acquirente nomine et vice communis Saone et eius nomine et solvente de propria pecunia dicti comunis, silicet de pecunia que procedit ex gabella denariorum octo pro mina vendita Salvino Bava, vocavit et tenuit se quietum et solutum esse et ipsum precium ad presens fuit confesus et contentus a dicto emptore, solvente dicto nomine, integre habuisse et recepisse, renuncians exceptioni non numerate et non habite pecunie et precii non habiti et non soluti, spei future numeracionis et redictus, doli et in factum et condicioni sine causa et omni alii iuri; et si dicte volte et hedificium cum omnibus iuribus supradictis plus vallet aut vallere potest precio superius nominato, id quod pluris esset seu esse potest dictus venditor nomine mere et pure donacionis inrevocabilis ad presens et inter vivos eidem emptori, dicto nomine acquirenti, dedit atque donavit et quas quidem voltas, solarium et hedificium et iura predicta dictus venditor promisit et convenit dicto emptori, dicto nomine acquirenti, et mihi Angelino Belloto, notario et scribe communis Saone, stipulantibus et recipientibus nomine et vice communis Saone et pro ipso et eius nomine, ab omni persona deffendere, manutenere et disbrigare suis propriis expensis, remisa communi Saone necessitate denunciandi. Alioquin penam dupli de eo quod predicta

vallent vel pro tempore valluerint, facta exstimatione in consimili loco vel meliori | (c. CLXXXVI v.) dare et solvere promisit cum integra refectioe omnium dampnorum, interesse et expensarum litis et extra, credendo inde de expensis in solo verbo auctoritate communis Saone tantum, sine testibus et sacramento, et omni alia probatione, et pro hiis omnibus et singulis firmiter atendendis et observandis dictus venditor eidem emptori et mihi Angelino notario infrascripto, recipientibus et stipulantibus nomine et vice communis Saone, pignori obligavit omnia sua bona habita et habenda, presencia et futura. Dominium namque et possessionem dictorum hedificiorum et iurium predictorum ad presens dictus venditor eidem emptori, recipienti nomine quo supra, fuit confesus et contentus dedisse et tradidisse ac corporaliter concessisse nec non constituens se ex nunc tenere et p[osidere]^a nomine dicti emptoris dicto nomine et precario donec tenebit et quousque ipse emptor corporalem posesionem dicto nomine acceperit, quam possessionem eidem emptori dicto nomine apprehendere liceat ad eius liberam voluntatem, sine contradicione ipsius venditoris et omnium pro eo personarum. Cui venditioni et omnibus et singulis supradictis Smeralda, uxor dicti Iacobi, cum consensu et auctoritate dicti viri sui presentis, consensit, absolvit atque remisit et refutavit omne ius quod in ipsis hedificiis et iuribus habet seu modo aliquo habere videtur in ipsis, quacumque causa vel occasione, et maxime occasione docium ipsius, dicendo et confitendo dotes suas in aliis bonis viri sui fore salvas et reservatas, precipiendo mihi notario infrascripto de predictis omnibus et singulis fieri publicum instrumentum de consilio sapientis. Hedificium et volte ipsius sunt in civitate Saone, in quarterio Foldratorum, desubter Brandalle communis Saone et eius hedificium, cui seu quibus hedificiis coheret desubter via que est desubter Brandalle, ab alio latere via per quam itur ad carcer communis et ab alia Iacobinus Xarra et heredes condam Percivalis de Trucho et ab omnibus aliis commune Saone et si qui sunt confines. Actum Saone, in ecclesia Sancti Petri. Testes dominus Guillelmus Parthegherius, abbas comunis et poppulli civitatis Saone, dominus presbiter Henricus, rector et minister ecclesie eiusdem, Francischus Buchaordei et Manuel Grulus, cives Saone.

(S. T.) Ego Angelinus Bellotus, notarius sacri imperii, rogatus scripsi et in presenti libro apposui.

^a *Guasto dovuto a macchia.*

1307, novembre 18, Savona

Antonio Iolta vende al comune di Savona, rappresentato da Guglielmo Partegherio, abate del comune e del popolo, duas voltas sotto la torre del Brandale per la somma di 100 lire di genovini.

Originale [A], *Registro II*, CLXXXXVII r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 196.

Instrumentum emptionis domorum turris Brandalis.

(S. T.) Anno Domini M^oCCC^o septimo, indictione quinta, die decima octava novenbris. Anthonius Iota, civis Saone, per se et heredes suos vendidit, tradidit et cessit domino Guillelmo Partegherio, civi Saone, honorabili abbati communis et poppulli civitatis Saone, ementi et acquirenti nomine et vice communis Saone pro ipso et eius nomine, duas suas voltas positas desubter Brandalle communis Saone, uni quarum coheret ab una parte via publica, ab alia platea communis Saone que est ante ecclesiam Sancti Petri et ab alia via posita desubter Brandale et ab omnibus aliis commune Saone, alteri vero coheret ante via, et est desubter stallas Brandallis, et ab alia idem An[thonius]^a et ab omnibus aliis commune Saone et si qui sunt confines, ad habendum, tenendum, utendum et posidendum et quicquid eidem emptori, nomine dicti communis, placuerit faciendum et^b cum omnibus et singulis iuribus, rationibus et actionibus, introitibus et exitibus suis spectantibus et pertinentibus ad ipsas voltas, finito precio librarum centum ianuinarum, de quo precio dictus venditor a dicto emptore, dante et solvente nomine et vice communis Saone et de propria pecunia ipsius communis, silicet de pecunia procesa ex gabella denariorum octo pro mina Salvino Bava vendita, renuncians exceptioni non numerate et non habite pecunie et omni iuri, dando et concedendo eidem emptori, ementi et acquirenti nomine et vice communis Saone, omnia iura omnesque aciones et raciones reales et personales, utiles, directas et mixtas, rei persecutorias et penales que et quas ipse Anthonius habet et habere videtur et sibi competunt et competere posunt in dictis domibus, voltis et etiam in toto hedificio

Blandalis communis Saone; et si (plus) dicte volte aut iura predicta plus valent vel vallere possent precio superius memorato, id quod pluris esset nomine mere et pure donacionis inrevocabilis ad presens et inter vivos eidem emptori, nomine iam dicto, dedit, cesit atque donavit. Quas quidem voltas et iura omnia predicta dictus Anthonius promisit et convenit ipsi domino Guillelmo abbati, ementi et acquirenti nomine et vice communis Saone, et mihi Angelino Belloto, stipulanti et recipienti nomine et vice communis Saone, pro ipso et eius nomine ab omni persona, collegio et universitate defendere, auctorizare et disbrigare suis propriis expensis, remisa communi Saone potestate denunciandi et appellandi. Alioquin penam dupli de eo quod dicte volte nunc vallent vel pro tempore valuerint, facta extimacione in consimili loco vel meliori, dare et solvere promisit cum integra reffecione omnium danpnorum, interesse et espensarum litis et extra et sub obligatione omnium bonorum suorum que proinde ipsi domino abbati et mihi notario infrascripto, stipulantibus et recipientibus nomine et vice communis Saone, pignori obligavit. Dominium (et) namque et posesionem dictarum voltarum ad presens fuit confesus et contentus sese eidem emptori nomine predicto dedisse et tradidisse ac corporaliter concessisse, constituens se ex nunc tenere et possidere nomine et vice communis Saone et pro ipso et eius nomine et precario donec tenebit et quousque ipse emptor, nomine et vice communis Saone, posesionem aceperit corporalem quam eidem liceat aprehendere, intrare et occupare et retinere ad voluntatem dicti communis | (CLXXXXVII v.) sine contradicione ipsius venditoris et omnium pro eo personarum, pro qua quidem vendicione et omnibus et singulis supradictis idem venditor dicto communi Saone remisit et refutavit omne ius sibi competens seu quod competere posset in turri seu hedificio Brandalis. Quibus omnibus supradictis Franceschina, uxor dicti Anthonii presentis, volentis et consencientis, consensit et ipsam vendicionem et omnia et singula supradicta afirmavit, ratificavit et afirmavit, remitendo et absolvendo, omni modo et forma quo et qua melius potest, omne ius sibi competens, tam racione docium suarum quam quacumque alia occasione, confitendo dotes suas sibi fore salvas et reserbatas in aliis bonis mariti sui, precipientes mihi Angelino Belloto, notario et scribe communis Saone, de predictis omnibus fieri publicum instrumentum ad consilium sapientis. Actum Saone, in ecclesia Sancti Petri de Saona. Testes Lafranchus Buchaordei, Petrus Buchaordei, Manuel Grulus, Rominus Formica de Saona.

Ego Angelinus Bellotus, notarius sacri imperii, rogatus scripsi.

^a *Guasto dovuto a macchia* ^b *et: in soprilinea.*

524

<1370>, novembre 20, Varazze

Lodisio Cigala, podestà di Varazze, Celle e Albisola, ordina ai vicari di Albisola di restituire, a norma delle convenzioni vigenti tra Genova e Savona, le cauzioni indebitamente riscosse dai Savonesi che possiedono beni in Albisola.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della curia del podestà di Varazze, *Registro II*, c. CLXXXXVII v.; per l'autenticità di C cfr. ASS, *Pergamene*, I, 263 e II, 190.

Exemplum cuiusdam scripture publice facte per dominum Laudium Cigalam, potestatem Varaginis, Celarum et Albizolle, exemplatum per me Bonum Salicetum, notarium et cancelarium comunis Saone, anno Domini M^oCCC^oLXX^o, indictione VIII^a, die vigesima secunda novembris, officio dominorum Ancianorum Saone presentate per Iacobum Caudam notarium, ambaxatorem ad dictum dominum potestatem Varaginis, die XX^a mensis presentis, cuius scripture publice tenor talis est:

Potestas Varaginis, Celarum et Albizole. Comparuit coram nobis Iacobus Cauda, sindicus et ambaxator comunis Saone, producens certas conventiones initas inter comune Ianue, ex una parte, et comune Saone, ex altera. Quare, vassis dictis conventionibus, mandamus vobis vicariis Albizolle quatenus, hiis inspectis, omni exceptione remota, restituat is omnia pignora per vos ablata illis de Saona qui habent possessionem super posse Albizole et si ipsas possessiones terminos <habent>, dictos terminos removeatis et in pristinum statum eas reducat is, non preiudicando propterea aliquibus iuribus vestris neque dictis de Saona. Data Varaginis, die XX^a novembris.

(S. P.) Anthoniotus de Sancto Matheo notarius.

(v. *Registro I*, n. 110)

1306, febbraio 19, Genova

Francesco Belloto e Manuel Capsiario, procuratori del comune di Savona, chiedono a Brancaleone Andalò di Bologna, podestà di Genova, la restituzione delle entrate e della giurisdizione di Quiliano, ai sensi della convenzione vigente tra Genova e Savona.

Originale [A], ASS, *Pergamene*, I, 194. Copia autentica [B], *Registro II*, c. CLXXXXVIII r. Per l'autentica v. n. 527.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

L'apparato critico riguarda anche il n. 527, pressoché uguale a questo.

Edizione: *Pergamene*, n. 326.

Regesto: *Noberasco*¹, p. 80.

Denunciatio Quiliani.

In nomine Domini amen. Francisschus^a Bellotus et Manuel Capsiarius notarius, sindici communis Saone, ut de sindicatu apparet per publicum instrumentum scriptum Saone, manu Benedicti Viviani, sacri palatii notarii, M^oCCC^oVI^o, die xv^a februarii, proponunt coram vobis, domino Branchaleone de Andalo de Bononia, potestate communis Ianue, quod inter commune Ianue, ex una parte, et commune Saone, ex altera, tempore pacis inite inter utrumque commune facta fuit convencio inter ipsa communia, in qua ultro citroque multa promissa et conventa fuerunt et inter cetera actum fuit et^b expressim quod commune Ianue habeat, teneat et capiat ad suam voluntatem forcia castrorum Saone, tam interius quam exterius, eo salvo quod iurisditio hominum, introytus et proventus ipsorum castrorum pleno iure ad commune Saone pertineat secundum quod pertinere consueverunt, ita quod ipsam iurisdictionem et ipsos introytus et proventus dictum commune Saone habeat, teneat et

percipiat secundum quod habere, tenere et percipere consuevit, salvo et excepto quod in dicta conventionione actum fuit de castro Albuzole et territorio et pertinentibus. Verum potestas olim Ianue sive alius pro communi Ianue seu ipsum commune Ianue, contra ipsius conventionionis tenorem, possessionem vel quasi penes commune Saone tunc constitutam et quam dictum commune Saone tunc habebat iurisdictionis hominum et introytuum et proventuum castri Quilliani et ad ipsum castrum Quilliani pertinentium quod erat ex castris^c Saone et quod tunc commune Saone habebat et possidebat, cepit et captam tenet, ita quod commune Saone ipsam possessionem vel quasi non habet nec habere^d potest, set eam habere inpeditur per commune Ianue. Unde, cum iurisdicio hominum, introytus et proventus dicti^e loci sint communis Saone et ad ipsum commune pertineant^f iure domini vel quasi et eciam ex tenore conventionionis predictae, postulant predicti sindici, nomine communis Saone, quatenus pronuncietis et per sentenciam declaretis dictam iurisdictionem hominum et introytus et proventus predictos dicti castri Quilliani esse communis Saone et ad ipsum commune Saone^g pertinere iure domini vel quasi, et ipsi communi Saone^g dictam iurisdictionem, introytus et proventus predictos per commune Ianue restitui debere et dimitti et ut ipsam iurisdictionem, introytus et proventus predictos dicti castri Quilliani habere et tenere permittatis^h, et quod commune Ianue id permittat communi Saone habere, tenere et percipere sicut consuevit ante id tempus quo per commune Ianue sive per potestatem olim Ianue vel alium pro communi dicta possessio vel quasi capta fuit et ut, dictamⁱ conventionem observantes, predicta omnia dimittantur et restituantur per commune Ianue communi Saone secundum tenorem conventionionis predictae et dictum commune Saone non esse inpediendum quominus ipsa iurisdictione et aliis supradictis libere utatur. Que omnia postulant dicti sindici, nomine communis Saone, pronunciarı et fieri tam ex forma conventionionis predictae quam omni iure quo uti possunt, non obstante contradictione communis Ianue et sindici communis Ianue, quem super hiis ad deffendendum commune Ianue super presenti petitione et ad resspondendum ipsis sindicis communis Saone^j de iure per commune Ianue et consilium communis Ianue creari et constitui postulant et requirunt nomine communis Saone, et ipsum sindicum communis Ianue, nomine ipsius, et per ipsum dictum commune ad predicta condenpnari, agentes et petentes ut supra, nomine communis Saone, et omni iure quo uti possunt. Dum autem predicti sindici obtulissent supradictam peticio-

nem dicto domino potestati, dictus dominus potestas eam admittere noluit, nisi primo servaretur forma capituli quod est in magno volumine, sub rubrica « De aliqua persona movente causam contra commune non audienda » et incipit: « Ego non audiam » etc. et nisi servatis aliis sollempnitatibus que ad predicta servari debent tam ex forma capitulorum Ianue quam iuris et de predictis tam dicti sindici quam dictus dominus potestas iusserunt fieri presens publicum^k instrumentum. Actum Ianue, in palacio^l communis, ubi regitur curia dicti domini potestatis, anno dominice nativitatis M^oCCC^oVI^o, indicione III^a, die XVIII^a februarii, circa vespervas, presentibus testibus Thoma de Zoalio et Francisco de Corvaria notariis.

(S. T.) Ego Ianuarius de Monleone notarius ut supra rogatus scripsi.

^a Francischinus in A ^b et: om. A ^c segue depennato communis; castris communis Saone nel n. 527 ^d nec de facto habere nel n. 527 ^e predicti nel n. 527 ^f comune Saone pertineant in A ^g Saone: om. nel n. 527 ^h castri ipsi communi Saone habere, tenere et percipere permittatis nel n. 527 ⁱ dictam: ipsam nel n. 527 ^j communis Saone: om. nel n. 527
^k publicum: in *sopralinea* ^l segue depennato d

527

1308, febbraio 15, Genova

Opecino Rosso, procuratore del comune di Savona, chiede a Sorleone Curolo, podestà di Genova, la restituzione delle entrate e della giurisdizione di Quiliano, ai sensi della convenzione vigente tra Genova e Savona.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CLXXXVIII^v. L'autentica si riferisce anche al n. 526. Per l'autenticità di B cfr. la sottoscrizione al n. 396 e ASS, *Pergamene*, III, 35.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Denunciatio castri Quiliani.

In nomine Domini amen. Opecinus Rubeus notarius, syndicus communis Saone, ut de sindicatu constat per publicum instrumentum scrip-

tum manu Angelini Belloti notarii, millesimo ccc^oviii^o, indicione sexta, die decima februarii, nomine communis Saone proponit coram vobis, domino Sorleone Curolo, cive Terdonensi, potestate Ianue, quod . . .^a omni iure quo uti potest. Unde precepit dictus syndicus debere fieri publicum instrumentum per me notarium infrascriptum. Et dictus dominus potestas incontinenti dixit et protestatus fuit, presente dicto sindaco, quod ipse paratus est facere eidem sindaco, nomine communis Saone, iusticie complementum, requisito prius et citato et creato sindaco communis Ianue et observatis capitulis et statutis civitatis Ianue, iubens de predictis fieri debere publicum instrumentum per me notarium infrascriptum. Actum Ianue, in palacio novo communis, ubi moratur dictus dominus potestas, in caminata superiori, anno dominice nativitatis millesimo ccc^oviii^o, indicione v^a secundum cursum Ianuensem, die xv februarii, inter nonam et vesperras, presentibus testibus Iacobo de Albario notario, Iohannino Conrado notario et Iohanne de Goano pelipario.

(S. T.) Ego Francisschus de Corvaria notarius iussu dicti domini potestatis et sindici ut supra et rogatus scripsi.

(c. cc r.) (S. T.) Ego Guillelmus de Belengerio notarius, scriba dicti communis Saone, mandato nobilis viri, domini Thome Panzani, potestatis Saone, predicta duo instrumenta in precedenti folio scripta in presenti registro autentificavi et scripsi prout in eorum autenticis scriptum inveni, nichil in eis additum vel diminutum preter punctum vel sillabam quod mutet sensum vel variet intellectum, millesimo ccc^oviii^o, die iii^a marcii, presentibus Angelino Belloto notario, Romino Formicha de Albertengis et Morando calegario et Antonio de Belengerio.

^a Per quanto segue v. n. 526.

1318, marzo 25, Vado

Gli uomini di Segno giurano fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], Registro II, c. CC v.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, III, 37.

Regesto: Poggi³, p. 76.

Ad honorem Dei et beate Virginis Marie omniumque sanctorum et sanctarum Dei. Tempore vichariatus nobilium et potencium virorum dominorum Andalo Spinule et Oddoardi de Auria, vichariorum civitatis Saone, nec non dominorum Ricabadi Babo, abbatis populi, et Manuelis Folderati, Percivalis Beliami, Petri Argenti et Sansoni Ferrari, gubernatorum civitatis predictae, homines Signi et Vadi iuraverunt fidelitatem comuni Saone, cuius tenor talis est:

(S. T.) In nomine Domini et beate virginis Marie amen. Anno Domini millesimo trecentesimo decimo octavo, indictione prima, die sabati xxv^a mensis marcii. Infrascripti homines de Signo iuraverunt fidelitatem communi Saone Benedicto Viviano, notario de Saona, sindico communis Saone, vice et nomine dicti communis, in quo iuramento iuraverunt, sanctis Dei evangelii corporaliter tactis, in presencia mei notarii infrascripti et testium infrascriptorum, quod de cetero erunt fideles et veraces communi Saone et quod non erunt in loco nec in stalo seu in facto in quo aliquis potestas seu abbas sive rector, nuncius vel aliqua persona de Saona vel de districtu Saone amittant vitam, membrum, sensum vel quod eorum honor seu honor vel iurisditio aut iura dicti communis in aliquo diminuantur de voluntate vel posse suo, et si malum dicti communis Saone, potestatis et abbatis vel alicuius persone de Saona vel de districtu alicubi tractaretur quod scirent, illud prohiberent et disturbarent bona fide toto eorum posse, et si illud prohibere vel disturbare non posent, ad noticiam dicti communis vel illius persone que illud detrimentum pati deberent seu deberet quam cicius poterunt facient pervenire; et quod manutenebunt et deffendent bona fide toto eorum posse omnia iura et honores, possessiones et bona dicti communis Saone et omnes et singulos masculos et feminas de Saona et de districtu contra omnes personas in personis et in rebus, et quod iuvabunt dictum commune Saone toto eorum posse contra omnes personas de mondo ad deffendum omnes terras, possessiones, iura et honores dicti communis, et quod venient et stabunt in exercitibus et cavalcatis et in serviciis communis Saone quancumque et quocienscumque requixiti forent a dicto communi vel a nuncio dicti communis ad mandatum dicti communis, et quod facient senper guerram et pacem contra omnes personas ad mandatum dicti communis, et quod dabunt forciam, auxiliium, favorem et consilium toto eorum posse dicto communi Saone et cuilibet nuncio ipsius communis quod dictum commune Saone et quilibet certus nuncius dicti communis habeat et ha-

bere possit castrum, forciam et villam Signi et Vadi quodcumque
 et quocienscumque dicto communi Saone placuerit, ad mandatum et
 voluntatem dicti communis. Et hec omnia et singula et alia que in
 sacramento fidelitatis continentur adtendent et observabunt bona fi-
 de. Nomina quorum sunt hec: | (c. cci r.)^a primo Surleo de Vada-
 lia, Andreas eius filius, Odonus de Vadalia, Guillelmus de Carpe-
 nea, Thomaynus de Carpenea, Vossinus de Belengerio, Iacobinus de
 Belengerio, Brondus de Carpenea, Nicolaus eius filius, Petrinus Bru-
 ni Çuchareli, Henricetus de Bede, Iohaninus frater ipsius, Guillelmus
 de Bossio, Rubeus Caçalia, Guillelmus de Belandis, Colunbus eius
 frater, Henricus Caçalia, Petrinus eius frater, Nicolaus Berrelia, Bosius
 de Batel, Benedictus de Batel, Iacomelus Pisinus, Carmaynus Peçanus,
 Nicolaus Peçanus, Segninus Peçanus, Guillelmus Peçanus, Natinus Peça-
 nus, Iacobinus eius filius, Simon Peçanus, Anthoninus Peçanus, Segni-
 nus de Grigorio, Henricus de Grigorio, Iohannes Becarelus, Belenge-
 rius Berrus, Benedictus eius frater, || Bonusiohannes Balesterius, Nico-
 laus de Albexano, Iachinus Peluffus, Andreas eius filius, Thomaynus
 eius filius, Daniel Noclerius, Anthonius de Viviano, Thomaynus An-
 sermi, Magnonus de Nigro, Iacobinus Noclerius, Laudixius Noclerius,
 Iohannes Purrus, Andreas eius filius, Alexandrus de Planno, Obertus
 de Vecio, Alexandrus de Oddo, Iohaninus eius frater, Iohannes Mior-
 na, Guillelmus Turcherius, Thomaynus eius filius, Iacobinus eius fra-
 ter, Petrinus eius frater, Gandulfus Pelufus, Laudixius Gocius, Iachinus
 Gocius, Guillelmus eius filius, Guillemus Barillis, Conradus de Badono,
 Iacobus Barillis, Ughetus eius filius, Iacobinus Badonus, Bertramus de
 Bosco, Surleo de Bosco, Benedictus de Bosco, Laudixius eius filius, ||
 Iacobinus de Bosco, Gabriel eius frater, Guillelmus Iacula, Nicolaus eius
 frater, Narinus Becharelus, Iacobinus de Damixela, Henricus Manucus,
 Ansaldus eius frater, Iachinus de Scoto, Nicolosius eius filius, Baduy-
 nus de Erma, Saonus eius filius, Nicolaus eius filius, Henricus eius fi-
 lius, Francescinus eius filius, Gabriel de Erma, Iacobinus filius eius,
 Iohannes Axerbinus, Andreas eius filius, Benedictus de Augusta, Segninus
 Laurentius, Simoninus Rastelus, Guillelmus Roetus, Henricus eius filius,
 Badinus eius filius, Segninus de Gandulfo, Iacobinus Regius, Henricus
 Mesia, Guillelmus Mesia, Iacobinus Mesia, Thomaynus Mesia, Iulianus
 de Viviano, Stephanus eius filius, Guillelmus Musus, Andreas Colum-
 bus, | (c. cci v.) Baduinus de Bergoncio, Stephanus eius filius, Henri-
 cus de Mateo, Oddinus eius frater, Iohannes Iaveta, Lafranclus de Ia-

cob, Maglarinus filius eius, Iohaninus eius filius, Guillelminus eius filius, Laurencius de Albexana, Oddinus de Raxario, Gandulfus Beglianus, Pelegrinus Capcia, Iacobinus de Lafranco, Iohaninus de Cunio, Bonavia Capcia, Henrichus de Berina, Poncetius eius nepos, Iachinus Bruea, Iohannis Pelufus, Guillelmus de Telome, Guiliençonus de Guliacia, Guillelmus Enveradi, Iacobinus Grassus, Petrus Capcia, Iacobus Besius, Benedictus de Guglino, Laurencius de Crudo, Oddenus de Veniano, Bonavia de Bado, Guillelmus de Bado, Baduynus eius filius, Vivaldus^b Bugius, Henricus de Nigro, Carboninus de Signo, Iacobinus eius filius, Manuel Servusdei, Henricus eius filius, || Gabriel de Guliacia, Guillelmus eius filius, Oddinus Bugia, Iacobinus eius filius, Franceschinus de Trucho, Iacobinus eius frater, Henricetus eius frater, Petrus Goço, Iacobinus eius filius, Guillelmus Goço, Iacobus Tanbusius, Vosinus eius filius, Iohannis eius filius, Henrichus Goço, Francescinus de Enriacio, Andreas de Belenca, Bonavia de Ame, Iacobinus eius frater, Boçarelus de Signo, Henricus Sardus, Franciscus de Badiçono, Gandulfus Besius, Iohannes Gatus, Gandulfus eius filius, Iacobus Gatus, Bonanata eius filius, Obertinus Rubeus, Thomaynus eius frater, Ayminus Rubeus, Franciscus de Cunio, Ambrosius Tanbusius, Guillelmus de Belenca, Iacobus de Vecio, Iacobinus Sismondi, Vasalus eius frater, Iohannes de Vecio, || Percival Gaytanus, Franciscus Caçurius, Pascalis de Sancto Ermo, Foderaynus de Sancto Ermo, Iohannis eius filius, Laurencius eius filius, Belo Bonus de Sancto Ermo, Guillelmus de Guliacia, Iohannis Maçola, Benedictus de Plano, Guillelmus filius Segnini de Griono, Iacobinus filius Iachini de Gutio, Oddinus de Rolando, Antonius de Carbono, Gabriel eius frater, Obertus Becelus, Oddinus filius Segnini Peçanni, Gulierminus Petri Mignoti, Iacobus Caytus condam Narini, Iacobinus de Trome, Iacobinus filius Guillelmi Iacob, Iohannis Santus de Signo, Iacobinus de Henrico Moreno, Henricus Morenus pater eius, Guillelmus, filius Henrici Reposto, Ramondinus Caytus, Benedictus, filius Magnoni, Iachinus, filius Laudixii, Lafrancus, filius Oberti Ricii, Benedictus Columbus, Iohannis Columbus, Oddinus de Iacob, Iohannis de Vadalia, Iacobus, filius Iacobi Rubei, Lafrancus, filius Francisci Bexe, Guillelmus Grillus, Niger de Berado, Iacobinus, filius Iohannis Potri, | (c. ccii r.) Petrus Gaytanus, Vadalia Tanbusius, Iacobinus Saoni de Enverado, Porterius, filius Robie de Vado, Petrus Gucius, Oddinus condam Petri Mignoti, Iohannis, filius Antonii Nocleri, Badoynus de Mioridis, Iacobinus, filius Segnini, Henricus Regius, Iohannis, filius Manfre

di Bocalini, Ayminus Badiçonus, Henricus de Vadino de Veraldo, Guillelmus de Varcerata, || Henricus, filius Gandulfi Capcie, habitator Signi, Iacobus Calvus, Iacobus Lunbardus de Usilia, Borelus de Cruceferrea, Henricus, filius Boniiohannis de Ferrario, Iacobinus Musus, Vasalinus Laverla, Petrinus Belanus, Daniel Noclerius, Guillelmus de Mainfredo, Ansaldus Regius, Gandulfus Capironus, Guillelmus Pelufus, Gandulfus de Varcerata, || Guillelmus Paiponus, Leonus, filius Segnini, Henricus de Columbo, Henricus, filius Bosii, Musus de Gilino, Georgius, filius Brunati de Ferraris, Iohannis, filius Henrici de Belengerio, Thomas de Costa de Vecio, Franciscus de Canpeto de Vecio, Arnaldus de Barba, Obertinus de Canpedo, Iacobus, filius Salvi, Henricus Ianeta. Atum^c in posse Vadi, in terra illorum de Monte de Vado. Testes vocati et rogati Ramondus Vegerius, Manuel de Quiliano, Gulietus Ratus de Quiliano et Paulinus de Trucho.

Ego Iohannes Dianus, notarius de Saona sacri palacii, rogatus scripsi.

^a I nomi che seguono sono disposti su tre colonne; due trattini verticali indicano la fine di ogni colonna ^b segue depennato eius filius ^c Atum: così A.

529

1318, marzo 25, Vado

Gli uomini di Vado giurano fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CCII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, III, 37.

Ad honorem Dei et beate Virginis Marie amen omniumque sanctorum et sanctarum Dei. Tenpore vichariatus nobilium et potencium viro-
rum dominorum Andalo Spinule et Oddoardi de Auria, vichariorum ci-
vitatatis Saone, nec non dominorum Ricobaldi Babo abbatis populi et Ma-
nuelis Folderati, Percivalis Beliami, Petri Argenti et Sansoni Ferrarii, gu-
bernatorum communis Saone, homines de Vado iuraverunt fidelitatem
communis^a Saone. Cuius tenor talis est:

(S. T.) In nomine Domini et beate Virginis Marie amen. Anno Do-

mini millesimo trecentesimo decimo octavo, indicione prima, die sabati xxv^a mensis marcii. Infrascripti homines de Vado iuraverunt fidelitatem . . . ^b | (c. cciii r.) Nomina quorum sunt hec: ° primo Georgius de Nicola, Iohannes Reçaça, Arnadinus de Portu, Andreas de Bergoncio, Iacarias de Bergoncio, Iacobinus de Toyranno, Guillelmus Baraterius, Faciolus de Portu, Iohannes de Portu, Petrinus eius filius, Percival de Portu, Petrus Guasia, Guillelmus Pexinus, Laurencius barberius, Andreas peagerius, Iacobus de Tonsis, Iacobus Giraldu, Benedictus de Toyranno, Benedictus Henrighini, Bos de Bergoncio, Brunelus de Valçerata, Vasalinus de Valçerata, Nicola eius filius, Brexanus de Monte, Iohannis de Filosa, Iacobinus eius frater, Manfredus de Tunso, Gabriel eius filius, Nicolaus de Veirana, Leo de Tunsis, Vaentinus de Monte, Simonus de Fuxe, || Iacobus de Robia, Lafrancus Tonsus, Iacobus Tonus, Thomas Tonus, Leo de Monte, Nicolaus Salienvigna, Iacobus Filosius, Iohannes eius filius, Manfredus de Stela, Petrinus de Vernaçanis, Andree, Bertolomeus eius frater, Franciscus de Galexis, Nicola de Carlevaria, Guillelmus de Vernaçanis, Benedictus Luarius, Laurencius de Vernaçanis, Nicolaus Vernaçanus, Iacobus Susius, Manuel eius filius, Stephanus Susius, Lafranchus de Tonsis, Iohannis de Guareriis, Iacobinus eius frater, Saonus de Guareriis, Nicolaus eius filius, Leo de magistra, Lafranchus Mussi, Laurentius de Simona, Nicolaus Cararia, Guillelmus de Francia, Martinus de Francia, Henricus de Raxario, Henricus Boniiohannis, Iacobus Caxinus, Michael de Brunacio, Stephanus eius frater, || Iacobus de Francia, Vadinus de Ferraiis ^d, Oddonus Caravigla, Iacobinus eius filius, Petrinus eius filius, Henricus de Muris, Vadinus eius frater, Benedictus eius frater, Iohannis de Muris, Iacobus Ballexius, Guliacia de Veyrana, Iacobinus eius filius, Gulietus de Veyrana, Petrus de Veyrana, Michel segator, Guillelmus Rolandus, Iohannes Reçata de Quiliano, Bertora de Rubado, Petrus de Rubado, Oddinus eius filius, Franciscus de Rubado, Gandulfus de Rubado, Lanfrancus Anfusus, Petrus Nanus, Lafrancus eius gener, Guillelmus de Maglano, Guillelmus Daniel, Franciscus de Belina, Lafrancus de Raxario, Guillelmus eius filius, Petrinus de Facino, Gabriel de Manuele, Iulianus de Stela, Rubeus de Bolano, Philipinus eius frater, Picus de Boçarino, Lafrancus eius filius, Henricus eius frater, Nicolaus Scaliosus, Iacobus eius filiastrus, Guillelmus eius filiastrus, Franciscus Georgius. Actum in pose Vadi, in burgo, ante domum Andree Pedagerii. Testes vocati et rogati Dominicus de Niela, Andreas Maçucus, Antonius Corvus et Manuel de Quiliano.

Ego Iohannes Dianus, notarius de Saona sacri palatii, rogatus scripsi.

^a communis: così A ^b per il formulario seguente v. n. 528 ^c i nomi che seguono sono disposti su tre colonne; due trattini verticali indicano la fine di ogni colonna ^d Ferrais: così A.

530

1324, febbraio 13, Noli

Enrico e Giorgio del Carretto e Ogerio de Saliceto, procuratore di altri membri della famiglia dei marchesi di Finale, da una parte, e Nicola di Ardizzone e Angelino Belloto, procuratori del comune di Savona, dall'altra, stipulano una nuova convenzione in sostituzione di altra precedente del 1318.

Originale [A], ASS, Pergamene, I, 216; originale [A'], Registro II, c. CCIII v.; per l'originalità di A' cfr. A.

In calce ad A la seguente annotazione: «Sumptum est istud pro communi Saone».

Regesto: Poggi³, p. 87; Noberasco¹, p. 89.

Convenciones facte inter comune Saone, ex una parte, et marchiones de Carreto, ex alia.

(S.T.) In nomine Domini amen. Anno Domini millesimo CCC^oXXIII^o, indictione VII^a, die lune XIII° februarii. Ad honorem et laudem domini nostri Iesu Christi, beate Marie virginis matris sue et tocuis celestis curie. Magnifici viri, domini Henricus et Georgius fratres, filii domini Anthonii condam de Carreto marchionis * * *^a, suis propriis nominibus et nomine et vice domini Anthonini, nati condam domini Anthonii, fratris ipsorum dominorum Henrici et Georgii, pro quo domino Anthonino promiserunt de rato, et etiam Ogerius de Saliceto, actor egregie domine, domine Agnetis de Carreto, comitisse * * *^a, tutricis dicti domini Anthonini nepotis sui, ut de dicta tutela et inventario ipsius tutricis patet publicis instrumentis scriptis manu Bertholini de Predino notarii, M^oCCC^oXIII^o, indictione XII^a, die III^a ianuarii, et de dicta actoria pa-

tet publico instrumento¹ scripto manu Nicolini Sbarrati notarii, presente millesimo, die sabati xi^a februarii, et procurator dominorum Iacobi et Francisci de Carreto, marchionum Saone, ut patet publico instrumento² inde facto manu Manfredini de Monaxilio notarii, millesimo presenti, die xviii^a ianuarii, et procurator domini Manfredi de Carreto, marchionis Saone, fratris dicti domini Iacobi marchionis, ut de dicta procura patet alio publico instrumento³ scripto manu Manfredini de Monaxilio notarii, millesimo presenti, die xxi^o ianuarii, actorio et procuratario nomine quibus supra, ex una parte, et Nicolaus de Ardizono et Angelinus Bellotus de Saona, syndici, actores et procuratores comunis et universitatis civitatis Saone, ut de syndicatu patet publico instrumento scripto manu Baliani Scorzuti notarii, hoc eodem anno, die xxiii ianuarii, ex parte altera, et pro parte et nomine dicti comunis et universitatis civitatis Saone, habentes ipse partes per se, nominibus quibus supra, et quelibet earum dictis sindicario, actorio et procuratorio nomine ad infrascripta omnia et singula ordinanda, componenda, facienda et tractanda plenum et legitimum mandatum, potestatem et bayliam super quibuscumque disensionibus, controversiis, litibus, questionibus et causis que vertebantur seu vertuntur et verti sperabantur et que quovis modo verti possent inter dictos dominos Henrichum et Georgium et Ogerium, actorio et procuratorio nominibus, et ipsas personas nominatas superius, quarum est procurator et actor, et quaslibet personas, universitates, eisdem dominis et domine tutrici dicto nomine vel alteri ipsorum subditas, ex parte una, et predictos syndicos, dicto sindicario nomine, et ipsum comune Saone et universitatem, ex altera, occaxione seu pretextu quarumcumque gabellarum, pedagiorum, gombetarum sive lezie, paschiorum, boscationum, novorum usuum et quarumcumque extorsionum et exationum occaxione premissorum et quarumcumque etiam conventionum et contentorum in ipsis, de quibus inter ipsas partes alias estitit compromissum secundum tenorem cuiusdam publici instrumenti scripti manu mei Baliani notarii infrascripti et Iacobi Aycardi Barrilarii notarii, m^occc^oxviii^o, indictione prima, die veneris ultima marcii, cupientes suis et dictis nominibus ad verum concordium et statum tranquillum et pacem perpetuo duraturam inter ipsas partes dictis nominibus perve-

¹ V. n. 533.

² V. n. 531.

³ V. n. 534.

nire de memoratis discordiis superius, occasione gabellarum et conventionum predictarum, ut supra dictum est, et ut omnis inter ipsas partes auferatur materia cuiuslibet disensionis future occasione discordiarum predictarum, ad talia pacta, concordia et convenciones perpetuo in posterum observanda et observandas inter ipsas partes et personas ut supra declaratas, unanimiter ipse partes dictis nominibus convenerunt et ordinarunt ut infra: primo videlicet quod dictum instrumentum compromissi et omnia pacta in eo contenta sint et esse debeant perpetuo deinceps cassa et irrita et pro cassis et irritis inter dictas partes ex nunc perpetuo habeantur et teneantur tali modo quod aliqua dictarum partium dicto instrumento compromissi seu aliquo in eo contento uti non valeat in iudicio sive extra. Item quod deinceps homines Finarii sint et esse debeant in civitate et territorio Saone liberi et immunes pro quibuscumque mercibus et rebus eorum ab omnibus gabellis, toltis, pedagiis et exactionibus quibuscumque et quorumcumque nomine numcupatis, impositis et inponendis per comune Saone ita quod sub aliqua subtilitate ingenii nove gabelle seu nove exactiones seu novi usus per ipsum comune Saone fieri non valeant contra Finarienses nec in ipsorum preiudicium, exceptis dumtaxat a predictis et omnibus predictorum gabellis infrascriptis dicti comunis Saone, in quibus Finarienses pro eorum mercibus et rebus solvere teneantur comuni Saone ut inferius continetur, non obstantibus supradictis, videlicet in gabella ponderis et statere obolum unum pro quolibet cantario mercium seu rerum ipsorum Finariensium que ponderabuntur in Saona vel territorio ipsius ut nunc solvunt Saonenses; et in gabella casei Finarienses solvant et solvere teneantur pro quolibet cantario casei alicuius Finariensis qui delatus fuerit ad civitatem Saone seu territorium ipsius soldum unum ianuinorum et abinde infra ad eandem rationem tantum pro rata; et in gabella carniū, sepi, axunzie, lardi vel alterius cuiuscumque grassure alicuius Finariensis que delate fuerint ad civitatem et territorium Saone soldum unum pro quolibet cantario et abinde infra ad eandem rationem; et in gabella olei pro qualibet barrili olei alicuius Finariensis que ducta fuerit ad civitatem vel territorium Saone soldum unum et abinde infra ad eandem rationem, excepto oleo Finariensi quod natum fuerit in Finario vel territorio Finarii et ducetur per Finariensem cuius fuerit vel alium Finariensem nomine ipsius ad civitatem et territorium Saone, de quo Finariensis cuius fuerit nichil solvere teneatur, et credatur cuilibet Finariensi de oleo quod natum fuerit in Finario ab una barrile usque in quinque sa-

cramento Finariensis cuius dictum oleum fuerit vel alterius Finariensis pro eo, et a dicta quantitate supra non nisi cum apodisia dicti domini marchionis seu rectoris dicti loci Finarii pro ipso domino marchione; et in gabella barrilium obolum unum et gabellatores seu emptores dicte gabelle teneantur barriles ad mensurandum oleum concedere Finariensibus pro obolo uno pro quolibet barrili, sicut Saonensibus oleum mensurare volentibus concedere tenentur; et in gabella panis solvant et solvere teneantur de toto pane biscoto qui per Finarienses delatus fuerit ad civitatem Saone vel territorium causa vendendi vel alio modo alienandi vel in alium transferendi soldum unum pro cantario et abinde infra et ad eandem rationem de pane | (c. CCIII r.) vero quem emerint in Saona causa consumendi in eorum lignis ipsi Finarienses sint liberi et immunes; et in gabella piscium solvere teneantur de piscibus salsis, anguillis, tonnina et quolibet alio pisce salso Finariensis delato per Finariensem vel alium nomine ipsius ad civitatem vel territorium Saone pro quolibet soldo precii valoris seu extimacionis dictorum piscium denarium unum vel minus si Saonenses minorem quantitatem denarii solverent, de piscibus vero recentibus captis in mari iurisdictionis Finarii, Finariensi delatis ad civitatem et territorium Saone, nichil Finariensis solvere teneatur et super hoc stetur sacramento ipsius Finariensis; et in gabella copete seu lezide solvant et solvere debeant Finarienses ementes vel alio titulo acquirentes furmentum seu quodlibet aliud granum, quocumque nomine numcupetur, vel aliquam aliam blavam vel virtualiam que de sua natura apta sint ad mensurandum et consueverit mensurari copetam unam que sit septuagessima secunda pars tocius rei empte vel acquirentis tantum et non ultra, Finarienses vero vendentes de predictis nichil solvere teneantur. Et in gabella vini pro vino Finariensi et quod per eos vel aliquem eorum ducetur ad civitatem et territorium Saone quando dicta gabella vini vendita fuerit, solvant Finarienses tantum quantum solvent tunc Saonenses in omnibus et per omnia et tempore quo vinum natum extra territorium Saonense licitum fuerit et concessum per comune Saone duci ad dictam civitatem et territorium Saone dicti Finarienses valeant ducere ad dictam civitatem et territorium Saone vinum solvendo gabellam, ut superius continetur, et si quo tempore Saonenses in predictis gabellis minus solverent quam superius continetur, tunc Finarienses tantum solvere debeant minus pro rata quantum Saonenses tunc minus solvent, et quod Finarienses qui deinceps aliquas merces ducent ad civitatem Saone vel territorium ipsius per se vel alium suum procu-

ratores, qui habeat mandatum iurandi in animam Domini dictarum mercium, super aliquibus navibus, cochis vel lignis, quocumque nomine nuncupatis, et ipsas non vendiderint vel alio titulo non alienaverint, possint ipsas merces extrahere de Saona et territorio^b ipsius per mare tantum, sine eo quod pro dictis rebus vel mercibus aliquam gabellam vel exactiorem solvere teneantur si ipsi Finarienses quorum merces fuerint iuraverint quod de dictis rebus quas extrahere voluerint nullam fecerint alienationem postquam exonerate fuerint in Saona, eo salvo quod, existente in civitate Saone vel in territorio generali deveto, Finarienses dictas merces extrahere de Saona vel posse non valeant, nisi causa ducendi Finarium vel territorium et eodem modo Saonenses merces eorum delatas ad Finarium vel territorium ipsius extrahere valeant de Varioto, Finario et territorio ipsius. Et quod burgensibus Finarii et hominibus ipsius domini marchionis de Finario ius reddatur per magistratum civitatis Saone eo modo in omnibus et per omnia quo redetur ipsis civibus civitatis Saone, et hoc pro debito proprio ipsorum Finariensium et non pro alio ab aliis acquisito, preterquam a Finariensibus et e converso Saonensibus ius redatur in Finario per magistratum Finarii eo modo quo redetur Finariensibus in Saona, nullo statuto facto vel faciendo per dictas partes vel aliquam earum obstantem; et quod conventiones et pacta inita et inite inter comune Saone, ex parte una, et homines castellanie Cruciferree et Mallarum et aliorum locorum ultra iugum, habentium convenciones cum dicto comuni Saone, aliter quam per tenorem dicti compromissi in suo robore perseverent. Et Saonenses pro mercibus eorum quas detulerint Variotum seu Finarium solvere teneantur pro mercibus quas defferent in omnibus et per omnia tantum quantum solvere Finarienses tenentur ex presenti convencione Saone, si ipsas merces Saonam detulissent, adeo ut tantam immunitatem Saonenses habeant in territorio Finarii quantam habent Finarienses in civitate Saone. Preterea dicti domini Henricus et Georgius, principaliter et in solidum se obligando, promiserunt et convenerunt dictis sindicis, stipulantibus et recipientibus nomine et vice dicti comunis Saone, facere et curare sic et taliter cum effectu quod dictus dominus Anthoninus eorum nepos omnia et singula contenta in presenti convencione firma et rata habeat et tenebit perpetuo et non contraveniet aliqua ratione vel iure, set potius cum fuerit etatis plene, videlicet factus pubes, predicta omnia ratificabit et aprobat cum solempni et publico instrumento fiendo^c ad consilium sapientis syndicorum dicti comunis, cum per comune Saone a dictis dominis vel ab altero

eorum^d fuerit requisitum. Item quod de gabella pannorum predicti domini marchiones et alii quorum procurator est et actor dictus Ogerius et eorum familie et cuiuslibet ipsorum dominorum homines et fideles ementes pannos in grosso vel in aliqua quantitate, scilicet ipsi domini pro suo usu et eorum familie et sui homines causa portandi extra Saonam in viagium causa mercandi, sint franchi, liberi et immunes, tam ipsi Finarienses ementes quam vendentes eisdem Finariensibus, a gabella predicta, salvo quod, si ipsi Finarienses emerint pannos in Saona et ipsos ibi vendiderint, solvant gabellam super pannis ordinatam vel ordinandam. Et quod homines dominorum Iacobi et Manfredi, filiorum condam domini Henrici de Carreto, et domini Franceschini, filii condam domini Conradi de Carreto, marchionum * * * a, habitantes cum eorum familiis in terris et vilis que ad diotos dominos condam Henricum et Conradum de bonis et hereditate condam bone memorie domini Iacobi marchionis Saone, patris dictorum condam dominorum Henrici et Conradi, donec in dictis terris cum dictis familiis habitaverint, et vassalli ipsorum et homines | (c. CCIII v.) vassalorum eorum qui fuerunt condam domini Iacobi de Carreto, solvant et solvere debeant in dictis gabellis et in omnibus et per omnia in eis et qualibet earum et contentis in dicta conventionem tractentur quemadmodum tractari debent in eis et qualibet earum Finarienses ex vigore conventionis predictae, et e converso homines Saone et districtus tractentur et tractari debeant in terris dictorum dominorum et vassalorum ipsorum et cuiuslibet eorum prout et sicut tractantur Finarienses vigore presentis conventionis. Hoc acto inter dictas^e partes expressè, solempni stipulatione interveniente, quod potestas, iudices, abbas et rectores civitatis predictae, quocumque nomine nuncupentur, in introitu sui regiminis iurare debeant attendere et observare et attendi et observari facere presentem conventionem Finariensibus et aliis expressis^f in presenti conventionem in omnibus et singulis capitulis ipsius conventionis de plano et sine aliquo strepitu et figura iudicii, et pariter rectores Finarii et quicumque rector in quibuscumque castris, vilis iurisdictionum dictorum dominorum marchionum in presenti conventionem nominatorum etiam in introitu eorum regiminis, ut iudex et vicecomes vel quovis alio modo nuncuparentur modo simili iurare teneantur observare conventionem predictam Saonensibus. A predictis vero omnibus et singulis excipiantur et excepta intelligantur omnia pedagia antiqua que ultra iugum per ipsos dominos marchiones et in Saona per comune Saone coligi consueverunt ab annis centum ultra

que inde⁴ in sua maneant firmitate. Item actum et pactum estitit inter ipsas partes, nominibus quibus supra, quod homines Calizani et Bardaneti possint bestias suas ducere et tenere in nemore comunis Saone sicut et quemadmodum et cum illis conditionibus et eo tempore quibus homines de Millesimo et Cruciferrea ducere et tenere ac pascare possunt ex forma cuiusdam sententie arbitralis⁴ scripte manu Petri de Trucho notarii condam in millesimo CC^oLVI^o, indictione XIII^a, die sabati VI^a madii, et e comverso homines de Saona et districtu possint bestias suas ducere et tenere ac pascare in silvis et nemoribus ville Calezani et Bardaneti, sicut et quemadmodum et cum illis conditionibus et eo tempore quibus homines de Saona possunt bestias suas ducere, tenere et pascare in silvis et nemoribus Millesimi et Cruceferree ex forma sententie supradicte. Hoc acto in presenti conventionione et in qualibet parte ipsius quod ex eo quod dicta domina Agnex comitissa nominetur et dicti domini Henricus et Georgius, Anthonius, Iacobus, Manfredus et Franciscus nominentur marchiones Saone, quod comuni Saone et Saonensibus et sindicis dicti comunis hoc negantibus nullum fiat preiudicium vel gravamen et etiam eisdem dominis supradictis similiter per negationem dictorum sindicorum nullum fiat preiudicium vel gravamen, set dicte partes in eorum iuribus circa predicta integraliter reserventur. Et predicta omnia et singula promiserunt supradicte partes adinvicem, solempnibus stipulationibus hinc inde intervenientibus, perpetuo actendere et observare et actendi et observari facere et in aliquo non contrafacere vel venire aliqua ratione, de iure vel de facto, sub pena librarum decem milium ianuinorum, stipulatione in singulis et pro singulis capitulis huius conventionionis in solidum promissa et comitenda in solidum contra quamlibet parcium predictarum que contraveniret tociens quociens contraventum esset per aliquam partium et si quis nominatorum superius contraveniret, contraveniens penam incidisse intelligatur tantum et non alii, ita quod contravenientes obnoxii sint pene, que pena ut supra exigi possit cum effectu per partem observantem a parte non observante quociens contraventum fuerit modo predicto in predictis vel aliquo predictorum, qua pena exacta vel non, rata et firma maneant omnia et singula supradicta in quolibet articulo et puncto conventionionis predicte. Et pro predictis omnibus et singulis firmiter observandis obli-

⁴ V. n. 367.

gaverunt dicte partes adinvicem solempni stipulatione, videlicet dicti syndici predictis dominis Henrico, Georgio, actori et procuratori predictorum, omnia bona dicti comunis, et ipsi domini Henricus et Georgius omnia bona sua et dictus actor et procurator omnia bona eorum quorum est actor et procurator ut supra dictis sindicis recipientibus nomine dicti comunis. Et de predictis omnibus et singulis dicte partes, dictis nominibus, preceperunt fieri debere duo et plura publica instrumenta unius et eiusdem tenoris pro qualibet partium, unum si fuerit oportunitum, per me Balianum Scorzutum notarium et Nicolinum Sbaratum notarium. Actum in Naulo, in domo Anthonini de Bonavia, presentibus testibus domino Maulo Cataneo de Vintimilio iuris perito, Lucheto de Savignono, Rizado Ricio, Henrico Luxana de Spigno et Francischino de Ayrali vocatis et rogatis.

Ego Balianus Scorzutus, notarius sacri palacii, rogatus scripsi et contrahentes cognosco.

^a Cm. 2; Saone *in A* ^b Saona et de territorio *in A* ^c fiendo: *in so-*
praline ^d ipsorum *in A* ^e ipsas *in A* ^f comprehensis *in A* ^g que
hinc inde *in A*.

531

1324, gennaio 19, Millesimo

I marchesi Giacomo e Francesco del Carretto, anche a nome dei loro fedeli, rilasciano procura a Ogerio di Saliceto per trattare col comune di Savona la stipula di una nuova convenzione.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. CCV r.

Il documento è stato scritto dalla stessa mano che ha provveduto alla stesura dei nn. 530, 532-535.

Instrumentum procure marchionum de Carreto.

Anno Domini millesimo ccc°xxiiii°, indictione vii^a, die xviii^a ianuarii. Magnifici et potentes viri, domini Iacobus et Francischus de Carreto, marchiones, eorum propriis nominibus et nomine et vice ho-

minum suorum, vassalorum eorum et hominum dictorum vassalorum et cuiuslibet eorum, pro quibus promiserunt de rato et se facturos et curaturos quod homines ipsorum, vassalli et homines vassalorum presens procuratorium habebunt ratum et firmum, fecerunt, constituerunt et ordinaverunt omni modo et forma quibus melius potuerunt, suo nomine et nomine dictorum hominum et vassalorum et hominum vassalorum, Ogerium de Saliceto, absentem tamquam presentem et sponte mandatum suscipientem, eorum certum nuncium, auctorem, procuratorem generalem et specialem tam in agendo quam deffendendo ad omnes ipsorum dominorum, hominum, vassalorum et vassalorum homines ^a causas presentes et futuras, lites, questiones et controversias motas et movendas quacumque occasione vel causa inter ipsos, ex una parte, nominibus supradictis, et comune Saone seu syndicum vel syndicos dicti comunis, ex alia, ad libellum dandum, recipiendum, respondendum, excipiendum, replicandum, litem contestandum, de calumpnia iurandum et quodcumque aliud sacramentum prestandum et recipiendum, interrogandum et ponendum, interrogacionibus et posicionibus respondendum, titulos offerendum et recipiendum, testes et instrumenta producendum, produci et iurari videndum et reprobandum, renunciandum, protestandum, concludendum, sententiam audiendum, nullam dicendum, appellandum, causas nullitatis et appellationis prosequendum, suspectos dandum, iudices recusandum, arbitrum et arbitros eligendum, compromitendum, compromissum faciendum, sententiam promitendum et stipulationes, prefactos et ipsorum bona realiter et personaliter obligandum, iurisdictionem cuiuscumque iudicis prorogandum, cuicumque compromisso facto renunciandum et illud revocandum, cassandum et annullandum cum omnibus obligationibus et penis occasione ipsius factis et promissis et ad quoscumque contractus, pactiones, conventiones, obligationes, promissiones reales, personales, penales, persecutorias et mixtas faciendum, recipiendum, promitendum et stipulandum et ad procuratorem unum vel plures substituendum et faciendum et illum vel illos quem vel quos substituerint vel fecerint ex nunc prout ex tunc dictis nominibus faciunt et constituunt et generaliter ad omnia alia facienda et procuranda in iudicio et extra que fieri possent per prefactos dominos dictis nominibus si presentes essent et que fieri possent per quemlibet procuratorem legitime constitutum, dantes et concedentes dictis nominibus dicto procuratori et substituendo et substituendis ab eo liberum et generale mandatum in premissis et quolibet premissorum, promitentes dictis nomi-

bus dicto procuratori et mihi notario infrascripto, stipulantibus et recipientibus nomine quorum interest et interesse poterit, habere et tenere rata et firma quecumque in premissis et circa premissa per dictum procuratorem et substituendum et substituendos ab eo facta, gesta, acta fuerint seu procurata, sub ypotheca omnium bonorum suorum. Qui procurator, volens relevari ab omni honore satisfactionis ipse substituendus et substituendi ab eo, suo nomine et pro eis promisit mihi notario infrascripto, stipulanti ut supra, de deffendendo iudicio sisti et iudicatum solvi sub ypotheca omnium bonorum suorum, pro quo procuratore substituendo et substituendis ab eo prefacti domini dictis nominibus fideiusserunt de omnibus et singulis supradictis penes me notarium stipulantem ut supra in omnem causam, cum ypotheca bonorum suorum, renuntiantes iuri de principali prius conveniendo, epistole divi Adriani, nove constitutioni de pluribus rei^b debendis et omni iuri, et de predictis preceperunt mihi notario quod facerem unum vel plura instrumenta ditanda ad laudem unius vel plurium sapientum ita quod possint refici si fieret oportunum. Actum in Millesimo, ubi testes fuerunt vocati et rogati dominus Georgius de Carreto, marchio Saone, Nicolosius Messoira, Angelus Bellotus de Saona et Franciscus Vacha de Finario. Et ego Manfredinus de Monexilio, sacri imperii auctoritate notarius, hanc cartam scripsi.

^a homines: così B ^b rei: così B.

532

1324, febbraio 16, Finale

Il marchese Giorgio del Carretto, anche a nome dei suoi fedeli di Finale e di Girbaldo Cauderia, rilascia procura a Tommaso de Batifolo per trattare col comune di Savona la stipula di una nuova convenzione.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. CCV r.

Il documento è stato scritto dalla stessa mano che ha provveduto alla stesura dei nn. 530, 531, 533-535.

Item aliud instrumentum procure.

In nomine Domini amen. Egregius vir, dominus Georgius de Carreto marchio, suo nomine proprio et vice et nomine omnium et singulorum hominum de Finario et districtu, fidelium ipsius domini marchionis, et aliorum hominum ipsius domini marchionis ac etiam nomine et vice Girbaudi Cauderie, pro quibus omnibus promisit de rato, fecit, constituit et ordinavit Thomam de Batifolo, absentem tamquam presentem, suum procuratorem et certum nuncium specialem ad compromittendum et compromissum faciendum pro dicto domino marchione, suo et dictis nominibus, cum comuni Saone seu cum quibuscumque sindicis, actoribus et procuratoribus communis et universitatis civitatis predictae in quoscumque arbitros, arbitratores et amicabilem compositores et certos amicos qui ipsi procuratori videbuntur et eo modo et forma quibus sibi placuerit, de omnibus litibus, controversiis, questionibus et causis que vertuntur, verterentur vel verti modo aliquo sperarentur inter ipsum dominum marchionem pro se, vice et nomine omnium et singulorum fidelium suorum de Finario et districtu et aliorum hominum suorum predictorum atque Giribaldi Calderie superius nominati, ex una parte, et comune atque universitatem civitatis Saone et quascumque singulares personas dicte civitatis, ex altera, occasione quarumcumque represaliarum, contracambiorum concessorum et concessarum per dictum dominum marchionem dictis hominibus suis de Finario et districtu vel aliunde, et per dictum commune Saone hominibus de Saona et districtu et occasione robariarum, depredacionum et aliarum extorsionum et occasione predicta hinc inde factarum et commissarum, et occasione omnium emergentium, decidentium et dependentium a predictis et ad obligandum ipsum dominum marchionem et eius bona cum solempnibus stipulationibus, promissionibus et renunciacionibus cum pene adiectione et ad omnia et singula faciendum in premissis et circa predicta et quolibet predictorum que ipsemet dominus marchio melius facere posset si presens esset, dans et concedens eidem procuratori suo in predictis et circa predicta et quolibet predictorum plenum, liberum et generale mandatum cum plena, libera et generali administratione, comitens eidem procuratori in predictis plenarie vices suas et promittens mihi Nicolino Sbarato, notario infrascripto, tamquam publice persone, stipulanti et recipienti vice et nomine omnium personarum quarum interest, intererit vel interesse posset, se habere et tenere perpetuo (perpetua) rata et firma omnia et singula que in | (c. CCV v.) premissis et circa premissa et quo-

libet predictorum per dictum suum procuratorem acta, gesta fuerint^a seu etiam procurata sub obligatione omnium bonorum suorum. Actum in burgo Finarii, sub porticu domus Ogerii de Saliceto, presentibus domino Roffino Berruto de Alba, Iohanino de Manicha, cive Ianue, et Francischo Vacha de Finario, testibus ad hec vocatis et rogatis, anno Domini M^oCCC^oXXIII^o, indictione VII^a, die iovis XVI^a februarii.

(S. T.) Et ego Nicolinus Sbarratus, imperiali auctoritate notarius, hiis omnibus interfui rogatus et scripsi.

^a *Segue depennato ed espunto servata*

533

1324, febbraio 11, Finale

Agnese del Carretto, anche a nome del nipote Antonino, di cui è tutrice, rilascia procura a Ogerio di Saliceto per trattare col comune di Savona la stipula di una nuova convenzione.

Copia semplice [B], Registro II, c. CCV v.

Il documento è stato scritto dalla stessa mano che ha provveduto alla stesura dei nn. 530-532, 534, 535.

Item aliud instrumentum procure.

In nomine Domini amen. Cum domina Agnex de Carreto, comitissa Saone, tutrix domini Anthonini nepotis sui, filii condam domini Antonini de Carreto marchionis * * *^a, filii ipsius domine Agnexis, ut de tutela et inventario ipsius patet publicis instrumentis scriptis manu Bertholini de Predino notarii, M^oCCC^oXXIII^o, indictione XII^a, die III^a ianuarii, comode superesse non possit negociis et causis dicti minoris, tam propter fragilitatem sexus quam quia non convenit eam virorum cetibus inmiseri periculo suo et fortunarum suarum, constituta in presencia domini Franceschini de Mecallis, iudicis Finarii, suam auctoritatem ex parte publica interponentis in instrumento presenti, fecit, constituit et ordinavit Ogerium de Saliceto presentem suum actorem et certum nuncium specialem ad componendum, transigendum, paciscendum, conventionem et contractum faciendum cum solempnibus instrumentis super in-

frascriptis componendis et firmandis, prout ipsi actori videbitur expedire pro utilitate dicti minoris, cum sindicis et procuratoribus comunis et universitatis civitatis Saone super quibuscumque litibus, discordiis, controversiis, causis et questionibus que vertuntur seu verti sperabantur et que modo aliquo verti possent inter ipsum minorem seu dietam tutricem tutorio nomine ipsius et terras et villas, universitates subditas dicto minori et homines et universitates pluraliter et singulariter dicti minoris, ex una parte, et syndicos et procuratores comunis et universitatis civitatis Saone, ex altera, occaxione seu pretextu quarumcumque gabellarum, pedagogorum, gonbetarum sive lezie, pascariorum, boscacionum, novorum usuum et quarumcumque extorsionum et exactionum, nec non quarumcumque conventionum, sententiarum et confirmationum ipsarum et eorum omnium et singulorum que continentur in eis et omnium et singulorum dependencium a predictis et quolibet predictorum et occaxione quarumcumque restitutionum hinc inde faciendarum et laudum et represaliarum hinc inde concessarum, et de quibus et super quibus litibus, disensionibus, controversiis, causis et questionibus inter ipsas partes erat et vigebat quoddam compromissum seu instrumentum compromissi scriptum eiusdem tenoris manu Baliani Scorzuti notarii et Jacobi Barrilarii notarii, publicarum personarum, in anno Domini millesimo ccc^oxviii^o, indictione prima, die ultima marcii, et ad ipsum instrumentum seu instrumenta dicti compromissi et quorumlibet aliorum compromissorum inter ipsas partes hactenus compositorum cassandum, irritandum et annullandum et ad promitendum et promissiones et obligationes pro dicta tutrice nomine dicti minoris seu pro dicto minore super predictis omnibus et singulis et ad confirmationem et perpetuam observationem omnium et singulorum promissorum seu factorum vel ordinatorum seu ordinandorum et faciendorum per dictum dominum Anthoninum vel alium pro eo faciendum, promitendum et recipiendum cum pene adiectione sollempnibus stipulationibus corroborate et firmate et ad bona dicti domini Anthonini propterea obligandum et ad compromitendum pro dicto minore et omnium et singularum personarum et rerum dicti minoris et compromissum faciendum, laudum et arbitrium audiendum et ad promitendum pro dicto minore et singularibus personis et rebus dicti minoris de rato et demum generaliter ad omnia et singula faciendum, tractandum et firmandum in predictis et circa quolibet predictorum et dependentibus ex predictis seu conexas eisdem et quolibet eorundem que in predictis et quolibet predictorum fuerint oportuna et que dicto actori utilia

videbuntur, dans et concedens dicta tutrix dicto actori in predictis et super predictis omnibus et singulis et quolibet predictorum et dependentibus ex predictis liberam et generalem administracionem et liberum et generale mandatum. Qui vero actor iuravit corporaliter ad sancta Dei evangelia, tactis scripturis, et promisit dicte tutrici et mihi notario infrascripto, tamquam persone publice stipulanti vice et nomine dicti domini Anthonini et cuius vel quorum interest, intererit vel interesse poterit, utilia dicti domini Anthonini in predictis bona fide facere et inutilia pretermittere et de hiis que ad manus dicti actoris pertinuerint ipsi Anthonino seu dicte tutrici dicto nomine reddere rationem, sub ypotheca et obligatione omnium bonorum suorum, pro quo actore et eius precibus et mandato versus dictam tutricem et me notarium stipulantem ut supra principaliter intercessit dominus Georgius de Carreto, marchio Saone, renuntians iuri de principali prius conveniendo et omni iuri et sub obligatione omnium bonorum suorum. Quibus omnibus et singulis supradictis dominus Franciscus, iudex Finarii predictus, pro tribunali sedens, suam auctoritatem interposuit et decretum. Actum in caminata Govoni Finarii, presentibus domino Conradino de Benedictis iuris perito, Nicolao de Zucarello, Nicolao Capra, cive Saone, et Antonio de Stallanella notario, testibus ad hoc vocatis et rogatis, anno Domini millesimo CCC^oXXIII^o, indictione VII^a, die sabati XI^a februarii.

(S. T.) Et ego Nicolinus Sbarratus, imperiali auctoritate notarius, hiis omnibus interfui rogatus et scripsi.

^a Cm. 2.

534

1324, gennaio 21, Bossolasco

Il marchese Manfredo del Carretto, anche a nome dei suoi fedeli, rilascia procura a Ogerio di Saliceto per trattare col comune di Savona la stipula di una nuova convenzione.

Copia semplice [B], Registro II, c. CCVI r.

Il documento è stato scritto dalla stessa mano che ha provveduto alla stesura dei nn. 530-533, 535.

Item aliud instrumentum procure.

Anno Domini millesimo ccc^oxxiiii^o, indictione vii^a, die xxi^o ianuarii. Magnificus et potens vir, dominus Manfredus de Carreto marchio * * * ^a, eius proprio nomine et vice et nomine hominum suorum, vassalorum eius et hominum dictorum vassalorum et cuiuslibet eorum, pro quibus promisit de rato et se facturum et curaturum quod homines et horum vassali et homines vassalorum presens procuratorium habebunt ratum et firmum, fecit, constituit et ordinavit, omni modo et forma quibus melius potuit, suo nomine et nomine dictorum hominum et vassalorum et hominum vassalorum, Ogerium de Saliceto, absentem . . . ^b Actum in Bozolascho, ubi testes fuerunt vocati et rogati canonicus de Bozolascho, Iachinus Archator et Guillelmus eius filius. Et ego Manfredinus de Monexilio, sacri imperii auctoritate notarius, hanc cartam scripsi.

^a Cm. 2

^b per il formulario seguente v. n. 531.

535

1324, febbraio 16, Perti

Il marchese Enrico del Carretto, anche a nome dei suoi fedeli e di Girbaldo Calderia, rilascia procura a Tommaso de Batifolo, per trattare col comune di Savona la stipula di una nuova convenzione.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. CCVI r.

Il documento è stato scritto dalla stessa mano che ha provveduto alla stesura dei nn. 530-534,

Item aliud instrumentum procure.

Anno Domini millesimo ccc^oxxiiii^o, indictione vii^a, die xvi^a februarii. Egregius vir, dominus Henricus de Carreto marchio * * * ^a, suo nomine proprio et nomine et vice omnium et singulorum hominum de Finario et districtu, fidelium ipsius domini marchionis et aliorum hominum ipsius domini, ac eciam nomine et vice Giribaldi Calderie, pro quibus omnibus promisit de rato, fecit, constituit et ordinavit Thomam

de Batifolo, absentem . . .^b | (c. CCVI v.) promitens mihi Manfredino notario infrascripto . . .^b Actum in caminata de P<er>ticis, ubi testes fuerunt vocati et rogati dominus Georgius de Balestino, Franciscus Guronus et Nicola Arbotus de Finario. Et ego Manfredinus de Monexilio, sacri imperii auctoritate notarius, hanc cartam scripsi.

^a Cm. 2 ^b per il formulario seguente v. n. 532.

536

1345, maggio 12, Savona

Ingo Longo, podestà di Savona, alla presenza del Consiglio, concede ad Accellino, Giovanni, Vincenzo, Nicola e Marzocco Cigala, figli di Corradino, a titolo feudale, la metà di quanto posseduto allo stesso titolo dal loro padre in Vezzi. Gli stessi prestano giuramento di fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CCVII r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 310 e II, 195.

Regesto: G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit., p. 214.

Sull'argomento, oltre a G. Filippi cit., v. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 537.

Investicio feudi, castris et ville Vecii.

(S. T.) In nomine Domini amen. Anno Domini millesimo ccc^o quadragesimo quinto, indicione tertia decima, die duodecima madii. Cum Precivalis Cigala et Nicoloxius Cigala, tamquam curatores Conradini et Meliani Cigale, filiorum condam Conradi Cigale, filii condam domini Nicole Cigale, nomine et vice dictorum minorum, ac etiam ipsi minores, consensu, auctoritate et decreto dictorum curatorum suorum, acsissent in capitulo civitatis Saone, in pleno et generali consilio more solito congregato, coram domino Oddoardo de Grimaldis, tunc honorabili potestate civitatis Saone, et cum instantia peterent et requirerent

humiliter et devote predictos minores investiri tamquam filios et heredes condam Conradi Cigale per predictum dominum potestatem, nomine et vice communis Saone, in nobile et honorificum feudum, confirmacionem et renovacionem eisdem fieri de quatuor partibus quinque parcium ville Vecii et hominum et iurisdictionis ipsius ville cum illis novem modis annone ad starium Sancti Stephani et cum multonis duobus et porcheto uno que anuatim percipiuntur super totam villam predictam, et generaliter totum illud quod dominus Ansermus de Quiliano condam et Bonifacius de Quiliano et eius fratres, filii dicti condam domini Ansermi, soliti erant tenere in dicta villa, posse et districtu Vecii pro communi Saone, cum toto castro et hedificio et forcia que dominus Nicola Cigala fieri fecerat et quod de cetero fieri facient predicti Conradinus et Melianus in dicta villa Vecii, et de omnibus aliis de quibus dictus Conradus Cigala, predictus condam pater dictorum minorum, investitus fuit per dominum Franciscum Ursetum, olim potestatem Saone, computatis hiis de quibus Nicoleta et Anthonius fratres, filii condam Guillelmi Cigale, quibus dictus Conradus successit, fuerant investiti, sicut de investitura predicta patet per publicum instrumentum¹ factum manu Frederici de Niela notarii, currente millesimo CC^oLXXXIII^o, indicione VI^a, die XV augusti, et per nobilem virum, dominum Oddoardum de Grimaldis, potestatem supradictum, nomine et vice communis Saone et pro ipso communi, volentem predecessorum suorum in officio supradicto, voluntate, consilio et consensu omnium consiliariorum, in capitulo civitatis predictae more solito congregatorum campana et cornu tunc existentium ibidem, recte vestigia inmitari et tesoros incomparabiles amicos videlicet subditos et fideles per dictos eorum predecessores quesitos communi Saone toto suo posse totisque viribus conservare, loco^a in eius presencia et predictorum consiliariorum instrumento dacionis et concessionis predictae, predictum feudum et ipsis renovacionem et concessionem et corporalis traditionis possessionem de quatuor partibus quinque parcium totius ville Vecii et hominum et iurisdictionis ipsius ville cum omnibus hiis de quibus iandictus Conradus Cigala, Nicoleta et Anthonius fuerunt investiti per predictum dominum Franciscum Ursetum, sicut iam de predictis omnibus in prelibato instrumento plena fuit mentio, ratificaverit, approbaverit et confirmaverit expresse et suam auctoritatem et decretum inter-

¹ Cfr. n. 354.

possuerit omnibus et singulis supradictis et infrascriptis et in signum et eternam memoriam dationis, concessionis et renovacionis feudi supradicti predictus dominus potestas prefactus Precivalem Cigalam et Nicoloxium Cigalam, tamquam curatores et curatorio nomine predictorum minorum, et predictos Conradinum Cigalam et Melianum Cigalam, tamquam filios et heredes Conradi Cigale predicti, presentibus et consentientibus et auctorizantibus dictis curatoribus, cum quodam baculo quem in | (c. CCVII v.) manibus tenebat in nobile et honorificum feudum legitime investiverit, prout predicta et alia plenius patent publico instrumento² abbreviato per Petrum Barberium notarium publicum in suis cartulariis, millesimo CCC^oVIII^o, indicione VII^a, die xxv augusti et extractum in publicam formam per Leonardum Bonaventuram notarium publicum de cartulariis dicti Petri, patris dicti Leonardi, de mandato etc., et dictus Conradinus Cigala, filius dicti condam Conradi, decesserit ab intestato, relictis sibi heredibus legiptimis Acelino, Nicola, Iohanne, Vicencio et Marzocho, maiores omnes annorum decem et octo, excepto Marzocho predicto, inpubere, maiore tamen infante, cuius Marzochi Acelinus predictus, frater dicti Marzochi, est tutor specialiter ad infrascripta constitutus, secundum quod de tutela dicti Acelini patet publico instrumento abbreviato manu Anthonii Tavani notarii hoc eodem anno, die VIII^a mensis presentis madii et extracto de cartulariis dicti Anthonii per Iohannem Nicolai de Saulo, notarii publici etc., et de inventario patet alio publico instrumento abbreviato per dictum Anthonium et extracto per dictum Iohannem, constituti dictis nominibus in presencia nobilis et potentis viri^b, domini Inghi Longhi, honorabilis potestatis imperialis communis Saone, in palacio communis Saone, in pleno et generali consilio more solito congregato sonu campane et cornu ut moris est, humiliter supplicaverunt ac etiam requisiverunt a dicto domino potestate quod dignetur et vellit predictos fratres, filios et heredes dicti condam Corradini, nominibus supradictis investire in nobile et honorificum feudum ville Vecii et castru de ea parte et pro ea parte qua dictus condam Conradinus pater eorum fuit investitus per dictum dominum Oddoardum, tunc potestatem civitatis Saone, et in omnibus et per omnia prout in dicto instrumento abbreviato per dictum condam Petrum Barberium plenius continetur. Qui dictus dominus Inghus, po-

² Cfr. n. 394.

testas supradictus, nomine et vice communis Saone et pro ipso communi, volens predecessorum suorum in officio supradicto, voluntate, consilio et consensu consiliariorum infrascriptorum, in palacio communis Saone more solito congregatorum sonu campana^c et cornu existencium ibidem, recta vestigia inmitari et tesauros incomparabiles amicos videlicet subditos et fideles per dictos eorum predecessores quesitos communi Saone toto suo posse totisque suis viribus conservare, loco^a in eius presencia et predictorum consiliariorum instrumento dacionis et concessionis predictae, predictum feudum et ipsis renovacionem et concessionem et corporalis tradicionis possessionem de medietate pro indiviso totius ville et castri Vecii et de omnibus que tenebat dictus Conradinus, pater predictorum Acelini, Nicole, Iohannis, Vicencii et Marzochi nominibus supradictis, iuxta formam dicti instrumenti, investivit cum quadam crapeta sive baculo quam in manu in signum potestatis communis predicti tenebat dictos Acelinum, Iohannem, Vicentium, Nicolam et Marzochum nominibus supradictis. Qui Acelinus, Nicola, Iohannes, Vicentius, suis propriis nominibus et Marzochus suo proprio, auctoritate dicti Acelini tutoris sui et dictus Acelinus tutorio nomine supradicto, promisserunt ipsi domino potestati, stipulanti nomine et vice dicti communis, et iuraverunt ad sancta Dei evangelia corporaliter tacta quod de cetero erunt fideles homines et legales communis Saone et quod non erunt in loco vel facto in quo aliquis potestas seu rector communis Saone vel nuncius dicti communis seu aliqua persona de Saona seu in iurisdictione et districtu Saone amittat vitam, sensum vel membrum vel quod eius honor^d seu honor vel iurisdicio seu iura communis Saone in aliquo minuantur de voluntate vel posse suo, et si mallum dicti communis vel alicuius persone de Saona vel districtu Saone alicubi tractaretur quod scirent, illud prohybebunt et disturbabunt bona fide si poterunt, et si illud prohybere vel disturbare non poterunt ad | (c. CCVIII r.) noticiam dicti communis vel illius qui detrimentum illud pati deberet quam cicius poterunt facient pervenire, et quod deffendent et manutenebunt bona fide pro posse suo omnia iura et honores et possessiones et bona communis Saone et omnes masculos et feminas de Saona et de districtu Saone contra omnes personas in personis et rebus, et quod iuvabunt pro eorum posse dictum commune contra omnes personas ad deffendum omnes terras et possessiones et homines de quibus ipsum commune est investitum vel in possessione et eas quas de cetero Deo propicio poterit adhypercipi, potestates et rectores civitatis Saone qui pro

tempore fuerint in regimine civitatis Saone habebunt et tenebunt in dominum contra omnes personas, et quod castrum et fortiam et villam Vecii, quantum pro medietate porcionis eorum pro indivisso, reddent et consignabunt communi Saone guarnita et scarita sine dillacione aliqua vel occasione adiecta, ad mandatum et voluntatem communis Saone quociens ab ipsis fuerit requisitum et ipsum castrum et forciam et villam et quicquid ex ipso castro et villa et forcia et districtu ipsorum est salvabunt et deffendent contra omnes personas fideliter ad honorem et servicium et mandatum communis Saone, et ipsum castrum et forciam seu villam seu castelanium ipsius vel aliquid ex eis sive ius aliquod quod commune Saone habeat in ipso castro seu loco vel in iurisdicione seu in districtu ipsius castri vel ville Vecii seu etiam in ipso castro seu loco vel in iurisdicione seu districtu ipsius castri vel ville Vecii, quantum est pro medietate pro indivisso porcionis eorum ut supra dictum est seu etiam in ipsos Acelinum, Nicolam, Iohannem, Vicentium et Marzochum auctoritate dicti tutoris sui et dictum Acelinum tutorio nomine supra dicto, non vendent nec alienabunt nec obligabunt seu in aliquem transferent nec vendi, alienari nec obligari seu in aliquem transferri consenscient, nec etiam introytus et proventus eius quod a communi Saone tenent ad percipiendum annuatim alicui concedent ipsi fratres nec alter eorum nominibus quibus supra aliquo modo absque voluntate et mandato communis Saone, et quod venient et stabunt in exercitibus et calvacatis^o et in <s>erviciis communis Saone que fierent specialiter pro factis et negociis ipsius communis cum omnibus hominibus quos habent vel de cetero habebunt in dicto castro seu in dicta villa Vecii pro porcione eorum quandocumque et quocienscumque inde fuerint requisiti, ipsi vel alius pro eis, a communi Saone vel ab alio pro ipso communi et in dictis exercitibus, calvacatis^o et serviciis dicti communis stabunt ipsi Acelinus, Nicola, Iohannes, Vicencius et Marzochus et predicti eorum homines ad mandatum dicti communis Saone et de dicto castro et forcia et villa et hominibus Vecii senper facient pacem et guerram contra omnes personas ad voluntatem et mandatum dicti communis pro eorum porcione, et si a rectoribus communis Saone vel aliquo alio pro ipso communi fuerit ipsis Acelino, Nicole, Iohanni, Vicencio et Marzochus secretum aliquod revelatum, illud habebunt et tenebunt secretum secundum voluntatem et mandatum illius a quo eis fuerit revelatum, et quod atendent et observabunt omnia et singula mandata ipsis Acelino, Nicole, Iohanni, Vicencio et Marzochus vel alii pro eis facta per commune Sao-

ne seu per potestates vel per rectores ipsius communis et que mandata fierent de voluntate dicti communis, et dabunt bona fide opem et consilium quod quilibet ex consortibus suis quos habent vel habebunt in dicta villa et castro Vecii predicta omnia actendent et observent, et ipsi Acelinus, Nicola, Iohanninus, Vicencius et Marzochus, ita quod omnes homines quos habent vel habebunt in predicta villa Vecii et posse et districtu ipsius ville iurabunt fidelitatem communi Saone, salvo eo quod per ipsam fidelitatem quam facient dicti homines, ipsi vel aliquis eorum, non teneantur venire ad faciendum rationem alicui in Saona, nisi contractus factus esset in Saona vel nisi aliquis eorum | (c. CCVIII v.) comississet aliquod delictum in Saona vel posse et per ipsam fidelitatem non fiat aliquod preiudicium dictis Acelino, Nicole, Iohannino, Vicencio et Marzochus in aliquo de predictis, set potius omnia et singula supradicta racta et firma senper permaneant. Et dixerunt et confessi fuerunt predicti Acelinus, Nicola, Iohanninus et Vicencius et dictus Marzochus auctoritate qua supra quod totum illud quod tenent in castro et villa et posse seu districtu Vecii et dictum castrum seu forciam quam dictus dominus Nicola condam in dicta villa Vecii fieri fecit et quod dictus Conradus, Nicoleta et Anthonius Cigalle de cetero fieri fecerunt tenent in nobile et honorificum feudum a dicto communi Saone modo et forma superius denotatis pro eorum porcione ut supra dictum est. Nomina consiliariorum sunt hec: dominus Petrus Laynus abbas, Thomaynus ferrarius, Elianus Sansonus, Anthonius Bonvicinus et Iohannes Bresa, gubernatores, dominus Franciscus Scalia iuris peritus, Angellus Belotus, Iohannes Mayrana, Benedictus de Sicleriis, Dominicus Scosodatus, Luchinus Vegerius, Iohannes Testa, Paulinus Vilanus, Franciscus de Pratis vesconte, Bonus^f Salicetus, Ansermus Rocherius, Oddoardus Iacha, Leonardus Foldratus, Raffus de Bruschi, Luchinus Xaba, Gabriel Gara, Elianus Formica, Raffus Beliam, Obertus de Spigno, Iohannes Datacius, Anthonius Sachus, Iacobus Crovus, Conradus Partegherius, Raynerius ferrarius, Simon Mazabocha, Guillelmus Iayrorius, Phylipus Ballista, Iohannes Peolus, Franciscus Catia, Baduynus speciarius, Anthonius Garbarinus, Simon Palmerius, Anthonius Natonus, Gabriel de Pruneto, Stephanus Zucha, Donatus de Laono, Michael Popus et Nicolaus Babo. Actum Saone, in palacio communis Saone. Testes dominus Franciscus Brexanus iuris peritus, Simon Gara notarius, Oddinus de Bastita notarius, Gibertus Peytenarius et Manuel de Arezio, cintraghi communis Saone.

Ego Iacobus Cauda, notarius sacri imperii, rogatus scripsi et predictos cognosco.

^a loco: così A per lecto: cfr. n. 394 ^b viri: corretto su viris ^c campana: così A ^d honoror: così A ^e calvacatis: così A ^f segue dependato de

537

1345, maggio 24, Savona

Gli uomini di Vezzi giurano fedeltà al comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CCVIII r.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, I, 310 e II, 195.

Sull'argomento cfr. G. Filippi, *La terra di Vezzi* cit. V. anche i nn. 1, 2, 27-33, 340, 341, 354, 356, 357, 391, 392, 394-398, 536.

Instrumentum fidelitatis hominum de Vecio.

(S. T.) In nomine Domini amen. Anno Domini millesimo ccc^o quadragesimo quinto, indicione decima tertia, die vigesima quarta madii. Infrascripti homines de Vecio iuraverunt fidelitatem communi Saone, recipiente nobili viro, domino Ingho Longo, honorabili potestate civitatis Saone, et domino Petro Layno, abbate populli et communis civitatis Saone, nomine et vice dicti communis. In quo iuramento iuraverunt, sanctis Dei evangelii corporaliter tactis, in presencia mei notarii infrascripti et testium subscriptorum, quod de cetero erunt fideles et veraces communi Saone, et quod non erunt in loco seu in stalo seu in facto in quo aliquis potestas seu abbas seu rector, nuncius vel aliqua persona de Saona vel de districtu Saone amitat vitam, membrum vel quod eorum honor seu honor vel iurisdicio aut iura dicti communis in aliquo diminuantur de voluntate vel posse suo, et si mallum dicti communis Saone, potestatis vel abbatis vel alicuius persone de Saona vel de districtu alicubi tractaretur quod scirent, illud prohiberent et disturbarent^a bona fide toto eorum posse, et si illud prohybere vel disturbare non possent, ad

noticiam dicti communis vel illius persone que illud detrimentum pati deberet quam cicius poterunt facient pervenire, et quod manutenebunt et deffendent bona fide toto eorum posse omnia iura et honores, possessiones et bona dicti communis et omnes et singulos masculos et feminas de Saona vel de districtu contra omnes personas in personis et rebus, et quod iuvabunt dictum commune toto eorum posse contra omnes personas de mondo ad deffendendum omnes terras, possessiones, iura et honores dicti communis, et quod venient et stabunt in exercitiis et calvacatis^b et in serviciis communis Saone quandocumque et quocienscumque forent requisiti a dicto communi vel a nuncio ipsius communis ad mandatum dicti communis, et quod facient senper guerram et pacem contra omnes personas ad mandatum dicti communis, et quod dabunt forciam, auxilium, favorem et consilium toto eorum posse dicto communi et cuilibet nuncio ipsius communis et quod dictum commune Saone et quilibet certus nuncius communis habeat et habere possit castrum, forciam et villam Vecii quandocumque et quocienscumque dicto communi Saone placuerit ad mandatum et voluntatem dicti communis. Et hec omnia et singula et alia que in sacramento fidelitatis continentur actendent et observabunt bona fide. Nomina quorum sunt hec:^c Franciscus Nasetus, Saonus Galvanus gastaldus, Georgius Rolarius, Ober-tus Rolarius, Vadinus de Costa condam Raymondì, Guillelmus Mosanus, Guillelmus Gatus, Iacobus, filius Iohannis de Canali, Franciscus Batalia, Iohanninus, filius Vosini Garvani, || Georgius Gatus, Iohanninus iudex, Franciscus de Zazia condam Herialie, Iohaninus de Zazia condam Conradi, Franciscus Maronus, Iacobus Bassus, Facinus de Costa, filius Bonore, Guillelmus de Zazia condam Henrici, Badinus condam Guillelmi de Camayrana, Georgius condam Iacobi Gati, || Iohaninus filius Iohannis barberii, Franciscus de Carus, Nicolinus Furzerius, Iohaninus filius Bedeli, Guillelmus Sismondus, Iohaninus filius Phylipi, Marchetus de Costa condam Iohannis, Iacobus Sismondus, Georgius condam Guillelmi Clerici, Franciscus Stanga. Actum Saone, in palacio communis. Testes Stephanus de Niela, Simon Gara, Benedictus de Sicleriis et Nicolaus Cauda.

Ego Iacobus Cauda, notarius sacri imperii, rogatus scripsi.

^a disturbarent: *così A* ^b calvacatis: *così A* ^c *i nomi che seguono sono disposti su tre colonne; due trattini verticali indicano la fine di ogni colonna.*

1364, dicembre 15, Praga

L'imperatore Carlo IV dà mandato a Giovanni, marchese del Monferrato, e ad Ottone, duca di Brunswich, di comporre la questione vertente tra i comuni di Savona e di Noli per il possesso di Vado e di Segno, illegittimamente avocata da Gabriele Adorno e dal Consiglio del comune di Genova.

Originale [A], ASS, *Pergamene*, II, 192. Copia autentica [B], ASS, *Pergamene*, I, 266; copia semplice [B'], da A, *Registro II*, c. CCVIII v.

B è così introdotta: «Hoc est exemplum cuiusdam privilegii imperialis cuius tenor talis est»; la sottoscrizione è la seguente: «Extractum est ut supra de autentico imperiali privilegio scripto manu Petri scolastici Lubucensis notarii, datum Prage, anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quarto, indictione secunda, octavo decimo kalendas ianuarii, regnorum prefacti serenissimi domini imperatoris anno decimo nono, sub sigilli imperialis magestatis testimonio literarum cum sigillo predicti in cera alba per me notarium infrascriptum. Iohannes Bertolucius notarius».

Edizione: Winkelmann, II, 891.

Registro: Böhmer, n. 4099; Cipolla-Filippi, n. 34; Poggi³, p. 164; Noberrasco¹, pp. 108 e 203.

Hoc est exemplum cuiusdam rescripti sive quarundam literarum transmissarum per serenissimum dominum, dominum Karolum imperatorem Romanorum et semper augustum illustribus dominis Iohanni marchioni Montisferati principi, et Octoni de Brumireig cuius tenor talis est, sigilatum sigillo pendenti ialno cum imperiali immagine sedenti in trono imperiali et sigilato a tergo cum uno sigillo parvo cere rubee cum immagine unius aquille imperialis:

Karolus quartus, divina favente clementia Romanorum imperator semper Augustus et Boemie rex, illustribus Iohanni, marchioni Montisferati, principi, et Octoni de Bremisreig^a, consanguineis et fidelibus nostris dillectis, gratiam suam et omne bonum. Consanguinei dillecti. Sua nobis dillecti nostri fideles, honorabilis Barnabos de Gerardis, licentia-tus in iure nostro civili, et Franciscus Fulgerius, cives Saonenses, ambaxiatores, procuratores, actores et nuncii communis et universitatis civita-

tis^b Saone, petitione monstrarunt quod, oblata quadam petitione per commune, syndicos et procuratores communis et universitatis civitatis Nauli contra communem^c et universitatem predictae civitatis Saone super restitutione et expeditione locorum Signi et Vadi coram Gabriele Adurno et consilio Ianuensi et per Cosmelem de Mari, civem Ianuensem, oblata similiter quadam petitione seu requisitione contra dictum commune Saonense occasione certe pecunie quantitatis coram tunc vicario potestatis Ianue contra predictum commune et universitatem hominum predictae civitatis Saone, coram ipsis Gabriele et consilio Ianuensi ac vicario potestatis citari fecerint et eosdem coram ipsis de facto traxerunt in causam, coram quibus et quolibet ipsorum pro parte dictorum Saonensium ipsorumque syndicorum et procuratorum fuit excipiendo propositum quod cum ipsi Saonenses ac etiam loca predicta iurisdictionis eorundem Gabrielle^d, consilii, vicarii et potestatis minime forent subiecti de consuetudine vel de iure, respondere coram ipsis Gabrielle, vicario et consilio Ianuensi seu aliquo ipsorum predictis communitatibus Nauli et Cosmeli super predictis minime tenebantur et quod ad id de iure compelli non poterant nec debebant, cum ipsorum Saonensium non essent iudices competentes, et quia dicti Gabrielle^e, consilium et vicarius, exceptione huiusmodi preposita non obstante, pronunciaverunt et sentenciaverunt se fore et esse dictorum Saonensium super predictis iudices competentes, videlicet predicti Gabrielle^e et consilium, sequentes formam cuiusdam consilii Guillelmi Mercati, iudicis de Lucha, eorum vicarii, super petitione et contentis in ea coram ipsis Gabriele et consilio Ianuensi oblata per dictum commune Nauli contra prefactum commune Saone vero^f, et dictus vicarius potestatis Ianue super petitione et requisitione per dictum Cosmelem de Mari contra dictum commune Saonense et^g super^h petitis et requisitis per eum, quas quidem sententias et quamlibet ipsarum predicti syndici et procuratores dicti communis Saonensis, quorum nomina sunt in eorum sindicariis inserta, dixerunt nullosⁱ esse et si que erant pro parte dictorum syndicorum et procuratorum dicti communis Saonensis fuit et extitit ab utraque ipsarum sententiarum ad maiestatis nostre imperialis curie audienciam in scriptis infra tempus debitum appellatum et super ipsarum utraque appellati legitime postulati cumque pro parte dictorum communis et universitatis Saonensium fuerit serenitati nostre dicte appellationes et quelibet ipsarum infra tempus debitum intimata ipsorumque cognitioni et decisioni | (c. CCX r.) diversis et variis negociis nostra imperialis curia im-

predicta non potuerit superesse¹ sitque de presenti nostre imperialis curie audientia pluribus et variis negociis prepredicta ita quod decisioni et audientie predictarum questionum vel alicuius ipsarum nequit comode superesse, idcirco, de vestrorum et vestrum cuiuslibet fidelitate, probitate, discrecione et circonspeccione confisi, vobis et cuilibet vestrum principaliter et in solidum, ita quod unus vestrum inceperit alter mediare prosequi valeat et finire cum potestate aliis subdelegandi, per imperialia scripta mandamus quatenus, assumptis vobis assessoribus iuris peritis ac etiam partibus ad vestram presentiam evocatis, causas nedum appellationum suarum et cuiuslibet ipsarum, set etiam principalium ipsarum causarum et questionum et cuiuslibet ipsorum si inde videlicet in dictis questionibus et causis principalibus pro parte dicti communis vos vel alter vestrum fueritis requisitus ita quod tam super causis principalium questionum quam ipsarum appellationum et cuiuslibet ipsarum cum omnibus earum appendiciis, dependentibus, emergentibus et conexis, cognitionem, iurisdictionem, diffinitionem et executionem vos et cuilibet^k vestrum in solidum ut supra habeatis, presentis nostri imperialis rescripti vigore audiatis et quod iustum fuerit appellatione remota decidatis et fine debito aut amicabili terminetis, facientes vos et quilibet vestrum ut supra quod decreveritis auctoritate nostra cessarea prout iuris fuerit et ordo dictaverit rationis firmiter observare, testes autem qui nominati fuerint, si se gratia, hodie vel timore subtraxerint, eadem auctoritate nostra imperiali et pena vestrorum et uniuslibet vestrum arbitrio infligenda compellatis appellatione remota veritatis testimonium perhibere, predicta omnia et singula statuentes et decernentes ex certa nostra scientia et nostre cessaree plenitudine potestatis, non obstante autentica « Ei¹ qui », C. « De episcopi appellatione »¹ et qualibet alia lege seu iure obviante predictis vel aliquo predictorum presencium sub imperiali nostre maiestatis <sigillo>^m testimonio literarum. Datum Prage, anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quarto, indictione secunda, XVIII kalendas ianuarii, regnorum nostrorum anno decimo nono, imperii vero decimo. Per dominum imperatorem ipsius voce flatu respondendumⁿ. R. Petrus scolasticus Lubucensis^o.

A tergo erant verba predicta et signum^p.

¹ « De episcopali audientia »: C. 1. 4. 8 post.

^a Brunswig in A, B ^b civitatis: om. B ^c commune in A, B ^d Gabrielle così A, B, B' ^e in A, B, B' Gabriell con segno abbreviativo ^f vero: om. A, B ^g et: in soprilinea ^h segue depennato predicti iudices competentes videlicet dicti Gabrielle et consilium sequentem formam ⁱ nullos: così A, B, B' ^j interesse in B ^k cuilibet: così A, B, B' ^l Si in B ^m integrazione da A, B ⁿ Per dominum-respondendum: in A sulla plica; om. B ^o R. - Lubucensis: in A nel verso; om. B ^p A tergo-signum: ripetuto nel margine esterno.

539

1332, luglio 24, Genova

I comuni di Genova e di Savona stipulano una nuova convenzione.

Copia autentica [B], ASS, *Pergamene*, III, 60; copia autentica [B'], *ibid.*, I, 218; copia semplice [B''], *Registro II*, c. CCXI r.; copia semplice [B'''], *ibid.*, c. CCXIII v. (n. 541); copia semplice [B'''''] della fine del sec. XV (post 1466), Bibl. privata Durazzo - Giustiniani di Genova, *Convenzioni passate tra il comune di Genova e quello di Savona*, ms. A A I 5, c. 9 r.; copia semplice [B'''''''], della fine del sec. XV, ASG, *Materie politiche*, busta 8, n. 22.

Formalmente B'' deve essere considerata copia semplice in quanto priva delle sottoscrizioni notarili come in B' e come nel n. 543.

Tutti gli esemplari, ad eccezione di B''''', contengono inserti gli strumenti di procura dei comuni di Genova (24 luglio 1332) e di Savona (12 maggio 1332).

B è autenticata come segue: «(S. T.) In nomine Domini amen. Anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo secundo, indictione quinta decima, die quarta septembris. Hoc exemplum, suntum ex autentico dicti instrumenti scripti manu dicti Nicolai Caude notarii per me Andream de Sinelda notarium subscriptum, domino Mauro Cathanio, iudici communis Saone ad civilia constituto, insinuatum fuit et in eius presencia per me ipsum Andream et alios subscriptos notarios dilligenter et fideliter ascultatum et lectum et cum dictus dominus iudex Maulus Cathanius exemplum cum dicto autentico concordaret, ut eidem exemplo adhibeatur de cetero plena fides, suam et dicti communis Saone auctoritatem interpossuit et decretum.

(S. T.) Ego Nicolaus de Nicoloso de Clavaro notarius superscriptum exemplum, sumptum ex autentico dicti instrumenti scripti manu dicti Nicolai Caude notarii per Andream de Sinelda notarium subscriptum iuxta dictum autenticum, in presencia dicti domini iudicis una cum infrascriptis Stephano et Andrea notariis iuxta dictum autenticum diligenter et fideliter ascultavi et quia utrumque concordare inveni, de ipsius domini iudicis mandato ad eiusdem exempli bonam fidem

et testimonium me subscripsi et signum meum apposui consuetum supradictis millesimo, indictione et die.

(S. T.) Ego Stephanus Braydosius notarius suprascriptum exemplum, sumptum ex autentico dicti instrumenti scripti manu dicti Nicolai Caude notarii per Andream de Sinelda notarium subscriptum iuxta dictum autenticum, in presencia dicti domini iudicis una cum suprascripto Nicolao de Nicoloso de Clavaro et infrascripto Andrea de Sinelda notariis iuxta dictum autenticum diligenter et fideliter ascultavi et quia utrumque concordare inveni, de ipsius domini iudicis mandato ad eiusdem exempli bonam fidem et testimonium me subscripsi ac signo meo consueto signavi ».

B' è così autenticata: « (S. T.) In nomine Christi amen. Anno Domini M^oCCC^o quinquagesimo quinto, indictione VIII^a, die vigesimo madii. Hoc exemplum, sumptum ex autentico suprascripti instrumenti scripti manu dicti Nicolai Caude notarii, M^oCCC^oXXXII^o, indictione XV^a, die XXIII^a iulii, per me Bartholomeum de Nicoloso notarium insinuatam fuit domino Laurencio de Strazapatis, vichario domini Philippi Cazolle, potestatis civitatis Saone, et iudicis [*sic*] ad civilia deputato, et in eius presencia per me ipsum notarium et subscriptos notarios diligenter et fideliter fuit lectum, examinatum et abscultatum et quia ipse dominus vicharius et iudex presens exemplum cum dicto autentico in hominibus et per omnia concordare invenit, ut presenti exemplo deinceps adhibeatur plena fides, ad eternam rei memoriam suam et communis Saone auctoritatem interposuit et decretum, et hoc ad instantiam et requisitionem Guillelmi de Gerardis et Iacobi Caude, sindicorum communis Saone.

(S. T.) Ego Antonius Garbarinus de Saona, notarius sacri imperii, suprascriptum exemplum, sumptum ab autentico dicti instrumenti scripti manu dicti Nicolai Caude notarii, in presencia supradicti vicarii et iudicis diligenter et fideliter cum dicto autentico una cum infrascriptis Iohanne Ortolano et Bartholomeo de Nicoloso notariis ascultavi et quia utrumque concordare inveni, ideo de mandato dicti domini iudicis et vicarii <ad> bonam fidem et testimonium me subscripsi signoque meo consueto signavi.

(S. T.) Ego Iohannes Ortolanus de Saona, imperiali auctoritate notarius, suprascriptum exemplum, sumptum ab autentico dicti instrumenti scripti manu dicti Nicolay Caude notarii, in presencia supradicti domini vicarii et iudicis diligenter et fideliter cum dicto autentico una cum suprascripto Anthonio Garbarino et infrascripto Bartholomeo de Nicoloso notariis publicis ascultavi et quia utrumque concordare inveni, de ipsius domini iudicis et vicarii mandato ad eiusdem exempli plenam fidem et testimonium me subscripsi signoque meo consueto signavi.

(S. T.) Ego Bartholomeus de Nicoloso, notarius sacri imperii, suprascriptum exemplum, sumptum ab autentico dicti instrumenti scripti manu dicti Nicolai Caude notarii, in presencia supradicti domini vicharii et iudicis diligenter et fideliter cum dicto autentico una cum suprascriptis Anthonio Garbarino et Iohanne Ortolano notariis publicis ascultavi et quia utrumque concordare inveni, ut presenti exemplo deinceps adhibeatur plena fides, de mandato dicti domini vicharii et iudicis me subscripsi signoque meo consueto signavi ».

Edizione: *Conventiones* cit., c. b iii v.

Regesto: Poggi³, p. 101; Noberasco¹, p. 90; Noberasco³, p. 245; Liscian-drelli, p. 107.

Confirmacio convencionum cum aliquibus declaracionibus.

(S. T.) In nomine Christi amen. Hoc est exemplum cuiusdam publici instrumenti cuius tenor talis est:

(S. T.) In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti amen^a. Anno Domini^b millesimo tricentessimo trigessimosecundo, indictione xv^a, die xxiiii^a iullii, circha nonam^c. Magnificus et potens milles et dominus, dominus Gassus de Divisiaco, comes Terlicii, regni Sicilie marescallus, capitaneus et vicharius regius civitatis et communis Ianue, in presencia domini Alberti de Sancto Matheo, abatis populli, et consilii duodecim sapientum communis Ianue, in quo interfuit suficiens et legitimus numerus consiliariorum dicti consilii, nec non dicti^d dominus abbas^e, consilium et consilarii dicti consilii, auctoritate et decreto dicti domini capitanei vicharii^f, nomine et vice communis Ianue, ad devote suplicationis instancia <m> prudentium virorum domini Anthonii Antiqui iuris periti, Lodixii Fodrati, Benedicti de Sicleriis et Petri Argenti, ambaxatorum, sindicorum et specialium nunciorum universitatis et communis hominum civitatis Saone, ut de syndicatu apparet per publicum instrumentum, scriptum Saonam^g manu Baliani Scorzuti notarii, M^oCCC^oXXXII^o, die XII^a madii, cuius tenor inferius continetur, sindicario nomine dicte universitatis et communitatis^h, ad Dei honorem et augmentum status pacifici dicti communis Ianue et Riperiorum et tocius eius districtus, de certa sciencia confirmarunt ad hominemⁱ dicti communis Ianue et dictorum Saonensium cautelam innovarunt dictis sindicis communis Saone, nomine dicti communis et pro ipso communi Saone et omnibus et singulis de Saona, posse, iu <r> i <s> dicatione et districtu eiusdem recipientibus, et per ipsos dicto communi et omnibus et singulis de Saona, posse, districtu^j et iur <is> dicatione Saone convenciones et pacta dudum inita et firmata inter commune Ianue sive legitimas personas pro dicto communi, ex una parte, et commune Saone sive legitimas personas pro ipso communi Saone, ex altera, de quibus est instrumentum¹ publicum scriptum et

¹ Cfr. n. 9.

sumptum Varagine, in ecclesia Sancti Ambroxii, M^oCCLI, indictione VIII^a, die XVIII^a mensis februarii, manu Guillelmi Cavagni, sacri imperii notarii, non obstantibus aliquibus hinc retro factis vel commissis contra conventiones predictas per dictum commune^k vel singulares personas civitatis Saone seu eius iurisdicionis, posse vel districtus, communiter vel singulariter seu divissim, et non obstante aliqua rebellione in qua dicta civitas et commune seu singulares persone Saone vel eius districtus hinc retro fuerit seu fuerint contra dictum commune Ianue, et maxime ab anno a nativitate^l Domini currente M^oCCC^oXVII^o citra, cum declarationibus et^m addicionibus ac modis infrascriptis. Vollunt enim dicti domini capitaneus, abbas populli et conscilium duodecim sapientum et consenciant quod homines Saone et de iurisdicione et posse Saone sint cives Ianue et tanquam cives Ianue ubique tractari, manuteneri et deffendi per commune Ianueⁿ prout continetur in convencione predicta ad utilitatem communis Saone, ita quod Saonenses racione citaynatus^o non teneantur communi Ianue ad alia quam ad ea ad^p que ex vigore dicte conventionis tenentur vel tenebuntur dicto communi Ianue et dictum commune et homines Saonenses eiusque iurisdicionis^q et posse recipientes ad gratiam et bonam voluntatem dicti comunis Ianue dictis sindicis dictis nominibus et per eos eidem communi et hominibus Saone, iurisdicionis^q eius et^r posse fecerunt plenariam remissionem, quitationem et pactum de ulterius non petendo de omnibus offensionibus, dampnis, iniuriis, robariis et ablatiis factis, datis vel commissis per commune seu aliquas vel aliquam singulares vel singularem personas vel personam Saone vel iurisdicionis eius vel posse contra commune vel singulares personas dicti comunis Ianue vel districtus a tempore quo civitas Saone fuit in rebelione dicti comunis Ianue citra usque ad quod et secundum et prout facta est remissio offensionum, dampnorum, robariarum et iniuriarum extrinsecis Ianue qui tunc temporis receptabantur in Saona, ex forma et vigore pacis facte anno proxime preterito Neapolim, in presencia regie maiestatis | (c. CCXI v.) Ierusalem et Sicillie, inter commune et intrinsecos Ianue et universitatem tunc extrinsecorum dicte civitatis Ianue, et ad maiorem gratiam benevolentie et caritatis iudicium consenciant et concedunt quod Saonenses muros et foveas per girum et ambitum dicte terre usque ad mare tantum tenere possint pariter et habere quousque volluerint pro maiori securitate et tutamine^s dicte terre; a parte vero maris^t muros et foveas habere et tenere possint usque ad decenium^u tantum, computandum a tempore pacis predicte fir-

mate Neapoli in presencia dicte regie maiestatis, dum tamen dictos muros et foveas teneant^v sicut nunc habent^w et tenent et illis^x statu et forma in quibus dicti muri et fovee nunc existunt ita quod in ipsis muris et foveis novitas nulla fiet; lapso autem dicto tempore, iura dictorum Saonensium in dictis muris et foveis tenendis et habendis sint in eo statu in quo erant tempore inite dicte pacis, tenentes indubie quod dictorum Saonensium gratitudo merebitur maiora^y assequi et habere. Consenciunt etiam et concedunt quod singulare^z devetum non fiat^{aa} nec possit fieri per commune Ianue Saonensibus tantum, set solum teneantur Saonenses servare deveta que commune Ianue communiter et generaliter Ianuensibus faciet et quousque dictum commune Ianue ipsa deveta tenebit et servabit^{bb} nec teneatur commune Saone vel^{cc} Saonenses servare deveta facta per commune Ianue civitati Saone, nisi factum fuerit civitati Ianue et nisi quousque dictum commune Ianue ipsa tenebit et servabit^{bb}, non obstante quod per aliquas singulares personas fieret contra deveta predicta, salvis tamen et exceptis devetis et prohibicionibus que fiunt vel fieri possunt Saonensibus per commune Ianue ex vigore conventionis prefacte. Consenciunt etiam et concedunt quod commune Ianue vel aliquis pro communi vel aliqua singularis persona, quocumque nomine censeatur, collectam, dactam, mutuum vel pedagium, toltam, ripam vel cabellam aliquam seu exationem, quocumque nomine censeatur, communi Saone vel super hominibus Saone vel districtus modo aliquo qui excogitari possit non exiget vel inponet nec exigi vel inponi statuet vel concedet directe vel per^{dd} oblicum, set ab ipsis omnibus intelignantur et sint liberi et immunes in civitate Ianue et districtu, salvis senper hiis que vigore dicte convencionis per commune Ianue possunt exigi vel inponi. Consenciunt etiam et concedunt quod pro hiis pro quibus Saonenses possunt in Ianua conveniri, pro gabellis vel aliis non possint conveniri nisi coram principali rectore civitatis Ianue vel eius vichario quodque in causis illis assessor dari non possit nisi de Saonensium conventi processerit voluntate. Consenciunt etiam et concedunt quod castellani castrorum Saone, qui ibi pro communi Ianue pro tempore fuerint, teneantur mallefactores qui in Saona vel districtu Saone delinquerint et debitores qui in Saona conveniri poterunt, qui se in dictis castris vel aliquo^{ee} ipsorum reducerint, exhibere et tradere communi Saone, ad mandatum et requisitionem potestatis sive rectoris communis Saone, salvis et reservatis quibuscumque iurisdictionibus^{ff} quas commune Saone habet vel habere debet in dictis castris

vigore conventionis predicte. Consenciunt etiam et concedunt quod dictis Saonensibus et iurisdictioni eius et posse fiat restitucio bonorum immobilium et locorum compararum communis Ianue que ipsi vel aliquis eorum tenebant seu quasi in Ianua vel districtu tempore quo civitas Saone se possuit in rebelione communis Ianue seu ad mandata communis Ianue esset ^{gg} desiit secundum et prout fieri debet dictis extrinsecis tunc Ianue ex forma pacis predicte. Consenciunt etiam et concedunt quod omnes processus, cuiuscumque esse et condicionis sint, facti per commune Ianue seu aliquem magistratum dicti communis contra commune Saone vel contra aliquam singularem personam de Saona, iurisdictione ^{hh} vel posse, ractione inobediencie vel alia racione, a dicta die qua in rebelione communis Ianue fuit civitas Saone seu ad mandata communis Ianue esse desiit usque ad diem qua dicta pax Neapolim firmata fuit et etiam omnes processus facti a dicto tempore citra usque in hodiernum diem ractione contumacie vel inhobediencie contra quasumque singulares personas Saone vel districtus, salvo pro robaria vel occaxione officii robarie comissa seu facta contra tregam ⁱⁱ vel a tempore pacis citra, sint cassi, irriti et nullius efficacie vel valloris ita quod de ipsis vel occasione ipsorum dictum commune Saone vel singulares persone dicti communis non possint in perpetuum molestari vel in aliquo agregari. Ad predicta autem consenciunt et premissa concedunt dicti domini capitaneus, abbas populli et conscilium dictorum duodecim sapientum | (c. CCXII r.) communis Ianue, nomine et vice dicti communis Ianue, dictis sindicis et ambaxatoribus dicti communis Saone, recipientibus nomine dicti communis Saone, et dicto communi et Saonensibus observantibus convencionem predictam et iurantibus et observantibus pacem predictam factam Neapolim, in quantum dicte conventioni et iuribus ^{jj} communis Saone non obviet, salvo in eo quod continetur in ea quod elleccio potestatis seu rectoris communis Saone usque ad certum tempus ad ^{kk} commune debeat ^{ll} pertinere in quo de spetiali gracia sine preiudicio iuris sui dicta pax inviolabiliter observetur, et in formam et modum predictum dicti ^{mmm} domini capitaneus, abbas et conscilium, nomine et vice dicti communis Ianue, dictis ambaxatoribus, sindicis et nuntiis dicti communis Saone, dictis nominibus recipientibus, promisserunt atendere et servare ⁿⁿ convencionem predictam cum declaracionibus et adicionibus supradictis et ea omnia et singula Henricus Vegius, notarius et canzellarius communis Ianue, syndicus communis Ianue ad hec specialiter constitutus, ut de sindicatu apparet per publicum instrumentum scriptum

Ianue, manu Galeoti de Licurfis notarii, M^oCCC^oXXXII, indictione XIII^a secundum cursum Ianue, die XXIII^a iullii, circha tertiam, cuius tenor inferius continetur, promissit dictis sindicis dictis nominibus et iuravit ad sancta Dei evangelia, nomine dicti communis Ianue, atendere et effectualiter observare. Predicti auctores, ambaxatores, sindici et nuntii speciales dicti communis et hominum Saone, acceptantes gratiosse a dictis dominis capitaneo, abbate et consilio duodecim sapientum, nomine communis Ianue, et ab ipso communi Ianue supradicta, nominibus eorum propriis et nomine et vice dicti communis et hominum Saone eiusque districtus et posse, ac etiam facientes dictis nominibus dictis dominis capitaneo, abbati populli, officio^{oo} duodecim sapientum et nomine communis Ianue et intrinsecorum tunc Ianue eiusque districtus et posse et^{pp} per eos dicto communi Ianue et omnibus et singulis tunc intrinsecis Ianue eiusque tunc iurisdictionis^{qa} atque districtus simillum per omnia remissionem plenariam, quitacionem et pactum de ulterius non petendo de omnibus et singulis dampnis, robariis, ablatis, iniuriis et offensionibus quibuscumque datis, illatis vel quomodocumque comissis per commune Ianue vel aliquem seu aliquas^{tr} de tunc intrinsecis Ianue vel de eius tunc districtu in^{ss} vel contra commune vel homines Saone vel aliquem seu aliquos de eius iurisdictione, districtu vel posse, sicut per commune Ianue supra facta est communi et hominibus Saone eiusque districtus et posse, promisserunt dictis nominibus dictis dominis capitaneo, abbati populli et consilio duodecim sapientum, dictis nominibus et nomine et vice cuius et quorum interest vel intererit vel interesse posset, dictam conventionem et contenta in ea inviolabiliter promiserunt observare cum declaracionibus et adiconibus supradictis et pacem predictam factam Neapolim in presencia dicte regie maiestatis et ea que continentur in ea, in quantum contenta in ipsa ad commune vel homines seu singulares personas Saone vel de eius iurisdictione^{hh} vel districtu pertinent vel spectant seu spetabunt vel pertinebunt et conventioni predicte non obviant, salvis predictis, observare et per omnes et singulos de Saona, posse et districtu facere observari, salvo quod per pacem predictam, quam ut supra premititur observare promiserunt, non intelligatur communi Saone in aliquibus privilegiis, concessionibus et graciis dicto communi Saone concessis per imperatores Romanorum aliquod preiudicium generari et predicta omnia et singula in animam communis et hominum Saone eiusque districtus, corporaliter tatis santis scripturis, dictis nominibus ad sancta Dei evangelia iuraverunt

et ad maiorem cautelam promisserunt dictis nominibus quod commune Saone in pleno et generali consilio hominum Saone predicta omnia et singula ratificabit et aprobabit infra dies xv proxime venturos, acto quod iura que dictis partibus vel alicui ipsarum^{tt} ex vigore dicte convencionis competebant vel competierunt tempore quo | (c. CCXII v.) dicta convencio facta fuit vel postea usque ad dictam diem quo dicta civitas Saone fuit in rebelione dicti communis vel ad dicti communis mandata esse desiit hodie et abhinc in antea competant^{uu} partibus supradictis, non obstante confirmatione vel innovacione predicta nunc presentialiter facta perinde ac si dicta conventio hucusque ab ambabus partibus fuisset plenarie observata, salvis declaracionibus supradictis. Nomina vero dictorum duodecim et vicharii^{vv} dicti officii sunt ut infra: dominus Manfredus de Pontullo iuris peritus, Anthonius de Marinis prior, Samuel Spinulla, Andrianus de Grimaldis, Obertus Gateluxius, Andriolus de Savignono, Ansaldus Lomellinus, magister Conradus^{ww} de Cornillia, Raymondus de Cassali, Guiraldus de Paulo, Petrus de Reza, Leonardus de Porcho et Iohannes Piper.

Tenor autem dicti^{xx} sindicatus dictorum Saonensium talis est:

(S. T.) In nomine Domini amen. Anno Domini m^occc^oxxxii^o, inditione xv^a, die xii^a madii. Nobillis vir, dominus Faciollus de Mari, vicharius civitatis Saone, in pleno et generali consilio civitatis predictae more solito congregato canpane^{yy} et cornu, voluntate, consilio et consensu infrascriptorum consiliariorum communis Saone, et ipsi infrascripti consilarii, auctoritate et decreto dicti domini vicharii, vice et nomine communis Saone et pro bono et utilitate dicti communis, fecerunt, constituerunt et ordinaverunt eorum et dicti communis Saone syndicos, actores et procuratores dominos Anthonium Antiquum iuris peritum, Petrum Argentum, Lodixium Fodratum, absentes tanquam presentes, et Benedictum de Siclerii, presentem et mandatum sponte suscipientem, ad faciendum, componendum, tractandum et ordinandum, transigendum et paciscendum cum commune Ianue seu persona vel personis aut officialibus legitimis pro dicto communi quecumque et omnia et singula que eisdem sindicis bona, utillia videbuntur pro dicto communi Saone, tam super pace inienda, facienda seu firmanda cum dicto communi Ianue seu personis legitimis pro ipso communi quam super quibuscumque dependentibus, emergentibus, coherentibus et conexis a predictis et quolibet predictorum et ad promitendum pro ipso communi et ipsum com-

mune et bona sua obligandum pro predictis et quolibet predictorum ^{zz} cum solempnibus et publicis instrumento seu instrumentis, cum omni solempnitate iuris et ad iurandum in anima ^{ab} et super animam dicti communis Saone et iuramentum quodlibet faciendum et ad omnia alia faciendum, tratandum et ordinandum in predictis et circha predicta et quodlibet ^{ac} predictorum dependentibus, coherentibus et conexis que fuerint necessaria et opportuna et que ipsis sindicis, actoribus et procuratoribus vel maiori parti eorum pro dicto communi utilia videbuntur, dantes et concedentes dicti dominus vicharius et consiliarii eisdem sindicis, actoribus et procuratoribus in predictis et quolibet predictorum liberam et generalem administrationem et liberum et generale mandatum, promictentes mihi notario infrascripto, tanquam persone publice stipulanti vice et nomine cuius vel quorum interest, intererit vel interesse poterit, sese habituros perpetuo racta, gracta et firma et atendere, completere et observare perpetuo omnia et singula que in predictis et circha predicta et quodlibet ^{ac} predictorum dicti eorum syndici, actores et procuratores vel maior pars eorum duxerint ^{ad} facienda, sub ipotheca et obligatione bonorum omnium communis Saone. Nomina vero consiliariorum communis Saone ^{ae} de quibus supra fit mentio sunt hec: dominus Iohannes Salveti, abbas ^{af} communis et populi Saone ^{ag}, Manuel Foldratus, dominus Nicolaus de Bruschi iuris peritus, Petrus Buchaordei ^{ah}, Benedictus de Sicleriis, Anthonius Mayrana, Rominus Formicha, Franciscus Scorzutus, Iohannes Testa, Maronus Buchaordei, Iacobus ^{ai} Constantius, Manuel Fodratus condam Lafranci, Mussus Sachus, Franciscus Buchaordei, Iacobus de Facio, Manuel de Prierio, dominus Nicolaus Caminata iuris peritus, dominus Lafrancus Natonus iuris peritus, Precival Beliamus, Thomas Antiquus, Manuel de Raynaldo, Lafrancus Antiquus, olim Salvianus ^{aj}, Iacobus de Bonabergo, Odo de Niella, Anthonius Brachus, Anthonius Sansonus, Petrus Laynus, Balianus Scorzutus, Stephanus de Niella, | (c. cccxiii r.) Andreas de Sinelda, Nicolaus Cauda, Guillelmus ^{ak} Travazanus, Iohanninus ferarius, Guillelmus ^{ak} Grassus, Manuel condam Nicolai de Quiliano, Nicolinus de Bonoamico, Iacobus Pupullus, Bertonus Babo, Poncius ^{al} Sachus et Gabriel Gara notarius. Actum Saone, in palacio communis Saone, ubi ius redditur. Testes Nicolaus de Petra, Anthonius Manchasola, milites dominorum vichariorum Saone, Iacobus Cauda notarius et Picholinus de Arcio, cintragus communis Saone.

Ego Balianus Scorzutus, notarius sacri palacii, rogatus scripsi.

Item tenor sindicatus dicti communis Ianue talis est:

In nomine Domini amen. Dominus Gassus de Divisiaco, comes Terlicii regni Sicilie, mareschallus, capitaneus et vicharius regius civitatis Ianue et districtus, in presencia, voluntate et consensu domini Alberti de Sancto Matheo, abbatis populi, et consilii duodecim sapientum constitutorum super negociis communis, ac ipsum consilium duodecim sapientum constitutorum super negociis^{am} communis Ianue congregatum in terracia palatii communis Ianue, in quo habitat dominus abbas populi, ad consilium more solito pro infrascriptis et aliis negotiis communis explicandis, in quo consilio interfuit solempnis et legitimus numerus consiliariorum dicti consilii, videlicet omnes dicti duodecim, nemine discrepante, presente et consenciente domino Manfredino de Pontullo iuris perito, constituto ad interessendum consiliis dictorum duodecim, servata omni solempnitate debita, fecerunt, constituerunt et ordinaverunt, nomine et vice communis Ianue et pro ipso communi, syndicum, actorem et procuratorem communis Ianue prout de iure melius esse potest Henricum Vegium, notarium et cancellarium communis Ianue, ad ineundum^{an} et faciendum quecumque pacta, compositiones et conventiones et concordias et paces cum commune Saone et sindico sive^{ao} sindicis vel legitima persona pro ipso communi Saone et ad confirmandum convencionem et pacem olim initam inter commune Ianue et commune Saone et que inter dicta communia vigeabat ante gueram que fuit inter commune Ianue et nunc intrinsecos de Ianua et tunc extrinsecos de Ianua qui se receptabant in Saona, de qua guerra facta fuit pas^{ap} in^{ss} Neapolim de anno proxime preterito, ac etiam pacem predictam factam de dicta et super dicta guerra, illis^{aq} correctionibus, detractionibus^{ar}, addicionibus, supplecionibus^{as}, pactis, convencionibus et ordinacionibus de quibus ipsi sindico videbitur et placuerit et cum promissionibus, obligationibus, penis (penis), ypothecis de quibus ipsi sindico videbitur et cum potestate et bayllia propterea obligandi commune Ianue et ipsius communis bona que per aliquod capitulum civitatis Ianue obligari non prohibentur ac etiam cum potestate et bayllia iurandi in animam dicti communis Ianue et omnium et singulorum de dicto communi de observando et quod dictum commune observabit et observari faciet omnia et singula supradicta, dantes et concedentes dictus dominus capitaneus et dictum consilium, auctoritate et decreto quibus supra, dicto sindico, actori et procuratori in omnibus et singulis supra-

dictis et dependentibus et emergentibus et coherentibus et conexis liberam et generalem administrationem et liberum et generale mandatum, promicentes michi subscripto notario, tanquam persone publice stipulanti nomine et vice dicte Saone et cuius et quorum interest et intererit, perpetuo habere et tenere et quod dictum commune Ianue perpetuo habebit et tenebit gractum, ractum et firmum quidquid per dictum syndicum, actorem et procuratorem factum^{at}, gestum seu administratum fuerit in predictis et quolibet seu altero predictorum et dependentibus seu emergentibus et coherentibus et conexis, sub ypotheca et obligatione bonorum dicti communis Ianue que per capitulum aliquod obligari non prohibentur. Actum Ianue, in terratia palacii domini abbatis populli, ubi reguntur consilia dictorum duodecim, anno dominice natiuitatis M^oCCC^oXXXII^o, indictione XIII^a secundum cursum civitatis^{am} Ianue, die XXIII mensis iullii, circha tertiam, presentibus testibus domino Anthonio de Grimaldis, amirato communis Ianue, Lanba Aurie, domino Iacobo Fugacia iuris perito, domino Paulo de Montaldo iuris perito, Francisco Ususmaris, Rabella de Grimaldis, Simone Auria, Odoardo Cibo, Frederico Cigogna, | (c. CCXIII v.) Ansaldo de Vezano, Sorleono Malono, Melliano Ceba, Petro Abracino et pluribus aliis. (S. T.) Ego Galeotus de Licurfis, imperiali auctoritate notarius, rogatus scripsi.

Actum Ianue, in terracia palacii domini abbatis populli, ubi reguntur consilia dictorum duodecim, presentibus testibus domino Anthonio de Grimaldis, amirato communis Ianue, Lanba de Auria, domino Iacobo Foacia iuris perito, domino Paullo de Montaldo iuris perito, Francisco Ususmaris, Rabella de Grimaldis, Simone de Auria, Odoardo Cibo, Frederico Cigogna, Ansaldo de Vezano, Sorleono Malono, Melliano Ceba et Petro Abracino et pluribus aliis.

Ego Nicolaus Cauda, notarius sacri imperii, rogatus interfui et scripsi^{av}.

(S. T.) In nomine Christi amen. Anno Domini M^oCCC^oLV^o, indictione VIII^a, die XXVIII° madii. Hoc exemplum sumptum ex auctentico suprascripti instrumenti scripti manu dicti Nicolai Caude notarii, M^oCCC^oXXXII, indictione XV^a, die XXIII°, circha nonam, per me Bartholomeum de Nicoloso notarium insinuatum fuit domino Laurentio de Strazapatis, vichario domini Philippi Cazolle, potestatis civitatis Saone, et in eius presencia per me ipsum notarium et subscriptos notarios diligenter et fideliter fuit lectum, examinatum et abscultatum et quia

ipse dominus vicharius presens exemplum cum dicto auctentico in omnibus et per omnia concordare invenit, ut presenti exemplo deinceps adhibeatur plena fides, ad eternam rei memoriam suam et communis Saone auctoritatem interposuit et decretum. Acta et facta sunt omnia supradicta in presencia dicti domini vicharii, in palatio communis Saone, ad instanciam et requisicionem Iacobi Caude, sindici et procuratoris communis Saone.

^a In nomine Domini amen *in B'''* ^b Anno dominice nativitat^{is} *in B'''*
^c circha nonam: *om. B'* ^d dictus *in B'''* ^e abbas populi *in B, B', B'''* ^f capitanei et vicharii *in B', B'''* ^g Saone *in B* ^h communis *in B'* ⁱ omnem *in B, B' B'''* ^j districtu: *om. B'* ^k communem *in B'''* ^l nativitat^{is} *in B*
^m et: *om. B'* ⁿ Ianue: Saone *in B* ^o citaynicus *in B* ^p ad: *om. B* ^q iurisdicione/i *in B* ^r et: vel *in B* ^s tutacione *in B'''* ^t muros-maris: *nel margine superiore*
^u decenium: demum *in B'''* ^v foveas et teneant *in B'*
^w nunc sunt habent *in B* ^x et in illis *in B* ^y maiori *in B* ^z singullorum *in B* ^{aa} fiet *in B'''* ^{bb} salvabit *in B* ^{cc} Saonensibus tantum - vel: *om. B'''*
^{dd} per: *om. B'* ^{ee} vel in aliquo *in B'''* ^{ff} qui in Saona - iurisdicionibus: *nel margine inferiore* ^{gg} esse *in B, B', B'''* ^{hh} iurisdicionis *in B'''*
ⁱⁱ treguam *in B, B' B'''* ^{jj} segue *espunto* dicti ^{kk} ad: a *in B* ^{ll} commune Ianue debeat *in B* ^{mm} predicti *in B* ⁿⁿ observare *in B* ^{oo} populli et officio *in B* ^{pp} et: *in soprilinea* ^{qq} iurisdicionibus *in B'* ^{rr} aliquos *in B, B' B'''* ^{ss} in: *om. B* ^{tt} earum *in B; alteri earum in B'''* ^{uu} compectum *in B'''* ^{vv} vichario *in B'''* ^{ww} Leonardus *in B, B', B'''* ^{xx} dicti: *om. B* ^{yy} canpana *in B, B', B'''* ^{zz} et ad promitendum - predictorum: *om. B*
^{ab} animam *in B'* ^{ac} quolibet *in B* ^{ad} duxerit *in B* ^{ae} communis Saone: *om. B* ^{af} abbatis *in B'* ^{ag} Saonensis *in B'''* ^{ah} Buchaordeus *in B* ^{ai} Iacobinus *in B, B'''* ^{aj} Salmanus *in B'''* ^{ak} Guillelminus *in B'''* ^{al} Poncinus *in B'''* ^{am} negocia *in B'''* ^{an} ineundum: vendendum *in B'* ^{ao} seu *in B'''*
^{ap} pax *in B, B', B'''* ^{aq} guerra cum illis *in B, B'* ^{ar} detracionibus: declaracionibus *in B* ^{as} suspecionibus *in B'''* ^{at} actum *in B'''* ^{au} civitat^{is}: *om. B*
^{av} quanto segue *om. B'''*.

1362, novembre 8, Savona

Bernabò de Geraldis, rappresentante del convento agostiniano di Savona, e Stefano Conradengo, detto di Niella, rappresentante del comune di Savona, definiscono la questione vertente tra Pietro de Benvenuto, frate dello stesso convento, e il Comune per l'eredità di Elisa

Garone, figlia di Corrado, e di Nicolina e Antonina Garone, figlie di Giovanni.

Originale [A], *Registro II*, c. CCXIII v.

Instrumentum transaccionis et pactorum inter comune Saone et fratres Sancti Augustini de certis hereditatibus.

(S. T.) In nomine Domini amen. Anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo secundo, indicione quinta decima, die octava novembris. Dominus Bernabos de Geraldis, licentiatus in iure, syndicus et sindicario nomine ecclesie et conventus fratrum^a heremitarum ordinis Sancti Augustini de Saona, consensu et voluntate fratris Petri de Benevenuto, ordinis supradicti, ut de syndicato ipsius constat publico instrumento scripto manu Anthonii Regine notarii, hoc anno, die septima novembris mensis presentis, ex una parte, et Stephanus Conradenghus dictus de Niella, notarius, syndicus et sindicario nomine communis et universitatis civitatis Saone, ut de syndicato ipsius Stephani constat publico instrumento scripto manu mei Nicolai Galli notarii, hoc anno, die XXVIII octubris, ex alia parte, de omnibus litibus, controversiis existentibus inter dictas partes dictis nominibus, communiter et divissim, occasione bonorum et hereditatum condam domine Elixie Garone, filie condam Conradi Garoni, et Nicoloxie et Anthonine, sororum et filiarum condam Iohannis Garoni, et qualibet alia ratione vel causa, ad infrascripta^b transaciones, promissiones, obligaciones et renunciaciones unanimiter et concorditer pervenerunt et sese pervenisse sibi adinvicem dictis nominibus confitentur. Primo namque voluerunt et expresse consenserunt quod bona et res hereditatum predictarum et alia que eidem fratri Petro pertinebant, deductis libris triginta quinque ianuinarum legatis eidem fratri Petro per dictas sorores in testamentis earum et expensis factis et omni here alieno deducto, ponantur et poni debeant in communi Saone, nomine et vice ecclesie et conventus dicti Sancti Augustini et communis Saone, et quod proventus et redditus qui ex ipsis rebus, bonis et peccuniis ponendis in commune Saone pertinere debeant ad dictum fratrem Petrum in vita ipsius tantum et post mortem ipsius fratris Petri dicta bona, res et peccunia spectare et pertinere debeant pleno iure ad fratres et conventum Sancti Augustini de Saona pro medietate et pro alia medietate ad commune Saone, et quod commune Saone pro introytu et proventu dicte peccunie que ponetur in communi

reddere tenetur quolibet anno ipsi fratri Petro, dum visserit, ad rationem librarum octo ianuinarum pro centenario et post vitam ipsius fratris Petri | (c. CCXIII r.) dictum commune a dictis proventibus et redditibus sit et esse debeat totaliter liberatum et absolutum, remanente proprietate dictarum peccunie quantitatum, quantum ad proprietatem et usufructum, ad ecclesiam et conventum dicti ordinis Sancti Agustini pro medietate predicta et pro alia medietate ad dictum commune Saone, et quod dictum commune Saone res, bona et iura dictarum hereditatum possit petere, exigere et habere et penes ipsum commune retinere, modis et formis predictis, a quacumque persona, corpore, colegio et universitate. Et dictus dominus Bernabos et frater Petrus ex causis predictis omni modo, iure et forma quibus melius potuerunt, communiter et divissim cesserunt eidem Stephano et michi Nicolao Gallo, notario infrascripto, officio publico et tamquam persone publice stipulanti et recipienti nomine et vice communis Saone, et per dictum Stephanum et eciam me dictum notarium dicto communi Saone omnia iura omnesque rationes et acciones reales et personales, utiles et directas, mistas, rey persecutorias et penales eidem ecclesie et conventu^c et dicto fratri Petro et quilibet^d eorum competentia et competentes qualicumque ratione, occaxione vel causa, in bonis, rebus, iuribus et hereditatibus supradictis et contra quascumque personas debentes aliquid dare vel facere dicte ecclesie vel conventui et dicto fratri Petro et cuilibet eorum, communiter et divissim, constituentes ipsum Stephanum et me dictum notarium, stipulantem ut supra, et per me dictum notarium et dictum Stephanum dictum commune Saone in premissis omnibus procuratores ut in res suas proprias et ipsos possuerunt in locum ipsorum et cuiuslibet eorum, ita quod deimpces^e dictum commune Saone possit et valeat dictis iuribus uti, agere, experiri, excipere, replicare, res, bona et debita petere, exigere et penes se retinere modis predictis et omnia et singula facere quemadmodum et que dicta ecclesia et conventus et dictus frater Petrus et quilibet eorum in iudicio et extra facere poterant communiter et divissim ante presentem iurium cessionum^f. Et predicta omnia et singula supradicta dicte partes sibi adinvicem et vicissim solepniibus stipulationibus hinc inde intervenientibus dictis nominibus promisserunt atendere et observare, effectualiter adimplere et contra in aliquo non facere vel venire per se vel alios aliqua ratione, occaxione vel causa, de iure vel de facto, sub pena florenorum quingentorum boni auri et iusti ponderis, solepni stipulatione promissa, tociens comitenda et exigenda cum

effectu quociens fuerit contrafactum, ractis et firmis nichilominus manentibus omnibus et singulis supra et infra scriptis, cum integra reffectione et restitutione omnium dampnorum, interesse et expensarum litis et extra, sub ypotheca et obligatione omnium bonorum dicti conventus et ordinis et dicti communis Saone, que proinde sibi adinvicem dicte partes nominibus antedictis solepniter obligaverunt, renunciantes in premissis omnibus dicte partes nominibus antedictis sponte, consulto et ex certa sciencia exceptioni doli, metus, condicioni sine causa et ex iniusta causa, in factum accioni, rey non sic geste ut supra, quibuscumque statutis, decretis et ordinamentis factis et fiendis et quibuscumque rescriptis inpetractis et inpetrandis et omni alii auxilio. Et predicta omnia et singula facta fuerunt in presencia egregii viri, domini Amfreoni Bucanigre, honorabilis potestatis et capitanei civitatis Saone, et in presencia dominorum Ancianorum civitatis Saone, videlicet Nicolai Scalioxii prioris, Petri de Merio subprioris, Pauli Argenti, Galeoti Sansoni, Georgii Ganbari et Petri Brondi, qui in premissis omnibus suam et communis Saone auctoritatem interpossuerunt et decretum, precipientes dicte partes dictis nominibus de predictis omnibus fieri debere per me Nicolaum Gallum notarium infrascriptum unum et plura instrumenta eiusdem tenoris altanda et refficienda semel et pluries de consilio sapientis iuris periti, si fuerit opportunum. Actum Saone, in caminata Ancianie communis Saone. Testes vocati et rogati Daniel Bucaordeus, Iacobus Cauda notarius et Manuel Ayraldus notarius, cives Saone.

Ego Nicolaus Gallus de Saona, notarius sacri imperii, rogatus scripsi.

^a fratrum: *così A* ^b infrascripta: *così A* ^c conventu: *così A* ^d quilibet: *così A* ^e deimpces: *così A* ^f cessionum: *così A*.

541 = 539

542

1339, dicembre 3, <Genova>

Simone Boccanegra, doge di Genova, decreta che i Savonesi sono tenuti a pagare solamente la gabella del mare per la navigazione oltre

il Tevere e capo Salon.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. CCXVI v.

Contra comerciarior.

In nomine Domini amen. M^oCCC^oXXXVIII^o, die III° decembris. Decretum factum per dominum Simonem Buchanigram, confectum per Iohannem Vegium, notarium et scribam curie domini iudicis calegarum Ianue. De mandato domini ducis est voluntas quod a Saonensibus et hominibus Saone, occaxione alicuius tolte seu gabelle communis Ianue, nichil extorqueatur seu extorquere possit, preterquam occaxione introitus denarii maris ab hiis qui navigant cum eorum mercibus a flumine Tiberis ultra et a Sallo ultra per aliquas mundi partes, qui solvere teneantur secundum quod solvunt cives Ianue, toltis, pedagiis que sunt singulorum personarum exceptis.

543

1366, gennaio 1, Genova

Il popolo genovese conferisce al doge Gabriele Adorno i pieni poteri per la riforma della legislazione.

Copia autentica [B], estratta dagli atti della cancelleria del comune di Genova, ASS, *Pergamene*, I, 268; copia autentica [C], da B, *Registro II*, c. CCXVI v.; per l'autenticità di C cfr. ASS, *Pergamene*, IV, 44.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Regesto: Noberasco¹, p. 108.

Baylia ducalis.

In nomine Domini amen. Anno Domini M^oCCC^oLXVI, indictione III^a, die XVI marcii. Hoc est exemplum cuiusdam publici instrumenti, cuius tenor talis est:

In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti amen, ad laudem et gloriam domini nostri Iesu Christi, beate virginis Marie, matris ipsius, beati Iohannis Batiste et Evangeliste, bea-

ti Laurentii martiris, patroni ecclesie Ianuensis, beatorum apostolorum Petri et Pauli et beatorum Symonis et Iude, protectorum et defensorum populi Ianue, beati Georgii, victoriosi vexilliferi communis Ianue, et totius curie celestis amen, nec non ad exaltacionem, conservacionem ac statum bonum, pacificum et tranquilum populi Ianue et totius civitatis et communis Ianue et omnium Ianuensium, riperiorum et locorum communis Ianue, seu que per ipsum commune Ianue reguntur et gubernantur, nec non omnium districtualium et subditorum communis Ianue. In pleno, generali et publico parlamento ac universitate hominum civitatis Ianue, burgorum et suburbiorum, in platea ecclesie Beati Laurentii, ad parlamentum et concionem more solito congregatum voce preconis et sono campane, de mandato magnifici domini Gabrielis Adurni, Dei gratia ducis Ianuensium et populi defensoris, et sui consilii duodecim Ancianorum civitatis Ianue, occasione mutacionis fiende viciorum, confareriorum et conestabulorum noviter electorum, ut moris est, in quo parlamento erat nobilis miles, dominus Baliganus de Baliganus de Esio, honorabilis potestas civitatis^a Ianue, et in quo etiam fuit maxima et innumerabilis quantitas civium Ianue, burgorum et suburbiorum, tantam videlicet quod ipsorum hominum ibi existentium difficilima et quodammodo impossibilis numeracio fieri poterat seu comode numerari non poterat, attendens parlamentum predictum quod per prefectum magnificum dominum Gabrielem Adurnum, ducem Ianuensium et populi defensorem predictum, et per eius consiliarios Ancianos a tempore sue creationis citra gubernata fuit et recta civitas Ianue et districtus sub forma, ordine seu tenore regularum edictarum seu compositarum per quosdam regulatores temporibus retroatis electos, que gubernacio sub ordine dictarum regularum cedebat et manifeste cedere videbatur in detrimentum et prejudicium non modicum status populi civitatis Ianue, volentes parlamentum predictum et homines in eo existentes huiusmodi discrimini et periculo obviare, ex certa scientia cassant, revocant, annullant^b et infringunt et casaverunt, anulaverunt, revocaverunt, deleerunt et abolerunt omnes et singulas regulas civitatis predictae factas usque ad hanc diem, statuentes, decreventes^c et ordinantes ipsas vel aliquam ipsarum non debere habere de cetero aliquam firmitatem et ipsas vel earum aliquam non debere servari vel ex eis seu earum pretextu aliquod ius reddi debere et quod nullus possit vel debeat eas de cetero alegare vel eis uti et prefato magnifico et excelso domino, domino Gabrieli Adurno, duci Ianuensium et populi defensori, presenti et recipienti, popullus

predictus omni iure, modo et via quibus melius et firmius potuit, in dicto publico parlamento et concione dedit et concessit merum et mixtum imperium et gladii potestatem et iurisdictionem omnem dicti communis et populi predicti et omne ius omnemque potestatem communis et populi civitatis predictae Ianue quam et quod habet in ipsa civitate Ianue eiusque riperia, territorio et districtu ac etiam in locis conventionatis et in qualibet mundi parte per mare et per terram, ita quod quicquid decreverit et ordinaverit seu statuerit debeat observari, contrarietate aliqua non obstante, exposito coram ipsis existentibus in dicta platea per discretum virum Tomam Octonis notarium, priorem Officii duodecim Ancianorum civitatis Ianue ibidem presencium, vulgari sermone et per prudentem virum, dominum Guillelmum Mercati de Lucha iuris peritum, vicarium prefacti magnifici domini . . ducis si existentibus in dicto parlamento predicta placebant. Qui omnes seu unanimiter responderunt quod sic et quod eis placebant et quod ipsi volebant omnia et singula supradicta et quod | (c. CCXVII r.) dominus Gabriel, dux prefactus, haberet merum et mixtum imperium et gladii potestatem et omnem bayliam regendi civitatem, suburbia^d et riperias et omnia territoria et iura dicti communis que ipsum commune Ianue habet quomodo et qualitercumque. Quibus sic peractis, prefactus magnificus dominus dux, volens intendere bone provisioni et pacifico statui dicte civitatis et populi Ianue, statuit, decrevit et ordinavit quod de presenti eligi debeant per eum et suum consilium quatuor vel sex probi et virtuosi viri de populo dicte civitatis qui debeant facere, providere et statuere et ordinare ordines bene vivendi pacifice et quiete, per quos ordines civitas predicta et universi dicte civitatis et districtus et territorii regantur et gubernentur et vivant in iusticia et iure et de predictis omnibus ad eternam rey memoriam et pro cautela omnium predictorum mandaverunt prefacti magnificus dominus . . dux et suum consilium mihi Philipo Noytorano, notario infrascripto, ut inde conficiam presens publicum instrumentum. Actum Ianue, in scalis ecclesie Beati Laurentii, anno dominice nativitatis millesimo tricentesimo sexagesimo sexto, indictione III^a secundum cursum Ianue, die prima ianuarii, in terciis, presentibus testibus domino Ricardo de Pessina legum doctore, Gabriele Carrena viceduce, Aldebrando de Crovaria^e cancelario, Galeoto Gallo, Stephano de Valdetari, Conrado Cane, Luca de Costa notario, Raffaele de Casanova cancelario, Pasquale de Matheo, milite prefacti magnifici domini ducis, Lodixio de Andoria notario, Iohanne Periacha notario et Nicolao

de Credencia notario et Nicolino de Varixio et Nicolino de Petra, cintracis communis Ianue.

Extractum est ut supra de actis publicis cancelarie ducalis communis Ianue, scriptis manu notarii et cancelarii infrascripti.

(S. P.) Philipus Noytoranus, notarius et cancelarius.

(S. T.) In nomine Domini amen. Anno Domini M^oCCC^oLXVI^o, indictione IIII^a, die XVIII° marcii. Ego Guillelmus Honestus de Saona, notarius et cancelarius communis Saone, presens exemplum sumptum ab autentico dicti instrumenti scripti manu dicti Philippi per me dictum Guillelmum insinuatum fuit discreto et sapiente viro domino Petro de Zamoreis, iudici et vicario communis Saone ad civilia deputato, et in ipsius presencia per me dictum Guillelmum et infrascriptos Tomam de Carlo et Dagnanum Reginam notarios diligenter lectum et ascultatum ac in presencia infrascriptorum testium et inventum fuit cum dicto originali in totum concordari, ideo ipse dominus vicarius, pro tribunali sedens in palacio communis Saone, in bancho iuris, ad hoc ut ipsi exemplo fides de cetero adhibeatur, ex parte publica et officio magistratus suam et communis Saone auctoritatem interposuit et decretum, presentibus testibus dominis Philipo de Gambarana, Bernabove de Geraldis, iuris peritis, et Benedicto Paniancho et Agustino Salveto notario.

(S. T.) Ego Dagnanus Regina de Saona, publicus imperiali auctoritate notarius, supradictum exemplum instrumenti sumptum ab autentico originali per dictum Guillelmum, in presencia dicti domini vicarii unaa cum infrascriptis Thoma et Guillelmo notariis diligenter et fideliter legi de verbo ad verbum et quia utrumque concordare inveni, ideo de ipsius domini vicarii mandato et ut ipsi exemplo plena fides adhibeatur in testimonium me subscripsi signoque meo consueto signavi.

(S. T.) Ego Thomas de Carllo, imperiali auctoritate notarius, supradictum exemplum instrumenti sumptum ab autentico originali per dictum Guillelmum, in presencia dicti domini vicarii una cum supra-scripto Dagnano et infrascripto Guillelmo notariis diligenter et fideliter legi de verbo ad verbum et quia utrumque concordare inveni, ideo de ipsius domini vicarii mandato et ut ipsi exemplo plena fides adhybeatur de cetero^f et in testimonium premissorum me subscripsi signoque meo consueto signavi.

(S. T.) Ego Guillelmus Honestus, notarius et cancelarius communis Saone imperiali auctoritate, rogatus, supradictum exemplum instrumenti sumptum ab autentico dicti instrumenti scripsi et exemplavi et in

presencia dicti domini vicarii unaa cum suprascriptis Toma et Dagnano diligenter et fideliter ascultavi et quia utrumque concordare inveni ideo de ipsius domini vicarii mandato et ut ipsi exemplo de cetero fides adhibeatur in testem me subscripsi et signum meum consuetum apposui.

^a civitatis: om. B ^b revocant et anulant in B ^c decernentes in B
^d civitatem Ianue suburbia in B ^e Corvaria in B ^f segue depennato pl

544

1366, febbraio 8, Genova

Gabriele Adorno, doge, e il consiglio degli Anziani del comune di Genova annullano l'atto del 9 marzo 1365 col quale i rappresentanti del comune di Savona riconoscevano alla magistratura genovese la competenza del giudizio nelle controversie tra le due comunità.

Copia autentica [B], estratta dagli atti della cancelleria del comune di Genova, ASS, *Pergamene*, V, 50; copia autentica [C], da B, *Registro II*, c. CCXVII v.; per l'autenticità di C cfr. ASS, *Pergamene*, IV, 44.

La data del 16 marzo, che figura nel protocollo, dopo quella del documento, dovrebbe riferirsi alla redazione della copia nel registro; quella delle sottoscrizioni, 19 marzo, all'autenticazione.

Regesto: Noberasco³, p. 274.

Restitucio competencie.

Millesimo tricentesimo sexagesimo sexto, die VIII^a februarii.

In nomine Domini amen. Anno Domini millesimo CCC^oLXVI, indictione IIII^a, die XVI marci. Hoc est exemplum cuiusdam publici instrumenti restitutionis competencie, cuius tenor talis est:

Magnificus dominus, dominus Gabriel Adurnus, Dei gratia dux Ianuensium et populi defensor, in presencia, voluntate et consensu consilii duodecim Ancianorum civitatis Ianue, nec non dictum consilium, in presencia, auctoritate et decreto prefacti domini . . ducis, in quo consilio interfuit sufficiens et legiptimus numerus dictorum Officialium, et qui interfuerunt nomina sunt hec: Petrus de Monelia prior, Anthonius de Viviano, Anthonius de Zervaxio calzolarius, Angelus de Fossatello,

Tomas Octonis notarius, Samuel de Carega speciarius, Franciscus Sini-strarius et Iacobus Calatius macelarius, habentes noticiam de quadam confessione¹ facta anno proxime preterito, die nona marcii, per Conradum Sansonum, Percivalem Natonum, Raffum Beliam et Nicolaum Gallum, cives Saone, syndicos communis Saone, sindicario nomine pro dicto communi, universitate et hominibus dicti communis, per quam dicti syndici dicto sindicario nomine, in presentia dicti magnifici domini . . ducis et sui consilii, sponte et ex certa sciencia confessi fuerunt et se dicto nomine obligarunt dicto domino duci et suo consilio, recipientibus et stipulantibus pro se ipsis et nomine et vice communis Ianue, predictos dominum . . duces et commune Ianue esse et esse debere in futurum iudicem et iudices competentes in omnibus et singulis causis, litibus, questionibus seu controversiis que quomodolibet verterentur seu verti possent inter dictum commune Ianue, ex una parte, et dictum commune Saone, ex altera, occasione convencionum ynitarum inter dicta communia et omnium et singulorum contentorum in eis et qualibet alia occasione vel causa, et per quam se dictis nominibus submitterunt dictis domino . . duci et consilio, presentibus et recipientibus ut supra, tanquam in eorum iudicem competentem, et de quadam renunciacione quam fecerunt per pactum solempne et expresum omni appellationi quam interponerent seu interponere velent dicto nomine a sententiis dicti domini . . ducis et consilii et de aliis renunciacionibus, de quibus plenius^a continetur in actis canzalarie palatii ducalis communis Ianue, anno proxime preterito M^oCCC^oLXV^o, indictione secunda secundum cursum Ianue, die nona marcii, predicta manu mey Philippi Noytorani, notarii et canzelarii communis Ianue, volentes unumquemquam in suo iure conservare et nolentes quod ex dicta confessione, submissione et renunciacionibus antedictis ulum preiudicium fiat communi Saone nec ius queratur dicto communi Ianue aliud quam haberet ante confessionem, submissionem et renunciacionem predictas et tempore dictarum confessionis, submissionis et renunciacionum, hoc presenti decreto revocaverunt, casaverunt, anulaverunt et yrritaverunt prefactas confessionem, submissionem et renunciaciones et obligaciones propterea factas et subsecutas et ipsum commune Saone liberaverunt et absolverunt a dictis confessione, submissione, renunciacionibus et obligationibus et omnibus

¹ Cfr. Noberasco³, p. 273.

et singulis in eis contentis et repposuerunt et restituerunt dictum commune Saone et universitatem dicti communis in eo esse, statu et iure quibus erant ante dictas confessionem, submissionem, renunciaciones et obligaciones et similliter dictum commune Ianue. Insuper promissuerunt et convenerunt predicti dominus dux et conscilium, omni iure, modo et forma quibus melius potuerunt ^b, pro se ipsis et dicto communi Ianue, discretis viris, dominis Anthonio de Stephanis et Philippo de Ganbarana iuris peritis, ambaxatoribus et nunciis dicti communis et universitatis Saone, et Percivali Natono, sindaco dicti communis Saone, stipulantibus et recipientibus nomine et vice dicti communis, universitatis et hominum civitatis Saone predictae, ac eciam mihi dicto Philippo Noytorano notario infrascripto, stipulanti et recipienti officio publico nomine et vice dicti communis et universitatis civitatis Saone, predictam revocationem, casacionem et annullacionem et omnia et singula suprascripta habere firma et racta et ea vel aliquod eorum non revocare ullo tempore aliqua occasione | (c. CCXVIII r.) vel causa et contra dictum commune et universitem dicti communis Saone non uti confessionibus, renunciacionibus seu obligacionibus de quibus supra fit mencio, convenientes et promitentes predictis ambaxatoribus et sindaco dicto nomine dicti communis Saone et e converso dicti ambaxatores et syndicus dicto nomine predictis domino . . duci et consilio, recipientibus nomine dicti communis Ianue, observare et manutenere omnes et singulas convenciones vigentes inter dicta communia et quod per aliquam pronunciacionem seu pronunciaciones factam et factas per dictum dominum . . ducem et conscilium non inteligatur nec sit quesitum aliquod ius communi Ianue seu predicto domino . . duci et consilio et in aliquo derogatum iuribus dicti communis Saone, set utrumque commune sit et remaneat et remanere debeat in eo statu et iuribus quo et quibus erant ante dictam pronunciacionem ^c seu pronunciaciones, salvis semper infrascriptis, videlicet quod per predicta vel aliquod predictorum non volunt ipsi dominus . . dux et conscilium quod inteligatur nec sit in aliquo derogatum pronunciacioni seu pronunciacionibus facte vel factis seu ^d lacte vel ^e lactis per dictum dominum . . ducem et conscilium inter dictum commune Saone seu eius syndicum vel syndicos, ex una parte, et commune Nauli seu eius syndicum vel syndicos, syndicario nomine pro dicto communi Nauli, ex altera, que sententia et pronunciacio et sententie et pronunciaciones et eius ratificacio et aprobacio remaneat firma ^f et in suo statu, robore et vigore prout erant ante

confecionem presentis decreti. Que omnia et singula supradicta dicte partes dictis nominibus sibi adinvicem promisserunt et convenerunt racta et firma habere et tenere et ut supra actendere, complere et observare et contra non facere vel venire aliqua racione, occasione vel caussa que modo aliquo vel ingenio, de iure vel de facto dici vel excogitari posset, sub pena dupli eius deⁿ quo contrafactum foret vel ut supra non observatum, cum restitutione dapnorum^h, interesse et expensarum litis et extra que propterea essent seu fierent, solemni stipulatione promissa, ractis manentibus supradictis et sub ypotheca et obligatione bonorum communis Ianue et communis Saone habitorum et habendorum, illorum videlicet que per capitula communis Ianue non sunt prohibita obligari, mandantes de predictis per me Philippum predictum fieri publicam scripturam. Acta fuerunt predicta Ianue, in teracia palacii ducalis communis Ianue, ubi consilia celebrantur, anno dominice natiuitatis M^oCCC^oLXVI, indictione III^a secundum cursum Ianue, die octava februarii, in vesperis, presentibus testibus domino Petro Rechanello, Iohane Iustiniano olim de Canpis, Ianuyno de Belforte et Raffaele de Casanova et Nicolao de Credencia, canzelariis communis Ianue.

Extractum est ut supra de actis publicis canzelarie ducalis communis Ianue, scriptis manu mei notarii et canzelarii infrascripti.

(S. P.) Philipus Noytoranus, notarius et canzelarius.

(S. T.) In nomine Domini amen. Anno Domini millesimo CCC^oLXVI^o, indictione III^a, die XVIII° marcii. Ego Guillelmus Honestus de Saona, notarius et canzelarius communis Saone, presens exemplum, suptumⁱ ab autentico dicti instrumenti scripti manu dicti Philippi, per me dictum Guillelmum insinuatam fuit discreto et sapienti viro domino Petro de Zamoreis, iudici et vicario communis Saone ad civilia deputato, et in ipsius presentia per me ipsum Guillelmum et infrascriptos Tomam de Carlo et Dagnanum Reginam notarios diligenter lectum et ascultatum ac in presencia infrascriptorum testium et inventum fuit cum dicto originali in totum concordari, ideo ipse dominus vicarius, pro tribunali sedens in palacio communis Saone, in bancho iuris, ad hoc ut ipsi exemplo de cetero fides adhibeatur e parte publica et officio magistratus suam et communis Saone auctoritatem interposuit et decretum, presentibus testibus dominis Philipo de Ganbarana et Bernabove de Geraldis, iuris peritis, Benedicto Paniancho et Agustino Salveto, notariis.

(c. CCXVIII v.) (S. T.) Ego Dagnanus Regina de Saona, publicus imperiali auctoritate notarius, supradictum exemplum instrumenti, sump-

tum ab autentico originali per dictum Guillelmum, in presencia dicti domini vicarii, unaa cum infrascriptis Thoma et Guillelmo notariis diligenter et fideliter legi de verbo ad verbum et quia utrunque concordare inveni, ideo de ipsius dicti domini vicarii mandato et ut ipsi exemplo adhibeatur de cetero plena fides in testimonium premissorum me subscripsi signoque meo consueto signavi.

(S. T.) Ego Thomas de Carllo, imperiali auctoritate notarius, supradictum exemplum instrumenti, sumptum ab autentico originali per dictum Guillelmum, in presencia dicti domini vicarii una cum suprascripto Dagnano et infrascripto Guillelmo notariis diligenter et fideliter ascultavi de verbo ad verbum et quia utrumque concordare inveni, ideo de ipsius dicti domini vicarii mandato et ut ipsi exemplo adhibeatur de cetero plena fides (et) in testimonium premissorum me subscripsi signoque meo consueto signavi.

(S. T.) Ego Guillelmus Honestus, notarius sacri imperii et cancellarius communis Saone, rogatus, supradictum exemplum, sumptum ab autentico dicti instrumenti per me dictum Guillelmum, in presencia dicti domini vicarii unaa cum suprascriptis Toma et Dagnano notariis diligenter et fideliter ascultavi et quia utrumque concordare inveni, ideo de mandato ipsius domini vicarii et ut ipsi exemplo de cetero plena fides adhiberi possit, in testimonium me subscripsi et signum meum consuetum apposui.

^a plenius: *in soprilinea* ^b et similiter - potuerunt: *aggiunto nel margine interno, in prosecuzione del testo* ^c dictam seu dictas pronunciacionem *in B*
^d seu: *in soprilinea* ^e vel: et *in B* ^f remaneat firma: *così B, C* ^g de:
in in A ^h dampnorum *in B* ⁱ suptum: *così C*.

545

1367, ottobre 21, Savona

Palamede Caccia rilascia quietanza agli Anziani del comune di Savona per la somma di 65 lire di genovini dovutagli dal Comune.

Copia semplice di imbreviatura [B], *Registro II, c. CCXVIII v.*

Hoc est exemplum cuiusdam instrumenti^a quitacionis communis Saone contra Palamides Capciam occasione banchi communis Saone, cuius instrumenti abbreviatio sequitur ut infra:

In Christi nomine amen. M^oCCC^oLXVII, indictione quinta, die iovis XXI^a octubris. Palamides Capcia de Saona fuit confessus et contentus mihi notario infrascripto, stipulanti et recipienti vice et nomine communis Saone, se habuisse et recepisse a dominis Ancianis civitatis Saone, videlicet a Nicolao ferario priore, Manuele de Bruschi subpriore, Bartholomeo de Cacio, Rolando Axillo, Stephano de Facio^b, Leonardo Ruscha, Iohanne Pegoloto et Toma Arberico, dantibus et solventibus vice et nomine communis Saone, in una apodixia eisdem hodie facta de mandato dictorum dominorum duodecim Antianorum, libras sexaginta quinque ianuinarum monete Saone, ad complementum solutionis et satisfacionis tocius eius quod Palamides recipere deberet occasione banchi communis sive aliquorum cessionum factarum in eo per dominum Palamides vel eius patrem sive occasione dicti banchi, vigore alicuius sententie sive instrumenti vel alia de causa dependenti et conexas occasione dicti banchi, renuntians etc. * * *^c absolvens etc. * * *^c promittens etc. * * *^c quam quidem quitacionem etc. * * *^c sub obligatione omnium bonorum suorum habitorum et habendorum. Actum Saone, ad banchum mei notarii infrascripti, presentibus testibus Ludovico Testino, Antonio Regina condam Percivalis et Bartholomeo Zucha, civibus Saone vocatis et rogatis.

^a *Segue parola depennata* ^b *segue depennato* Rolando R. ^c *spazio bianco per circa 2 righe.*

546

1372, gennaio 27, <Savona>

Adorno Rainaldo di Celle vende al notaio Bartolomeo di Nicoloso, acquirente per conto del comune di Savona, un terreno con una loggia per la somma di 15 lire di genovini.

Originale presunto [A], *Registro II*, c. CCXVIII r.; per l'originalità di A cfr. la scrittura del n. 539.

È possibile che il notaio abbia trascritto fedelmente l'atto così come era annotato nel suo cartulare, ricorrendo al discorso indiretto, alle formule ceterate e omettendo persino i nomi dei testimoni (forse gli stessi di altri documenti del medesimo giorno, magari richiamati dalla formula *testes ut supra*).

Instrumentum logie Cellarum ubi regitur curia.

(S. T.) In nomine Christi amen. Anno Domini M^oCCC^oLXXII^o, indictione x^a, die xxvii^o ianuarii. Adurnus Raynaldus de Cellis de quarterio Celarum Saone, per se et suos heredes, iure proprio et in perpetuum dedit, vendidit et tradidit michi Bartholomeo de Nicoloso notario, scribe et canzelario communis Saone, recipienti nomine et vice communis Saone, sedimen et terram cuiusdam logie ipsius domini Adurni, cum teto cuporum supraposito et cum muris ibidem circum existentibus et cum medietate arbore ibidem existentis, cui coheret ab una parte domus dicti Adurni, ab alia flumen, ab alia heredum Perosi Garanuti et ab alia Anthonina, uxor condam Iohannis Raynaldi, et si qui alii sunt confines, sub conditione et patis infrascriptis, videlicet quia commune Saone suis expensis possit ibidem hedifficare et facere unam logiam per quemcumque modum sibi videbitur seu officialibus super hoc constitutis et quod porta domus dicti Adurni que est deversus terram heredum dicti condam Peroti, si videbitur communi, claudi debeat et possit expensis communis et facere dictam portam in alia parte dicte domus inferiori et quod dictus Adurnus et heredes ipsius habeat per dictam logiam viam eundi et redeundi in domo dicti Adurni, nec non ibidem in dicta logia tenere et facere quidquid volluerit, salvo quod semper ad mandatum communis Saone et officialium suorum debeat dictus Adurnus dictam logiam tenere expeditam et spazatam quando curia regi debebit per officiales communis Saone in dicta logia etc. * * * ^a pro pretio librarum quindecim ianuinarum, quod pretium confessus fuit dictus venditor mihi notario infrascripto, nomine quo supra stipulanti, se habuisse et recepisse a Nicolao Arquato, emptore gabele barilium communis Saone, solvente de pretio dicte gabelle, ut continetur in salvamento in * * * ^b et uxor dicti Adurni consensit.

Bartholomeus de Nicoloso notarius scripsit et instrumentum de predictis confecit prout in cartulario dicti Bartholomei ad plenum continetur.

^a Spazio bianco per una riga e mezza ^b cm. 7,5.

1372, aprile 5, <Genova>

Filippo di Fazio, rappresentante del comune di Savona, versa al comune di Genova 300 fiorini d'oro.

Copia semplice [C], da copia autentica estratta dagli atti della cancelleria del comune di Genova, *Registro II*, c. CCXVIII r.

M^oCCC^oLXXII, die quinto aprilis. Exemplum solutionis facte^a illustri et magnifico domino duci et consilio pro comuni Ianue.

Millesimo CCC^o septuagesimo secundo, die quinto aprilis. Filipus de Facio, nuntius, ambaxator comunis Saone, dedit et solvit magnifico domino . . duci et consilio, nomine comunis Ianue pro comuni Ianue recipientibus et pro ipsius nomine, Nicolao Iustiniano olim de Sancto Theodoro et socio, massariis comunis Ianue, florenos trecentos auri quos solvit pro dicto comuni Saone et nomine ipsius de gratia speciali ipsisque massariis recipientibus de mandato, voluntate et consensu dicti domini . . ducis et consilii, recipientibus dictos florenos trecentos ut supra.

Extractum est ut supra de actis publicis canzelarie ducalis comunis Ianue.

(S. P.) Aldebrandus de Crovaria notarius.

^a *Segue depennato d*

<1372>, marzo 22, Genova

Domenico di Campofregoso, doge di Genova, esprime a Francesco di Benedetto, podestà, e al Consiglio degli Anziani del comune di Savona il gradimento per la somma di 300 fiorini promessi, invitandoli a versarla al più presto all'Ufficio della Guerra.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. CCXVIII r.

Millesimo predicto. Exemplum litere transmissae per magnificum dominum ducem potestati et Ancianis civitatis Saone pro solutione dictorum florenorum trecentorum.

Dux Ianuensium etc. et Consilium. Carissimi. Visis literis vestris, respondemus quod contenti sumus et placet nobis quod . . . massarii nostri guerre illos florenos trecentos requisitos per nos, nomine nostri communis, a nunciis et ambaxatoribus vestris, dantibus et solventibus pro vestro comuni et de gratia speciali, recipiant prout literarum vestrarum series continebat, quare velitis et placeat ipsos mittere de presenti. Data Ianue, xx^oII marcii. G.

Nobilibus et prudentibus viris Francisco de Benedicto, potestati et Consilio Ancianorum civitatis Saone, carissimis nostris.

Dux Ianuensium etc., Consilium etc.

549

1372, ottobre 3, Villeneuve

Gregorio XI concede ai Savonesi il beneficio dell'assoluzione « in articulo mortis », in occasione della peste.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CCXVIII v.; per l'autenticità di B cfr. ASS, *Pergamene*, I, 269.

Hoc est exemplum cuiusdam privilegii papalis.

Gregorius episcopus, servus servorum Dey, dilectis filiis, universis et singulis civibus et habitatoribus utriusque sexus civitatis et diocesis Saonensis salutem et apostolicam benedictionem. Provenit ex vestre devotionis effectu, in quo nos et Romanam Ecclesiam reveremini, ut petitiones vestras, illas presertim que animarum vestrarum salutem respiciunt, ad exauditionis gratiam admittamus. Hinc est quod pro parte vestra nobis fuerit intimatum quod in vestris civitate et diocesi Saonensi pestifentialis mortalitas iam diu fuit et aduc esse dinoscitur. Nos proinde, vobis compatientes et animarum vestrarum saluti providere affectu benivolo cupientes, vestris supplicationibus inclinati, omnibus et singulis personis utriusque sexus que infra quatuor menses proxime secuturos im

dictis civitate et diocesi morientur tenore presentium indulgemus ut singuli confessores, quos eedem singule persone duxerint eligendos, omnium peccatorum suorum de quibus corde contricte et ore confesse fuerint semel tantum in mortis articulo plenam remissionem eis, in sinceritate fidei et unitate sancte Romane Ecclesie ac obedientia et devotione nostra vel successorum nostrorum Romanorum pontificum canonicè intrantium persistentibus, auctoritate apostolica concedere possint, sic tamen quod quidem confessores de hiis de quibus fuerit alteri satisfactio inpendenda eam ipsis personis per eas si supervisserint vel per heredes earum aut alios si tunc forte transierint faciendam iniungant quam ipse persone vel illi facere teneantur et ne, quod absit, propter huiusmodi gratiam dicte persone reddantur procliviores ad illicita in posterum comitenda, volumus quod si ex confidentia remissionis huiusmodi persone ipse aliqua forte comiterent, quoad illa predicta remissio eis nullatenus suffragetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc actentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dey et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum apud Villamnovam, Avinionensis diocesis, v nonas octobris, pontificatus nostri anno secundo. Venerius.

Ego Bertholinus Honestus, notarius de Saona, suprascriptum privilegium papale tanquam scriba et canzelarius dominorum Antianorum civitatis Saone exemplavi ab originali.

550

1373, novembre 10, Genova

Guglielmo de Noxereto, rappresentante del comune di Savona, versa a Ettore Piccamiglio, massaro del comune di Genova, un contributo di 1200 fiorini d'oro per l'allestimento della spedizione contro Cipro.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CCXX r.; per l'autenticità di B cfr. ASS, *Pergamene*, I, 253 e III, 89, anche se il confronto grafico lascia qualche dubbio sull'identità delle mani.

L'indizione è espressa secondo l'uso genovese.

Registro: Poggi³, p. 178.

Hoc est exemplum cuiusdam instrumenti solutionis facte pro armata Cipri massario maone comunis Ianue, cuius tenor talis est:

In nomine Domini amen. Cum per^a magnificum et excelsum dominum, dominum Dominicum de Campofregosso, Dei gracia Ianuensium ducem et populli deffensorem, et eius consilium ac comune Ianue ordinata et facta fuerit quedam felix gallearum armata contra principem Anthiocie et eius sequaces insule Cipri, cuius armate felicis est armiratus egregius vir, dominus Petrus de Canpofregosso, frater prefacti domini ducis, et ob dictam causam requirebat dictus dominus dux et comune Ianue a comuni Saone libras quinque millia ianuinorum, ponendas in maona sive colupna dicte felicis armate, omni risico, periculo et fortuna, comodo et incomodo sic et prout dictum comune Ianue possuit et fecit in maona et colupna dicte armate, pro quantitate peccunie expedita et erogata per ipsum dominum .. ducem et comune Ianue in et pro expedicione dicte armate et comodo et forma quibus possuit dictum comune Ianue, dictum vero comune Saone recussabat et dicebat se non teneri ad ponendas dictas libras quinque millia ianuinorum requisitas ut supra nec ad aliquam^b aliam quantitatem, et ocaxione predicta multa hinc inde inter prefactum .. dominum ducem, consilium et comune Ianue, ex una parte, et comune Saone, ex altera, fuerint dicta et reprecata atequae altrechata^c, ecce quod Guillelmus de Noxereto, notarius de Saona, syndicus et sindicario nomine dicti comunis Saone, ut de eius sindicatus^d apparet publico instrumento ut asseritur, dedit et solvit Ectori Picamilio, massario comunis Ianue et dicte armate, recipienti vice et nomine dicti comunis Ianue, prout ipse Ector massarius predictus, de voluntate dicti domini .. ducis et eius consilii, presens confessus fuit, florenos mille ducentos auri boni et iusti ponderis, quos dictus Ector habuisse et recepisse confitetur^e a dicto Guillelmo, dicto sindicario nomine, cum debita et solepni renu<ncia>cione in certis banchis civitatis Ianue, ita quod pro predictis mille ducentis florenis auri dictum comune Saone sortem et lucrum perpetuo habere non debeat, set solum cedant ad comodum et utilitatem dicti comunis Ianue, tam pro sorte quam pro lucro, protestantibus prefactis domino .. duce et eius consilio, nomine et vice dicti comunis Ianue, ex una parte, et dicto Guillelmo, dicto sindicario nomine, ex altera, ante presentem dacionem, solutionem et recepcionem dicte quantitatis peccunie et in ea et postquam per predictam dacionem, solutionem et recepcionem peccunie non preiudicetur nec preiudicatum esse inteligatur iuribus con-

vencionum vigentium inter dicta comunia Ianue et Saone, ymo sint et esse inteligantur dicta comunia et quolibet^f eorum in eo statu, gradu et condicione in quibus erant ante dictam armatam felicem et dacionem, solucionem et recepcionem peccunie predictae, et de predictis dictus dominus dux et consilium iusserunt dictusque Guillelmus dicto nomine rogavit per me notarium et cancellarium infrascriptum confici debere presens publicum instrumentum. Actum Ianue, in terracia palatii ducalis comunis Ianue, ubi dicti comunis consilia celebrantur, anno domine nativitatis millesimo CCC^o septuagesimo tercio, indicione undecima secundum cursum Ianue, die decima novembris, circha terciam, presentibus testibus ad hec vocatis et rogatis Aldebrandus^g de Corvaria et Iohanne de Pineto, notariis, et domino Anthonio de Guastonibus utriusque iuris perito et Iacobo Sacho et Philipo de Facio, civibus et ambaxiatoribus Saone.

(S. T.) Ego Raphael de Guascho de Monelia, imperiali auctoritate notarius et cancelarius comunis Ianue, predictis omnibus interfui et rogatus scripsi.

Ego Thomas de Carllo, notarius et cancellarius comunis Saone, suprascriptum^h instrumentum, tamquam scribam et cancelariumⁱ dominorum Ancianorum civitatis Saone, exemplavi ab originalis^j dicti instrumenti bona fide et in testimonium premissorum me subscripsi.

^a per: *in soprilinea* ^b *segue depennato* aliquem ^c *ateque altrechata*: *così B*
^d *sindicatus*: *così B* ^e *confitetur*: *in soprilinea* ^f *quolibet*: *così B*
^g *Aldebrandus*: *così B* ^h *segue cassato col dito publicum* ⁱ *scribam et cancelarium*: *così B* ^j *originalis*: *così B*.

551

1375, giugno 26, <Genova>

Antonio de Cristiano e Giorgio Squarciafico, consoli calegarum et introytuum del comune di Genova, respingono le pretese avanzate dagli appaltatori della gabella dell'olio di imporre la stessa su una partita di olio del savonese Nicola Gallo.

Copia autentica [C], da copia autentica estratta dagli atti della curia dei consoli *calegarum et introytuum* del comune di Genova, *Registro II*, c. CCXX v.

Il documento è preceduto dall'inizio della sentenza, depennata perché scritta prima dell'ordine del giudice savonese.

Absolutio introitus olei civitatis Ianue.

In nomine Domini amen. Anno a nativitate eiusdem Domini millesimo trexcentesimo septuagesimo septimo, inditione quinta decima, die vigesima nona menssis iulii. Discretus et sapiens vir, dominus Oddus Vinacia de Albingana iuris peritus, iudex et vicarius communis Saone, precepit Petro Capre, notario et canzelario communis Saone, presenti et intelligenti, quatenus exenplare et autenticare debeat et redigi in libro communis Saone in membrana et in formam publicam quandam sententiam publicam latam per dominos Anthonium de Christiano et Georgium Squarsafichum, consules calegarum et introituum tunc communis Ianue^a, scriptam manu Lodixii de Mozaficis de Montenigro notarii, et hoc presentibus testibus Anthonio de Niella notario et Anfreono Morando notario, qui dicto autentico sese debet subscribere, et cuius quidem sententie tenor sequitur in forma infrascripta, que scribi debet per dictum Petrum, notarium et canzelarium suprascriptum et infrascriptum:

Millesimo CCCLXXV, die xxvi iunii. Domini Anthonius de Christiano et Georgius Squarzafricanus, consules calegarum et introituum communis Ianue, pro tribunali sedentes ad solitam banchem iuris, audicta et plene intelecta petitione et requixicione verbotenus coram dictis dominis consullibus facta per Paulum de Castilione et Baptistam de Zoalio, emptores et collectores introitus exitus olei anni presentis, requirentes Nicolaum Gallum, civem Saone, sibi condempnari et condempnatum compelli ad dandum et solvendum cabellam sive drictum pro barrilibus centum oley empti per ipsum Nicolaum in Ianua, anno et mense presentibus, et extrahendi extra Ianuam et deferendi in Saonam et audicta et plene intelecta responsione et contraditione dicti Nicolay, dicentis se fore immunem et franchum a solutione dicti introitus sive cabelle tan vigore conventionum vigentium inter commune Ianue, ex una parte, et commune Saone^b, ex altera, quarum observantiam dictus Nicolaus tamquam civis et immunis protestatur, quam vigore clausole specialis dictorum Pauli et Batisti, et visis et lectis dictis conventionibus ac eciam visa dicta clausula speciali ipsisque conventionibus et clausulis se inherentibus et referentibus et demum visis et audictis omnibus hiis que dicte partes dicere, opponere et allegare voluerunt et su-

per predictis habita matura et solempni deliberatione, Christi nomine invocato et Deum semper habendo pre oculis et in mente, omni via, modo, iure et forma quibus melius potuerunt et posunt unanimiter et concorditer pronunciaverunt et decla<ra>verunt ut infra, videlicet quia absolverunt et absolutum esse pronuntiaverunt et declaraverunt in omnibus et per omnia dictum Nicolaum a petitione et requixicione dictorum Pauli et Batisti, mandantes auctoritate presentis declarationis dictum oleum, ad instanciam dictorum Pauli et Batisti arestatum sive impeditum, eidem Nicolao, tamquam libero, innuni et francho, libere, omni expectione remota, dari et restitui et de predictis domini consules iubsse-
runt mihi notario infrascripto velud publice persone ut exinde publicam conficiam scripturam in actis dictorum dominorum consulum calegarum pariter conscribendam.

Extractum est ut supra de actis publicis curie dictorum dominorum consullum, scriptis manu mei notarii suprascripti, supradictis millesimo et die.

Consules calegarum. Lodisius de Mozaficis de Montenegro notarius.

Scripta, exemplata et autentichata fuit supradicta sententia, scripta manu dicti Lodixii de Mozaficis notarii, per me Petrum Capram, notarium et canzelarium communis Saone, de mandato supradicti domini vicarii Saone, millesimo trecentesimo septuagesimo septimo, indictione quinta decima, die vigesima octava iullii, ad instanciam et requisitionem Thadey Natoni, sindici et sindicario nomine communis Saone, presentibus testibus et notariis suprascriptis etc.

^a Ianue: *corretto su Saone* ^b *segue depennato ex po*

552

s. d. <1382, febbraio 2 - aprile 2, Genova>

Nicola de Guarco, doge, e il Consiglio degli Anziani del comune di Genova, stabiliscono che nelle clausole d'appalto delle gabelle (con esclusione di quella del vino) non si possa derogare dalle convenzioni vigenti col comune di Savona.

Copia autentica [C], da copia autentica del 2 aprile 1382, estratta *de libro emendacionum claussularum generalium et specialium* del comune di Genova, *Registro II*, c. CCXXI r.; copia semplice [C'], estratta come sopra, *Registro II*, c. CCXXVIII v. (n. 566).

C' è introdotta come segue: «Hoc est exemplum quarumdam [*sic*] publice scripture facte per illustrem et excelsum dominum, dominum Nicolaum de Guarcho, tunc ducem Ianuensium, et eius conscilium, cuius tenor talis est».

In nomine Domini amen. Anno dominice nativitatis millesimo trecentesimo octuageximo secundo, inditione quinta, die nona iullii. Sapientes et discreti domini Anciani civitatis Saone, vissa et audicta infrascripta clauzulla tangenti et ventilante honori et utilitati communis Saone, preceperunt michi Francisco Faraldo, notario infrascripto et canzelario communis Saone et dictorum dominorum Ancianorum, ut eandem registrari et redigi debeam in presenti registro convencionum, cuius quidem clauzulle tenor talis est:

Quod convencioni Saonensium per verba clausularum generalium nulum preiudicium generetur. Quoniam in vendicionibus introituum communis Ianue regiminis et capituli ut plurimum addicitur^a clauzula generalis qua exprese privilegia^b quecumque genere^c pacta et convenciones quarumcumque nacionum excluduntur^d ex qua possent verisimiliter inconvenientia suboriri, ex certa sciencia statuimus et clauzulamus quod per huiusmodi clauzulas generales, sub quacumque^e verborum expressione proferrantur^f, convencioni Saonensium et contentis in ea nullum preiudicium generetur aut fiat, sed ipsa convencio, huiusmodi clausulis non obstantibus, intacta maneat et inviolata et in suo robore plena^g, aliquo alio decreto^h non obstante, firmis tamen et in suo robore manentibus, non obstante presenti clausulla, vendicionibus et clausullisⁱ vendicionum introituum vini et quibuscumque decreptis et ordinamentis in favorem dictorum introituum factis, et prout actenus consueverunt integre serventur, quibus per presentem clausullam non intendimus aliqualiter derogare perinde ac si presens clausulla facta non esset.

MCCCLXXXII, die II^a aprilis. Extracta est supradicta clausulla de libro emendacionum claussularum generalium et specialium communis Ianue que habent^j locum MCCCLXXXII, die II^a februarii et abinde citra^k.

(S. P.) Carolus de Richardo, notarius et comunis Ianue statutarius.

Sumpta et exenplata ac autentica fuit supradicta clausulla scripta manu dicti Carulli de Ricardo notarii per me Franciscum Faraldum, notarium et canzelarium communis Saone, de mandato supradictorum do-

minorum Ancianorum, supradicto anno, mense et die.

* Fr * anciscus Faraldus, notarius et cancelarius communis Saone, ut supra scripssi et extrasi etc.

^a addatur in C' ^b privilegio in C' ^c genere: gracie in C' ^d excludantur in C' ^e quocumque in C' ^f perferantur in C' ^g plena: pena in C' ^h corretto su decrepto ⁱ clausilis in C' ^j habuit in C' ^k ci-tra: ultra in C'.

553

s. d. <posteriore al dicembre 1344, Genova>

Mazono Manente e Araono di Camogli, consoli calegarum del comune di Genova, dietro parere (inserto) del giurisperito Leone di Gavi, pronunciano sentenza nella questione vertente tra gli appaltatori della gabella del vino e i savonesi Giacomo Fulcherio e Nicola Campione per una partita di vino trasportata da Genova a Savona. Inserto parere del giurisperito Nicola Caminata, di parte savonese.

Copia semplice [C], da copia autentica estratta dagli atti della curia dei consoli *callegarum* del comune di Genova, *Registro II*, c. CCXXI v.

Per il termine *post quem* adottato occorre riferirsi al richiamo al doc. 542, emanato da Simone Boccanegra *tunc ducem* (il Boccanegra rinuncia al dogato nel dicembre 1344). La vertenza in questione non dovrebbe essere di molto posteriore, considerando che Nicola Caminata risulta politicamente attivo dal 1292 (tra i consiglieri del comune: Poggi², p. 83) al 1338 (tra i sapienti: Poggi³, p. 106).

Sententia absolucionis lata in Ianua in favorem civium pro introitibus vini comunis Ianue.

In nomine Domini amen. Cum olim de anno Domini curso MCCC * * * a indictione * * * a questio verteretur et esset inter . . collectores introytum et cabellarum vini communis Ianue, ex una parte, in Ianua petentes et acquirentes sibi solvi cabellas communis Ianue et introytus vini per Iacobum Fulcierium et Nicolaum Campionum, cives Saone, pro certa quantitate vini per eos et utrumque eorum delati de

Saona ad civitatem Ianue causa vendendi, et ipsis Iacobo et Nicolao recusantibus et denegantibus sibi solvere dictos introytus et asserentibus se ad eorum solutionem non teneri, vigore et ex forma conventionum vigentium inter communia Ianue et Saone, per dominos . . tunc consules callegarum communis Ianue, coram quibus dicta questio vertebatur, comissa fuit sapienti viro, domino Leoni de Gavio legum doctore ipsa questio de iure consulenda, coram quo domino Leone, consultore predicto, producte fuerunt pro parte dictorum Iacobi et Nicolai, civium Saone, allegationes infrascripti tenoris, facte per sapientem virum, dominum Nicolaum Caminatam iuris peritum:

Pro Iacobo Fulcierio et Nicolao Campiono de Saona advertantur breviter infrascripta per dominos . . consules callegarum seu illum sapientem qui dictis consulibus habet consulere et ut advertatur res de qua agitur iuxta l. « Si is qui ducenta », § « Utrum », ff. « De rebus dubiis »¹, sciendum est quod dicti Iacobus et Nicolaus hiis diebus apportaverunt de civitate Saone in portum Ianue certam quantitatem vini, pro quo seu qua ab ipsis petuntur infrascripti introytus per publicanos seu collectores introytuum vini infrascriptorum, primo introytus denariorum decem et octo per metretam quam appellant devetum, item introytum denariorum octo per libram, item (item) introytum denariorum quatuor per libram, item introytum denariorum decem et octo pro libra, ad quod respondent dicti Iacobus et Nicolaus quod ipsi Saonenses non tenentur solvere dictos introytus^b nec aliquem ipsorum, nam certum est quod distincta est iurisdictio communis Saone a communi Ianue, nec commune Ianue per sua statuta vel ordinamenta potest ligare commune vel homines Saone, ut habetur in l. « Cunctos populos », C. « De summa trinitate et fide catholica »² cum materia sua et cum hiis que ibi notantur per Cinum et per alios doctores, nisi ad ea ad que tenerentur per dictum contractum, quia tunc illum servare deberent ut l. « Sicut », C. « De actionibus et obligationibus »³ et l. « In comodato », sicut ff. « Comodati »⁴. Or videamus numquid dicti Saonenses sint astricti ad solutionem dictorum introytuum et certe dicendum est quod non, nam certum est quod ipsi Saonenses non tenentur solvere

¹ D.34.5.13.3.

² C.1.1.1.

³ C.4.10.5.

⁴ D.13.6.17.

nisi expeditamenta, sed dicti introitus non sunt expeditamenta nec appellantur expeditamenta secundum communem usum loquendi qui servandus est, ut l. « Cum de Ianionis », § « Asinam », ff. « De fundo instructo »⁵ et de expeditamentis sit mentio in conventionem inhita inter commune Ianue, ex una parte, et commune Saone, ex alia, cum ergo de expeditamentis loquatur de expeditamentis intelligatur, ut l. « Si vero negotium », § « De viro », ff. « Solutio matrimonio »⁶, ex quibus apparet quod dictos introitus solvere non tenentur cum non sint expeditamenta et si forte allegaretur pro parte illorum collectorum introitus vini quod dictum devetum quod ipsi Saonenses tenentur observare deveta facta vel facienda per commune Ianue, secundum formam dicte conventionis, responderetur pro parte ipsorum Saonensium quod non est intelligendum de tali deveto, nam sic commune Saone nullam immunitatem haberet quia commune Ianue posset imponere multas cabellas contra ipsos Saonenses sub nomine deveti, quia semper appellaret deveta, quod est contra mentem dicte conventionis et quod esset maxima absurditas que evitatur a iure, ut l. « Nam absurdum », ff. « De bonis libertorum »⁷, sed illud quod dicitur in dicta conventionem, quod ipsi Saonenses observabunt deveta communis Ianue, est intelligendum a quolibet sane mentis si commune Ianue faceret aliquam prohibitionem seu devetum ne navigaretur in aliqua mundi parte vel ne apportarentur certe merces vel ne aliquis navigaret vel de similibus. Preterea, secundum formam dicte conventionis, Saonenses non tenentur^c communi Ianue nisi ad superius specificata et ad hoc ut dicti Saonenses navigantes se veniant^d ad expediendum in Ianua sicut ceteri Ianuenses navigantes, ita quod in quantum navigent se debent in Ianua expedire et non alias nec ista delatio vini de civitate Saone ad civitatem Ianue potest appellari navigatio nec appellatur navigatio secundum communem usum loquendi, quia attendenda est secundum dictam l. « Cum de Ianionis »⁵ superius allegatam. Preterea nec potest commune Ianue ius quesitum ipsis Saonensibus sine facto ipsorum sibi ius minuere secundum l. « Quod nostrum », ff. « De regullis iuris »⁸. Ex quibus omnibus concluditur manifeste quod ipsi Saonenses ad alia non teneantur quam ad ea de

⁵ D.33.7.18.2.

⁷ D.38.2.7.

⁶ D.24.3.64.9.

⁸ D.50.17.11.

quibus fit mentio in dicta conventionione et per consequens non tenentur ad solutionem dictorum introytuum nec alicuius ipsorum quantumcumque devetum appellatur. Item advertatur quod per recolende memorie dominum Innocentium quartum commune Ianue et universitas Ianuensis esse excommunicatum si dicte convencioni contraireret, ut apparet publico instrumento, scripto manu Iacobi Teste notarii, dato Ianue, nonis iunii, pontificatus domini pape predicti anno octavo, que conventiones et excommunicatio videantur⁹ etc. Si quid in contrarium sentiretur per vos dominos consules vel per aliquem consultorem placeat opponere sapienti dictorum Iacobi et Nicolai, licet negotia presentis questionis sunt clarissima. Item Saonenses sunt liberi et immunes ab omnibus dactis et gabellis quibuscumque per formam conventionum predictarum que servari debent, l. I, § « Si convenerit », ff. « Depositi »¹⁰; fuerunt etiam due sententie late per magistratum Ianue in favorem libertatum et immunitatum Saonensium, una videlicet super impositione fustaney et alia super impositione vini, ex quibus potest inferi quod obstat exceptio rey iudicate contra publicanos, ut l. « Post rem », ff. « De re iudicata »¹¹ vel saltem probatio consuetudinis obtente et prescripte super conservatione immunitatis et libertatis predictae; binus enim actus consuetudinem inducit l. III^a, C. « De episcopali audientia »¹² et quandovis inducitur infertur probatio consuetudinis iuxta ea que habentur et notantur ff. « De legibus », l. « De quibus »¹³, C. « Que sit longa consuetudo »¹⁴ super rubrica per Innocentium, nec obstat quod publicani dicunt dictam gabellam esse devetum etc., quia non est devetum sed permissio^o cum certa prestatione. Quilibet enim potest portare vinum si solvat gabellam etc. et sic non potest dici devetum sed permissio, maxime cum in odiosis ut est dicta gabella verba restringenda sint et non laxanda, l. « Cum quidam », ff. « De liberis et postumis »¹⁵, et sy.¹⁶, De regulis iuris, cap. « Odia », libro VI°. Item non obstat quod volunt petere ab illis Ianuensibus qui emunt vel ven-

⁹ V. nn. 9, 10.

¹⁰ D.16.3.1.6.

¹¹ D.42.1.56.

¹² C.1.4.3.

¹³ D.1.3.32.

¹⁴ C.8.52.

¹⁵ D.28.2.19.

¹⁶ sy.: Symon? Potrebbe trattarsi di un commento al VI di Simone da Brosano non pervenuto? Peraltro non risulta in alcun repertorio l'esistenza di un simile commento.

dunt Saonensibus et non a Saonensibus et quod gabellis imponunt nomen devetum sive expedicamenta, quia in et ex veritate sunt gabelle, ut patet ad sensum et veritas eroribus gestorum vel fictione verborum mutari non potest, l. « Illicitas », § « Veritas », ff. « De officio presidis »¹⁷, l. « Omne », C. « Communia de legatis »¹⁸. Item fieret fraus legibus, que reprobatur C. « Ad Macedonianum », l. III^a¹⁹ et « De legibus », l. « Non dubium »²⁰ et sy.²¹, De regulis iuris, cap. ultimo, libro VI° et ibi plene per Dynum²² et melius sy.²¹, « De inmunitate ecclesie », c. finali, libro VI°. Item presens questio est determinata per conventiones novas initas MCCCXXXII^o inter communia Ianue et Saone, videlicet inter dominum Gassum de Divisiaco, capitaneum et tunc vicharium regium civitatis Ianue, et .. abbatem populi et consilium civitatis Ianue, ab una parte, et dominum Antonium Antiquum iuris peritum, Loysium Foudratum, Benedictum Sicherium et Petrum Argentum, syndicos et sindicario nomine communis Saone, ex altera²³, in qua expresse dicitur et determinatur que deveta observare debent Saonenses et ad quas impositiones tenentur. Item in suspensione²⁴ facta per dominum Symonem Buchanigram, tunc ducem Ianuensium, expresse continetur sicut Saonenses non debent solvere nisi denarium maris et in ipsa suspensione fuit declaratum quod expedicamentum denarii maris solvere debent hii qui navigant a flumine Tyberis ultra et a Salo Catalonie ultra. Cum ergo dictus Iacobus portaverit vinum de Saona Ianuam, evidenter ostenditur ipsum nichil solvere debere. Item videatis domini sapientes quamdam scripturam ubi sunt duo precepta domini tunc ducis Ianue que diriguntur consulibus et collectoribus introytuum Ianue, in quibus continentur ea pro quibus Saonenses solvere tenentur.

Consilium domini Leonis de Gavio legum doctoris cui supradicta questio fuit comissa:

In nomine Domini amen. In causis introytuum vini infrascriptis vertentibus coram dominis consulibus^f calegarum inter consules et col-

¹⁷ D.1.18.6.1.

¹⁸ C.6.43.2.

¹⁹ C.4.28.3.

²⁰ C.1.14.5.

²¹ V. nota 16.

²² Dyni Muxellani *Commentaria in regulas iuris pontificii*, Venezia 1572, reg. 88, ff. 170 r. - 172 r.

²³ V. n. 539.

²⁴ V. n. 542.

lectores dictorum introytuum, ex una parte, et Iacobum Fulcierium de Saona et Nicolaum Campionum de Saona, ex altera, occaxione dictorum introytuum, et primo occasione introytus denariorum octo pro qualibet libra iusti precii vel valimenti dicti precii vel valimenti dicti vini delati vel apportati infra confines a Capite Montis usque ad Castellacium etc., item occasione denariorum XVIII^{to} pro metreta que dicitur devetum, item occaxione introytus denariorum XVIII^{to} pro libra, visis et auditis iuribus utriusque partis que ostendere et allegare voluerit infrascripto consultori et super ipsis omnibus habita deliberatione matura, Deum semper habendo pre oculis, conscilium mey Leonis de Gavio tale est, | (c. CCXXII r.) videlicet quod pronuncietur per dictos dominos consules dictum primum introytum denariorum octo pro qualibet libra posse et debere colligi ab emptore sicut est institutio et directa contra ipsum emptorem, quia non tangit Saonenses defferentes, ipsi autem Saonenses non possint nec debeant molestari vel gravari a dictis collectori- bus denariorum octo pro libra nec directe nec per indirectum; super autem aliis introytibus predictis consulit dictos dominos consules pronunciare debere dictos Saonenses ad solutionem ipsorum non teneri vigore eorum convencionum et, consideratis decretis et deliberationibus olim factis tempore domini Symonis Bucanigre, tunc ducis Ianuensium.

Nos Mazonus Manente et Araonus de Camulio, consules calegarum communis Ianue, pro tribunali sedentes, causa plene cognita, ad banchum iuris consuetum, Deum semper habendo pre oculis, in mente et eius nomine invocato, sequiti formam dicti consilii, dicimus, pronuntiamus, sententiamus et declaramus ut supra et demum in omnibus et per omnia prout in dicto consilio plenius continetur. Data, lata et pronuncia- ta est ut supra per dictos dominos consules calegarum, pro tribunali se- dentes ut supra, et lecta et publicata per me Benedictum de Arnaldis, notarium et scribam dicte curie, presentibus dictis Nicolao et Iacobo, Saonensibus, et Oliverio Imperiale, Gotiffredo de Marinis, Francisco Bonola, Iacobo de Vernatia, collectoribus dictorum introytuum vini, Ianue, in palatio de Mari sive dugane, ad banchum ubi redditur ius dictorum dominorum consulum, presentibus testibus Petro Scharella, Nicolao Veneroso notario, Andrea Casticio et Iohanne Gnocho.

Extractum est ut supra de actis publicis curie dictorum domino- rum consulum calegarum per me Benedictum de Arnaldis, notarium et scribam dicte curie.

Consules calegarum. (S. P.) Benedictus de Arnaldis, notarius et cancellarius communis.

^a Cm. 1,5 ^b segue depennato que ^c tenetur: così C ^d se veniunt: così C ^e segue depennato maxime ^f segue espunto g

554

1394, novembre 13, Genova

Antoniotto Adorno, doge di Genova, richiamandosi alle trattative in corso per la cessione di Genova alla Francia, raccomanda a Francesco di Sassenage, governatore di Asti, di risparmiare danni ai territori dipendenti dalla repubblica, pregandolo inoltre di richiamare gli armati concessi a Corrado Grimaldi.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CCXXII r. Per l'autentica v. n. 555.

Per la trasmissione della copia della lettera v. n. 557. Su queste vicende v. E. Jarry cit., p. 97 e sgg.

Edizione: A. de Circourt cit., p. 139.

Registro: Poggi³, p. 223.

Hoc est exemplum quarundam litterarum domini Antonioti Adurni, ducis Ianuensium, quarum quidem tenor sequitur ut infra:

A tergo: Magnifico et potenti militi, domino Francisco Cassenatici et Vinayti, domino gubernatori Astensi etc., fratri et compatri nostro carissimo.

Interius: Magnifice frater et compater carissime. Intellecto nuper vos esse cum illis gentibus Arminiaticis in partibus Altaris et Carcherarum, leticiam sumpsimus quod cum ipsis gentibus magnifica presencia vestra sit. Rogamus itaque quatenus opportunos placeat adhibere modos ut ipse gentes amicos nostros aliquid non offendant. Intellecto preterea quod Conradus de Grimaldis sub fictionis mendacio et subreptione gentes obtinuit a magnificentia vestra et cum ipsis gentibus se tramstulit ad locum nostrum Pereti, ubi plurima nostris fidelibus damna dedit, magnificentiam vestram affectuosse rogamus quatenus placeat dictas gentes eidem Conrado auferre et eas ad vestram presenciam revocare, pro-

videndo per opportunos modos ne subditi aut loca nostra a dictis gentibus offendantur, nam de cetero loca nostra non possunt offendi quin offendatur excelsa corona Francorum, cum qua, previis compositionibus tractatis inter nos et dominum Iohannem, dominum de Fontanis et dominum Siffredum, potestatem Astensem, sumus de acordio et nichil aliud deficit ad ipsas compositiones, nomine dicte corone firmandas, nisi quod ipsorum dominorum Iohannis et Siffredi reditum expectamus, sicut vobis credimus fore notum. Preterea rogamus quod si commater vestra, consors nostra, indigebit societate ad accedendum versus partes istas, placeat facere eam bene ut expedit sociari. Nos enim semper ad quelibet vobis placita sumus fraterna dispositione parati. Data Ianue, MCCCLXXXIII, die XIII novembris.

Dominus Antoniotus Adurnus, Ianuensium dux etc.

555

1394, novembre 12, Genova

Antoniotto Adorno, doge di Genova, invita i capitani delle milizie di Enguerrand de Coucy, suo alleato, dislocate ad Altare, a non provocare danni ai territori dipendenti dalla repubblica.

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CCXXII r. L'autentica si riferisce anche al n. 554; per l'autenticità dei nn. 554, 555 cfr. ASS, *Pergamene*, II, 16, 49.

Per la trasmissione della copia della lettera v. n. 557. Su queste vicende v. E. Jarry cit., p. 97 e sgg.

Edizione: A. de Circourt cit., p. 139.

Regesto: Poggi³, p. 223.

Copia exempli aliarum litterarum ut infra sequitur:

A tergo: Egregiis viris dominis capitaneis gencium armigerarum exercitus illustris domini de Conciaco existencium nunc in partibus Altaris, amicis nostris karissimis.

Interius: Egregii amici carissimi. Relactu fidedigno nuperime audientes vos cum gentibus vestris partes illas vicinas nostris territoriis attingisse, vobis providimus nunciandum quod, sicut eciam vos aliunde credimus firmiter presenssisse, nos et civitas ac commune Ianue cum

prefacto illustre domino de Conciaco sumus in bono acordio et unica coligacione, ex quo, per consequens, vobis qui geritis vices eius non licet nostro territorio vel subditis impendere lesiones. Eapropter vos requirendos duximus et hortandos quatenus subditos et districtuales nostri communis, obedientes nobis, illesos et benivolos preservantes, nulla eis damna vel offensas inferri per vestros realiter vel personaliter permitatis, quoniam ipsius illustris domini de Conciaco constantis propositi fore minime dubitamus quod sic per vos effectualiter suppleatur. Data Ianue, M^oCCCLXXXIII, die XII novembris.

Dominus Antoniotus Adurnus, dux Ianuensium etc., et consilium Ancianorum eiusdem.

Antonius Griffus, notarius et cancellarius communis Saone, suprascriptas litteras, iussu dominorum Ancianorum, hic ad eternam rei memoriam scripsi et exemplavi. Videantur eciam littere infrascripte sequentes.

556

1394, novembre 21, Genova

Antoniotto Adorno, doge di Genova, prega Francesco di Sassena-ge, governatore di Asti, di ordinare ai Savonesi la sospensione delle ostilità a danno dei territori genovesi ed ai suoi uomini di astenersi dal provocare danni negli stessi territori.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. CCXXII v.

Per la trasmissione della copia della lettera v. n. 557. Su queste vicende v. E. Jarry cit., p. 97 e sgg.

Edizione: A. de Circourt cit., p. 140.

Regesto: Poggi³, p. 223.

✠ M^oCCCLXXXIII

Tenor litterarum domini Antonioti Adurni, ducis Ianuensium, ut asserit emmanatarum gubernatori Astensi:

A tergo: Magnifico domino gubernatori Astensi.

Interius: Magnifice compater. Intellexi quod concordastis cum illis

de Saona, quod nobis non displicet, quia confert ad ea que concordavimus cum domino de Cossi^a. Tamen, ut omnia per ordinem vadant, bonum est quod ordinetis quod illi de Saona non faciant amplius novitatem vicinis suis subdictis communis Ianue et hoc quia sentimus quod misserunt ad faciendum novitates in Quilliano, Berzezii et aliis locis propriis communis Ianue. Paratus ad vota vestra. Similiter ordinare placeat quod gentes vestre nullum dampnum inferant dictis locis, quia, ut scitis, per pacta concordata teneri ipsa loca deffendere et tueri. Data Ianue, XXI novembris.

An(toniotus), dux Ianuensium, manu propria.

^a Cossi: così B, forse per Conciaco (cfr. n. 558).

557

<1394>, novembre 23, Spigno

Gli ambasciatori savonesi inviati ad Asti trasmettono agli ufficiali di Provvigione e della Guerra del comune di Savona copia della lettera inviata da Antoniotto Adorno a Francesco di Sassenage, governatore di Asti (n. 556) e della risposta dello stesso (n. 558).

Copia semplice [B], Registro II, c. CCXXII v.

Non si può escludere che per la stessa via siano giunte a Savona le copie delle lettere precedenti (nn. 554 e 555). Su queste vicende v. E. Jarry cit., p. 97 e sgg.

Nel margine esterno la seguente annotazione: «Originalia sunt in archivo communis, in Sancto Dominico».

Edizione: E. Jarry cit., p. 93.

Alie littere.

A tergo: Egregiis et potentibus viris dominis .. Officialibus Provisionis et Guerre civitatis Saone.

Egregii domini. Recedentibus nobis mane isto de Cario, dominus Petrus Beauble qui hospitatus fuerat heri in sero in Carcaris, ostendit nobis litteras interclassas, quas dirigebat dominus Antoniotus egregio

domino gubernatori et quas litteras bene custodiat, quibus litteris pre-
factus dominus gubernator responsum fecit vobis tenoris infrascripti,
que omnia^a vobis ad avissionem curavimus intimare. Nos enim, se-
quentes iter nostrum, hospitabimur hodie in Nicia et cras erimus co-
ram illustre domino de Conciaco, Domino concedente. Data Spigni, die
XXIII novembris.

Ambaxatores vestri.

^a *Segue depennato ad*

558

<1394>, novembre 22, Carcare

Francesco di Sassenage, governatore di Asti, in risposta alla lettera di Antoniotto Adorno del 21 novembre (n. 556), lo invita a far cessare le ostilità provocate da una galera genovese ai danni della città di Savona.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. CCXXII v.

Per la trasmissione della copia della lettera v. n. 557. Su queste vicende v. E. Jarry cit., p. 97 e sgg.

Edizione: A. de Circourt cit., p. 141.

Regesto: Poggi³, p. 223.

Copia.

Magnifice et compater honorande. Litteras vestras scriptas Ianue, XXI huius mensis, recepi, continentes vos nullam displicenciam habuisse super eo quod Saona ad obedienciam domini mei, domini ducis Aureliensis pervenit, cum hoc conferatis ad plura que dicitis vos concordasse cum domino de Conciaco et quod taliter ordinarem negotia ut Saonenses aliquas novitates non facerent et quod gentes mee aliqua dampna non inferant locis aliquibus pertinentibus ad commune Ianue etc. Super quibus scire vellitis quod magnam complacenciam habeo de eo quod vos habetis gratum dictam civitatem ad dictum dominum devenisse quod et

vobis proposueram cum honorem domini diligatis, ut pluries scripssistis, scientes quod a gentibus prefacti dicti domini mei ducis existentibus in Saona fuit michi significatum quod quedam galea vestra, postquam dicta civitas cum suis castris et districtu ad manum domini mei pervenit, multa dampna intulit et per eam gentes vestre comitunt cotidie inferre subditis prefacti domini mei ducis Aurelianensis, quod non credo pervenire de vestra voluntate per premissa. Quare rogo vos^a quatenus taliter dictam galeam vestram ordinare vellitis quod aliqua dampna seu impedimenta dictis subditis domini mei aliquo modo non inferant, alias necessario oporteret me providere de remedio opportuno, et super hec vestram voluntatem cicius quam poteritis scribere vellitis. Data Carcaris, die XXII novembris.

Dominus Cassenatici et Vinayti, gubernator Astensis.

A tergo: Magnifico domino et compatri honorando, domino Antonio Adurno, duci Ianuensium.

^a *Segue depennato* qualiter

559

<1379>, marzo 17, Genova

Nicola de Guarco, doge, il Consiglio degli Anziani e l'Ufficio della Guerra del mare del comune di Genova invitano Giovanni Adorno, podestà, il Consiglio e gli ufficiali Salvaterre del comune di Savona a versare un contributo di seimila fiorini per l'armamento di una galera.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. CCXXIII r.

In nomine Domini amen. Anno eiusdem millesimo CCC^oLXXVIII, inditione secunda, die XVIII marci. Hoc est exenplum cuiusdam littere misse per^a egregium et illustrem dominum, dominum Nicolaum de Guarcho, Ianuensem ducem et populli deffensorem, cunssilium duodecim et Officium Guere maris, cuius quidem tenor talis est:

Dux Ianuensium etc., Cumssilium etc., Officium Guerre maris. Karissimi. Quia sire prout potuistis ab ambaxatoribus vestris cum

ipsis convenimus habendi a vobis sive a communitate illa Saone, occasione armamenti illius gallee, florenos sex milia, de quibus, prout bene noveritis, multum presencialiter indigemus, quapropter vos requirimus, rogamus ac monemus quatenus dictam quantitatem peccunie nobis dicta ocaxione debita mitere ac solvere velitis in Ianua quam celeriter et breviter poteritis et esse frevidi et non negridentes in predictis, prout de vobis speramus. Data Ianue, die xvii marcii.

Prudentibus viris Iohanni Adurno potestati nec non Consilio, communi et Officialibus Salvatere civitatis Saone, nobis dilectis.

Dux Ianuensium etc. et Consilium Ancianorum et Officium Guerre maris.

^a *Segue depennato dominum*

560

1379, marzo 16, <Genova>

I comuni di Genova e di Savona stipulano un accordo in merito al contributo savonese all'armamento di una flotta di 25 galere.

Copia semplice [B], *Registro II*, c. CCXXIII r.

Declaracio pro armamentis Ianue quod de xxv galeis commune Saone contribuat pro una.

In nomine Domini amen. Anno eiusdem millesimo ccc^olxxviii, inditione secunda, die xviii marcii. Hoc est exemplum cuiusdam substancia ^a pactorum interventorum inter commune Ianue, ex una parte, et commune Saone seu eius anbaxatores, ex altera, cuius quidem tenor talis est:

Videlicet quia dicti anbassiatores Saone promisserunt et conveniunt magnifico domino duci et consilio dare et solvere seu massariis generalibus communis Ianue pro dicto communi Ianue florenos sex milia auri in kalendas ^b madii seu cicius, si cicius dicta quantitas florenorum exata

fuerit a civibus et districtualibus Saone, et de quindecim in quindecim diebus pro omnibus quantitibus que per mutum vel cotimum vel aliter exigì poterunt et haberi a civibus et districtualibus Saone, sane tantum intelligendo quod omnino et omni excepçione et causa remotis dictum commune Saone solvere teneatur dicto communi Ianue totam dictam summam florenorum infra dictas kalendas madii seu dictis massariis generalibus nomine communis Ianue. Verssa vice prefati magnificus dominus dux et conssilium, nomine dicti communis Ianue, si et cum nomine dicti communis Saone eiusdem^c domino duci et consilio seu massariis nomine communis Ianue dati fuerint et integraliter persoluti dicti floreni sex milia infra dictum terminum et ut supra, ex nunc prout ex tunc quitant, liberant et absolunt dictum commune Saone et cives et distrituales eiusdem per dictos eorum anbassiatores et me dictum notarium, ut publicam personam stipulanti^d et recipientem pro ipsis commune, civibus et distritualibus Saone, a mitendo in partem galearum armatam communis Ianue terciam partem civium et distritualium Saone et ab omni eo et toto ad quod dictum commune Saone teneretur prefato communi Ianue causa predicte galearum armate, acto in presenti instrumento quod si contigeret quoque casu commune Ianue anno presenti de M^oCCCLXXVIII non armaret usque ad numerum viginti quinque galearum, computatis illis que armarentur in Peyra, Caffa et Sio causa presentis guerre, dicto casu dictum commune Ianue teneatur dicto communi Saone restituere libras trescentas ianuinorum pro una quaque galea ex armandis ut supra que ad numerum defecerit galearum viginti quinque; acto eciam in presenti instrumento et qualibet parte ipsius quod per predicta vel infrascripta seu per aliqua contenta in hoc instrumento non inteligatur in aliquo derogari seu innovari seu preiudicium gravari convencionibus vigentibus inter commune Ianue, ex una parte, et commune Saone, ex altera, nisi pro hac vice tantum, ymo dictas convenciones et omnia et singula contenta in instrumentis dictarum convencionum remaneant et stent et esse et remanere debeant firme et valide ac firma et valida prout erant ante presentem contractum.

Nota quod instrumentum tenoris supradicti receptum fuit per Baddasalem de Pineo, notarium et canzellarium communis Ianue, et domino duci et eius consilio anno M^oCCC^oLXXVIII, die XVI marcii.

^a substancia: *così B* ^b kalendas: *così B* ^c eiusdem: *così B* ^d stipulanti: *così B*.

1378, febbraio 21, Segno

Il Consiglio Grande delle comunità di Segno e di Vado, con l'intervento di una rappresentanza di cittadini, rilascia procura a Viglono de Iacomardo e Guglielmo Aserbino, di Segno, e ad Antonio Brondo e Tommaso de Valzerata, di Vado, per la stipula di accordi col comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CCXXIII v.; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, V, 47.

In nomine sante et individue Trinitatis et gloriose virginis Marie nec non tocius curie celestis amen. Hoc est exenplum cuiusdam publici instrumenti sindicatus hominum Signi et Vadi, cuius quidem instrumenti tenor ut infra tallis est:

In nomine Domini amen. Anno Domini millesimo trecentesimo septuaiesimo octavo, inditione prima, die dominica vigesimo primo die mensis februarii. In villa Signi, districtus Saone ac iurisdicionis eiusdem civitatis, et in ecclesia Santi Ermi dicte ville, congregati et convocati infrascripti consiliarii Consilii Magni et consueti villarum Signi et Vadi, sono canpane et cornu ut moris est congregandi et convocandi, infrascripti consiliarii villarum et universitatum Signi et Vadi, in presencia infrascriptorum hominum et personarum parvarum et magnarum universitatum villarum predictarum qui ut supra et eodem modo sono canpane et cornu convocati et congregati fuerunt ex eorum deliberacione et ordinacione pro infrascripta fienda, predicti consiliarii et prout infra describentur unaa cum (cum) infrascriptis aiunctis pro adimplendo numerum consilii dictarum villarum qui ad presens ad predicta nullo modo adesse valerent, unanimiter et concorditer, sponte, consulte, deliberate et mature, non dollo, non vi, non metu, sed ex eorum spontanea voluntate, in presencia, autoritate, voluntate, industria et ad incitationem et clamorem infrascriptorum tam parvorum quam magnorum dictarum universitatum Signi et Vadi, qui anbo simul et semel ad unicum vocem et non tantum semel, ymo bis, ter et quater clamaverunt « constituentur (constituantur) per consilium nostrum syndicos et actores

pro nos componendo et concordando cum commune nostro Saone » omni via, modo, iure et forma quibus melius potuerunt, nomine ipsorum consiliariorum proprio ac nomine et vice hominum et universitatum predictarum villarum Signi et Vadi, fecerunt, constituerunt, ordinarunt et in locho ipsorum et cuiuslibet eorum ac ditarum universitatum ut supra possuerunt suos veros, certos, indubitatos et inrevocabiles syndicos, actores, factores et nuncios speciales, videlicet Viglonum de Iacomo de Signo, Guiliermum Axerbinum de Signo, Anthonium Brondum de Vado et Thomam de Valzerata de Vado, presentes, volentes et hunc infrascriptum mandatum acceptantes benigne et graciosse cum infrascripto mandato, tractatu et inopicione, specialiter ad comparendum et se presentandum tocians quociens fuerit opportunum coram tan egregio viro domino Anfreono de Guano, honorabili potestati^a civitatis Saone, quam coram Officio dominorum Ancianorum et . . . Officiorum^b Salvaterre civitatis eiusdem, et tan presentibus quam furturis, et ad cum ipsis dominis potestati^a, Ancianis et Salvaterre ac cum commune Saone sive cum predictis, nomine dicti communis, sese nomine dictarum universitatum componendi, concordandi, reconciliandi, pacissendi, contrahendi et cetera faciendi prout infra dicitur, ita et talliter quod vigore presentis instrumenti predicti syndici dictis nominibus possint et valeant cum dictis dominis potestati^a et officialibus nomine quo supra et ut supra componere, se concordare, reconciliare, transigere, pacissere, dictas universitates obligare, donare, atribuere et coligare cum predicto communi Saone sive cum predictis dominis potestati^a et officialibus nomine dicti communis, sub illis pactis, modis, convencionibus, obvencionibus, (convencionibus), obligacionibus, cautellis, firmamentis, solempnitatibus, renunciacionibus, sacramentis, obligacionibus prout eisdem sindicis melius videbitur et placuerit, item ad confirmandum et confirmari faciendum omnia pacta omnesque convenciones que et quas predictas^c universitates ante habuerunt et habent cum dicto commune Saone et de fiendis, firmandis et componendis per eos ut supra instrumentum unum aut plures fieri faciendum modo et ordine prout eisdem sindicis melius placuerit et demum omnia et singulla facere in predictis et circha predicta, dependencia, emergencia et conessa a predictis et prout et sicut ac proinde si dicte anbe universitates simul presentes adessent, dantes et concedentes predicti consilarii cum aiunctis qui infra nominabontur, nomine eorum proprio ac vice et nomine universitatum predictarum, predictis eorum sindicis presentibus ut supra plenam, liberam et generalem

administracionem et generale mandacte^d cum libera atque speciali ubicumque speciale requireretur^e, promittentes et convenientes predicti consiliarii suo et nominibus quibus supra unaa cum dictis aiunctis ac solempniter convenientes michi Anthonio Bernade notario infrascripto, officio publico et tanquam persone publice stipulanti | (c. CCXXIII r.) et recipienti vice et nomine omnium et singullorum cuius vel quorum interest, intererit vel interesse poterit in fucturum, ac dictis eorum sindicis presentibus ut supra habere et perpetuo tenere ractum, gratum et firmum, validum et inrevocabillem omne id et quicquid per dictos eorum syndicos factum, dictum, compositum et firmatum fuerit cum predicto comune Saone sive cum dictis dominis potestate et officialibus in omnibus cauxibus evenientibus et sub ypotecha et obligacione omnium bonorum suorum et cuiuslibet ipsorum consiliariorum et aiunctorum, suo et dictis nominibus ac dictarum villarum et universitatum et tan habitorum quam habendorum. Nomina vero dictorum consiliariorum sunt hec: primo Nicolinus Partegerius, Guillelmus de Valzeracta, Iacobus Celexia, Gabriel Columbus, Iacobus Chapironus, Guillelmus de Benencha, Iohannes Boxius, Simonus Pelufus. Aiuncti sunt isti: Laurencius de Erma, Thomas de Valzoracta, Petrus Danellus et Iohannes Berutus. Actum in villa Signi predicta, in ecclesia Santi Ermi, presentibus Stephano Sghuolla, Petro Brondo, Anthonio Belliame, Anthonio de Mallis canpario et Guillelmo de Tacio canpario, testibus ad predicta vocatis et rogatis.

(S. T.) Ego Anthonius Bernada, notarius publicus sacri imperii, predictum instrumentum extrassi de cartulariis meis et scriptum per me hic de mandacto Officii dominorum Ancianorum appossui.

^a potestati: *così A* ^b officiorum: *così A* ^c predictas: *così A* ^d mandacte: *così A* ^e *segue espunto* promittentes et convenientes

562

1298, giugno 8, Savona

Opecina, moglie di Astengo Templarello, e Florieta, vedova di Saono de Tebido, vendono a Giacomo Scoto di Zinola un campo posto oltre il ponte di Zinola, nella contrada della chiesa di Santo Stefano, per la somma di 60 lire di genovini.

— 460 —

Copia autentica [B], *Registro II*, c. CCXXVIII r.; per l'autenticità di B, cfr. ASS, *Pergamene*, V, 63.

La copia presenta diverse scorrettezze.

Pro ripario Zinole.

Hoc est exemplum cuiusdam instrumenti loquentis de facto ripati ab aqua Matogni usque ad aquam Zinole etc. quod est penes Salvinum Schotum de Zinola:

✠ Anno Domini millesimo CC^oLXXXV^oVIII, indictione XI^a, die VIII iunii. Opecina, uxor Astengi Templareli, pro duabus partibus, et Florieta, uxor condam Saoni de Tebido, pro tertia parte, vendiderunt, tradiderunt et ceserunt Iacobo Scoto de Zinola peciam unam terre positam in pose Saone, ad Zinollam, ultra pontem Zinole, in contrata ecclesie Sancti Spiritus, cum ingressibus, exitibus et pertinentiis suis omnique iure et actione reali et personali, utili et directa ac mixta, comodo et utilitate ei pertinentibus, usu seu requisitione, nullo iure in sese retento, ad habendum, tenendum et posidendum et quicquid sibi eiusque heredibus deinceps placuerit faciendum, sine contradicione dictarum Opecine et Floriete, earum heredum, et omnium pro eis personarum, precio solidorum sexaginta ianuinarum, de quo precio vocavit sese bene quietas et solutas, renuntiantes exceptioni non numerate pecunie non habite et precii non soluti et omni alii iuri et exceptioni. Et fuerunt confese dicte Opecina et Florieta sese de dicta terra tradidisse dicto Iacobo dominium et corporalem posesionem et nihilominus in sese retento, constituendo sese posidere nomine dicti Iacobi et precario donec ipsam posidebunt et donec dictus Iacobus de dicta terra corporalem apreheudeat posesionem, quam licet sibi aprehendere quando voluerit sua auctoritate, sine licentia alicuius iudicis seu magistratus terre, constituendo inde ipsum procuratorem ut in rem suam propriam. Quam quidem terram promiserunt dicte Opecina et Florieta per sese et heredes suos et suis propriis expensis deffendere, expedire et auctorizare dicto Iacobo stipulanti et suis heredibus perpetuo ab omni persona sive pro tempore meliorata fuerit vel valuerit, sub extimatione in similli loco facta, remisa ei neccesitas denunciandi et appellandi, sub pena dupli dicti precii, racto manente pacto et restitutione dampnorum et expensarum et interesse que proprio fieret in causa vel extra, tradidit^a et de expensis dicto Iacobo suo solo verbo, sine testibus et sacramento et alia probatione et sub obligatione omnium bonorum suorum que proinde^b dicto Iacobo

Schoto pignori obligaverunt, faciens hec omnia consilio et consensu dicti Astengi et testium infrascriptorum quos suos propinquos et vicinos in hoc appelaverunt. Quam terram Iohannes de Preherio, cintragus communis Saone, fuit confesus se ter perconisasse per civitatem Saone, voluntate dictarum mulierum et esse fuisse scripta in cartulario communis secundum formam capitulorum Saone. Actum Saone, in domo dicti Astengi. Testes Obrellus de Craviata, Henricus de Spigno calegarius, cives Saone.

(S. T.) Ego Iohaninus de Crucefferea, sacri imperii notarius, secundum ordinationem Generali Consilii civitatis Saone, predictum instrumentum extraxit de cartulario condam magistri Vivaldi de Delomede notarii, in publicam formam reddegit, nichil in eo addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, me subscripsi.

Simoninus Bernada notarius, communis Saone cancelarius, de mandato dominorum Ancianorum civitatis Saone suprascriptum instrumentum sic ut supra copiavit.

^a tradidit: così B, *probabilmente per credendo* ^b segue depennato Iacobus

563

1378, febbraio 22, Savona

Anfreone de Guano, podestà, gli Anziani e l'ufficio Salvaterre del comune di Savona, da una parte, ed i rappresentanti delle comunità di Vado e Segno, dall'altra, riconfermano l'inserito atto del 14 marzo 1318, col quale gli abitanti di Segno si sottomettevano alla giurisdizione del comune di Savona.

Originale [A], *Registro II*, c. CCXXIII v.; originale [A'], redatto dietro mandato del 21 maggio (1387?, coincidente con la X indizione; in Poggi³, p. 202, mancano indicazioni relative agli organi di governo di quest'anno), ASS, *Pergamene*, V, 63; per l'originalità di A cfr. ASS, *Pergamene*, V, 47.

A' presenta vaste rosicature con perdita parziale del testo (l'estensione delle lacune nella sottoscrizione varia da 2 a 3 cm). È sottoscritto come segue: «(S. T.) Ego Simoninus Bernada, publicus [imperiali autoritate Saon]ensis notarius, hoc preps publicum instrumentum scripssi et extraxi de libris et protocollis instrumentorum compositorum manu condam Anthonii Bernade notarii, patris mey, ad instanciam et requixionem dominorum gubernatorum c[ommunis Saone...] vero Antonii

Griffi et Iulliani Caude notariorum, sindicorum communis et universitatis eiusdem, ex licentia michi concessa per sapientem et discreptum virum, dominum Bergadinum de Bonellis de Drag[antis . . .], iudicem, vicarium domini potestatis et communis Saone, ut de ipsius licentia patet in actis publicis curie communis Saone, scriptis manu Luchini Salveti, notarii et scribe dicte civitatis [. . .], indictione x^a, die XXI madii, nil addito vel diminuto quod mutet substanciam vel variet intellectum, cum adicione scripta in fine presentis instrumenti que cad[it . . .] v^a ante verbum (*segue depennato* districtus) "que omnia" post verbum "districtus", quam non vicio sed errore in scribendo obmissi manu propria addidi ».

Nel margine esterno di c. CCXXV v. la seguente annotazione coeva: « Nota sicut homines Vadi et Signi obligati sunt ad solvendas angarias hominum communis Saone ».

Regesto: Noberasco³, p. 279.

In nomine sante et individue Trinitatis, Patris, Fily et Spirtui^a Santi et gloriosse virginis Marie, nec non tocius curie celestis amen. Hoc est exenplum cuiusdam publici instrumenti pactorum innictorum et firmatorum inter comune Saone, ex una parte, et syndicos villarum Signi et Vadi, ex altera. Cuius quidem instrumenti tenor infra sequitur:

In nomine Domini amen. Anno Domini a nativitate incepta, currente^b millesimo trecentesimo septuaiesimo octavo, indictione prima, die XXII mensis^c february. Cum per egregium virum, dominum Iohannem de Magnerio, civem Ianue, olim potestatem civitatis Saone et districtus, et eius curiam fuerint condempnati, bampniti et forestati nonnulli homines villarum Signi et Vadi, iurisdicionis et districtus dicte civitatis Saone, qui indiscrete sese opposuerant communi Saone sive Anthonio Carlevario, habenti causam a dicto communi, recussantes solvere dicto communi sive dicto Anthonio Carlevario libras quadringentas ianuinorum monete Saone, taxatas hominibus dictarum villarum pro parte eisdem competenti de quadam gabella introitus vini que vulgariter in solucione noncupatur gabella de la testa, asserentes sese non teneri precisse ad solucionem dicte pecunie quantitatis eo modo quo taxata fuerat, eo maxime quia debebant tractari in prestacione dicte gabelle et alys inopicionibus dicti communis sicut et eo modo et forma homines civitatis predicte et villarum districtus Saone tractabantur, allegantes in eorum favorem quoddam publicum instrumentum convencionum olim innictarum inter dictum commune Saone, ex una parte, et homines dictarum villarum, ex alia, scriptum manu condam Iohannis Diani notarii et alias consuetudines uxitatas in simili casu vel quaxi et proinde indignacio orta fuerit communiter in dicta civitate Saone contra pre-

dictos condempnatos, bampnitos et forestatos et alios sequaces eorum talliter quod oportuit contra eos procedi cum effectu, nixi ad obbedienciam dicti communis devenissent propter que et allia comissa tota universitas dictarum villarum culpis eorum existentibus fuit commota et stupefacta et in maximo periculo, et volentes ad tramitem et viam veritatis pervenire et ab omni contumacia et inobbediencia ac rebelione in quibus statim essent recedere tanquam filij obbedencie, recordacti quod boni patris proprium est missereri, constituerunt infrascriptos syndicos cum pleno, libero et generali mandacto ad omnia et singulla in presenti instrumento contenta facienda et explicanda, hinc est quod Thomas de Valzerata de Vado, Anthonius Brondus de Vado, Guliermus Axerbinus de Signo et Viglonus de Iacomardo de Signo, syndici hominum et universitatum dictarum villarum, eorum propriis nominibus in quantum ad eos spectat et nominibus supradictis, ut de syndicato ipsorum constat tenore publici instrumenti¹ scripti manu mey Anthony Bernade notarii infrascripti, hoc anno, die heri xxr^o presentis mensis, volentes ad obbedientiam, gratiam et bonam voluntatem dicti communis Saone totaliter inclinare et parere, non obstantibus aliquibus in contrarium factis, dictis vel comissis communiter vel singulariter per homines dictarum villarum contra dictum commune vel singulares personas dicti communis, constituti in presencia egregy viri, domini Anfreoni de Guanoro, honorabilis potestatis civitatis Saone et districtus, nec non domini Antianorum et Officy Salvaterre dicte civitatis infrascriptorum, stipulancium et recipiencium nomine et vice dicti communis, ac etiam mey supradicti et infrascripti Anthony Bernade notarii infrascripti, officio publico stipulanti et recipienti ut supra, humiliter et devote, tanquam quorum penictet omnium et singulorum per eos et homines dictarum villarum communiter vel singulariter contra dictum commune Saone vel in eius hodium seu inobbedienciam comissorum, veniam et indurgenciam de comisis ut supra missericorditer postularunt, suplicantos^d et requirentes cum debita reverencia sese suis et dictis nominibus reduci, recipi et admitti ad statum pristinum, gratiam et benivolenciam ac gremium communis et hominum dicte civitatis Saone et districtus, offerentes sese suis et dictis nominibus perpetuo esse fideles homines subdictos et districtuales communis Saone^e et solvere dicto communi aut cui dictum commune mandaverit dictas libras quadringentas ianui-

¹ Cfr. n. 561.

norum et in fucturum sive de cetero solvere et prestare in avarys, angarys et parangarys dicti communis realibus et personalibus et ^f mixtis, toltis, gabellis et impositis factis et fiendis prout et sicut prestabunt et solvent cives dicte civitatis et homines villarum districtus Saone et in omnibus et per omnia prout dictat forma dicti instrumenti scripti manu dicti Iohannis Diani notarii, M^oCCC^oXVIII^o, die XIII^a marcy, cuius instrumenti et contentis^h in eo et prout hinc retro soliti sunt facere humiliter et devote confirmacionem et renovacionem dictis nominibus postularunt etc., prout in eorum postulacione horetenus facta lacius continebatur, nec non predicta et quecumque alia erga ipsum commune Saone facere que ex forma cuiuscumque convencionis sive alterius promissionis vel stipulacionis sive ⁱ iuris consuetudinary predictorum facere tenerentur; volentes ygitur dicti domini potestas, Anciani et officiales^j Salvaterre dicte civitatis, ex potestate et bailia eisdem concessa a Consilio Magno dicte civitatis, celebracto hoc anno, die XII presentis mensis et scripto manu Henrici Dominici notarii et canzelary deputati per commune Saone ad scribenda consilia pro anno presenti, et omni via, iure, modo et forma quibus | (c. CCXXV r.) melius potuerunt, vice et nomine dicti communis Saone^k anuere supricacioni dictorum sindicorum dictis nominibus, ipsos syndicos dictis nominibus et per ipsos homines et universitate^l dictarum villarum et graciosse et benigne receperunt et recipiunt, redusserunt et reducunt ad gratiam, obbedienciam et bonam voluntatem dicti communis Saone et per consequens integraliter restituerunt ipsos realiter et personaliter ad honores, favores, libertatem, comoda et bonam famam in quibus erant antequam dicte inobbedienciam, contumacia et rebelio comiterentur, statui pristino reducentes et integraliter reponentes et ad cautellam absolventes et liberantes eos et eorum quelibet^m communiter et divissim ab omnibus et singullis processibus, condempnacionibus, forestacionibus et bampnis realibus et personalibus proinde factis et prolactis contra eos et eorum quenlibet communiter vel divissim causis et occasionibus supradictis et alys dependentibus et emergentibus, incidentibus et conessis ab eisdem et quolibet eorum per supradictum dominumⁿ Iohannem olim potestatem et quenlibet alium magistractum dicte civitatis, cassantes penictus et annullantes omnes et singullos processus et sententias lactas contra predictos vel aliquem eorum tam per predictum dominum Iohannem, olim potestatem predictum, quam per dictum dominum Anfreonum et quemcumque alium magistractum dicte civitatis, causis et occasionibus supra-

dictis, volentes et mandantes ipsos processus, forestaciones, bampna et sententias tolli, cassari, annullari et canzelari debere ita quod perinde habeantur ac si numquam aliquid de premissis commissum foret, contumacia, rebelione vel inobediencia aliqua ipsorum vel alterius eorum non obstantibus, agregantes ipsos et eorum quenlibet suis et nominibus quibus supra prout et sicut erant antequam aliqua de predictis comiterentur gremio et consorcio civium et distrectualium Saone et de gracia speciali prorogaverunt eisdem sindicis dictis nominibus terminum solvendi dictas libras quadringentas ianuinorum hinc ad chalendas mady proxime venturi. Item, visso instrumento scripto manu dicti Iohannis Diani superius nominato, tenoris infrascripti (item, visso instrumento scripto manu dicti Iohannis Diani superius nominato, tenoris infrascripti):

✠ In nomine Domini et beate virginis Marie amen. Anno Domini M^oCCC^oXVIII, indictione prima, die martis XIII° mensis marcy. Nobillis et potens vir, dominus Andallo Spinulla, nomine suo proprio et nomine et vice nobilis et potentis viri, domini Odoardi de Auria, qui anbo et simul^o sunt vichary et rectores civitatis Saone et districtus, et sapiens vir, dominus Ricobaldus Babo, abbas populi civitatis Ianue^p, nec non Benedictus Vivianus, notarius de Saona, sindicus communis Saone ad infrascripta et alia specialiter constitutus, ut de sindicatu eius patet quodam publico instrumento facto manu Angelini Beloti, notarii et scribe communis Saone, hoc eodem anno et indictione, die secunda marcy, vice et nomine communis Saone, receperunt universos et singulos homines castelanie Signi ad eorum gratiam et bonam voluntatem tanquam dilectos homines et fideles communis Saone et de gracia speciali ad hoc ut dicti homines pronciores sint in honore et servicio communis Saone, promixerunt^a Guillelmo de Bado de Costa, Badino de Erma, Gandulfo Pelufo, Iohanni Pultro, Francischo Chazurio, omnibus de Signo, recipientibus vice et nomine hominum universitatis castelanie hominum Signi et cuiuslibet eorundem et dicte universitatis, perpetuo universos homines castelanie Signi et eorum res tractare in civitate Saone et extra ubique liberos et inmunes a fodris, drectis, subcessionibus in omnibus et per omnia secundum quod tractabantur Saonenses et homines villarum communis Saone et eorum res quousque castrum Signi et homines dicte castelanie erunt sub iurisdicione et dominio communis Saone et observare eisdem hominibus castelanie Signi et predictis Guillelmo, Badino, Gandulfo, Iohanino et Francischo, recipientibus vice

et nomine dicte universitatis, consuetudines infrascriptas, videlicet quod homines castelanie Signi valeant eorum canparios ad custodiendum res et bona eorum, dianos ad preconizaciones^r faciendum et iuratores ad videndum et extimandum dampna et alia necessaria facere et ordinare atque eligere in villa predicta, et quod possint bampnire et disbanire terras silvestras et domesticas et medietas pene sit communis Saone et alia medietas hominum et^s universitatis castelanie Signi, de cuius pena medietas satisfaciat dictis officialibus et hominibus qui necessario de die et de nocte requirerentur^t ad custodiam dicti castri, secundum quod eisdem hominibus dicte castelanie videbitur et quod universi et singulli universitatis castelanie Signi possint in nemore teliere^u et in terris eorum facere ligna et carbonem et ipsa lignamina | (c. CCXXV v.) et carbonem extrahere et exportare quo voluerint ad eorum liberam voluntatem, dum tamen acumulacionem lignorum facere non valeant ab aqua Matogni versus civitatem Saone et quod castelani dicti castri condempnare non valeant aliquem de castellania Signi ultra soldos decem ianuinorum pro aliquo delicto vel crimine, et si delictum maiorem penam requireret pecuniariam vel etiam personalem, tunc punicio et condempnacio pertineat ad dominum potestatem et magistractum civitatis Saone et predicta omnia et singulla ut^v supra dicta (dicta)^w sunt promisserunt et convenerunt dicti domini vicharius, suo proprio nomine et nomine et vice dicti domini Oddoardi, abbas populli et syndicus predictus^x, vice et nomine dicti communis, dictis Guillelmo, Iohanni, Badino, Gandulfo et Francischo, recipientibus vice et nomine universitatis hominum castelanie Signi, atendere et observare et contra predicta vel aliquod predictorum tempore aliquo non facere vel venire seu aliquam novitatem facere contra predicta seu aliquod predictorum sub pena librarum mille ianuinorum, stipulacione in singullis et pro singullis capitulis huiusmodi contractus in solidum promissa, qua soluta vel non predicta omnia et singulla et^y supra dicta sunt in sua permaneant firmitate cum reficione et restitutione omnium dampnorum, interesse et expensarum lictis et extra, et pro predictis omnibus et singullis atendendis et firmiter observandis obligaverunt dicti domini vicharius, suo et dicto nomine, abbas et syndicus, vice et nomine dicti communis, dictis Guliermo, Iohanni, Gandulfo, Badino et Francischo, stipulantibus nomine supradicto, omnia bona dicti communis Saone, iubentes dicte partes duo et plura fieri instrumenta et quod dicta instrumenta possint dictari de consilio sapientum. Actum Saone, in domo condam Petri Castagnini, in

qua stant domini gubernatores. Testes vocati et rogati Manuel Fodrac-
tus, Percival Beliamus, Petrus Argentus, Saoninus ferarius, gubernato-
res communis Saone, dominus Nicolaus Caminata iuris peritus et Ga-
briel Furicherius de Saona.

ipsum instrumentum et contenta in eo de verbo ad verbum prout
scriptum est ratificant, renovant, confirmant et aprobant dicte partes
et quenlibet et ^z ad cautellam promisserunt, nomine et vice dicti com-
munis Saone, predicti domini potestas, Anciani et Officium Sarvaterre
dictis sindicis dictis nominibus ipsas villas, homines et universitates ip-
sarum diligenter regere, gubernare, defendere et manutenere et tractare
realiter et personaliter tanquam fideles homines subdictos et districtua-
les dicte civitatis et in omnibus et per omnia secundum quod tracta-
bontur homines et districtuales civitatis et districtus Saone et prout et
sicut forma dicti instrumenti postulat et requirit et prout usitatum est
temporibus retroactis, et e converso dicti sindici, dictis nominibus acep-
tantes humiliter et devote omnia et singulla supradicta, nominibus qui-
bus supra promisserunt et convenerunt dictis domino potestati et offi-
cialibus et mihi notario infrascripto, officio publico et tanquam publice
persone stipulanti et recipienti vice et nomine dicti communis Saone et
omnium quorum interest, intererit seu poterit in fucturum interesse, ac
etiam corporaliter iuraverunt ad sancta Dey evangelia, corporaliter tactis
scripturis, in animas ipsorum et cuiuslibet dictarum universitatum per-
petuo esse fideles homines subdicti ^{aa} et districtuales dicti communis et
in continuata fidelitate et homagio et quam diucius sub dicto communi
Saone fuerunt et sub cuius unbra pacifice quieverunt tanquam eorum
subdicti et homines stare et continuare et ab ipso communi nullo tem-
pore discedere et infra tempus supradictum de gracia speciali proroga-
tum solvere dicto communi vel cuius ^{bb} dictum commune voluerit dictas
libras quadringenta ^{cc} ianuinarum et de cetero avarias, angarias et pa-
rangarias reales et personales dicti communis ac inpoiciones et gabel-
las dicti communis impositas et imponendas prestare et solvere cum
effectu sicut et eo modo prestabunt et solvent cives et districtuales
dicte civitatis et in omnibus et per omnia perseverare cum ipso com-
muni secundum formam et tenorem dicti instrumenti superius confir-
mati et prout consoliti sunt facere et consueti, quod instrumentum et
contenta in eo dictis nominibus etiam aprobant, ratificant, renovant et
confirmant dicti sindici dictis nominibus in favorem, honorem et co-

modum dicti communis Saone et ad cautellam dixerunt et protestati fuerunt dictis nominibus quod nullam promissionem, obligationem vel submissionem fecisse, promississe vel modo aliquo obligasse alicui persone, communi, corpori, colegio vel universitati nisi dumtaxat dicto communi Saone, cui immediate sub quo fuerunt, sunt et esse intendunt ut supra perpetualiter et si forte, quod absit, contrarium appareret ^{dd} quod tamen re vera apparere non potest nec poterit, dicunt et protestantur quod talli promissioni, obligationi vel submissioni renunciant tacite et expresse modis omnibus quibus possunt, tanquam qui hoc nullo modo facere potuerunt nec valuerunt ^{ee} in preiudicium dicti communis Saone, eorum presidentis, | (c. ccxxvi r.) et ad hoc, ut predicta omnia melius sorciantur efectum, dicti sindici dictis nominibus per sese et in animas eorum et omniumque et singulorum hominum de universitate dictarum villarum, observata solempnitate iuris, fecerunt et faciunt fidelitatem dictis dominis potestati et officio, videlicet Nicolai de Bonamicho prioris, Guillelmi de Noxereto subprioris, Lodixy Vegeri, Ugolini Mussi, Oberti de Teazano, Iohanni ^{ff} Garre et Iohannis de Darfinis de Passano, Anciani ^{gg} civitatis predictae et Salvaterre, videlicet Georgii Honesti, Antony Cessa et Leonardi Sachi et michi iam dicto notario, nomine dicti communis Saone stipulantibus et recipientibus, corporali iuramento tatis scripturis sacris interveniente, et promisserunt dictis nominibus ac iuraverunt ut supra omni anno et senper ad mandatum dicti communis sive domini potestatis et Ancianorum qui pro tempore fuerint nomine dicti communis dictam fidelitatem facere et prestare, attendere et observare cum efectu tanquam boni et fideles homines districtuales, subdicti dicti communis Saone et generaliter facere erga dictum commune secundum formam et tenorem dicti instrumenti scripti manu dicti Iohannis Diani notarii et prout sunt consueti, agregantes integraliter sese dictis nominibus humiliter et devote consorcio et gremio aliorum districtualium dicte civitatis Saone et districtus et per modum et formam supradictis et aliorum civium et districtualium dicte civitatis Saone et districtus ^{hh}. Que omnia et singulla supradicta, scripta, nominata et specificata tan in principio, medio quam in fine presentis instrumenti predicti domini potestas, Anciani et Salvaterre, vice et nomine communis et universitatis civitatis Saone, ex una parte, et dicti Viglonus, Guillelmus, Tomas et Anthonius sindici, eorum propriis nominibus ac vice et nomine predictarum universitatum ac hominum villarum et castelanie Signi et Vadi, ex altera, sponte et ex certa scientia

et non per errorem promisserunt et convenerunt solempniter michi Anthonio Bernade, predicto notario et canzelario publico communis Saone, officio publico et tanquam publice persone stipulanti et recipienti vice et nomine omnium et singullorum cuius vel quorum interest, intererit vel interesse poterit in futurum, videlicet una pars alteri et altera alteri, adinvicem et vicissim atendere, complere et perpetualiter observare nec contra inⁱⁱ aliquo unquam venire, opponere, dicere seu allegare de iure nec de facto, etiam si de iure aut de facto contravenire possent, stipulacione promissa, ractis manentibus supradictis, cum reficione et restitutione omnium dampnorum, interesse et expensarum lictis et extra, sub pena specialiter florenorum mille auri boni et iuxta ponderis pro qualibet parte ex partibus supranominatis contravenienti, dicenti aut facienti contenta in presenti instrumento aut in aliqua parte ipsius et que pena tociens comitatur et exigatur cum effectu et omni exceptione ac remissione cessante per partem atendentem et observantem a parti^{jj} contravenienti aut facienti quociens in predictis vel aliquod predictorum fuerit contrafactum et pena predicta in totum aut in partem soluta vel non, exacta vel non, nichilominus predicta omnia contenta in presenti instrumento firma perdurent et ultra sub ypotheca et obligacione omnium bonorum dictarum universitatum Signi et Vadi, ex una parte, et dicti communis Saone, ex altera, presencium et futurorum, ita quod specialis obligacio non deroget generali nec e converso, set una pro alia validentur, renunciantes dicte partes sibi adinvicem et vicissim dictis nominibus exceptioni rey ut supra sic non geste, non acte vel aliter se habentis, doli mali, metus, condicioni sine causa vel ex iniuxta causa, in factum actioni, privilegio fori, in integrum restitutionis et omni aly iuri et legum auxilio canonico et civili, capitulis et consuetudinibus quibuscumque quibus se modo aliquo contra predicta suprascripta vel aliquod ipsorum tueri vel defendi possent, ita quod sub hac generali renunciacione inteligatur expresse quelibet alia specialis renunciacio necessaria ad robur omnium et singullorum premissorum et perinde habeatur ac si de ea mencio specialis et expressa haberetur. Quibus omnibus et singulis sic peractis sapiens vir dominus Iohannes de Montegaodono iuris perictus, vicharius dicti domini potestatis et communis Saone, suam et communis Saone autoritatem interposuit et decretum omniaque laudando, confirmando et aprobando. Actum Saone, in palacio Ancianie communis Saone ubi dicti domini Anciani officiantur, presentibus Petro Brondo, consulle villarum predictarum Si-

gni et Vadi, Stephano Sghiiolla^{kk} bancherio, Anfreono Morando notario, Iacobo Fodtracto et Domenico Sacharello, testibus ad predicta vocatis et rogatis, ac etiam presentibus Conradino Sansono, Gabriele de Pruneto, Georgio de Bruschis et Anthonio de Barba, asumptis per dictos dominos potestas^{ll}, Ancianos et Salvaterre ad predicta omnia et singula consulenda et explicanda et de predictis iupserunt dicte partes per me notarium infrascriptum confici debere publicum instrumentum ad dictamen sapientis et communiter extrahendum.

(S. T.) Ego Anthonius Bernada de Saona, notarius publicus sacri imperii, quia predictum instrumentum rogatus scripsi et de mandacto Officy dominorum Ancianorum hic appoxui.

^a Spiritui: *così A* ^b a nativitate incepta curenre: *om. A'* ^c mensis: *om. A'* ^d suplicantes *in A'* ^e districtuales dicti communis Saone et stare, parere et obedire cum effectu mandatis communis Saone *in A'* ^f ac *in A'* ^g XIII in *A'* ^h contentis: *così A, A'* ⁱ aut *in A'* ^j officium *in A'* ^k Saone: *om. A'* ^l universitate: *così A; in A' abbreviato* ^m quelibet: *così A, A'* ⁿ dominum: *om. A'* ^o et simul: *insimul in A'* ^p Ianue: iam dicte *in A'*; *in A segue, aggiunto nel margine interno*, Saone ^q promixit *in A'* ^r deanos ad preconizandum *in A'* ^s et: *om. A'* ^t requiruntur *in A'* ^u telliere: *così A, A'* ^v ut: *in soprilinea* ^w dicta: *om. A'* ^x predictis *in A'* ^y et: *così A, A'* ^z et quelibet earum et *in A'* ^{aa} homines et subdicti *in A'* ^{bb} cui *in A'* ^{cc} quadringentas *in A'* ^{dd} appareret: *così A; in A'* approbaret ^{ee} voluerunt *in A'* ^{ff} Iohanni: *così A, A'*; *tutti gli altri nomi sono espressi al genitivo* ^{gg} Anciani: *così A, A'* ^{hh} et per modum - districtus: *in A' in calce al doc. con segno di richiamo* ⁱⁱ contra ea *in A'* ^{jj} parte *in A'* ^{kk} Sighiiolla *in A'* ^{ll} potestas: *così A, in soprilinea; in A'* potestatem

564

1379, maggio 23, Savona

Il comune di Savona confisca i beni di Percivalle Natono fino all'ammontare di lire 1070 di genovini per il mancato pagamento dell'ammenda dovuta al Comune a seguito della condanna pronunciata contro di lui dal podestà per l'uccisione di Michele Puteo.

Originale [A], Registro II, c. CCXXVI v.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, IV, 1.

Hoc est exemplum cuiusdam publici instrumenti communis Saone, ocaxione bonorum que fuerunt Percivallys Natoni, cuius quidem instrumenti tenor infra sequitur:

In nomine Domini amen. Anno Domini millesimo trecentesimo septuagesimo nono, indicione secunda, die vigesima tertia mady. Cum tempore domini Iohannis de Magnery, civis Ianue, olim^a potestatis civitatis Saone et districtus, de anno millesimo CCC^oLXXVII^o, indicione xv^a, die xxii^a menssis augusty, Percival Natonus de Saona, ocaxione cuiusdam excessus et criminis sive delicty et omicidy per ipsum comis sy et perpetraty in personam Michaelis Puthy, fuerit per dictum dominum . . potestatem et eius curiam condempnatus im libris mille ianuorum monete Saone dandis et solvendis per ipsum et aplicandis dicto communi Saone sive massariis nomine dicti communis recipientibus, prout de dicta condempnacione constat in actis curie tunc dicti domini . . potestatis, scriptis manu Dominicy de Rogerio notarii, tunc scribe curie malefficiorum, dictis anno, mensse et die, dictusque Percival sic ut supra conde<m>pnatus tamquam contumax et inobediens non solverit dictam quantitatem pecunie nomine condempnacionis antedictae, propter quod, eius contumacia exigente, iuxta et secundum formam capitulorum dicte civitatis, incurerit penam quarty plurys tocius dicte condempnacionis de ipso Percivale fate, et sic fuerit factus debitor dicta contumacia exigente dicti communis de libris mille ducentis quinquaginta, computato dicto quarto sitque quod dictum commune, deducta certa quantitate pecunie per ipsum commune habita sive per officiales vel massarios eiusdem et consecuta in bonis mobilibus dicti Percivallis im executionem et pro executione dicte sententie lacte, fata et carculata diligenti racione de receptis per ipsum commune, restet sive restaret et restaverit ad habendum et consequendum solutionem et satisfactionem ocaxione dicte condempnacionis a dicto Percivalle et in ipsius Percivallys bonis libras mille septuaginta ianuorum dicte monete, cumputatis in hiis florenis sexdecim quos dictus Percival solvere debebat et siby obvenierunt pro suo cotimo impoxitos fate^b per commune Saone ocaxione armate facte contra Venetos, et etiam computatis omnibus expensis sapientum et notariorum et aliorum ocaxione dicti processus ac presentis contractus, cumque, facta diligenti perquixicione et investigatione dictorum bonorum mobilium et immobilium ipsius Percivallys, ipso Percivale in contumacia perseverante et persistente, reperta fuerunt tamen bona immobilia infrascripta expedita domini Perci-

vallys, videlicet: primo quamdam domum in parte diruptam, sitam in civitate Saone, in quarterio Sancti Iohannis, in contrata Madallene, cui choeret ab una parte heredes condam Nicolay de Barba, ab alia quedam domus dirupta dicti Percivallys et a duabus partibus via publica et si qui aliy sunt confines; item quamdam aliam domum diruptam sitam in civitate Saone, in quarterio Sancti Andree, in dicta contrata, cui choeret ab una parte videlicet inferius Anthonius Morandus, ab alia domus suprascripta et ante via publica et si qui aliy sunt confines; item quamdam aliam domum sitam in civitate Saone, in quarterio Sancti Andree, in carubeo retro ecclesie Madalene, cui choeret ab una parte domus ecclesie Madalene, ab alia Viollans Foriheria et ante via publica, videlicet carubeum et si qui aliy sunt confines; item utile, directum dominium et naturalem possessionem cuiusdam domus site in civitate Saone, in quarterio Sancte Marie, in carubeo retro ponte Urbany, cui choeret a duabus partibus via publica, ab alia Viollans uxor condam Petri Erberichi, ab alia Leonus Garonus de Quiliano, habitator Legini, et si qui aliy sunt confines; et item alia domus quam tenebat et tenet ad livellum Anthonius Rapiolus a dicto Percivale et de qua redebant omni anno pro livello dicto Percivally libras tres, salvo iure carcully; item quamdam peciam tere vinearum, erborarum, castanearum et canpestre^o cum uno palacio magno et cum domibus supra poxitis, sictis in posse Saone ad | (c. CCXXVII r.) Porchairan, cui choeret a duabus partibus via publica communis, ab alia tere que tenet^d heredes condam Anthonii Bonvexini ad livellum a Georgio et Raffaele de Pratis et si qui aliy sunt confines: item quamdam aliam peciam terre vineate et erborate, site in dicto posse et in dicta contrata, iuxta teram suprascriptam, cui choeret a tribus partibus via publica, ab alia * * *^e et si qui aliy sunt confines; item quamdam aliam peciam tere vineate, arborate et caneate cum domo una supra posita, site in dicto posse Saone, in contrata predicta, cui choeret a duabus partibus via publica, ab alia quadam pecia tere canpestre^o, quam tenebat dictus Percival ab ecclesia Sancte Marie de Castello ad livellum, ab alia inferius Anthonius Beriamie et si qui aliy sunt confines; item utilem, directum dominium et naturalem possessionem cuiusdam pecie tere canpestre^o site in dicto posse et locho, quam tenebat dictus Percival ad livellum sive ad penssionem ab ecclesia predicta Sancte Marie de Castello, cui choeret ante via publica, inferius Anthonius Beriamie, ab una parte tera suprascripta, ab alia tera que fuit condam Benedicty Rolery et si qui aliy sunt confines. Que bona publi-

ce subastata et incantata fuerunt per intervalla dierum viginti et ultra, de mandato infrascripti domini potestatis, ad instantiam et requixionem massariorum et officialium communis, petencium et requirencium siby ipsis nomine dicti communis fieri solucionem et satisfacionem de dicta quantitate pecunie restantis occaxione dicte condempnacionis sive sentencie late et per Georgium Rocium, cintragum et preconium communis predicti. Ecce quod egregius vir, dominus Iohannes Adurnus de Ianua, honorabilis potestas civitatis Saone et districtus, nec non sapiens vir dominus Opecinus de Pelizarys de Pontremulo iuris peritus, eiusdem et communis Saone iudicis^f et vicharius, sedentes pro tribunaly ad banchum iuris et in Consilio Generally Maiori dicti communis, more solito convocato et congregato ut moris est, im quo consilio interfuerunt infrascripti domini . . Anciany et consiliary dicte civitatis, quorum nomina sunt inferius descripta, et voluntate et consensu dicti Consilii, nec non infrascripti domini magistri racionales ac executores aionti et ellecti unaa cum dictis magistris racionabilibus et cum consensu et voluntate ipsorum et cuiuslibet eorum, caussa plene cognita et omni via, iure, modo et forma quo et qua melius fieri et esse potest et communiter, singulariter et divissim prout melius fieri potest et esse debet, im execucionem et pro execucione dicte sentencie lacte sive condempnacionis, petentibus et instantibus, requirentibus nomine dicti communis Bartholomeo Sacho et Geronimo Bochacio de Saona, massariis dicti communis, siby ipsis fieri solucionem et satisfacionem in dictis bonys pro dicta quantitate peccunie, ipsis bonis prius legiptime subastatis et incantatis prout moris est et fieri debet per dictum cintragum et preconem et per intervalla dierum prout supra, nullo reperto emptore in dictis bonis seu super dictis bonis vel aliquibus ipsorum seu offerente aliquid dare de dictis bonys, excepto dicto commune sive dictis massariis qui nomine dicti communis obtulerunt sese vele acipere dicta bona superius specificata pro dicta quantitate peccunie debita et cum pato inferius descripto in utilitate et pro utilitate dicti Percivallys aposito et in presenti contractu descripto ipsisque nomine dicti communis instantibus et requirentibus ad expedicionem premissorum et super premissis observatis prius omnibus solempnitatibus tam iuris communis quam capitulorum dicte civitatis, titulo et ex causa dacionis in solutum et prout melius fieri et esse potest abdicaverunt et in solutum et pro soluto dederunt et tradiderunt dictis Bartholomeo Sacho et Geronimo Bochacio, massariis dicti communis, presentibus et recipientibus nomi-

ne dicti communis et michi notario infrascripto et tanquam publice persone stipulanti et recipienti nomine quo supra dicti communis, bona suprascripta et quelibet eorum pro dicta quantitate pecunie debita dictarum librarum mille septuaginta tamquam plus offerentibus et meliorem | (c. CCXXVII v.) condicionem aferentibus nomine dicti communis et nemine alio offerente aliquid dare de dictis bonis in publica calega et incantu sive subastacione de ipsis bonis fata et celebrata, ita quod deinceps et perpetuo, salvo tamen pacto infrascripto, dictum commune dicta bona habeat, teneat et possideat sive quasi et faciat quitquid eidem communi pro perpetuo placuerit faciendum, cum omnibus et singulis iuribus, racionibus et acionibus dictis bonis et cuilibet ipsorum quoquo modo spetantibus et pertinentibus et cum omnibus et singulis que infra predictos continentur confines vel alios si qui forent, accessibus quoque, egressibus, transgressibus et egressibus usque in viam publicam et que habent dicta bona supra vel infra seu intra se^s integrum omnique iure, ussu, acione seu requixicione et hoc pro precio sive nomine precy dictarum librarum mille septuaginta sive pro dicta quantitate pecunie dictarum librarum mille LXX^{ta}, eidem communi debita ex causa et occasione predictis, per dictum Percivallem ut supra debita, pacto tamen aposito tam in principio, medio quam in fine presentis dacionis^h in solutum sive contratus de gracia specially quod, non obstantibus supradictis, dictus Percival possit et valeat dicta bona redimere et luere a dicto commune pro dictis libris mille LXX usque ad menses quatuor proxime venturos adeo quod ipso Percivale solvente sive solvere volente cum effectu seu alia persona pro eo dictas libras mille LXX^{ta} dicto communi infra dictum tempus, dictum commune teneatur et debeat restituere dicta bona dicto Percivally et libere relaxare et dicto casu presens abdicacio et in solutum dacio pro nulla habeatur, laudantes, statuentes et adprobantes prefati domini . . potestas, iudex et vicharius, nec non prefati domini . . Anciani et consilium ac magistri rationales et executores communis et quilibet ipsorum, in quorum presencia hec omnia gesta, acta et celebrata fuerunt, et communiter, singulariter et divissim prout melius potuerunt et possunt omnia et singula obtinere debere perpetuam roboris firmitatem et ipsis omnibus et singulis prefati dominus potestas et vicharius, sedentes ut supra, causa plene cognita, suam et communis Saone autoritatem interpoxerunt et decretum, mandantes insuper prefati domini . . potestas et iudex seu vicharius ac statuentes, decrueventesⁱ dictos massarios nomine dicti communis fuis-

se et esse mittendos in possessionem et quasi dictorum locorum et de predictis omnibus et singulis prefati domini . . potestas, iudex, Anciani, consilium, magistri rationales, executores et officiales preceperunt mihi Luchino Salveto, notario infrascripto et canzelario dicti communis, ut conficere debeam publicum instrumentum ad laudem et consilium sapientum pro dicto commune. Actum Saone, in palacio communis, ad banchum iuris. Testes vocati et rogati, videlicet Iohannes Boverius notarius, Bartholomeus Buchaordeus notarius, Anffreonus Morandus notarius, Anthonius Griffus notarius et Henrichus Dominichus notarius, omnes cives et habitatores Saone. Nomina vero Ancianorum, consiliariorum, magistrorum racionalium et executorum qui interfuerunt in dicto consilio et predictis omnibus et singulis sic ut supra celebratis sunt hec: primo nomina Ancianorum: Thomas de Carlo prior, Anthonius Maffonus, Daniel Buchaordeus, Raymondus Vegerius, Nicolaus Benestantis, Franciscus Scopellus, Anthonius Ponderius et Iohannes Ayraldus; nomina consiliariorum: dominus Paulus de Guastonibus iuris peritus, Iacobus Cauda, Anthonius Formicha, Augustinus Salvetus, Iacobus Fodratius, Petrus Honestus, Nicolaus Salvetus, Anthonius Grullus, Conradus Sansonus, Georgius de Brusschis, Anthonius Bernada, Bartholomeus Babo, Anthonius Armoynus, Teodus Paxius, Leonardus Gardinus, Iacobus Celaschus, Ugolinus Mussus, Thomas Capssina, Stephanus Sghigolla, Dagnanus Regina, Anthonius de Benedicto, Anthonius de Girardis, Benedictus de Cario, Iacobus Feus, Leonardus Sachus, Anthonius Pamianchus, Iohannes de Alexandria, Iohannes de Revelo, Lodixius Testinus, Anthonius Carlevarius, Bartholomeus de Barono, Conradus de Cunio, Nicolinus de Sera, Iohannes de Sancto Iohanne, Petrus de Scufferia, Georgius Zocha et Leonardus Boverius, Thomas Cepula, Almaninnus de Castiliono, Brandinus Stareta, Girardus Barachinus, Petrus Bronodus, | (c. ccxxviii r.) Bartholomeus Cavallus, Daniel Buchaordeus, Raymondus Vegerius, Nicolaus Benestantis; nomina magistrorum racionalium: Dagnianus Regina et Stephanus Sghigola; nomina executorum: Thomas de Carlo et Anthonius de Bedito.

(S. T.) Ego Luchinus Salvetus, notarius publicus de Saona sacry imperii, rogatus scripssi et predictum instrumentum extrassi de cartulariis meis et scriptum per me et hic de mandato dominorum Ancianorum appossuy.

^a olim: *in soprilinea*

^b impositos fate: *così A, forse per impositiois fate*

^c canpestre: così A ^d que tenet: così A ^e cm. 6 ^f iudicis: così A
^g qui manca qualche elemento ^h segue depennato et ⁱ decrueventes: così A.

565

1379, maggio 28, Savona

Stefano di Rapallo, camparo e nunzio pubblico del comune di Savona, su mandato del podestà Giovanni Adorno, del 25 maggio, immette lo stesso comune nel possesso dei beni di Percivalle Natono.

Originale [A], Registro II, c. CCXXVIII r.; per l'originalità di A cfr. ASS, Pergamene, IV, 1.

Millesimo predicto, die xxv mady. Supradictus dominus potestas, ad instanciam et requixicionem dictorum magistrorum racionalium et executorum communis Saone ac dominorum massariorum petencium et requirencium, impoxuit, comissit et in mandatis dedit Stephano de Rapallo, nuncio et canpario publico curie ipsius domini potestatis et communis Saone, presenti et audienti, quatenus ex sui parte et mandato personaliter adcedat, quandocumque fuerit a dictis massariis vel altero eorum requixitus, ad dictas teras, possessiones et domos contentos et specificatos in supradicto instrumento et ipsos ac me ipsum notarium quo supra nomine, dictis nominibus et per ipsos dictum commune corporaliter inducat, ponat et inmitat in corporalem posesionem seu quasi dictarum domorum, terarum et posesionum, dando eissdem et cuilibet eorum in signum vere tradite posesionis dictis nominibus in manibus ipsorum et cuiuslibet eorum de ramys arbororum^a dictarum peciarum terarum ac de tera ipsarum et cuiuslibet earum et ponendo vetes seu ferogarios dictarum domorum in manibus ipsorum et cuiuslibet eorum et in omnibus et per omnia faciat prout in talibus fieri consuevit.

Die xxviii mady. Supradictus Stephanus, nuncius publicus curie communis Saone ac executor egregi viri domini Iohannis Adurni, honorabilis potestatis civitatis Saone ac communis predicti, volens exequi siby comissa per prefatum dominum potestatem, constitutus personaliter in supradictis possessionibus, terys et domibus ac existens possuit

et inmissit ac introduxit dictos Bartholomeum Sachum et Geronimum Bochacium, massarios dicti communis, presentes ac instanter requirerentes, in possessionem corporalem sive quasi dictarum terarum, possessionum et domorum, dando eisdem massariis et cuilibet eorum, nomine dicti communis, in signum vere possessionis corporalis sive quasi tradite de ramis et foliis arborum dictarum peciarum terarum ac tera ipsarum in manibus ipsorum et cuiuslibet eorum, ac ponendo vetes seu ferogarios et per hostia et claves domorum ipsarum eisdem et cuilibet ipsorum corporalem possessionem seu quasi, tradendo et dando, aperiendo et claudy faciendo dicta hostia et in omnibus et per omnia faciendo prout in talibus consuevit et moris est, et hec omnia fecit in presencia mey notarii et testium infrascriptorum, et de predictis tam dictus nuncius quam predicti massarii preceperunt mihi notario infrascripto ut conficere debeam publicum instrumentum. Actum Saone, iuxta domorum predictarum^b ac in posse Saone, in terys suprascriptis et contentis in instrumento die xxiii huius mensis confeto¹, presentibus testibus vocatis et rogatis, videlicet Martino de Carmo, Michaele de Casteleto et Petro de Tagnano, servientibus et familiaris dicti domini potestatis et communis Saone.

Ea die retulit dictus Stephanus, nuncius et executor predictus, dicto domino . . potestati et mihi notario infrascripto, officio publico et tanquam publice persone stipulanti et recipienti nomine et vice dicti communis, se ivisse personaliter cum dictis massariis ad dictas teras, possessiones et domos et de ipsis teris, possessionibus et domibus possuisse, mississe et introdussisse dictos Bartholomeum et Geronimum, massarios dicti communis, in possessionem corporalem seu quasi et fecisse in omnibus et per omnia prout ipse nuncius habuit in mandatis a dicto domino potestate.

(S. T.) Ego Luchinus Salvetus, notarius publicus de Saona sacri imperii, rogatus scripssi et predicta extrassi prout supra de mandato Officii dominorum Ancianorum hic apposui.

^a arbororum: *cos* A

^b domorum predictarum: *cos* A.

566 = 552

¹ Cfr. n. 564.

Associazione all'USPI
Unione Stampa Periodica Italiana

Direttore responsabile: *Dino Puncub*, Presidente della Società

Autorizzazione del Tribunale di Genova N. 610 in data 19 Luglio 1963
Linotipia-Stamperia Brigati-Carucci - Genova-Pontedecimo

G
Società Ligure di Storia Patria - biblioteca digitale - 2014